

BST

બાઈબલ આજે પણ બોલે છે

કર્થિતવાસીઓને લખેલા બીજી પત્રનો સંદેશો નિર્ભળતામાં સામર્થ્ય

લેખક : પોલ બાર્નેટ

અનુવાદક : રવીન્દ્ર ઠાકોર

શ્રેષ્ઠીઓના સંપાદકો :

જે. એ. મોટિયર (જૂનો કરાર)

જોન આર. ડબલ્યુ. સ્ટોટ (નવો કરાર)

16BGK2

બાઈબલ આજે પણ બોલે છે
શ્રેષ્ઠીઓના સપાદકો :

જે. એ. મોટીઅર (જૂનો કરાર)
જેન આર. ડબલ્યુ સ્ટોટ (નવો કરાર)

કર્થિંથવાસીઓને લખેલા
ભીજા પત્રનો સંદેશો
નિર્બણતામાં સામર્થ્ય

GUJARATI CHRISTIAN FELLOWSHIP
OF PHILADELPHIA
425 CENTRAL AVE.
CHELTENHAM, PA 19012-2103

Inter-Varsity Press

38 De Montfort Street, Leicester LE1 7GP, England

P.O. Box 1400, Downers Grove, Illinois 60515, USA

© Paul Barnet — 1988

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of Inter-Varsity Press.

Unless otherwise stated, quotations from the Bible are from the Holy Bible, New International Version, Copyright 1973, 1978, 1984 by the International Bible Society, New York. Used in USA by permission of Zondervan Bible Publishers, Grand Rapids, Michigan, and published in Great Britain by Hodder and Stoughton Ltd.

GENERAL CHRISTIAN FELLOWSHIP
OF PHILADELPHIA
425 CENTRAL AVE.
CHELTNHAM, PA 19012-3103

કરિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રનો સંદેશો નિર્ભળતામાં સામર્થ્ય

લેખક :
પોલ બાર્નેટ

અનુવાદક :
રવિન્દ્ર ઠાકોર

- ◆ કિર્ણિથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રનો સંદેશો
નિર્ભળતામાં જામથ્ય
- ◆ લેખક :
પાંલ બાર્નટ
- ◆ પ્રથમ આવૃત્તિ : જૂન, ૨૦૦૦
- ◆ પ્રતિ : ૧૦૦૦ નકલ
- ◆ કિંમત : રૂ. ૩૦/-

◆ પ્રકાશક :
ગુજરાત ટ્રાક્ટ એન્ડ બુક સોસાયટી,
સાહિત્ય સેવા સંદર્ભ,
ગુજરાત કોલેજ પાસે, એલિસબિઝ, અમદાવાદ-૫.
ફોન : ૮૪૪૫૨૮૧

- ◆ © સર્વીષિકાર લેખકને સ્વાධીન
- ◆ સંપાદકો :
જે. એ. મોટીઅર (જૂનો કરાર)
જેન આર. ઉલ્લુ. સ્ટોર (નવો કરાર)
- ◆ મુદ્રક :
જે-ન્સન કોમ્પ્યુટર્સ
અ/૪ બેથલેડેમ ફ્લેટ, પટેલવાડી, ખોખરા મ્યુ. સાનાગાર સામે,
મહિનગર (પૂર્વ), અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮.
ફોન : ૨૧૬૨૪૪૧

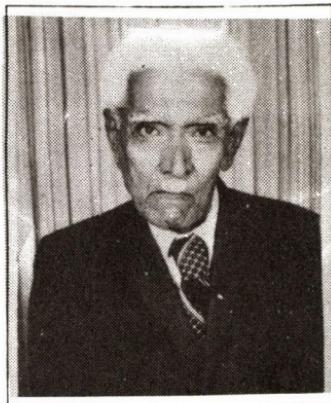
સામાન્ય આમુખ

“બાઈબલ આજે પણ બોલે છે” એ શ્રેષ્ઠી જૂના કરાર તથા નવા કરારના ખુલાસાઓ રજૂ કરે છે. તેના ત્રણ મુખ્ય આદર્શ છે : બાઈબલની કલમોને ચોકસાઈથી સમજાવવી, રોજબરોજના જીવનમાં તેનું લાગુકરણ કરવું તથા તેના વાચનને સુગમ્ય બનાવવું.

તેથી આ પુસ્તકો “વિવરણાત્મક ગ્રંથ” નથી, કારણ કે, વિવરણાત્મક ગ્રંથ બાઈબલની કલમોને રોજબરોજના જીવનમાં કેવી રીતે અમલમાં મૂકવી તેવો પ્રયત્ન કરવાને બદલે કલમોનું સ્પષ્ટીકરણ કરવાનો વધુ પ્રયત્ન કરે છે. તેથી સાહિત્યના કરતાં તે સંદર્ભની કૃતિ બની જાય છે. બીજો વિચાર કરીએ, તો બાઈબલને પૂરતી ગંભીરતાથી સ્વીકાર્ય વિના આધુનિક અને વાચનને સુગમ્ય બનાવવાનો પ્રયત્ન કરે તેવા પ્રકારના “ઉપદેશો”નો તેમાં સમાવેશ થતો નથી.

આ શ્રેષ્ઠીમાં ફાળો આપનાર દરેક વ્યક્તિ પોતાની માન્યતામાં એકમત છે, એટલે ઈશ્વરે જે વચનો આપ્યાં છે તે દ્વારા ઈશ્વર હજી પણ આપણી સાથે વાતચીત કરે છે. તેમના આ પ્રાચીન છતાં ખૂબ જ આધુનિક વચન દ્વારા પવિત્ર આત્મા તેઓને જે કહે છે, તે તેઓએ સાંભળવું જોઈએ. આ બાબત કરતાં પ્રિસ્તી વ્યક્તિના જીવન, આરોગ્ય અને પ્રગતિ માટે બીજ કોઈ જ વાત વધારે આવશ્યક નથી.

જે. એ. મોટીઅર
જે. આર. ડાખ્યુ. સ્ટોટ
શ્રેષ્ઠીઓનાં સંપાદકો

સ્વ. વડીલ શ્રી જ્યોર્જભાઈ ઓબેદભાઈની સેહ સ્મૃતિમાં...

સ્વ. વડીલ શ્રી જ્યોર્જભાઈ ઓબેદભાઈનો જન્મ આણંદના જાહીતા વડીલ સ્વ. શ્રી ઓબેદભાઈ તુળશીભાઈને ત્યાં થયો હતો. તેમની માતાનું નામ મરિયમબહેન હતું. મેટ્રિક સુધીનો અભ્યાસ અમદાવાદમાં કર્યો હતો અને ત્યાંની જૂની સિવિલ હોસ્પિટલમાંથી ફાર્મસિસ્ટ થયા હતા. ત્યારબાદ આફિકમાં, દારેસલામમાં ૫ વર્ષ સુધી ફાર્મસિસ્ટની ફરજ બજાવી. ૧૯૮૫માં ભારત પાછા આવ્યા. તરત જ તેમનાં લગ્ન સ્વ. રેવ. કુવરજીભાઈ તથા સજજાનબહેનની જ્યેષ્ઠ પુત્રી ફૂલમણીબહેન સાથે બોરસદમાં યોજાયાં. લગ્ન બાદ આફિક પાછા જવાને બદલે વઢવાણ કેમ્પ (જે આજનું સુરેન્દ્રનગર છે) તેમાં એલેક્ટ્રાન્ડર કેર મેમોરિયલ હોસ્પિટલમાં ફાર્મસિસ્ટ તરીકે જોડાયા. ત્યારબાદ રાજકોટમાં Lab Techનો અભ્યાસ કર્યો. સુરેન્દ્રનગરના દવાખાનામાં નાણાંકીય વહીવટ તથા એનેસ્થેશિયા (શીશી સુંઘડવાની) સેવા પણ કરતા હતા. તદ્વારાંત તેઓશ્રી સુરેન્દ્રનગર C.N.I. મંડળીના આશ્વયન વડીલ હતા. ૧૯૮૮માં ઉપરોક્ત દવાખાનું બંધ થતાં તેમના ચાર દીકરાઓ જે અમદાવાદમાં વસેલા હતા તેમની સાથે રહેવા અમદાવાદ આવ્યા. થોડાં વર્ષો બાદ ભાડુઆત નગર (વટવા)માં તેમનું મકાન બાંધેલું તેમાં રહેવા ગયા. ૧૯૮૮માં તેમના બધા દીકરાઓ U.S.A. માં હોવાથી પુત્રો, પુત્રવધૂઓ અને પૌત્ર-પૌત્રીઓ સાથે રહેવા પતિપત્તી અમેરિકા આવ્યાં. તેમના ભર્યા પૂર્યા પરિવાર સાથે આનંદથી થોડાં વર્ષો વીતાવ્યાં. ૧૯૯૮માં પડી જતા જમણા પગનો થાપો ભાંગી ગયો. શરીરમાં તકલીફ અને મુશ્કેલી ઊભી થઈ. લગભગ ૫ મહિનાની માંદગી બાદ ઉમ્મી જુલાઈ, ૧૯૯૮ની સવારે ૮૭ વર્ષનું લાંબુ દીર્ઘયુષ્ય ભોગવી પ્રભુપિતાની ગોદમાં પહોંચી ગયા.

શ્રી જસ્ટીનભાઈ જે. કિશ્ચિયન તથા શ્રીમતી બકુલસ્ટેલાબહેન જસ્ટીનભાઈ કિશ્ચિયન તરફથી આ પુસ્તકના પ્રકાશન માટે રૂ. ૨૦,૦૦૦/-નું દાન આપ્યું છે. પિતાશ્રી જ્યોર્જભાઈ ઓબેદભાઈની પ્રેમભરી યાદમાં.

અનુકમણિકા

સામાન્ય આમુખ	V
લેખકની પ્રસ્તાવના	X
પ્રાસ્તાવિક	XII
પ્રવેશક	૧
I સ્પષ્ટીકરણ : સ્વયં આવવાને બદલે પાઉલે પત્ર કેમ લખ્યો (૧:૧-૨:૧૩)	
૧. ઈશ્વર અને પાઉલ (૧:૧-૧૧)	૧૪
૨. કરિથવાસીઓની ટીકાનો પ્રત્યુત્તર (૧:૧૨-૨૨)	૩૩
૩. પાઉલે પોતાનું આયોજન કેમ બદલ્યું (૧:૨૩-૨:૧૩)	૪૩
II નવા કરારની ધર્મસેવા (૨:૧૪-૭:૪)	
૪. કરિથમાં વિરોધ (૨:૧૪-૩:૬)	૫૪
૫. મોશેનો મહિમા અને બ્રિસ્તનો મહિમા (૩:૭-૧૮)	૭૭
૬. ઈસુનો ચહેરો (૪:૧-૬)	૮૧
૭. શાશ્વત મહિમા (૪:૭-૧૮)	૧૦૫
૮. મૃત્યુ અને ન્યાય (૫:૧-૧૦)	૧૧૯
૯. સમાધાનની સેવા (૫:૧૧-૨૧)	૧૩૧
૧૦. ઈશ્વરના સેવકો (૫:૨૦-૬:૧૦)	૧૫૨
૧૧. કરિથવાસીઓને પાઉલની વિનંતી (૬:૧૧-૭:૪)	૧૬૨
III મકદૂનિયામાં પાઉલ : તિતસે આપેલા કરિથના સમાચાર (૭:૫-૮:૧૫)	
૧૨. તિતસે આપેલા કરિથના સમાચાર :	
દુઃખદાયક પત્ર (૭:૫-૧૬)	૧૭૧
૧૩. તિતસે આપેલા કરિથના સમાચાર : ફળો (૮:૧-૮:૧૫)	૧૭૯
IV પાઉલની કરિથની ત્રીજી મુલાકાત (૧૦:૧-૧૩:૧૪)	
૧૪. ટીકા સામે બચાવ (૧૦:૧-૧૧:૧૫)	૨૦૩
૧૫. નિર્બણ મૂર્ખ (૧૧:૧૬-૧૩:૧૪)	૨૨૩

લેખકની પ્રસ્તાવના

મહાભાષ્યનો આ સમય છે. કરિંથવાસીઓને પાઉલે લખેલા બીજા પત્ર ઉપર તાજેતરમાં બે મહાભાષ્યો પ્રગટ થયાં છે - એક રાલ્ફ માર્ટિનનું, અને બીજું વિક્ટર ફર્નિશનું. માર્ટિનનું ભાષ્ય 'વર્ડ' શ્રેષ્ઠીમાં અને વિક્ટરનું ભાષ્ય 'એન્કર બાઈબલ' શ્રેષ્ઠીમાં પ્રગટ થયું છે. આવા ગ્રંથોમાં રહેલી વિગત સચ્ચાઈ, વાંચના અર્થ અંગેનું વ્યાપક સંશોધન, જે તે યુગોની સાંસ્કૃતિક ભૂમિકા અને સદીઓથી તે આજ સુધીના અનેક ભાષ્યકારોના દસ્તિકોણ તે આ ગ્રંથોનું એક મોટું બળ હોય છે. પરંતુ તેમના લેખકો અને તેમના સંપાદકોના શ્રેષ્ઠ પરિશ્રમ છતાં પણ આવી મહાન કૃતિઓની એક નબળાઈ-મર્યાદા હોય છે. અને તે માત્ર આટલી જ - આ ભાષ્યો ખૂબ વિસ્તૃત હોય છે, અરે, પાઉલના મૂળ પત્રો કરતાંય અનેકગણા વિસ્તીર્ણ. પરિશાખે, તે તેમાંની વિગતો પૂરતા અતિસાધારણ હોવા છતાંય તે એટલાં તો વિસ્તીર્ણ હોય છે કે, મુખ્ય વિષયો સાથે અને પ્રેરિતે મૂકેલા ભાર સાથે સંપર્કમાં રહેવું વાચક માટે સાવ અશક્ય - મુશ્કેલ બની જાય છે.

મને એમ લાગે છે કે, પાઉલે તો એવી કલ્યના કરી હતી કે, તેમનો આ પત્ર અખંડ વંચાશે, ફકરાઓમાં તેનું વિભાજન કરવામાં નહિ આવે. અને વળી તેમણે એમ પણ કલ્યના કરી હતી કે, આ ઉપરાંત તેનો સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ અભ્યાસ થશે. અલબજન, આ મહાભાષ્યોનું પણ એક સ્થાન છે પણ નાની નાની કૃતિઓ પણ અતિ મહત્વની છે. 'બાઈબલ આજે પણ બોલે છે.' શ્રેષ્ઠીનું એક મહત્વનું બળ છે : તેમાં રહેલા વિવરણનો તુલનાત્મક સંક્ષેપ. પ્રેરિતના મહત્વના અને આવશ્યક સંદેશા પર વાચકનું ધ્યાન ડેન્દ્રિત કરવામાં લેખક સમર્થ નીવડયો છે.

આ સદી પહેલાં રચાયેલાં ભાષ્યોમાં કાલ્યિન અને તેનેએ રચેલાં ભાષ્યો આજે પણ પ્રેરણાદાયક છે. તાજેતરમાં જ બેરેટ અને હુજેસે કરિંથવાસીઓને લખાયેલા બીજા પત્ર ઉપરનાં ભાષ્યોમાં મૂલ્યવાન અને મહત્વનાં પ્રદાનો કર્યા છે - બેરેટનું મહાન ઐતિહાસિક રીતે સમર્થન છે, હુજેસનું ઈશ્વરવિદ્યાની રીતે, હેરિસે પણ એક સંક્ષિપ્ત પણ વિશિષ્ટ ભાષ્ય રચ્યું છે.

આ વિવરણનું સર્જન મારા પૂરતી એક લાંબી, કષ્ટદાયક યાત્રા બની છે.

લાંબા સમયથી દઢ માન્યતા મનમાં ઘર ઘાલી ગઈ હતી કે, ખ્રિસ્તીઓ દ્વારા આ પત્ર સમગ્ર તથા - અખંડ રીતે બહુ જ ઓછો વંચાતો હતો. અને આથી જ અસંખ્ય બાઈબલ અધિવેશનોમાં મેં તેના ઉપર વક્તવ્ય આપવા માંડ્યું. અને ન્યૂ સાઉથ વેલ્સના કટૂમાં ખાતેની ચર્ચ મિશનરી સોસાયટી સમક્ષ સ્કૂલમાં, ૧૯૭૭માં આપેલા વ્યાખ્યાનોમાં આ પ્રવૃત્તિ તેની પરાકાશાએ પહોંચી. ત્યારપછી, અનેક ખરડાઓ રૂપે તેની ઉસ્તપ્રત તૈયાર થતી હતી તેના વર્તમાન સ્વરૂપે આકાર પામી. આ બધામાં જહોન સ્ટોટે તથા ઇન્ટર-વર્સીટી પ્રેસના ફાન્ક એન્ટવીસલે જે મમતાપૂર્વકનું વૈયુદ્ધાખ્યં તેનો મને આનંદ છે. પણ તેમનાથીય સાંબંધિક મારી પત્ની અનિતા તથા અમારાં સંતાનો ડેવિડ, પીટર, એન તથા સારાહના વૈયનો પણ મને આનંદ છે.

કર્થિંધવાસીઓને લખાયેલો બીજો પત્ર, તે બાઈબલનું મહાન સાહિત્ય છે. એક પક્ષે પાઉલ અને બીજે પક્ષે, તાજેતરમાં જ કર્થિંધ આવેલા તેમના નકલી વિરોધીઓ તથા તેમને સમર્થન આપતા સ્થાનિક મંડળીના સભ્યોના જોડાણ વચ્ચેના સમર્થ વિવાદને તે નિરૂપે છે. તે સંધર્ઘની તે મંત્રમુખ કરે તેવી નોંધ છે. પણ સાંબંધિક તો, આ પત્ર અગત્યનો - મહત્વનો છે તેમાં રહેલા ભૂત્ય સૈદ્ધાંતિક સંદેશને કારણે અને તે સંદેશ એ છે કે, ઈશ્વરની શક્તિ માનવીના સામર્થ્યમાં નહિ પણ તેની નિર્બળતામાં જ માનવીને હાથવળી બને છે, પ્રસ્તુત બને છે. મારી પ્રાર્થના છે કે, મારા આ વિવરણ દ્વારા તે સંદેશો સહુને સ્પષ્ટ સંભળાશે.

— પોલ બાર્નેર

પ્રાસ્તાવિક

બાઈબલ કોમેન્ટરિઝ બાઈબલના ખુલાસા આપણી માતૃભાષામાં ઉપલબ્ધ બને તેવી તીવ્ર જંખના ઘણાં વર્ણોથી અનેક લોકોમાં જોઈ શકતી હતી. સર્વશક્તિમાન ઈશ્વરપિતાએ પોતાની અસીમ કૃપામાં આ કાર્યને આશીર્વાહિત કર્યું છે. આપણા તારનાર અને સ્વામી ઈસુ ખિસ્તના નામમાં અને ઈશ્વરના પવિત્ર આત્માના સામર્થ્યમાં બાઈબલ કોમેન્ટરિઝ ગુજરાતી ભાષામાં પ્રસિદ્ધ કરવાની દિશામાં આપણે આગેકૂચ કરીએ તેવો સમય હવે આવી પહોંચો છે. આ તો એક મહાન ચમત્કારથી વિશેષ બીજું કશું નથી ! બાઈબલ કોમેન્ટરિઝના પ્રકાશનનો બધો શ્રેય સર્વસત્તાધીશ ત્રિએક ઈશ્વરને તથા આપણા લેખકો અને અતિ ઉત્સાહી અનુવાદકોને જ આપી શકાય.

આ અગાઉ રેવ. ડૉ. જ્યોર્જ વિલ્સનસાહેબ, રેવ. ડૉ. ઉબલ્યુ. જી. મહિલગન સાહેબ તથા અન્ય મિશનરીઓ દ્વારા બાઈબલના લગભગ બધા જ પુસ્તકોની કોમેન્ટરિઝનું લેખન તથા પ્રકાશન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કોમેન્ટરિઝ મોટાભાગે અંગેજ ભાષાના રૂપાંતર રૂપે જ હતી. તેમ છતાં ગુજરાતના ખિસ્તી સમાજની અને વિશેષ કરીને પૂર્ણસમયી કાર્યકરોની ઘણી મોટી માંગળી હતી કે ગુજરાતી ભાષામાં બાઈબલ કોમેન્ટરિઝ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે તો તે ઉત્તમ ગણાશે.

જે કે, પચાસ વર્ષ પહેલાં આપણા મિશનરીઓએ પ્રકાશિત કરેલા જૂના ખુલાસા - કોમેન્ટરિઝને પુનઃ પ્રકાશિત કરવાની યોજના આજથી દસ વર્ષ અગાઉ કરવામાં આવી હતી. અને આ અગેના નાણાં મેળવવા માટે આર્થિકેન્ડના ફોરીન મિશન બોર્ડના કન્વીનર રેવ. આર. જે. ટી. મેકમિલન સાહેબને વિનંતી કરવામાં આવી હતી. પરંતુ પરમ કૃપાળું ઈશ્વરના આપણે કેટલા બધા આભારી છીએ કે, આપણા કરતાં આર્થિકેન્ડમાં આની વિશેષ વિચારણા કરવામાં આવી. ઠેઠ ઓસ્ટ્રેલિયામાં રહેતા ડૉ. રોભીન બોયડ સાહેબનો તથા રેવ. ડૉ. ટી. એચ. લાઈલ સાહેબનો સંપર્ક કરવામાં આવ્યો અને તેમજો નક્કી કર્યું કે જૂના ખુલાસા આઉટ ઓફ ટેઇટ - જરીપુરાણા થઈ ગયા છે. એટલે જૂના ખુલાસા, કોમેન્ટરિઝને પુનઃ પ્રકાશિત કરવાને બદલે, સુવાત્ત્પ્રયારને વધુ વેગ મળે એવી તદ્દન અધ્યતન બાઈબલ કોમેન્ટરિઝનો અનુવાદ કરી તેને પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે. અને સાથે સાથે આ કાર્યમાં આગળ વધવા માટે આર્થિકેન્ડની પ્રેરિબટેરિયન મંડળીએ રૂપિયા પાંચ લાખનું દાન પણ મંજૂર કરીને ઉત્તેજન આપવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

આથી પ્રિન્સિપાલ શ્રી ભગવતપ્રસાદ ચૌહાણ સાહેબે Bible Speaks Today કોમેન્ટરિઝની ભલામણ કરી હતી. એ સુપ્રસિદ્ધ વિદ્વાન લેખકો ડૉ. જે. એ. મોટીઅર (જૂનો કરાર) અને ડૉ. જે. આર. ડબલ્યુ. સ્ટોટ (નવો કરાર) સંપાદિત શ્રેષ્ઠીનાં પુસ્તકોનાં અનુવાદ માટે પસંદગી કરવામાં આવી અને તે અંગેનું કાર્ય જુદા જુદા અનુવાદકોને સોંપવામાં આવ્યું હતું. તેમાંનું આ એક બહુમૂલ્ય પ્રકાશન ગુજરાતના પ્રિસ્ટી ભાઈબલેનો સમક્ષ રજૂ કરીએ છીએ.

આ ગ્રંથોના પ્રકાશન માટે દેશ પરદેશના દાનવીરો તરફથી જે ઉમદા દાનો મળ્યાં છે તે બદલ તે સર્વ દાનવીરોનો હૃદયના ઊંડાણથી આભાર માનીએ છીએ. અને વિશેષે કરીને આર્થિકેન્ડની પ્રેસિબિટેરિયન મંડળીના ફોરીન મિશન બોર્ડના કન્વીનર રેવ. આર. જે. ટી. મેકમિલન સાહેબનો તથા અમેરિકન મેથોડિસ્ટ મંડળી તરફથી રેવ. ડૉ. આર. એમ. રાહોડ સાહેબ મારફતે મળેલા ઉદાર દાનો માટે સહર્ષ આભાર સાથે નોંધ લઈએ છીએ.

આ બાઈબલ કોમેન્ટરિઝ - શ્રેષ્ઠીમાં જૂના તથા નવા કરારનો ખુલાસો આપવામાં આવ્યો છે. તેમ છતાં એ સર્વાંગી કે સંપૂર્ણ હોવાનું અમે દાવો કરતાં નથી. તેથી જેઓ બાઈબલનું વધુ અધ્યયન કરવાની ઈશ્વરા રાખે છે તેઓ આ સિવાય પણ અન્ય બાઈબલ કોમેન્ટરિઝનો ઉપયોગ કરશે તેવી વિનંતી અમે તેઓને કરીએ છીએ.

આ પુસ્તક, કર્થિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રનો સંદેશોના લેખક પાંચ બાર્નેટ છે. તેના સંપાદક જે. એ. મોટીઅર (જૂનો કરાર), જોન આર. ડબલ્યુ. સ્ટોટ (નવો કરાર) છે અને અનુવાદક તરીકે ડૉ. રવીન્દ્ર ઠાકોર સાહેબ કામગીરી બજાવી છે. તેની પણ અમે આભાર સાથે નોંધ લઈએ છીએ.

આ પુસ્તકના પ્રકાશન માટે શ્રી. જસ્ટીનભાઈ જે. ક્રિષ્ણયન તથા શ્રીમતી બહુલસ્ટેલાબહેન જે. ક્રિષ્ણયન (USA) તરફથી પિતાશ્રી જ્યોર્જભાઈ ઓબેદભાઈના સ્મરણાર્થે રૂ. ૨૦,૦૦૦/-નું ઉદાર દાન પ્રાપ્ત થયું છે. તે બદલ આભાર માનીએ છીએ.

આ કોમેન્ટરિઝના પ્રત્યેક વાચકને ઈશ્વરપિતા તેમના મહાન આશીર્વાદોથી પરિતૃપ્ત કરે એજ અમારા હૃદયની પ્રાર્થના છે.

રેવ. નિકોલસ પરમાર

સેક્ટરી,

ગુજરાત ટ્રાક્ટ એન્ડ બુક સોસાયટી

રેવ. નેરીઅસ ઘોળકિયા

કન્વીનર

બાઈબલ કોમેન્ટરી કમિટી

પ્રવેશક

૧. પાઉલ અને કરિંથવાસીઓ

અ. પાઉલની કરિંથની મુલાકાતો તથા કરિંથીઓને પત્રો

કરિંથવાસીઓ સાથેના પાઉલના સંબંધોનો સમય ગાળો સાત વર્ષનો છે. ઈ.સ. ૫૦-૫૨માં તેમણે કરિંથમાં દોઢ વર્ષ પસાર કર્યું અને મંડળીની સ્થાપના કરી. લગભગ ઈ.સ. ૫૫ કે ૫૮માં તેમણે કરિંથની બીજી વારની મુલાકાત (કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૧૩:૨) લીધી. આ મુલાકાતને તેમણે ‘દુઃખદ મુલાકાત’ (૨:૧) ગણાવી, કારણ કે તે મંડળીની શિસ્ત અંગેના તાકીદના પ્રશ્નોના સંદર્ભમાં હતી. ઈ.સ. ૫૮ અથવા ૫૭માં તે ત્રીજીવાર કરિંથ આવ્યા અને ત્યાંના ગણ માસના વસવાટ પછી તેમણે કરિંથવાસીઓની વિદાય લીધી.^૧

કરિંથની બીજી મુલાકાત પછી, ત્યાંની મંડળીને તેમની ત્રીજી મુલાકાત માટે તૈયાર કરવા પાઉલે ગ્રેસની ઉત્તરે આવેલા મકદૂનિયામાંથી કરિંથવાસીઓને બીજો પત્ર લખ્યો. એગિઝન સમુદ્ર વિસ્તારની આસપાસના ગ્રાન્ટો (આસિયા, મકદૂનિયા, અખાયા)માંથી પોતાના ધર્મસેવા કાર્યનો અંત લાવીને સામાજ્યના પશ્ચિમ છેડે આવેલા સ્પેનમાંના નૂતન^૨ ધર્મસેવકાર્યમાં ખૂંપી જવાનો પાઉલે નિર્ધાર કર્યો હતો. આથી, આ પત્રને અને કરિંથમાંની પાઉલની આ સૂચિત વિદાય મુલાકાતને આ

૧. પ્રે.કૃ. ૨૦:૩

૨. રોમનોને લખેલો પત્ર ૧૫:૨૩-૨૮

પ્રેરિતના ધર્મસેવાના વ્યાપક મિશનરી આયોજનોના પરિપ્રેશ્યમાં નિહાળવાં જોઈએ.

૭. કર્થિંથવાસીઓને લખેલા પત્ર પહેલા તથા બીજામાં વ્યક્ત થતો શૈલીભેદ

જે મંડળીઓની પાઉલે સ્થાપના કરી તેમાં કર્થિંથની મંડળી પાછળ તેમને સૌથી વધુ સમય ખર્ચવો પડ્યો હતો. કર્થિંથવાસીઓના પ્રશ્નો - તેમના અંદરોઅંદરના પ્રશ્નો અને સાથે સાથે પાઉલ સાથેના તેમના સંબંધમાંથી ઉદ્ભવતા પ્રશ્નોને કારણે તેમને આપણી સામે - પાસે - છે તે બે જ લાંબા પત્રો નહિ, પણ તદ્દુપરાંત બીજા બે પત્રો પણ લખવા પડ્યા હતા. - કર્થિંથવાસીઓને લખેલા પહેલા પત્ર પહેલાંનો એક અને તે પછીનો બીજો. ત્થા બે પત્રો અત્યારે મળતા નથી.

કર્થિંથવાસીઓને પાઉલે લખેલા જે બે પત્રો આજે આપણી પાસે છે તે બંનેમાં મુખ્ય બેદ છે તેમાં રહેલા લાગણીશીલ સૂરનો. પહેલાં પત્રમાં વર્તિશૂકના મુખ્ય પ્રશ્નો (ઉ.ત. ફાટફૂટ, નૈતિક ધોરણોમાં વ્યાપેલી શિથિલતા, અદાલતના મુક્કદમાઓ, ગરીબમાં ગરીબ તથા ઓછા કૃપાદાનો પામેલા સભ્યો પ્રત્યે કઠોરતા) અને સિદ્ધાંતના પ્રશ્નો (ઉ.ત. વિશ્વાસીઓના પુનરુત્થાન અંગે શંકાઓ)ને નિરૂપે છે. પાઉલની શક્તિઓ તથા સત્તા અંગે પણ વિશ્વાસીઓએ પ્રશ્ન ઉછાવ્યો હતો તેનોય પુરાવો છે. ૪ છતાંય, આ પ્રેરિત બિનઅંગતપણે, ખાતરીપૂર્વક^૫ તથા પોતાની લાગણીઓ પર અંકુશ રાખીને આ પહેલો પત્ર લખે છે.

જોકે, બીજો પત્ર પહેલા પત્ર કરતાં ઓછો સુવ્યવસ્થિત છે. અને વળી તે પત્ર લેખકમાં રહેલી આત્યાંતિક લાગણીશીલતાના બંને છેડાઓનું દર્શન કરાવે છે. એક બાજુ તે અત્યાંનંદ પામે છે અને કર્થિંથવાસીઓમાં તેમનો વિશ્વાસ વ્યક્ત કરે છે, તેમને વિશે ગૌરવ અનુભવે છે. (૭:૪). તો બીજુ બાજુ કર્થિંથવાસીઓનાં હદ્દ્યમાં તેમનું સ્થાન નથી. (૫:૧૨) અને તેમણે

૩. કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૮; કર્થિંથીઓને બીજો પત્ર ૨:૩-૪, ૭:૮-૧૨.

૪. કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૨:૧-૫; ૪:૮-૧૩.

૫. કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૮:૨.

તેમને “સહન કરવા પડે છે” (૧૧:૧) તેની તેમને ઉંડી પીડા પણ છે. વળી, તેમની સામેના સઘણા આક્ષેપો - દુનિયાદારી તથા દ્યુપયુ હોવાના (૧:૧૭), કર્ણિથ આવવાને બદલે પત્ર લખવાની નૈતિક કાયરતાના (૧:૨૩), તેમની આંતરિક શક્તિના અભાવના (૪:૧૬), હિંમત હારવાના અને સિદ્ધાંતોથી વિચલિત થવાના (૪:૨), ઠગારા હોવાના (૫:૮) બાટ તથા છેતરપિંડી કરનાર હોવાના (૭:૨), પ્રિસ્તના સાચા ધર્મસેવક ન હોવાના (૧૦:૭), હાજર હોય ત્યારે નબળી વાણી બોલવાના અને હાજર ન હોય ત્યારે અસરકારક પત્રો લખવાના (૧૦:૧, ૧૦; ૧૧:૬, ૨૧), મૂર્ખ હોવાના, અરે, પાગલ હોવાના (૧૧:૧, ૧૬, ૨૩), તેમના ઉપર આર્થિક બોજ નહિ નાખવા માટે પરંપરા તોડવાના કે દાવપેચ કરવાના (૧૧:૭; ૧૨:૧૩-૧૬) અને ધર્મસેવાની ગૂઢતા તથા ચમત્કાર શક્તિની લાક્ષણિકતાનો અભાવ હોવાના (૧૨:૧, ૧૧-૧૨) આક્ષેપો કર્ણિથવાસીઓ માની લેવા તૈયાર હતા. આ સમગ્રે પત્રમાં પાઉલને તેમના સિદ્ધાંતો, તેમની ધર્મસેવા તથા તેમના ચારિઅનો બચાવ કરવો પડ્યો છે. કર્ણિથવાસીઓને તેમણે સ્નેહ આપ્યો છે તે સ્નેહનો પ્રતિસાદ કર્ણિથવાસીઓએ આપ્યો નથી તેનું દુઃખ તે વ્યક્ત કરે છે. (૫:૧૧-૧૩). વળી, તે લોકો પ્રેરિત તરીકેની તેમની સચ્ચાઈ નથી સ્વીકારતા અને ઈશ્વરના માર્ગદર્શન નીચે તેમણે તેમની વચ્ચે જે કંઈ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી તેનેય નથી સ્વીકારતા તેનું દુઃખ વ્યક્ત કરે છે. (૩:૧-૩, ૧૨:૧૧-૧૩).

આ પત્રમાં તેમણે તેમની લાગણીઓ પ્રદર્શિત કરી હોવા છતાંય આ પત્રનો અંત સમર્થ અને શ્રદ્ધાપૂર્વકનો છે. કદાચ, પાઉલની ઈશ્વરદાટ ઉલ્લાસિવૃત્તિનું પ્રતીક.

૫. કર્ણિથવાસીઓ પાઉલથી અપ્રસન્ન કેમ હતા ?

આ બંને પત્રોની વચ્ચે એવું તે શું બની ગયું કે જેથી તે બંનેની છટાઓ ભેન્ન પડે છે, ખાસ કરીને, અત્યારે પાઉલ તેનો સામનો કરી રહ્યા હતા । હારબંધ ફરિયાદો અને આક્ષેપોનો ખુલાસો આપવો પડે છે ? સામાન્ય મીઠે કહીએ તો, કર્ણિથવાસીઓને પાઉલે લખેલા બીજા પત્રમાં ખુલ્લાં થતા કર્ણિથવાસીઓના આ પ્રેરિત પ્રત્યેના અણગમા માટે બે મુદ્દાઓ જવાબદાર હતા.

પ્રથમ તો, આપણે જેને કુલક સાંસ્કૃતિક પ્રશ્નો કહીએ તેવા મુદ્દાઓ હતા. આ દક્ષિણાત્મક ગ્રીકો સાથે પાઉલના સંબંધો થોડો સમય કથાખા હતા તે તો જ્ઞાનીતી હકીકત છે. બીજા પત્ર કરતાં બે વર્ષ અગાઉ (એટલે કે લગભગ ઈ.સ. ૫૪ કે પચમાં) લખાયેલો પહેલો પત્ર દર્શાવે છે કે બધા જ કર્તિથવાસીઓ પ્રેરિત તરીકેની પાઉલની સત્તાનો સ્વીકાર કરતા નહોતા. કેટલાક અપોલસની ધર્મસેવાને પસંદ કરતા તો કેટલાક કેફા (પિતર)ની. તે બંને હજુ હમણાં જ - પાઉલથી યોગા - કર્તિથ આવ્યા હતા.^૬ યહુદી સભ્યો પેલેસ્ટાઇનથી આવેલા, ઈસ્રાના મૂળ અનુયાયીઓમાં તેમના અગ્રણી શિષ્ય કેફા પ્રત્યે આકર્ષિયા હશે. બીજી બાજુ, શિક્ષિત ગ્રીક સભ્યો વાકછટા-વક્તૃત્વની ઈશ્વરદા બદ્ધિશ પામેલ, એલેક્ઝાન્દ્રિયામાંથી આવેલા^૭ આપોલસ પ્રત્યે કદાચ આકર્ષિયા હશે. બૌદ્ધિકતા તથા વાક્યાતુર્ય સંભાષણથી આકર્ષિયિલા આ બીજા જૂથને, વાકછટા તથા વક્તૃત્વછટાનું જ્યાં ઊંચું મૂલ્ય અંકાતું હતું તે યુગમાં તો, શરીરશ્રમ કરનારા અને અપરિપક્વ વાકછટા ધરાવનારા પાઉલ સાવ અપ્રભાવશાળી લાગ્યા હશે. વળી, પોતાની ધર્મસેવાના બદ્લામાં તેમની પાસેથી એક પાઈ પણ સ્વીકારવાનો પાઉલે સાવ ઈન્કાર કર્યો -એવું નહોતું કે તે આવો આર્થિક આશ્રય સ્વીકારતા નહોતા. ઉત્તરના મકદૂનિયાથી આવેલા ગ્રામ્ય ધર્મબંધુઓ પાસે તો તેમણે નાણાં સ્વીકાર્ય હતાં. (૧૧:૭-૮) તેનાથી પણ આ જૂથની લાગડી ઓછી નહોતી હુબાઈ. તહુપરાંત, (વિધમી) મંદિર પૂજા અથવા વ્યભિચારમાં હજુ પણ પકડાતા લહેરી સભ્યો સામે શિસ્તનાં પગલાં લેવાનો તેમનો આગ્રહ ઘણાને કદાચ અત્યુત્સાહી લાગ્યો હશે. તેમના બીજા પત્રમાં^૮ અને પહેલા પત્રમાં પણ પાઉલે મૂર્તિપૂજા અને અનીતિ અંગે તેમને ઉપાલંબ આપ્યા જ કર્યો છે તે દર્શાવે છે કે તેમની વર્ણે આ બંને પ્રશ્નો ચાલ્યા જ કરતા હતા, હજુ તે બંને વણ ઉકલ્યા હતા. તે તો સ્પષ્ટ છે કે પાઉલ સામે થતી ટીકાઓ - બીજા પત્રમાં તે ઉઘાડે છોગ દેખાય છે - માંની કેટલીક ટીકાઓનું મૂળ તો તેમની સાથેના તેમના પ્રારંભના સંબંધોમાં રહેલું છે.

૬. પ્રે.કૃ. ૧૮:૧, કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૧૨, ૬:૫.

૭. પ્રે.કૃ. ૧૮:૨૪-૨૮

૮. કર્તિથીઓને બીજો પત્ર ૬:૧૪-૭:૧, ૧૨:૨૦-૧૩:૧.

કેટલાક યહૂદી “ધર્મસેવકો” અથવા ‘પ્રેરિતો’ (તેઓ તેમને પોતાને આ રીતે ઓળખાવતા હતા. - ૧૧:૧૩, ૨૭)નું આગમન પણ પાઉલ સામેની ટીકાનું દેખીનું બીજું અને મુખ્ય કારણ હતું. જો કે, પાઉલ તેમનું નામ પાડવા માગતા નહોતા કે તેમને ઓળખવા માગતા નહોતા. આ નવાગંતું કરિથની મંડળીને એમ સમજાવવા માગતા હતા કે પાઉલનો સિદ્ધાંત ભૂલ ભરેલો છે અને ખાસ તો એમ સમજાવવા માગતા હતા કે મોશેનો કરાર હજુ પણ અમલમાં છે. તેમની ગૂઢ અને અલૌકિક શક્તિઓને આધારે જ તેઓ ધર્મસેવક તરીકેની તેમની કાયદેસરતા- વિવિષિતતાનો દાવો કરતા હતા અને તેઓ એમ પણ કહેતા હતા કે પાઉલ પાસે આવી ચિહ્નાતી બિક્ષિસો નહોતી એટલું જ નહિ તે વ્યક્તિગત તથા નૈતિક સ્વરૂપે પણ અનેક રીતે ઉણા ઉત્તરતા હતા. આ પ્રેરિતોના આગમને પાઉલ સામેની લાંબા સમયથી ચાલી આવતી કરિથવાસીઓની ટીકાઓને વધારી હતી એટલું જ નહિ નવી નવી ફરિયાદો પણ ઊભી કરી હતી. આ ઘૂસણખોર “ધર્મસેવકો”ના આગમન તથા પાઉલના સિદ્ધાંતો તથા ચારિન્ય સામેની તેમની જૂબેશ આ બંને કરિથવાસીઓને પાઉલે લખેલા પહેલા તથા બીજા પત્રમાં દેખાતા લાગડીશીલ સૂરના ભેદનું મુખ્ય કારણ છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી.

આથી કરિથવાસીઓ પાસેથી જે વિદ્યાય મુલાકાત બાકી હતી તે માટેનો માર્ગ કંડારવા માટે જ કરિથવાસીઓને આ બીજો પત્ર લખાયો હતો. પોતાની ત્રીજી મુલાકાત પાછી ઠેલીને તેમજો તેમને શા માટે પત્ર લખ્યો તેની તેમાં તે સ્પષ્ટતા કરે છે. (અધ્યાય ૧-૨). છતાંય તે, બીજી, દુઃખદ મુલાકાત તથા (અત્યારે તો ખોવાઈ ગયેલા) “પીડાદાયક” પત્રને જેણે અનિવાર્ય બનાવ્યો તે નૈતિક પ્રશ્ન ઉકેલાઈ ગયો હતો તેનો આનંદ તે વ્યક્ત કરે છે (અધ્યાય ૭). વળી, આવું લખતાં તે તેમને તેવો પણ આગ્રહ કરે છે કે યરુશાલેમની મંડળી માટે નાણાં ઉઘરાવવાનું જે કાર્ય અટકી ગયું છે તે ફરી શરૂ કરવામાં આવે અને તેમના આગમન પહેલાં તે પૂરું થઈ જાય. (અધ્યાય ૮-૯). જો કે, આ પત્રનો મોટાભાગનો ખંડ તો તાજેતરમાં આવેલા આ નકલી “પ્રેરિતો”ને - તેમના બિન્ન શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ને (અધ્યાય ૩-૫) અને પોતાના ચારિન્ય પરના તેમના હુમલાને (અધ્યાય ૧૦-૧૩) ઉત્તર આપવા માટે જ અર્પિત થયો છે.

૨. કર્થિબાસીઓને લખાયેલા બીજા પત્રનું પ્રિસ્તી માન્યતા (વિશ્વાસ) પૂરતું મહત્વ

આ પત્રનું માળખું અસમથળ છે, તેમાં લાગણીવશતા સાવ આત્મંતિક છેડે છે છતાંય કર્થિબાસીઓને લખાયેલો આ બીજો પત્ર પ્રિસ્તીધર્મની આપણી સમજ પૂરતું ભય તથા સંનિષ્ટ પ્રદાન નીચેના શિક્ષણમાં કરે છે.

અ. પ્રિસ્ત તથા આત્મા સાથેના તાજેતરના, નવા આરંભાયેલા તેના કરાર દ્વારા, ઈશ્વરે તેના પુરાણાં વચનો પાળવામાં સંનિષ્ટ પુરવાર કરી છે. (૧:૧૮-૨૦; ૩:૩-૬, ૧૪-૧૮). તદ્ધુપરાંત, જેઓ પ્રિસ્તને શરણે ગયા છે તેમને ઈશ્વર વફાદારીપૂર્વક મુક્તિ આપે છે, તેમની સંભાળ રાખે છે (૧:૩-૧૧, ૨૨:૪; ૭:૬; ૭:૬).

બ. એકમાત્ર ઈશ્વરની કૃપા પર જ આધારિત છે (૬:૧) તે આ નવો કરાર જૂના કરારથી ચિદ્યાતો છે અને તે હવે જૂના કરારનું સ્થાન લે છે. (૩:૭-૧૧). માણસના મહાનમાં મહાન નિર્ભળતાની ક્ષણોએ - તેના દુઃખની અને મૃત્યુની (૪:૧૬-૫:૧૦) અને પાપને કારણે ઈશ્વરથી તેણે મોં ફેરવી દીઘાની (૫:૧૪-૨૧) ક્ષણોએ ઊભી થતી તેની જરૂરિયાતોને સમર્થપણે તે પહોંચી વળે છે.

ક. પ્રિસ્ત પૂર્વજીત ઈશ્વરપુત્ર છે. (૧:૧૮, ૮:૮), ઈશ્વરની પ્રતિમા છે. (૪:૪), પ્રભુ છે (૪:૫), સહુના ન્યાયાધીશ છે (૫:૧૦) અને એવી નિષ્યાપ વ્યક્તિ છે જેણે સર્વ લોકોને ખાતર, સર્વ લોકોના પ્રતિનિધિ તરીકે મૃત્યુ વહોરી લીધું. ઈશ્વર તેમના દ્વારા જ આ જગતનું સમાધાન પોતાની સોથે કરે છે (૫:૧૪-૨૧). કર્થિબાસીઓને લખાયેલા બીજા પત્રમાં, પ્રિસ્તના મૃત્યુ અંગેનો વિસ્તૃત વ્યાપક અહેવાલ સમાયો છે. (૫:૧૪-૨૧)

૩. નવા કરારના ધર્મસેવકાર્યની સંચાઈ ઓળખપત્રોથી કે ભાવિમાં થનારા ધર્મસેવકના ગૃહ કે અલૌકિક શક્તિઓથી પ્રસ્થાપિત થતી નથી, પણ તે તો પ્રસ્થાપિત થાય છે લોકોને પ્રિસ્તી વિશ્વાસ સમજાવવાની ધર્મસેવકની સંનિષ્ટાથી અને પ્રિસ્તી વિશ્વાસ તરફ લોકોને વાળવાના તેના પ્રભાવથી (૫:૧૧-૧૨, ૩:૨-૩:૧૦-૭). કર્થિબાસી સભાજનોનું અસ્તિત્વ માત્ર જ પાઉલની ધર્મસેવા માટેનું પ્રિસ્તનું જીવતું જગતું ઓળખ પત્ર હતું. (૩:૨-૩). ધર્મસેવકની જીવનશૈલીનો આદર્શ તથા નમૂનારૂપ માપદંડ પ્રિસ્તનું બાલિદાન છે. (૪:૧૦-૧૫, ૬:૧-૧૦, ૧૧:૨૧-૩૩).

મૂળ પ્રિસ્તી ધર્મસેવાનો સાચો માપદંડ પ્રસ્થાપિત કરવો તે આ પત્રનું એક મહત્વનું પ્રદાન છે.

૬. ‘ઈશ્વરનો શબ્દ’માં - શુભસંદેશ (સુવાત્તી)માં ચોક્કસ અર્થ ધરાવતું, મર્યાદિત વસ્તુ છે. તેમાં ન તો કોઈ ધર્મસેવક કે ન તો બીજું કોઈ કશો ઉમેરો કરી શકે કે તેમાંથી કશું કાઢી શકે (૪:૨, ૧૧:૪). આ શુભસંદેશ (સુવાત્તી) વિદ્રોહી માણસોને ઈશ્વરના નિયમને આધીન કરવા અતિશય સમર્થ છે (૪:૫, ૧૦:૪-૫).

૭. વિજિતગત રૂપે તથા તેમનાં લખાશો દ્વારા પાઉલ બિન્યાફૂદીઓ માટેના પ્રિસ્તના પ્રેષિત હતા. સજીવન થયેલા પ્રભુએ દમસ્ક્સ જતા માર્ગ તેમને પોતાની અધિકૃત કામગીરી સોંપતી વેળાએ પાઉલને આ અધિકાર આપ્યો હતો. (૧૦:૮, ૧૩:૧૦) અને બાઈબલના જ એક ભાગરૂપ બનેલા તેમના પત્રો દ્વારા હજી પણ તે અધિકારનો અમલ ત્યાર પછીની પેઢીઓ પર થાય છે. તેમનું અવમૂલ્યન કરનારાઓ - પ્રાર્ચીન તથા અવર્ચીન બંને - સામે પોતાના પ્રેષિતપદનો પાઉલનો મોટો બચાવ છે તેજ કારણે આ પત્ર અતિ મહત્વનો છે. મંડળીઓ તથા પ્રિસ્તીઓ પર તે અધિકાર ધરાવે છે તેવું શા માટે માનવું જોઈએ તેવા લાંબા સમયથી ચાલી આવતા પ્રશ્નનો ઉત્તર પાઉલ આ પત્રમાં આપે છે.

૮. આપણા પ્રત્યે અને આપણામાં ઈશ્વરે દર્શાવેલી કૂપાના પ્રતિભાવમાં તથા પ્રત્યુત્તરરૂપે જ પ્રિસ્તી દાનર્ધ અને સેવા પ્રગટે છે. આનંદપૂર્વક અને ઉદારતાથી આપેલું દાન તેના સઘણા સ્વરૂપમાં આપનારને સમૃદ્ધિની લાહણી આપે છે. (અધ્યાય ૮-૯).

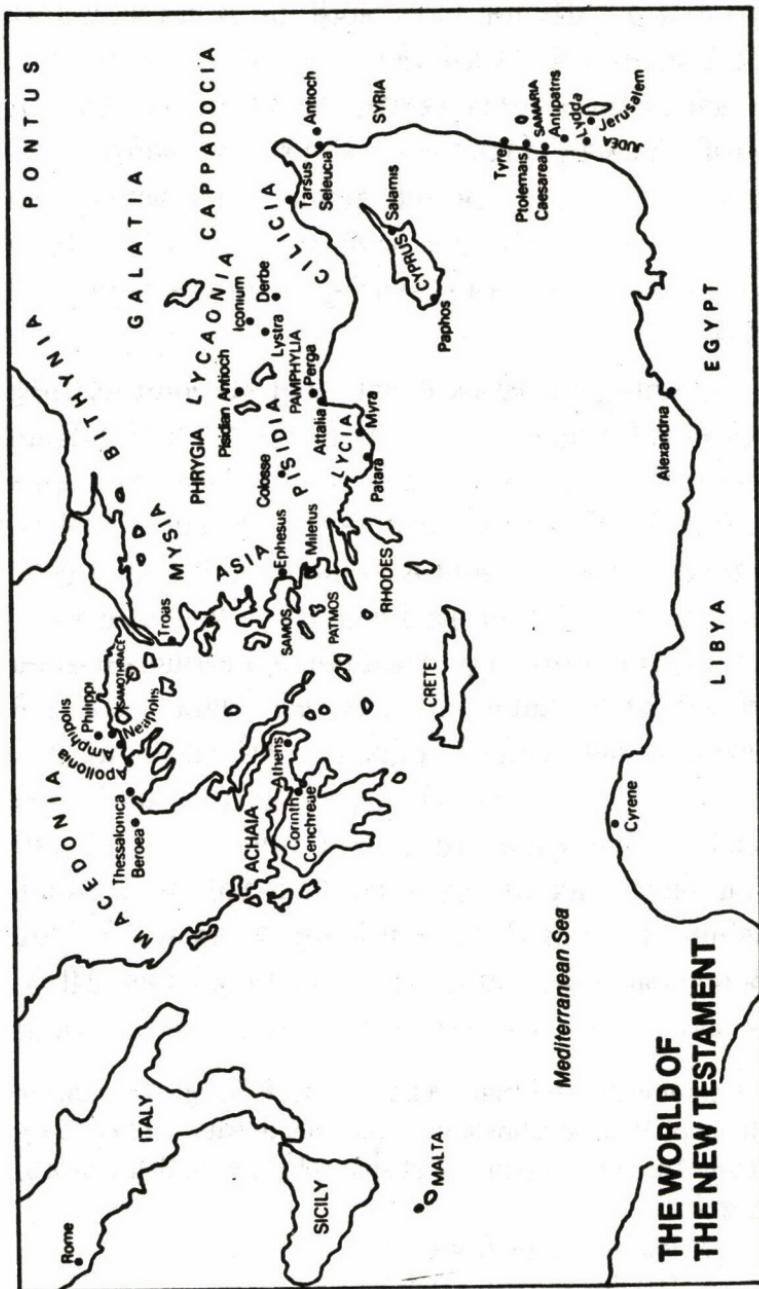
તેમની કર્તિથની બીજી મુલાકાત વખતે તેમજે આપેલા રહિયાની યાતનાથી જે અંગત કટોકટીમાંથી તે પસાર થતા હતા તેનાથી (૨:૧-૪, ૮) એફેસમાંથી હતાશાપૂર્વક ભાગી છૂટવું પડ્યું હતું. (૧:૮-૧૧) તેનાથી અને ગ્રોઆસ તથા મકદૂનિયામાં તેમજે કર્તિથવાસીઓ માટે જે ઊડી ચિંતા અનુભવી હતી (૨:૧૩, ૭:૫-૬) તેનાથી પ્રેરાઈને જ પાઉલે આ પત્રમાં આ શિક્ષણને અભિવ્યક્ત કર્યું હતું તે પણ મહત્વનું છે. તેમના ‘ભિન્ન શુભસંદેશ (સુવાત્તી)’ તથા તેમના ‘બીજા ઈસુ’ સાથેના આ નકલી પ્રેષિતોના કર્તિથમાંના આગમને અને સાથે સાથે પાઉલની પ્રામાણિકતા પરના તેમના પ્રયંક આકમજો પાઉલે રજૂ કરેલા પ્રિસ્તી

વિશ્વાસનો સહજતાથી અંત આણ્યો હોત તે વાતમાં કોઈ અતિશયોડિત નથી. પણ તે બોધ જીવતો રહ્યો, અમલમાં રહ્યો તેમાં કદાચ આ સુર્મર્થપત્રનો ફાળો નાનો સૂનો નથી.

૩. આધુનિક વાચકની મુશ્કેલી

કરિંથવાસીઓને લખાયેલા બીજા પત્ર જેવા પત્રોનો મુકાબલો જ્યારે આધુનિક વાચકો કરે છે ત્યારે તેમને બે પ્રશ્નોનો સામનો કરવો પડે છે. એક બાજુ, બે હજાર વર્ષ પૂર્વે કરિંથ જેવા નગરની રોજબરોજની જિંદગી કેવી હતી તેને સમજનારા આજે આપણે મર્યાદિત સંઘ્યામાં છીએ. મનમાં આનો ઘ્યાલ રાખીને, ઉદાહરણ તરીકે, આપણે તેની અનન્ય ભૌગોલિક સ્થિતિથી - પૂર્વ તથા પથ્યમના સમુંદરી વ્યાપારને અને ઉત્તર તથા દક્ષિણનો ભૂમિગત વ્યાપારને આકર્ષણ રહેતે તેવી સાંકડી સંયોગી ભૂમિ પર આવેલા કરિંથની અનન્ય ભૌગોલિક સ્થિતિથી સુપેરે પરિચિત થઈએ. રોમન લેખક સ્ટેલોએ “સદાય મહાન અને સમૃદ્ધ” એવું કરિંથનું વર્ણન કર્યું છે. આ શહેરમાં લગભગ ૭,૫૦,૦૦૦ (એડેલેઇડ અથવા સાનફાન્સિસ્કો સાથે સરખાવી શકાય.) લોકોની વસ્તી હતી તેમ કેટલાક આધુનિક માને છે. જે વાચકોને રસ છે તે વાચકોએ કરિંથ અંગેની વધુ પાર્શ્વભૂ માહિતી માટે અવિકૃત, વિદ્યતાભર્યા ભાષ્યોની પ્રસ્તાવનાઓ જોવી. આ લોકોને પાઉલે લખેલા પત્રો વાંચતાં આપણે આપણી જાતને આ પૂછું યોગ્ય રહેશે : કરિંથવાસીઓ શહેરી હતા કે ગ્રામીણ હતા ? ધનિક હતા કે ગરીબ હતા ? શિક્ષિત હતા કે અશિક્ષિત હતા ? યુવાન હતા કે વૃદ્ધ હતા ? યદ્દૂદીઓ હતા કે બિનયદૂદીઓ હતા ? પાઉલના મૂળ વાચકો વિશેની આપણી સમજ અપૂર્ણ હોવાથી આ અને આવા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવા માટે ધ્યાનો પરિશ્રમ કરાયો છે. ૩.૧. આધુનિક સમાજશાસ્ત્ર આધારિત અભ્યાસો દ્વારા આપણે જાણીએ છીએ કે કરિંથવાસી પ્રિસ્ટીઓ મોટેભાગે તો મધ્યમવર્ગાય, શિક્ષિત, નગરવાસીઓ હતા. જોકે, અતિ ગરીબ સભ્યો તથા ગુલામોની સંઘ્યા પણ હતી જ. અખાયાના સમાજના ઉચ્ચ સામાજિક-આર્થિક જૂથમાંથી પણ કેટલાક સભ્યો આવ્યા હતા. તે લોકો સભાજનોમાંનાં જ યદ્દૂદીઓ કે બિનયદૂદીઓ હતા. ૯

૮. ઈ. એ. જજનું ‘The Social Identity of the First Christians’, જે આર. એસ; ૨ (૧૯૮૦) પૃ. ૨૦૧-૨૦૭, આર. જે બેન્કસનું ‘Paul’s Idea

બીજા, અને કદાચ વધુ મોટા જે પ્રશ્નનો આપણે સામનો કરી રહ્યા છીએ તે એ છે કે કર્તિથમાંના પ્રશ્નોનું આપણું જ્ઞાન છે માત્ર પાઉલનો પત્ર અને તે પણ તેમણે જે રીતે પ્રશ્નો જોયા તેમનો પ્રતિકાર કરવા જ લખાયો છે. સંજ્ઞેગોવસાત તે અન્યાય કરનારનું, અન્યાય પામનારનું (૭:૧૨), અનામી ટીકાકારનું (૧૦:૭-૧૧) કે પછી નવા આવેલા નકલી “પ્રેષિતો”નું (૧૧:૧૩) નામ નથી આપતા કે નથી આપતા તેમની ઓળખ. જેમણે પાઉલને સાથ આપ્યો અને જેમણે પાઉલનો વિરોધ કર્યો તેમની સંખ્યા તથા તેમના જોડાણોનું આપણે માત્ર અનુમાન કરી શકીએ.

આ નવાગંતુકોની ઓળખ તે નવા કરારનું એક મહાન વણઉકેલેલું (અને ન ઉકેલી શકાય તેવું ?) રહસ્ય રહે છે. પત્રપરથી મળતી માહિતીનું પૃથક્કરણ કરતાં એક એવી છબી ઉપસે છે કે જેની કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે. નક્કી તેઓ હિંબૂઓ છે.. ઈજરાયલી છે. અધ્રાહામના વંશજો છે. (૧૧:૨૨) અને આ એમ સૂચવે છે કે પાઉલની જેમ^{૧૦} તેઓ યદ્દૂદીઓ છે અને યદ્દૂદી ધર્મમાં તેમના મૂળ ઊંડા છે. તેઓ “ન્યાયીપણાના સેવકો” (૧૧:૧૫) છે તે વક્યમાં યદ્દૂદી શાસ્ત્રનિયમો તથા ફરોશીવાદની સેવાનો અર્થ અભિપ્રેત છે. પોતાને વિશે લખતાં જ્યારે પાઉલ લખે છે કે તે “શાસ્ત્રસંમત ન્યાયીપણાની દ્રષ્ટિએ નિર્દોષ^{૧૧} ત્યારે ફરી એક વાર પાઉલ સભાન બને છે. મોશેનું તેજ હવે ઝાંખું પડી ગયું છે તે વાતનો તેમનો આગ્રહ, આ નવાગંતુકોએ મોશેના કરારને આપેલા પ્રોત્સાહનને તેમણે રહિયો આપેલો હોય તેમ જણાય છે. (૩:૭-૧૭) તેમનો કહેવાનો ગલ્ભિતાર્થ તે પણ છે કે આ નવાગંતુકોનું ધર્મસેવાકાર્ય તે તેમના (બિનયદૂદીઓ વચ્ચેના) ધર્મસેવાકાર્ય ક્ષેત્રમાં (યદ્દૂદી) ઘૂસણખોરી છે. અને આમ, તે એક દસકા પહેલાં યરુશાલેમ ખાતે રાજ્ય અને ધર્મપીઠ

of Community' (અનેઝિયા, ૧૯૭૮). જી. થેઈસેનનું 'The Social setting of Pouline Christianity' (ટી. એન્ડરી કલાર્ક ૧૯૮૨), ડબ્લ્યુ મિકલનું 'The First Urban Christians' (એવે યુનિવર્સિટી મેસ ૧૯૮૩) પણ જુઓ.

૧૦. ફિલિપીઓને લખેલો પત્ર ૩:૫.

૧૧. ફિલિપીઓને લખેલો પત્ર ૩:૬.

વચ્ચે થયેલા કરારનો ભંગ બને છે. તે કરાર દ્વારા પાઉલને બિનયધૂદીઓ વચ્ચે ધર્મસેવા કરવાની જવાબદારી સોંપાઈ હતી. ગલાતિયાની મંડળીને લખેલા પત્રમાં વ્યક્ત થતી તેમની પાઉલ વિરોધી પ્રચારઝૂબેશ અને યહૂદી કર્મકાંડ પાલનના તેમના આગ્રહને જોતા તેમની છબીની આ બીજી સમજૂતી અતિ મુશ્કેલ લાગતી નથી. બેરેટે તેમનું આવું જે વર્ણન કર્યું છે કે “યહૂદીઓ, યરુશાલેમના યહૂદીઓ, યહૂદી ધર્મમાં પરિવર્તન પામેલા યહૂદીઓ” તે ચોક્કસ અને યોગ્ય લાગે છે.^{૧૨} અરે, તેમની અસામાન્ય, ભાવોન્માદી અને ગૂઢ લાક્ષણિકતાઓ (૫:૧૧-૧૩; ૧૨:૧-૬, ૧૨) પણ યહૂદી દાંચામાં જોઈ શકાય તેવી જ છે.^{૧૩}

કરિંથમાં, ખાસ કરીને વાક્ષયા તથા વાણીને મહત્વ આપતા અને આ બંને ક્ષેત્રમાં પાઉલની રહેલી ઊંઘપની ટીકા કરતા (૧૦:૭-૧૦) લોકો દ્વારા આ ‘ધર્મસેવકોનું થયેલું સ્વાગત’ તે જ તેમની ઓળખનો મુખ્ય પ્રશ્ન બની જાય છે. કરિંથની મંડળીના શિક્ષિત ગ્રીક સત્યો (કેટલાક) દ્વારા આ “હિન્દુઓનું” આવું સરસ સ્વાગત કેમ થયું? જો આ નવા ધર્મસેવકો અરામિક ભાષા બોલનારા હિન્દુઓ હતા તો પછી અધ્યાય ૧૦-૧૧માં પાઉલ જે ભારપૂર્વક જે ‘તુલના’ અને ‘બાદાશ’ની વાત કરે છે તે માટે તે ગ્રીક વાક્ષયા પ્રશ્નાલીનો શા માટે ઉપયોગ કરે છે? આ નવાગંતુકોની ઓળખની મુશ્કેલી વિદ્ધાનો તે અંગે એકમત નથી થતાં તેમાં પ્રતિબિંબ થાય છે અને આથી, તે ઓળખની મુશ્કેલીનું મૂળ એ છે કે કેટલીક વિગતો એમ સૂચવે છે કે તેઓ મૂળે અને સંસ્કૃતિએ ગ્રીક છે. આ પ્રશ્ન અંગે બે ટીકાઓ થઈ શકે. “હિન્દુઓ - ઈરાયલીઓ - અભાષામના વંશજો” હોવાને કારણે તેઓ માત્ર અરામિક કે હિન્દુ ભાષા જ બોલતા હતા તેમ માનવું યોગ્ય નથી.^{૧૪} ફરી એક વાર, આપણે તે યાદ રાખવું યોગ્ય ગણાશે કે ‘હિન્દુ

૧૨. સી.કે. બેરેટ, ‘Paul’s Opponents in II Corinthians NTS’ 17 (1971), પૃ. ૨૩૩-૨૪૪. નવાગંતુકોની ઓળખ અંગેના અભિપ્રાયોના સર્વેક્ષણ તથા બેરેટના પોતાના અભિપ્રાય માટે.

૧૩. પી. ડાલ્ફુ બેરેટ, ‘Opposition in Corinth’ જર્નલ ફોર ધ સ્ટડી ઓફ ન્યૂ ટેસ્ટામેન્ટ્સ, (૧૯૮૪) પૃ. ૩-૧૭.

૧૪. પ્રે.કુ. ૨૧:૪૦, ૨૨:૨.

માત્રાપિતાના હિંદુ' પાઉલ જે અરામિક ભાષા બોલતા હતા તેમણે ગ્રીક ભાષાનું શિક્ષણ લીધું હતું અને તે ભાષાના તે સંક્રમ વેખક પણ હતાં. સંભવ છે કે પાઉલની જે ઉજ્જ્વળો છે તે તેમના દેખાવ અને અવાજ સાથે સંબંધ ધરાવતી હોય, કદાચ તેમની માંદગી સાથે સંબંધિત હોય. અને પાઉલના ગ્રીક લખાણમાં વાક્ષણ્યની શક્તિ લગીરે ઓછી નથી દેખાતી^{૧૫} એટલે પેદેસ્ટાઈનથી આવેલા આ 'પ્રેષિતો' વક્તવ્ય કૌશલ્ય ધરાવે છે તેવું માનવું સાવ અકલ્ય છે. બીજું, પોતાની વાણીનો બચાવ જે ફકરાઓમાં પાઉલે કર્યો છે (૧૦:૭-૧૧, ૧૧:૫-૬) તે ફકરાઓનું જીણવટભર્યું નિરીક્ષણ દર્શાવે છે કે પોતાની વાક્ષણ્ય આ આગાંતુકો કરતાં ન લખી છે તેવી ટીકાનો જવાબ આપવાને બદલે પાઉલ કરિંથવાસીઓની લાંબા સમયની, તદેશીય ટીકાનો કદાચ જવાબ આપતા હોય. ડિક્કાતમાં તો પાઉલનો પેલો અનામી કરિંથવાસી ટીકાકાર કે જેને વિશ્વાસ છેકે પોતે ઈસુનો ધર્મસેવક છે, જે ફરિયાદ કરે છે કે પાઉલના પત્રો બહુ વજનદાર અને અસરકારક હોય છે પણ જ્યારે તે હાજર હોય છે ત્યારે એનો કશો પ્રભાવ પડતો નથી અને એની વાણી નમાલી છે અને જેનો વાંધો એ છે કે પાઉલ જ્યારે તેમની સાથે હોય છે ત્યારે સક્રિય બનવામાં નિષ્ફળ જાય છે અને જ્યારે દૂરથી પત્ર લખે છે ત્યારે જ માત્ર સમર્થ - પ્રભાવક હોય છે (૧૦:૭-૧૧). તે અનામી કરિંથવાસી ટીકાકાર સાથે જ આ મશ્શ સંકળાયેલો છે. આ વ્યક્તિ તથા તેની સાથેની બીજી વ્યક્તિઓએ કેટલાક સમયથી પાઉલની આવી ટીકા કરી હશે. ગૂઢ બક્સિસો સાથે આવેલા નવાગાંતુકોના આ આગમને, જે લોકો પાઉલની ટીકા કરતા જ હતા તેવા કરિંથની મંડળીના થોડાક લોકોને પાઉલનો વધુ વિરોધ કરવા પ્રોત્સાહિત કર્યા હશે.

'ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો' (Super-apostles) (૧૧:૫, ૧૨:૧૧) અને 'જૂઠા પ્રેષિતો... ઈસુના પ્રેષિતો તરીકેનો સ્વાંગ સજી રહ્યા છે.' (૧૧:૧૩) એવું પાઉલ લખે છે. તો આ બંને એક છે કે જુદા ? કેટલાક સૂચવે છે કે 'ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો' તે યાકોબ અને પિતર જેવા યરુશાલેમની મંડળીના અગ્રાણીઓ હતા અને તે પ્રેષિત જ હતા પણ તે અસંભવ લાગે છે. જે

૧૫. ઉ.ત. જુઓ કરિંથીઓને લખેલા પહેલા પત્રનો કાચ્યમય તેરમો અધ્યાય.

સંદર્ભ છે તે તો 'ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો' (૧૧:૫)ની એવી ઓળખ આપે છે કે તેઓ 'બીજા ઈસુની' અને 'જૂદા જ શુભસંદેશ (સુવાત્તી)'ની ઘોખણા કરતાં કરતાં જ કરિંથ આવ્યા હતા. કરિંથવાસીઓને લખેલા પહેલા પત્રના ૧૫:૧૧માં પાઉલ ભારપૂર્વક જણાવે છે તેઓ તથા અન્ય પ્રેષિતો એક જ શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ની ઘોખણા કરે છે. એટલે 'ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો' હકીકતમાં તો 'જૂદા પ્રેષિતો' હતા તેમ કહેવું જ બહેતર જણાય છે.^{૧૬}

તો પછી, કરિંથ આવેલા આ નવાગંતુકોનું સેવાકાર્ય શું હતું ? ગલાતિયાને લખેલા પત્રમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે યદ્ધૂદીધર્મ મચારકોએ દસ વર્ષ પૂર્વ બિનયદૂદીઓની સુન્નત કરાવી હતી તે પ્રમાણે બિનયદૂદીઓની સુન્નતને પ્રોત્સાહન આપવાનું સેવાકાર્ય આ 'પ્રેષિતોનું' નહોતું. કરિંથવાસીઓને લખાયેલા બીજી પત્રમાં બિનયદૂદીઓની સુન્નતના વિવાદનો ઉલ્લેખ જ નથી. મેં ક્યાંક બીજે દર્શાવું છે તેમ કદાચ તેમનું સેવાકાર્ય બે પાંખિયું હશે - એક યદ્ધૂદીઓ તરફી અને બીજુ બિનયદૂદીઓ તરફી.^{૧૭} યરુશાલેમમાં પાઉલ સામે એવી ફરિયાદ થઈ હતી કે તેમણે યદ્ધૂદીઓને મોશેને અનુસરવાનું છોડી દેવાનું, તેમના બાળકોની સુન્નત નહીં કરાવવાનું અને યદ્ધૂદી રિવાજો ન પાળવાનું કર્યું હતું. પણ તે મૂર્તિને ઘરાવેલું નિવેદ નહિ ખાવાનો અને યદ્ધૂદી નિયમ પ્રમાણે તૈયાર કરેલું માંસ ખાવાનો^{૧૮} યરુશાલેમનો નિર્ઝય બિનયદૂદીઓ પાસે તે પળાવતા નહોતા. સંભવ છે કે યરુશાલેમમાં કાળજીપૂર્વક રજૂ થયેલી પાઉલની ટીકાઓમાં યદ્ધૂદીઓમાં યદ્ધૂદીકરણનાં, પાઉલના કાર્યક્રમ વિરુદ્ધનાં તત્ત્વો રહેલાં હોય. આ સિદ્ધાંત પર જ આ પ્રેષિતો કરિંથમાંના યદ્ધૂદી જ્િસ્તીઓને મોશેના કરારની સીમામાં અને બિનયદૂદી જ્િસ્તીઓને યરુશાલેમના નિર્ઝયની સીમામાં રાખવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. આધુનિક વાચકો માટે આ થોડીક મુશ્કેલી છે. છતાંય, આપણા શાનમાં આટલો અવકાશ હોવા છતાંય, આ પત્રનો મોટોભાગનો સંદેશો સ્યાચ છે.

૧૬. પી.ઇબલ્યુ. બેરેટનું 'Opposition in Corinth' જુઓ. પૃ. ૩-૧૭.

૧૭. Ibid. ૧૮. પ્રે.કુ. ૨૧:૨૦-૨૫.

I સ્પષ્ટીકરણ : સ્વંય આવવાને બદલે પાઉલે પત્ર કેમ લખ્યો (૧:૧-૨:૧૩)

૧:૧-૧૧

૧. ઈશ્વર અને પાઉલ

પાઉલને ઊરી વેદના કરવતી ઘટનાઓ કરિંથવાસીઓને લાભાયેલા બીજા પત્રની તાત્કાલિક ભૂમિકા બને છે. કરિંથ અને એફેસસ એ બંને કેન્દ્રોમાં તેમણે મિશનરી કાર્યમાં ભારે પુરુષાર્થ કર્યો હતો અને તેજ બંને કેન્દ્રો તેમને માટે અંગત રીતે સમસ્યારૂપ બની ગયાં હતાં. કરિંથમાં, તેમને એટલે તેઓના વિશ્વાસના પિતાને ઉતારી પાડવામાં આવ્યા હતા, અને ટીકા કરવામાં આવી હતી. અને એફેસસમાં તેમની ધર્મસેવા સામે નગરવ્યાપી રમભાષ થયું હતું જેથી ત્યાં રહેવું વધુ સલામત નહોતું. એકમાં અસ્વીકૃત અને બીજામાં ભયમાં મુકાયેલા પાઉલ મકદૂનિયા ગયા અને ત્યાં તેમણે પત્ર લખવો શરૂ કર્યો. સૌ પ્રથમ તો તેમણે તેમના વાચકોનું અભિવાદન કર્યું અને તાજેતરની યાતનાઓમાં શાંત્વન આપવા બદલ ઈશ્વરની પ્રશંસા કરી. ત્યારપછી, કરિંથમાની તેમની 'હુઃખદાયક' મુલાકાત પછી શું શું બની ગયું તે કહેવાની અને સત્વરે પાછાં ફરવાને બદલે તે શા માટે પત્ર લખી રહ્યા છે તેનું સ્પષ્ટીકરણ કરવાની તેમણે શરૂઆત કરી. તેમના બીજા પત્રોની જેમ પાઉલ આ પત્રના પ્રારંભમાં જ સમગ્ર પત્રના વિષયનો સૂર પ્રગટ કરી દે છે - આ પત્રમાં તેમની યાતનાના અનુભવનો.

૧. મંડળીનો પ્રેષિત (૧:૧અ)

મંડળીનો લિભિતંગ ઈશ્વરની ઈચ્છાથી, ઈસુ પ્રિસ્તનો પ્રેષિત
પાઉલ તથા અમારો ધર્મબંધુ તિમોથી....

પ્રારંભના જ શર્બ્દો 'ઈશ્વરની ઈચ્છાથી ઈસુ પ્રિસ્તનો પ્રેષિત પાઉલ'

૧. પત્રના 'પ્રારંભમાં'જ પોતાનું નામ તથા બિરુદ્ધ મૂકવામાં પાઉલ તે

દ્વારા પાઉલ તેમના અવિકારને પડકારતા કેટલાક કર્ણિથવાસીઓને વેધકતાથી યાદ દેવડાવે છે કે તે પોતે સ્વયંનિયુક્ત પ્રેષિત નથી પણ ઈશ્વરની ઈશ્વરાથી તે પ્રેષિત બન્યા છે. તેમને મન તો તે કર્ણિથમાં અત્યાર સુધી આવી ગયેલા અગ્રાણી ધર્મસેવકોમાંના એક હતા. આપોલસ તથા કેફા (પિતર) તાજેતરમાં જ કર્ણિથ આવ્યા હતા અને તે બંનેએ પોત પોતાની રીતે પાઉલ કરતાં વિશેષ પ્રભાવ પાડ્યો હતો. અને અજાણપણે પણ મંડળીમાં પોતપોતાના પક્ષો ઊભા કર્યા હતા.^૨ હજુ હમણાં જ જેમનાં નામ કે ઓળખ પાઉલ આપતા નથી તેવા ધર્મસેવકોનું એક જૂથ કર્ણિથમાં આવ્યું હતું અને તેમણે પાઉલના ઉપદેશનો તથા કર્ણિથવાસીઓ પરના તેમના પ્રભાવનો સક્રિય વિરોધ કર્યો હતો.^૩ કેટલાક કર્ણિથવાસીઓને જાણીબુઝીને આશ્રય થતું હતું કે શા માટે પાઉલ તેમની સાથેના પોતાના સંબંધને વિશિષ્ટ માનતા હતા.

પાઉલનો પ્રેષિત તરીકેનો પોતાનો દાવો દમસ્કુસ માર્ગ પરની તે ઘટના પર, જ્યારે સજ્જવન થયેલા જ્યિસ્ટે તેમને દર્શન દઈ આદેશ આપ્યો હતો : હું તને બિનયહૂદીઓ પાસે પ્રેષિત તરીકે મોકલીશ.^૪ તે ઘટના પર આધારિત હતો. આથી, પાઉલની ધર્મસેવાનો મુખ્ય આધાર છે : દમસ્કુસ નજીક થયેલો ઈશ્વરનો વ્યક્તિગત અનુભવ અને બિનયહૂદીઓને શુભસંદેશ (સુવાત્તી) સંભળાવવાનો ઈશ્વરપુત્ર ઈસુએ તેમને આપેલો આદેશ.^૫ મંડળીને પજવણી કરવામાં તે અગ્રેસર હોવા છતાંય જ્યિસ્ટી ધર્મસેવા પ્રત્યેની તેમની અનેક વર્ધની નિષ્ઠાને કારણે મંડળીના સ્થંભ ગણાતા યાકોબ, કેફા અને યોહાન જેવા પ્રેષિતોએ પણ યુશાલેમની સભામાં તે વાતનો સ્વીકાર કર્યો હતો કે ‘પાઉલને બિનયહૂદીઓમાં શુભસંદેશ (સુવાત્તી)નો પ્રચાર કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે.’ (એટલે

સમયની રૂઢિને જ અનુસરે છે. ‘પ્રેષિત’ એટલે મોકલેલો, કોઈને બદલે કામ કરનારો, નિયુક્ત પ્રતિનિધિ.

૨. પ્રે.કૃ. ૧૮:૨૪-૧૯:૧, કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૧૨, ૩:૫, ૮:૫, ૧૫:૧૨.

૩. કર્ણિથીઓને બીજો પત્ર ૨:૧૭-૩:૧, ૧૦:૧૨, ૧૧:૪-૫, ૧૨-૧૪, ૨૦-૨૩.

૪. પ્રે.કૃ. ૨૨:૨૧, ૨૫:૧૭, ૮:૧૫.

૫. ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧૨, ૧૬.

ઈશ્વર અને પાઉલ

કે ઈશ્વર તરફથી સોંપવામાં આવ્યું છે.).. બિનયધૂદીઓમાં પ્રેષિત કાર્ય કરવાની શક્તિ આપી છે.⁵ આમ, બિનયધૂદીઓમાં અને એટલે જ કરિંથવાસીઓમાં ધર્મસેવા કરવાનું કામ તેમને ઈશ્વર દ્વારા સોંપવામાં આવ્યું છે. (૧૦:૧૩). તેમની વચ્ચે જાતે હાજર રહી અથવા તો પત્ર દ્વારા ધર્મસેવા કરવાનો અવિકાર માત્ર ખાલી દાવા પર આધારિત નહોતો પણ કરિંથવાસીઓનો ‘ઉત્કર્ષ સાધવા’ ઈશ્વરે તેમને જે અવિકાર આપ્યો છે (૧૦:૮, ૧૩:૧૦) તેના પર આધારિત હતો. અને આથી, તેમણે વારંવાર કહ્યું છે તેમ પાઉલ ‘ઈશ્વરની ઈચ્છાથી બનેલા પ્રેષિત હતા.’

પત્રના પ્રારંભમાં જ, નવા આવેલા ધર્મસેવકો કે જે દેખીતી રીતે જ પોતાની જાતને ‘પ્રેષિતો’ કહેવાવતા હતા (૧૧:૧૩) તેમની વિરુદ્ધના દાવા તરીકે પાઉલ પોતાનું પ્રેષિતપદ પ્રસ્થાપિત કરે છે. આ નવા આવેલાઓ ‘ઓળખપત્રો’ (૩:૧)ને આધારે, તેમને મળેલા ‘ચિહ્નિયાતા’ કૃપાદાનોનાં - પાઉલના કૃપાદાનો કરતાં ચિહ્નિયાતા કૃપાદાનોનાં (૧૧:૫-૬, ૧૨:૧૧-૧૨) પ્રદર્શનો કરીને પોતાનો દાવો રજૂ કરતા હતા. પાઉલ તેમને ઈસુના પ્રેષિતોનાં સ્વાંગ ધરનારાં ‘જૂડા પ્રેષિતો’ (૧૧:૧૩) કહે છે. પ્રિસ્તના સાચા પ્રેષિત તરીકેની પોતાની ઓળખનો પ્રભાવ કરિંથવાસીઓ પર પાહવાની પાઉલની ચિંતા આ પત્રના પ્રારંભના શબ્દોમાં વ્યક્ત થઈ છે. ધ્યાનાકર્ષક હકીકત તો એ છે કે પાઉલના પ્રેષિતપદનો આધાર પ્રિસ્તની દમસ્કસ માર્ગ પરની હાકલ છે, પણ તેના સમર્થનમાં પાઉલ પોતાની જીવનશૈલીનો, પ્રેષિત તરીકેની ધર્મસેવામાં વ્યક્ત થતા પ્રિસ્તના બલિદાનથી લાક્ષણીક બનેલી જીવન શૈલીનો પુરાવો આપે છે. જો કે, પોતાની ધર્મસેવામાં ગૂઢ તથા ચમત્કારિક તત્ત્વો પર જાઝો ભાર મૂકવાને બદલે કરિંથની મંડળીને જ પોતાના ‘ઓળખપત્ર’ તરીકે ચીંધી શકે તેમ છે. તોય તેમની આત્મવિલક્ષણતા તો પ્રગટ થતી હતી કઠોર જિંદગીમાં, સંઘર્ષમાં અને ઈસુના મૃત્યુ તથા પુનરુત્થાન પર કેન્દ્રિત થતા ઈશ્વરના શબ્દના વાહક તરીકની નિર્બળતામાં.^c આમ, પાઉલના

૬. ગલાતીઓને પત્ર ૨:૭-૮.

૭. એફેસીઓને પત્ર ૧:૧, કલોસીઓને પત્ર ૧:૧, સંદર્ભ ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧.

૮. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૩:૨, ૫:૧૩, ૧૨:૧-૬, ૧૨:૧૨.

અધિકારનું મૂળ તો હતા પ્રિસ્ત, પણ તેમના આ અધિકારનો પુરાવો ગૂહ્યતામાં કે ચમત્કારોમાં નહોતો રહ્યો પણ બેરેટે સુપેરે સમજાવ્યું છે તેમ તેમનાં ખુદનાં જીવન તથા કાર્ય સાથે વણાઈ ગયેલા મૃત્યુ તથા પુનરુત્થાનની શૈલીમાં હતો, બલિદાન તથા આત્મ સમર્પણ પાઉલને માટે અનિવાર્ય પુરાવાઓ હતા. જેમ તે આપણે માટે પણ સાચા પ્રિસ્તી વિશ્વાસીઓ તરીકેના અનિવાર્ય પુરાવાઓ હોવા જોઈએ.

આ પત્ર પાઉલના સાથી તિમોથી દ્વારા પણ લખાયેલો છે. અને પાઉલે તિમોથીની ઓળખ ‘અમારા’ ધર્મબંધુ તરીકે અથવા સાથી પ્રિસ્તી તરીકે આપી છે. આથી, આપણે યાદ રાખવું ઘટે કે ભલે તિમોથી ધર્મસેવક અને પ્રિસ્તી નેતા હતો. પણ તે પ્રિસ્તનો પ્રેષિત નહોતો. જોકે, આજના કેટલાક પ્રિસ્તી નેતાઓ માટે રૂપક તરીકે પ્રેષિત શબ્દ વાપરવામાં કશો જ વાંધો નથી પણ તેના સૈદ્ધાંતિક અર્થમાં તો તે નવા કરારમાં જેમને માટે વપરાયો છે તેમના સિવાય અન્યને માટે વાપરવો નકામો છે. કરિંથમાંના પાઉલના વિરોધીઓની જેમ, આજે પણ કેટલાક ધર્મસેવકો મંડળીઓ પર પોતાનો અધિકાર જમાવવા પોતાની જતને ‘પ્રેષિતો’ કહેવડાયે છે. પ્રેષિતોના કાળમાં થઈ ગયેલા પ્રેષિતો પૂરતો જ ‘પ્રેષિત’ શબ્દનો ઉપયોગ મર્યાદિત કરીએ તે યોગ્ય છે.

૨. ઈશ્વરની મંડળી (૧:૧-૧૬)

‘કરિંથમાંની ઈશ્વરની મંડળી તથા તેઓની સાથે સમગ્ર આખાયાના સંતોની મંડળી જોગ...’

જ્યારે પાઉલે તેમને ‘મંડળી’ તરીકે સંબોધ્યા ત્યારે કરિંથવાસીઓ તેમનો કહેવાનો અર્થ શો સમજ્યા હશે? આજે ઘણાને મન ‘તે શબ્દનો અર્થ ‘પ્રભુમંદિર’ અથવા ‘પ્રિસ્તી સંસ્થા’ થાય છે. જોકે, પાઉલના વાચકો તો મંડળીનો રોજિંદો અર્થ એટલે લોકોનું લેગા થવું - લોકોની સભા અથવા તો પારિભાષિક અર્થ સંસદ કે અદાલત જેવી કાયદેસરની સભા તેવું સમજ્ય ગયા હશે. પ્રેષિતોનાં કૃત્યોના ઓગણીસમાં અધ્યાયમાં આ બંને અર્થો વ્યક્ત થયા છે. એકબાજુ, એફેસસના લોકોની સભા તરીકે (કલમ ૪૧) તેનો ઉલ્લેખ છે તો બીજી બાજુ નગર સભાગૃહની કાયદેસરની સભા તરીકે (કલમ ૩૮) તેનો ઉલ્લેખ થયો છે, એ તો સ્પષ્ટ છે કે કરિંથવાસીઓ એમ

ઇશ્વર અને પાઉલ

જ સમજતા હશે કે પાઉલે કરેલા આ શબ્દના ઉપયોગમાં કરિંથના પ્રિસ્તીઓનું ભેગા થવું અથવા તેમની મહાસભા એવો જ અર્થ અભિપ્રેત હશે.

પણ પાઉલને મન શો અર્થ અભિપ્રેત હતો ? જૂના કરારના ગ્રીક ભાષામાં થયેલા અનુવાદ ‘સપ્તતિ’માં^{૧૦} મંડળી શબ્દ વારંવાર આવે છે અને પાઉલ સામાન્ય રીતે તે અનુવાદમાંથી જ અવતરણ ટાંકે છે. ત્યાં તે શબ્દ ઇશ્વરના લોકોની મહાન ‘સભા’ તરીકે વપરાયો છે. ઉદાહરણ તરીકે ‘ઇશ્વરના લોકો’ની આ મહાસભામાં સમગ્ર પ્રજાની સંઘાતે ઈજરાયલના બધા આગેવાનો હાજર હતા^{૧૧} તેઓ પ્રભુની સંમુખ ઊભા છે’ એવી સભાનતા સાથે ઈજરાયલના લોકો મળ્યા હતા. તેવી જ રીતે રાજા દાવિદ શલોમોનને આ શબ્દોમાં સંબોધન કર્યું હતું, ‘હું પ્રભુના લોકોની સમગ્ર મહાસભા સમક્ષ અને આપણા પરમેશ્વરની ઉપસ્થિતિમાં તને આ સૌંપું છું.’^{૧૨} નવા કરારમાં સ્લેફન ભેગા થયેલા પ્રભુજનોને ‘રણમાં એકત્ર થયેલી (મંડળી)’ તરીકે ઓળખાવે છે, કે જેમને માટે મોશેએ દેવદૂત પાસેથી ‘જીવંત શબ્દો’ પ્રાપ્ત કર્યા.^{૧૩} તેમને ‘ઇશ્વરની મંડળી’ એવું સંબોધન કરીને પાઉલ કરિંથના વિશ્વાસીઓને એમ સમજાવવા માગે છે કે જ્યારે તેઓ ભેગા મળે છે ત્યારે તેઓ ઇશ્વરના લોકોની મહાસભામાં ઈજરાયલના બધા આગેવાનોની જેમ જ હાજર હોય છે. તેનાથી તેમનું સ્થાન લગ્નિરે ઓછું નથી. જો આપણે મન મંડળીનો અર્થ પ્રભુમંહિર (ચર્ચી) અથવા સંસ્થા થતો હોય અને કરિંથવાસીઓને મન તેનો અર્થ કોઈ પણ પ્રકારની સભા એવો થતો હોય તો પાઉલને મન તો તેનો વિશિષ્ટ અર્થ અભિપ્રેત છે. અને તે ‘ઇશ્વરની ઉપસ્થિતિમાં, ઇશ્વરનો શબ્દ સાંભળવામાં ભેગી મળેલી ઇશ્વરના લોકોની મહાસભા’.

કદાચ, એવું પણ જોવા મળશે કે આ પત્રનો અર્થ ગ્રથમ કલમમાં - કરિંથમાંના ઇશ્વરની મંડળી જોગ ઇશ્વરની ઈચ્છાથી ઈસુ પ્રિસ્તનો પ્રેરિત પાઉલ - માં જ સમાવિષ્ટ થઈ જાય છે. અહીં એક બાજુ મંડળી છે અને

૮. તેને આવું નામ અપાયું છે કારણ કે એવી માન્યતા પ્રવર્ત્ત છે કે ત્રણ સઢી પહેલાં, સિસ્ટેર લોકો આ અનુવાદના સહભાગી બન્યા હતા.

૧૦. ન્યાયાધીશ ૨૦:૨, LXX ૧૧. ૧ કાણવૃત્તાંત ૨૩:૮.

૧૨. પ્રે.કૃ. ૭:૩૮.

બીજુ બાજુ પ્રેષિત છે, જે તેને સંબોધી રહ્યો છે. પ્રશ્ન તો એ છે કે કર્થિંથની મંડળી પ્રેષિત પાઉલના અધિકારની શરણાગતિ સ્વીકારશે? તેમાં તો કોઈ જ શંકા નથી કે પાઉલે આવા અધિકારનો દાવો કર્યો હતો^{૧૩} અને અંતે તો કર્થિંથવાસીઓ તેમને જ અનુસર્યા હતા એવું જણાય છે, પેલા ઘૂસી ગયેલા ધર્મસેવકોને નહિ. આ પત્રનું અસ્તિત્વ જ તેનો પુરાવો છે.

પણ કર્થિંથવાસી ખ્રિસ્તીઓની બીજી પેઢી માટે અને આપણેય માટે પ્રક્રિયા તો એ છે, કે જે કામમાં તે જીવ્યા હતા અને આ પત્રો તેમણે લખ્યા હતા તેની નિકટની કાળમર્યાદાની બહાર પણ પાઉલના પત્રો પ્રમાણભૂત છે? શું તે આપણે માટે ‘બાઈબલના વચનો’ છે? આ પ્રકારના અધિકારનો દાવો કરવામાં શું તે યોગ્ય હતા?

આજે પણ પાઉલનો આવો અધિકાર સ્વીકારવા માટે મને બે કારણો રજૂ કરવા દો. પ્રથમ તો એ કે તેમણે આ પત્રો, જેમને ઉદેશીને તે લખાયા હતા તેમની તત્કાલીન પરિસ્થિતિના ઉકેલ માટે જ માત્ર લખ્યા નહોતા. તેમણે એવો આદેશ આપ્યો હતો કે તેમના આ પત્રો આવા લોકો સિવાયની અન્ય મંડળીઓમાં પણ વંચાય.^{૧૪} પાઉલના પત્રોનું ઔપચારિક અને વજનદાર સ્વરૂપ સૂચયે છે કે તેમની એવી અપેક્ષા પણ હતી કે જે જૂથને જ આમનો તત્કાળ લાભ મળવાનો છે તે ઉપરાંતના વાંચકોને પણ તેમનો લાભ મળે. તેમની ધાજરીમાં, તેમના ઉપદેશ દ્વારા, પાઉલ બિનયધૂદી ઉપર જેટલો ખ્રિસ્તદાત અધિકાર ધરાવતા હતા તેટલો જ અધિકાર તે તેમની ગેરધાજરીમાં પત્રો દ્વારા ધરાવતા હતા.^{૧૫} તેમાં તો લગીરે ય શંકા નથી કે મૂળ પ્રેષિતો પાઉલને પ્રેષિત માનતા હતા અને તેમના પત્રોને બાઈબલના વચનો તરીકે માનતા હતા.^{૧૬} પ્રેષિતોત્તર કાળથી મંડળીઓમાં ચાર સુવાર્તાઓ તથા જૂના કરારની સાથેસાથે તેમના પત્રો અધિકારયુક્ત બાઈબલના અંશ ગણાતા. અને આજના આ સુદૂરના કાળમાં તો જ્યારે તેમનો ઉદેશ આપણે માટે સાવ સ્પષ્ટ નથી ત્યારે કર્થિંથવાસીઓને

૧૩. કર્થિંથીઓને બીજો પત્ર ૧૦:૮-૧૧, ૧૩:૧૦, સંદર્ભ કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૪:૩૬-૩૮.

૧૪. કલોસીઓને પત્ર ૪:૧૬.

૧૫. કર્થિંથીઓને બીજો પત્ર ૧૦:૮-૧૩, સંદર્ભ ફિલિપીઓને પત્ર ૨:૧૨.

૧૬. ગલાતીઓને પત્ર ૨:૭-૮, પિતરનો બીજો પત્ર ૩:૧૬.

ઈશ્વર અને પાઉલ

મનગમતા વર્તન તથા કાર્યની જે સ્વતંત્રતા હતી તેનાથી વધુ આજે સ્વતંત્રતા આજે આપણી પાસે નથી. આ પરિસ્થિતિમાં, પહેલી તથા વીસમી બંને સદ્ગીઓમાં, પાઉલનાં લખાણો માનવા - વિશ્વાસ કરવા યોગ્ય સુવાર્તા અને અનુસરવા યોગ્ય આચરણ સિદ્ધાંતોનું નિવેદન કરે છે.

પોતાના વાચકોને સંબોધતા પાઉલ તેમને માટે ‘સંતો’ શબ્દ વાપરે છે તેનો અર્થ એવો નથી કે આપણે તે શબ્દનો જે અર્થ તારવીએ છીએ તેવા તે પવિત્ર અથવા ધર્મિક છે. પણ તેઓ ઈશ્વરની દ્રષ્ટિમાં તેના ‘પવિત્ર લોકો’ છે. ^{૧૭} પોતાના પુત્ર ઈસુ પ્રત્યેનો તેમનો વિશ્વાસ પ્રતિબદ્ધતાને કારણે ઈશ્વરે જેમને પોતાના વહાલા - વિશિષ્ટ લેખ્યા છે તેવા સાવ સામાન્ય લોકોને પણ બાઈબલ ‘સંતો’ તરીકે ઉલ્લેખે છે. તદુપરાંત, ઈશ્વર વિશ્વાસીઓને માત્ર પવિત્ર જ માનતો નથી પણ તેમના જીવનના ભીતરી કોષોમાં પવિત્ર આત્માની ગતિશીલ - કિયાશીલ ઉપસ્થિતિ દ્વારા તેમને જ્ઞિતના ઢાંચામાં ઢાળીને, તેમના જેવા બનાવે છે. ^{૧૮}

પાટનગરી કરિંથમાં ભેગા થયેલા સમૂહ ઉપરાંત આ પત્ર લેખક સમગ્ર અખાયા પ્રાંતના વાચકોનું પણ અભિવાદન કરે છે. જોકે પ્રેષિતોનાં કૂત્યોનાં લખાણે ^{૧૯} તથા આ બંને પત્રો કરિંથમાંના જ્ઞિતીધર્મ અંગે સારી એવી માહિતી પૂરી પાડે છે. તોય તે વિશાળ પ્રાંતના જ્ઞિતીઓ વિશેની જાણકારી માટેના સંદર્ભો અતિ જૂજ છે. ^{૨૦} ખરેખર, ખુદ કરિંથવાસીઓને ‘ઈશ્વરની મંડળી’ કે ‘સંતો’ અથવા ‘પવિત્ર લોકો’ માનવા તે યોગ્ય નથી. પહેલા પત્રમાં તેમના જે નિર્ઝર અને કદાચ અનૈતિક વર્તનોનો ચિતાર અપાયો છે તેનો જ માત્ર આપણે વિચાર કરવાનો છે. ^{૨૧} જરા વધુ ગંભીરતાથી

૧૭. શ્રીક ભાષામાં ‘પવિત્ર’ તથા ‘સંત’ શબ્દો સમાનાર્થ છે.

૧૮. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૩:૧૮, રોમનોને પત્ર ૧૨:૧-૨.

૧૯. પ્રે.કૃ. ૧૮:૧-૧૮, ૨૭-૧૯:૧.

૨૦. એથેન્સ (પ્રે.કૃ. ૧૭:૩૪). કેજ્રિયા (રોમનોને પત્ર ૧૬:૧-૨)

૨૧. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૧૧-૧૨ (પદ્ધતિ) ૫:૧-૨, (વ્યલ્લચાર, અગમ્યગમન), ૬:૧ (અદાલતીય મુક્દમાઓ), ૮:૮ (નંબળા જ્ઞિતીઓ પ્રત્યે નિર્જાળજીબર્યું વલણ - વર્તન), ૧૧:૧૭-૨૧, (ગરીબ પ્રત્યે નિર્જાળજીબર્યું વલણ,) ૧૩:૧-૩ (અહંમન્ય, અસહિષ્ણુ, વર્તન તથા કૂપાદાનોનું પ્રદર્શન).

વિચારીએ તો આ પત્ર પણ દર્શાવે છે કે તેઓ જૂઠા ગ્રેચિતો દ્વારા દર્શાવાયેલા ‘અન્ય’ ઈસુમાં જાગો રસ લેતા હતા. (૧૧:૩-૪). આ બધું હોવા છતાંય પાઉલ તેમને ખ્રિસ્તીઓ તરીકે અવગણતા નથી કે મંડળીના સભ્યપદના તેમના વ્યવહારને ઈન્કારતા નથી.

ત્યારપછીના ખ્રિસ્તીઓ હંમેશા પાઉલ જેટલા ઉદાર રહ્યા નથી. સિદ્ધાંતના નાના અથવા અસ્પષ્ટ મુદ્દાઓ પરના મતલેદને કારણે કદુ પક્ષો પડ્યા હોય અને એક જૂથ સૈદ્ધાંતિક પવિત્રતાને નામે બીજા જૂથને મંડળીમાંથી જીકારો દેતું હોય તેવાં પણ અનેક ઉદાહરણો છે. તે કણે જેવી અપેક્ષા રાખી હશે તેના કરતાં ઘડી રીતે આચરણ અને વિશ્વાસના ધોરણોમાં કરિંથની મંડળી પાછી પડી હતી. અને છતાંય, પાઉલ તો કરિંથવાસીઓને ‘ઈશ્વરની મંડળી’ તરીકે, ઈશ્વરના ‘પવિત્ર લોકો’ તરીકે જ સંબોધે છે. અને તે લોકો તેવા જ હોય તે રીતે વર્તવાનો તેમને ઉપદેશ આપે છે તથા પ્રોત્સાહન પણ.

૩. પાઉલની પ્રાર્થના (૧:૨)

‘દેવ આપણા બાપ તરફથી તથા પ્રભુ ઈસુ ખ્રિસ્તથી તમને કૃપા તથા શાંતિ થાઓ.’

પ્રાચીન કાળના પત્રોની એવી પરંપરા હતી કે પત્ર લેખકે, દેવોના નામોનું આહવાન કરીને તેના વાચકોના સ્વાસ્થ્ય તથા સુખાકારીની શુભેચ્છાઓ વ્યક્ત કરવી. જોકે, તેમણે તેમના અભિવાદનરૂપે આ પરંપરાનું પાલન તો કર્યું પણ સાથે સાથે આ ગ્રેચિતે સાવ વિશિષ્ટ એવી ખ્રિસ્તી આશા પણ વ્યક્ત કરી કે તેના વાચકો ‘આપણા પિતા પરમેશ્વર અને ગ્રભુ ઈસુ ખ્રિસ્ત દ્વારા આવતી કૃપા તથા શાંતિનો આનંદ મેળવશે.’ જોકે, પાઉલે અહીં વાપરેલા શબ્દોનો કોઈ વિશિષ્ટ પ્રભાવ આ પત્રમાં પડતો નથી કારણ કે બીજા એવા જ છ પત્રોના અભિવાદનમાં પણ આવા જ, આજ સ્વરૂપે આ શબ્દો દેખા દે છે. ૨૨ ટૂંકમાં, પાઉલ અહીં જે શાંતિની પ્રાર્થના કરે છે તે તો છે પિતા પરમેશ્વર સાથેના સંવાદી સહયોગનો શુભગ્રાનંદ - જે આનંદ માઝ્યો છે તે

૨૨. રોમનોને પત્ર ૧:૭, કરિંથીઓને પત્ર ૧:૩, ગલાતીઓને પત્ર ૧:૩, એફસીઓને પત્ર. ૧:૨, ફિલિપીઓને પત્ર ૧:૨, અને ફિલમોનને પત્ર ઉમાં મૂળ શ્રીકમાં આ પ્રકારના જ વાક્યો છે.

ઈશ્વર અને પાઉલ

લોકોએ કે જેઓ ‘પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તના’ જન્મ અને મૃત્યુમાં તેમને દર્શાવાયેલી તેની કૃપા અથવા દયાને પામી ચૂક્યા છે (૮:૬, ૫:૧).

૪. પરમેશ્વરને ધન્ય હો (૧:૩-૭).

^૩આપણા પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તનો દેવ તથા બાપ, જે કરુણાનો પિતા તથા સર્વ દિલાસાનો દેવ છે, તેની સુતિ થાઓ; ^૪તે અમારી સર્વ વિપત્તિમાં અમને દિલાસો આપે છે, જેથી અમને પોતાને દેવ તરફથી જે દિલાસો મળે છે, તે વડે જેઓ ગમે તેવી વિપત્તિમાં હોય તેઓને અમે દિલાસો આપવાને શક્તિમાન થઈએ. ^૫તેમ કે જેમ પ્રિસ્તનાં દુઃખ અમને પુષ્ટણ પડે છે, તેમ જ પ્રિસ્તને આશરે અમને દિલાસો પણ પુષ્ટણ મળે છે. ^૬પણ જો અમને વિપત્તિ પડે છે, તો તે તમારા દિલાસા તથા તારણને સારુ છે; અથવા જો અમને દિલાસો મળે છે, તો તે તમારા દિલાસાને સારુ છે કે, જેથી કરીને જે દુઃખો અમે પણ સહન કરીએ છીએ તે જ દુઃખો ધીરજથી સહન કરવાની શક્તિ તમારામાં ઉત્પન્ન થાય; ^૭અને તમારે વાસ્તે અમારી આશા દ્રઢ છે; કારણ કે જેમ તમે દુઃખોમાં ભાગિયા, તેમ દિલાસામાં પણ (ભાગિયા) છો એ અમને માલૂમ છે.

જો તેમના પત્રની ઉઘાડ પંક્તિમાં પાઉલ પત્રલેખનના પરંપરાગત ઢાંચાને અનુસરતા હોય તો ત્યારપદ્ધીની પાંચ કલમોમાં પણ તે બીજી પરંપરાને અનુસરે છે અને તે છે ઈશ્વરના જયજ્યકારની યદ્દૂદી પ્રણાલિકાનું પ્રિસ્તીકરણ. તે સમયે જે લોકો યદ્દૂદીઓના પ્રભુમંહિરમાં જતા હતા તે પ્રાર્થના કરતા હતા, - ‘જય હો તારો, ઓ પ્રભુ, અમારા પિતા અને અમારા પૂર્વજોના પિતા.’^{૨૩} આ પ્રાર્થનાનું નવસંસ્કરણ આમ થયું છે, ‘આપણા પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તના પિતા અને પરમેશ્વર.’ અને આ હકીકત પાઉલ તથા પિતર જેવા પ્રારંભના યદ્દૂદી પ્રિસ્તી વિશાસીઓ પર ઈસુના પરમેશ્વરના પુત્ર તરીકેના પડેલા પ્રભાવની કંઈક ઝાંખી કરાવી જાય છે.^{૨૪} શ્રીક સંસ્કાર તથા યદ્દૂદીધર્મનું કમશઃ અભિવાદન તથા આશીર્વાદરૂપે

૨૩. પ્રથમ આશીર્વાદ, બેરેટના ગ્રંથના પૃ. ૫૮ પર ઉદ્કૃત

૨૪. એફેસીઓને પત્ર ૧:૩, પિતરનો પહેલો પત્ર ૧:૩.

છિસ્તીકરણ તે બંને ગ્રીક યદ્ઘૂદીના, તાર્સસના શાઉલના છિસ્તીધર્મમાં સધન ધર્માન્તરની પ્રતીતિ છે. આ પત્રની અનેક વિગતોની જેમ તે અહીં જે લખે છે તે તેમની ખુદની અંગત પરિસ્થિતિઓ પરની પ્રત્યક્ષ ટીકા છે.

(૧:૮-૯) પાઉલે ઈશ્વરનું બળ અનુભવ્યું છે અને તેટલા ખાતર જ તે વિશ્વાસપૂર્વક તેમનો જ્યયજ્યકાર “કરુણાસાગર પિતા અને સૌને સામર્થ્ય આપનાર” (કલમ ૩) માટે નિવેદિત કરે છે. પાઉલ જેને “બીજો ઈસુ” કહેતા^{૨૫} તેને જાહેર કરનારા યદ્ઘૂદી ધર્માનુસારી ‘પ્રેષિતો’ સાથેય તેમને ઉગ્ર વિવાદમાં ઊતરવું પડ્યું હતું. ગ્રાંબથી જ તેમને માટે તેવું પ્રસ્તાવિત કરવું મહત્વનું હતું કે ઈશ્વર, જૂના કરાર તથા યદ્ઘૂદીઓનો ઈશ્વર તે “આપણા પ્રભુ ઈસુ છિસ્તના પિતા” હતા (કલમ ૩). આપણે માટે તો ઈશ્વર ઈસુના પિતા છે અને “આપણા પણ પિતા છે.” (કલમ ૨) યદ્ઘૂદી ધર્મચયરણના પ્રભાવની શરણાગતિ સ્વીકારતા તે કરિંથવાસીઓ એમ પણ સમજી લે કે તેઓ જો ઈસુને ઈશ્વરના પુત્ર અને તેમના પ્રભુ તરીકે સ્વીકારે તો જ તે ઈશ્વરને પિતા તરીકે પામવા સમર્થ બનશે. ઈસુના ઈશ્વર સાથેના સંબંધની તેમની સૂજનો તેમના ખુદના ઈશ્વર સાથેના સંબંધ પર સધન પ્રભાવ હતો. ઈસુનો પ્રભુ તરીકે અસ્વીકાર કરવો એટલે ઈશ્વરનો પિતા તરીકે ઈન્કાર કરવો.

પાઉલે ઈશ્વરનો કરેલો જ્યયજ્યકાર તે સહસંલગ્ન વિચારો સાથે યુસ્તપણે જોડાયેલો છે. તે વિચારોમાંથી ગ્રાને હવે આપણે તપાસીએ.

અ. છિસ્તના દુઃખો અમારા સુધી આવે છે.

છિસ્તના દુઃખો ઊભરાઈને અમારા સુધી આવે છે. (કલમ ૫) એવું લખતા પાઉલ એવો બોધ આપે છે કે છિસ્ત અને તેમના અનુયાયીઓ વચ્ચે કોઈ પ્રકારની એકતાનું અસ્તિત્વ છે. ઈસુનું તે ભવિષ્યદર્શન હતું કે તે અને તેમના અનુયાયીઓને સહન કરવું પડશે. તેમણે કહ્યું હતું કે ઈશ્વર ‘ઘેટાંપાળકને મારશે’ અને ‘ઘેટાં વિભેરાઈ જશે’.^{૨૬} ત્યારે, તે તેમની ઘરપકડની સાંજની ઘટનાઓનો જ માત્ર ઉહેખ નહોતા કરતા પરંતુ તેમના પુનરાગમનના સમય સુધીના સમગ્ર સમય દરમિયાન તેમના

૨૫. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૧૧:૪-૬, બાઇબલની RSV આવૃત્તિ.

૨૬. માર્ક ૧૪:૨૭, પણ જુઓ જખાર્યા ૧૩:૭-૮.

ઇથર અને પાઉલ

અનુયાયીઓના વેરવિભેર થવાનો પણ ઉલ્લેખ કરતા હતા. તહુપરાંત, તેમણે એમ પણ બોધ આખ્યો કે જે ધર્મસેવાકાર્ય સોંપાયું અને અટકાવાયું તેમાં તે અને તેમના અનુયાયીઓ એક જ હતા. તેમના ધર્મબંધુઓ - શિષ્યો દ્વારા ભવિષ્યમાં અન્ન, વસ્ત્ર અને સેવા અટકાવ્યાનો ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે કહ્યું, ‘આ મારા ભાઈઓમાંના નાનામાં નાના માટે તમે જે નથી કર્યું તે તમે મારે માટે નથી જ કર્યું.’²⁷ આ સમજવા માટે પાઉલ પાસેં નક્કર કારણ હતું. વિશ્વાસીઓ પર જ્યારે પાઉલે યાતનાઓનો ગંજ ખડક્યો ત્યારે પુનરુત્થાન પામેલા પ્રભુએ તેમને પૂછ્યું હતું, ‘શાઉલ, શાઉલ, શા માટે તું મને સત્તાવે છે ?’²⁸ પ્રિસ્તના દુઃખોની સાથેની પ્રિસ્તીઓની આ એકતાની પરસ્પરાવલંબનની સમજ માત્ર પાઉલ પૂરતી સીમિત નહોતી. પિતરે એશિયા ભાઈનોરના અનુયાયીઓને લખેલા પત્રમાં પણ તે પત્ર વાચકોને કહ્યું ‘આનંદ કરો, કારણ કે પ્રિસ્તના દુઃખોમાં તમે પણ સહભાગી છો’²⁹ ઈસુના આગમનથી જ મસીહા કે તારણહાર યુગનો પ્રારંભ થયો. પણ તે યુગ યાતના અંકિત હતો - ઈસુની અને તેના અનુયાયીઓની યાતનાઓથી અંકિત.

આ સંક્ષિપ્ત ફકરાઓમાં “સામર્થ્ય” (જેમાં યાતનાઓ પૂર્વ અપેક્ષિત છે.) માટે ડિયાપદ્દી અને નામ દસ વાર, ‘વિપત્તિ’ માટે ત્રણ વાર અને ‘દુઃખ’ માટે ચાર વાર આવે છે. પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે, પાંચ કલમોમાં દુઃખનો - યાતનાનો સત્તાવાર ઉલ્લેખ થયો છે ? પરંતુ કઈ યાતનાઓનો ઉલ્લેખ કરે છે ? ખાસ કરીને પાઉલના મનમાં તો છે જેને તે ‘વિપત્તિઓ’ (કલમ ૪) કહે છે તે. આ માટે વપરાયેલો ગ્રીક શબ્દ ‘તનાવ’નો ઝ્યાલ આપે છે, જે ‘તનાવ’ તેમણે તેમના ધર્મસેવાકાર્યના પરિણામરૂપે અનુભવ્યો તે. એફેસમાં મૂર્તિઓ અને મૂર્તિપૂજાને તેમણે આપેલા પડકારને કારણે તેમને એવો તો તનાવબોજ સહન કરવો પડયો હતો કે આ અનુભવને કારણે તે મરવા પણ ઉત્સુક બન્યા હતા., (૧:૮-૯). કર્થિયવાસીઓએ સન્નિષ્ઠાપૂર્વક પ્રાયશ્ચિત કરવું જોઈએ તેવા તેમના

૨૭. માથી ૨૫:૪૫, જૂઓ ટી. ડબલ્યુ મેન્સન કૃત ‘The Sayings of Jesus’ (એસ.સી.એમ., લંડન, ૧૯૬૧), પૃ. ૨૪૬-૨૪૨.

૨૮. પ્રે.કૃ.૯:૪.

૨૯. પિતરનો પહેલો પત્ર ૪:૧૩.

દ્વાગ્રહને કારણો જ તે તેમને ‘અપાર વ્યથા અને હદ્યની વેદના સાથે વરસતાં આંસુએ’ (૨:૪, સંદર્ભ ૭:૮-૧૦) લખવા મેરાયા. અન્ય લોકોની જેમ નિઃશંક પાઉલને આર્થિક ચિંતાઓ, આરોગ્ય પ્રશ્નો અને સંબંધોના સંધર્ષજો તો હતા જ. પરંતુ પ્રિસ્ત અને ધર્મસેવા પ્રત્યેની સન્નિધા તે તેમની વિપત્તિઓનું મુખ્ય મૂળ હતું.

૬. ઈશ્વર આપણને સામર્થ્ય આપે છે.

ઈશ્વર ‘કરુણા’ સાગર પિતા છે’ (કલમ ૩). આનો અર્થ એ કે તે કરુણા સાગર પિતા તો છે જ પણ સહુકરુણાનું મૂળ પણ તે જ છે. તહુપરાંત તે ‘સામર્થ્ય આપનાર પરમેશ્વર’ (કલમ ૩). આ આપણને યશાયાને ઈશ્વરે કરેલી હાકલનું સ્મરણ કરાવે છે. ઈશ્વરે યશાયાને કહું હતું ‘આશાસન આપો, મારા લોકોને આશાસન આપો.’ (યશાયા ૪૦:૧) અને કદાચ આમાં માતાની મૃહુતા જ સમાયેલી હશે. અને તેનો સંકેત યશાયા દ્વારા બોલાયેલા ઈશ્વરના શબ્દો આપે છે. જેમ મા તેના બાળકને શાંતિ આપે છે તેમ હું તમને શાંતિ આપીશ. (યશાયા ૫૫:૧૩) આથી ઊલટું, ગ્રીકોનો ઈશ્વર માનવ વ્યક્તિ પ્રત્યે સાવ ઉદાસીન હતો. આ દેવનું માત્ર અસ્તિત્વ હતું પણ તેની કંઈ જાણવા યોગ્ય શક્તિઓ ન હતી અને આ પૃથ્વી પર તેનો કોઈ પ્રભાવ પડતો નહોતો. પણ બાઈબલમાં પ્રગટ થતા ઈશ્વરને જાણવા યોગ્ય શક્તિઓ હતી. (સૌને સામર્થ્ય દેનાર પરમેશ્વર) અને તે તેનાં સર્જનમાં સક્રિય છે. (તે અમને સામર્થ્ય આપે છે.).

જો ઈશ્વર દ્વારા તથા કરુણાનું મૂળ હોય તો પ્રિસ્ત તે જ એક એવું માધ્યમ છે કે જેમના દ્વારા આ બધું આપણને પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રિસ્ત દ્વારા જ ‘અમારું સામર્થ્ય ઉભરાઈને આવે છે.’ (કલમ ૫). આનો અર્થ એ કે આપણા ઈશ્વર સાથેના સંઘળા સંબંધોમાં આપણો ઈસુને નામે એટલે કંઈ પ્રિસ્તી વિશ્વાસીઓ તરીકે જ ‘સામર્થ્ય’ તથા ‘કરુણા’ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ. નવાગંતુકો ઈસુના સિદ્ધાંતો અંગેનો જો કંઈ બોધ આપતા હોય પણ આ પ્રેરિતે તો સ્પષ્ટ જ કર્યું કે સંઘળી શુભ વસ્તુઓનું મૂળ ઈશ્વર છે અને તે બધી આપણને પ્રિસ્ત દ્વારા જ પ્રાપ્ત થાય છે. આમ, તેમણે એવો ઉપદેશ આપ્યો કે માત્ર ‘નવ સર્જન’ અને ‘સમાધાન’ (૫:૧૮) જ નહિ પરંતુ ‘સામર્થ્ય’ તથા ‘કરુણા’ પણ આપણને ઈશ્વર તરફથી પ્રિસ્ત દ્વારા જ પ્રાપ્ત થાય છે.

ક. અમારે બીજાઓને સામર્થ્ય આપવાનું છે.

આ કલમો આપણને બોધ આપે છે કે ખ્રિસ્તી વિશ્વાસીઓ ખ્રિસ્ત સાથે અને અન્યોન્ય સાથે - બંને સાથે - જોડાયેલા છે. એક બાજુ વિપત્તિઓ અને સામર્થ્ય બંને ઈસુ દ્વારા આપણને ગ્રાપ્ત થાય છે. બીજી વાર 'મને ઇશ્વર તરફથી ગ્રાપ્ત થયેલા સામર્થ્ય વડે તેમના કોઈપણ સંકટમાં સામર્થ્ય આપી શકીએ (કલમ ૪). ઈસુ દ્વારા જે બળ આપણને ઇશ્વર તરફથી મળે છે તે આપણે પરસ્પરને આપવાનું છે અને પરસ્પર પાસેથી ગ્રાપ્ત કરવાનું છે. આથી, કોઈ એક વ્યક્તિના ગ્રાપ્ત કર્યાથી ઇશ્વરના સામર્થ્ય-આશ્વાસનનો અંત આવતો નથી. મહદોનિયામાં તિતસના આગમન દ્વારા ઇશ્વરે પાઉલને આશ્વાસન આપ્યું (૭:૬) - જેમ અગાઉ કરિંથવાસીઓએ તિતસને આપ્યું હતું તેમ (૭:૭). તેજ રીતે, પાઉલ કરિંથવાસીઓને સામર્થ્ય આપવાના છે. (કલમ ૫). આમ, ઇશ્વરના સામર્થ્યનું વર્તુળ પૂરું થાય છે. - કરિંથવાસીઓ તરફથી તિતસ દ્વારા પાઉલને ગ્રાપ્ત થાય છે તે પાઉલ તરફથી ફરી પાછું કરિંથવાસીઓને મળે છે.

નવા કરારની મંડળીઓના સંબંધો, તેમની વચ્ચેના સંબંધો નોંધપાત્ર છે. સત્યો પરસ્પરને ઓળખતા હોવાથી તે સામર્થ્ય ગ્રાપ્ત કરવા-આપવા સક્ષમ હતા. આધુનિક મંડળીઓમાં ઘણીય વાર આપણે તેવા સંબંધોથી - ઈશ્વરનું સામર્થ્ય આશ્વાસન જે સંબંધો દ્વારા વહેંચી શકાય તેવા સંબંધોથી ચલિત થઈએ છીએ. તો પછી આપણે અન્યને સામર્થ્ય કેમ કરીને આપીશું? ખરેખર તો આપણે બીજાઓની કાળજી રાખવાની છે અને તેમની લાગણીઓ તથા આવેશો પ્રત્યે સંવેદનશીલ થવાનું છે. આનંદ કરનારાઓ સાથે આનંદ કરવાનો છે, શોક કરનારાઓ સાથે શોક કરવાનો છે.^{૩૦} આધુનિક સલાહ પદ્ધતિઓ આંખમાં આંખ પરોવીને ગંભીરતાપૂર્વક ધ્યાન આપવાના મહત્વ પર ભાર મૂકે છે. તદ્વપરાંત, હતાશા સમેતની લાગણીઓને ઓળખવા પર પણ ઉપયોગી ભાર મૂકાયો છે. જો ઇશ્વર સામર્થ્ય - આશ્વાસન અને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આપણો ઉપયોગ કરે તો આપણે બંગ પાડ્યા વિના સાંભળવા માટે પણ તૈયાર રહેવું જોઈએ કે જેથી બીજાઓ આપણી પાસે તેમની ઊંડામાં ઊંડા લાગણીઓ પણ વ્યક્ત

કરી શકે. સઘળા પ્રિસ્તી ધર્મસેવાકાર્યનું ચરણલક્ષ્ય સીધું મન અને બુદ્ધિ જ હોવાનું એટલે ઘણીવાર તેનો પ્રારંભ લાગણીઓથી જ થવાનો.

આ પત્રના એકસરખા વિષયો છે - શક્તિ અને મર્યાદા અને આ પ્રારંભના ફકરાઓમાં જ તે બંનેનું સૂચન થયું છે. પાઉલ અને કર્ણિથવાસીઓ જેવા સહુ વિશાસીઓ તેમની સમગ્ર પ્રિસ્તી સેવા દરમ્યાન વિપત્તિઓની મર્યાદાથી પીડાતા હતા. ઇતાંય, ઈશ્વરની દ્યામાં રહેલી તેની શક્તિ અને સામર્થ્ય આપણને આપણી જરૂરિયાતને પ્રત્યેક તબક્કે મળી રહે છે. આપણી મર્યાદાઓની - નબળાઈની સભાનતા ભવે મહાન હોય પણ ઈશ્વરની શક્તિ હમેશાં તેથીય વધુ મહાન છે. આજના કેટલાક ધર્મસેવકો તેમના અનુયાયીઓને સત્વર સ્વાસ્થ્ય અને સમૃદ્ધિનું વચન આપી તેમના અનુયાયીઓની આશાઓ લાચારીપૂર્વક ઉદ્દીપન કરે છે. જાણો કે તે તેમનો ઈશ્વર પાસેથી લેવાનો યોગ્ય અધિકાર હોય તેમ. તાત્કાલિક સંતોષની જેની અનિવાર્યતા ઈતિહાસમાં અપૂર્વ છે તેવા સમાજને તો આ વચનો સમર્થક લાગે છે. તેનાથી તીલદું પાઉલ તો તેમના પત્ર વાચકોની યાતનાનો ગંભીરતાપૂર્વક ઉદ્દેખ કરે છે અને તે તાત્કાલિક ફરજ કે સફળતાનું વચન આપતા નથી પણ જો તેઓ તે વૈર્યપૂર્વક બેસી શકે તો (કલમ ૮) તેઓ પણ ઈશ્વરનું સામર્થ્ય અનુભવશે તેવું વચન આપે છે.

૫. ઈશ્વર, બચાવ કરનાર (૧:૮-૧૧)

‘કુમ કે, ભાઈઓ, જે વિપત્તિ આસિયામાં અમને પડી તે વિષે તમે અજ્ઞાયા રહો એવી અમારી ઈચ્છા નથી; એ (વિપત્તિ) અમારી શક્તિ ઉપરાંત હતી, તે અમને અતિશય ભારે લાગી, એટલે સુધી કે અમે જીવવાની પણ આશા છોડી; ^૮ બલકે અમને અમારા અંતરમાં મોતની ખાતરી થઈ ચૂકી હતી, જેથી અમે અમારા પોતાના પર નહિ, પણ મૂઅલાંને ઉઠાડનાર દેવ પર વિશ્વાસ રાખીએ; ^૯ તેણે એવા ભારે મરણથી અમારો બચાવ કર્યો, અને તે કરશે; વળી નિત્ય તે અમારો બચાવ કરશે, તેના પર અમે આશા રાખી છે. ^{૧૦} તમે પણ તમારી પ્રાર્થનાથી અમને સહાય કરજો કે, ઘણા માણસોને આશારે જે કૃપાદાન

ઇશ્વર અને પાઉલ

અમને આપવામાં આવ્યું, તેને લીધે અમારી વતી ઘણા આભારસ્તુતિ કરે.

અગાઉના ફકરાઓમાં વપરાયેલા ‘વિપત્તિઓ’ અને ‘સંકટો’ શબ્દોનો હવે અર્થ વિસ્તાર કરવો જોઈએ. અગાઉ એફેસસમાં જે ભયંકર કસોટીનો અનુભવ તેમણે કર્યો હતો તેની વાત તે કરિંથવાસીઓને કરે છે અને સાથે સાથે ઇશ્વરે તેમને કેવી રીતે ઉગાર્યા હતા તેથી સમજાવે છે.

અ. આસિયામાં મુસીબતો

એફેસસમાં જે બન્યું તેને ‘આસિયામાં’ અમને જે વિપત્તિ પડી તેમ પાઉલ કહે છે અને પછી તેને તે ‘અપાર અને શક્તિ ઉપરાંતની હતી’ (કલમ ૮) તે રીતે વિસ્તારપૂર્વક ઓળખાવે છે. અહીં અંદર ભરાયેલા ભારે માલના વજનથી દબાઈ ગયેલા અથવા તો ‘કચડાઈ’ ગયેલાં વધાણનું ચિત્ર નિરૂપાયું છે. (RSV બાઈબલ) જેમણે હતાશા અનુભવી છે અથવા તો જે તેનાથી પરિચિત છે તેઓ પાઉલની આ કલ્પનામાં આધુનિક માનસશાસ્ત્રીય રણકો અનુભવશે. આ વર્ણનની કહોરતા બે વિશેષ વાક્યોથી સધન બને છે. પ્રથમ છે, ‘અપાર’ અને તેના ધ્વનિથી આવો અર્થ અભિપ્રેત છે કે જે વર્ણનને ‘આંબી જાય છે’ અથવા તો જે ‘વર્ણનાતીત’ છે. અને બીજું વાક્ય – ‘ગજ બહારના’ નીચે શબ્દશ: અર્થ થાય છે. ‘(અમારી) શક્તિની પાર’. સમગ્ર વાક્યની આમ રજૂઆત થઈ શકે. ‘અમને, અમારી શક્તિની સીમાની પાર એવા ઊડા ઉત્તારવામાં આવ્યા હતા જે અવર્ણનીય છે.’

અમે આ વાક્યની વિગતે ચર્ચા બે કારણોસર કરી છે. પહેલું તો એ કે આવું લખતી વેળાએ પાઉલના શબ્દો તેમની મનોસ્થિતિને એવી તો ચિત્રાત્મક રીતે વર્ણવે છે કે તેમની વધુ વિગતે માવજત થવી જોઈએ. બીજું એ કે પાઉલ તેમની હવે પછીના ત્રણ મહત્વના ફકરાઓમાં ત્રણ મુખ્ય વિચારો (‘શક્તિ’, ‘બોજ’, અને ‘અવર્ણનીય’)નો ઉપયોગ કરશે, જો કે, ત્યાં તે તેમની એવી તો ઉથલપાથલ કરશે કે જેથી ઇશ્વરની ચિહ્નાતી ‘શક્તિ’, તેની ‘અવર્ણનીય’ કીર્તિ અને દુર્બળતામાં પણ પૂર્ણ પાંગરેલી પ્રિસ્તાની ‘શક્તિ’ને તેમના સામર્થ્યને દર્શાવી શકાય.^{૩૧}

૩૧. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૪:૭, ૪:૧૭, ૧૨:૮.

સ્વાભાવિક છે કે આસિયામાં આપજાને ચોક્કસપણે તે જાગ્રવાનું મન થાય કે પાઉલ પર આસિયામાં એવું તે શું વીત્યું કે તેમને લખવું પડ્યું કે ‘અમે જીવવાની આશા સુદ્ધા છોડી દીધી હતી’ (કલમ ૮). અને ‘અમને લાગ્યું કે અમને મૃત્યુની સજી ફરમાવાઈ ગઈ છે. (કલમ ૯). ‘લાગ્યું’ કિયાપદ (RSV બાઈબલ) ગ્રીક પૂર્ણ વર્તમાન કાળનો અનુવાદ છે અને તે એમ સૂચવે છે કે મૃત્યુંડ તો ફરમાવાઈ જ ગયો છે પણ તેનો અમલ હજી થયો નથી. અનેક પ્રકારના ‘મૃત્યુંડો’ સૂચવાયા છે. ઉ.ત. ગંભીર માંદગી, એફેસસના બંદીખાનામાં કેદ અને એફેસસમાં હુલ્લડ.^{૩૨} આ અંતિમ ઘટના વધુ સંભવિત લાગે છે. શું એવું હશે કે સોનીના કાવતરાએ પાઉલને એમ સભાન કર્યા હશે કે તેમનું ધર્મસેવાકાર્ય તેમને તેવા લોકો સાથે સતત સંધર્મમાં ઉતારશે કે જેમની રોજ શુભસંદેશ (સુવાર્તાએ) જેને અમાન્ય ગણવા તેમને ફરજ પારી છે તેથી ધાર્મિક અંધ શ્રદ્ધા પર નિર્ભર હોય ? વળી, જ્યાં જ્યાં તે ગયા ત્યાં યહૂદીઓએ તેમની સામે કપટ કર્યું^{૩૩} કે જેથી પાછળથી તેમણે પત્રમાં બંને ભયસ્થાનો વિશે - ‘મારા ખુદના દેશવાસીઓનો ભય’ (એરલે કે યહૂદીઓનો) અને ‘બિન યહૂદીઓનો ભય’ (૧૧:૨૬) વિશે લખ્યું. અમારું સૂચન છે અને તેને માત્ર સૂચન જ લેખવું જોઈએ - કે આસિયાના અનુભવ પરથી તે એમ તો જાહી જ ગયા હતા કે તેમની સામે ઊભા થયેલા અનેકવિધ બળોને સફળ થવામાં માત્ર સમયની જ વાર હતી. છતાંય, ઈશ્વરની કૃપાથી જ પાઉલને આ મોતની સજીમાંથી રાહત મળી. - ઈશ્વરે ‘અમને ભયંકર મૃત્યુમાંથી (ઉગારી લીધા.)’ (કલમ ૧૦).

૭. દુષ્કારો

જો પાઉલને ‘મૃત્યની સજી’ મળી હોય તો તે ઈશ્વર ઉપર વિશ્વાસ રાખતા પણ થયા હતા. (કલમ ૮) અને ઈશ્વર ઉપર ‘આશા રાખીને’ પણ બેઠા હતા (કલમ ૧૦). આ માટે વપરાયેલા ગ્રીક કિયાપદો પૂર્ણ વર્તમાનકાળમાં છે અને સાતત્યપૂર્વકના મહત્વથી ભૂતકાળની ઘટનાઓનો નિર્દેશ કરે છે. આમ, આસિયાની કસોટી જે કંઈ પણ હોય, તે પાઉલ પર આકમણ તો કર્યા જ કરશે. પરંતુ સાથે સાથે તે ઈશ્વરમાંના તેમના સતત વિશ્વાસને

ઇશ્વર અને પાઉલ

અને આશાને પ્રોત્સાહિત કરશે. આપણે એમ કહી શકીએ કે મૃત્યુની આ નૂતન, ઊર્ડી જગૃતિને ઇશ્વરમાંના નૂતન, ઊર્ડા વિશ્વાસની સંગત ગ્રાપ્ત થઈ હતી.

સાવ અસહાયતાના અનુભવ દ્વારા પાઉલ ‘મરેલાને સજીવન કરનાર’ (કલમ ૮) ઇશ્વરના સામર્થ્યનું નૂતન મૂલ્ય ઓળખતા થયા હતા. તાજેતરમાં જ ઇશ્વરે પાઉલનો છુટકારો કર્યા હતો. તેની સાથે આને સંદર્ભ છે. જે ઇશ્વર પર પાઉલે વિશ્વાસ મૂક્યો હતો તે જીવંત ઇશ્વર છે, જે ઇશ્વર અત્યારે પણ સહીય છે. ‘જેમણે ઈસુને સજીવન કર્યા હતા’ (ભૂતકણ) અને ‘જે અમને પણ સજીવન કરશે’ (ભવિષ્યકણ - ૪:૧૪, ૫:૧૫). તેજ માત્ર ઇશ્વર તે નથી પરંતુ જે મરેલાને સજીવન કર્યા જ કરે છે એટલે કે હકારાત્મક દ્રષ્ટિએ જોઈએ તો જે પોતાના અનુયાયીઓને દારુણ પરિસ્થિતિઓમાંથી ઉગારે છે. (કલમ ૮) તે ઇશ્વર પણ તેજ છે. ઈસુના અત્યારે પુનરુત્થાનમાં તથા વિશ્વાસીઓના ભાવિ પુનરુત્થાનમાં રહેલા ઇશ્વરના મહાન ઉદ્ઘાર પર મંડળીઓના સિદ્ધાંતો સ્થપાયા છે તે સારુ છે. છતાંય, ઇશ્વર આપણી વર્તમાન પરિસ્થિતિથી દૂર તથા અલગ છે તેમ માનવું, તેને વાસ્તવિકતાનો નહિ પણ સિદ્ધાંતોનો ઇશ્વર માનવો તે સાવ સહેલું છે. તાલીમ લેતા ધર્મસેવકોને ભૂતકણના ઇશ્વર અને ભવિષ્યના ઇશ્વરની તાલીમ આપવી જોઈએ. પણ આજના વર્તમાનના ઇશ્વરમાં તેમના અંગત વિશ્વાસનો અભાવ હોય તો તે તેમના અનુયાયીઓને જીવનની અનેકવિધ કસોટીમાં કેવી રીતે સહાય કરી શકશે? તેજ રીતે, ધર્મોપદેશ કરતા ધર્મસેવકે પણ તેમના અનુયાયીઓ સામે ઊભા થતા પ્રશ્નોથી પાછા ન હઠવું જોઈએ. ઊલંટું, ભાવિમાં તેમને સામર્થ આપનાર, ટકાવી રાખનાર ઇશ્વરમાં બહુ ઊર્ડો વિશ્વાસ રાખવા માટે તેમણે તેમના અનુયાયીઓને પ્રેરવા જોઈએ. આસિયાના અનુભવે તેમને ‘અમારા પોતા ઉપર નહિ પણ મરેલાને સજીવન કરનાર ઇશ્વર ઉપર વિશ્વાસ રાખતા થઈએ.’ (કલમ ૮) એવું લખીને પાઉલ આપણને એમ કહેવા માગે છે કે તે ભીખણ પરિસ્થિતિઓમાં પણ પાઉલને પોતાની સાથેના બહુ ઊર્ડા સંબંધે બાંધવા ઇશ્વરનું સામર્થ ગ્રાપ્ત થયું.

તેણે અમને ઉગારી લીધા અને તે અમને ઉગારશે (કલમ ૧૦) તેવો પાઉલનો જે વિશ્વાસ છે તે મહાન પુનરુત્થાન વખતે ઇશ્વર દ્વારા જે અંતિમ

ઉદ્ધાર ગ્રાપ્ત થવાનો છે તેના તથા આપણા રોજબરોજના પ્રશ્નોમાં પણ ઈશ્વર દ્વારા જે વચ્ચગાળાનો બચાવ ગ્રાપ્ત થાય છે. (વચ્ચગાળાની રાહત મળે છે) તેના સંદર્ભમાં વ્યક્ત થયો છે. સિદ્ધાંતોમાં રહેલા ઈશ્વર અને જેના પર તે રોજ અવલંબન રાખે છે તે ઈશ્વરમાં પાઉલ કશો ભેદ જોતા નથી. બૌદ્ધિક વલણ ધરાવતા પ્રિસ્ટીઓ સિદ્ધાંતનિષ્ઠ ઈશ્વર પર ભાર મૂકે છે જ્યારે અનુભવગ્રાપ્ત પ્રિસ્ટીઓ બીજા પર, પણ પાઉલને મન તો બંનેમાં કશો જ વિરોધાભાસ નથી. વચ્ચગાળાના બચાવે પાઉલને તે ઈશ્વર દ્વારા મળનારા અંતિમ ઉદ્ધાર માટે જ્યારે તે પોતાના અનુયાયીઓને મરેલામાંથી સજ્જવન કરશે ત્યારે-ઈશ્વર પર વધુ દ્રઢ વિશ્વાસ રાખવા પ્રેર્યા છે.

આપણે યાદ રાખવું ધટે કે આ જીવનમાં ઈશ્વર આપણને અશત: જ ઉગારે છે. આપણે માંદગીમાંથી ઊભા થઈ શકીએ પરંતુ આપણા અંતિમ શત્રુને-મૃત્યુને ટાળવાનો કોઈ માર્ગ આપકી પાસે નથી. આપણે આ જગતનાં દુઃખ અને યાતનામાં માત્ર જટિલપણે ગુંચવાયા છીએ પણ તે લોપ પામવાના જ છે. ^{૩૪} માત્ર મરેલાનું પુનરુત્થાન જ સંપૂર્ણ છુટકારો આપે.

ક. પ્રાર્થના

પાઉલને ઈશ્વરે બચાવ્યા અને પ્રાર્થના તે બંને સંદર્ભો એક સાથે મુકાયા છે તે અક્સમાત નથી. ઈશ્વર, કે જે ‘મરેલાઓને સજ્જવન કરે છે’ (કલમ ૮) અને જેણે પાઉલને ‘ભયંકર મૃત્યુમાંથી’ ઉગારી લીધો તે પ્રાર્થનાનો ઉત્તર આપે છે. કર્થિયવાસીઓ પાઉલને માટે પ્રાર્થના કરવા જોડાયા હતા એટલે તેઓ પણ ‘સહાય કરનારા’ અથવા ‘ઈશ્વરની’ સાથે કાર્ય કરનારા કહેવાયા (કલમ ૧૧). જોકે, તેવું કોઈ સૂચન નથી કે ઈશ્વર માનવીની સહાય કે પ્રાર્થનાઓ પર અવલંબન રાખે છે. ^{૩૫} છતાંય, પાઉલે વિચાર કર્યો કે ‘તમારી પ્રાર્થનાથી’ ભયંકર મૃત્યુમાંથી ઉગારી લેવાના આશીર્વદ મંજૂર થશે કે જેથી ‘ધારાં લોકો ઈશ્વરનો આભાર માનશે.’ જોકે, હવે તો

૩૪. કર્થિયીઓને પહેલો પત્ર ૭:૩૧.

૩૫. ફરોશીઓના દાખિકોષથી આ અલગ દાખિકોષ છે જે પાઉલના પાછળના સમકાળીન યહુદી ઈતિહાસકાર જોસીફસે સમજાવ્યો છે. તેના મત પ્રમાણે ફરોશીઓએ તો એવો બોધ આપ્યો હતો કે માનવ સંકલ્પ જ કિયાનું મુખ્ય ઘટક છે. ઈશ્વર તો માત્ર માનવ ઈચ્છાને સહકાર આપે છે. જુઓ - The Jewish War, 162-163.

ઈશ્વર અને પાઉલ

તે મકદૂનિયા આવ્યા હતા અને છતાંય તે હજુ ભયનો સામનો કરતા હતા. કર્થિબાસીઓ તેમને સહાય કરવા અશક્ત હતા, કારણ કે તેઓ તેમનાથી સેંકડો માઈલ દૂર હતા. છતાં પણ પાઉલને વિશ્વાસ હતો કે તેમની સહૃદીની સહ પ્રાર્થનાને કારણે ઈશ્વર તે કરશે જે તેઓ સ્વયં નથી કરી શકતા, એટલે કે પાઉલને વિપત્તિમાંથી ઉગારશે. ‘ધ્યાનની પ્રાર્થનાને પરિણામે’ તે શબ્દો મૂળ ભાષામાં જોવા મળે છે. તેનો શબ્દશઃ “અનેક વ્યક્તિઓની પ્રાર્થના” એવો અર્થ થાય છે.^{૩૬} તેને કારણે ઈશ્વરની આભારસ્તુતિ કરવા ઊંચા થયેલા અનેક ચહેરાઓનું સુંદર ચિત્ર ઉપસે છે તેવું કદાચ સમજી શકાય.

આ ટૂંકું વક્ય ‘પ્રાર્થના’ તથા ‘આભાર’ બનાનો ઉલ્લેખ કરે છે. અને એટલે તે તે બંને વચ્ચેના મહત્વના અને ગાઢ સંબંધનો નિર્દેશ કરે છે. ચોક્કસ જરૂરિયાતો માટે ઈશ્વરને કરેલી પ્રાર્થના પછી આભારસ્તુતિ તો થવી જ જોઈએ. સાથે જ બીજા વિના એક અપૂર્ણ છે. ફર્નિસના કથનો પ્રમાણે ‘આભારસ્તુતિથી સહેજ પણ ઓછી નથી. તેવી યાચનાનું મૂળ છે : ઈશ્વરની શક્તિ તથા ભલાઈમાં વિશ્વાસ’.

આધુનિક માનવી તેની ટેકનોલોજી અને શક્તિના સ્વશાનને કારણે એવો તો અંધ બન્યો છે કે તે પ્રાર્થના તથા આભારસ્તુતિને નભાણાં, નકામાં અને મશકરીરૂપ ગણે છે. પણ વાસ્તવિકતા તો એ છે કે પ્રત્યેક વ્યક્તિ સામાજિક, રાજકીય તથા આર્થિક બળોની દ્યા પર જીવે છે. માનવી સર્વશક્તિમત્તા તે એક બ્રમ છે તે ડર જ ઈશ્વરની શક્તિ તથા પ્રાર્થના અને આભારસ્તુતિની ખોજ અથવા તો પુનર્જોજીની પૂર્વશરત છે. સશક્ત બળોની સામેની પાઉલની અસહાયતાએ જ, નિઃશાંક તેમને, પ્રાર્થના દ્વારા તેમને ઉગારનાર ઈશ્વરની શક્તિનો અનુભવ કરવા પ્રેર્યા.

૩૬. વિકલ્પે, ‘અનેક લોકો દ્વારા.’

૧:૧૨-૨૨

૨. કરિંથવાસીઓની ટીકાનો પ્રત્યુત્તર

લોકપ્રિય નવલકથાઓમાં નાયકને કશું જ સહન કરવું પડતું નથી. કથાની પ્રત્યેક ઘટનામાં તે એક પછી એક સફળતા પ્રાપ્ત કરતો ફલાંગ ભરતો જ જીય છે. પણ વાસ્તવિક જિંદગીમાં સામાન્ય માનવી માટે એવું નથી હોતું. પાઉલ માટે પણ એવું નહોતું. તેમના દર્શાવ્યા પ્રમાણે તે સત્તવરે કરિંથ પાછા ન ફર્યો તે કારણે કરિંથવાસીઓ હવે પાઉલને પોતાના આયોજનને વળગી રહેવા અસર્મર્થ, દ્વિધાયુક્ત માનવી માનવા લાગ્યા. પાઉલના આ શબ્દોમાં કોઈને એમ લાગે કે તે જે કંઈ કહેશે તે તેમના વિશેના કરિંથવાસીઓના અભિપ્રાયને નહીં બદલી શકે. અને છતાંય તેમના દ્રષ્ટિકોણથી તો તેમની પાસે તેમના આયોજનો બદલવા શ્રેષ્ઠ કારણો હતાં. અને તેમ કરવા માટેના ગૌરવભર્યા ઉદ્દેશો હતા.

૧. કરિંથવાસીઓની ટીકા (૧:૧૨-૧૭)

૧૨ કેમ કે અમે એવું અભિમાન કરીએ છીએ, અને અમારી પ્રેરકબુદ્ધિ એવી સાક્ષી આપે છે કે, સાંસારિક જ્ઞાનથી નહિ, પણ દેવની કૃપાથી અમે જગતમાં, અને વિશેષ કરીને તમારી સાથે પવિત્રતાથી તથા દેવની આગળ નિષ્પત્ત ભાવથી વત્યા. ^{૧૩} કેમ કે તમે જે વાંચો છો અને માનો પણ છો, તે વિના બીજ કોઈ વાતો અમે તમારા પર લખતા નથી; ^{૧૪} અને જેમ તમે અમને કેટલેક દરજે માન્ય કર્યા, તેમ અંત સુધી પણ માનશો કે, જેમ પ્રભુ ઈસુના દહાડામાં તમે અમારા (અભિમાનનું કારણ છો) તેમ (તે દહાડામાં) અમે પણ તમારા અભિમાનનું કારણ છીએ, એવી હું આશા રાખું છું.

૧૫વળી તમને ફરી બીજી વાર કૃપાદાન મળે એવા ભરોસાથી મને પ્રથમ તમારી પાસે આવવાનું મન હતું; ૧૬ એટલે તમારી પાસે થઈને મકદૂનિયા જવાનું, અને ફરી મકદૂનિયામાંથી તમારી પાસે આવવાનું અને તમારી પાસેથી યહૂદિયા તરફ. જવાને વિદાયગીરી લેવાનું મન હતું. ૧૭ તો મારો એવો ઈરાદો હતો તેથી શું હું ટ્યુપચુ કરતો હતો? અથવા જે કરવાને હું મનસૂબો રાખું છું તે શું સાંસારિક કારણોને લીધે રાખું છું કે, મારું બોલવું (એકી વખતે) હાની હા ને નાની ના હોય?

આ શબ્દોમાં રહેલો બચાવનો સૂર પ્રગટ કરી જાય છે કે કરિંથની મંડળીએ અથવા તો તેના એક ભાગે પાઉલની સખત ટીકા કરી હતી. તેમને એમ લાગ્યું હતું કે તે ‘જગત સાથે’ના અને ‘તેમની સાથે’ના વર્તાવમાં (કલમ ૧૨) ખરાબ રીતે ‘વત્યા હતાં.’ ખાસ તો, તેમની નિખાલસતા અને નિષ્કપટાં, (કલમ ૧૨), મુખ્ય મુદ્દો બની ગયાં હતાં. અને તેમણે આખેપ મૂક્યો હતો કે તેમણે તેમને જે લખ્યું હતું તે સમજવું ‘મુશ્કેલ’ હતું. (કલમ ૧૩). વળી, તેમની ગંભીર-દઢ માન્યતા તો તે હતી કે પાઉલ ટ્યુપચુ, ‘દુન્યાવી’ માણસ હતા - એક જ વેણુમાં - શાસમાં હા-ના કહેવાને તત્પર. (કલમ ૧૭)

કરિંથમાં આવો વિરોધ ઉશ્કેરાય તેવું પાઉલે શું કર્યું હતું? એજુઅન સમુદ્રનો પ્રદેશ હંમેશ માટે છોડી જતાં પહેલાં ત્યાં આવીને તેમને મળવાના પોતે કરેલા આયોજનમાં પાઉલે કરેલા ફેરફારોને કારણે આ ફરિયાદો ઊભી થઈ હતી. મૂળભૂત રીતે તો, ^૧ જ્યારે કરિંથ અને એફેસસની મંડળીઓ ઠીકાઠીક પ્રમાણમાં સ્થિર થઈ હતી ત્યારે તેમણે લખ્યું હતું કે તેમની તે પ્રદેશ છોડી જવાની યોજના આ પ્રમાણે હશે. આસિયા - મકદૂનિયા - અખાયા - યહૂદિયા. પણ કરિંથવાસીઓને પહેલો પત્ર લખ્યા પછી તેમને માટે કરિંથની અનાયોજિત, પીડાદાયક મુલાકાત એવી તો અનિવાર્ય બની અને તે દરમ્યાન તેમણે કહ્યું કે મકદૂનિયા જતાં પહેલાં તે તેમને ત્યાં ફરી પાછા લાવશે. (કલમ ૧૫-૧૬). પણ તેમને ત્યાં સતતર પાછા આવવાને બદલે તેમણે પત્ર લખ્યો (૧:૨૩, ૨:૪). અને સૌ પ્રથમ મકદૂનિયા અને ત્યાંથી અખાયા જવાના

૧. મે.કૃ. ૧૮:૨૧, કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૬:૫-૭.

મૂળ આયોજનને વળગી રહ્યા. કર્થિવાસીઓના દ્રષ્ટિકોણથી જોતાં તો પાઉલે તેમના આયોજનમાં મુખ્ય - મહત્વાનો ફેરફાર કર્યો હતો અને આથી તે સેવા દ્વારા માણસ વરતાતા હતા કે જેમનું વર્તન ઈશ્વરના ઉદ્ઘાપણનું નાહિ પણ દુન્યવી ઉદ્ઘાપણનું પ્રતિબિલ પાડતું હતું. પણ શું પાઉલ માટે આ યોગ્ય હતું?

પાપી, પતનશીલ માનવીઓ કરતાં ગ્રેચિતો અલગ હતા તેવો કોઈ દાવો નથી છતાંય પાઉલની એવી તો અસંખ્ય પરિસ્થિતિઓ હતી જે તેમના વર્તનને સમજાવે, વાજબી ઠરાવે. પ્રથમ તો એ કે, તેમણે જ્યારે કર્થિ છોડ્યું તે સમયે તે તો સ્યાષ થઈ ગયું કે જે પ્રશ્નોને નિભિતો તેમણે મુલાકાત લીધી હતી તે હજી વજા ઉકલ્યા જ રહ્યા હતા. જો એક મુલાકાત નિષ્ફળ જાય તો, પ્રથમ મુલાકાત પછીની તરતની જ મુલાકાત કશીક વધુ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરે ખરી? એફેસ આવ્યા પછી તેમ માનવાને તેમની પાસે પૂરતું કારણ હશે કે કર્થિવાસીઓને પત્ર લખી તેમને વિચારવાનો સમય આપવો ઢીક રહેશે, જેમ કર્થિવાસીઓને લખેલા (ને ખોવાયેલા) પત્રો પ્રશ્નો ઉકેલ આણ્યો હતો તેમ (૭:૫-૧૬). બીજું એ કે એફેસમાં એવી કસોટી ઊભી થઈ હતી કે જેણે તેમની જિંદગી જોખમમાં મૂકી હતી અને જેણે કારણે તેમનું છોડી જવું અનિવાર્ય બનતું હતું. (૧:૮)^૨

જો કે, પાઉલ એવું કહેતા નથી તોય આ બાબતમાં કદાચ કર્થિવાસીઓ ખોટા હોય. એફેસમાં તેમને જે બયંકર મુશ્કેલીઓ અનુભવવી પડી તે અંગે પ્રેમાળ સધાનનુભૂતિ-ચિંતા દર્શાવવાને બદલે તેમણે દુન્યવી તથા દ્વારા દ્વારા કહ્યા. કર્થિવાસીઓની આવી માહિતી, અપૂર્ણ તથા કઠોર અભિપ્રાયોને ટાળવાનો જ આપણો પ્રયત્ન કરીએ. દઢ અભિપ્રાયો બાંધતાં પહેલાં સૌ પ્રથમ તો માહિતીઓ એકઠી કરીએ, અને સ્યાષ્તાઓ મેળવીએ. અને પછી જો કશુંક ખરાબ બન્યું હોય તો આપણે પાઉલે જેમને પોતાની ધર્મસેવાના લક્ષણો તરીકે ઓળખાવ્યાં છે તે સૌભ્યતા અને વિનગ્રતા સાથે આપણા પ્રતિભાવને છળવો કરીએ. પાઉલના આચરણને સમજાવવા આવી વિચારણાઓ આગળ ધરાઈ છે. પણ તેઓ શું કહે છે?

૨. પાઉલનો પ્રતિભાવ

જ્યારે મૂળભૂત વાત કરે છે ત્યારે પાઉલનો ઉત્તર તો તે છે કે તેમણે તેમના

કર્ણિથવાસીઓની ટીકાનો પ્રત્યુત્તર

‘અંતરાત્મા’ને (કલમ ૧૨) ગ્રભુ ઈસુના આગમનના દિવસની (કલમ ૧૪), જે દિવસે તેમણે અન્યત્ર કહું છે તેમ ‘ગ્રભુ... માણસના અંતરના ઈરાદાઓને ખુલ્લા પાડશે.’^૩ તે દિવસની આશામાં પ્રશ્ન કર્યો હતો. અને તેમના અંતરાત્માએ એવી સાક્ષી પૂરી છે કે તે દિવસે પુરવાર થશે કે પાઉલ જગત સાથે અને વિશેષ કરીને કર્ણિથવાસીઓ સાથે ‘ઈશ્વરની કૃપાને જોરે તેણે પ્રેરેલા નિષ્કપટ ભાવે અને નિખાલસતાથી’ (કલમ ૧૨) વર્ત્યા છે. તેમનો અંતરાત્મા તેમને જણાવે છે કે તેમના અગાઉના (ખોવાયેલા) પત્રમાં અને આ પત્રમાં પણ તેમના આ જ હેતુઓ સંકિય રહ્યા છે. તેમણે કર્ણિથવાસીઓને પોતાને સમજવા લખ્યું છે અને તેમણે પાઉલને ‘પૂરેપૂરા સમજયા નથી’ પણ અત્યારે તે તેમને તે હેતુથી પત્ર લખે છે કે કર્ણિથવાસીઓ તેમને ‘પૂરેપૂરા સમજશે.’ (કલમ ૧૪). તેમના હેતુઓ વિશેની તેમની શંકા ખોટી માહિતીની આધારે ઊભી થઈ હતી. પણ જ્યારે તે મહાન અને આગમન દિન આવશે અને સંઘળું પ્રગટ થશે ત્યારે તેમને વિશ્વાસ છે કે તે લોકો તેમને માટે ‘ગર્વ’ લેશે.

આ પત્રમાં ગર્વ ‘બડાશ’ શબ્દ સર્વસામાન્ય રીતે વપરાયો છે^૪ અને તે શબ્દનો ખોટો અને અધિસ્તી રણકો જાઠ છે. તે યાદ રાખવું ઘટે કે સિદ્ધિનો ગર્વ લેવો - બણગાં ફૂકવા, બડાશ મારવી તે બિન યદ્દૂદીઓ અને યદ્દૂદીઓ બંનેમાં સર્વસામાન્ય હતું. પરંપરા પ્રમાણે સફળ રોમન સૈનિકો તેમના વિજયોને ભીતચિત્રો દ્વારા અને વીરરસ કથાધાસ્ય દ્વારા ઉજવતા. મંદિરમાં પ્રાર્થના કરવા ગયેલા ફરોશીને ઈસુએ કહેલું દીંઠાંત માણસના તેનાં ધાર્મિક કાર્યોમાંના વિશ્વાસની વાત કરી જાય છે.^૫ પાઉલના વિરોધીઓએ - કર્ણિથમાં આવેલા નવાગંતુકોએ તેમના કાર્યને વાજબી-કાયદેસરનું હરાવવા તેમની સિદ્ધિઓનાં, તેમના અનુભવોના બણગાં ફૂક્યાં હતાં. તેઓ લખે છે કે તે લોકો ‘હુન્યવી બાબતની બડાશ મારે છે’ (૧૧:૧૮). તેમની જેમ જ પાઉલ બડાશ મારે છે પણ તેથે તે ‘હુર્બળતા’ની (૧૨:૮), ‘ગ્રભુ’ની (૧૦:૧૭) અને આ બાબતમાં ‘ઈશ્વરની કૃપા’ની (કલમ ૧૨). પાઉલ ખરેખર તો તેમની રીત ઊભાવે

૩. કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૪:૫.

૪. નામ અને કિયાપદરૂપે પચ્ચીસ વાર વપરાયો છે.

૫. લૂક ૧૮:૧૨.

છે અને તેમનાં શીંગડાં તેમને જ મારે છે. એટલે તેમના ટીકાકારોમાં જે અહંકાર પ્રગટ થાય છે તેવો ગર્વ પ્રગટ કરવાને બદલે પાઉલ ખરેખર તો અહીં પ્રભુ સામેની તેમની વિનાની પ્રગટ કરે છે. વાસ્તવમાં, આ પ્રેરિતને તેવું દર્શાવવાની ચિંતા છે કે તેમના હેતુઓ નિર્દોષ છે, તે અંતરમાંથી, ‘દુન્યવી ડહાપણ’થી નહિ પણ ‘ઈશ્વરની કૃપાને’ જોરે પ્રગટ્યા છે. બેરેટ તેના ભાષ્યમાં જણાવે છે કે ‘ઈશ્વરની કૃપાના’ સિદ્ધાંતમાંથી, ઈશ્વરના ખુદના કૃપાદાનો તરીકે જે નિર્ઝપત્રતાના અને નિખાલસતાના નૈતિક ગુણો પ્રગટ્યા છે. આ ફકરામાં પાઉલની દલીલનો આ પાયો છે અને કર્તિથવાસીઓએ ખુદે તે સ્વીકારવો જોઈએ.’

૩. ઈશ્વર તેણે આપેલાં વચનોને વિશ્વાસુ છે. (૧:૧૮-૨૦)

^{૧૮} પણ દેવના વિશ્વાસુપણાની (પ્રતિજ્ઞા લઈને હું કહું છું) કે તમારી પ્રત્યે અમારું બોલવું હાની હા ને નાની ના એવું નહોતું. ^{૧૯} કેમ કે દેવનો દીકરો ઈસ્ટ પ્રિસ્ત જે અમારા દ્વારા, મારા તથા સિલ્વાનુસ તથા તિમોથી દ્વારા, તમારામાં પ્રગટ કરવામાં આવ્યો, તે હાની હા ને નાની ના નહોતો, પણ તેનામાં તો હા જ છે. ^{૨૦} કેમ કે દેવનાં વચનો ગમે તેટલાં હશે તોપણ તેનામાં હા છે; અને અમારી મારફતે દેવનો મહિમાં વધે એ માટે તેના વડે આમીન પણ છે.

પોતાનો બચાવ ચાલુ રાખતાં તે હવે પોતાના લેખિત કરતા વાચિક (બોલેલા) સંદેશનો (કલમ ૧૮-૧૯) ઉલ્લેખ કરે છે. તેનો સાર એટલો જ કે તેણે આપેલાં વચનોને ‘ઈશ્વર વિશ્વાસુ છે’. અગાઉની પેઢીઓના પ્રવક્તાઓએ જે વિશ્વાસ ઈશ્વરમાં વ્યક્ત કર્યો હતો તેજ વિશ્વાસ પાઉલ દ્રઢ કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે, બલામે ઈશ્વર વિશે પૂછ્યું હતું, ‘શું પોતાનું કહું તે નહિ કરે? શું પોતાનું વચન તે નહિ પાળે?’^૫ પોતાનાં વચનો પ્રત્યેના ઈશ્વરના વિશ્વાસુપણાની બલામની માન્યતામાં પાઉલ સહભાગી બને છે. તિન્ન તિન્ન સ્થળોએ અનેક પ્રબોધકોની વાણી દ્વારા ઈશ્વરનાં અસંખ્ય વચનો અપાયાં છે,^૬ જે અનેક રેખાઓની જેમ એક બિંદુએ જ - પાઉલ અને તેમના સાથીઓ અત્યારે ઈશ્વરપુત્ર તરીકે સંબોધે છે તે

કાર્યવાસીઓની ટીકાનો પ્રત્યુત્તર

બિંદુએ જ કેન્દ્રિત થાય છે. ઈશ્વરપુત્ર વિશે કોઈ સંદિગ્ધતા નથી, હા અને ના નથી. તે તો જાણો કે ઈશ્વર આમ કહેતા હોય તેવું છે કે, ‘મારો પુત્ર ઈસુ જિસ્ત તે મેં આપેલાં પ્રત્યેક વચનની ‘હા’ છે. મેં ક્યારેય જે કંઈ પણ કહું છે તે તે પૂરું કરે છે.’ ઈશ્વરની દ્રષ્ટિએ અને આપણી દ્રષ્ટિએ સધણું જિસ્તમાં જ કેન્દ્રિત થયું છે અને એટલે જ શબ્દચોગી અવ્યવો ‘માં’ અને ‘દારા’ મહત્વના છે. ઈશ્વરનાં વચનો ‘જિસ્ત’ માં સાચા પડતા હોવાથી આપણે ‘ઈશ્વરના મહિમાને અર્થે’, જિસ્ત ‘દારા’ ‘આમીન’ (હિન્દૂમાં ‘તે સાચું છે.’) બોલીએ છીએ. (કલમ ૨૦). જિસ્ત કરીરૂપ છે. ઈશ્વરનું વચન આપણી સામે જિસ્તમાં મૂર્ત થાય છે. અને તેનો સંદેશો જેણે જીવ્યો છે તેવા આપણે જિસ્ત ‘દારા’ ઈશ્વરને પ્રત્યુત્તર આપીએ છીએ. આ પ્રેરિત ઉપદેશ છે કે અન્ય કોઈ માર્ગે આપણે ઈશ્વરની નિકટ જઈ શકીએ નહિ કે અન્ય કોઈ રીતે તેનો મહિમા પ્રગટ કરી શકીએ નહિ. આપણું પાપ, આપણા અધિકારની રૂએ ઈશ્વર નિકટ જતાં રોકે છે પણ આપણે જિસ્ત ‘દારા’ તેની પાસે જઈ શકીએ.

જિસ્ત ઈશ્વરના સધણા અસંખ્ય વચનોની પૂર્ણતા (ઈશ્વરની ‘હા’) હોવાથી એવું ફિલિત થાય છે કે જ્યાં ઈશ્વરે અનેક વચનો આપ્યાં છે તે જૂના કરારને જિસ્તને મનમાં રાખીને વાંચવાથી જ, તે જૂના કરારનો સાચો અર્થ પ્રગટે છે. જિસ્ત એજ જૂના કરારનો અંત છે. અને જિસ્ત તે જ જૂના કરારનું આગળ વધવાનું ઘેય છે.^c જિસ્તના સંદર્ભ વિના જૂનો કરાર વાંચવો તે તો ફાઠી ગયેલા અંતિમ પ્રકરણવાળી રહસ્ય નવલકથા વાંચવા જેવું છે. સધણા અંકોડા સમગ્ર કથામાં વેરાયેલા પડ્યા છે. પણ અંત વિના કોઈનેય રહસ્યની સ્પષ્ટતાની ખાતરી થઈ શકે નહિ કે જેમાં રસ જગાવ્યો છે તેવા પાત્ર સાથે એકરૂપતા સાધી શકે નહિ. પાઉલે ઉદ્ગારેલો ઈશ્વર પુત્રનો શુભસંદેશ (સુવાર્તા) તે ઈશ્વરની કથાનો અંત છે. તે સધણું સ્પષ્ટ કરે છે અને તેના વિના અગાઉ કહેવાયેલું સધણું ગૂઢ રહે છે, ‘હવામાં અદ્ધર’ રહે છે.

વાતવાતમાં, જૂના કરાર વિશે પોતે શું વિચારતા હતા તે પણ પાઉલ આપણાને દર્શાવે છે. જેમણે નવા કરારને અમાન્ય ગણ્યો હતો અને જે

c. રોમનોને પત્ર ૧૦:૪, અતિભાવ્ય સુંદર ચર્ચા માટે જુઓ જી.ગોલ્ડવધી કૃત ‘Gospel and Kingdom’ (પેટરનોસ્ટર, ૧૯૮૧)

કરિંથવાસીઓને જૂના કરારના પ્રભાવ નીચે લાવવા માંગતા હતા તેમની સામે પોતાના ધર્મસેવાકાર્યનો બચાવ કરતા પાઉલ માટે તો જૂના કરાર સામે વધુ પ્રત્યાધાત આપવાનું અથવા તો તેને સાવ અમાન્ય ગણવાનું પૂર્તું સહેલું હતું. થોડીક વાર પછી તે કહેવાના જ છે કે જૂનું હવે સમાપ્ત થઈ ગૂક્કરું હતું. અને છિસ્તના તથા આત્માના તેજથી જાંખું બન્યું હતું. (૩:૭-૧૧). છતાંય, જૂના કરારમાં ઈશ્વરે આપેલાં વચનોને કારણે જ માત્ર નવા કરારનો ઉદ્ભબ છે.^૬ જૂના કરાર પ્રત્યેના આપણા વલશમાં ને આત્મયતિકતાઓ યણવાની રહે છે. એકબાજુ, આપણે નવાગંતુકો જેમ કરતા હતા તેમ, નવાકરારે જાણે કે તેની જગ્યા નથી લીધી તે રીતે જૂના કરારનું આપણે વિવરણ નહિ કરીએ. બીજી બાજુ, એક સદી પછી માર્સિઓન તથા પાંડી જ્ઞાનવાદીઓએ કર્યું તેમ આપણે તેને આપણા ધર્મશાસ્ત્રની યાદીમાંથી બાકાત કરી શકવા સ્વતંત્ર નથી. પાઉલ જે બોધ આપે છે તે એ છે કે એક જ ઈશ્વર એક જ સતત સ્વ પ્રાગટ્ય દ્વારા, જે સ્વપ્રાગટ્યનો પ્રારંભ ‘ઉત્પત્તિ’માં થયો હતો અને જેનો અંત ઈશ્વરપુત્ર ઈસુ છિસ્તના ભવ્ય પ્રાગટ્યમાં આવ્યો હતો તે સ્વપ્રાગટ્ય દ્વારા જૂના તથા નવા કરારને જોડે છે.

૪. ઈશ્વર તેના અનુયાયીઓને સંનિષ્ઠ છે. (૧:૨૧-૨૨)

^{૨૧} હવે અમને તમારી સાથે છિસ્તમાં જે સ્થિર કરે છે તથા જેણે અમને અભિષિક્ત કર્યા છે, તે દેવ છે; ^{૨૨} તેણે અમને મુદ્રાંકિત કર્યા છે, અને અમારાં હથ્યોમાં (પવિત્ર) આત્માનું બાનું પણ આપ્યું છે.

સુદૂરના ભૂતકાળનાં ઈશ્વરદીધાં વચનોથી પાઉલ કરિંથવાસીઓના વર્તમાન અનુભવો પર આવે છે. જો ઈશ્વર તેના પુરાણાં વચનોને વિશ્વાસુ રહ્યો હોય તો તે કરિંથવાસીઓ સાથેના વર્તમાન વ્યવહારમાં પણ સંનિષ્ઠ રહ્યા છે. જેમણે ઈશ્વરપુત્રનો સંદેશો સાંભળ્યો છે અને તેને પ્રતિભાવ પણ આપ્યો છે એવા લોકો તરીકે તેમને ઉદ્ભોધતાં તે તેમને ખાતરી આપે છે કે ઈશ્વર ખુદ છિસ્ત સાથેના તેમના સંબંધો જાળવી રાખશે. ‘દઢ નિષ્ઠાવાન બનાવ્યાં છે’ તે શબ્દો વ્યાપારની નિયમસંહિતા તરીકે વપરાય છે અને

૫. વધુ જુઓ રોમનોને પત્ર ૧:૨, ૬:૪, લૂક ૨૪:૪૪.

કર્ણિંથવાસીઓની ટીકાનો પ્રતુલર

કરારનું ગૌરવ જાળવવાની વેચનારની ખાતરીનો નિર્દેશ કરે છે. ઈશ્વરપુત્ર સાથેના આપણા જિંદગીભરના સંબંધોનો જામીન ઈશ્વર છે. અહીં વપરાયેલો વર્તમાનકાળ ટૂંકાગાળાની નાહિ પણ સ્થાયી ખાતરીનો નિર્દેશ કરે છે.

પાઉલ તો પ્રતીક્ષા કરે છે તે સમયની કે જ્યારે સહુ વિશ્વાસીઓના પુનરૂત્થાનની વેળાએ ઈશ્વર આપણને સહુને ઈસુની જીવંત ઉપસ્થિતિના સાન્નિધ્યમાં લઈ જશે. (૪:૧૪). તેટલો સમય આપણે પ્રિસ્તી રહીએ છીએ તેવી ખાતરી આપતો વિશ્વાસુ ઈશ્વર તે દરમિયાન આપણને 'મહોર' અને બાના તરીકે વર્ણવાયેલો પવિત્ર આત્મા (કલમ ૨૨) આપણને આપે છે.

પ્રાચીન કાળમાં એક ખાસ સાધન દ્વારા (જેને પણ મહોર કરેલા) મીણ પર પડાતી છાપને મહોર કહેવાતી. તે દ્વારા દસ્તાવેજની માલિકી સૂચવાતી. હજુ પણ આપણે મહત્વના કાનૂની દસ્તાવેજો પર પેઢીની મહોર મારતા જ આવ્યા છીએ. આપણામાં અંદર પવિત્ર આત્માની ઉપસ્થિતિ તે માલિકીની મહોર છે. આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે આપણે આપણા માલિક નથી પણ ઈશ્વર આપણો માલિક છે.^{૧૦} પાઉલના સમયમાં સંપૂર્ણ પૈસા આપવાના બાના તરીકે અપાતી અનામત રકમ કે અંશત રકમ જામીનગીરી કહેવાતી. અર્વાચીન ગ્રીકમાં પણ આજે આ શબ્દ વિવાહ વખતે પહેરાવાતી વીઠી માટે વપરાય છે. ભાવિમાં બનનારી કોઈ મહાન ઘટનાના બાનાનો કે જામીનગીરીનો ખ્યાલ તેમાં સમાયો છે. જે મહાનમાં મહાન ધ્યેય પર આપણે મીટ માંઠી રહ્યા છીએ તે ધ્યેય છે પુનરૂત્થાન વખતે પ્રિસ્તનું સાન્નિધ્ય પામવાનું (૪:૧૪), અને તે દરમિયાન પ્રિસ્તની પ્રતિમામાં પરાવર્તન પામવાનું (૩:૧૮, ૪:૧૭).

આપણે કેવી રીતે જાણીએ કે પવિત્ર આત્મા 'આપણાં હદ્યમાં' વસે છે ? મોટા ભાગના (સ્થિર) કુટુંબોમાં બાળકને સૂજ હોય છે કે તેમના કુટુંબમાં તે તેના માતરપિતાનું બાળક છે. તે માત્ર તેમની અટક જ ધારક્ષ કરતાં નથી પણ તે સભાન હોય છે કે તે બંને તેના પિતા અને માતા છે. પવિત્ર આત્મા દ્વારા ઈશ્વર આપણને તે સભાનતા આપે છે કે તે આપણા પિતા છે અને આપણે તેનાં સંતાનો છીએ.^{૧૧} આ પવિત્ર આત્મા દ્વારા

૧૦. કર્ણિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૧૮-૨૦.

૧૧. રોમનોને પત્ર ૮:૧૪-૧૬.

જ માત્ર મારામાં આ સંતાનગત સભાનતા અને વિશ્વાસ પ્રગટે છે. શું હું માનું છું કે ઈશ્વર મારા પિતા છે? જો હું તેમ માનતો હોઉં તો તે મારી જિંદગીની ભીતર રહેલા પવિત્ર આત્માની ઉપસ્થિતિનો પુરાવો છે. જૂના કરારમાં આપેલાં પોતાનાં વચનોને પાળવાં જો ઈશ્વર વિશ્વાસુ હોય તો તે મને ખ્રિસ્ત સાથે સંબંધિત - જોડાયેલો રાખવા એટલા જ વિશ્વાસુ અને સક્રિય છે. અને તેની ઈમાનદારીની ખાતરીરૂપે તેણે માલિકીની મહોર તરીકે તથા પૂરા કરારની જામીનગીરી તરીકે પવિત્ર આત્મા આપ્યા છે. નવા કરારની ધર્મસેવા અને અનુભવનું જે મૂળભૂત અંગ છે તે પવિત્ર આત્મા વિશે આ ગ્રેચિતોને ઘણું બધું કહેવાનું હશે. (૩:૩, ૬, ૧૭-૧૮).

ઈશ્વરની પ્રવૃત્તિઓનો ક્યાં અંત આવે છે અને આપણી પ્રવૃત્તિ ક્યાં પ્રારંભાય છે તે અંગે પાઉલ કશું જ કહેતા નથી. અન્યત્ર તે એવો ઉપદેશ આપે છે કે ‘ઈશ્વર જ્યારે ખ્રિસ્તીઓમાં સક્રિય હોય’ ત્યારે તેમણે પણ સાથે સાથે પોતાનું તારણ સાધવાના પ્રયત્ન કરતા રહેવું જોઈએ.^{૧૨} આમ, કર્તિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રનો આ ફકરો કોઈ પણ પ્રકારની જવાબદારીઓમાંથી આપણને મુક્ત કરતો નથી. ઊલદું, ખ્રિસ્ત સાથેના આપણા સંબંધોને સાંકળતી ઈશ્વરની સન્નિષ્ઠ પ્રવૃત્તિનો ચિતાર તે આપણને આપે છે. આથી, આપણને આળસુ બનાવવાને બદલે ખ્રિસ્ત સાથેના આપણા સંબંધોને ગાડ બનાવવા ગ્રેરાતી-પ્રોત્સાહન આપતો આ ફકરો છે. અને તે પણ એવા વિશ્વાસ સાથે કે ઈશ્વર આપણા તે સંબંધોનું મૂળ છે અને જામીનગીરી પણ.

આ પત્રના પ્રથમ અધ્યાયના લગભગ અંત સુધી તો આપણે આવી પહોંચ્યા છીએ. તેમણે જે લખ્યું તે આત્મકથાનાત્મક અને સૈદ્ધાંતિક બંને છે. ટીકા તથા ગેરસમજથી પોતાની જાતનો બચાવ કરતાં કરતાં છેલ્લીવાર તેમને મળ્યા પછી તેમણે શું અનુભવ્યું તે પણ પાઉલે સ્પષ્ટ કર્યું છે. છતાંય, ઈશ્વર સાથેના પોતાના સંબંધોની વાત પણ તેમણે કરી છે અને આના પર ધ્યાન ડેન્નિત કરવું મહત્વનું છે. નહિતર આ પત્રનો ઊંઘો અર્થ થવા સંભવ ખરો. તે બૌદ્ધિક સિદ્ધાંતવાદી તરીકે આ પત્ર લખતા નથી પણ વ્યવહારુ ધર્મસેવક તથા શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના ઉપદેશક તરીકે લખે છે.

૧૨. કિલિપીઓને પત્ર ૨:૧૨-૧૩.

કર્ણિથવાસીઓની ટીકાનો પ્રત્યુત્તર

મુસીબતોની વાસ્તવિકતા તથા યાતનાઓની કસોટીમાં જેનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ થયો નથી તેનો કશાય ઉલ્લેખ ઈશ્વર અંગે લખતા તે કરતા નથી. પાઉલે સંકટો વેઠયા હતાં અને ઈશ્વરે તેમને આશાસન - બળ પણ આપ્યું હતું. (કલમ ૩-૪). તેમની કિંદળી જોખમમાં હતી અને સતત જોખમમાં રહેલી પણ ઈશ્વરે તેમને ઉગારી લીધા હતા અને કર્ણિથવાસીઓની માર્ગનાઓના પ્રતિભાવમાં તેમને તે ફરી ઉગારવાના હતા. (કલમ ૬-૧૧).

હવે, પોતાના ખુદના વિશ્વાસુપણાનો બચાવ કરતાં પાઉલે કર્ણિથવાસીઓને તે યાદ દેવડાયું કે ઈશ્વરની સન્નિષ્ઠાને કારણે તેઓ પ્રિસ્તીઓ છે અને પ્રિસ્તીઓ જ રહેશે. જે ઈશ્વરે વચનો આપ્યાં હતાં તેણે તે વચનો ઈસુના આગમન દ્વારા સન્નિષ્ઠપૂર્વક પાણ્યાં છે અને આ જ ઈશ્વરે કર્ણિથવાસીઓ હવે જેમનામાં વિશ્વાસ ધરાવતા હતા તે ઈસુ પ્રિસ્તાને ઈશ્વરપુત્ર તરીકે જાહેર કરવાનો પાઉલ તથા તેમના સાથીઓને આદેશ આપ્યો હતો. તે ઈશ્વર જ મહોર અને જ્ઞાનીનગીરી તરીકે અપાયેલા પવિત્ર આત્મા દ્વારા પ્રિસ્ત સાથેના તેમના સંબંધો જાળવી રાખે છે.

જે ઈશ્વર તેનાં વચન પાલનમાં વિશ્વાસુ છે તેના અનુયાયીઓને પણ વિશ્વાસુ છે. પાઉલ આ ઈશ્વરના અને તેના નવા કરારના ધર્મસેવક છે. કર્ણિથવાસીઓએ સમજવું જોઈએ કે તેમણે કરેલી તેમની ટીકા છતાંય તેઓ પણ તેમને વિશ્વાસુ હતા અને તેમની સાથેના તેમના વ્યવહારમાં પ્રામાણિક-વફાદાર હતા.

આપણી વ્યવસ્થાઓ અને જવાબદારીઓને જાળવવાના આપણા બધા જ પ્રયત્નો છતાંય, પાઉલના જીવનમાં બન્યા તેમ ક્યારેક એવા પ્રસંગો બને છે કે જ્યારે વણદીઠી પરિસ્થિતિઓ તેમ કરવાનું મુશ્કેલ અથવા અશક્ય બનાવે છે. કર્ણિથવાસીઓનું કઠોર અને ટીકાત્મક વલણ આપણને ચેતવે છે કે માત્ર અધૂરા શાનથી કે કટૃતાથી પ્રત્યાધાત આપવો કેટલો સરળ છે. સ્પષ્ટ છે કે આપણા મિત્રો સાથેના આપણા સંબંધોમાં આપણે કર્ણિથવાસીઓની જેમ નહિ પણ સહાનુભૂતિપૂર્વક, સમજપૂર્વક, માયાળુતા તથા ઔદ્ઘર્યપૂર્વક વર્તવું જોઈએ.

૧:૨૩-૨:૧૩

૩. પાઉલે પોતાનું આયોજન કેમ બદલ્યું

પોતાની કરિંથમાંની અચાનક મુલાકાત દરમ્યાન પાઉલે કરિંથવાસીઓને કહ્યું હતું કે તે નજીદીકના ભવિષ્યમાં જ તેમની ફરી મુલાકાત લેશે પણ પરિસ્થિતિઓના દબાજાને કારણે તેમણે તેમને પત્ર લખ્યો - કહેવાતો ‘દુઃખભર્યો’ પત્ર. હવે તે તેમના પ્રવાસના પ્રારંભે નહિ પણ પ્રવાસને અંતે તેમની મુલાકાત લેશે. આયોજનનો આ ફેરફાર ચોક્કસ ખરાબ દેખાયો. પોતાની ફરી મુલાકાતને લંબાવવા માટેનાં પાઉલનાં કારણો સંક્ષિપ્તમાં કહીએ તો તે હતાં કે તે તેમની સાથેના સંબંધોમાં ઉભા થતાં વધુ દુઃખને ટાળવા માગતા હતા.

૧. ફરી નહિ આવવાનાં કારણો (૧:૨૩-૨:૨)

૨૩ પણ મારા જીવના સમ ખાઈને હું દેવને સાક્ષી રાખ્યું છું કે, તમારા પર દયા કરીને હું હજુ સુધી કરિંથ આવ્યો નથી. ૨૪ તમારા વિશ્વાસ પર અમે અધિકાર ચલાવીએ છીએ એમ તો નહિ, પણ તમારા આનંદના સાહાય્યકારીઓ છીએ; કેમ કે વિશ્વાસથી તમે ગ્રબ રહો છો. ૨:૧ પણ મેં પોતે એવો નિશ્ચય કર્યો છે કે, હું ફરી બેદ પમાડવા તમારી પાસે નહિ આવું. ૨ કેમ કે જો હું તમને ખેદિત કરું, તો જે મારાથી ખેદિત થયો હોય તેના સિવાય બીજો કોણ મને આનંદ આપે છે ?

ભૂતકાળમાં, એફેસસમાં કોઈ એક તબક્કે પાઉલે ‘નિશ્ચય કર્યો’ (કલમ ૧) કે કરિંથ ફરી જઈ તેમણે તેમને દુઃખી ન કરવા. જે ક્રિયાપદનો તે ઉપયોગ કરે છે તેનો અર્થ ‘મૂલ્યાંકન કરવું’ એવો પણ થાય છે એટલે કે

પાઉલ પોતાનું આચ્યોજન કેમ બદલ્યું

આ નિર્ણય પર આવતાં પહેલાં તેની સજાગ વિચારણા કરવી, તેમને તે ખબર જ હોવી જોઈએ કે તે તેમની મુલાકાત નહિ લે તો તેમના ચારિન્યખંડન કરતી ગંભીર ટીકા થશે. તો પછી તેમણે કરિંથ નહિ આવવાનો નિર્ણય કેમ કર્યો?

તે લાખે છે તેમ, 'દ્યા લાવીને' (કલમ ૨૩) તેમને 'ફરી દુઃખી ન કરવાનું' જ (કલમ ૨) તે કારણ હતું. આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અગાઉની મુલાકાતે પાઉલ તથા કરિંથવાસીઓ બનેને દુઃખી કર્યા હતા (૨:૩). જો કે, કરિંથમાં શું બન્યું હતું તે જણાવ્યું નથી.

આપણી મુશ્કેલી એ છે કે તે શેનો નિર્દેશ કરે છે તે પાઉલ અને કરિંથવાસીઓ જાણે છે પણ આજે આપણે જાણતા નથી. આપણે માત્ર એટલું જ કરી શકીએ કે પત્રમાંની માહિતીઓના ધૂટાછવાયા અંશો એકઢા કરી કરિંથની પરિસ્થિતિનું પુનઃસંયોજન કરવા પ્રયત્ન કરીએ.

એમ લાગે છે કે કરિંથમાં કોઈ એક વ્યક્તિએ પ્રશ્ન ઉભો કર્યો હતો. અધ્યાય ૨ની કલમો પઃલમાં આનો ઉલ્લેખ થયો છે કે 'જો કોઈએ દુઃખ દીધું હોય તો મને નથી દીધું, પણ કેટલેક અંશે તમને સહુને દીધું છે... એવા માણસને બહુમતીએ કરેલી સજા પૂરતી છે એટલે હવે તો તમારે એને ક્ષમા અને હિંમત આપવી જોઈએ.' પાઉલ 'અન્યાય કરનાર' અને 'અન્યાયનો ભોગ બનનાર' વ્યક્તિ (૭:૧૨)નો પણ ઉલ્લેખ કરે છે. આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કરિંથની મંડળીની કોઈ એક વ્યક્તિએ કોઈ બીજી વ્યક્તિ પ્રયે આકમણ, અનીતિ, અથવા તો અન્યાયનું પગલું ભર્યું હતું.^૧ પાઉલ એમ લાખે છે કે 'બહુમતી'એ પાછળથી તેને સજા કરી હતી. (કલમ ૬) તે પરથી આપણે અનુમાન કરી શકીએ કે લધુમતીએ ગુનેગાર વ્યક્તિને સમર્થન આપ્યું હતું, અને કદાચ લધુમતી તેને સમર્થન આપતી રહી હતી કારણ કે કદાચ તે વ્યક્તિ કરિંથના સમુદ્ધાયમાંની મહત્વાની -પ્રભાવશાળી વ્યક્તિ હોય.

આ પ્રશ્નના ઉકેલનો પ્રયત્ન કરવા માટે પાઉલે કરિંથની તેમની અનાયોજિત મુલાકાત લીધી હતી. એમ લાગે છે કે બહુમતી પાઉલના અભિપ્રાયો સાથે સંમત તો થતી હતી. પણ તે કોઈ પગલાં ભરવાં તૈયાર

૧. લધુ ચર્ચા માટે ૭:૫-૧૬ પરનું ભાખ્ય જુઓ.

નહોતી. લાગે છે કે કર્થિંથવાસીઓને પાઉલ જે 'દુઃખ' આપ્યાની વાત કરે છે તેનો સંદર્ભ આ છે. જો કે પોતે શું કહેવા માગે છે તે તે કહેતા નથી. તે વાત પણ મહત્વની છે કે તેમણે પણ તેમને દુઃખ આપ્યું હતું (૨:૩). કર્થિંથવાસીઓએ જે ગંભીર નૈતિક પગલું લેવું અનિવાર્ય હતું તે લેવા તે હજુ સુધી તૈયાર નહોતા અને તેને કારણે તે લોકોએ નિષ્ફળતાની લાગડી અનુભવી હતી અને પાઉલે નિરાશાની લાગડી અનુભવી હતી. કર્થિંથવાસીઓ સાથેના આ સંઘર્ષમાંથી ઉદ્ભવતા દુઃખની વાત તે કરે છે? આની વિગતો નિશ્ચિત કરવી મુશ્કેલ છે. પણ એટલું તો નક્કી કે તે તેમના કર્થિંથવાસીઓ સાથેના સંબંધમાં પડેલી તિરાડના દુઃખની વાત કરે છે.

આ પ્રશ્ન સાથેના વ્યવહારમાં ધર્મસેવક તરીકેના સિદ્ધાંતોનું પ્રસ્થાપન કરવાની પાઉલની રીત રસપ્રદ છે. 'નવાગંતુકો'ની જેમ તે તેમને 'ગુલામ' બનાવવા માગતા નથી (૧૧:૨૦). પાઉલ કર્થિંથવાસીઓ પર દોર ચલાવવા ઈચ્છતા નથી. (કલમ ૨૪). ઈસુ કર્થિંથવાસીઓનો પ્રભુ છે, પાઉલ તેમના સેવક છે (૪:૫૭), 'સહ કાર્યકર' છે (૧:૨૪). વળી, 'નવાગંતુકોની' જેમ તે પોતે પૂર્ણપુરુષ હોય તેવો દંબ કરતા નથી (૨-૧૬, ૩:૪-૬), પણ તે તેમના પરનું તેમનું અવલંબન વ્યક્ત કરે છે (કલમ ૨). જો કે, તે તેમના પ્રેરિત છે તોય તે તેમના છે, તેમનામાંના એક છે. (૧:૬).

એફેસસ પાછા કથ્ય પછી તેમને સમજાયું કે નજીકના ભવિષ્યમાં તેમની કર્થિંથની મુલાકાત તેમને અને કર્થિંથવાસીઓને બંનેને વધુ દુઃખનો અનુભવ કરાવશે. જો તાજેતરની મુલાકાત નકામી નીવડી હતી તો શું ભવિષ્યની મુલાકાતનું પરિણામ તેનાથી કંઈક જુદું આવશે? કદાચ, તેમની આ માન્યતાઓમાં જાણે કે આધુનિક ઔદ્ઘોગિક સંબંધોની પ્રક્રિયાઓનું પ્રતિબિંబ પડતું હોય તેવું લાગે છે. આ સંબંધોમાં એવું છે કે જો એક વાર વાતાધારોમાં મડાગાંઠ પડે તો બહેતર છે કે બંને પણ શાંતિથી વિચારવાનો સમય મેળવવા છૂટા પડે કે જેથી પ્રશ્નોનું યથાર્થદર્શન થઈ શકે. આ જ સિદ્ધાંત તંગ બનેલા દાંપત્ય સંબંધોને પણ લાગુ પડે છે કે જ્યાં વધુ બોલવાને બદલે વિચારવા માટેના સમયની જ જરૂર છે. હવે તેમને લાગ્યું કે બીજી મુલાકાત પરિસ્થિતિને માત્ર બદલતર બનાવશે.

- પોતાના વર્તનોનો માત્ર તે બચાવ કરતા નથી, માત્ર તેમની સ્પષ્ટતા

પાઉલે પોતાનું આયોજન કેમ બદલ્યું

કરતા નથી. પણ તેનાથી પણ તે કંઈક સવિશેષ કહી જાય છે અને તે સમજવું મહત્વાનું છે. તેમની સાથેના એક સહકાર્યકર તરીકે (કલમ ૨૪) તેમના પરનું પોતાનું અવલંબન વ્યક્ત કરતાં (કલમ ૨) તે શુભસંદેશ (સુવાતી)ના સંબંધોનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત કહી જાય છે. તે પૂર્ણ પુરુષ નથી પણ આશ્રિત છે અને તે લોકો પણ આશ્રિત છે. વળી, નહિ આવવા અંગેના પોતાના હેતુઓ, પોતાનાં કારણો જાહેર કરવા જેટલા તે નિખાલસ છે અને તે કહે છે કે તે હેતુઓ, તે કારણો ઈશ્વરની સાક્ષીમાં જ નક્કી કર્યા હતા. જો 'કપટ' તે તેમના વિરોધીઓનું, જૂઠા પ્રેરિતોની વિશિષ્ટતા હતી (૧૧:૧૩) તો પાઉલની વિશિષ્ટતા હતી તેમની નિખાલસતા અને ક્ષમામાં વ્યક્ત થયેલી ઈશ્વરકૃપા દ્વારા તે શક્ય બની હતી. જો પાઉલ પારદર્શક હોય તો તે સ્પષ્ટ છે કે કર્તિથવાસીઓએ પણ તેવા જ તેટલાં જ પારદર્શક બનવું જોઈએ. અવલંબન તથા નિખાલસતા તે બે શુભસંદેશ (સુવાતી)ની વિશિષ્ટતાઓ પોતાનામાં મૂર્ત કરીને, લોકો સમક્ષ સતત પ્રભુમય જીવનશૈલીનો આદર્શ મૂર્કીને પોતે કેવા મહાન પ્રિસ્તી નેતા અને ઉપદેશક હતા તે પાઉલે દેખાડ્યું છે.

૨. પત્ર (૨:૩-૪)

^૩ અને હું આવું ત્યારે જેઓથી મને હર્ષ પામવો ઘટે છે, તેઓથી મને ખેદ ન થાય, એ માટે મેં તમારા પર એ જ વાત લખી; હું તમો સર્વ પર ભરોસો રાખ્યું છું કે મારો આનંદ તે તમો સર્વનો છે. ^૪ કેમ કે ઘણી વિપત્તિથી તથા અંત:કરણની વેદનાથી મેં ઘણાં આંસુઓ પાડીને તમારા પર લખ્યું; તે તમે ખેદિત થાઓ એ માટે નહિ, પણ તમારા ઉપર મારી જે અતિશય ગ્રીતિ છે તે તમે જાણો તે માટે (લખ્યું).

જે પત્રનો તે ઉલ્લેખ કરે છે તે એકેસસથી લખાયો હતો પણ સંજોગોવસાત તેનું અસ્તિત્વ અત્યારે રહ્યું નથી, તે ખોવાઈ ગયો છે. તિતસે તે તેમને આખ્યો હતો. અને તિતસે જ પાઉલને મકદૂનિયામાં તેમનો પ્રતિભાવ આખ્યો હતો. ૭:૮માં પાઉલ પણ તેમના પત્રનો ઉલ્લેખ કરશે. ત્યાં અમે તેના પર વધુ ટીપ્પણી કરીશું.

બહુમતી તેમની સાથે સંમત છે પણ અન્યાય કરનાર સામે જે અનિવાર્ય પગલું લેવું જોઈએ તે લેવા તૈયાર નથી તે જાણ સાથે પાઉલે પત્ર લખ્યો ૪૫

હતો તે નોંધવું ઘટે. તેના પ્રત્યેના તેમના વલણમાં કે મૂળ મુદ્દા પરના તેમના અભિપ્રાયમાં કશુંક મૂળભૂત પરિવર્તન લાવવા તેમજે પત્ર લખ્યો નહોતો. પણ અન્યાય કરનાર સામે તે સહુ એક સરખું પગલું લે તેવો પ્રયત્ન કરવા તેમની સંનિષ્ઠ પરના વિશ્વાસ સાથે તેમજે તે પત્ર લખ્યો હતો. (૭:૧૨). અન્યાય કરનાર સામે પગલું લેવાની ઉણપ જ તેમના અને આ પ્રેરિત વચ્ચેના સંબંધોના પુનઃસ્થાપનનો અવરોધ બની.

પાઉલ ખરેખર આ પુનઃસ્થાપન શોધતા હતા - ઝંખતા હતા. અન્યાય કરનાર સામેનું તેમનું વર્તન તો માત્ર સાધ્ય પ્રાપ્તિનું સાધન હતું. (૨:૮, ૭:૧૨). તેમની ઈચ્છા માત્ર એટલી હતી કે તે સહુ તેમના આનંદના સહભાગી બને. (કલમ ૩) અને તે ત્યારે જ શક્ય બને જ્યારે તે અને કરિંથવાસીઓ આ બાબતમાં સમાન નૈતિક દ્રષ્ટિકોણો અપનાવે. આથી, તેમની અને તે વ્યક્તિની વચ્ચે આધ્યાત્મિક એકતા સ્થપાય તે પાઉલનું સર્વોપરી ધ્યેય હતું અને આ માટેની મુખ્ય શરત એ હતી કે અન્યાય કરનાર સામે તે સહુનો નિર્ણય એક સરખો હોવો જોઈએ અને તે તેમના યોગ્ય વર્તન દ્વારા વ્યક્ત થવો જોઈએ.

પાઉલનો ખોવાયેલો પત્ર દેખીતી રીતે જ ખૂબ અંગત હતો. જે પ્રકારનો અપરાધ થયો હતો તેણે તેમના અંતરને ભારે વધા તથા તીવ્ર વેદના પહોંચાડી હતી. તેમના પ્રત્યેનો તેમના હૃદયનો ‘ઉંડો પ્રેમ’ વ્યક્ત કરવા અને ‘નહિ કે તેમને દુઃખ પહોંચાડવા’ તેમજે વરસ્તો આંસુએ પત્ર લખ્યો હતો. (કલમ ૪) પત્ર લેખક (પાઉલ) દુઃખ ન પહોંચાડવાની તેમની પ્રેમભરી ચિંતા અને તે લોકોના સમૂહજીવનના ઈશ્વરીય ધોરણો નભળાં ન પાડવાના નિર્ણય વચ્ચે ચીરાતા હતા.

વળી અહીં મંડળીને પ્રત્યેક તબક્કે અતિ અનિવાર્ય એવી આધ્યાત્મિક નેતૃત્વની લાક્ષણિકતાઓ વિશે પણ ઘણુંબધું જ્ઞાણવાનું છે. સમગ્ર ફકરા ૫૨ (૧:૨૩-૨:૪) નજર ફેરવતાં આપણે જોઈએ છીએ કે પાઉલ તેમના ૫૨ દોર ચલાવતા નથી કે તેમના પર વર્ચસ્વ ભોગવતા નથી, તે તેમની ‘સાથે’ કામ કરે છે. (૧:૨૪). તે તેમને ચાહે છે અને તેમને તેવું કહે છે પણ ખરા. (૨:૪૮). જોકે, તેમજે જે રીતે વર્તવું જોઈએ તેમ તે લોકો વર્તતા નથી. છતાંપણ તે તેમને તિરસ્કારતા નથી. તે તેમને ખાતર આંસુ સારે છે. (૨:૪૯). તેમની ધર્મસેવાની પોતાને અનિવાર્યતા છે. અને

પાઉલ પોતાનું આયોજન કેમ બદલ્યું

તેની તેમને અનિવાર્યતા છે તેવું કરિંથવાસીઓને તે કહે છે ખરા. (૨:૨, ઉચ). તેમને ઠપકો આપવામાં પણ તે પાછા પડતા નથી. (૨:૩). પોતાના હેતુઓ તથા કારણો વિશે તે નિખાલસ છે અને તે તેમને તે જણાવે છે (૧:૨૭). આપણા પરસ્પરના સંબંધોમાં, જો પાઉલના આધ્યાત્મિક નેતૃત્વના સિદ્ધાંતોને અનુસરીએ તો આપણી મંડળીનું જીવન વધુ સમૃદ્ધ બને.

૩. તે માણસને ક્ષમા આપો. (૨:૫-૧૧)

^૫ પણ જો કોઈએ ખેદ પમાડયો હોય, તો તે મને નહિ, પણ કેટલેક દરજાજે (કેમ કે તે પર હું વિશેષ ભાર મૂકવા ચાહતો નથી) તમો સર્વને તર્ફે ખેદ પમાડયો છે.^૬ એવા માણસને બહુમતીથી આ શિક્ષા (કરવામાં આવેલી) છે, તે બસ છે;^૭ જીલદું તમારે તો તેને માફી આપીને દિલાસો દેવો જોઈએ, રખેને કદાચ તેના અતિશય ખેદમાં તે ગરક થઈ જાય.^૮ એ માટે હું તમને વિનંતી કરું છું કે તમે (ફરીથી) તેના પર પૂર્ણ ગ્રેમ રાખો.^૯ કેમ કે મારું લખવાનું પ્રયોજન પણ એ જ છે કે, તમે સર્વ વાતે આજ્ઞાકારી છો કે નહિ તે વિશે હું તમારી પરીક્ષા કરું.^{૧૦} પણ જેને તમે કંઈ પણ માફ કરો છો, તેને હું પણ (માફ કરું છું); કેમ કે જો મેં પણ કંઈ પણ માફ કર્યું હોય, તો જે માફ કર્યું છે, તે તમારે લીધે ઘિસતાની સમક્ષ માફ કર્યું છે^{૧૧} કે, જેથી શેતાન આપણા પર કંઈ પણ ફાવી ન જાય; કેમ કે આપણે તેની યુક્તિઓથી અજાહ્યા નથી.

આ બાબત જે કંઈ બની ગઈ હોય પણ તે કરિંથવાસીઓના સમગ્ર સમુદ્દરના આધ્યાત્મિક દુઃખનું કારણ બન્યું હતું અને સાચે જ પાઉલ માટે પણ તે દુઃખનું નિમિત્ત બન્યું હતું. - ભલે તે તેનો ઈન્કાર કરતા હોય (કલમ ૫) અને આ બધાં જ દુઃખનું મૂળ હતો એક માણસ ! દુખર આસામીઓ અથવા ખુલ્લાખુલ્લાં અનિતમાનો સાથે બ્યવહાર પાડવાની પ્રેરિતરીત કઈ ? ઘણીયે વાર ધર્મસેવક પર તે જીવાબદારી આવી પડે છે. આથી, તે તેની અને અપરાધીની વચ્ચે સત્તાનો દ્વિમાળી ગજગ્રાહ બને છે. જોકે, અહીં ‘બહુમતીએ’ તો તેને જણાવી દીધું હતું. કદાચ તેનો

બહિષ્કાર કરવાનો તે ચુકાદો હતો.^૨ પાઉલ તેને 'સજા' કહે છે (કલમ ૬). તેમની નીતિ ફળદાયી બની હતી. તેમના પત્રને કારણે કરિંથની મંડળીએ આ બાબતનો સમગ્રપણે - સમૂહગત નિર્ણય લીધો. સભ્યોને સમજાઈ ગયું કે આ અપરાધીએ માત્રે પાઉલને જ દુઃખ પહોંચાડયું નથી પણ તેણે સમગ્ર (મંડળીને) દુઃખ પહોંચાડયું છે. આવો છે તેનો સમૂહગત સ્વભાવ (કલમ ૮)^૩. 'પીડાદાયક' મુલાકાત જે સિદ્ધ કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ તે 'વેદનાભર્યા'પત્રે સિદ્ધ કર્યું - સહૃદ કરિંથવાસીઓના સ્પષ્ટ, એક સરખો પ્રતિભાવ સિદ્ધ કર્યો. (૭:૧૧)

આ ફકરામાં પ્રિસ્તીધર્મનો સમૂહગત સ્વભાવ સ્પષ્ટપણે ઊપર્સી આવે છે. પાઉલના શબ્દો વ્યક્તિઓને સંબોધાયા નહોતા. પણ (મંડળીને) - જેના સભ્યો તેમને મળેલા કૃપાદાનોથી એકબીજાની ધર્મસેવા કરી રહ્યા હતા^૪ - પણ સંબોધાયા હતા. જીવંત તથા નિખાલસ સંબંધો ઈશ્વરના શબ્દને આપણામાં તેના હેતુઓ સિદ્ધ કરવાના શ્રેષ્ઠ સંદર્ભ પૂરો પાડે છે. આથી જ, સ્થાનિક સમુદ્દર્ય ગૌરવભેર 'ઈશ્વરની મંડળી' (૧:૧) કહેવાયો છે, મનાયો છે.

આથી જ તે તેમને સાચી સલાહ આપે છે કે હવે પ્રાયશ્ચિત કરતા આ માણસને તેની મૂળ સ્થિતિએ લાવવો. તેમણે તેને 'ક્ષમા અને છિમત' આપવી (કલમ ૭) અને તેમનો તેના પ્રત્યેનો 'પ્રેમ' વ્યક્ત કરવો, (કલમ ૮) વધુમાં તે લોકો તેને એવી ખાતરી પણ આપી શકશે તે પાઉલે પણ તેને ક્ષમા આપી છે, જે તે 'પ્રિસ્તની સાક્ષી' (કલમ ૧૦) પ્રત્યે તેમને ઊંડી લાગણી રહેવા છતાંય આપવા સમર્થ છે. પાઉલ જણાવે છે તેમ તેમણે 'તેમને ખાતર' (કલમ ૧૦) એટલે કે શેતાન આપણા પર સરસાઈ ન મેળવી જાય તે માટે તેણે માણસને ક્ષમા આપી હતી. મંડળીઓનો વિનાશ કરવા સતત તત્પર એવો શેતાન સ્નેહ અને ક્ષમાની અનુપસ્થિતિમાં સત્વરે જ કટુતા અને વિભાજન લાવશે. (કલમ ૧૧) હવે જયારે તે માણસ તેના કુમાર્ગથી પાછો ફર્યો છે ત્યારે તે મહત્વાનું છે કે તેને ક્ષમા આપી

૨. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૧૧.

૩. જુઓ કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૨:૨૬.

૪. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૨:૭-૧૧.

પાઉલે પોતાનું આયોજન કેમ બદલ્યું

મૂળ સમુદ્ધાય, મૂળ મંડળીએ તેનો તથા તેને સહાય કરનાર જૂથનો સ્વીકાર કરવો.

૪. ગ્રોઆસમાં પાઉલ (૨:૧૨-૧૩)

૧૨ હવે ખ્રિસ્તની સુવાતારી (પ્રગટ કરવા) સારુ હું ગ્રોઆસ આવ્યો ત્યારે પ્રલુથી મારે માટે એક દ્વાર ઉધાડવામાં આવ્યું. ૧૩ તેમ છતાં મારા આત્માને (કંઈ પણ) ચેન ન હતું, કેમ કે મારો ભાઈ તિતસ મને મળ્યો નહોતો; માટે તેઓની રજા લઈને હું મકદૂનિયા આવ્યો.

અ. મિલનસ્થાન : ગ્રોઆસ

પોતાના પત્રનો પ્રતિભાવ કરિંથવાસીઓએ કેવો આખ્યો હતો તે જ્ઞાનવા પાઉલે ગ્રોઆસમાં તિતસ સાથે મિલન ગોઠવ્યું હતું. ‘ખ્રિસ્તના શુભસંદેશનો (સુવાતારીનો) પ્રચાર કરવા’ (કલમ ૧૨) ગ્રોઆસ જવાની વાત તે કરે છે એટલે એવું પણ હોય કે તે કારણસર ત્યાં આવવાનું આયોજન તે થોડા સમયથી કરતાં હોય તેવો પણ સંભવ છે. એફેસસમાંથી તેમને ફરજિયાત પાછા જવું પડ્યું તે કારણે પણ તેમને આમ કરવાની તક સાંપડી હોય. તો પછી, ગ્રોઆસ જ એક એવું સ્થળ હતું કે જ્યાં તિતસ કરિંથવાસીઓએ પાઉલને આપેલો ઉત્તર લાવવાનો હોય. (વ્યવસ્થા એવી લાગે છે કે શિયાળાને કારણે દરિયામાં વહાંથી ફરતાં બંધ થઈ જાય તે પહેલાં જો તિતસ ત્યાં ન આવ્યો હોય તો તે બંને મકદૂનિયામાં મળે).

પ્રાચીન દુનિયાના જે દસ્તાવેજો અત્યારે ઉપલબ્ધ છે તેમાં ગ્રોઆસનો ભાગ્યે જ ઉલ્લેખ થયો છે. છતાંય તાજેતરના સંશોધન પ્રમાણે નવા કરારમાં ઉત્તરીય ગ્રીસ અને એશિયા માઈનોર વચ્ચેના પ્રવાસ માટેના સંકમણ શહેર તરીકે તેનો ઉલ્લેખ થાય છે.^૫ આ પહેલાની પાઉલની ગ્રોઆસની મુલાકાત બે કારણોસર નોંધપાત્ર હતી. પ્રેષિતોનાં ફૂટ્યો પ્રમાણે ગ્રોઆસમાં જ લૂક પહેલી વાર પાઉલના સંગાથમાં જોડાયા હતા. આથી, ‘તેઓ’ને બદલે ‘અમે’ સર્વનામ વપરાય છે અને સર્વનામોના આ

૫. પ્રે.કૃ. ૧૫:૮;૧૧, ૨૦:૫-૬, તિમોથીને બીજો પત્ર ૪:૧૩, ટિન્ડલ બુલેટિન ૨૬ (૧૮૭૫)માં પૃ. ૭૮-૧૧૨ પર પ્રસિદ્ધ થયેલો સી.જે. હેમરનો લેખ ‘એલેકઝાન્ડ્રીયન ગ્રોઆસ.’

ફરફારથી આ જાણી શકાય છે.^૬ ત્રોઆસમાં જ થયેલા દિવ્યદર્શનમાં મકદૂનિયાનો રહેવાસી પાઉલને વિનંતી કરતો હતો, ‘મકદૂનિયામાં આવીને અમને મદદ કરો.’^૭ એટલે ત્રોઆસથી જ પાઉલ અને તેમના સાથી મકદૂનિયા જવા રવાના થયા અને ત્યાંથી આસિયા તથા તેના પાટનગર કરિંથમાં ‘ત્યાંના લોકોની રજા લેવાની’ વાત પાઉલ લખે છે તે પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ત્રોઆસમાં થોડાક ક્રિસ્તીઓ તો હતા જ.

૬. ખુલ્લું દ્વાર અને અસ્વસ્થ આત્મા

‘ક્રિસ્તના શુભસંદેશનો (સુવાર્તાનો) પ્રચાર કરવાનાં હેતુથી’ (કલમ ૧૨) તે ખરેખર ત્રોઆસ આવ્યા હતા. અને ત્યાં ‘ખુલ્લેલું દ્વાર’ તેમના આ હેતુ સાથે સુસંગત થાય છે. ઈશ્વરે ત્રોઆસમાં તકનું દ્વાર ખોલી દીધું હતું. અન્ય સંદર્ભો પણ ક્રિસ્તી ધર્મસેવા માટે ઈશ્વરે ખોલેલાં દ્વારની વાત કરે છે.^૮

તોય, પાઉલનું મન કરિંથવાસીઓ અને તેમના પત્ર પ્રત્યેના તેમના સંભવિત વલશથી એવું ભર્યું ભર્યું હતું કે ‘તેમના મનને (શબ્દશ: જીવને)’ ચેન પડતું નહોતું. (કલમ ૧૩) જો કે, તે આ અસ્પષ્ટતાનું કારણ એવું દર્શાવે છે કે ‘મારો ધર્મબંધુ તિતસ ત્યાં મને મળ્યો નાહિએ.’ પણ તેની પાછળ રહેલો આશય આપણે એમ સમજવાનો છે કે કરિંથવાસીઓની શિંતા જ તેમની અસ્વસ્થતાનું મુખ્ય મૂળ હતું. કરિંથવાસીઓ સામે પોતાની અંતરિક લાગણીઓને પાઉલે ઉધારી કર્યાનું આ બીજું ઉદાહરણ હતું. (સંદર્ભ ૧:૮, ૨:૪). સંભવ છે કે પાઉલ જાણીજોઈને આ હકીકત પ્રગત કરતા હોય કે જેથી તેમના વિરોધીઓએ ઊભી કરેલી પોતાની શક્તિશાળી, પૂર્ણ પ્રતિભાની વિરુદ્ધમાં વાયક પાઉલની નિર્બણતાની વાસ્તવિકતા સમજ શકે. તે ઈથે છે કે લોકો તેમને જેવા છે તેવા જ વર્ણવે (૧૨:૫બ) અને સમજે કે તે તેમનાં હેતુ પાર પાડે છે તે તેમના ખુદના બળને કારણે નહિ પણ ઈશ્વરના બળને કારણે (૪:૭, ૧૨:૯-૧૦). માધ્યમોથી સભાન બનેલા જહેરાત કરનારાઓ તથા રાજકરણીઓ જેમ પોતાની પ્રતિભા ઉપસાવવામાં જ કાર્યરત રહે છે તેમ પોતાની પ્રતિભા ઉપસાવવામાં કાર્યરત

૬. પ્રે.કૃ. ૧૫:૧૧. ૭. પ્રે.કૃ. ૧૫:૮-૯.

૮. પ્રે.કૃ. ૧૪:૨૭, કલોસીઓને પત્ર ૪:૩.

પાઉલે પોતાનું આયોજન કેમ બદલ્યું

રહેવા આકર્ષણીલા ધર્મસેવક કે મંડળીના અગ્રણીને આ ચેતવણી છે. પાઉલને મન તો વિશ્વાસુપણું (૪:૨) અને સચ્ચાઈ, અરે નિર્ભળતા અંગેની સચ્ચાઈ જ શુભસંદેશનું (સુવાર્તાનું) મૂળભૂત તત્ત્વ હતું.

શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના પ્રચારના તેમના ઉત્સાહને કારણે તે ત્રોભાશ આવ્યા. પરંતુ કર્થિંધવાસીઓ પ્રતૌણી તેમની લાગણીશીલ ચિંતાને કારણે તે ત્યાં ન રોકાઈ શક્યા, ત્યાં ત્યારે શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના પ્રચારની તકો ઊભી થઈ છોવા છતાંય ન રોકાઈ શક્યા. મહત્વની વાત તો એ છે કે તે પ્રદેશ છોડતાં પહેલાં બરાબર એક વર્ષ પછી પાઉલે ત્રોભાશની મુલાકાત લીધી હતી. તે પ્રસંગે તે ત્યાં સાત દિવસ રોકાયા હતા.^૯ કદાચ ઈશ્વરે દ્વાર ખુલ્લું રાખ્યું હતું ?

ક. મારો ધર્મબંધુ તિતસ

સહુ વિશ્વાસીઓને પાઉલ પોતાના ‘ધર્મબંધુઓ’ માનતા હતા છતાંય કેટલાકનો તેમની સાથે વિશેષ સંબંધ હતો. ઉદાહરણ તરીકે કલોસ્સાવાસીઓમાં શુભસંદેશ (સુવાર્તા)નો પ્રચાર કરનાર એપાઝસને તેમણે ‘મારા વધાલો સાથીદાર’ કહ્યો છે.^{૧૦} પાઉલે જ જેનું પરિવર્તન કરાવ્યું છે તે તિતસના પાઉલ સાથે ગાઢ સંબંધો હતા. કર્થિંધવાસીઓ વચ્ચેની તેમની સેવામાં તે તેનો ‘મારા સાથી તથા મારા સહકાર્યકર’ તરીકે ઉલ્લેખ કરવાના છે. (૮:૨૩). પાઉલની જેમ તિતસના હૃદયમાં પણ ઈશ્વરે કર્થિંધવાસીઓ માટે એટલી જ ઊંડી અને ગ્રેમાળ લાગણી મૂકી હતી. (૮:૧૬, ૭:૧૫).

આ પત્રમાં પોતે એફેસ્સમાં (૧:૮), ત્રોભાશમાં (૨:૧૩) અને મકદૂનિયામાં (૭:૫) કેવા નિરાશ થયા હતા તે પાઉલ જણાવે છે. તેમના પરમ મિત્ર તિતસના આગમન દ્વારા તથા તેના પ્રોત્સાહન દ્વારા જ ઈશ્વરે પાઉલને સ્વસ્થ કર્યા. જો ઈશ્વર ‘દીનોને દિલાસો’ આપવા માટે આપણો ઉપયોગ કરવાના હોય તો આપણે અન્યની ગ્રામાણિકતા તથા પ્રોત્સાહક મૈત્રીને આપણી જીત સમર્પિત કરીએ તે મહત્વનું બને. ગ્રામાણિક છ્રિસ્તી મિત્રો તો અમૂલ્ય ખજાનો છે. તિતસ તેનો પ્રશંસનીય આદર્શ છે.

ધર્મસેવક તરીકેની પાઉલની યોજના પ્રકાશ પાડનારી - પથપ્રદર્શક -

છે. સમુદ્દર વચ્ચેની તેમની ધર્મસેવાની સાથે સાથે તેમણે તિતસ, આર્કિપસ, તિમોથી અને લૂક જેવી મહાત્વની વ્યક્તિઓ પર તેમણે વિશેષ ધ્યાન આપ્યું.^{૧૨} પરસ્પરનો આ સંબંધમેળ જાળવીને આવા સમર્થ સાથીકાર્યકરો દ્વારા પાઉલ પોતાની ધર્મસેવાને અનેકગણી વધારી શક્યા હતા. મહાત્વની અથવા જરૂરતમંદ વ્યક્તિઓની ધર્મસેવા માટે સપ્તાહના થોડાક કલાક ફાળવીને આજના ધર્મસેવકો પણ સત્તવે આ સિદ્ધાંત અપનાવી શકે.

પછી શું થયું ? મકદૂનિયા આવ્યા પછી તિતસ તેમને મળ્યો ? કર્થિંધવાસીઓએ તેમના પત્રનો કેવો પ્રતિભાવ આપ્યો ? આપણામાં આવો રસ જગાડીને પાઉલ કોઈ પણ અગમ્ય કારણસર આપણને ઉચાટમાં રાખે છે. કદાચ, તે નવા કરારના પ્રેરિત ધર્મસેવાકાર્ય અંગેના લાંબા વિધ્યાનતરમાં જ રોકાશે. અધ્યાત્મ સાતની પાંચમી કલમ સુધી તે પોતાનો વૃત્તાંત કહેશે નહિ અને જ્યારે તે મકદૂનિયા પહોંચ્યા ત્યારે શું બન્યું તેથી કહેશે નહિ.

૧૧. તિતસને પત્ર ૧:૪.

૧૨. જુઓ ઈ.ઈ. એલિસ ફૂટ પુસ્તક, 'Paul and his Co-workers' ન્યુ ટેસ્ટામેન્ટ સ્ટડીઝ ૧૭, (૧૯૭૧) પૃ. ૪૩૭-૪૫૨.

II નવા કરારની ધર્મસેવા (૨:૧૪-૭:૪)

૨:૧૪-૩:૬

૪. કરિંથમાં વિરોધ

હવે, પાઉલ તેમના નવાગંતુક વિરોધીઓનો, જેમનો તે ‘બીજા ઘણાઓ’ (૨:૧૭), અને ‘જેમને ઓળખપત્રની’ જરૂર છે તેવા ‘કેટલાક લોકો’ તરીકે ઉલ્લેખ કરે છે તેમના આભાસી વ્યક્તિત્વનો પરિચય કરાવે છે. આ પત્રમાં ક્યારેય તે તેમને પ્રત્યક્ષ સંબોધતા નથી. તેમના લખાણ પરથી એટલું સમજ્ય છે કે તેમણે કરિંથવાસીઓ સામે પાઉલની ઘણીઘણી ટીકાઓ કરી હતી. તેમની ફરિયાદ છે કે તે અક્ષમ વ્યક્તિ છે, પોતાની સામેના પ્રશ્નોથી દૂર ભાગી જાય છે અને તેમની પાસે ઈશ્વરની શક્તિ હોય તેવું કોઈ લક્ષણ તેમનામાં નથી. વળી, તેમની ધર્મસેવાની પ્રશંસા તેમના સ્વિવાય કોઈ બીજું કરતું નથી. તે માત્ર આત્મપ્રશંસક છે. તેની તુલનામાં તે લોકો સ્વાવલંબી છે, ઈશ્વરની શક્તિ ઘરાવનારાઓ છે અને તેમની ધર્મસેવા અંગેના પત્રથી ઓળખાવાયેલા છે. હવે પછીના ફકરામાં પાઉલ આ ટીકાઓ અંગે પોતાનો ઉત્તર આપે છે.

૧. પાઉલ અને ભેળસેળ કરનાર ફરિયાઓ (૨:૧૪-૧૭)

^{૧૪} પણ દેવ, જે સદા અમને છિસ્તમાં પરાજ્ય કરીને દોરી જાય છે, અને અમારી મારફતે પોતાના જ્ઞાનનો સુવાસ દરેક સ્થળે ફેલાવે છે, તેની સુતિ થાઓ. ^{૧૫} કેમ કે તારણ પામનારાઓમાં, તથા નાશ પામનારાઓમાં, અમે દેવની આગળ છિસ્તના સુગંઘરૂપ છીએ; ^{૧૬} પાછલાને અમે મોતાના મૃત્યુકારક વાસરૂપ, ને આગલાને જીવનના જીવનદાયક વાસરૂપ છીએ. તો એ કર્યાને સારુ કોણ યોગ્ય છે ?

‘જુદુ કે ધણાની પેઠે અમે દેવની વાતમાં ભેળ કરતા નથી, પણ શુદ્ધ અંતઃકરણથી તથા દેવના (અખત્યારથી) તથા દેવની સમક્ષ (બોલતા હોઈએ) તેમ અમે પ્રિસ્તમાં બોલીએ છીએ.

અ. વિજ્યોત્સવ

આ ખંડમાં ‘વિજ્યોત્સવ’ શબ્દ નિર્જાયિક છે. જેમ મોશે અને જૂના કરાર માટે તેમણે બિનયહૂદીઓની મંડળીઓ વિજ્યોત્સવી બની જતી લીધી તેમ કરિંથમાંના આ નવા ઉપદેશકો મર્યાદા ઓળંગીને વિજેતા રૂપે તેમની સામે રજૂ થયા હોય તેવો સંભવ ખરો (સંદર્ભ ૧૦:૧૩-૧૫). તેમને મન તો કરિંથ અને એકેસસમાં તેમના તાજેતરના વિરોધ પછી અને વધસંભે જુદેલા તારણાધારના તેમના સંદેશને કારણે પાઉલ દુઃખી, પરાજિત તથા તેમના સ્વાવલંબનને મુકાબલે નબળાઈની મૂર્તિરૂપ વ્યક્તિ હતા.

આ ‘લાંબા વિષયાંતર’ (૨:૧૪-૩:૫)નો પ્રથમ ભાગ ખાસ મહત્વનો છે. તેની આંતરિક સચ્ચાઈના સંદર્ભે પોતાની ધર્મસેવાને પોતે કેમ નિહાળે છે તે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પાઉલ કરિંથવાસીઓને કહે છે. કરિંથવાસીઓ અને નવાગંતુકો સમજી લે કે હલકા પરાજયને બદલે ઈશ્વર ખરેખર તો તેમને વિજ્યયાત્રામાં દોરી જતો હતો અને તેથી કરિંથમાંના વિરોધ, એકેસસમાંની હકાલપદ્ધી, ત્રોઓસમાંના તોફાન અને મકદૂનિયામાંની ચિંતાભરી ઘટનાઓ પછી પણ. જે કંઈ દેખીનું જિલદું અને મુશ્કેલ બન્યું તે છતાં પણ ઈશ્વર તેમને દોરી જતો હતો. ‘જે માટે તે તેમનો આભાર માને છે’ (કલમ ૧૪).^૧

કલમ ૧૪અના ચોક્કસ અર્થ અંગે જે કેટલાંક સૂચનો થયાં છે તેમાંથી જે ચિત્ર ઉપસે છે તે રોમનોની વિજ્ય યાત્રાનું ચિત્ર ઉપસે છે.^૨ જો કે પાઉલ નિશ્ચિતપણે શું કહેવા માગે છે તે તો અચોક્કસ જ છે. અનેક યુદ્ધો જીત્યા પછી લશકરી નેતાઓને રોમમાં જાહેર વિજ્યયાત્રા કાઢવાની ધૂટ

૧. પાઉલ માટે જે અતિશય મહત્વની રીત હતી તે આભારસ્તુતિ માટે જુઓ અન્ય સંદર્ભો -૧:૧૧, ૪:૧૫, ૮:૧૬, ૯:૧૫.

૨. ઉ.ત. પી. માર્શિલ, ‘A metaphor of social shame’ Nov. Test 15/4 (1983), પૃ. ૩૦૨-૩૧૭ સેનિકામાંની રોચક સમાનતા આવેખીને સૂચવે છે કે આ કલ્યાણ સામાજિક શરમ દર્શાવે છે.

કરિંથમાં વિરોધ

આપવામાં આવી હતી. પહેલી સદીની અતિભવ્ય વિજયયાત્રા ઈ.સ. ૭૧માં, યદ્ધુદીઓ પરનો વિજયોત્સવ ઉજવવા નીકળી હતી અને ત્યારે સમાટ વેસ્પેસિયન અને તેમનો કુવર તિતસ, તેમના દુઃખી-કરુણ યુદ્ધ કેદીઓની પાછળ રોમની શેરીઓમાં રથમાં બેસી ફર્યા હતા. યદ્ધુદી ઈતિહાસકાર યોસેફસ આની લંબાખપૂર્વક નોંધ આપે છે અને તે યાત્રા રોમમાં તિતસ ગુંબજમાં ચિતરાયેલી આજે પણ જોઈ શકાય છે. તે સ્પષ્ટ નથી થતું કે પાઉલ પોતાને વિજેતા સેનાવિપતિ માને છે કે તેનો કેદી. જો કે બંને પક્ષે દલીલ થઈ શકે. જો કે ગ્રેચિત ગુલામકેદી હોય તે વધુ સંભવિત લાગે છે. તે ગમે તે માનતા હોય પણ આપણને તો ખાતરી જ છે કે દુર્બળ દેખાવા છતાંય ઈશ્વર જ પાઉલને ‘હંમેશાં’ તથા ‘સર્વત્ર’ વિજય યાત્રામાં ફરવે છે. (કલમ ૧૪)

ગમે તેમ પણ પાઉલના વિરોધીઓ - જે પોતાને ધર્મસેવામાં અને ભાવોન્માદી અનુભવોમાં પાઉલથી ચિદિયાતા માનતા હતા તે વિરોધીઓનો વિજયોત્સવ આવો નહોતો. સફળતા તથા શક્તિ તેમની ધર્મસેવાના લક્ષણો હતાં. અને સારી એવી સંઘ્યામાં કરિંથવાસીઓ તેમના પ્રભાવ નીચે આવ્યા હતા.

ખ્રિસ્તી વિજયોત્સવનો - જોકે, આમ તો તે શબ્દો વિરોધાભાસ જેવા લાગે - પ્રભાવ અનુગામી પેઢીઓ પર પડ્યો હતો. સમાટ કોન્સ્ટેનટાઈન માનતો હતો કે તેના સૈનિકોની ઢાલો પર ખ્રિસ્તના નામના પ્રથમ બે શ્રીક અક્ષરોને કોસ રૂપે કોતરાવવાથી તે તેનું મોટામાં મોટું યુદ્ધ જત્યો હતો. ત્યાર પછીના અનેક ખ્રિસ્તી સેનાવિપતિઓએ ખ્રિસ્તને નામે અને ખ્રિસ્તના નામ ખાતર યુદ્ધમાં વિજય મેળવ્યો હતો. મધ્યકાલીન યુગમાં એમ માનવામાં આવતું કે ઊંચા ઊંચા દેવળો તથા દેવળની ભવ્ય વિવિધો દ્વારા ઈશ્વરનો મહિમા થાય છે. આપણી નિકટના કાળમાં જ, થોડાક વખત પહેલાં, ખ્રિસ્તના મહાન આદેશની આશાના પાલન તરીકે, વસાહતી વિસ્તાર અને સાંસ્કૃતિક સર્વોપરિતાની ભાવનાથી પ્રેરાઈને અવિકસિત દેશોમાં ધર્મસેવાનું કંઈક કાર્ય પ્રારંભાયું હતું. આપણી સદીમાં કેટલીક મંડળીઓના સ્થાપના આદીલનમાં અને કહેવાતી ‘મહાન મંડળીઓ’ના વિકાસના સંદર્ભમાં વિજયોત્સવ શબ્દ વપરાય છે.

3. Jewish War, VII 132-157.

આ સમગ્ર પત્રમાં, પોતાની ધર્મસેવા માટે પાઉલ સતત વિજ્યોત્સવ વિરોધી ભાષા વાપરે છે. તે કર્ણિથવાસીઓના દાસ છે, મૃત્યુને સોંપાયેલી વ્યક્તિ છે, 'દુર્બળ' અને 'મૂર્ખ' છે.^૪ આ નવાગંતુકોની ધર્મસેવા, તેમના પ્રિસ્તાની જેમ આ દુન્યવી વિજ્યોત્સવથી અંકિત થઈ છે, જ્યારે તેમની ધર્મસેવા, તેમના પ્રિસ્તાની જેમ વધ્યસંભથી અંકિત છે. પ્રિસીઓ તેમના વિશ્વાસ અંગે જે રીતે વિચારે છે અને બોલે છે તે વિષે આમાં ગંભીર સૂચનો છે.

આ સમગ્ર પત્રમાં, પ્રેરિત પાઉલની અભ્યાસનિષ્ઠ ટીકાઓ દ્વારા 'વિજ્યોત્સવ'નો તેના સર્વ સ્વરૂપે બહિષ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. ઈશ્વરને મન દેવળોની ઈમારતોની 'મોટાઈ' અથવા ત્યાં એકત્ર થતા લોકોની સંખ્યા મહત્વની નથી પણ ખુદ પ્રિસ્તના આદર્શના આધારે થતી પ્રામાણિક અને ત્યાગમય સેવા મહત્વની છે.

૭. સુગંધ

વિજ્યમાર્ગ ધૂપ બાળવો તે રોમન વિજ્યોત્સવની વિધિનો એક અંશ હતો. પ્રસંગની ભવ્યતામાં સુગંધની સૂજ અને સાથેસાથે દશ્ય-શ્રાવની સૂજ પણ સંકળતી. પાઉલને ઈશ્વર દોરતા હોવાથી (વિજ્યોત્સવી યાત્રાની કલ્પનાને ચાલુ રાખતાં) પાઉલ પણ 'સર્વત્ર સુગંધ ફેલાવે છે' (કલમ ૧૪). જો કે, તે વિજ્યોત્સવને અમાન્ય ગણે છે તો પણ તેમની ધર્મસેવા અસરહીન નથી. જો સુગંધ અદશ્ય રહીનેથી ઈન્દ્રિયો પર અતિકમજા કરતી હોય તો પાઉલની ધર્મસેવા પણ તેની ઉપસ્થિતિનો અનુભવ કરાવે છે.

સુગંધ જેમ અનુભવાય છે તેમ વ્યક્તિ ઓળખાય છે. પાઉલ અને તેમના સાથીદારો દ્વારા 'ઈશ્વર વિશેના જ્ઞાનની સુગંધ સર્વત્ર ફેલાવવાનું કામ' ઈશ્વર કરે છે. (કલમ ૧૪). બાઈબલના ખ્યાલમાં 'ઈશ્વરનું જ્ઞાન' તે કંઈક લાગે છે તેવું અમૂર્ત અથવા બૌદ્ધિક નથી. ઉ.ત. જ્યારે આપણે વાંચીએ છીએ કે 'આદમે પોતાની પત્ની હવાને જાણી' (ઉત્પત્તિ ૪:૧, બાઈબલની A.V અને R.S.V. આવૃત્તિ) ત્યારે જાતીય સમાગમ જેવો કશોક દેખિક વિચાર મનમાં આવે છે. જો પોતાની પત્નીને 'જાણવી' તે સાચો અનુભવ હોય તો 'ઈશ્વરને જાણવો તેય સાચો,' જોકે જુદો

૪. કર્ણિથીઓને બીજો પત્ર ૪:૫, ૧૧, ૧૧:૨૮, ૧૨:૧૧.

કર્તીંથમાં વિરોધ

આંતરવ્યક્તિગત સંબંધ છે. ઈશ્વર પાઉલ દ્વારા લોકો અને પોતાની વચ્ચે સંબંધો સ્થાપતો હતો. એટલે પાઉલનો શુભસંદેશ (સુવાત્તી) ગ્રચાર વિજ્યહીન હતો છતાંય તે અસરકર્તા અને દશ્યમાન હતો, પાછળથી તે તેમને યાદ દેવડાવશે કે ‘જે હથિયારો અમે વાપરીએ છીએ તે માનવીય નથી પણ દિબ્ય શક્તિથી ગઢોને તોડી પાડવાને સમર્થ છે.’ (૧૦:૪-૫).

ક. જીવન અને મૃત્યુ

સુગંધના પોતાના રૂપકને પાઉલ અનુસરે છે. જોકે, રોમન વિજ્ય સાથે જોડાયેલી સુગંધને બદલે ‘લેવીય’માં દર્શાવેલા પકવેલા બલિની સુગંધ તરીકે આ રૂપકનો ઉપયોગ કરે છે.^૪ જો કે યજ્ઞના બલિની સુગંધ જોઈ શકાતી નથી, પણ ભક્તના નસકોરાં ચોક્કસપણે તેની ઉપસ્થિતિ અનુભવે છે. આ રૂપકનો મુદ્રા તે છે કે ‘ઈશ્વરનો શબ્દ’ (કલમ ૧૭) પણ અદશ્ય છે પણ તેના પરિણામ વિશે કોઈ શંકા નથી. તે તેના શ્રોતાઓનું બે વર્ગમાં વિભાજન કરે છે. - “ઉદ્ધારનો અનુભવ કરનારો”માં, ‘નાશનો અનુભવ કરનારાઓ’માં. (કલમ ૧૫). જેઓ ‘ઈશ્વરનો શબ્દ’ સ્વીકારે છે તેમને માટે તે સંદેશ ‘જીવનદાયી સુગંધરૂપે’ હોય છે પણ જેઓ ઈન્કાર કરે છે તેમને માટે તે ‘જીવલેણ ગંધરૂપે’ હોય છે.

કેટલાકને મન શુભસંદેશ (સુવાત્તી) તે માત્ર પરાજિત, મૃત અંગેનો સંદેશો છે અને જેમ કહોવાતા શબની વાસ પ્રત્યે નફરત દાખવે તેમ તે લોકો તેમનો પણ ઈન્કાર કરે છે. આ લોકો ‘નાશને માર્ગ છે.’ પ્રિસ્તને જેમ તેઓ મૃત માને છે તેમ સૈદ્ધાંતિક રીતે તે લોકો મરેલા જ હોય છે. જ્યારે બીજાઓને મન તે સંદેશો સજીવન થયેલા પ્રિસ્તનો સંદેશો છે અને જેમ સુંદર અતારની સુગંધ કોઈ વ્યક્તિ સ્વીકારે તેમ તેને તે લોકો સ્વીકારે છે. આ લોકો ઉદ્ધારનો અનુભવ કરનારા છે. પ્રિસ્તને જેમ તેઓ જીવંત માને છે તેમ તે લોકો સૈદ્ધાંતિક રીતે જીવંત જ હોય છે. જોકે, ખાભી હોવાને કારણે તે લોકો મૃત્યુને માર્ગ જ ગતિ કરતા હોય છે. પણ તેમના જીવનમાં પવિત્ર આત્માની ઉપસ્થિતિ હોવાને કારણે તેઓ મૃત્યુ પારના જીવન પર મીઠ માંડી રહ્યાં છે.^૫

૫. ઉ.ત. લેવીય ૨:૧૨.

૬. સંદર્ભ રોમનોને પત્ર ૮:૧૦-૧૧.

આથી, આવું વિભાજન કરતાં સંદેશાથી પાઉલે મૂંજુવજી અનુભવી હો તેમાં જોઈ આશય નથી. પાઉલ જે પ્રિસ્તની વાત કરતા હતા તેમની નફરત કરનારા લોકો તેમના વિશે બોલનારની પણ નફરત ચોક્કસ કરવાના જ. આથી જ, પાઉલ આ પત્રમાં ‘કાણો.... ફટકા અને કારાવાસ’ અને ‘અપમાન’ તથા ‘નિદાના’ અનુભવો તથા ‘દગારા ગણજવવાનો’ ઉલ્લેખ કરે છે. (૫:૪, ૮). જ્યારે આપણે અપમાન કે અપ્રિયતાને સાંખી શકતા નથી ત્યારે શુભસંદેશ (સુવાતી)ની ગ્રામાણિક ધર્મસેવાને પરિણામે આવું બધું સહન કરવું અસંખ્ય છે.

જ્યારે તેમના શ્રોતાઓએ ઈશ્વરનો સંદેશ ન જીલ્યો ત્યારે પાઉલે કેવી લાગળી અનુભવી? તેમના સંદેશા પ્રત્યે ઉકારાત્મક વલણ રાખવા તેમણે તેમને સમજીવવાના સખત પ્રયત્નો કર્યા હતા તે તો દેખીતું જ છે.^૭ તેમને ખાતરી થઈ ચૂકી હતી કે ઈશ્વર જ લોકોને ‘ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરવા’ (૫:૨૦) વિનંતી કરતો હતો. અમારા ફકરા પર ટીકા કરતા જ્યોન કાલ્યિને સંદેશાના અસ્વીકારના મુદ્દા પર વિવાદ કર્યો હતો. ‘શુભસંદેશ (સુવાતી) મુજિત્નો બોધ આપે છે. કારણ કે તે જ તેનું સાચું ધ્યેય છે... શુભસંદેશ (સુવાતી)નું જે સાચું કાર્ય છે તેને, તેના આકસ્મિક કાર્યથી - જેનાથી જીવનનું રૂપાંતર મૃત્યુમાં થાય છે તે રીતે લોકોને વંચિત કરવાનો હુમેશનો આરોપ જેના પર મુકાયો છે તેવા આકસ્મિક કાર્યથી તે અલગ પાડવું જોઈએ.’

યરુશાલેમના લોકો તેમનું મૃત્યુ માગવાના હતા છતાંય ઈસુ યરુશાલેમને જોઈને રડી પડ્યા.^૮ અને તેમણે તેમને આટલી હદ્યવેદના અને યાતના આપી તોય પાઉલે પોતાના યહૂદી બંધુઓ માટે ‘ભારે શોક અને નિરંતર વેદના અનુભવ્યાં.’^૯ આપણા દેશવાસી બંધુઓ પ્રિસ્ત પ્રત્યે ઉદાસીનતા દર્શાવે છે તે દેખીને આપણે ઈસુની જેમ રડીએ છીએ કે પાઉલની જેમ નિરંતર વેદના અનુભવીએ છીએ?

૩. સંદેશો અને સંદેશવાહક

સંદેશો અને તે લાવનાર સંદેશવાહક વર્ણેના સંબંધથી પાઉલ અતિ જગૃત

૭. કર્તિથીઓને બીજો પત્ર ૫:૧૧, સંદર્ભ ગ્રે.કૃ. ૧૭:૨-૪.

૮. લૂક્ ૧૯:૪૧. ૯. રોમનોને પત્ર ૮:૨.

કલેખમાં વિરોધ

હતા. એક બાજુ તે કહે છે, અમે સાચી નિષ્ઠાથી ઈશ્વરના નીમેલા માણસો તરીકે ઈશ્વરના દેખતાં પ્રિસ્તાને નામે બોલીએ છીએ.' (કલમ ૧૭) અને બીજી બાજુ તે લખે છે કે 'અમે ઈશ્વરની સેવામાં પ્રિસ્તાની સુગંધરૂપ છીએ.' (કલમ ૧૫) તે કહે છે કે ઈશ્વર 'અમારી મારફતે તેમના વિશેખના જ્ઞાનની સુગંધ ફેલાવે છે.' (કલમ ૮:૧૪) સંદેશવાહકની ત્યાગમય જીવનશૈલી તે ધર્મસેવા તથા ઈસ્ટના ખુદના મૃત્યુનો વિસ્તાર છે એમ કહેવું વધુ પડું નથી કે પ્રિસ્ત અંગેનો સંદેશો સંદેશવાહકના વ્યક્તિત્વમાં પ્રાપ્ત થયો અને સ્વીકાર્યો (અથવા અસ્વીકાર્યો). જે લોકો તે સંદેશાની આશાનું પાલન કરે છે તેમને માટે સંદેશવાહકમાં મૂર્તિમંત બનેલો તે સંદેશો જીવનદાયી સુગંધરૂપે છે. પણ અન્યો માટે તે જીવલેણ ગંધરૂપે છે. બેરેટ તો એવી ટીકા કરે છે કે, 'પ્રેણિતો તો ઈશ્વરને અપાયેલા પ્રિસ્તના બલિદાનમાંથી ઉઠેલો ધુમાડો છે.'

જેમનામાં આ સંદેશો મૂર્તિમંત થયો છે તેમને કારણે બીજાઓ પ્રિસ્ત અંગે મુક્તિ કે વિનાશ માટેનો તેમનો નિર્જય જલદી કરી લે છે તે જ્યાલ જ એટલો તો ભારરૂપ છે કે પાઉલ આશ્ર્ય ઉદ્ગારે છે. 'આવું કાર્ય કરવા કોણ સમર્થ હોય ?' (કલમ ૧૬) પાછળાથી તે પોતાના પ્રશ્નનો હકારાત્મક ઉત્તર આપતાં કહે છે, 'અમારી યોગ્યતા ઈશ્વર તરફથી મળેલી છે.' (૩:૫).

પોતાના રાજદ્રૂતોની નિયુક્તિમાં સરકાર સારી એવી કાળજી રાખે છે. એટલા જ કારણે કે રાખ્યાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા લોકો દ્વારા રાખ્યાનું મૂલ્યાંકન થાય છે. પોતાના રાખ્યવતી કાર્ય કરવું તે વિશેખાવિકાર અને ઉત્તરદાયિત્વ બને છે. પણ પાઉલ સારી પેઠે જાણતા હતા કે ઈશ્વરનું પ્રતિનિધિત્વ કરવું વધુ ગંભીર છે.

વીસમી સદીએ પ્રચારમાધ્યમોની એવી તો કાંતિ દીકી છે કે જેણે વિશ્વને એક "વૈશ્વિક ગામું" બનાવી દીધું છે. ધર્મસેવકો અને શુભસંદેશ (સુવાતી)નો પ્રચાર કરતી સંસ્થાઓ આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરે છે. જેમ કે શુભસંદેશ (સુવાતી)ને રેકર્ડ કરવી, આકાશવાણી તથા દૂરદર્શન દ્વારા ધર્મસેવાનો પ્રસાર કરવો, દશ્ય-શ્રાવ્ય કેસેટો તથા વીડિયો રેકર્ડનો ઉપયોગ કરવો. આમ તો તે બધા લાભકારક છે પણ તેનો ભય એ છે કે આપણી ધર્મસેવાઓ વ્યક્તિનિરપેક્ષ બની જાય છે. - 'વસ્તુઓનો'

ઉપયોગ કરે છે અને લોકોને ‘વસુઓની’ જેમ ગણે છે. આ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીને આપણે ખ્રિસ્તીઓ આપણા સમુદ્ધાયમાં જ માત્ર બીજી વ્યક્તિ નિરપેક્ષવાઈ તથા ઉદાસીન બળ બની જઈશું માત્ર તેવો સંભવ ખરો ? વળી, ક્યારેક આપણને એમ નથી લાગતું કે વ્યક્તિ તરીકે અન્ય વ્યક્તિ પ્રત્યેની આપણી પ્રતિબદ્ધતાનું આપણને ભારે મૂલ્ય ચુકવવું પડે છે? માત્ર એક જ વ્યક્તિને ઓળખવા કરતા મંડળીના હજાર પરિપત્રો ટપાલ પેટીમાં નાખવાનું કામ સહેલું છે. આપણે જ્યારે શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ને વ્યક્તિનિરપેક્ષ બનાવીએ છીએ ત્યારે આપણે તેમાં રહેલી આવશ્યક માનવ લાક્ષણિકતાને લૂંટી લઈએ છીએ. આથી ઈશ્વરનો શબ્દ ‘બોલવો’ અને ખ્રિસ્તની સુગંધ ‘બનવું’ તે બે વચ્ચે સમતુલા જીણવવાનું કામ કેટલું મહત્વાનું છે ?

૬. ‘બીજા ઘણાઓ’

પાઉલ હવે તેમના વિરોધીઓનો ઉલ્લેખ કરે છે. આ પત્રમાં વારંવાર તેમનો ઉલ્લેખ થયા કરશે.^{૧૦} જે બંદોમાં તે તેમની ‘પીડાદાયક’ મુલાકાત અને ‘દુઃખભર્યા’ પત્રનો ઉલ્લેખ કરે છે.^{૧૧} તેમાં તેમણે તેમનો ઉલ્લેખ કર્યો નથી તેનો અર્થ એમ કે પાઉલની કરિંથની ‘પીડાદાયક’ મુલાકાત વખતે તેઓ હજુ કરિંથમાં આવ્યા નથી. ત્યારપછી જ તેઓ ત્યાં આવ્યાં છે અને માત્ર તીતસના અહેવાલ પરથી જ પાઉલ તેમના વિશે જાણ્યું હશે.

હવે પાઉલ પોતાની ધર્મસેવાઓને અને પડ્યે આ નવાગંતુકોની ધર્મસેવાઓને મૂકે છે. તેઓ - ‘બીજા ઘણાઓ’ (જે દ્વારા જૂથનું સૂચન થાય છે) - ‘ઈશ્વરના શબ્દ’માં ભેળસેળ કરે છે અને તેનો લાભ પણ લે છે (કલમ ૧૭). ‘ભેળસેળ કરે છે’ કિયાપદ દારુના ફરિયાઓ માટે ત્યારે વપરાતું જેઓ દ્રાક્ષના ચોખ્યા દારુમાં લાભ-નફાને ખાતર પાણી ભેળવતા. આમ કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે આ લોકો કરિંથવાસીઓ પાસેથી ભેળસેળયા, નબળા બનાવેલા સંદેશાના બદલામાં (અતિશય) ધન મેળવતા.

૧૦. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૩:૧, ૪:૨, ૫:૧૨, અશાંત, અધ્યાય ૧૦-૧૩, વારંવાર.

૧૧. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૧:૨૩-૨:૧૧, ૭:૫-૧૬.

‘ઈશ્વરનું વચન’ એટલે ગ્રેણિતો દ્વારા નિવેદિત કરેલી છિસ્તી શુભસંદેશ (સુવાતી)ની બોલાયેલી વાણી.^{૧૨} પોતાના શ્રોતાઓની સૂર્જસમજ પ્રમાણે આ કે તે મુદ્દાપર ભાર મૂકવા જોકે, પાઉલ કેટલીક સ્વતંત્રતા વાપરતા છતાં પણ તેમાં સંદેશાનું ચોક્કસ તત્ત્વ રહેતું.^{૧૩} પિતર, પાઉલ અને યાકોબ વચ્ચે મહાત્મના મતલેદો^{૧૪} હતા છતાંય પણ જ્યારે ‘છિસ્તે આપણા પાપને માટે મૃત્યુ વહોરી લીધું હતું’ અને ‘તેમને ત્રીજે દિવસે ફરી સજ્જવન કરવામાં આવ્યા હતા.’ જેવા શુભસંદેશ (સુવાતી)ના સંદેશનો મુદ્દો આવે ત્યારે તેમની મૂળભૂત સંમતિ પર આમ કહીને પાઉલ ભાર મૂકે છે. ‘અમે આની જ ધોષણા કરીએ છીએ અને તમે એમાં જ વિશ્વાસ રાખ્યો છો.’^{૧૫} આ ગ્રેણિતોએ જેનું તત્ત્વ નિવેદિત કર્યું હતું તે ‘ઈશ્વરના વચનથી’ આ બેળસેળ કરનારાઓ અલગ પડતા હતા. પાછળથી તે એવી ફરિયાદ કરશે કે તેઓ બીજા કોઈ ઈસુ તથા બીજા કોઈ શુભસંદેશ (સુવાતી)નો પ્રચાર કરે છે. (૧૧:૪). તેઓ જે ‘ઈશ્વરના વચન’ બદલી નાંખતા હતા તેમાં ચોક્કસ તત્ત્વ હતું એટલે પાઉલની આ નવાગંતુકો વિશેની ફરિયાદ કુલ્લલક કે અંગત નહોતી પણ નિરપેક્ષ હતી.

જો તે નિરપેક્ષ ભાવે તેમના સંદેશાની ઊંઘપોનો નિર્દેશ કરતા હોય તો સાપેક્ષ ભાવે પાઉલ પોતાની ખુદની પ્રામાણિકતાને ખૂબ બિરદારે છે. હવે પછી જે આવે છે. (અધ્યાય ૩-૫)માં તે કર્તિંથવાસીઓને લાગુ પડતા ‘ઈશ્વરનું વચન’ને સમજાવે છે, તેનું વિવરણ કરે છે. અત્યારને તબક્કે તેમને દુઃખ સાથે કહેવું પડે છે, ‘સાચી નિઝાથી ઈશ્વરના નીમેલા માણસ તરીકે ઈશ્વરના દેખતાં જ છિસ્તને નામે બોલીએ છીએ.’ (કલમ ૧૭). ઓળખપત્રો, ભાવોન્માદી ઉદ્ગારો, દર્શનો તથા ચમત્કારો જેવી દશ્યમાન વસ્તુઓ પર ધ્યાન ખેંચતા નવા ધર્મસેવકોની પ્રતિક્રિયારૂપે પાઉલ કર્તિંથવાસીઓને પોતાની પ્રામાણિકતા તથા સન્નિષ્ઠ ચકાસવા નિમંત્રણ આપે છે. આ સમગ્ર પત્રમાં પોતાના આંતરિક અને તેમના ભાવ ગુણોની

૧૨. સંદર્ભ. થેસ્સાલોનિકીઓને પહેલો પત્ર ૨-૧૩.

૧૩. સરખાવો : પ્રે.કૃ. ૧૩:૧૬-૪૧ (યધૂદીઓને) સાથે ૧૭:૨૨-૩૧ (બિનયધૂદીઓને)

૧૪. ગલાતીઓને પત્ર ૧:૬-૮.

૧૫. કર્તિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૩-૪, ૧૧.

તુલનાનું સરસ સમાપન, તેમજે 'બહાર'ના ભપકાં (શબ્દસ: બહારથી દેખાતો કોઈનો ચહેરો) અને 'અંતરના ગુણો'નો (૫:૧૨) બેદ દર્શાવી કર્યું છે. જો આ નવાગંતુકો તેમની ધર્મસેવાને વસ્તુના દેખાવથી, માત્ર 'ભપકાથી' પ્રમાણભૂતતા આપવા માગતા હોય તો પાઉલ તેમના 'અંતરના ગુણો'થી પોતાની જતનો બચાવ કરે છે. 'સાચી નિષ્ઠા'થી (શબ્દશ: 'સૂર્ય દ્વારા કસોટાઈને') બોલીને - એવું કહીને તેઓ કરિંથવાસીઓને એમ જ્ઞાવવા માગે છે કે પોતાને પક્ષે તે કોઈ પણ આર્થિક કે અન્ય પ્રકારના લાભ માટે ધર્મસેવા કરતા નથી. તદ્દુપરાંત, નવાગંતુકોની સત્તા તેમની પાસેના ઓળખપત્રો આપનારાઓથી સવિશેષ નહોતી. પાઉલની ધર્મસેવા ઈશ્વર દ્વારા સોંપાઈ હતી. દમસ્ક્સ માર્ગની ઘટના તેનો પુરાવો છે. જ્યારે વિદેશીઓ વચ્ચે જઈ છિસ્તમાં કેન્દ્રિત થયેલો સંદેશો તેમને આપવાનો તેમને આદેશ મળ્યો હતો.

પાઉલ અને તેમના વિરોધીઓ પણ જ્ઞાતા હતા કે પાઉલની 'સાચી નિષ્ઠા' તથા 'ઈશ્વરના નીમેલા'ના દાવાઓનું માત્ર તેમના અભિપ્રાયો તરીકે સરળતાથી અવમૂલ્યન કરાયું હતું. પણ તેમનો બચાવ તો તે છે કે તે ઈશ્વરના દેખતાં, ઈશ્વરની ઉપસ્થિતિમાં બોલે છે. કરિંથવાસીઓને તે એમ જ્ઞાવવા ઈશ્ચતા હતા કે તે રોજ ને રોજ તે રીતે જીવતા હતા જાણે કે તે અંતિમ ન્યાયનો - ચુકાદાનો દિવસ હોય. અને એટલે જ આ પત્રમાં અન્યત્ર પણ 'ઈશ્વરની સાક્ષીએ', 'ઈશ્વરના દેખતાં જ' શબ્દોનો ઉપયોગ થયો છે.^{૧૬} તે જે કંઈક કરે છે, આચરે છે અને વધુ તો તે જે કંઈ વિચારે છે તે 'ઈશ્વર આગળ ખુલ્લું છે'.^{૧૭}

ઈશ્વર સાથેના પાઉલના અદશ્ય સંગતમાં દશ્ય પુરાવો નથી એમ નહિ. છિસ્તના શિષ્ય તરીકે તેમને થયેલી હાકલની સર્વાઈ અને ઈશ્વર સાથેના તેમના આંતરસંબંધો તેમની ધર્મસેવામાં જોઈ શકાય છે. પાઉલ દ્વારા ઈશ્વર 'ઈશ્વર વિશેના શાન'ને 'ફેલાવે છે.' અથવા તો વધુ સારા શબ્દોમાં કહીએ તો 'પ્રગટ કરે છે' (કલમ ૧૪). કરિંથવાસી છિસ્તીઓ પોતે જ 'નિર્દેશ છે' અથવા વધુ સારા શબ્દોમાં કહીએ તો 'પ્રગટ કરે છે' કે તેઓ 'છિસ્તનો

૧૬. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૪:૨, સંદર્ભ ૫:૧૧-૧૨, ૧૨:૧૮.

૧૭. કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૫:૧૧, સંદર્ભ ૧:૧૨, ૧૪, ૨૩.

કર્ણિથમાં વિરોધ

લખેલો પત્ર' છે અને તેમના સહકરિથવાસીઓએ તે ઓળખવાનો છે અને વાંચવાનો છે (ઉં:૨-૩). જોકે, તે તેમના ઈશ્વર સાથેના આંતરસંબંધો અથવા 'આંતઃકરણના સંબંધો પર ભાર મૂકે છે.' છતાંય તે લોકો 'ગૌરવ લઈ શકે' કે લોકોને પ્રિસ્તીઓ બનવા માટે તે સક્રિયપદો સમજાવે છે. (પું:૧૧, સંદર્ભ ૧:૧૫). ઈસુના શબ્દોમાં કહીએ તો પાઉલની ધર્મસેવાની સર્વ્યાર્થ - અસલિયત તેમનાં 'ફળ' પરથી જ ઓળખી શકાય. ^{૧૮}

જોકે, ઈશ્વરે પાઉલને આપેલો આદેશ અદ્વિતીય હતો અને નવાગંતુકો તથા તેમની વચ્ચેનો વિવાદ તે ઈતિહાસની અપુનરાવર્તનીય ઘટના હતી. છતાંય આ કલમોમાંથી એક સતત ખંતનો સૂર ઉઠે છે અને તે એ છે કે જે વ્યક્તિઓ ધર્મસેવામાં ખૂંપેલી છે તેમણે 'ઈશ્વરનું વચન' જ માત્ર બોલવું જોઈએ અને તેમણે 'ઈશ્વરના દેખતાં' જ તેમ કરવું જોઈએ. નવાગંતુકોની ધર્મસેવારીલી 'પ્રતિમા' અથવા તો પાઉલ જેને 'ભપડા' કહે છે તે દ્વારા ધર્મસેવકમાં સતત રહેલા, પોતાની જાતને ઉપસાવવાના ને આત્મસ્તુતિ કરવાના, પ્રલોભન સામેની ચેતવણી છે. તેને થયેલી હાકલને યોગ્ય કૃપાદાનની અનિવાર્યતા ધર્મસેવકને તો છે પણ તે તેને મળેલા કૃપાદાનોના બળના પ્રભાવ નીચે ન આવે પણ ઈશ્વરના વચનની શક્તિના પ્રભાવ નીચે આવે.

૨. તેમના ભલામણ પત્રો (ઉં:૧)

શું અમે ફરીથી અમારાં પોતાનાં વખાણ કરવા માંડીએ છીએ ? અથવા શું કેટલાએકની માફક અમને તમારા ઉપર (લખેલા) કે તમારી પાસેથી (લીધેલા) ભલામણપત્રોની અગત્ય છે ?

પાઉલની મુશ્કેલી એ હતી કે તેમની પાસે બહારની કોઈ અધિકૃત પ્રામાણિકતા નહોતી. તે ઈસુના મૂળ શિષ્યોમાંના એક શિષ્ય નહોતા. કર્ણિથવાસીઓ પાસે તો માત્ર પાઉલના તે જ વચન હતાં કે તેમને પુરુષાલેમની મંડળીના નેતાઓ સાથે સંબંધ હતો. ^{૧૯} તેમની પાસે એક જ માર્ગ હતો - ફરી ફરીને એમ જ કહેવાનો કે સજીવન થયેલા પ્રભુએ તેમને પ્રેરિત થવાની હાકલ કરી હતી તથા તે હાકલને અનુરૂપ - તેને અધિકૃત

૧૮. માથી ૭:૨૦.

૧૯. ગલાતીઓને પત્ર ૨:૮.

સમર्थન આપતી તેમની ત્યાગમય જીવનશૈલી દર્શાવવાનો. છતાંય, આમ કરવાથી તો તે ‘પોતાની પ્રશંસા કરતા’^{૨૦} હતા તેવું સહેલાઈથી દેખાય. તેમની મડાગાંઠ તો એ હતી કે કાંતો તેમજો પોતાના બચાવમાં કશું જ ન કહેવું અને કરિંથમાંના પોતાના કાર્યને કર્તવ્યક્ષતિથી નાશ પામવા દેવું અથવા તો પોતે પોતાનાં બણગાં ફૂકતા હતા તેવા આક્ષેપનું જોખમ બેદવું. ગાઉલના અભિપ્રાય પ્રમાણે આત્મપ્રશંસા વિના સ્વ-બચાવ અશક્ય છે. સંત પાઉલના વિરોધીઓએ પ્રથમને (સ્વબચાવને) અનિવાર્ય બનાવ્યો અને પછી તેમના પર બીજાનો (આત્મપ્રશંસાનો) આક્ષેપ મૂક્યો.

જોકે, તે તેમના પ્રશ્નનો સીધો ઉત્તર આપતા નથી પણ તેનો અર્થ તે છે કે વાસ્તવમાં તે પોતાની યોગ્યતા જાહેર કરતા નહોતા. જો તે પોતાની યોગ્યતા સિદ્ધ કરશે તો તેમના ‘અંતરાત્મા’ સમક્ષ અને પછી ‘ઈશ્વરની સમક્ષ’ સિદ્ધ કરશે. (૪:૨). તે જાણતા હતા કે પ્રભુ જ વ્યક્તિની યોગ્યતા પ્રગટ કરે છે, વ્યક્તિ પોતે નહિ (૧૦:૧૮). અને તે યોગ્યતા બીજાઓના અંતરાત્મા પ્રતિ દોરાયેલી હોય છે. જો કે તે પોતાની યોગ્યતા જાહેર કરતા નહોતા. છતાંય તેમને ઉરે ઉરે લાગતું હતું કે કરિંથવાસીઓએ તેમની યોગ્યતા પ્રમાણથી જોઈતી હતી. (૧૨:૧૧) કારણ કે તે તેમના વિરોધીઓથી કોઈપણ રીતે જીતરતા નહોતા, અરે, તેમના વિરોધીઓ જેની બધાશ મારતા હતા તેવી તેમના ‘ચિદ્ધનો, ચમતકારો અને અદ્ભુત કૃત્યો’માં પણ નહિ. (૧૨:૧૨) તોય તેમજો તેમને હકીકતોનું સુરક્ષા ન કરાવ્યું. તેમના દ્વારા જ ઈશ્વર ‘ઈશ્વરના જ્ઞાન’ની સુગંધ પ્રગટ કરતો હતો. અને તેમની ધર્મસેવા દ્વારા જ કરિંથમાંના પ્રિસ્તીઓ એવું પ્રગટ કરતા હતા કે તે લોકો જ જાગૃત દુનિયા માટે પ્રિસ્તનો પત્ર હતા.

પાઉલના વિરોધીઓના દાવા તેમના ‘ભલામજ્ઞ પત્રો’ પર આધારિત હતા (કલમ ૧). તે કાળે આવા પત્રો સામાન્ય હતા અને નવા સમુદ્ધાયમાં લોકોને પ્રવેશ આપવા ખુદ પાઉલ આવા પત્રોનો ઉપયોગ કરતા હતા.^{૨૧} તો પછી કરિંથવાસીઓને આ નવાગંતુકોની ભલામજ્ઞ કરતા પત્રો કોણે

૨૦. અહીં હમેશ મુજબ ‘અમે’ બહુવચન વપરામેલું છે જે દ્વારા તે તેમના સહકાર્યકરોનો સમાવેશ કરે છે.

૨૧. રોમનોને પત્ર ૧૫:૧, કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૮:૨, કલોસીઓને પત્ર ૪:૭-૮.

કરિંથમાં વિરોધ

લખ્યા હતા ? નવા કરારનો આ એક મહત્વનો ઉત્તર અપાયા વિનાનો પ્રશ્ન છે. જો કે, તેઓ ‘છિબ્રુ’ હતા (૧૧:૨૨) એટલે એવો સંભવ ખરો કે તેમની ભલામણો યદ્દૂદી પ્રદેશ તરફથી આવી હોય એવું સૂચવવામાં આવ્યું છે કે યરુશાલેમની મંડળીના અગ્રણી યાકોબ તરફથી આ પત્રો આપ્યા હતા. ૨૨

આ સૂચનાની સામે એય હકીકત છે કે પાઉલ એમ નથી કહેતા કે આ પત્રો યાકોબ તરફથી આવ્યા હતા. જોકે, કદાચ યાકોબ તેમ કર્યું પણ હોય. તદ્દુપરાંત, તે પણ અસંભવિત છે કે પાઉલે દુષ્કાળ રાહત ફડ સાચવી રાખ્યું હોય અને તે લઈને તે યરુશાલેમ ગયા હોય. ૨૩ જો કરિંથમાંની પાઉલની ધર્મસેવાનો નાશ કરવા તત્પર બનેલા આ લોકો યાકોબ દ્વારા મોકલાયા હોય તો યાકોબ જ આ ભલામણનું મૂળ હતો તો શા માટે આ લોકો કરિંથવાસીઓ ‘પાસેથી’ પણ આવા પત્રોની અપેક્ષા રાખે (કલમ ૧) ? પ્રભુના ભાઈનું મધાન નામ જ પર્યાપ્ત થતું હોત. વધુ સંભવિત સૂચન તો એ છે કે આ પત્રોમાં સહી કરનારાઓ યરુશાલેમના યદ્દૂદી પ્રિસ્તીઓ હતા કે જેમના પ્રતિનિધિઓએ કદાચ યાકોબના ટેકા વિના જુદે^{૨૪} પોતાની ખુદની છાપના યદ્દૂદી પ્રિસ્તી ધર્મ માટે પાઉલની મંડળીઓ કલજે કરવાનો ખોટો કાર્યક્રમ હાથ ધર્યો હોય. આ નવાગંતુકો પણ કરિંથવાસીઓ પાસેથી આવા પત્રોની અપેક્ષા રાખે છે. તે હકીકત જ સૂચવે છે કે તે લોકો પાઉલને અનુસરનારી અન્ય મંડળી પર ફૂદકો મારવા માટે કરિંથનો ઉપયોગ કરવા માગે છે. (૧૦:૧૩-૧૫). પાછળથી જ્યારે તે લખે છે કે ‘તે લોકો તેમને પોતાની રીતે જ માપે છે અને માંહોમાહે સરખામણી કરે છે.’ (૧૦:૧૨) ત્યારે તે એમ કહેવા માગતા હોય કે તેમને મોકલનાર અને પ્રતિનિધિઓ એક જ જૂથના હોય. અને એવી બીજી કોઈ વધુ ઊંચી ભલામણ કરનારી સત્તા ન હોય કે જેના નામે તે લોકો આપી શકે.

ગમે તેની પાસેથી તે પત્રો આવ્યા હોય, પાઉલ તો કહે છે કે હવે જ્યારે તે સ્પષ્ટીકરણમાં આગળ વધે છે ત્યારે તેમને તેમની જરૂર નથી. ૨૫

૨૨. સંદર્ભ. ગલાતીઓને પત્ર ૨:૧૨.

૨૩. પ્રે.કૃ. ૨૧:૧૭, ૨૪:૧૭. ૨૪. જુઓ. પ્રે.કૃ. ૧૫:૨૪.

૨૫. શ્રીકમાં કલમ ૧૩નું સ્વરૂપ પ્રભાવી પ્રશ્નનું છે જે ‘ના’ ઉત્તર અપેક્ષે છે.

૩. પાઉલનો પત્ર (૩:૨)

‘અમારો પત્ર તે તમે જ છો કે, જે અમારા દિવભાં લખેલો છે,
અને સર્વ માણસોના જીણવામાં તથા વાંચવામાં આવે છે.

પાઉલનો છેક છેલ્લો - તાજેતરનો પત્ર વાંચવા કર્તિથવાસીઓની મંડળી જ્યારે એકત્રિત થઈ હશે ત્યારે જન્મેલા પ્રત્યાધાતોની કલ્પના કરો.
નવાગંતુકો પાસે ભલામણપત્રો છે, પાઉલ કહે છે કે તેમને તે પત્રોની
જરૂર નથી. તો પછી તે શું કહેશે? પોતાની ધર્મસેવાને વાજબી ઠરાવવા
તે શેના પ્રત્યે નિર્દેશ કરશે? જ્યારે પત્રવાચક પાઉલના હવે પછીના શર્ષદો
ઉચ્ચ સાદે વાંચા હશે ત્યારે કર્તિથવાસીઓના સમુદ્ઘાયે તેમને આમ કહેતાં
- ‘અમારો ભલામણ પત્ર તો તમે જ છો’ (કલમ ૨) - કહેતાં સાંભળીને
કંઈક આંચકો ખાધો હશે. જેમનું તે પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અથવા તો જેમને
નામે તે આવ્યા છે તે મહાન વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓનો તે નિર્દેશ નહિ કરે.
ઉલ્લંઘન, કર્તિથવાસીઓની મંડળીના અસ્તિત્વ પર જ તે પોતાની
વિવિધપૂર્વકની ધર્મસેવાને વાજબી ઠરાવવાનો દાવો કરવાનું જોખમ ખેડશે.

પાઉલના આગમન પહેલાં કર્તિથમાં પ્રિસ્તી જૂથનું અસ્તિત્વ હતું જ
નહિ. તેમના પરિશ્રમથી હવે તે વિશાળ તથા સમૃદ્ધ શહેરમાં તે સમુદ્ઘાયનું
અસ્તિત્વ હતું જેના કેટલાક સભ્યો પૂર્વ ગુનેગારો તથા અનીતિમાન
હતા.^{૨૬} પહેલા પત્રમાં (૯:૧-૨) કર્તિથવાસીઓની મંડળીને તે કહે છે,
‘શું તમે પ્રભુના બન્યા છો તે મારી મહેનતાનું ફળ નથી?’ અને ‘હું
પ્રભુનો પ્રેરિત છું તેની તમે જ મહોર છો’. પાઉલ સાચા પ્રેરિત હતા
તેવો પુરાવો જો હવે કર્તિથવાસીઓને જોઈતો હોય તો તેમણે પોતાના
ભક્તી જ જોવું રહ્યું - ‘અમારો ભલામણ પત્ર તો તમે જ છો’ (કલમ ૨).

એડોલ્ફ ડેઇઝેનના મત મુજબ તે સમયે પત્રવ્યવહાર બે રીતે જ
ઓળખાતો - (૧) ખાનગી (પત્ર) અથવા (૨) જીહેર (પ્રેરિતિય પત્ર)^{૨૭}

૨૬. કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૯-૧૧.

૨૭. ‘Light from the Ancient east’ (Holder & Stoughton, 1909) પૃ. ૨૨૪-૨૪૫. ફેલ્સ્ટેમેન પરની વિવેચનાત્મક ટીકા માટે જુઓ
‘આર.એન. લોન્જેન્કર કુત ‘The Forms, Function and Authority of
the New Testament Letters’. ડી.કાર્સન એન્ડ જે. વૃજભિજ દ્વારા સંપાદિત

જો કે તેઈજમેનનો અભિગ્રાય જુદો જ હતો. પાઉલે મંડળીઓ પર ‘પ્રેરિતિય પત્રો’ જ લખ્યા હતા જે જાહેરમાં વાંચવા માટે જ રચાયા હતા તેમ તેમનું માનવું છે. જેમ તેમણે કલોસ્સી પર લખેલો પત્ર લાઓદિક્યામાં પણ વાંચવાનો હતો તેમ જ લાઓદિક્યાને લખેલો (ખોવાયેલો) પત્ર કલોસ્સીમાં વાંચવાનો હતો.²⁸ એશિયા માઈનોરની મંડળીઓ પર લખાયેલા યોહાનના સાત પત્રો તે પુસ્તકમાં સમાવવાના હતા કે જે પુસ્તક સાત મંડળીઓને મોકલવાનું હતું ને જે સાતે મંડળીઓમાં વંચાવાનું હતું.²⁹ કર્ણિથવાસીઓના જીવનમાં લખેલો પત્ર તે તો જાણો કે ‘બધા જુઓ અને વાંચી શકે તેવો’ (કલમ ૨) તેમને લખાયેલો પત્ર હતો, એક જાહેર દસ્તાવેજ હતો, ‘પ્રેરિતિય લખાયેલો પત્ર’ હતો.

સમગ્ર વિશ્વ જે ‘પત્ર’ આવે છે તે પાઉલ પણ વાંચે છે પણ અંદરથી કારણી કે તે ‘અમારા હૈયામાં લખાયેલો છે.’³⁰ જ્યારે તે પ્રિસ્ટીસંદેશ લઈને કર્ણિથ આવ્યા ત્યારે તે અંગત રીતે અનેક લોકોને ઓળખતા થયા. તે પોતાને તેમના પિતા લખતા, તેમણે તેમને પોતાના હદ્યમાં સ્થાન આપ્યું છે (૫:૧૧-૧૩) જે સુધરેલા વ્યભિચારીઓ, પુરુષગામીઓ, ચોરો અને દારૂદિયાઓની તેમણે વાત કરી હતી.³¹ તેઓ નામ તથા ચહેરા સહિતની સાચી વ્યક્તિઓ હતી. જો તે જાહેરમાં બોધ આપતા હતા તો આવા લોકોને તે અંગત રીતે શીખામણ પણ આપતા હતા.³² કર્ણિથવાસીઓની આ નવી જીવનશૈલી તેમને સહેલાઈથી, સરળતાથી અને નિરાશા વિના ગ્રાપ્ત થઈ હોય તે અસંભવિત છે. કર્ણિથના પ્રિસ્ટીઓને લખાયેલો પત્ર સહૃદે વાંચ્યો હતો, પરંતુ તે પાઉલના ‘હદ્ય’ પર પણ લખાયેલો હતો. ગ્રીક ભાષામાં વપરાયલો પૂર્ણ ભૂતકાળ સૂચવે છે કે તેઓ હંમેશા માટે તેમના હદ્યમાં કોતરાયેલા હતા.

સાચી ધર્મસેવાની જે કસોટીને પાઉલે પોતાની જાત સમર્પિત કરી

‘The Scripture and Truth’ (આઈ.વી.પી. ૧૯૮૫) ના પૃ. ૧૦૧-૧૧૪
પર તે છાપાયો છે.

૨૮. કલોસ્સીઓને પત્ર ૪:૧૬.

૨૯. પ્રક્ટીકરણ ૧:૧૧, ૨૨:૧૮.

૩૦. બાઈબલની NIV વાચનામાં RSV વાચનામાં વપરાયેલા ‘તમારા’ શબ્દને બદલે ‘અમારા’ શબ્દ વપરાયો છે તેને હસ્તપ્રદાનું વધુ સારું સમર્થન છે.

૩૧. કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૧૧

૩૨. સંદર્ભ પ્રે.કૃ. ૨૦:૨૦.

હતી તે કસોટી અન્ય ધર્મસેવકો પણ પોતાની જાત પૂરતી અપનાવી શકે છે. દીક્ષા - નિયુક્તિના યોગ્ય દસ્તાવેજો ધરાવવા અથવા તો યુનિવર્સિટીની મફેલી ડિગ્રીનું પ્રદર્શન કરવું તે એક વાત છે. પણ તે બધા શું ‘જીવંત પત્રો’ છે? વ્યક્તિની ધર્મસેવાની માનવજીવનમાં પડતી અસરો ઉપરથી જ તેની ધર્મસેવાનું સાચું માપ નીકળે છે. અને શુદ્ધ, ભેણસેળ વિનાના શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ની ધર્મસેવા કરવા પર જ આ નિર્ભર છે. અને સાથે સાથે લોકોને પોતાના હૃદયમાં સ્થાન આપવા ઉપર પણ એકલું ધર્મસેવાનું કામ કરવું તે અકૃડતાની નિશાની છે જ્યારે લોકોને પોતાના હૃદયમાં સ્થાન આપવાનું કામ કરવું તે લાગણીશીલતાની નિશાની છે. શુભસંદેશના (સુવાર્તાના) ગ્રામાંશિક પ્રચાર અને લોકોના ધર્મગુરુ પ્રત્યેના પ્રેમમાં જ સાચી સમતુલ્ય રહેલી છે.

૪. પ્રિસ્તનો પત્ર (૩:૩)

^૩ તમે પ્રિસ્તના પત્ર તરીકે પ્રગટ થયા છો કે, જે (પત્ર)ની અમે સેવા કરી છે; શાહીથી તો નહિ, પણ જીવતા દેવના આત્માથી; શિલાપટો પર નહિ પણ માંસના હૃદયરૂપી પટો પર તે લખાયેલો છે.

ઈશ્વરના સાચા ધર્મસેવક તરીકે પોતાની ઓળખ પ્રસ્થાપિત કરવામાં નવાગંતુકોના ભલામણ પત્રોનું મૂલ્ય કેટલું? માત્ર એટલું જ કે તે ભલામણપત્રોને અન્યત્ર આવેલી મંડળીઓના અગ્રણીઓની સત્તાનું બળ હતું. બહુ બહુ તો તેમના પર તેમના જ જૂથની વ્યક્તિઓનાં નામ લખેલાં હતા. આથી સૂચવાતું હતું કે આ નવાગંતુકો ખુદ તેમની ભલામણોનું મૂળ હતાં.

પાઉલનો ભલામણ પત્ર હતો - કરિંથવાસી પ્રિસ્તીઓ. પણ આ પત્ર કોના નામે શરૂ થતો હતો? કઈ જીંચી સત્તાને પાઉલે આ પત્ર માટે વિનંતી કરી હતી? તે તેમને જણાવે છે કે - માહિતી આપે છે કે ‘તમે અમારા દ્વારા પહોંચાડાયેલો પ્રિસ્તનો લખેલો પત્ર છો.’ તે પ્રિસ્તનો કે જે કરિંથવાસીઓની નવી જીવનશૈલીનો સર્જક છે, તેનું મૂળ છે અને જે પાઉલની ધર્મસેવાને પ્રમાણભૂત તથા વાજબી બનાવે છે. પ્રિસ્તનો લખેલો આ પત્ર તે પાઉલની ‘ધર્મસેવાનું પરિણામ’ હતો. કરિંથવાસીઓના આ

કર્તિથમાં વિરોધ

ધર્માન્તરનું મૂળ તથા પુરાવો છિસ્ત હતા અને એટલે જ પાઉલ તેમના 'ધર્મસેવક' હતા તે તેનો પુરાવો હતો.

આથી, પાઉલ પાસે તેમની ધર્મસેવા માટેની ચોક્કસ ગ્રમાણભૂતતા હતી. જે લોકોની કિંદગીમાં સંપૂર્ણ પરિવર્તન આવ્યું છે તે લોકો સિવાય વધુ બહેતર પુરાવો ક્યો આપી શકાય? અને તેની સાથે તુલના કરીએ તો કાગળના દુકડા પર 'શાહીથી લખેલા' પત્રની મહત્તમ શી? સી.એફ.ડી. મોઉલ ટીકા કરતાં જણાવે છે, 'પાઉલના ભલામણપત્રો કાગળ ઉપર નહોતા, વ્યક્તિઓમાં હતા.'³³

ઇતાંય, તે તો હવે 'સ્પષ્ટ' છે (કલમ ૩, RSV ગ્રામણ) કે આપણે સહૃદે જે હવે વાંચવાનું છે તે સહૃદ્ધ પ્રથમ 'ચેતન સ્વરૂપ ઈશ્વરના આત્માધી' તેમનાં 'હદ્યમાં' લખાયું હતું. આ આટલી સ્પષ્ટ દેખાતી, અસરકારક જીવનશૈલી તે તેમનાં અંતરનાં પોલાણમાં ઈશ્વરની ચેતનાધી પ્રારંભાયેલા કશાક કાર્યનો અલગ જ ભાગ હતો. સાચું છિસ્તી ચારિયે તે આપણા જીવનની બધારની બાજુ પર ચોંટાડેલું નૈતિકતાનું પાતાણું પડ નથી, પણ તે તો છે આપણા બધારના વર્તન દ્વારા જ પ્રગટ થતું હદ્ય, મન અને સંકલ્પનું ઉંડું પરિવર્તન. ઈશ્વરનો શર્ષ, છિસ્તની સહયર્થના સંદર્ભમાં, વ્યક્તિઓનું આંતરિક તેમ જ ભાવ પરિવર્તન લાવે છે.

નવાગંતુકોની ધર્મસેવા, કાગળ પર શાહીથી લખાયેલા પત્ર જેવી ધર્મસેવા ખરેખર તો 'પથરની પાટી' (કલમ ૩) પર લખાયેલી ને અત્યારે રદભાતલ કરાયેલા મોશેના કરારને અનુસરે છે. 'ચેતનસ્વરૂપ' ઈશ્વરની શક્તિ કરતાં ઊલટી તે ધર્મસેવા તે અત્યારે તો જેનો કોઈ ઘણી નથી મળતો તેવા પત્ર જેવી છે અને તે લોકોમાં પરિવર્તન કરાવવા સાવ અસમર્થ છે. મોશેનો યુગ હવે વીતી ગયો છે. તે હંમેશ માટે વીતી ગયો છે. છિસ્તના તથા આત્માના નવા યુગે તેનું સ્થાન લીધું છે. નવાગંતુકો ઘડિયાળના કાંટાને પાછળ ફેરવવાનો નકામો ગ્રયત્ન કરે છે. પણ હવે મોંડું થઈ ગયું છે. પાઉલ જેના ધર્મસેવક છે તે છિસ્તનો નવો કરાર

૩૩. કર્તિથીઓને બીજો પત્ર ૩:૧૮બ, જે એચ. બાલ્ટેન્સ બ્રેઝિલર તથા બી.રેક સંપાદિત 'New Testament and Geschichte' (ટ્યુબીન્ઝેન, ૧૯૭૨). પૃ. ૨૩૨ પર આપ્યો છે.

અંતરના ભીતરી પોલાણમાં આત્માની પ્રતિજ્ઞા કરે છે અને નવું સર્જન પ્રગટાવે છે.

ઈશ્વરના વચનને જાળવી રાખવા તથા તેને અગ્રતા આપવા માટે પાઉલના શબ્દો ધર્મસેવકોને પ્રોત્સાહન આપે છે. ગ્રામાંશિક ધર્મસેવાની અસરોને પરિણામે દેખી શકાતી હિંમતથી તેમણે તેમની જાતને વંચીત ન કરવી જોઈએ. સંગઠન અને વહીવટી બાબતોનું પોતાનું સ્થાન છે. પણ તે સ્થાન પ્રિસ્ત જે દ્વારા માનવીનું આંતરબાધ્ય પરિવર્તન કરે છે તે ધર્મસેવાના કેન્દ્રમાં નથી. તેમનું સ્થાન ગૌણ છે. આ ધર્મસેવાના સ્વરૂપની સ્પષ્ટ સમજ હોવી અને તેની ધર્મસેવામાં બાઈબલની અગ્રતાને અનુસરવા તેમના ધર્મસેવકને પ્રોત્સાહન આપવું તે સમુદ્દરયાના પણ હિતમાં છે.

૫. વિશ્વાસ અને યોગ્યતા (૩:૪-૫)

૪ પ્રિસ્તાદ્વારા અમને દેવ પર એવો ભરોસો છે; ^૫ કોઈ પણ બાબત(નો નિર્ણય) અમારા પોતાનાથી થાય એવા અમે યોગ્ય નથી; અમારી યોગ્યતા દેવ તરફથી છે.

કર્તિથમાંથી ઊભા થયેલા પડકારે દેખીતી રીતે જ પાઉલને થોડીક આત્મઘોર કરવા ગેર્યા. શું આ છેવટે તો તેમનો નવાગંતુકો સામેનો અભિગ્રાય હતો? લાંબા સમયથી જેની પ્રતીક્ષા થઈ રહી હતી તેવા નવા કરારના ધર્મસેવક હોવાનો દાવો કરવાનો તેમને શો અધિકાર હતો? શું તે કદાચ તેમની સૈદ્ધાંતિક વિવેકબુદ્ધિ ઉપર બહુ વિશ્વાસ ધરાવતા હતા? શું તેમનાં ખુદનાં આંતરિક ઉત્સાહ તથા શક્તિને કારણે જે તેમને તેમની સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થઈ હતી? અને છતાંય આ લોકોને જે લાગ્યું તેનો ઈન્કાર તે કરી શકે તેમ નથી. તેમને ‘વિશ્વાસ’ છે કે આ બધું ખરેખર બન્યું જ છે. પરંતુ તેને તેમની ખુદની ‘યોગ્યતા’ (કલમ ૪) સાથે કશું લાગતું વળગતું નથી. તેમણે તેમની જાતને તેમના વિરોધીઓ સાથે સરખાવી નથી અને પોતાને ચયિયાતા જાહેર કર્યા નથી. મહત્વનું તો એ છે કે તેમનો વિશ્વાસ ‘ઈશ્વર’ તરફ જ દોરાયેલો છે. (કલમ ૪) એમ લાગે છે કે પાઉલે પોતાની જાત તથા પોતે જે કંઈ કર્યું છે તે ઈશ્વરને સર્માર્પિત કર્યું છે અને પોતાના અંતરાત્મામાં તેમને ખાતરી છે કે પોતાની ધર્મસેવા નવા કરારની ધર્મસેવા છે, સાચી છે, ઈશ્વર દ્વારા સ્વીકાર્ય છે તેવું નિવેદિત

કર્તિંથમાં વિરોધ

કરવા તે સમર્થ છે. છતાં પણ તે સ્પષ્ટ કરે છે કે પોતાના અવિકારે અથવા તો પોતાના નામે તે ઈશ્વરની સાક્ષીએ ધર્મસેવા કરતા નથી કે ઈશ્વર નિકટ દોરાતા નથી. માત્ર ‘ખિસ્તને કારણે’ જ ઈશ્વરની સમક્ષ તેમને આવો વિશ્વાસ છે.

‘યોગ્યતા’ અને ‘વિશ્વાસ’ શબ્દનો ગ્રંથ વારનો ઉપયોગ (કલમો ૫-૬) વળી પાછો તેમના તેજ પ્રશ્નને દોહરાવે છે. - ‘આવું કાર્ય કરવા કોણ સમર્થ હોય ?’ (૨:૧૫) એમ લાગે છે કે અહીં પણ તે તેમના વિરોધીઓ સાથે વિવાદમાં ઉત્તરે છે. દેખીતી રીતે જ તેમનો દાવો હતો શક્તિશાળી સ્વાવલંબનનો. તે લોકો પાઉલને દુર્ભળ અને સારી ધર્મસેવાની સંપત્તિ વિનાના માનતા હતા. તેમની સાથે સંમત થતાં પાઉલ નિર્દેશ છે કે તે જેમાં કાર્યરત છે તે તેમના ખુદના આયોજનમાં નહિ પણ ઈશ્વરના આયોજનમાં. પણ પોતાના શબ્દો દ્વારા પાઉલ માત્ર માણસ હોવા છતાંય અન્યોને ‘તારે’ છે કે ‘મારે’ છે. તેમની ધર્મસેવા દ્વારા ઈશ્વરનો આત્મા અન્ય માનવ જિંદગીઓમાં મૂળભૂત પરિવર્તન લાવે છે. આવું બધું કરવા માટે કોઈની પાસે શક્તિ, સાધનસામગ્રી કે ‘યોગ્યતા’ હોઈ શકે જરી ? તેનો ઉત્તર નામાં જ હોય. માત્ર ઈશ્વર પોતે જ આવી સંપત્તિનું મૂળ હોઈ શકે. તેમનામાં તેમની અથવા તેમનામાંથી પ્રગટતી આવી કોઈ યોગ્યતા નહોતી. (R.V.-R.S.V. આવૃત્તિ) તેમના કાર્યની જેમ તેમની ‘યોગ્યતા’ પણ તેમને ઈશ્વર તરફથી મળેલી હતી.

પાઉલની ધર્મસેવા અને પાછળથી જે નવા કરારના ધર્મસેવકો બન્યા તે સહુની ધર્મસેવા માણસની સંમતિ માટે થતી નથી પણ ઈશ્વરના સમર્થન - ઈશ્વરની પુષ્ટિ - માટે થાય છે. ઈશ્વરની સાક્ષીએજ પાઉલને આવો ‘વિશ્વાસ’ હતો. ઈશ્વરના વચનનો પ્રસાર કરવાની ધર્મસેવા કરવા માટે જે શક્તિ સહુ ધર્મસેવકોને અનિવાર્ય છે તે પણ તેમને તેમનામાંથી નથી મળતી. શુભસંદેશ (સુવાત્તા)ના ધર્મસેવકો તો પાઉલ સાથે તે જ ઉચ્ચારશે કે ‘અમારી યોગ્યતા ઈશ્વર તરફથી મળેલી છે.’

૬. નવો કરાર (૩:૬)

‘વળી તેણે અમને નવા કરારના સેવકો થવા યોગ્ય કર્યા છે; અક્ષરના ૭૨

(સેવકો) તો નહિ, પણ આત્માના : કેમ કે અક્ષર મૃત્યુકારક છે, પણ આત્મા જીવનદાયક છે.

અ. નવો કરાર : આત્મા

કર્તિથમાં આવેલા નવા ધર્મસેવકો ગ્રત્યેના પાઉલના પ્રતિભાવની બે લાક્ષણિકતાઓ છે - પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ. ઈશ્વર દ્વારા હાકલ કરાયેલી અને ઈશ્વરના વચનની ધર્મસેવા માટે ઈશ્વર દ્વારા ‘યોગ્ય’ બનાવાયેલી ગ્રામાણિક વ્યક્તિ તે છે તે તેવા તેમના અંગત ચારિત્રયનું સ્મરણ, આ બંને લાક્ષણિકતાઓ કરાવે છે તે મહત્વનું છે. તોય તે તેમના પ્રેરિત પદની પુષ્ટિ તેમના પોતામાં, તેમની શક્તિમાં કે તેમની સંપત્તિમાં રહેલી નથી પણ લોકોમાં પડેલી તેમની ધર્મસેવાની અસરોમાં - જે અસરોનું મૂળ જ્ઞાન પ્રિસ્ત છે (કલમ ૩) તે અસરોમાં રહેલી છે.

પરોક્ષ રીતે જોઈએ તો પાઉલ તે વાત પર ભાર મૂકે છે કે તેમના વિરોધીઓ વિશ્વાસના મૂળભૂત તત્ત્વોને બદલી નાંખે છે, ઈશ્વરના શબ્દમાં તે લોકો ભેજસેળ કરે છે. હવે તે વાતનો પુનરુલ્લેખ કરી તેનું સંપૂર્ણ સ્પષ્ટીકરણ કરે છે કારણ કે તેમની પ્રવર્તતમાન પરિસ્થિતિમાં કર્તિથવાસીઓને તે લાગુ પડે છે. કંઈ નહિ તો તે લોકો માટે તે સમજનું મહત્વનું છે કે જૂના કરારમાં અપાયેલાં વચનોનું પાલન જ્ઞાન પ્રિસ્ત દ્વારા (૧:૨૦) અને આત્માના આગમન દ્વારા થયું છે.

થોડી જ કલમોમાં તે જૂના કરારનાં બે મહત્વનાં વચનોનો ઉલ્લેખ કરે છે જેમનો કર્તિથવાસીઓને અનુભવ થયો છે. કલમ ઉમાં તેમજે કરેલો આત્મા, પથ્થરની પાટી અને માનવહૃદયનો ઉલ્લેખ આપણાને હાકિયેલના વચનોનું સ્મરણ કરાવે છે. - ‘હું તમારા હદ્યમાંથી પથ્થરનું હદ્ય લઈ લઈને તમને રક્તમાંસનું હદ્ય આપીશ. અને હું મારો આત્મા તમારામાં મૂકીશ.’^{૩૪} અને પછી કલમ ફરમાં તે નવા કરારનો ઉલ્લેખ કરે છે જેની આગાહી યર્મિયાએ કરી હતી - “પ્રભુ કહે છે ‘તે હિવસો આવી રહ્યા છે જ્યારે હું નવો કરાર કરીશ... તેમના પૂર્વજી સાથે જે કરાર મેં કર્યો હતો તેવો કરાર આ નહિ હોય.’”^{૩૫} લાભની દ્રષ્ટિએ પાઉલ આ બંને વચનોને જ્ઞાન તથા ઈશ્વરના આત્મા પર કેન્દ્રિત થયેલા જૂએ છે. હાકિયેલ તથા યર્મિયા બંનેની

૩૪. હાકિયેલ ૩૫:૨૬-૨૭.

૩૫. યર્મિયા ૩૧:૩૧ અને આગળ.

કર્થિયમાં વિરોધ

ભવિષ્યવાણીઓને એક જ વાક્યમાં મૂકીને કહે છે, નવો કરાર અક્ષરનો નથી પણ આત્માનો છે.'

પાઉલનો નોંધપાત્ર દાવો તો એ છે કે ઈશરે તેમને 'નવા કરાર'ના 'સેવક' થવાને યોગ્ય બનાવ્યા છે. આ દાવો તેના સંશોધન તથા તેની સચ્ચાઈ માટે ખુલ્લો છે. આવા વચનો અપાયાં હતાં તેમાં કશી જ શંકા નથી. પ્રશ્ન તો એ છે કે આ પુરાણાં વચનો અને પ્રિસ્ત તથા આત્માની એકરૂપતા છે તેવા અનુભવો શું કર્થિયવાસીના હતા? એટલે તો આપણે પૂછીએ છીએ : 'શું આ લોકોએ યર્મિયાએ આપેલા વચન મુજબની પાપની ક્ષમા અનુભવી હતી? યર્મિયા અને હજાયેલે કહું હતું તેમ શું ઈશરનો નિયમ અત્યારે તેમનાં હદ્યમાં લખાયેલો હતો? આ પ્રશ્નોનો ઉત્તર હકારમાં છે. તેમની જિંદગીનું એવું તો રૂપાંતર થયું હતું કે પાઉલ તેમનો ઈશરનું 'નવીન સર્જન' (૫:૧૭) તરીકે ઉલ્લેખ કરવા, જેમનાં હદ્યોમાં ઈશરનું તેજ પ્રકાશી ઊઠ્યું છે. (૪:૬). તેવા લોકો તરીકેનો ઉલ્લેખ કરવા સમર્થ છે. કર્થિયવાસીઓ તે સમજી લે કે લાંબા સમર્થી જેની ગ્રતીક્ષા હતી તે નવો કરાર આવી ચૂક્યો છે અને પાઉલની ધર્મસેવા દ્વારા તે લોકો તે કરારમાં પ્રવેશી ચૂક્યા છે.

૭. જૂનો કરાર : મૃત્યુ નિપાત્રવનારો

જૂના કરાર સાથે નવા કરારનો તુલનાભેદ કરતાં તે કહે છે કે જૂનો કરાર 'અક્ષર'નો કરાર છે જે 'મૃત્યુ નિપાત્રવે છે.' તે એમ નથી કહેતા કે, ધર્મશાસ્ત્ર મૃત્યુ નિપાત્રવે છે. (હડીકતમાં તો 'ધર્મશાસ્ત્ર શબ્દ કર્થિયવાસીઓને લખાયેલા બીજા પત્રમાં દેખાતો જ નથી). અન્યન્ય તેમણે લખ્યું છે, 'ધર્મશાસ્ત્ર પવિત્ર છે અને આજ્ઞા પણ પવિત્ર, ન્યાયી અને શુભ છે.^{૩૬} વળી, યર્મિયાએ તો ભવિષ્યવાણી કરી હતી કે નવા કરારમાં ધર્મશાસ્ત્ર માનવહદ્યના ફલક ઉપર લખાશે. આથી, નવો કરાર ધર્મશાસ્ત્રને નાબૂદ નથી કરતો, તે જ્યાં અસરકારક થઈ શકે તેજ સ્થાને - હદ્યમાં જ તેની સ્થાપના કરે છે. જૂના કરાર નીચે લોકો પાસે ધર્મશાસ્ત્રને જાળવવાની સંપત્તિ નહોતી અથવા તો તે લોકો તેનો ભંગ કરે તો ક્ષમાની કાંઈ જોગવાઈ નહોતી. ધર્મશાસ્ત્ર તેમની સામે ચિંધાયેલી આરોપની

૩૬. રોમનોને પત્ર ૭:૧૨, સંદર્ભ ૩:૨૧.

આંગળી હતી. જ્યાં સુધી આત્મા દ્વારા ધર્મશાસ્ત્રને આંતરિકતા પ્રાપ્ત ન થઈ ત્યાં સુધી તે માત્ર 'અક્ષર' રહ્યું, 'મૃત્યુ નિપણવનારું' સાધન બની રહ્યું.'

તે સ્પષ્ટ હતું કે તે છિદ્રૂ નવાગંતુકો આ બિનયહૂદી કરિંથવાસી પ્રિસ્તીઓ ઉપર જૂનો કરાર લાદવા માગતા હતા. જ્યારે પાઉલ પ્રિસ્ત તથા આત્માની ઘોખણા કરતા હતા ત્યારે તે બીજા કોઈ પ્રિસ્ત અને જુદા જ આત્માની ઘોખણા કરતા હતા. (૧૧:૪) જોકે, તે લોકો શો ઉપદેશ આપત્તા હતા તે પાઉલ આપણને કહેતા નથી. પણ એટલું તો સ્પષ્ટ છે કે કરિંથવાસીઓ પર જૂનો કરાર લાદવાનો પ્રયત્ન કરતાં તેમણે નવા કરારનું કાંતિકારી સ્વરૂપ, તેની નવીનતા ન સ્વીકાર્યાં કે ઈશ્વરના આત્માની શક્તિ પણ ન સ્વીકારી. છતાંય પોતાની વાત આગળ સમજાવતા પાઉલ એટલું તો પામી ગયા કે તે લોકો જેનું સમર્થન કરે છે તે તો પીછેહઠ છે - ફરી મૃત્યુ તરફની પીછેહઠ.

ક. કરાર લોકો સાથેનો છે.

આપણે માટે તે સમજવું મહત્વનું છે કે ઈશ્વર જે કરાર કરે છે તે વધારે પ્રમાણમાં વ્યક્તિઓ સાથે અંગત અર્થમાં નથી કરતા પણ તે લોકો સાથે કરાર કરે છે. જો 'નવો કરાર'ના સંદર્ભમાં જો 'લાંબો વળાંક' (૩:૬) પ્રારંભાયો હોય તો 'મારા લોકો' (૫:૧૬)ને ઈશ્વરે કરેલી વિનંતીથી તેનું સમાપન થાય છે. ઈશ્વરના શબ્દની ધર્મસેવા દ્વારા આ કરિંથવાસીઓ પ્રભુજીનોના નવા કરારના સભ્યો બન્યા છે. વળી, પાઉલ એવું નથી કહેતા કે 'નવો' કરાર જાણે કે જૂના કરારથી જૂદો હોય. તે 'નવો' કરાર છે એટલે કે તે લોકો સાથેના ઈશ્વરના એક મહાન કરારનો નવો તબક્કો છે અને તેજ બાઈબલની વાતનો વિષય છે. આમ, મોટે ભાગે જે બિનયહૂદીઓ હતા તે કરિંથવાસી પ્રિસ્તીઓએ પુરાણા છિદ્રૂઓને તેમના પૂર્વજો માનવા જોઈએ. ^{૩૭} અને બિનયહૂદી ગલાતિયાવાસી વિશ્વાસીઓએ તેમને પોતાને 'અબ્રાહામનાં સંતાન' ગણવાં જોઈએ. બિનયહૂદીઓ વચ્ચે કરાયેલી શુભસંદેશ (સુવાતી)ની ધર્મસેવાએ તેમને ઈશ્વરના કરારબદ્ધ લોકોમાં ભેળવ્યાં.

૩૭. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૦:૧. ૩૮. ગલાતિઓને પત્ર ૩:૭.

કાર્યમાં વિરોધ

આજે, પાઉલના આ પત્ર લખ્યાને અનેક વર્ષો વીત્યા પછી પણ ગમે તે જાતિ કે મંડળના જ્યિસ્ટીઓએ પોતાની જાતને વિશવ્યાપી લોકોના, જે લોકો સાથે જ્યિસ્ટ તથા આત્મા દ્વારા ઈશ્વરે કરાર કર્યો છે તે લોકોના અંશ તરીકે જોવી જોઈએ. જ્યિસ્ટીઓ તરીકે આપણે એકલા નથી. આપણે એક એવા આંતરરાષ્ટ્રીય સમાજના સભ્યો છીએ કે જેમનો ઈતિહાસ માત્ર ઈસુથી જ નહિ પણ લગભગ ૪૦૦૦ વર્ષો પૂર્વની અધ્યાધામના તેઢાથી પ્રારંભાયો હતો. આ સમજ આપણામાં હશે તો તે આપણને ઈશ્વરના કરારના હેતુના ઐતિહાસિક વ્યાપ અને સાથે સાથે તેની માનવવંશીય વિશાળતા સમજવા સહાયરૂપ બનશે.

અને, એવા આંતરરાષ્ટ્રીય સમાજના સભ્યો છીએ કે જેમનો ઈતિહાસ માત્ર ઈસુથી જ નહિ પણ લગભગ ૪૦૦૦ વર્ષો પૂર્વની અધ્યાધામના તેઢાથી પ્રારંભાયો હતો. આ સમજ આપણામાં હશે તો તે આપણને ઈશ્વરના કરારના હેતુના ઐતિહાસિક વ્યાપ અને સાથે સાથે તેની માનવવંશીય વિશાળતા સમજવા સહાયરૂપ બનશે.

અને, એવા આંતરરાષ્ટ્રીય સમાજના સભ્યો છીએ કે જેમનો ઈતિહાસ માત્ર ઈસુથી જ નહિ પણ લગભગ ૪૦૦૦ વર્ષો પૂર્વની અધ્યાધામના તેઢાથી પ્રારંભાયો હતો. આ સમજ આપણામાં હશે તો તે આપણને ઈશ્વરના કરારના હેતુના ઐતિહાસિક વ્યાપ અને સાથે સાથે તેની માનવવંશીય વિશાળતા સમજવા સહાયરૂપ બનશે.

૩:૭-૧૮

૫. મોશેનો મહિમા અને પ્રિસ્તનો મહિમા

તેમના વિરોધીઓની ‘મોશેને પાછા અનુસરવાનો’ બોધ આપતી ધર્મસેવાનો વિરોધ કરતા પાઉલ એકાએક જૂના તથા નવા કરાર વચ્ચેના અતિ વિસ્તીર્ણ વિરોધોમાં ખૂપી જ્યાય છે. જો જૂનો કરાર શિક્ષા તથા મૃત્યુનું ચિંતન કરતો હતો તો નવો કરાર ન્યાયીપણું અને જીવનનું ચિંતન કરતો હતો. જૂનો કરાર ક્ષણિક હતો અને હવે તે નાખૂદ થઈ ચૂક્યો હતો જ્યારે નવો કરાર શાશ્વત હતો અને કોઈપણ અંત વિના ચાલુ રહેવાનો હતો. સૌથી મોટી વાત તો તે હતી કે આપણાં જીવનનું પ્રિસ્તની જીવનશૈલીમાં રૂપાંતર કરનાર ઈશ્વરના આત્માનું ચિંતન આ નવો કરાર કરતો હતો.

૧. ક્ષણિક અને શાશ્વત (૩:૭-૧૧)

૭ અને મરણસૂચક ધર્મસંસ્થા, જેના અજ્ઞરો પથ્યરો પર કોતરેલા હતા, તે જો એટલી બધી ગૌરવવાળી હતી કે, ઈસાબેલપુત્રો, મૂસાના મુખ પરનું તેજ જે ટળી જનારું હતું તે તેજને લીધે, તેના મુખ પર ધાર્તાને જોઈ શક્યા નાહિએ; ^૮ તો તે કરતાં આત્માની ધર્મસંસ્થા વિશેષ ગૌરવવાળી કેમ ન હોય? ^૯ કેમ કે જો દંડાજ્ઞાની ધર્મસંસ્થા ગૌરવરૂપ છે, તો ન્યાયીપણાની ધર્મસંસ્થા ગૌરવમાં બહુ અધિક છે! ^{૧૦} અને એ રીતે જોતાં જે ગૌરવવાળું હતું તે તેના કરતાં અધિક ગૌરવ [વાળી ધર્મસંસ્થા] ના કારણથી, જાણે ગૌરવરહિત થયું. ^{૧૧} કેમ કે જે રૂ થવાનું હતું તે જો ગૌરવવાળું [હતું], તો જે કાયમ રહેનાર છે તે વિશેષ ગૌરવવાળું છે!

મોશેનો મહિમા અને પ્રિસ્તાનો મહિમા

જ્યારે આપણે પત્ર ઉપર તારીખ લખીએ છીએ તારે સભાન કે અભાનપણે આપણે ઈતિહાસનું ખંડમાં - ઈ.સ. પૂર્વે અને ઈ.સ. પછીમાં વિભાજન કરતી લાંબા સમયથી પ્રસ્થાપિત રૂઢિનું અનુસરણ કરીએ છીએ. પણ આશર્યની વાત તો એ છે કે આ ઈતિહાસનું મધ્યબિંદુ તે કાંઈ ખંડ કે યુદ્ધની કલ્યાણા કે દર્શન નથી. પણ તે છે એક વ્યક્તિ એટલે કે ઈચ્છા પ્રિસ્ત. બધી જ ઘટનાઓની ગણતરી પ્રિસ્તાના એટલે કે તેમના આગમનપૂર્વેના અથવા તેમના આગમન પછીના સંદર્ભમાં થાય છે. તે નોંધપાત્ર પરંપરાનો પ્રારંભ આપણે જેની ચર્ચા કરીએ છીએ તેવા ફકરા જેવા ફકરાઓથી થાય છે જેમાં પાઉલ પ્રિસ્તની આજુભાજુ જ ઈતિહાસનું વિભાજન કરે છે. તેમના આગમને એક ધર્મસેવાનો અંત આણ્યો અને બીજી ધર્મસેવાનો પ્રારંભ કર્યો.

પહેલી ધર્મસેવા મોશેની ધર્મસેવા કહેવાતી જ્યારે બીજી ધર્મસેવા પ્રિસ્તની ધર્મસેવા હતી. જોકે, મોશે તથા પ્રિસ્ત બંનેને મહિમાવંત - તેજસ્વી વર્ણવાયા છે (કલમ ૭, ૧૮). છતાંય તેમનો મહિમા અસમાન છે. હવે પ્રિસ્તના આગમન પછી મોશેનો કોઈ મહિમા - તેમનું કોઈ તેજ રહ્યું નથી. મોશે અને પ્રિસ્તની ધર્મસેવાની તુલના કરતાં શા માટે પાઉલ ‘તેજ-મહિમાના ઘ્યાલની’ (૩:૭ થી અને ૪:૧૭ વચ્ચે સોળ વાર જે મહિમાનો ઉલ્લેખ થયો છે.) ચર્ચા કરે છે ? તેનો ઉત્તર કદાચ કર્ણિથમાં ઊભી થયેલી નવી પરિસ્થિતિમાં મળશે. ત્યાં યદૂહી ધર્મસેવકો મંડળીઓને મોશેના ધર્મશાસ્ત્રની આણ નીચે લાવવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. તેમનો કદાચ એવો પણ દાવો હોય કે મોશે પ્રિસ્ત જેવા જ હતા અથવા તો તેમનાથી ચડિયાતા હતા. અને પ્રિસ્ત તો માત્ર મોશેના કરારનો એક માત્ર અંશ હતા. તેના પ્રત્યાઘાત રૂપે પાઉલ ‘તેજ’ પ્રધાનાત્ત્વનો ઉપયોગ કરી નિર્ગમનના ૩૪:૨૮-૩૫માંથી બોધ આપતા જણાવે છે કે લોકો તેમની તેજસ્વિતા ન કેબી જાય તેટલા માટે મોશેને મુખ ઉપર પડદો નાંખવો પડતો. આ પ્રેરિતને મન તેનું કારણ એ છે કે મોશેના મુખ ઉપરનું તેજ ઊડી જતું હતું અને ઈગરાયલીઓ તેને ‘ઊડી જતું’ જોઈ જાય તેવું તે ઈચ્છતા નહોતા. (કલમ ૧.૩). બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો મોશેની ધર્મસેવા કણિક હતી. તે સ્વયંપૂર્ણ નહોતી. મોશેનું ધર્મશાસ્ત્ર તો તેની પાર રહેલી સમાપ્તિનો-પૂર્ણતાનો નિર્દેશ કરે છે અને તે પૂર્ણતા હતા : પ્રિસ્ત. અન્યત્ર તેમણે લખ્યું છે કે ‘ધર્મશાસ્ત્ર તો પ્રિસ્તમાં સમાપ્ત થાય છે. અને જે કોઈ

ખ્રિસ્ત ઉપર વિશ્વાસ રાખે છે તે ન્યાયી હરે છે.'^૧ મોશેની તુલનામાં દમસ્ક્સ નજીક પાઉલે નીરખેલું (સંદર્ભ ૪:૬) ખ્રિસ્તનું તેજ શાશ્વત છે, અતિશય મહાન તથા સ્વર્ગીય છે.

પણ શા માટે આ કર્થિંથવાસીઓ આ નવાગંતુકોના મોશેના તથા તેના ધર્મશાસ્ત્રના સંદેશથી આકર્ષિયા હતા? જો આજના યુગના માનવીને ખ્રિસ્તી ધર્મમાં રહેલી તેની પ્રાચીનતા મૂંજવે છે તો ત્યારે તેમાં રહેલી આધુનિકતા લોકોને મૂંજવતી હતી.^૨ તે યુગના લોકો અતીતનો આદર કરતા, અને એમ માનતા કે પુરાણા વિચારો તથા પુરાણી પરંપરાઓ દેવો દ્વારા પ્રસ્થાપિત થયેલાં છે. કિસેરાએ લઘું હતું કે 'પ્રાચીન યુગો દેવોની વધુ નિકટ હતા.'^૩ આ ધર્મસેવકોએ નક્કી મોશેને એક આદરશીય વ્યક્તિ તથા તેમના દેવળોને પ્રાચીન સંસ્થાઓ તરીકે ચીતરી હશે. તહુપરાંત, યહૃદીઓ ઈશ્વરના લોકો હતા તે ઈતિહાસ પ્રતિષ્ઠ વાત હતી અને ત્યારે તેઓ વિશ્વાસ અનેક સ્થળોએ વસ્યા હતા અને રોમન સામ્રાજ્યની વસતીમાં લગભગ દસમાં ભાગની વસતી તેમની હતી. યહૃદી લોકોનાં સભાસ્થાનોમાં અસંખ્ય 'ઈશ્વરની બીક રાખનારાઓની' કે બિનયહૃદી પ્રેક્ષકોની ઉપસ્થિતિ જ અનેક મૂર્તિપૂજકોના યહૃદી ધર્મ પ્રત્યેના આકર્ષણનો પુરાવો હતી. યહૃદી ધર્મમાં બેળસેળ કરી તેનો પાંખડી, નૂતન અર્થ કરનાર, પોતાની જાતે જ પોતાને ઉપદેશક જાહેર કરનાર એક ઉદ્ઘાત ધર્મસેવક તરીકે પાઉલને રૂખસદ આપવાનું કામ આ નવાગંતુકો માટે સાવ સહેલું હતું.

નવા કરારના અન્ય લેખકોની જેમ પાઉલે પણ તેવો બોધ આપ્યો હતો કે ખ્રિસ્ત એટલે ઈશ્વરે યહૃદીઓને આપેલાં વચનોની પૂર્ણતા, તે વચનોમાંથી પાખંડી છુટકારો નહિ. 'ઈશ્વરનું એક એક વચન તેમનામાં 'હા' રૂપે મૂર્ત થયું છે. અને તેથી આપણે તેમના દ્વારા ઈશ્વરના મહિમાને અર્થે 'આમીન' કહીએ છીએ.' (૧:૨૦). મોશેની ધર્મસેવાના સમયમાં જે ઈશ્વરે વચનો આપ્યાં હતા તે ને તેજ ઈશ્વર પ્રેરિતો જેમને જાહેર કરતા

૧. રોમનોને પત્ર ૧૦:૪

૨. સંદર્ભ આર. એલ. વિલ્કન કૃત 'The Christians as the Romans Saw them' એવે યુનિ. પ્રેસ. ૧૯૮૪) પૃ. ૧૨૨.

૩. ૩. લેગિબસ ૨, ૧૦, ૨૭.

મોશેનો મહિમા અને પ્રિસ્તાનો મહિમા

હતા (૧:૧૮) તે પ્રિસ્તમાં તે વચનો પરિપૂર્જ થાય લેનું ધ્યાન રાખતા હતા. જે લોકો એમ કહેતા હતા કે પ્રિસ્તીધર્મ તે યહૃદીધર્મનો પાખંડી સંપ્રદાય છે તેમને ઉત્તર આપીને પાઉલ તેમ મનાવવાનો આગ્રહ રાખતા હતા કે ઈશ્વર એક જ છે, વચન તથા તેની પૂર્ણતાનો કરાર પણ એક જ છે અને ઈશ્વરના બોલાયેલા શબ્દને વચન કે તેની પરિપૂર્જતા માનતા કરારબદ્ધ લોકો પણ એક જ છે. આપણે માટે હવે જૂનો અને નવો કરાર કમશા: વચન તથા તેની પરિપૂર્જતાની સાક્ષીરૂપ છે અને તે બંને સાથે મળીને પ્રભુજન માટે ઈશ્વરનાં વચનો બને છે.

દેખીતો પ્રશ્ન એ હતો કે આ પ્રિસ્તી યહૃદીઓ અવિશ્વાસી યહૃદીઓની જેમ હઠાગ્રહપૂર્વક માનતા હતા કે મોશેની ધર્મવ્યવસ્થા હજુ પણ પ્રવર્તે છે. આ નવાગંતુકોએ (જેઓ કંઈક અંશે પ્રિસ્તીઓ હતા, જો કે તે કેટલા પ્રમાણમાં પ્રિસ્તીઓ હતા તે આપણે જાણતા નથી) ઈસુને મોશેના કરારની અંદર ગોઠવતા હતા અને ઈસુ તે કરારમાંના વચનોની પરિપૂર્જતા હતા અથવા તે કરારનું તે ધ્યેય હતા. તે વાતનો તે લોકો ઈન્કાર કરતા હતા. પાઉલનો પ્રતિભાવ એ હતો કે ઈશ્વરે જ આ નવો કરાર કર્યો હોવાથી (કલમ ૫) પ્રિસ્તીઓએ પાછા વળીને ભૂતકાળ તરફ ન જોવું જોઈએ. આ ફકરામાં જૂના કરાર તરફ પાછા ન ફરવા માટે તથા નવા કરારને વળગી રહેવા માટે કર્ણિથવાસીઓને સમજાવવાની દલીલના તે બે પ્રસ્તુત રસ્તા અખત્યાર કરે છે.

પહેલાં તો તે જૂના કરારની નવા કરાર વિસુદ્ધની સરખામણી કરે છે. અગાઉની ‘ધર્મસેવા’ મૃત્યુ નિપાત્તાવનારી હતી (કલમ ૭). અને ‘શિક્ષા આપનારી’ (કલમ ૮) હતી. જ્યારે આ નવી ધર્મસેવા ‘આત્મા’ (કલમ ૮) અને ‘ન્યાયપણા’ (કલમ ૮) દ્વારા અંકિત હતી. અગાઉની ધર્મવ્યવસ્થાનું પાઉલનું આ નકારાત્મક મૂલ્યાંકન તે કરારના પ્રતિષ્ઠિત સભ્યોના અભિપ્રાયોને મળતું આવે છે. ઈશ્વરે તેમને મિસરમાંથી બચાવ્યા ત્યાર પછીના હિન્દુઓનાં વર્તન અંગે ઈશ્વરનું કહેવું છે કે ‘તેમણે મારા કરારનો ભંગ કર્યો.’ આવું યર્મિયા નોંધે છે.^૪ પુનર્નિયમમાં મોશેએ કહું હતું, ‘તમે હઠીલી પ્રજા છો’ અને ‘આજ સુધી પ્રભુએ તમને તે સમજવાની

બુદ્ધિ કે તે જોવાની આંખ કે તે સાંભળવાના કાન આપ્યા નથી.’^૫ ઈશ્વરે તેમને આપેલા નિયમોનું તે પાલન નહિ કરતા હોવાથી આ આશાઓ મૂળની ઈચ્છા ગ્રમાણો^૬ જીવન પ્રેરક ન બની પરંતુ ‘અક્ષર’, (કલમ ૬) બની જેણે તેમને શિક્ષા કરી અને ઈશ્વર સાથેની તેમની સંગતનો નાશ કર્યો.

જ્યારે નવા કરારની તો તેનાથી સાવ ઊંઘી જ અસર પડી. જો અક્ષરની ધર્મસેવા મૃત્યુ નિપઞ્ચવતી હતી તો, આત્માની ધર્મસેવા જીવાડતી હતી. (કલમ ૬) જો જૂનો કરાર તેમને શિક્ષા ફરમાવતો હતો તો આ નવો કરાર ન્યાયપણું બક્ષતો હતો. (કલમ ૮) અને તે ‘શિક્ષા’નો વિરોધી હોવાને કારણે તેનો અર્થ ‘શિક્ષામાંથી - પાપમાંથી છુટકારો’ જ થાય, પાછળ આવતા એક ફકરામાં પાઉલે ઈશ્વરના સદ્ગુણને ઈશ્વરે તેમની સામેનાં માણસોના પાપ લેખામાં લીધા વિનાં’ (પ:૧૮-૨૧) સાથે સાંકળે છે ત્યારે આ અર્થને સમર્થન પ્રાપ્ત થાય છે. તે ફકરા ગ્રમાણો તો જે લોકો તે નિષ્યાપ - ગ્રભુમય બન્યા છે, જે લોકોને ખાતર તેમનાં મૃત્યુ દ્વારા તેમને પાપરૂપ બનાવવા, તે ઈસુમય બન્યા છે તેમના પાપ ઈશ્વર લેખામાં લેતો નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તેમને ખાતર જે મૃત્યુ પામ્યા તથા પોતાના પુત્રના જે અનુયાયી બન્યા છે અને તેમનામાં જે વિશ્વાસ રાખે છે તેમને ઈશ્વર નવા કરાર નીચે ક્ષમા આપે છે. તહુપરાંત, ઈશ્વર આ લોકોને આત્મા આપે છે એટલે કે તેમના અંતરમાં, તે ખુદ વસે છે અને જીવન આપે છે. (કલમ ૬).

‘ન્યાયીપણું’ અને ‘આત્માની’ બંને કૃપાદાનોનો ઉલ્લેખ અન્યત્ર પાઉલનાં લખાણોમાં થયો છે. એક ફકરામાં તે કહે છે કે ‘વિશ્વાસને કારણે આપણે ન્યાયી ઢરી ચૂક્યા છીએ’ (ન્યાયી જાહેર થઈ ચૂક્યા છીએ) અને બીજે તે કહે છે કે ‘વિશ્વાસપૂર્વક શુભસંદેશ (સુવાત્તી) સાંભળવાથી’ ‘આત્માની પ્રાપ્તી થઈ છે.’^૭ આપણે જ્યારે પ્રિસ્તમાં વિશ્વાસ ધરાવીએ છીએ ત્યારે જ ‘ન્યાયીપણું’ તથા ‘આત્મા’ બંને આપણને પ્રાપ્ત થાય છે. એક પ્રસંગે તો તે આ બંને વિચારોને એકસાથે મૂકે છે. - ‘જો પ્રિસ્ત

૫. પુનર્નિયમ ૮:૬ સંદર્ભ ૧૦:૧૬, ૨૮:૪. ૬. પુનર્નિયમ ૫:૩૩.

૭. રોમનોને પત્ર પ:૧, ગલાતીઓને પત્ર ત:૨.

મોશેનો મહિમા અને જ્યિતાનો મહિમા

(એટલે કે આત્મા) તમારામાં વસતો હોય... તો ન્યાયીપણાને કારણે તમારો આત્મા જીવે છે.'^૧ એટલે સ્પષ્ટ છે કે ન્યાયીપણાને કારણે કે દંડમુક્તિને કારણે ઈશ્વર આપણને જીવન બદ્ધ છે, આત્માં દ્વારા તેની સાથેનો જીવંત સંબંધ બદ્ધ છે.

જૂના કરાર તરફ પાછા વળવા વિરુદ્ધની પાઉલની બીજી દલીલ એ છે કે તે હવે નાભૂદ થઈ ચૂક્યો છે. જો અગાઉની 'ધર્મસેવા એટલી તેજસ્વી હોય' તો નવી - પાછળની ધર્મસેવા તો 'તેનાથીય વધુ તેજસ્વી રહેવાની' (કલમો ૮, ૯, ૧૧). છતાંય એટલું જ માત્ર નહોતું કે એક ધર્મસેવા ચિહ્નાતી હતી. પરંતુ એક વાર જ્યારે નવી ધર્મવ્યવસ્થાના વધુ મહાન, શાશ્વત મહિમાનું આગમન થયું કે તરત જ જૂના કરારનો તેનાથી ઓછો, ક્ષણિક મહિમા ચાલુ ન રહ્યો પણ પૂરો થયો. મોશેના મુખપરનું તેજ 'ઉડી જતું હતું' (કલમ ૭, ૧૧, ૧૩). અથવા વધુ સ્પષ્ટતાથી કહીએ - તો તે 'નાભૂદ થતું હતું.'^૨ મોશેના ચહેરા પર પોતાની 'તેજસ્વિતા' મૂક્તાં ઈશ્વરે તેની સમયમર્યાદા બાંધી હતી. તેનાથી ઉલ્લંઘ આ નવી ધર્મસેવાનું તેજ તો અનેકગણ્યું અને શાશ્વત છે. (કલમ ૧૧). હવે જ્યારે નવા કરારનું આગમન થઈ ચૂક્યું જ છે ત્યારે 'જે તેજસ્વી હતું તે હવે આ અપાર તેજસ્વિતા આગળ તેજસ્વી રહેતું નથી.' (કલમ ૧૦).

બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો નવા કરારના વધુ મહાન અને અપાર તેજ આગળ જૂના કરારનું તેજ 'ઓસરી ગયું છે.' ખુદ જૂનો કરાર હવે તેજસ્વી નથી રહ્યો. તે તેજસ્વી એટલા પૂરતો છે કે તે આવનારા મહિમાવંતનું વચ્ચન આપે છે. પાઉલ અગાઉની ધર્મસેવાને ના કબૂલ કરતા નથી. જો વચ્ચન ન હોત તો તેની પરિપૂર્ણતા ન હોત. ગમે તેમ તોય ઈશ્વરની ધર્મિયાળ હવે સવારથી તે રાત સુધી આગળ વધી છે. વાચકો તે સમજ લે કે પુરાણો કાળ પસાર થઈ ગયો છે, તે પાછો કયારેય આવવાનો નથી. ઈશ્વરની ધર્મિયાળને હવે પાછી ઠેલી શકાય તેમ નથી.

પાઉલના આ બોધ પરથી આપણો તો તે સમજવાનું છે કે ધર્મસેવાઓ
૮. રોમનોને પત્ર ૮:૧૦

૯. એ.ટી. હેન્સન કૃત 'Jesus Christ in the Old Testament'
(એસ.પી. સી.કે., ૧૯૬૫) પૃ. ૨૫-૩૫, સંદર્ભ બેરેટ પણ.

કે ઈશ્વરના કરારની ધર્મવ્યવસ્થાનું અર્થઘટન કરતાં આપણે નક્કર સિદ્ધાંતો પ્રસ્થાપિત કરવા જોઈએ. પાઉલના વિરોધીઓની જેમ આપણે એવું ન વિચારી શકીએ કે એવું આચરણ ન કરી શકીએ કે નવા કરારે જૂના કરારને નાબૂદ નથી કર્યો. છિસ્તી ઈતિહાસમાં આ લોકો જ એવા થોડાક લોકો હતા કે જેમણે પહેલી વાર કરારોને ગુંચવી નાંખ્યા. બે ઉદાહરણો પરથી તે સમજાશે.

ત્રીજી સદીમાં, કાર્થેજના ધર્મધ્યક્ષ સ્પાઈપ્રિયને નવા કરારના પ્રભુભોજન તથા ધર્મસેવાને જૂના કરારના બલિ તથા યાજકપદ સાથે સરખાવીને લખ્યું.^{૧૦} અને આમ કરી નવા કરારની વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતાને ઝાંખી પાડી. આથી મંડળીઓને સ્થાપવાની, સુદઢ બનાવવાની સ્થાનિક મંડળી અને પાળકિય સેવાની ભવ્ય ધર્મસેવાના અને ધર્મસેવકના બલિદાનો આપનાર તરીકેના ભવ્ય દ્રષ્ટિકોણો અંગેના નવા કરારના વિશિષ્ટ અભિપ્રાયોને પાછળથી હાનિ પહોંચી. મધ્યકાલીન યુગમાં પાછળથી જે અભિપ્રાયો વિકસ્યા તે સાઈપ્રિયનના પ્રારંભના લખાણને કારણે વિકસ્યા.

બારમી સદીમાં કેટલાક ઉદારમત ધરાવનાર ધર્મશાસ્ત્રીઓએ નિર્ગમનની હકીકતનો ઉપયોગ ત્રીજા વિશ્વમાંના માર્કિસવાઈ વર્ગવિગ્રહને સમર્થન આપવા કર્યો.^{૧૧} આથી, મૂળ નિર્ગમન હકીકત આધુનિક સમજૂતીને સમર્થન આપવા નિષ્ફળ તો નીવડી જ પણ સાથે સાથે વધુ મહત્વનું તોએ છે કે તે સમજૂતી એ રીતે અપાઈ કે જાણે નવી વ્યવસ્થા જૂની વ્યવસ્થાને વટાવી આગળ નીકળી ગઈ નહોતી. આનું પરિણામ એ આવ્યું કે કેટલાક સ્થળોએ છિસ્તીધર્મને રાજકારણનો રંગ લાગ્યો અને તેની શુભસંદેશ સુવાતર્ણના પ્રચારની મહત્ત્વા ઘટી ગઈ.

આ ઉદાહરણો દર્શાવે છે કે જો અર્થઘટન કરવામાં યોગ્ય સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ ન થાય તો છિસ્તી મંડળીઓ અંગેના તથા રાજકારણ અંગેના ક્ષેત્રોમાં મહત્વના પરિણામો આવે છે. અહીં માત્ર આ બે ક્ષેત્રોનો જ ઉલ્લેખ પૂરતો છે.

૧૦. સિપ્રિયન ફૂત 'Epistle 62, સંદર્ભ ટી.એમ. લિન્ડસે ફૂત' 'The Church and Ministry in the early Centuries' (છોડક એન્ડ સ્ટોંગન, ૧૯૦૨) પૃ. ૨૮૮ અને આગળ

મોશેનો મહિમા અને પ્રિસ્તાનો મહિમા

૨. ઈશ્વર સમક્ષ ખુલ્લેમુખે (ઉદ્ગાચાર ૧૨-૧૮)

૧૨ તેથી અમને એવી આશા હોવાથી અમે બહુ છિંગતથી બોલીએ છીએ; ^{૧૩} અને મૂસાની પેઠે નહિ કે, જેણે ઈશ્વાઅલપુત્રો ટળી જનારા (મહિમાનો) અંત નિષાળે નહિ માટે પોતાના મુખ પર મુખપટ નાખ્યો; ^{૧૪} પણ તેઓનાં મન કઠણ થયાં; તેમ કે છેક આજ સુધી જૂનો કરાર વાંચતી વખતે તે જ મુખપટ કાઢ્યા વગર એમ ને એમ રહે છે; પણ તે (મુખપટ) તો પ્રિસ્તામાં દૂર કરવામાં આવે છે. ^{૧૫} પણ આજ સુધી જ્યારે મૂસાનાં (પુસ્તક) વાંચવામાં આવે છે, ત્યારે તેઓનાં હદ્ય પર મુખપટ હોય છે. ^{૧૬} પણ જ્યારે તે (લોક) પ્રલુની ભણી ફરશે, ત્યારે તે મુખપટ દૂર કરવામાં આવશે. ^{૧૭} હવે પ્રલુની આત્મા છે; અને જ્યાં પ્રલુનો આત્મા છે, ત્યાં સ્વતંત્રતા છે. ^{૧૮} પણ આપણે સર્વ ઉધારે મુખે જાણે કે આરસીમાં પ્રલુનો મહિમા નિષાળીને પ્રલુના આત્માથી અધિકાધિક મહિમા ધારણ કરતાં તે જ રૂપમાં રૂપાંતર પામીએ છીએ.

અ. હઠાવાયેલો પડદો - ખુલ્લુંમુખ

પાઉલ એવી કઈ ‘આશા’ (કલમ ૧૨)ની વાત કરે છે? અગ્ગાઉની કેટલીક કલમો અને હવે પછી પણ જે આવે છે તે કલમો નિઃશંક દર્શાવે છે કે ‘મહિમા’ની આશા તેમના મનમાં છે. (કલમ ૧૭ અને આગળ) ^{૧૯} નવા કરારની ધર્મસેવા મહિમાવંત છે. (કલમ ૮-૯) અને જેઓ તે પ્રાપ્ત કરે છે તેમને તે મહિમા અર્પે છે (કલમ ૧૮) આ મહિમા ક્યો? ઈશ્વર માનવીને હંમેશા અદશ્ય રહ્યો છે અને રહેશે. બાઈબલની વાતમાં વિવિધ નિષાયક બિંદુએ તેણે જે દર્શાવ્યું છે તે તેનો મહિમા દર્શાવ્યો છે - અને અંતે જ્યારે આપણે તેની સામે આવીશું ત્યારે આપણે તેના મહિમાના સહભાગી બનીશું, આપણે પણ મહિમાવંત બનીશું. ‘ઈશ્વરનો મહિમા’ તે એક જ વાક્ય ઈશ્વર તેના અનુયાયીઓ પર અંતસમયના જે આશીર્વાદ

૧૧. ઉ.ત. જી. ગુટરીઝ ફૂત ‘The Theology of Liberation’ (અસ.સી.અમ. ૧૯૭૪) પૃ. ૧૫૫ અને આગળ.

૧૨. સંદર્ભ, રોમનોને પત્ર ૫:૨

વરસાવવાનો છે તેનું સ્પષ્ટ સૂચન કરે છે. ઈશ્વરના અનુયાયીઓની આ જ 'આશા' છે.

આ ફકરામાં પણ જૂના તથા નવા કરારો વચ્ચેનો ભેદ ચાલુ જ રહ્યો છે. જોકે, અહીં તે કરારોને અનુસરતા લોકો પર ભાર મુકાયો છે. આ ભેદ કેન્દ્રિત થયો છે. નિર્ગમન ૩૪:૨૮-૩૫ની વાતમાંથી વેવાયેલા 'પડદા'ના ઉદાહરણ પર મોશેનો ચહેરા પરનો પડદો જૂના કરારને અનુસરતા લોકોના 'મન' પર (કલમ ૧૪) છે તેવું રૂપકાત્મક રીતે કહેવાયું છે. પાઉલ અહીં બે અતિ પ્રસ્તુત મુદ્દાઓ દર્શાવે છે. એક બાજુ, તે મોશેના ખુદના શર્ષદો વંતે છે કે ઈશ્વરે તેમને મિસ્સરમાંથી બચાવ્યા તેનો અર્થ તથા તેનું મહત્ત્વ સમજવામાં લોકો સ્વેચ્છાએ નિર્ઝળ નીવડયાં છે.^{૧૩} બીજી બાજુ, પાઉલ એવું સૂચયે છે કે આ જ કારણો ઈશ્વરે તેમને તે સમજવા ન દીધું કે મોશે સાથેના કરારમાં અપાયેલાં વચનો પ્રિસ્તમાં પરિપૂર્ણ થશે. પ્રિસ્તનો નિર્દેશ કરતો મહિમા તેમણે જૂના કરારમાં જોયો નહિ. પરિષામ તે આચ્યું કે અઠવાડિયાઓના અઠવાડિયા સુધી તેમો યધૂદીઓના સભાસ્થાનમાં બેસીને મોશેના કરારના ફકરાઓ સાંભળતા રહ્યા છતાંય અજ્ઞાનનો આ પડદો તેમને 'વંચાતા' (કલમ ૧૪-૧૫) ધર્મશાસ્ત્રો સમજવામાં અવરોધરૂપ બનતો રહ્યો. આ પડદાને કારણો માત્ર જૂના કરારના વાચનથી કશું સિદ્ધ નહિ થાય. હુદેસનું ભાષ્ય જેમ કહે છે તેમ, 'બધારનો પડદો જેનું પ્રતીક હતો તે જ પડદો, ભીતરનો પડદો, ઉજ પણ જ્યારે તે લોકો ભૂતકાળની જેમ નવેસરથી જૂના કરારના શાસ્ત્રોરૂપે મોશેનો સામનો કરે છે ત્યારે ઈજ્રાયલીઓનાં હદ્યોને અંધારામાં રાખે છે.'

મોશેના સમયમાં જે પડદો, તે પડદાની પાછળ, મોશેના ચહેરા પર રહેલું તેજ નીરખવામાં ઈજ્રાયલીઓને અવરોધરૂપ બનતો હતો તે હવે તેમનાં મન પર છવાઈ ગયો છે અને એટલે જે શાસ્ત્રો તે લોકો નિયમિત સાંભળે છે તેમાં રહેલું તેજ નીરખવામાં પણ તે અવરોધરૂપ બને છે. તે જૂના કરારમાં અપાયેલાં વચનો જેમનામાં પરિપૂર્ણ થયાં છે અને ગ્રેણિતો જેમનો ઉપદેશ કરે છે તે (૧:૧૯-૨૦) પ્રિસ્ત જ (કલમ ૧૪) તે પડદો

૧૩. પુનર્નિર્યમ ૨૮:૨-૪.

મોશેનો મહિમા અને જ્યિસ્તાનો મહિમા

હઠાવી શકે.' જૂના કરારમાં યદ્ધૂદીઓને જેમ સમજાવવામાં આવ્યું કે મસીહા એ જ ઈસુ છે અને તેમની તરફ ફરો તેવું તેમને સમજાય તો જ પડદો હકે અને તેમનો મહિમા દેખાય (કલમો ૧૬, ૧૮)૧૪

તો પછી, જેમના તરફ કોઈ વળે તે પ્રભુનો આત્મા છે. (કલમ ૧૭) લખીને પાઉલ શું કહેવા માગે છે? તેમના કહેવાનો અર્થ શું એ છે કે પ્રભુ ઈસુ અને આત્મા એક જ વ્યક્તિ છે? શું તે જેમ સૂચવવા માગે છે કે દિવ્ય સ્વરૂપમાં ત્રણ નહિ પણ બેજ (પિતા અને પ્રભુ એટલે કે આત્મા) વ્યક્તિઓ છે? આ પત્રનો ઉપસંહાર જે પ્રસિદ્ધ ત્રિપદી 'કૃપા' દ્વારા થાય છે તે દ્વિઅેકના સિદ્ધાંત કરતાં ત્રિઅેકના સિદ્ધાંતને નિષ્ઠાપિક સમર્થન આપે છે.

યદ્ધૂદી ધર્મસેવકો સાથે તેમની અત્યારની દલીલમાં પાઉલ એક મહત્વનો મુદ્દો ઉપસાવવા માગે છે. જૂના કરાર પ્રમાણે મોશે ઈશ્વર તરફ ફર્યા. પણ હવે આ જૂનો કરાર તો જ્યિસ્ત અને પવિત્ર આત્મામાં પરિણમે છે. જૂના કરારના ઈશ્વરે હવે વધુ પૂર્ણરૂપે પોતાને પિતા, પુત્ર અને પવિત્ર આત્મારૂપે પ્રગટ કર્યો છે. જે પ્રભુ તરફ આપણે હવે વળીએ છીએ તે તો પ્રભુ ઈસુ જ્યિસ્ત છે. જો પાઉલે માત્ર નિર્ગમન ઉઘાને જ ટાંકી હોત તો વાંચકોએ એવો નિર્ઝર્ખ કાઢ્યો હોત કે જૂના કરારના પાલનના અનુસંધાનમાં તેઓ જૂના કરારના ઈશ્વર તરફ ફરી શક્યા હોત. પણ નવા ધર્મસેવકોએ તો 'દેહધારી' ઈસુ પર જ એટલે કે ઈસુના યદ્ધૂદીપણા પર અને નિયમના રક્ષક તરીકે જ ધ્યાન તેજિત કર્યું છે. પણ માત્ર આ યદ્ધૂદી ઈસુદ્વારા નહિ, દેહધારી ઈસુ દ્વારા નહિ પરંતુ જે ઈસુનો મહિમા સ્વર્ગમાં થયો છે અને જે તેમના તરફ ફરનાર લોકોનાં હૃદયોમાં પવિત્ર આત્મા રેડી દે છે તે ઈસુદ્વારા જૂનો કરાર હવે નાભૂદ થયો છે. 'પ્રભુ તો આત્મા છે' એમ કહીને પાઉલ નવા તથા આધ્યાત્મિક કરારમાંના પ્રભુ ઈસુ જ્યિસ્તનો તથા પવિત્ર આત્મામાં જેણે પોતાની જાતને હવે વધુ પૂર્ણપણે પ્રગટ કરી છે તેવા જૂના કરારમાંના ઈશ્વરનો ટૂંકમાં ઉલ્લેખ કરે છે.૧૫

૧૪. સંદર્ભ પ્રે.કુ. ૧૭:૨-૩

૧૫. કાલ્યિનની ટીકા એવી છે કે 'આપણી સમજના આ કથનને જ્યિસ્તના તત્ત્વ સાથે કશું લાગતું વળગતું નથી. તે તો માત્ર તેમનો મોભો દર્શાવે છે.'

આથી, જૂના કરારને અનુસરતા લોકો તથા નવા કરારને અનુસરતા લોકો વચ્ચેનો જે બેદ પાઉલ પાડવા માગે છે તેના ઉપર જ પડદાનું ઉદાહરણ કેન્દ્રિત થયું છે. મોશે તથા યધ્યાદી લોકો પડદાધારી છે. જ્યારે પાઉલ તથા બીજા પ્રિસ્ટીઓ ખુલ્લાં (કલમ ૧૮) છે. ડબલ્યુ સી. વાન્યુનિકે દર્શાવ્યું છે કે ચહેરાને ઢાંકી ઢેવો એટલે ‘લજજા તથા શોક’ અનુભવવા જ્યારે ચહેરો ખુલ્લો રાખવો એટલે ‘વિશ્વાસ અને સ્વતંત્રતા’ અનુભવવા.^{૧૬} બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો જૂના કરાર નીચે શિક્ષા પામવાને કારણે લોકોના ચહેરા લજજાભર્યા હતા અને ઈશ્વરની ઉપસ્થિતિમાં બચકાટ અનુભવતા હતા. જ્યારે નવા કરારની ધર્મસેવા દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલા ન્યાયીપણાને કારણે લોકો તેમના ઈશ્વર સંમુખ ખુલ્લા અને વિશ્વાસભર હતા. જે લોકો આત્મા સ્વરૂપ પ્રભુ તરફ ફરે છે તે લોકો આત્માને પામે છે અને સ્વતંત્રતા ભોગવે છે. (કલમ ૧૭). જ્યારે બીજાઓ, સૂચવાયા પ્રમાણે હજુ પણ ગુલામીની દર્શામાં છે.

બ. મહિમાને નીરખવો

પડદો તે અંધત્વનું રૂપક હોવાથી તે તો સ્પષ્ટ છે કે જેઓ જૂના કરારને અનુસરે છે તે ઈશ્વરના મહિમા પ્રત્યે અંધ છે. જ્યારે નવા કરારને અનુસરતા લોકો તે મહિમાને નીરખે છે. (RSV આવૃત્તિ) આ તેજ, આ મહિમા વ્યક્તિના, ઈસુ પ્રિસ્તના (કલમ ૧૮, સંદર્ભ ૪:૬) ચહેરા પર લોકો નીરખે છે. જૂના કરારના મહિમાને કારણે જેમનાં મન જડ બન્યાં છે તે નથી પરિવર્તન સાધી શકતો કે નથી પ્રગતિ કરી શકતા, તે લોકો, જડ, નિર્જવ તણાવમાં જીવતાં પ્રાણીઓ જેવાં છે, ઊલદું જેમનું મુખ ખુલ્લું છે તે લોકો પ્રભુ ઈસુનો ‘મહિમા’ નીરખે છે અને ‘ઉત્તોતર મહિમા ધારણ કરતા તેની પ્રતિમામાં રૂપાંતર પામતા જાય છે.

ફક્રા ૩:૧૮ - ૪:૬માં પાઉલ ‘મહિમા નીરખવાનો’ તથા ‘પ્રકાશ જોવાનો’ ઉલ્લેખ કરે છે. શું તે આની શબ્દશા: અથવા રૂપકાત્મક અર્થ

૧૬. ડબલ્યુ. સી. વાન યુનિક ‘With Uneviled Face’ Nov. Test, ૨/૩, (૧૨-૭૪) પૃ. ૧૬-૧૭) પર છપાયેલા તેમના લેખ ‘to unclear the face’માં લખે છે કે ‘હિંમત’ શબ્દ અરામિક ભાષાના તે શબ્દ જેવો છે જેનો અર્થ ‘મુખ ખુલ્લું કરવું થાય છે.’

મોશેનો મહિમા અને પ્રિસ્તાનો મહિમા

કરે છે ? પાઉલે ખુદ તો શબ્દશઃ સૂર્યના તેજ કરતાં પણ વધુ તેજસ્વી પ્રકાશ આકાશમાંથી જળહળતો જોયો હતો.^{૧૭} પણ શું તે એમ કહેવા માગે છે. પરિવર્તનના તથકે, કોઈપણ રીતે આપણે પણ પ્રકાશ નીરખીએ છીએ - કદાચ આંતરિક કે રહસ્યમયરૂપે ? વિશ્વાસી તો “નીરખે છે”. પ્રિસ્તાના મહિમાના શુભસંદેશ (સુવાતી)નો પ્રકાશ (૪:૪) અને તે પ્રકાશ તો છે ઈશ્વરના મહિમાના શાનનો પ્રકાશ’ (૪:૬). પ્રકાશ ગ્રાસ્ત થાય છે. ‘શુભસંદેશ’ (સુવાતી) અથવા તો ‘ઈશ્વરના શાન દ્વારા’ એક ગીતકર્તાએ લખ્યું છે તેમ, ‘(ઈશ્વરના) શબ્દોનું દ્વાર’ જ માત્ર ‘પ્રકાશ આપે છે.’^{૧૮} પાઉલની ભાષા જે તેમના પોતાના અનુભવ માટે અક્ષરે અક્ષર સાચી હતી તે સામાન્ય રીતે વિશ્વાસીઓ માટે તો રૂપકાત્મક છે. હવે તે પ્રકાશ છે માહિતીસભર સમજણનો. અંધાપાનું અંધારું હવે દૂર થયું છે અને તેને સ્થાને આધ્યાત્મિક સાપ્રાજ્યનો પ્રકાશ આવ્યો છે.

ક. તેમની પ્રતિમા પ્રમાણે રૂપાંતર પામીએ છીએ.

‘તેમની પ્રતિમા પ્રમાણે રૂપાંતર પામવું.’ તે વાક્યનો અર્થ શો ? એટલું તો નક્કી જ કે આપણું એવું શારીરિક પરિવર્તન નહીં થાય કે જેથી આપણે પ્રભુના જેવા લાગીએ. પાઉલને સમજવાની કડી કદાચ તે હોય કે ‘આત્મા’ જે આપણા સહુની પ્રતિમારૂપે રૂપાંતર કરતો જાય છે’ તેજ વિશ્વાસીઓમાં ‘પ્રેમ, આનંદ, શાંતિ, ધૈર્ય, સૌજન્ય, ભલાઈ, વફાદારી, સૌભ્યતા, અને આત્મસંયમ’ના ‘ફળ’ ઉત્પન્ન કરે છે^{૧૯} તેવું અન્યત્ર કહેવાયું છે. એવું પણ હોય કે પાઉલની ભાષામાં આ નવ નૈતિક તથા આધ્યાત્મિક ગુણોનો ધ્વનિ હોય કેમ કે તે ગુણો ખરેખર ઈસુ સાથેના સામ્યને વર્ણવે છે અને જે ગુણો આત્મા આપણાદ્વારા સિદ્ધ કરે છે.

આ ચારિત્ર્ય - કઈ રીતે રૂપાંતર થાય છે ? જ્યારે વ્યક્તિ પ્રભુ તરફ વળે છે (કલમ ૧૬) ત્યારે ‘તે પડદો હઈ જાય છે’ અને આપણે પ્રભુના મહિમાને નીરખીએ છીએ. (RSV આવૃત્તિ કલમ ૧૮). જોકે ત્યાં વપરાય ત્યાં કિયાપદનો અર્થ થાય છે ‘પ્રતિબિંબિત કરીએ છીએ’ (MV આવૃત્તિ પ્રમાણે), પણ ‘નીરખીએ છીએ’ તે ઉપયોગ ચરિયાતો છે કારણું આવા

૧૭. પ્રે.કૃ. ૨૬-૧૭, સંદર્ભ ૮:૩, ૨૨:૬.

૧૮. ગીતશાસ્ત્ર, ૧૧૮:૧૩૦.

૧૯. ગલાતીઓને પત્ર ૫:૨૨-૨૩.

જ ફકરા (૪:૧૮) સમાનાર્�ી શબ્દ ‘જોવું’નો ઉપયોગ કરે છે. આ રીતે પાઉલ ઈશ્વરના શબ્દમાં રહેલી ધર્મસેવાની સાનિધ્યમાં એટલે કે શુભસંદેશ (સુવાત્તી)માં રહેલી ધર્મસેવાના સાનિધ્યમાં આવવાનું સૂચવે છે. અને તે ધર્મસેવા તો દઢપણે કહે છે કે ઈસુ પ્રિસ્ટ ઈશ્વરની પ્રતિમા છે અને ગ્રબુ પણ છે (૪:૨-૬). આ ધર્મસેવા દ્વારા આપણને ઈશ્વરનું શાન આપવામાં આવે છે. (૪:૧-૬). મંડળીના સભ્યપદદ્વારા અને સાથેસાથે બાઈબલના અંગત વાચન તથા પ્રાર્થનાદ્વારા આપણે આપણી જાતને શુભસંદેશની (સુવાત્તી)ની ધર્મસેવા નીચે મૂકવાના પગલાં ભરવા જોઈએ. બીજા પત્રમાં પણ પાઉલ આજ મહત્વનો વિચાર આ શબ્દોમાં મૂકે છે. - ‘નવી મનોવૃત્તિ ધારક કરીને તમે પોતે પલતાઈ જાઓ.’^{૨૦} તે સ્પષ્ટ છે કે આ રૂપાંતરની પ્રક્રિયા ‘આધ્યાત્મિક’ તો છે જ પણ તે તેના સ્વરૂપમાં રહસ્યમય નથી પરંતુ કેળવણી આપતી છે. કેળવણીનું તત્ત્વ તે પ્રિસ્ટનો શુભસંદેશ (સુવાત્તી) છે.

‘ગ્રબુનો મહિમા’ નીરખવાની ગ્રવૃત્તિ તે પ્રારંભથી તે અંત સુધી પ્રિસ્ટી જીવનની અપરિવર્તનશીલ ગ્રવૃત્તિ હોવી જોઈએ. આનું પરિણામ તે આવે છે કે ‘મહિમારી મહિમા’ સુધી આપું રૂપાંતર થાય છે. (NASB આવૃત્તિ). પ્રારંભમાં વિશ્વાસી શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ને તે જે રીતે સમજે છે તે રીતે તેના મનદ્વારા તે મહિમા ‘જુએ છે.’ અને ગ્રબુ તરફ ફરે છે. અંતે, પોતાની સામે જ મહિમા આવૃત્તિ સ્વર્ગીય ગ્રબુને તે જોતો હોય તેમ તે પોતે નજરે તે મહિમા નિધાળે છે. આ પ્રારંભ અને અંતની પ્રક્રિયા વચ્ચે તે મંડળીમાં પાળકિય સેવા દ્વારા આપાતી શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ની ધર્મસેવા દ્વારા આ મહિમાને નીરખે છે.

આ ફકરો રોમ પર લખેલા પત્રના ૮:૨૯-૩૦ સાથે વાંચવો જોઈએ. તે પત્રની તે કલમોમાં શાશ્વતીથી શાશ્વતી સુધી લંબાતી ઈશ્વરની મહાન યોજનાનો ઉલ્લેખ છે. તે દ્વારા આપણે ‘તેડાયેલા છીએ,’ ‘ન્યાયી ઠરાવેલા છીએ’, ‘મહિમાવંત કરેલા,’ પણ છીએ. આપણા ખુદનાં જીવનનો જ માત્ર નહિ પણ વિશ્વ ઈતિહાસનો ધૂમ્મટ પણ આપણે તેના વિશ્વાસીઓ બનીએ તેજ આપણે માટેનો ઈશ્વરનો ઈરાદો છે. આપણને મહિમાન્વિત

૨૦. રોમનોને પત્ર ૧૨:૨

મોશેનો મહિમા અને પ્રિસ્તાનો મહિમા

કરીને પરાકાણાએ પહોંચતી ઈશ્વરની આ યોજના વિશ્વાસી જન્મ્યો તે પહેલાં કે વિશ્વ રચાયું તે પહેલાં શાશ્વતીમાં ઘડાઈ ચૂકી હતી. એટલે જ તે મહત્વનું છે કે દિવસે દિવસે આપણે આ વિભાવનામય ચોકઠામાં જીવીએ કે જેથી આપણે જે કંઈ કરીએ કે વિચારીએ તે બધું આપણા જીવનમાં પ્રિસ્તી પ્રતિમા (અથવા મહિમા) ના વિકાસની વૃદ્ધિ કરવા કરીએ કે વિચારીએ.

પ્રિસ્તાનો શુભસંદેશ (સુવાર્તા) માત્ર આપણાં અંધકારમય જીવનોને જ અજવાળતો નથી પરંતુ એટલું જ નોંધપાત્ર તો એ છે કે તે જીવનોનું ધીમે ધીમે એવું તે રૂપાંતર કરે છે કે પ્રલુબુ ઈસુના નૈતિક અને આધ્યાત્મિક ચારિત્ય સાથે તેમનું સામ્ય વધતું જાય. તેનાથી ઊલટું, જૂના કરારે તો માત્ર શિક્ષા અને મૃત્યુ આપ્યાં. પાઉલના શબ્દો - ‘ઉત્તરોત્તર મહિમા ધારણ કરતાં કરતાં’ વિજ્ઞ્યી બને છે. જો કે પાઉલના આ વિરોધીઓની ધર્મસેવાનો વિજયોત્સવ નથી.^{૨૧} અથવા તો ઊંચા ઊંચા દેવળોમાં દેખાતી મંડળીની આકમણશીલતાના સમૂહ સભાઓનો અથવા મંડળીઓ અંગેની ઝડપથી વધતી જતી સંસ્થાઓનો વિજયોત્સવ નથી. પણ ‘વિનાશ પામી રહેલા,’^{૨૨} સંસારના પ્રપંચ સાથેના તેમના સંબંધથી બહારથી કહોવાતા અને વિઘટન પામતાં જીવનમાં આત્મા દ્વારા પ્રિસ્તાનું સૌંદર્ય નવેસરથી ભરતી ઈશ્વરની કૃપા તથા શક્તિનો વિજય છે. આપણા ભાંગેલા અને અંધકારમય જીવનમાં આવું રૂપાંતર સિદ્ધ કરવા ઈશ્વરની કૃપા જ પૂરતી છે અને ઈશ્વરની શક્તિ સમર્થ છે.

૨૧. કર્તિથીઓને બીજો પત્ર ૧૦:૧૩-૧૮, સંદર્ભ ૨:૧૪.

૨૨. કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૭:૩૧.

૪:૧-૬

૬. ઈસુનો ચહેરો

પાઉલ તથા તેમના વિરોધીઓ વચ્ચે જે કટુ સંઘર્ષ કરિથમાં ઉભો થયો હતો તે હવે વધુ ને વધુ સ્પષ્ટ થતો જાય છે. અગાઉ તેમણે તેમને એવા ‘બીજા ઘણાઓ’ કે જે ‘ઈશ્વરની વાણીમાં ભેળસેળ કરનારા હતા’ તેવા તથા કરિથવાસીઓ પર ‘ભલામણપત્રો’ લઈને આવનારા તરીકે ઓળખાવ્યા હતા. (૨:૧૭, ૩:૧). હવે તેમણે પાઉલ વિરુદ્ધ કરેલી ટીકાઓનું સ્વરૂપ આપણને જાણવા મળે છે.

આ આરોપોથી પાઉલ અતિશય દુભાયા હતાં છતાંય તે પોતાની ધર્મસેવા અથવા તો કરિથવાસીઓ સાથેની તેમની સંબંધગાંઠને છોડતા નથી. તેમનાથી બીજા કોઈ નાના માણસે તેમ કર્યું હોત અનેક લોકો સંકટ જોતાં જ ભાંગી જાય છે. પણ, આ નવી પરિસ્થિતિએ તો તેમને વધુ પુરુષાર્થ કરવા પ્રેર્યા. આ પત્ર જ તેનો પુરાવો છે.

પોતાના બચાવમાં પોતાની ધર્મસેવા, સંપૂર્ણ કાળજીપૂર્વક બજાવી છે તેવો પાઉલનો દાવો છે. તેમણે કોઈ પણ રીતે જ્ઞાસ્તી સંદેશને (પોતાને જે કહું છે તે કહેવા માટે) પલટી તેમાં ભેળસેળ કરી નથી અથવા પોતાના શ્રોતાઓ સાથે (પોતે જે કરાવવા ઈછે છે તે તે તેમની પાસે કરાવવા માટે) કશી બનાવટ કરી નથી. પોતાના શ્રોતાઓની પ્રામાણિકતાનો આદર કરતાં કરતાં તેમણે, ઈશ્વરના સન્નિષ્ઠ સંપર્ક, ઈશ્વરના શબ્દનો ચોકસાઈપૂર્વક પ્રસાર કર્યો છે.

૧. આ ધર્મસેવા : તેની રીત કે પદ્ધતિ (૪:૧-૪)

તેથી અમારા પર દયા થઈ તે પ્રમાણે, અમને આ ધર્મસેવા (સોંપેલી)

ઇચ્છનો ચહેરો

હોવાથી, અમે નાહિંમત થતા નથી; ^૨ પણ શરમભરેલી ગુપ્ત વાતોનો ઈનકાર કરીને અમે કાવતરાં કરતા નથી, અને દેવની વાત (પ્રગટ કરવા)માં ઠગાઈ કરતા નથી; પણ સત્ય પ્રગટ કર્યાથી દેવની આગળ એમે પોતાના વિષે સર્વ માણસોનાં અંતઃકરણમાં ખાતરી કરી આપીએ છીએ. ^૩ પણ જો અમારી સુવાતારી ઢંકાયેલી છોય, તો તે નાશ પામનારાઓને સારુ ઢંકાયેલી છે; ^૪ તેઓમાં આ જગતના દેવે અવિશાસીઓનાં મન આંધળાં કર્યા છે, એ સારુ કે પ્રિસ્ત જે દેવની પ્રતિમા છે, તેના મહિમાની સુવાતારના પ્રકાશનો ઉદ્ય (તેઓ પર) ન થાય.

અ. આ ધર્મસેવા

પાઉલ કર્તિંથવાસીઓને સ્પષ્ટપણે કહે છે કે ઈશ્વરે તેમને જે કંઈક સૌંઘ્ય છે તે ‘આ ધર્મસેવા’ સૌંપી છે (કલમ ૧). આથી એમ સૂચવાય છે કે તેમના આ નવાગંતુક ટીકાકારોની તે ધર્મસેવા - શિક્ષા આપનારા અને મૃત્યુ નિપાત્તવનારા મોશેના કરારની, (૩:૭, ૮) જે કરારનો મહિમા, હવે તેનું સ્થાન લેનારા નવા કરારના અનેકગણા વધારે મહાન મહિમાથી અસ્ત થયો છે તેવા કરારની ધર્મસેવા હતી. (૩:૯-૧૧)

‘આ ધર્મસેવા’ તેનાથી ઊલટી ન્યાયપણાની (૩:૯), સમાધાનની (૫:૧૮) અને આત્માની (૩:૮) ધર્મસેવા હતી. નવા કરારની ધર્મસેવા હવે આત્મા દ્વારા પ્રભુ તરફ વળીને અને સાથેસાથે (૩:૧૭-૧૮) નેત્રિક તથા આધ્યાત્મિકરૂપે તેમની પ્રતિમારૂપ બનીને (૩:૧૭-૧૮) બંને રીતે - લોકો ઈશ્વર સમક્ષ નિર્ભયતાથી વર્તતા હતા. (૩:૧૨) ‘આ ધર્મસેવા’ જ તેમની ધર્મસેવક તરીકેની નિષ્કલંક જીવનશૈલીનું કારણ હતું અને તે જીવનશૈલીનો તે આધાર પણ હતી. હવે તે આ જીવનશૈલીની રૂપરેખા આપે છે.

કર્તિંથમાંના તેમના વિરોધીઓએ તેમની ઉપર જે પાંચ જેટલા આક્ષેપો મૂક્યા છે તેનો ઉત્તર પાઉલ આપે છે. (૧) ‘અમે હિંમત હારતા નથી’ (કલમ ૧) શબ્દો એમ સૂચવે છે કે તેમના વિરોધીઓએ તેમના ઉપર એવો આક્ષેપ મૂક્યો હતો કે તે તેમની ધર્મસેવામાં નિસુત્તાછી તથા ઉદારીન બની ગયા છે. તેમણે કર્તિંથ છોડી દીધું નહોતું? અને ત્યાર પછી એકેસસ

પણ છોડ્યું નહોતું ? તેમના મનની હતાશ પરિસ્થિતિની વાતો થતી નહોતી? કઈ નહિ તો હમજાં હમજાં જે કર્ણિથ આવ્યા હતા તે બધા તેમની સાથે આ બધું લઈને તેમની સામે આવ્યા હતા. પાઉલ તો ક્યાંય તેમાં જોવા મળતા જ ન હતા.

(૨) ‘અમે શરમના માર્યા કશું છુપાવતા નથી’ (કલમ ૨) એવો જે તેમનો દાવો છે તે પણ એમ સૂચવે છે કે આ નવાગંતુકોનો એવો આક્ષેપ હતો કે પાઉલ આવું બધું કરતા હતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તેમનું કહેવું હતું કે પાઉલ અગ્રામાણિક અને કપટી હતા.

(૩) ‘અમે છણકપટ કરતા નથી’ (કલમ ૨) માં તેમજો જે ઉત્તર આપ્યો છે તેમાં તેમની ઉપર મુકાયેલા એક ખાસ આક્ષેપનો સંદર્ભ છે. તેમની ઉપર એવો આક્ષેપ મુકાયો હતો કે કર્ણિથવાસીઓ પર બદલામાં કોઈ સૂક્ષ્મ અધિકાર પામવા માટે તેમજો તેમને અપાતી આર્થિક સહાયમાં કાપ મૂક્યો હતો. ‘મેં પોતે તમારા પર બોજો ન નાંખ્યો પણ ચતુર હોવાથી મેં તમને કંપટથી ફસાવ્યાં.’ (૧૨:૧૬) માં ફરી જ્યારે તે આવું લખે છે ત્યારે આનો જ ઉલ્લેખ કરે છે.

(૪) તે જ રીતે, ‘અમે ઈશ્વરની વાણીમાં બેળસેળ કરતા નથી’ (કલમ ૨) એવો તેમનો ઉત્તર એમ સૂચવે છે કે બ્રિસ્ટ અંગેના સંદેશામાં તેમજો કશી વધઘટ કરી હતી તેવો તેમની ઉપર આક્ષેપ મુકાયો હતો. પાઉલે ‘ન્યાયપણું’ તથા ‘આત્મા’નો (૩:૮-૯) જે ઉપદેશ આપ્યો તેનો સંદર્ભ આમાં હોય કારણ કે યહૂદી રીતરિવાજને અનુસરતા તેમના આ વિરોધીઓ તે ઉપદેશને તેમના શુભસંદેશ (સુવાર્તા)માં એક પાખંડી (ઉમેરજા માનતા). પાઉલે તેમના પર પ્રતિ આક્ષેપ મૂક્યો હતો કે તે લોકો ‘ઈશ્વરની વાણીમાં બેળસેળ કરે છે.’ (૨:૧૭) અને બીજા ઈસુની તથા જુદા જ શુભસંદેશની (સુવાર્તા)ની ધોષપણ કરે છે. (૧૧:૧૪). સ્પષ્ટપણે આ એક સાચા સિદ્ધાંત પરની લડાઈ હતી.

(૫) અંતે, એમ લાગે છે કે તે વિરોધીઓએ શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ને બધ કરવાનો આક્ષેપ તેમના પર મૂક્યો હતો. એ વાત ચોક્કસ કે મોશેના શાસ્ત્રને કાલગ્રસ્ત ગણનારા પાઉલના તારણાધાર કેન્દ્રિત સંદેશને ન સમજી શકનારા શાસ્ત્રસભાન યહૂદીઓએ આવો આક્ષેપ મૂક્યો જ હોવો જોઈએ. ‘અમારો ઉપદેશ જો ગૂઢ રહેતો હોય’ (કલમ ૩) એવું તે લખે છે ત્યારે

ઇસુનો ચહેરો

કંઈક અંશે એવું પણ લાગે છે કે તે તેમની સામેના આ મુદ્દાને માન્ય રાખે છે. કટુ અનુભવ પરથી પાઉલ સમજ્યા હતા કે કેટલા થોડા યંદુંદીઓએ તેમનો સંદેશ સ્વીકાર્યો હતો. જૂનો કરાર જેણો નિર્દેશ કરતો હતો તે મહિમાને ન સમજુ શકનાર તેમની જડ બુદ્ધિ (૩:૧૪-૧૫, સંદર્ભ ૧:૬) ઈશ્વરપુત્રમાં તેની પરિપૂર્ણતા થવાની છે તેવી આ પ્રેરિતની ઉદ્ઘોષજાને સ્વીકારવા પણ તૈયાર નહોતી.

તેમના આક્ષેપો પ્રત્યે પાઉલનો પ્રતિભાવ કેવો હતો ?

(૧) અનુત્સાહી બનવાનો ને ધર્મસેવા છોડી દેવાનો જે આક્ષેપ તેમની ઉપર મુકાયો હતો તેની સામે લખતાં આ પ્રેરિત જણાવે છે કે તેમની પાસે હજુ ‘આ ધર્મસેવા’ છે (વર્તમાનકાળ) અને તે તેમની ચાલુ રહેલી પ્રતિબદ્ધતાનું સુચન કરે છે. કર્થિથની આકસ્મિક મુલાકાત, ત્યારપછી કર્થિથવાસીઓને લખાયેલો પહેલો પત્ર, પછી બીજો પત્ર, અને ત્યારપછીની મુલાકાતની શક્યતા - આ બધા, પાઉલે ધર્મસેવાનો કે કર્થિથવાસીઓનો હજુ ત્યાગ નથી કર્યો તેના પુરાવા છે. જન્મગત ‘સાચી સહનશક્તિને’ કારણે નહિ પણ આ ધર્મસેવા ક્ષમા, આત્મા અને ઈશ્વરનો મહિમા સમજાવાની હોવાથી તેમણે તે ખંતપૂર્વક ચાલુ રાખી. આ ધર્મસેવાની અસરો જ તેને ચાલુ રાખવા માટેનાં પૂરતાં કારણો છે.

વેતન ગ્રાપ્ત કરનાર ધર્મસેવકો માટે જ ધર્મસેવામાંની ખંત અનિવાર્ય નથી. નવો કરાર સ્પષ્ટપણે કહે છે કે ઈશ્વર દ્વારા પ્રત્યેક વિશ્વાસીને ધર્મસેવા માટે કૃપાદાનો અપાયાં છે.^૧ ધર્મસેવામાં કાર્યરત રહેલા સહુની સામે અનુત્સાહના પ્રસંગો ઊભા થાય છે અને સાથે સાથે ધર્મસેવા છોડી દેવાનું પણ પ્રલોભન થાય છે. આપણી ધર્મસેવા જે હોય તે, આપણે તો પાઉલની જેમ જ કહેવાના, ‘ઈશ્વરે જ કૃપા કરી અમને આ ધર્મસેવા સૌંપી છે એટલે અમે હિંમત હારતા નથી.’

(૨) અને (૩) ગૂઢ તથા કપટી હોવાના સામાન્ય અને તેમને અપાતી સહયોગમાં કાપ મૂકવા અંગેના વિશેષ આક્ષેપ અંગે તે જાહેર કરે છે કે ‘અમે શરમના માર્યા કશું છુપાવતા નથી.’ (કલમ ૨) તેમના વિરોધીઓએ

૧. કર્થિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૨:૭, એફેસીઓને પત્ર ૪:૭, પિતરનો પહેલો પત્ર ૪:૧૦

તેમને અતિ વિકટ પરિસ્થિતિમાં મૂક્યા હતા. તેમના પરની ટીકાનો પ્રત્યુત્તર ન આપવો તેમને માટે શક્ય નહોતું. પણ જો તે ઉત્તર આપે તો તેમની ફરિયાદ હતી કે તે ‘પોતાની પ્રશંસા’ કરે છે. તે તો સ્પષ્ટ છે કે તે લોકો પણ આત્મપ્રશંસામાં પડ્યા હતા (૧૦:૧૮) પણ પાઉલની આત્મ પ્રશંસા નિરાળી હતી તે પણ એટલું જ સ્પષ્ટ છે. બેરેટ લખે છે, ‘પાઉલની આત્મપ્રશંસા અને તેમના વિરોધીઓની આત્મપ્રશંસા વચ્ચેનો ભેદ એ છે કે તે ‘ઈશ્વરની સાક્ષીએ’ તે કરે છે અને તે ‘આત્માને વિનંતી કરવા કરે છે.’

‘અમે શરમના માર્ગ કશું છુપાવતા નથી’ એમ કહીને પાઉલ શું કહેવા માગે છે ? મૂળ શબ્દો છે, ‘સત્ય પ્રગટ કરીને’ એટલે કે ‘ઈશ્વરની વાણી’નું (કલમ ૨) સત્ય. તે કોઈ જન્મજાત ભલાઈ કે અંગત સંતોષનો દાવો કરતા નથી. ખરેખર તો, તેમણે એવો ઉલ્લેખ તો કરી જ દીધો છે કે, ‘ગજા બહારના બોજા નીચે અમે એવા કચડાઈ ગયા હતા કે અમે જીવવાની આશા પણ છોડી દીધી હતી.’ (૧:૮). જે લોકો તેમની ટીકા કરે છે તેમને તેમનો ઉત્તર તો એ જ છે કે ઈશ્વરનો શબ્દ જ તેમનો જીવન આધાર છે અને એટલે તે જે બધું કરે છે તે તે શબ્દને જ અભિવ્યક્ત કરે છે, પ્રગટ કરે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તેમના અનેક અંગત પ્રશ્નો હોવા છતાંય - તેમણે તે કયારેય છુપા નથી રાખ્યા - તે એક ખ્રિસ્તી તરીકે ગ્રામાણિકતાપૂર્વક જીવે છે અને બીજાઓની આત્મા ચેતનાને વિનંતી કરવા જેટલી જ સ્વપ્રશંસા કરે છે. વળી તે આ ‘ઈશ્વરની સાક્ષીએ’ (કલમ ૨, સંદર્ભ ૨:૧૭, ૧૨:૧૯) કહે છે. પાઉલની એવી દઢ માન્યતા હતી કે તેમનાં સઘળા હેતુઓ અને સઘળાં કાર્યોનો સાક્ષી ઈશ્વર બને છે. (૧:૨૩) અને તેમણે જે કંઈ કર્યું છે તે બધું અંતિમ ન્યાયને દિવસે ખુલ્લું પડશે (૫:૧૦)^૨ આ બે હકીકતો - એક તો, ઈશ્વરનું વચન જ જીવનનો આધાર છે અને બીજું, આપણે જે બધું કરીએ છીએ અને વિચારીએ છીએ તેનો ઈશ્વર સાક્ષી બને છે. અને તે બધાનો ચુકાદો આપે છે - નું માત્ર પાઉલનાં જ નહિ પણ બીજા બધા ખ્રિસ્તીઓનાં પણ વર્તન પર સળંગપણે પ્રભાવ પાડવાનું સામર્થ્ય છે.

૨. સંદર્ભ કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૪:૫

ઇશુનો ચહેરો

(૪) ‘ઈશરના વચનમાં તેમજો લેણસેળ નથી કરી’ (કલમ ૨). તે કથનમાં પાઉલ અણાનમ છે. જો કે અહીં તે ‘લખેલાં’ શબ્દનો નહીં પણ તેનાથી જિલદું ‘બોલેલાં’ શબ્દનો ઉદ્દેખ કરે છે. શુભસંદેશ (સુવાતી)માં એક ચોક્કસ તત્ત્વ હતું તેમ તો પાઉલ તથા યહૂદી પરંપરાવાદીઓ પણ સ્વીકારે છે. પ્રશ્ન તે હતો કે ‘આ તત્ત્વ અંગે તેમની વચ્ચે તીવ્ર અભિપ્રાયો હતા. અને આથી જ બંને પરસ્પર પર એવો આશેપ મૂકૃતા હતા કે એકબીજા તેમાં વધારાની વાત ઉમેરે છે. અને તેના સંદેશને ફિક્કો - નબળો બનાવે છે. (૨:૧૭, ૪:૨, ૧૧:૪). પાઉલના શુભસંદેશ (સુવાતી)માં એવાં ક્યાં તત્ત્વો હતાં કે જેમને તેમના વિરોધીઓ બાબુ માનતા હતા? જ્યારે આ અંગે કશું ચોક્કસ કહી શકાય તેમ નથી ત્યારે આપણે એમ અનુમાન કરી શકીએ કે જે સિદ્ધાંતો આ પત્રમાં આગળ પડતા છે અને જેની દલીલ તે કરે છે તે જ કરિંથમાં તેમના ટીકાકારોના વિવાદ વિષય બન્યા હશે. તત્ત્વતઃ: ‘ઈશરનું વચન’ એટલે ઇશુ પ્રિસ્ત, ઈશરપુત્ર ગ્રલુ છે. ‘શબ્દ’ જ તે બધું સ્પષ્ટ કરે છે એટલે તેમાં ઉમેરો કરવો એટલે તેની શક્તિના મૂળ પ્રિસ્તમાંથી તેની બાદબાકી કરવી.

ઈજરાયલ સાથેનો ઈશરનો કરાર હવે પરિપૂર્ણ થયો છે કે નાખૂદ થયો છે (૩:૧૩) તે હકીકત પર ભાર મૂકૃતી પાઉલના શુભસંદેશ (સુવાતી)ની તે વાતોએ યહૂદી પ્રિસ્તીઓ સહિત અનેક યહૂદીઓ માટે તીવ્ર મુશ્કેલી ઊભી કરી હશે.^૩ ખાસ તો, ઇશુ પ્રિસ્ત તે ‘ઈશરપુત્ર’ છે. અને ‘ઈશરના સધળાં વચનો’ની ‘ધા’ની પરિપૂર્ણતા છે (૧:૧૮) તેવી તેમની ઘોખણા એ તે જાતિના સભ્યો માટે પ્રશ્નો ઊભા કર્યા હશે જ. તેજ રીતે માત્ર ‘શિક્ષા ફરમાવતા’ તથા ‘મૃત્યુ નિપાત્તા’ (૩:૭-૮) અમહિમાવંત કરારનું સ્થાન નવા કરારે લીધું છે તેવા તેમના દઢાગ્રહે પણ મોશે અને તેમના શાસ્ત્રના ચુસ્ત અનુયાયીઓમાં તીવ્ર પ્રત્યાધાત (ઉશેર્યો) જ હશે.

યહૂદીઓને જે અતિગંભીરપણે સ્પર્શતા હતા તે આ દાવાઓનું કેન્દ્ર અલબજા ઇશુ પ્રિસ્ત હતા. સંભવ છે કે પાઉલનો વિરોધ કરનારા પ્રિસ્તી યહૂદીઓ યહૂદી લોકોના સન્નિષ્ઠ સભ્ય તરીકે તથા મોશેના શાસ્ત્રના

૩. સંદર્ભ રોમનોને પત્ર ૧૦:૪.

બોધ આપનાર અને અર્થઘટન કરનાર તરીકે માનવ દેહધારી ઈસુ પર ધ્યાન કેન્દ્રત કર્યું હોય. તે પણ સંભવિત છે કે ખ્રિસ્તી બન્યા અગાઉના તાર્સસનો શાઉલ આવા નિરુપદ્રવી સિદ્ધાંતોથી કદાચ વ્યથિત નહિ થયો હોય. પણ ખ્રિસ્તી તરીકે તો પાઉલે જેને વધસંને ચઢાવ્યા હતા તે સ્વર્ગીય પ્રભુને - ઈસુને ઈશ્વરપુત્ર, પ્રભુ, ઈશ્વરની પ્રતિમા ખ્રિસ્તીઓ સમક્ષ ઈશ્વરનો મહિમા અને જે સહુ માટે મૃત્યુ પામ્યા અને ‘પાપરૂપ’ બન્યારે તેવા જ સ્વીકારવા પર ભાર મૂક્યો.

સૈદ્ધાંતિક અભિપ્રાયોના એક જૂથનો બીજા જૂથ સાથેના - પાઉલના જૂથનો તથા યદ્દૂદી પરંપરાવાદીઓના જૂથ સાથેના સંધર્થનો આ એક માત્ર કિસ્સો નહોતો. વીસ વર્ષ પહેલા પાઉલ તેમના અત્યારના વિરોધીઓના અનુમાનોના સહભાગી બન્યા હોત. આ ફકરામાં જે ઘટનાની પરિસ્થિતિઓ સબળપણે ગુંથાઈ ગઈ છે^૪ તે દમસ્ક્સ માર્ગ પરની ઘટનાએ પાઉલના ઈસુ અંગેના ને પરિણામ સ્વરૂપ યદ્દૂદી ધર્મ અંગેના વિચારોમાં કાંતિકારી પરિવર્તન આણ્યું. તે નિર્ણયિક દિવસે જે ક્ષણે તે મહિમાવંત સ્વર્ગીય પ્રતિમાએ ઈસુ તરીકે પોતાનો પરિચય આખ્યો ત્યારે પાઉલના સમગ્ર જ્યાલોમાં પરિવર્તન આવવા માંડ્યુ. અગાઉ તેમણે જેમ માન્યું હતું કે તે ‘આડપર ફાંસીએ લટકાવ્યા હતા’^૫ તે કારણે તે ‘ઈશ્વરના શાપિત’ હતા તેને બદલે પાઉલ હવે સમજી ગયા કે ઈશ્વરે પાપ ખાતર આપેલા શાપને માનવજીતના ગ્રાયશીત તરીકે ધારણ કરવા ઈશ્વરે જ ખરેખર ઈસુને મોકલ્યા હતા. (૫:૧૪-૧૬)

જુના કરારના અંતની સ્પષ્ટ ઘોષણા કરતા આ પત્રમાં ઈસુ અંગેના ઘણા બધા લાક્ષણિક ઉદ્દેશો ‘ઈશ્વરપુત્ર’ ‘પ્રભુ’, ‘પ્રકાશ’, ‘મહિમા’, અને ‘આત્મા’^૬ - સીધા દમસ્ક્સ માર્ગની ઘટનામાં શોધી શકાય છે. (આથી પાઉલના શુભસંદેશ (સુવાત્તી)નાં તત્ત્વો નવાગંતુકોના શુભસંદેશ (સુવાત્તી)થી માત્ર અભિપ્રાયની દ્રષ્ટિએ જ નહિ પણ ઈતિહાસની દ્રષ્ટિએ

૪. કર્સિથીઓને બીજો પત્ર ૧:૧૮, ૩:૧૬, ૪:૪-૬, ૫:૧૪, ૨૧.

૫. જુઓ એસ. ક્રીમ કૃત ‘The Origin of Paul’s Gospel’ (ઈઝેડમાન્સ ૧૮૮૧) પૃ. ૩-૩૧.

૬. પુનર્નિયમ ૨૧:૨૩.

૭. ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧૪, પ્રે.કૃ. ૮:૩, ૫, ૧૭; ૨૨; ૬, ૮; ૨૫:૧૩, ૧૫.

ઇચ્છનો ચહેરો

- ઈ.સ. ઉત્તમાં દમસ્ક્સ પાસે તાર્સસના શાઉલ સમક્ષ ઈશ્વરે તેના પુત્રના કરેલા પ્રક્રિકરણની ઐતિહાસિક વિગતની દ્રષ્ટિઓ પણ ભિન્ન છે. આ પત્રમાં કહેવાયું છે તેમ દમસ્ક્સ માર્ગની ઘટનામાંથી જ પાઉલનું ઈશ્વર વિશેનું જ્ઞાન ઉદ્ભવ્યું હતું.

(૫) સ્વીકારી લઈએ કે ખાસ કરીને અનેક યહૂદીઓને તેમનો શુભસંદેશ (સુવાત્તી)નો સંદર્શો ‘ગૂઢ કહે તો’ તોપણ પાઉલ કોઈ રીતે તેમ કબૂલતા નથી કે તત્ત્વના દોષિત હોવાને કારણે કે નબળા હોવાને કારણે તેવું બન્યું છે. તદુપરાંત પાઉલના વર્તનમાં એવું કશું નથી કે જે ઈશ્વરના શબ્દને અસ્પષ્ટ કરે. તે આ ગૂઢતાનું નિમિત્ત ‘આ જગતના દેવ’, શેતાન કે જેણે ‘અવિશ્વાસીઓની બુદ્ધિને આંદળી બનાવી દીધી છે કે જેથી પ્રિસ્તના મહિમાના શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ના મ્રકાશના દર્શન તેમને ન થાય.’ (કલમ ૪) માને છે. ઈશ્વરના વચન તરફ માનવીનો અંધાપો તે કોઈ માનવીય પ્રક્રિયાનું નહિ પણ શેતાનની પ્રવૃત્તિનું પરિણામે છે.

૬. આ જગતનો દેવ

શેતાનની દુષ્ટ આકૃતિને અહીં ‘આ જગતના દેવ’ તરીકે આલેખવામાં આવી છે. (કલમ ૪) બાઈબલની RSV આવૃત્તિમાં અનુવાદ અપાયો છે ‘જગત’ નહિ કે ‘યુગ’. અને આમ કરી સ્થળ સૂચવાયું છે. જાણે કે શેતાન તે આ પૃથ્વીના ગ્રહનો કે વિશ્વાનો દેવ ન હોય ! પણ મૂળ શબ્દનો ખરેખર અર્થ થાય છે (અંગ્રેજ ભાષામાં પણ) સમયનો કોઈ બંડ, એક યુગ. બાઈબલની NIV આવૃત્તિમાં યુગનો અનુવાદ અપાયો છે’ ‘યુગ’. અને તે શબ્દને પોતાને અંગે ઘણું બધું કહેવાનું છે. આવા જ સમાન ફકરાઓમાં આપણે નોંધીએ છીએ કે ઈસુએ ‘જગતની ચિંતાઓ’ની વાત કરી હતી. અને પાઉલે ‘આજના આ દુષ્ટ યુગ વિશે લખ્યું હતું.’^૮ આમ, આ ભૌતિક જગત અંગે બાઈબલનો નકારાત્મક અભિગમ નથી. ઊલટું, ઈશ્વરે જે કંઈ સર્જ્યું, તે તેને ‘સારુ..... ઘણું સારુ’ લાગ્યું.^૯ બાઈબલના દ્રષ્ટિકોણથી જોઈએ તો આદમના વિદ્રોહથી પ્રારંભાયેલો ‘યુગ’ દુષ્ટ છે, ઈશ્વર દ્વારા સર્જયેલી સૃષ્ટિ નહિ. સર્જન તો માત્ર એક તખતો છે જેના પર માનવીના

૮. માર્ક ૪:૧૮ અને ગલાતીઓને પત્ર ૧:૪ (મૂળ ગ્રીકમાં)

૯. ઉત્પત્તિ ૧:૪, ૧૦, ૩૧.

પાપની કરુણાંતિકા ભજવાય છે. છતાંય, બાઈબલ, તો એમ ઉપદેશ આપે છે કે ઈશ્વર સામેનો વિદ્રોહ માનવીદ્વારા નહોતો ગ્રારંભાયો પણ શેતાન દ્વારા ગ્રારંભાયો હતો. ^{૧૦} ખરેખર તો, એક સાચા તથા જીવંત પરમેશ્વર સામેના શેતાનના વૈશ્વિક અને અલૌકિક ઉદ્યમાં માનવજીત સપદાઈ ગઈ. આમ, માનવજીત ‘દુષ્ટના સંતાનો’ અથવા તો ‘શેતાનના સંતાનો’ તરીકે ઓળખાવા લાગી. ^{૧૧} યોધાને લઘ્યું કે ‘આપું જગત શેતાનના કબજ્જામાં છુ.’ ^{૧૨}આ ચિત્ર જ સૂચવે છે કે માનવજીત મહાન સર્પના સંકજ્ઞામાં અસહાય થઈને પડી છે. કહેવાય છે કે શેતાન ‘આ જગતમાં’ ^{૧૩} છે. એટલે કે તે આ જગતમાં વસે છે અને સર્વત્ર સહૃદ લોકોનાં મનનું નિયંત્રણ કરે છે. હુજેસ ટીકા કરતા લખે છે કે ‘ધર્મ કે નીતિનો ઉદ્ય જેનામાં નથી થયો તેવી વ્યક્તિઓ શેતાનને પૂજે છે - તેની સેવા કરે છે જાણે કે તે તેમનો ઈશ્વર હોય તેમ.’

શેતાન કઈ રીતે આ જગતનું નિયંત્રણ કરે છે? તેણે ‘અવિશ્વાસીઓના મન આંધળા કર્યા છે.’ (કલમ ૪). જ્યારે આપણી લાગણીઓ તથા સંકલ્પ અયુક્તપણે ઈશ્વર પ્રત્યેના પ્રતિભાવમાં ખૂંખા હોય ત્યારે તે સહૃદ ગ્રથમ આપણી બુદ્ધિઓને ઉદ્દેશે છે. રૂપકાત્મક રીતે કહેતાં, બુદ્ધિથી જ આપણે શુભસંદેશ (સુવાત્તા)ના પ્રકાશનાં દર્શન કરી શકીએ છીએ. (કલમ ૪) અને ‘ઈશ્વરના મહિમાના જ્ઞાનના પ્રકાશનાં’ (કલમ ૨૬) પણ.

માણસની નબળાઈ તેનું મન છે. કારણ કે માણસ બૌદ્ધિક ગર્વને કારણે અધોમુખી બને છે. ખાસ કરીને ધર્મ અંગેની બાબતોમાં ^{૧૪}. આથી, માનવીની વિચલતાના નિશ્ચિત ઘ્યાલથી જ શેતાને લાગણીઓને કે સંકલ્પને નહિ પણ માણસની બુદ્ધિને આંધળી કરી.

૨. આ ધર્મસેવા : તેનું તત્ત્વ અને અસર (૪:૫-૬)

૫ ક્રમ કે અમે (ઉપદેશ કરતાં) પોતાને પ્રગટ કરતા નથી, પણ પ્રિસ્ત

૧૦. યોધાનનો પહેલો પત્ર ૩:૮ ૧૧. યોધાનનો પહેલો પત્ર ૩:૧૦, ૧૨.

૧૨. યોધાનનો પહેલો પત્ર ૫:૧૮ (મૂળ લેખકનો અનુવાદ)

૧૩. યોધાનનો પહેલો પત્ર ૪:૪.

૧૪. રોમનોને પત્ર ૧:૨૧-૨૫, સંદર્ભ કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૨૧, ૮:૧-૨.

ઇસુનો ચહેરો

ઇસુ પ્રભુ છે અને અમે પોતે ઇસુને લીધે તમારા દાસો છીએ, એવું (અમે પ્રગટ કરીએ છીએ).⁵ કેમ કે જે દેવે અંધારામાંથી અજવાળાને પ્રકાશવાનું ફરમાવ્યું, તેણે આપણાં હદ્યમાં પ્રકાશ પાડ્યો છે કે, જેથી તે ઇસુ જ્યિસ્તના મોં પર દેવનો જે મહિમા છે તેના જ્ઞાનનો પ્રકાશ પાડે.

અ. ઉપદેશ

પાઉલ પોતાની ધર્મસેવાને કેવી રીતે અમલી બનાવતા હતા ? તેની લાક્ષણિકતા દર્શાવતી પ્રવૃત્તિ કઈ હતી ? આ ધર્મસેવા ‘પ્રચાર’ દ્વારા અભિવ્યક્ત થાય છે. (કલમ ૫). અંતે દુઃખદ હકીકત છે કે આજે પ્રેરિતની આ વિલક્ષણ પ્રવૃત્તિનું નકારાત્મક સાહચર્ય છે - તેનો નકારાત્મક ખ્યાલ છે. આ શબ્દ જ મનમાં ધાર્મિક ઈમારતો, વિચિત્ર વેશધારી ધર્મસેવકો (પાદરીઓ) અને લાંબા, નીરસ પ્રવચનનોનું ચિત્ર જગાડે છે. ‘ઉપદેશ’ શબ્દ જ આધુનિક લોકોમાં ઘૃણા ઉપજાવે છે તે નક્કી. પણ ‘ઉપદેશ આપવો’ તે શબ્દ દ્વારા પાઉલના મનમાં શું હતું ? તેમના સમયમાં તે શબ્દનો અનુવાદ આપણે ‘ઉપદેશ આપવો’ કરીએ છીએ તે શબ્દ મૂળ ધાર્મિક નહોતો પણ ઐહિક હતો.⁶ મૂળ ગ્રીક કિયાપદ જે ગ્રીક નામમાંથી ઉદ્ભબવ્યું છે તેનો અર્થ થાય છે. ‘રાજ્યની ઘોખણાઓ કરનાર અમલદાર’. તે બ્યક્ઝિત કે જે રાજ્ય કે સપ્રાટ તરફથી મહત્વની ઘોખણાઓ લાવીને તેના રાજ્યમાં છૂટા છવાયા વસતા લોકો સમક્ષ તેની ઘોખણા કરતી. મૂળ ગ્રીક શબ્દનું આધુનિક સામ્ય છે. આકાશવાળી અથવા દુરદર્શનના સમાચાર વાચક સાથે જે તેને સંબળતા જગત સામે સમાચારની ઘોખણા કરે છે. આધુનિક સમાચાર ઉદ્ઘોખકની જેમ ઘોખણા કરનાર અમલદાર પાસે સુશ્રય અવાજ તથા સંદેશમાં કરું ન ઉમેરવાની કે ન બદલવાની શિસ્ત હોવાં અનિવાર્ય હતા. ‘ઉપદેશ આપવો’ તે શબ્દ સાથેના સંબંધને કારણે,

૧૫. અપવાદ માત્ર એટલો કે તે સમયનો ઐહિક સમાજ પણ અતિ ધાર્મિક હતો અને ઉપદેશ કરનાર અમલદાર રાજ્ય પાસેથી આણેલી જે માહિતીની ઉદ્ઘોખણા કરતો તેનું સ્વરૂપ પણ ધાર્મિક હતું. જૂઓ જી. ઉલ્લું બ્રોમિલે સંપાદિકા ‘થિઓલોજિકલ ડિક્ષનરી ઓફ ન્યૂ ટેસ્ટામેન્ટ’ ગ્રંથ-૩, પૃ. ૫૮૮-૫૯૪, ૬૬૮-૭૦૦.

ઈસુ પ્રિસ્ત અંગેના ઈશ્વરના પ્રગાહ તથા સુંદર સમાચાર પણ કૃદ અને સંકુચિત અર્થમાં ધાર્મિક લાગવા માંડ્યા છે તે એક કમનસીબી છે.

૭. પ્રભુ તરીકે ઈસુ

પાઉલના ઉપદેશનું તત્ત્વ કયું હતું? પ્રારંભમાં પાઉલ કહે છે કે ‘અમે અમારી જાતનો પ્રચાર કરતા નથી.’ (કલમ ૫) અને પછી તે વાક્યનું એમ કરીને સમાપન કરે છે કે ‘અમે તો તમારા સેવકો (શબ્દશઃ દાસ) છીએ.’ તે કથન કદાચ મહત્ત્વનું હોય. આ વાક્ય તકાયું છે પેલા નવાગંતુકો સામે જેઓ પાઉલ કરતાં ‘ઉત્તમ’ હોવાનો દાવો કરે છે (૧૧:૫) અને જેમની ધર્મસેવા કરિંથવાસીઓને ‘ગુલામ બનાવે છે.’ (૧૧:૨૦). દેખીતી રીતે જ તેમનો ઉપદેશ તેમની જાત પર જ કેન્દ્રિત થયો છે અને પરિષામ એ આવ્યું કે કરિંથવાસીઓ તેમની સેવા કરતા થયા. તેમના અનુયાયીઓ પાસેથી કશોક મનોશાસ્ત્રીય અથવા ભૌતિક લાભ પ્રાપ્ત કરવા માટે ઈસુને નામે પોતાની જાત પર પ્રકાશ ફેંકીને અનેક અનુગામી ધર્મસેવકોમાં આગળ થઈ જવાના શંકસ્પદ ગુણો આ વ્યક્તિઓ પાસે હતા. તેમનાથી વિરુદ્ધ આ મેચિત ‘ઈસુ પ્રિસ્તને પ્રભુ તરીકે’ ઉપદેશે છે (કલમ ૫). પાઉલના શબ્દો અહીં દમસ્ક્સ માર્ગની ધટનાનું તાદ્દશ સ્મરણ કરાવે છે. જે ‘પ્રભુનો’ ઉપદેશ તે આપે છે તેમને કલમ ૪માં ઈશ્વરની ‘મહિમાવંત’ પ્રતિમા તરીકે ઓળખાવ્યા છે જેમનો ‘ચહેરો’ ઈશ્વરના મહિમાથી પ્રકાશવંત બન્યો છે.’ તેવું અનુગામી કલમ (કલમ ૬)માં કહે છે. અગાઉના તેમના પત્રમાં જ્યારે તેમણે આમ લઘ્યું કે ‘છેવટે તેમણે મને પણ દર્શન દીધું.’^{૧૬} ત્યારે પાઉલે આનો ઉદ્દેશ કર્યો હતો. જો કે તે ફકરામાં જેમને સજીવન થયેલા ઈસુએ દર્શન દીધાં હતાં તેમની સાથે પાઉલે પોતાનું નામ જોડયું ત્યારે તે કદાચ મહિમાવંત સ્વર્ગીય ઈસુની - અંતના સમયે તે ઈસુ જેવા છે અને રહેશે તેવા ઈસુની વાત કરે છે - જેવા હતા તેવા ઈસુની નહિ. આમ, પ્રિસ્તનાં અંતકળના મહિમાનાં દર્શન કરનાર પોતાને તે ‘અકાળે જન્મ્યા’ જેવા તરીકે, પાપીઓમાં મુખ્ય તરીકે ઓળખાવે છે. અંગત આત્મપ્રતિષ્ઠા દ્વારા આ મહિમામાં લેશ પણ બાદબાકી કર્યા વિના પ્રિસ્તને અન્ય સમક્ષ પ્રસ્તુત કરવા પાઉલ દઢ સંકલ્પ હતા. વિરોધાભાસ તો એ છે કે મહિમાવંત પ્રભુનો સંદેશ

૧૬. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૮.

ઇસુનો ચહેરો

અસરકારક રીતે માત્ર તેમના દ્વારા જ પહોંચાડી શકાય છે જેઓમાં સેવકનો ભાવ હોય, જેમનું વર્તન સેવક જેવું હોય. કાલ્યિને ટીકા કરતા કહું છે, ‘જે એકમાત્ર પ્રિસ્તનો ઉપદેશ કરે તેણે પોતાની જાતને અનિવાર્યપણે ભૂલવી રહી.’

ક. મહિમા

કર્તિથવાસીઓને લખાયેલા બીજા પત્રમાં ૩:૭થી ૪:૫, ૧૬:૧૮માં ‘મહિમા’ની વાત વર્ણસ્વી બને છે. આ ‘મહિમા’ વિશે, તેનો અર્થ પ્રગત કરતાં જે જર્વેલ^{૧૭} લખે છે, ‘આ દિવ્ય મહિમાદ્વારા જ ઈશ્વર અસ્તિત્વ ધરાવે છે અને આચરણ કરે છે. કદાચ, આ મહિમા જ સ્વયં ઈશ્વર છે. જો પ્રિસ્તના મહિમાનો ઉલ્લેખ થયો હોય તો તેનો અર્થ એ છે કે ઈશ્વર પ્રિસ્તમાં ઉપસ્થિત છે.’ ઈશ્વરે ઈસુને મહિમાવંત બનાવ્યા હોવાથી ઈસુ ઈશ્વરના જ છે અને ઈતિહાસમાંના ઈશ્વરના મહાન ઉદ્ઘારના કૃત્યોની તે પરમસીમા સમાન હોવાના જ. ‘પ્રિસ્તના ચહેરા પર વિરાજતા ઈશ્વરના મહિમા’ (કલમ ૫) એ જ અંતે તો તાર્સસના શાઉલની જીવન દિશા બદલી નાંખી. પાઉલને સત્તવે જ બાન થયું કે મહિમાવંત ઈસુરૂપે ખુદ ઈશ્વર પોતે જ તેના મહિમા સાથે તેમની સામે ઊભા હતા. આથી જ, ઈસુ પ્રિસ્ત કે જેમનો ‘ચહેરો’ (કે વ્યક્તિત્વ) ગ્રીક ભાષામાં ‘વ્યક્તિત્વનો ઉલ્લેખ છે (કલમ ૫). પાઉલે નિષાળ્યો તે ઈશ્વરની ‘પ્રતિમા’ તરીકે (કલમ ૪) વર્ણવાવ્યા છે. વળી, ‘પ્રિસ્તનો મહિમા’ (કલમ ૪) અને ‘ઈશ્વરનો મહિમા’ (જે પ્રિસ્તના ચહેરા પર વિરાજમાન છે.) કલમ ૫) તે બંને એક જ છે. ઈસુ ઈશ્વરપુત્ર છે. (૧:૧૮) તે વાત પર પાઉલે જ ખૂબ ભાર મૂક્યો છે તેનું કારણ કદાચ ઈશ્વર અને ઈસુ વચ્ચેની આ ગાઢ એકરૂપતા જ સમજાવી શકે.^{૧૮} બેરેટ લખે છે કે ‘ઈશ્વરપુત્રમાં ખુદ ઈશ્વરનો ભેટો થાય છે અને છતાંય તે કાણે જ તે અદશ્ય સુણ્ણ બની રહે છે.’

૩. શુભસંદેશ (સુવાતા)નો પ્રકાશ :

ઈસુ અંગેના પોતાના અભિપ્રાય અંગે જેના પર પાઉલનો સમર્થ આધાર

૧૭. જે જર્વેલકૃત ‘Image Dei’ (1960) માંથી બેરેટ ટાંકેલું અવતરણ.

૧૮. જુઓ એમ. હેન્ગલ કૃત ‘The Son of God’ (એસ.સી.એમ. પ્રેસ, ૧૯૭૬)

છે તે દમસ્કસ માર્ગની ઘટના જ્યિસ્તી પરિવર્તનના વર્ણન તરીકે પણ તેટલી જ મહત્વની છે. દમસ્કસ નજીક જે તેજસ્વી પ્રકાશ પાઉલે પોતાની આંખે નિધાળ્યો તે હવે જેઓ મહિમાવંત પ્રભુ અંગેનો ઉપદેશ સાંભળે છે, તેમાં વિશ્વાસ ધરાવે છે તેમના ‘હદ્યો’માં પણ આંતરસ્વરૂપે સ્થિર થયો છે તેવું પણ હવે કહેવાય છે. ફરી એક વાર પાઉલ યલ્લી તરીકે જે ઈશ્વરને તેમણે ઓળખ્યા હતા અને જેમને હવે તે પ્રભુ ઈસુ તરીકે ઓળખે છે તે બંને વર્ણેની ગાઢ એકરૂપતાનું પ્રસ્થાપન કરે છે. આ તે જ ઈશ્વરે સર્જન સમયે કહું હતું, - ‘અંધકારમાંથી પ્રકાશ પ્રગટો.’ અને તે જ ઈશ્વર હવે તેનો ‘પ્રકાશ’, જે ‘ઈશ્વરના મહિમાના જ્ઞાનનો’ (કલમ ૬) પ્રકાશ છે તે ‘પ્રકાશ’ શુભસંદેશ (સુવાર્તા) દ્વારા વિશ્વાસીઓના ‘હદ્યોમાં’ પ્રકાશે છે.

સર્જનના ગ્રારંભે, જ્યારે બધું જ અંધકારમય અને અસ્તિવ્યસ્ત હતું ત્યારે, ઈશ્વરે કહું, ‘અજવાણું થાઓ’ અને અજવાણું થયું.^{૧૮} રૂપકાત્મક સ્વરૂપે કહીએ તો જેમની જિંદગી અંધકારમય અને અસ્તિવ્યસ્ત છે તેવા પાપી લોકોને ઈશ્વર હવે તેનો શુભસંદેશ (સુવાર્તા) સંબોધે છે. જેવા આપણે તેનું વચન સાંભળીને તે વચનને સ્વીકારીએ છીએ કે તરત જ ઈશ્વર અજ્ઞાન, પાપ અને ભયનાં અંધારા દૂર કરીને આપણાં હદ્યમાં તેનો પ્રકાશ ભરી ટે છે. આ નવીન સર્જન છે. (૫:૧૭) કે જેના હવે આપણે ઈશ્વરના વચન દ્વારા સિદ્ધ થયેલા એક અંગ છીએ.

આથી જેણે ‘અવિશ્વાસીઓની બુદ્ધિને આંધળી કરી છે’ (કલમ ૪) તે આ ‘આ જગતના દેવનું બળ સીમિત છે.’ તે સર્વશક્તિમાન નથી. પોતાના અનુયાયીઓના હાથોમાં ઈશ્વરે શુભસંદેશનું (સુવાર્તાનું) વધુ શક્તિશાળી સાધન મૂક્યું છે કે જે ખરેખર આ અંધારાને દૂર કરી શકે અને ઈશ્વરના પ્રકાશને માનવહદ્યમાં ઉત્તરવા દે. અહીં જ આપણે ઈશ્વરની, ઉત્પન્નકર્તાની સર્વોપરી શક્તિનું વિશિષ્ટ દર્શન કરીએ છીએ. આપખુદ, કુલ્લલક શેતાન માત્ર દ્રષ્ટિએ આંધળી બનાવવા જ સમર્થ છે. શુભસંદેશ (સુવાર્તા) દ્વારા ઈશ્વર ખરેખર દ્રષ્ટિની પુનસ્થાપના કરે છે. - ફરી દ્રષ્ટિ આપે છે કે જેથી આધ્યાત્મિક રીતે અંધજનો નિધાળી શકે.

બિન જ્યિસ્તીઓના આક્રમક વિરોધથી શું આપણે ડરી ગયા છીએ ?

ઇસુનો ચહેરો

‘આ જગતના દેવ’ સામે શું આપણે લાયાર બની ગયા છીએ ? તો, આપણે ઈશ્વરે આપણા મુખમાં મૂકેલા સમર્થ શુભસંદેશ (સુવાતી)નું ચિંતન કરવું જોઈએ. આ સંદેશ દ્વારા સામાન્ય માણસો પણ ‘ઈશ્વરના સહકાર્યકર’ (૫:૧) તરીકે માનવ હૃદયમાં ઈશ્વરનો પ્રકાશ ભરી દેવા અને નવીનસર્જન કરવા સમર્થ બને છે. જેને ‘આ ધર્મસેવા’ તરીકે ઓળખાવે છે. તેના અમલ દ્વારા બધા જ (અનુગામી પ્રિસ્તીઓ માટે આ પ્રેરિત ઈશુ પ્રિસ્ત પ્રલુ છે તેવી વિભ્રભાવે અવિરત ઘોષણા કરનાર વ્યક્તિ તરીકેનો એક આદર્શ છે.

૪:૭-૧૮

૭. અનંતકાળિક મહિમા

હવે જે પાઉલ લખે છે તે લખાણમાં તે માનવ અસ્તિત્વની કેટલીક કઠોર વાસ્તવિકતાઓને, યાતનાઓ અને ભૌતિકદેહની ક્ષીજીતા, મૃત્યુ (૫:૧-૮) અને ન્યાયસાશન (૫:૧૧-૨૦)ને સ્પર્શો છે. આ સાર્વનિક વાસ્તવિકતાઓ છે. કોઈથી પણ નકારી શકાય નહિ તેવી. કદાચ આ જ કારણે આ પત્રના આ ખંડે પાઉલના વાચકોમાં આટલો ઊરો પ્રતિભાવ પ્રગટાયો છે.

પણ સતત ‘અમે..... અમારા’ લખતા પાઉલ સામાન્ય લોકોની નહિ પણ પોતાની ખુદની યાતના તથા પોતાના ખુદના મૃત્યુની જ વાત નથી કરતા શું ? ૪:૮-૧૫માં તે પોતાનો (અને પોતાના પ્રેષિત વર્ણનો) ઉલ્લેખ કરે છે પરંતુ એમ લાગે છે કે ૪:૧૬ થી ૫:૧૦માં તો સાર્વનિક વિધાનો કરવા તે તેનાથીય આગળ વધી જાય છે. તેમની અંગત મુશ્કેલીઓ તથા અંગત મૃત્યુ અંગેની (કલમ ૮-૧૨) ટીકાઓનો સંદર્ભ પોતે ‘મૃત્યુદંડ’ (૧:૮-૧૦) નીચે જીવી રહ્યા હતા હતા તેની સાથે છે. આ બધાએ જ પાઉલને સહૃદ વિશ્વાસીઓની નિયતિ અંગે સૈદ્ધાંતિક વિધાનો કરવા દેખીતી રીતે પ્રેર્યા હતા.

જે ખંડમાં તેમણે જાહેર કર્યું કે જૂનો કરાર કાલગ્રસ્ત થયો છે, નવા કરારે તેનું સ્થાન લીધું છે. તે પછી તરત જ શા માટે પાઉલે આ બાબતો ઉકાવી તે પ્રશ્ન પણ રસપ્રદ છે. એક સંભવિત ઉત્તર એ છે કે આ પ્રેષિતે તાજેતરમાં જ આંખ સામે મૃત્યુ જોયું હોવાથી તેને અંગે લઘ્યા વિના તે રહી ન શક્યા. બીજું કારણ એ છે કે કરિંથમાંના આ નવા ધર્મસેવકોને શક્તિ અંગેના તેમના સધળા ઉપદેશો સિવાય યાતના, મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન વિશે કંઈ જ કરવાનું નહોતું. અંતે તો તેમને ક્ષણિક અને ઉપરછલ્લી બાબતો સાથે જ નિર્ખયત

અનંતકાળિક મહિમા

હતી. પણ સદ્ગુરુ અને આત્માના આ નવા કરારમાં ઈશ્વર માણસોને તેમની યાતના, મૃત્યુ અને ન્યાયશાસનના સ્થળે - તેમની ઊડામાં ઊડી જરૂરિયાતને સ્થળે જ મળે છે.

૧. દુર્બળતામાં સામર્થ્ય (૪:૭)

^૭ પણ અમારી પાસે આ ખજાનો માટીનાં પાત્રોમાં રહેલો છે કે, જેથી પરાકરની અવિકતા દેવથી છે અને અમારામાંથી નથી (એ જાળવામાં આવે).

પાઉલ અહીં તેના પાત્ર સહિતના કીમતી ખજાનાની તુલના રોજના વપરાશના માટીના પાત્ર સાથે કરે છે. રત અથવા ‘ખજાનો’ એટલે ‘પ્રિસ્તના મુખ પર વિરાજતા ઈશ્વરના મહિમાનું જ્ઞાન’ જેનાથી ઈશ્વરે ‘અમારાં હંદ્યોને પ્રકાશથી ભરી દીધાં છે.’ (કલમ ૫). આ ખજાનો જેમાં રખાયો છે તે માટીનું પાત્ર - આ માનવ દેહ - તે કીણ થવા પાત્ર છે, રોગ તથા પીડાના આકમણને પાત્ર છે. આખરે તો તે અસમર્થ છે.

‘સમજું શકાય કે આનું અલૌડિક બળ ઈશ્વરનું છે’ (કલમ ૭) તે વિધાન આકસ્મિક નથી, હેતુપૂર્વકનું છે. યાતના, કીળણતા અને મૃત્યુ સામેની દુર્બળતામાંથી માણસને ઊંચકવાનું બળ માણસના પોતાનામાંથી નથી આવતું. તે પાત્ર ઈશ્વર પાસેથી જ મળે છે. માણસ તો ‘માટીના પાત્ર’ જેવો છે. એટલા માટે કે ‘અલૌડિક બળ’ ઈશ્વરનું જ હોય, આપણું નહિ. અગાઉ (૧:૮)માં તેમજો લઘું હતું કે, ‘શક્તિ ઉપરાંતના બોજા નીચે અમે એવા કચ્ચાઈ ગયા હતા કે અમે જીવવાની આશા પડી દીધી હતી’ હવે, સમુચ્છિત ઉત્તર આપતાં તે માનવ શરીરની દુર્બળતાથી પડી ચડી જતાં ઈશ્વરના બળ વિશે લખે છે.

દેખીનું જ છે કે ઈશ્વરની એવી જ કોઈ યોજના હોય કે આ બળ ‘આપણું ન હોય’. જો આ અમૂલ્ય ખજાનો સબળ અને સ્થાયી શરીરમાં રખાયો હોત તો તે અભિમાની અને પાપી માણસનું જીવદેશ સંમિત્રણ બન્યું હોત. આદમની જેમ તેથી આધ્યાત્મિક રીતે સર્વથી મહાન બનવા, ‘દેવ’ બનવા સ્વર્ગ પહોંચ્યો હોત.^૧ કદાચ આ પાઉલના વિરોધીઓનો

૧. ઉત્પત્તિ ૩:૫.

ઉલ્લેખ હોય. જ્યારે આપણે આપણાં મૃત્યુની નિશ્ચિતતા સ્વીકારીએ છીએ ત્યારે જ ઈશ્વર કેટલા શક્તિશાળી છે તે આપણે સમજીએ છીએ. પાઉલનો આ પ્રત્યક્ષ અનુભવ હતો. માનવજીવન ટૂંકું છે, કાણમાં જ તેનું સ્વરૂપ કુરૂપ બને છે અને તેની રચના નાશવંત છે. તે માટીનું પાત્ર છે, સસ્તું માટીનું પાત્ર. લુજેસ લખે છે કે ‘ખજાના અને પાત્ર વચ્ચેની પ્રયંડ વિસુંગતિ માત્ર તે જ વાતની સાક્ષી પૂરે છે કે માનવીની દુર્બળતા ઈશ્વરના હેતુઓ માટે કશો જ અવરોધ બનતી નથી. ખરેખર, આ દુર્બળતામાં જ ઈશ્વરનું બળ સંપૂર્ણ બને છે.’

અત્યાર સુધી માત્ર પ્રેરિતોને જ લાગુ પડતો આ દુર્બળતામાં રહેલા બળનો બોધ-રૂપાંતર (૩:૧૮) અને પ્રકાશ (૪:૫)ના બોધની સાથે સાથે સહુ વિશ્વાસીઓ માટે પણ સાચો છે. હીકિતમાં તો, માનવીની કહેવાતી શક્તિમાં નહિ પરંતુ તેની સાચી દુર્બળતામાં જ ઈશ્વરનું બળ માનવી પર અતિકમણ કરે છે. તે માત્ર ઉપરછલ્લો અભિપ્રાય નથી પણ સૈદ્ધાંતિક (ઈશ્વરવિદ્યાને લગતી) સૂજ છે. પ્રમુખ વિષય છે જે સમગ્ર પત્રને એકસાથે બાંધી રાખી તેને તેની એકતા આપે છે. લગભગ પ્રારંભમાં જ તે કહેવાયું હતું, અહીં તે ફરી કહેવાયું છે. અને અંતની નિકટ પાઉલને સંભોધાયેલા ઈસુના યાદગાર શબ્દો ‘દુર્બળતામાં જ મારી શક્તિ સંપૂર્ણ બને છે’ (૧૨:૬) - માં તે ફરી દેખાશે.

૨. છુટકારો (૪:૮-૯)

‘ચોતરફથી (અમારા પર) દબાણ છતાં અમે દબાઈ ગયેલા નથી; ગુંચવાયા છતાં નિરાશ થયેલા નથી;’ સત્તાવક્ષી પામ્યા છતાં તજાયેલા નથી; નીચે પટકાયેલા છતાં નાશ પામેલા નથી.

કરિથમાં ઘૂસેલા ઘર્મસેવકોએ જિસ્તી જીવનમાં માત્ર બળ તથા વિજયની જ વાત કરી. સદીઓથી અનેક લોકોએ ઉત્સુકતાપૂર્વક પ્રભાવશાળી જણાતા ઉપદેશકોને સાંભળ્યા હશે કે જેમણે તેમના શ્રોતાઓમાં એવી આશાઓ જગાવી હતી કે તેઓ પણ વક્તાની જેમ જ ધાર્મિક અનુભવોની નવી અને ઊંચી કક્ષામાં પ્રવેશી શકશે. જેમણે આ આશાઓને ઉલટબેર અપનાવી હતી તેવા કેટલાક તો તે સાચી પુરવાર થાય તેવું ઈશ્વરા હતા અને એટલે જ તે કોઈ પ્રશ્નની કે ‘નિરાશ’ મિજાજનીય કબૂલાત કરવા

અશક્તિ અનુભવતા હતા. ગમે તેમ પણ પાઉલ ભાવનાશીલતામાં પ્રામાણિક છે. તે પોતાની મુશ્કેલીઓને છાવરતા નથી પણ પોતે 'મારીનું પાત્ર' છે તેવી સભાનતા સહિત તે તેમની કેટલીક યાતનાઓ અને મુશ્કેલી પ્રગટ કરે છે. 'દબાણ'ની વાત કરતાં, જ્ઞિસ્તી હોવાને નાતે તેમના પર અતિકમણ કરતાં દબાણોનો તે ઉલ્લેખ કરે છે. 'મૂઝવજો આવવા'નો અર્થ એ કે તે કશીક નિસ્બત હોવાની લાગણી અનુભવતા હતા. તે કહે છે કે તેમની સત્તામણી થઈ હતી. અથવા તો તેમનો 'પીછો પકડાયો' હતો. અને નિઃશંક આ થયું હતું, તેમની ઘર્મસેવાને કારણે જ. છેવટે તે 'પછડાવવાની' કબૂલાત પણ કરે છે. આપણી ભાષામાં કદાચ તેનો અર્થ એવો થાય કે તે 'હતાશ બન્યા હતા.'

તેમને થયેલી ચોક્કસ હાકલને કારણે જ મોટા ભાગના આ પ્રશ્નો ઊભા થયા હતા અને છતાંય અનેક લોકો તેમની લાગણીઓને સ્વીકારશે ને સમજશે. મોટા ભાગના વાગ્યકો કંઈક અંશે એટલું તો જાણો છે કે આ બધું કહીને તે શું કહેવા માગે છે. મહાન પ્રેરણો પણ તેમની મુશ્કેલીઓના સહભાગી બન્યા હતા તે જાણીને સામાન્ય લોકોને પ્રોત્સાહન મળશે. છતાંય કલમ ૮ અને કલમ ૯માં ઉલ્લેખાયેલા આ બધા પ્રશ્નોની સાથે સાથે તે ઉમેરે છે 'છતાંય...નથી.' દબાણ આવા છતાંય 'કચડાઈ નથી જતા,' મૂઝવજો આપવા 'છતાંય નિરાશ નથી થતાં,' પીછો પકડાવા 'છતાંય' એકલા નથી પડતાં, પછડાયા છતાંય નાશ નથી પામતા. આ ચારે પ્રકારની મુશ્કેલીઓ દર્શાવે છે કે તે મારીનું પાત્ર છે, અને આ ચારે પ્રકારના 'છતાંય... નથી' તે 'આ અલૌંડિક બળ ઈશ્વરનું છે' તેનો પુરાવો છે.

એમ જણાય છે કે આ દેખીતી નિરાશાજનક ચારે પરિસ્થિતિઓમાં પાઉલે સહાય માટે ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરી હતી (જૂઓ ૧:૮-૯). ઈશ્વરને કરેલી પ્રાર્થનામાં તેમણે તેમનો પ્રશ્ન ઈશ્વર સમક્ષ મૂક્યો હતો. અને પછી ઈશ્વર પાસેથી તેનો ઉત્તર મળતા 'છતાંય.... નથી' કહેવું તેમને માટે શક્ય બન્યું. આ ચાર પ્રકારના 'છતાંય... નથી' આપણી અંગત દુર્દશા અને મુશ્કેલીઓ અંગે જ ખાસ ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરવાનું પ્રોત્સાહન આપે છે. હુજુસના મતે પાઉલ 'અનુભવની ભાષા બોલે છે.'

'... પોતાની ખુદની દુર્બળતાના અને સાથે સાથે પ્રત્યેક પરિસ્થિતિનું રૂપાંતર કરતાં ઈશ્વરના ચાલિયાતા બળના અનુભવની...'

૩. અમારામાં મૃત્યુ (૪:૧૦-૧૨)

૧૦ (અમારા) શરીરમાં ઈસુનું મરણ સદા જિંયકીને ફરીએ છીએ,
જેથી ઈસુનું જીવન પણ અમારા શરીરમાં પ્રગટ કરવામાં આવે.
૧૧ તેમ કે અમે જીવનારાઓ ઈસુની ખાતર નિત્ય મરણને સોંપાઈએ
છીએ, જેથી ઈસુના જીવનને પણ અમારા મર્ત્ય દેહમાં પ્રગટ કરવામાં
આવે. ૧૨ તેથી અમારામાં મરણ અસર કરે છે, પણ તમારામાં જીવન
અસર કરે છે.

‘ઈસુનું મૃત્યુ’ (વધારે સારો શબ્દ છે, ઈસુની મૃત્યુવેદના) જે પાઉલ
‘પોતાના દેહમાં વહન કરી રહ્યા છે’ તે કલમ ૮-૯માં દર્શાવાયેલી ચાર
પ્રકારની હુદ્દશાનો ઉલ્લેખ કરે છે અને સાથે સાથે ૫:૩-૧૦ તથા
૧૧:૨૩-૨૪માં અપાયેલી યાતનાઓની બે લાંબી યાદીઓની અપેક્ષા રાખે
છે. આ ત્રણે ફક્રાઓને ચકાસતા તે સમજાય છે કે પાઉલના દેહમાં
‘ઈસુની વેદના’ તે શબ્દોદ્ધારા તે તેમની રીતે તેમની નવા કરારની ધર્મસેવા
સાથે સંકળાયેલા દેહગત અને ભાવનાગત દુઃખો વિષે વાત કરે છે. ‘ફક્તા’
અને ‘બંદીવાસ’ (૫:૫) જેવાં શારીરિક દુઃખો જે બીજી યાદીમાં ટૂંકમાં
કહેવાયા છે તે બીજી યાદીમાં વધુ ને વધુ વિગતે અપાયા છે. બીજી
યાદીમાંથી ‘અપમાન’, ‘નિંદા’, ‘ઠગારા ગજાવું’ (૫:૮) અને બીજી
યાદીમાં ‘બધી મંડળીઓ’ અંગેની ચિંતાનો ભાર જેવા દુઃખો ભાવનાગત
દુઃખોમાં સમાયાં છે. પોતાની પ્રેરિત તરીકેની ધર્મસેવાને અનુસરવામાં જ
ખરેખર તો તેમની મૃત્યુ પ્રક્રિયામાં વેગ આવ્યો હતો તેમ કદાચ પાઉલ
માનતા હોય.

જોકે, પાઉલ મુખ્યત્વે તો તેમની અને તેમના સાથી પ્રેરિતોની જ
વાત કરે છે પણ તેમણે જે લખ્યું છે તે સામાન્ય રીતે અસહાનુભૂતિભર્યા
વિશ્વ વાતાવરણમાં પોતાની જીતને ધર્મસેવામાં સમર્પિત કરતા અન્ય
ચ્રિસ્ટીઓને ય લાગુ પડશે. નોકરીમાં રહેલા ચ્રિસ્ટીને કાં તો બઢતી મળે
છે અથવા તો રુખસદ મળે છે. કારણ કે ભાઈ કે બહેન નિયમોને ન
તોડનાર ઈશ્વરની બીક રાખનાર વ્યક્તિ છે. વ્યવસાયના માળખામાં એક
મિશનરી ડોક્ટર પોતાનું સ્થાન ગુમાવે છે. કારણ કે તેણીએ પોતાના દસ
વર્ષો હોસ્પિટલમાં અસાધારણ રીતે વીતાવ્યા છે. ક્યારેક અહીં તો ક્યારેક

અનંતકાળીક મહિમા

તહી, સેવા કરવાની ઈશ્વરની હક્કલનું આજ્ઞાપાલન કરનાર ધર્મસેવક અને તેમનું કુટુંબ તેમના ખુદના ધરની ઉપેક્ષા કરે છે. જોકે, ધર્મથી બધું ભરપાઈ થાય છે છિતાંય સધળી ધર્મસેવા કીમતી છે. - તે કરતાં કરતાં વ્યક્તિને જે આનંદ આવે છે તેના જ માત્ર સંદર્ભમાં નહિ - તેની સાથે સાથે કદાચ મિત્રો કે કુટુંબ દ્વારા મળતી ગેરસમજો - મળતા ઉપાલભોના સંદર્ભમાં પણ કોઈ ચોક્કસ પરિસ્થિતિમાં આ કીમતનો જે કંઈ અર્થ થાય તે, પણ ‘અમારા દેહમાં ઈસુની મૃત્યુ વેદના’ (કલમ ૧૦) વહન કરીએ છીએ દ્વારા પાઉલ જે કહેવા માગે છે તેનો જ તે એક અંશ છે.

^{૧૩} પાઉલમાં ‘મૃત્યુ કાર્ય કરી રહ્યું છે’ અને કરિંથવાસીઓમાં જીવન કાર્ય કરી રહ્યું છે. (કલમ ૧૨) તે બંને વાક્યો વચ્ચે ગાઢ સંબંધ છે. પ્રેષિત તરીકે તેમનાં શ્રમ તથા ઉપદેશને કારણે તેમનું ખુદનું જીવન તેમણે ગુમાવ્યું પણ તે બંને એવા સાધનો હતાં કે જેને લીધે તેમના કરિંથવાસીઓમાં આત્મા દ્વારા, ઈશ્વરીય ‘જીવન’ કાર્ય કરી રહ્યું હતું. પાઉલના ‘મૃત્યુ’ વિના કરિંથવાસીઓને ‘જીવન’ પ્રાપ્ત ન થાત. મૃત્યુમાંથી સજીવન થતાં જીવનનો અથવા બહુમૂલ્ય બલિદાનનો સ્થિરાંત ઈસુ સાથે ગ્રારંભાય છે. ઈસુનું મૃત્યુ અક્ષરશ: તો માનવતા માટેના જીવનનું સ્તોત છે. જેઓ ધર્મસેવા કરે છે તેમનું મૃત્યુ રૂપકાત્મક દ્રષ્ટિએ જેતાં માનવજીત માટે જીવનનું એક સાધન છે.

પણ ‘જેથી ઈસુનું જીવન અમારા દેહમાં પ્રગટ થાય’ (કલમ ૧:૧૧) દ્વારા પાઉલ શું કહેવા માગે છે? ‘ઈસુનું જીવન’ દ્વારા પહેલાં તો તે કલમ ૮-૯માં ‘છિતાંય... નથી’ કહ્યા છે તે તે સમજે છે. સાચો જિસ્તી ઈશ્વરની અલોકિક, ચયિયાતી શક્તિ દ્વારા તેના ગ્રશ્મો અને મુશ્કેલીઓને વશ થતો નથી તેજ તેનામાં ‘ઈસુનું જીવન પ્રગટ થયું છે’ તેનો પુરાવો છે. તોય પાઉલ ભવિષ્યની પણ વાત કરે છે જ્યારે પ્રલુ ઈસુને સજીવન કરનાર ઈશ્વરની શક્તિ આપણાને પણ મૃત્યુમાંથી છુટકારો આપશે (જૂઓ કલમ ૧૪) ત્યારે ય તે ‘ઈસુનું જીવન’ આપણામાં પ્રગટ થશે ને તે પણ કાયમ માટે.

૪. ધર્મસેવા માટેના હેતુઓ (૪:૧૩-૧૫)

^{૧૪} પણ અમારામાં એ ને એ જ વિશ્વાસનો આત્મા હોવાથી (‘મને વિશ્વાસ હતો માટે હું બોલ્યો’ એ લેખ પ્રમાણે), અમને પણ વિશ્વાસ ૧૧૦

છે, અને તેથી અમે બોલીએ છીએ; ^{૧૪} અને એવું જાહીએ છીએ કે જેણે પ્રભુ ઈસુને ઉઠાડ્યો, તે અમને પણ ઈસુની સાથે ઉઠાડશે, અને તમારી સાથે અમને રજૂ કરશે. ^{૧૫} કેમ કે સઘળાં વાનાં તમારે સારુ છે, જેથી ઘણાની મારફતે જે કૃપા પુષ્ટિ થઈ, તે દેવના મહિમાને અર્થે વિશેષ આભારસ્તુતિ કરાવે.

પોતાનામાં ‘મૃત્યુ કાર્ય કરી રહ્યું છે’ કે જેથી કર્તિથવાસીઓમાં જીવન કાર્ય કરતું થાય તેમ કહીને હવે પાઉલ પોતાની ત્યાગમય જીવનશૈલી માટેનાં બે કારણો અથવા બે હેતુઓ કહે છે.

પહેલું તો એ કે તેમનામાં ‘વિશ્વાસની તે જ ભાવના છે’ (કલમ ૧૩) જે તેને મૃત્યુમાંથી મુક્તિ અપાવનાર ઈશ્વરનો આભાર માનતા ગીતશાસ્ત્ર ૧૧૫માં ગીતકર્તા કહે છે. મૃત્યુ અંગેની પાઉલની તાજેતરની જાગૃતિ અને ઊરી સભાનતા (૧:૮-૧૦) એ તેમને મુક્તિ અપાવનાર ઈશ્વરના ‘અલૌડિક બળ’ની સઘન સમજ પ્રતિ દોર્યા. ખાસ કરીને, ‘જેણે પ્રભુ ઈસુને સજીવન કર્યા છે તે અમને પણ સજીવન કરશે.’ (કલમ ૧૪) તેથી તેમની ઊરી, અનુભૂતિભર્યો વિશ્વાસે આ પ્રેરિતને પેલા ગીતકર્તા સાથે બોલવા પણ પ્રેર્યા, ‘અમે પણ વિશ્વાસ રાખીએ છીએ અને તેથી જ બોલીએ છીએ’ (કલમ ૧૩). અત્યાર સુધી તેમના ટીકાકારોના દાવાઓ પ્રત્યે એ હિંમત હાર્યા નહોતા પણ મૃત્યુમાંથી મુક્તિના આ નવા અનુભવે પાઉલના પુનરુત્થાન અંગેના વિશ્વાસને મજબૂત કર્યો અને એટલે જ તે કહે છે, ‘અમે પણ વિશ્વાસ રાખીએ છીએ અને’ ઈશ્વરના વચનો ‘બોલીએ છીએ.’ (ગ્રીક ભાષામાં ‘બોલવાનું ચાલુ રાખીએ છીએ’ તેવો અર્થ અભિપ્રેત છે.)

ધર્મસેવા માટેના તેમના ઉત્સાહનું બીજું કારણ છે, ‘ઈશ્વરના મહિમા માટેનો (કલમ ૧૫) ‘તેમનો આવેગ.’ નવા કરારની ધર્મસેવામાં પાઉલે પરિશ્રમ કર્યો, એટલા માટે કે ‘વધુ ને વધુ લોકો’ (કલમ ૧૫)ને ઈશ્વરની ‘કૃપા’ પ્રાપ્ત થાય અને તે લોકો તેનો ‘આભાર માની’ તેમનો મહિમા વધારે. પાઉલની જંખના હતી કે ‘જે સ્ત્રીઓ અને પુરુષોએ ઈશ્વરનો ઈશ્વર તરીકે મહિમા કર્યો નહિએ કે તેનો આભાર માન્યો નહિએ’^૨ તેમનું

અનંતકાળિક મહિમા

શુભસંદેશ (સુવાર્તા) દ્વારા વધુ ને વધુ સંખ્યામાં હદ્ય પરિવર્તન થાય અને તેઓ ઈશ્વરનો આભાર માને અને તેમ કરી તેનો મહિમા વધારે.

સહજ રીતે મહાત્વના સિદ્ધાંતો પાઉલ જે રીતે રજૂ કરે છે તેનો આ ફકરો એક રસપ્રદ ઉદાહરણ છે. પ્રેરિત કર્તવ્યમાં સંડોવાવા માટેનાં બે કારણો પર તેમનું લક્ષ્ય કેન્દ્રિત થયું છે - અંત સમયની સ્થિતિ ('ઈશ્વર અમને સજીવન કરશે') અને ઈશ્વરની સ્તુતિ ('ઈશ્વરના મહિમાનો આભાર માને'). પોતાનો મુદ્દો સ્પષ્ટ કરવા વાત વાતમાં તે કહે છે કે ઈશ્વરે ઈસુને સજીવન કર્યા અને જે બીજાઓને ઈશ્વર સજીવન કરશે તેમને ઈસુના સાનિધ્યમાં લવાશે. કદાચ ન્યાયસાશન માટે (જૂઓ પ:૧૦). પુનરુત્થાન અંગે પાઉલ જે કહે છે તે નજરે ઝટ ન પડે તેમ કહેવાયું છે એટલે ઈસુના પુનરુત્થાનને ઐતિહાસિક સત્ય તરીકે સ્વીકારવા આપણામાં વધુ વિશ્વાસ પ્રગટે છે.

૫. અનંતકાળિક મહિમા (૪:૧૬-૧૮)

૧૬ એ કારણથી અમે નાહિયત થતા નથી; પણ જોકે અમારું બાધ્ય મનુષ્યત્વ ક્ષય પામે છે, તોપણ અમારું આંતરિક મનુષ્યત્વ રોજ રોજ નવું થતું થાય છે. ૧૭ કેમ કે અમારી જૂજ તથા જ્ઞાનિક વિપત્તિ અમારે સારુ અત્યાંત વધારે સદાકાલિક તથા ભારે મહિમા ઉત્પન્ન કરે છે; ૧૮ કેમ કે જે વસ્તુઓ દશ્ય છે તેમના પર નજર ન રાખતાં જે અદશ્ય છે તેમના પર અમે લક્ષ રાખીએ છીએ; કેમ કે જે દશ્ય છે તે જ્ઞાનિક છે, પણ જે અદશ્ય છે તે સદાકાલિક છે.

૬. ધીરજ

તે ઘોખણા કરે છે કે 'અમે હિંમત હારતા નથી' (કલમ ૧૮) અને આમ કરતાં તે કલમ ૧ના આશ્વર્યનું પુનરાવર્તન કરે છે. અગાઉની કલમમાં એવો ઉલ્લેખ હતો કે તેમના દ્વારા ઈશ્વર જે કરી રહ્યો છે તેનું જ્ઞાન જ પાઉલને વિરોધ તથા નિરુત્સાહ વચ્ચે કાર્યરત રાખતું. 'આ ધર્મસેવા' દ્વારા તે મરેલાને જીવન આપતા અને આંધળાને દાટિ (૩:૬, ૪:૬) અને છિતાંય, આ નવા કરારની ધર્મસેવાના અનુસરણ માટે, દેખીતી રીતે જ તેમના ખુદના મૃત્યુની પ્રક્રિયામાં ગતિ વધારાનું મૂલ્ય તેમને ચૂકવવું પડતું ૧૧૨

(કલમ ૧૨). હવે, કલમ ૧૫માં, ઈશર તેમના દ્વારા શું કરી રહ્યો છે તેવી આ સમજમાંથી પ્રેષિત તરીકેની તેમની ધીરજ છલકાય છે.

૬. બાબ્ય રીતે અને આંતરિક રીતે

પાઉલે કલમ ૮-૧૫ પ્રેષિતના દાખિકોણથી લખી અને તેનો હેતુ હતો કે તે વિશ્વાસીઓને માત્ર પરોક્ષ રીતે લાગુ પડે. પણ તેમણે કલમ ૧૬-૧૮ એક પ્રેષિત અને એક પ્રિસ્તી તરીકે લખી કે જેથી તે પ્રત્યક્ષ રીતે સહૃદિયીઓને લાગુ પડે. ધર્મસેવા કરતા કરતા જ્યારે પાઉલે આંતરિક રીતે મૃત્યુની શક્તિને અનુભવી તથા સહન કરી ત્યારે તેમને લાગ્યું પણ ખરું કે હકીકિતમાં બધા જ લોકો તેમના મર્યાદપણાને સહે છે અને તેનાથી જાગૃત પણ છે. એટલે જ તે અનુભવે છે (કલમ ૧૬-૧૮) તે સહૃદ અનુભવે છે. ‘અમે... અમારું’ લખતાં તે સહૃદને માટે લખે છે.

‘બાબ્ય રીતે’ અને ‘આંતરિક રીતે’ વચ્ચેનો ભેદ પૂરી કાળજીથી સમજવો જોઈએ. ગ્રીકોની જેમ પાઉલ દેહને આત્માનો, દેહને મનનો ભેદ પાડતા નથી, પણ ‘આપણા સમગ્ર અસ્તિત્વને બે ભિન્ન દાખિકોણથી નીરખે છે’ (હેરિસ). ‘બાબ્ય રીતે’ કહેતા પાઉલના મનમાં વ્યક્તિની ‘તેની પ્રાક્ષીગત મર્યાદાનો’ (એજન) ઘ્યાલ છે. જેને આ ‘લોપ થતાં’³ યુગ સાથે નિયંત્રણ છે. ‘આંતરિક રીતે’ કહેતા પાઉલના મનમાં તે વ્યક્તિ છે જે આવનાર યુગની છે, જે નવા યુગનો આત્મા ઘરાવે જ છે. બેરેટના મત પ્રમાણે પાઉલ અહીં કામમાં લે છે. ‘એક ચોક્કસ અંત સમયની સ્થિતિ કે જે એવો આગ્રહ રાખે છે કે આવનારો યુગ વર્તમાનમાં આવી જ ચૂક્યો છે (પણ સંપૂર્ણપણે નહિ.).’

જીવનમાં વૃદ્ધત્વ અને દૈહિકશાસ્ત્રિકતાની સાથે સાથે ચિંતા તથા હતાશા ઘણા લોકો અનુભવે છે. તેનેનું નિરીક્ષણ હતું કે, ‘બાબ્ય માણસની દુષ્ટતામાં ક્ષીણતા તે કરુણ દશ્ય છે કારણ કે તે સધળાની ક્ષીણતા છે.’ કદાચ પાઉલને આવા ભયથી વણસ્પર્શ્યા રહ્યા હશે? ના, નહિ જ. તેમણે આ બધાનો ઊરો અનુભવ કર્યો જ હશે નહિતર તે વિના તેમની યાતનાઓ અને મૃત્યુ અંગેની તેમની સૂજને આપણે કેમ સમજાવી શકીએ? પાઉલ

3. કર્શિથીઓને પહેલો પત્ર ૭:૩૧.

અન્તર્કાળિક મહિમા

આ માટે 'હિમત હારતા નથી' એટલા માટે કે ઈશ્વર તેમના દેહને સજ્જવન કરશે. (કલમ ૧૪). વળી, તે જાણે છે કે બાબુ રીતે તેમની વધતી જતી ભૌતિક ક્ષીણતાની સાથે સાથે આંતરિક રીતે તેટલા જ પ્રમાણમાં તે નવું બળ પ્રાપ્ત કરતા જાય છે. કાલ્યિને લખ્યું હતું કે, 'તે અનિવાર્ય છે કે વર્તમાન જીવનની પરિસ્થિતિ ક્ષીણ બનવી જ જોઈએ કે જેથી આંતરિક માણસ સમૃદ્ધ સ્થિતિમાં હોય.'

'અમારું બાબુ ભૌતિક જીવન ક્ષીણ થતું જતું હોય' તે શબ્દોદારા આપણને શું સમજાવવા પાઉલ ઈચ્છે છે તે જાણવું અતિશય અધરું નથી, પણ 'અમારું આંતરિકજીવન રોજ ને રોજ નવું બળ પ્રાપ્ત કરે છે' (કલમ ૧૫) તે શબ્દોનો અર્થ સ્વયં સ્પષ્ટ નથી. છતાંય એમ કહી શકાય કે આપણું આંતરિક જીવન રોજ ને રોજ નવું બળ પ્રાપ્ત કરે છે એટલે તેની નવેસરથી મરમત થાય છે અથવા તે નવેસરથી શક્તિમાન બને છે. તે અર્થમાં જ માત્ર તે આવું કહેતા નથી. વધુ ચોક્કસપણે એમ પણ હોય કે ઈશ્વર આપણા આંતરિક સ્વરૂપમાં જૂનામાંથી નવી વ્યક્તિતું સર્જન કરતા હોય કે જેથી જૂની પૂર્ણ થતાં જ તે સાવ નવી હોય. જો કે, વિશ્વાસથી જ અને નહિ કે દાખિથી (૫:૭) આપણે સમજુએ છીએ કે 'આપણું આંતરિકજીવન રોજ ને રોજ નવું બળ પ્રાપ્ત કરે છે' જે નવીનતાની તે વાત કરે છે તે એવી કોઈ વસ્તુ નથી કે જે આપણે નિહાળીએ છીએ, સ્પર્શાએ છીએ કે અનુભવીએ છીએ. તે આશા અને વિશ્વાસદ્વારા જ પમાય છે. - સમજાય છે. 'આપણું આંતરિકજીવન રોજ ને રોજ નવું બળ પ્રાપ્ત કરે છે.' આ શબ્દોદારા તે શું કહેવા માગે છે તેને ચોક્કસપણે સમજવાનો પ્રશ્ન હવે પછીની કલમોમાં મનોશાસ્ત્રીય પ્રતિમા પરથી ('અમારું આંતરિકજીવન') સ્થાપત્યગમન પ્રક્રિયા (હવેલી, ધર, નિવાસ) પર તેમના દ્વારા વધુ ઉત્ત્ર બન્યો છે. આ જટિલ શબ્દ મિત્રો જે કહેવા માગે છે તે આ છે કે આપણું વર્તમાન શારીરિક માણખું ઓગળી જાય પછી ઈશ્વર આપણે માટે કાયમી ધર તૈયાર કરી રહ્યો છે.

ક. મહિમા

આ કલમોનું સ્વરૂપ નિહાળવું પણ ઉપકારક નીવડે છે. કલમ ૧૫માં પાઉલ લખે છે, 'અમારું બાબુ ભૌતિક જીવન ક્ષીણ થતું જતું હોય તોપણ અમારું આંતરિક જીવન રોજ ને રોજ નવું બળ પ્રાપ્ત કરે છે.' આમ, તે નિરેધાત્મક

વિદેયાત્મક છટાનું પ્રસ્થાપન કરે છે જેને તે આવનારી કલમોમાં અનુસરવાના છે. તદુપરાંત, આ કલમોમાં રહેલા નકારાત્મક તત્ત્વોને આપણે ચકાસીશું તો આપણે પામી શકીશું કે તે પરસ્પર સાથે આંતરસંબંધે જોડાયેલા છે. વિદેયાત્મક-નકારાત્મક તત્ત્વોનું પણ એવું જ છે. તેઓ પણ પરસ્પર સાથે સંકળાયેલા છે. આમ, આપણાં ‘બાબ્ય’ બૌતિક જીવન (કલમ ૧૬) તે ‘જે દશ્ય છે’ (કલમ ૧૮) તે વર્તમાન જગતનું છે અને તે ‘દુઃખોને’ (કલમ ૧૭) કારણે ‘ક્ષીણ થતું જાય છે.’ (કલમ ૧૬), તેથી ઉલટું, ‘શાશ્વત તથા અપાર મહિમા’ (કલમ ૧૭), તે ‘અમારું આંતરિક જીવન જે રોજ ને રોજ નવું બળ પ્રાપ્ત કરે છે.’ (કલમ ૧૬) તેની પરાકાણા છે અને તે હજી સુધી ‘અદશ્ય’ (કલમ ૧૮) રહેલા નવીન સર્જનનું છે.

‘મહિમા’ તે શું છે? માણસ ઈશ્વરને જોઈ શકતો નથી.^૪ પરંતુ ઈશ્વર માણસને જે દેખાડે છે અથવા તો તેને જે જોવા દે છે તે છે તેનો ‘મહિમા’ અથવા ‘તેજસ્વિતા’. બધા લોકો નિહાળી શકે તે માટે ઈશ્વરે પોતાનો ‘મહિમા’ દિવસે સૂર્યમાં તથા રાતે ચંદ્ર તથા તારાઓમાં દેખાડયો^૫ છે. પોતાના સેવક મોશે સંમુખ^૬ અને પોતાના પુત્રના ચમત્કારોમાં^૭ અને તેના મૃત્યુમાં^૮ તેમણે તેમનો મહિમા મ્રગટ કર્યો. જે પર્વત ઉપર તેમનું રૂપ બદલાઈ ગયું તે પર્વત પર, તે પ્રસંગે ત્યારે ફરી દેખાયેલા મોશે તથા એવિયા સાથે ત્રણ શિષ્યોએ મહિમાવંત ઈસુના દર્શન કર્યા હતા.^૯ અને દમસ્કસ જતાં માર્ગ પાઉલે ઈસુના મુખ પર ઈશ્વરનો મહિમા નિહાળ્યો.^{૧૦}

જોકે, આ મહિમા એકલા ઈશ્વરનો જ છે પણ તે પોતાનો મહિમા પોતાના અનુયાયીઓને પણ આપે છે. શુભસંદેશ (સુવાત્તી) દ્વારા તે તેનો પ્રકાશ આપણા અંતરના અંધારામાં ભરી દે છે. (૪:૬). ત્યારપણી આત્મા વિશ્વાસીઓના જીવનમાં તે મહિમાની કમશા: - ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ કરે છે. (૩:૧૮). આ ખરેખર સમજ્યું મુશ્કેલ છે કેમ કે આપણી આંખો બાબ્ય બૌતિક જીવનની ક્ષીણતાની વાત કરે છે અને આપણો આત્મા અંદર રહેલા પાપનું આપણાને સ્મરણ કરાવે છે. કાલ્યિને લઘ્યું હતું કે ‘ક્ષીણતા

૪. યોહાન ફૂત શુભસંદેશ (સુવાત્તી) ૧:૧૮. ૫. ગીતશાસ્ત્ર ૧૮:૧.

૬. નિર્ગમન ૩૭:૧૮-૩૪:૮. ૭. યોહાન ૨:૧૧.

૮. યોહાન ૧૨:૨૩-૨૪. ૯. માર્ક ૮:૨-૮. ૧૦. પ્રે.કૃ. ૮:૩-૫.

અનંતકાળિક મહિમા

દશ્ય છે, નવીન સર્જન અદશ્ય છે.' આ ફકરા પરથી આપણે એવું તારવીએ છીએ કે ક્ષીણ થતું માણખું જેમ જેમ વિધિટિત થતું જાય છે તેમ તેમ નવીનતાના સર્જનને તેનો આખરી ઓપ અપાતો જાય છે. મૃત્યુ સમયે આપણા બાબુ માળખાનાં પાલખ અને ગુણપારને દૂર કરવામાં આવશે અને ઈશ્વર આપણને માણસે નહિ પણ ઈશ્વરે રચેલો આપણે નિવાસ, સ્વર્ગમાંનો શાશ્વત નિવાસ, ઈશ્વરે તૈયાર કરેલી જગ્યા દેખાડશે. (૫:૧).

અગાઉ પાઉલે પોતાના પ્રશ્નનો વિસ્તાર સમજવવા જે ગ્રીક શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો હતો તેનો અર્થ થતો હતો : 'શક્તિ ઉપરાંતના બોજા નીચે' અને તેમણે ઉપયોગ કરેલા છેલ્લા શબ્દનો અર્થ થતો હતો 'કુચાઈ ગયા હતા'. અહીં પાઉલ બંને શબ્દનો ઉપયોગ નિઃશેષ ભાર મૂકવા કરે છે અને તેમને યાતનાને નહિ પણ મહિમાને લાગુ પાડે છે. (સર્દન્બ, RSV આવૃત્તિ, 'બધી તુલનાઓની પાર રહેલો મહિમાનો શાશ્વત બોજ') સુંદર અને વિરોધાભાસી વિધાનમાં પાઉલ આ અસ્તિત્વના 'હળવાં અને ક્ષણિક દુઃખોની' નવીનતાના સર્જનના 'શાશ્વત તથા અપાર મહિમા' સાથે તુલના કરે છે (કલમ ૧૭). સાચા અર્થમાં જોઈએ તો આપણા બાબુ ભૌતિક જીવનના 'દુઃખો' વજનમાં 'હળવા' હોય છે. અને ટકવાની અવધિમાં 'ક્ષણિક' હોય છે. જ્યારે આપણા આંતરિક જીવનનો 'મહિમા' 'વજનમાં' ભારે તથા ટકવાની અવધિમાં 'શાશ્વત' હોય છે. કાલિન લખે છે, 'આ તુલના અગાઉ જે ભારે લાગતું હતું તેને હળવું અને જે અનંત સમયગાળાનું લાગતું હતું તેને ઢૂંકું તથા ક્ષણિક બનાવે છે.'

પાઉલના મતે તો 'આપણા દુઃખો જ આપણને મહિમા' - જે મહિમાનો તે ઉલ્લેખ કરે છે તે 'મહિમા મેળવી આપે છે.' એવું નથી કે તે યાતનાઓને 'સુકાર્યો' અથવા સ્વંય સદ્ગુણભરી માનતા હતા. તે આપમેળે અથવા કુન્નિય રીતે 'મહિમા'ની વૃદ્ધિ કરતી નથી. ઊલદું, હકીકતમાં આ 'દુઃખો' જ 'જે દશ્ય છે તેના પર નહિ પણ જે અદશ્ય છે તેના પર આપણી દસ્તિ કેન્દ્રિત કરવા' પ્રેરે છે. (કલમ ૧૮) આ અહીનાં તકલાઈ, લોપ પામતા જીવનમાં કશું જ ભવિષ્ય નથી તેમ સમજવામાં 'દુઃખો' જ આપણને સહાય કરે છે. આથી જ આપણે તીવ્ર ઉત્કટાથી આપણી દસ્તિ તે અદશ્ય, પુનરુત્થાન પામેલા અને મહિમાવંત પ્રિસ્ત પર કેન્દ્રિત કરીએ છીએ (૪:૪-૬, ૧૪) દેહિક જરૂરિયાતો મહત્વાની છે તે ૧૧૬

ચોક્કસ પણ તેજ રીતે અન્યોની જરૂરિયાતો પણ મહત્વની છે. છતાંય, આપણે જે જંખવાનાં છે તે માધ્યમોમાં જાહેરાતો કરતી સંસ્થાઓ દ્વારા આપણી સંમુખ મુકાયેલા આનંદો અને માલમિલકત નહિ પરંતુ બાઈબલના શુભસંદેશ (સુવાર્તા)નાં વગનો પ્રિસ્ટી વ્યક્તિએ અંગત રીતે અને સર્વની સંગતમાં કરેલા બાઈબલનો અભ્યાસ, પ્રાર્થના, ભક્તિ અને સેવા ‘જે અદશ્ય છે’ તેના પર તેનું ધ્યાન એક ચિત્ત કરવા માટે અતિ મહત્વનાં છે.

જ્યારે મારી કારને કાટ ચઢવા માડે છે ત્યારે હું સમજું છું કે નવી કાર વસાવવાનો વિચાર કરવાનો સમય આવી પછોંચ્યો છે. જૂનું હવે ખતમ થઈ ગયું છે, મોડા કે વહેલાં નવાની અનિવાર્યતા છે. જ્યારે મારા શરીરમાં ઉમરના લક્ષણો દેખાવા માડે ત્યારે હું સમજું છું કે સૈદ્ધાંતિક રીતે તેનો અંત આવી ગયો છે, હવે માત્ર સમયનો સવાલ છે. વય સાથે કુષ્ણસતી, કક્ષાતી વિશ્વ પદ્ધતિનો અંશ બની તે તેના નવીન સર્જનની પ્રતીક્ષા કરે છે.^{૧૧} આપણાં શરીરના યોગ્ય ઉપચારમાં શારીરિક કસરત અને યોગ્ય આધાર ઈશ્વરદાત નિધિ છે. તે અતિ મહત્વના છે. અવયવોને એક સ્થાનેથી બીજા સાથે સ્થાપવાની સર્જનની (શાસ્ત્રવૈધની) નિપુણતા અનેક લોકોને લાંબું જીવન જીવવાની આશા આપે છે. છતાંય, છેવટે તો આપણામાં જ રહેલા મૃત્યુની શક્તિ સામે ટકી શકાતું નથી. મારી પાસે એવી કોઈ આંતરિક કે બાબુ શક્તિ નથી કે જેથી છેવટના કોઈપણ અર્થમાં હું મારા જીવનનું નવેસરથી સર્જન કરી શકું અથવા તો તેને લંબાવી શકું. મારી એક જ આશા છે ઈશ્વર અને તે મને જે આપણે તે નવો ‘નિવાસ’ (૫:૨). જોકે, આ શુભ સમાચાર છે છતાંય તે આપણા અભિમાનનું ખંડન પણ કરે છે. કર્ણિથમાં નવા આવેલા ધર્મસેવકોએ આધ્યાત્મિક સુપરમેન હોવાનો જે દેખીતો દાવો કર્યો હતો. (૧૧:૫, ૧૨:૬, ૧૧) તેવા જો આપણે આધ્યાત્મિક સુપરમેન હોઈએ તો આપણે એવા જ ભમમાં રાચતા રહીશું કે આપણાં ભાવિ આ દુનિયામાં, આ દેહમાં જ રહેલું છે. પણ જ્યારે ક્ષીણતાના લક્ષણો દેખાય - અને તે દેખાવાનાં જ - આપણે પાછા ઈશ્વર અને આપણે માટે તે જે તૈયાર કરી રહ્યા છે તે સ્થળની આશા પર (૫:૧) આધાર રાખવા મજબૂર બનવાના.

૧૧. રોમનોને પત્ર ૮:૨૧, કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૭:૩૧.

‘જે અદશ્ય છે તે શાશ્વત છે’ તે કારણે જ તે દેખાતી વસ્તુઓથી વધુ સાચું હોવાનું જ. ઈશ્વર સાથેનું આપણું ભાવિ, શાશ્વત જીવન તેજ સાચું જીવન. આ જીવન તો છે આવનારી વાસ્તવિકતાએ ઢાળેલો પડછાયો માત્ર. ઉદાહરણ તરીકે, ઓસ્ટ્રેલિયાના મોટા, ઉડતાં જંતુ તીડનો વિચાર કરો. તે વર્ષમાં એક વાર મધ્ય ઉનાણે કોલાહલ કરતું આવે છે. તેના જીવનવર્તુણ દરમ્યાન એક બાધ છાલ, એક કઠોર બાધ દેહાવરણ હોય છે જે છૃપું હોય છે અને જેનામાં આ તીડ અનેક વર્ષો પર્યેત આકાર લે છે. ખરા સમયે આ કઠોર બાધ દેહાવરણનો અંત આવે છે અને આ સુંદર જંતુ સ્વતંત્રતાથી ઉડે છે. બાધ માણખાનું અસ્તિત્વ તેના સાચા હેતુની રચના માટે, તેમાંથી પ્રગટનાર નવા જીવન માટે હતું. તેના ‘હુઃખો’ સાથેનું આ જીવન આપણા સાચા ધ્યેયની - ‘અપાર અને શાશ્વત મહિમાની’ તૈયારી છે.

ડ. ઈશ્વર જે તૈયાર કરે છે. ઈશ્વર ઉદારભાવે બે રીતે આપણા ભાવિ માટેની તૈયારી કરે છે. આપણાં ‘દુઃખો’નો ઉપયોગ કરી તે આપણે માટે ‘શાશ્વત મહિમા’, ‘સ્વર્ગમાં, માણસે નહિ પણ ઈશ્વરે રચેલું સ્થળ’ - મૃત્યુ થતાં જ આપણો થનારો નવો નિવાસ - તૈયાર કરી રહ્યા છે. બીજું એ કે, જો આપણે આધ્યાત્મિક રીતે અથવા ભાવનાત્મક રીતે તૈયાર ન હોઈએ તો ઈશ્વર આપણને નવા જીવન માટે તૈયાર કરે છે કે જેથી આપણે તે સ્વીકારી શકીએ (૫:૫) આ આત્મલક્ષી અને પરલક્ષી હોવાથી આપણા ભવિષ્ય માટેની ઈશ્વરની તૈયારી પૂરી થઈ ગઈ છે. તે આપણે માટે તે (ભાવિ) તૈયાર કરે છે. અને આપણને તેને માટે તૈયાર કરે છે.

૫:૧-૧૦

૮. મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

હમજાં જ વર્ણવાયેલી મૃત્યુની પ્રક્રિયા હવે મૃત્યુમાં અંતે પરિણામે છે. એમ લાગે છે કે જે લોપ પામી રહ્યો છે તે આ યુગે તેના અન્ય ભક્ષયનો દાવો કર્યો છે. મૃત્યુ નકારું છે, વ્યક્તિએ જે કંઈ કર્યું, જેની આશા રાખી અથવા જે સહૃદ્યું તે બધા પર શંકા ઉભી કરે છે. અંતિમ સંસ્કારો દુઃખદ અને ઘણ્ણીયે વાર મૂળવણભર્યા પ્રસંગો બને છે. - ખાસ કરીને જેઓ પ્રિસ્ટી આશામાં આનંદ કરતા નથી.

વિશ્વાસીઓ ક્યારેક મૃત્યુ પ્રત્યે રોમાંચક અને ભાવવાહી બને છે. તે થવાને બદલે પાઉલ વાસ્તવવાદી અને ગંભીર બને છે. કીશ થવાની પ્રક્રિયા જેમ આપણા જીવનની કઠોર પ્રક્રિયા છે તેમ જીવનના અંતની, 'પૃથ્વી પરનું માંડવારૂપી ઘર' ના નાશની પણ. તોય તે, મૃત્યુની વેદના અને મૃત્યુ અંગેની પાઉલની અંધારી - કાળી વાસ્તવિકતાના પરિણામે તેનાથી લિન્ન ઈશ્વરના અલૌકિક બળની તેજસ્વિતાનું દર્શન થાય છે. કીશ થતી મૃત્યુની પ્રક્રિયામાંથી પસાર થતી વ્યક્તિમાં જેમ ઈશ્વરનું બળ કાર્ય કરી રહ્યું છે તેમ તેના મૃત્યુ સમયે પણ ઈશ્વર પોતાની પૂર્ણતા સાથે ઉપસ્થિત હોય છે.

૪:૧૬ - ૫:૧૦ સુધીના પાઉલના સમગ્ર વિવરણ દરમિયાન વર્તમાન તથા ભાવિ યુગો એવા ઈતિહાસના પેટાવિભાગો પર ભાર મુકાયો છે. જોકે, પાઉલ એક ચિત્ર ઉપરથી બીજા પર ઝડપથી સરકે છે. છતાંય 'બંને યુગો'નું સંદર્ભમાળખું એક છેડાથી બીજા છેડા સુધી ગર્ભિત છે. અગાઉની કેટલીક કલમોમાં તેમજે વિશ્વાસીઓના આંતરિક (આવનારા યુગને લગતી) તરીકે તથા બાબ્ય ભૌતિક (વર્તમાન યુગને લગતી) જીવન વિશે વાત કરી. જીવનનાં આ બંને પાસાં તે તે યુગનાં લાક્ષણિક બળોને આધીન

મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

વર્તે છે - બાધ્યભૌતિક જીવનમાં આપણે 'દુઃખોથી' ક્ષીણ થતાં જઈએ છીએ અને આંતરિક જીવનમાં આત્મા દ્વારા આપણું નવીન સર્જન થાય છે. હવે પછીના ફકરામાં (૫:૧-૮) તે આપણા બાધ કે આંતરિક જીવન વિશે લખતા નથી. પરંતુ આવનારા યુગમાંની સંપૂર્ણ જીવન પદ્ધતિને સ્થાન કરી આપનાર આ યુગની સંપૂર્ણ જીવન પદ્ધતિ વિશે લખે છે.

જોકે, એમ સૂચવાયું છે કે કરિંથવાસીઓને લખેલા પહેલા પત્રના અધ્યાય ૧૫:૧૨-૧૭માં જ્ઞાનાયું છે તેમ પ્રિસ્તના પુનરાગમન સમયે વિશ્વાસીઓના સામૂહિક પુનરુત્થાન પરનો પાઉલનો વિશ્વાસ આ ફકરામાં મૃત્યુ સમયે એક પ્રિસ્તી વ્યક્તિની વ્યક્તિગત અમર્ત્યતાને વશ થાય છે. પણ બંને વાચનાના જીજાવટભર્યા પરીક્ષણે દર્શાવ્યું છે કે તેવું બનતું નથી. ગ્રથમ તો, કરિંથવાસીઓને લખેલ બીજા પત્રમાં સમૂહગત પુનરુત્થાન પરના તેમના વિશ્વાસનો પાઉલે એકરાર કર્યો છે. આપણે જે ફકરાનો અભ્યાસ કરીએ છીએ તેની અગપાઉની થોડી જ કલમોમાં તેમણે લખ્યું હતું કે ઈશ્વર અમને પણ ઈસુની સાથે સજીવન કરશે અને તમારી સાથે અમને પણ પોતાના સાનિધ્યમાં લઈ જશે.' (કલમ ૪:૧૪, સંદર્ભ ૧:૮-૧૦). વળી, કરિંથવાસીઓ પરના બીજા પત્રમાં, આગામી ઐતિહાસિક ઘટના તરીકે વિશ્વાસીઓના પુનરુત્થાન અંગેની પાઉલની પ્રતિબદ્ધતા લેશમાત્ર ઘટી નથી. બીજું, કરિંથવાસીઓને લખેલા પહેલા પત્રમાં, ૧૫:૩૫-૪૪માં અને કરિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રમાં, ૫:૧-૮માં, બંનેમાં આપણને 'વર્તમાનના નવા યુગના' સંદર્ભ માળખા સંબંધી ઘણા બધા મહત્વના શબ્દો મળે છે. આ બંને ફકરાઓમાં આપણને 'નગ્ન ઉધાડા' (RSV પ્રમાણે) શબ્દ મળે છે. 'સ્વર્ગ'ના જીવનની તુલનામાં 'પૃથ્વી'ના શબ્દ મળે છે અને વર્તમાન યુગની મર્ત્યતા તથા મૃત્યુ બંને ક્રમશઃ વસ્ત્ર ધારણા કરે છે' ને 'વિલીન થઈ જાય છે.'^૧ તે શબ્દોદારા ઓળખાવાયો છે. બંને પત્રોમાં એક સરખો અર્થ વહન કરતા આ શબ્દોનો વારંવારનો ઉપયોગ એવી સાબિતી આપે છે કે પ્રિસ્તી આશા અંગેનો પાઉલનો બોધ હજી બદલાયો નથી.

૧. ચર્ચ માટે જૂઓ જ.એ. લેડ કૃત 'A Theology of the New Testament' (ઇંગ્લિઝમાન્સ, ગ્રાન્ડ રેપિડ્સ, ૧૯૭૫) પૃ. ૫૫૦-૫૫૭

૨. સંદર્ભ કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૩૭ અને કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૫:૩, કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૪૦ અને કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૫:૧-૨, કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૫૩-૫૪ અને કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૫:૪.'

આપણે જે સમજવાનું છે તે આ કે આ બંને ફકરાઓમાં પાઉલ ભિન્ન-ભિન્ન પ્રશ્નો સાથે ઘષ્યા કરતા હતા. કર્થિંધવાસીઓ પરના પહેલા પત્રમાં પાઉલ વર્તમાન અને આવનારા યુગના માળખામાં રહીને લખ્યું અને પ્રિસ્તના આગમનની અને મરેલાઓના પુનરુત્થાનની ઘોખણા કરતું ‘અંતિમકાળનું રજાશિંગહું’ તે પરિવર્તન બિંદુ હતું. કર્થિંધવાસીઓના પ્રશ્નો અને વિરોધોના પ્રતિભાવમાં પાઉલે, આ યુગથી હવે પછીના યુગ સુધી જેનું સાતત્ય છે પણ જે તેવા બાબુ સ્વરૂપ અને દેખાવમાં ભિન્ન છે તેવા માનવજીવનનું વાજબીપણું દર્શાવવા પ્રકૃતિમાંથી જ ઉદાહરણો આપ્યાં.

બીજા પત્રમાં, નવા યુગના આગમન પહેલાં જ મૃત્યુનું ચિત્ર જેમની સંમુખ ખડું થયું હતું તેવા બધા જ વિશ્વાસીઓના પ્રતિનિધિ બનીને તે લખે છે. જો તેમના પહેલા પત્રમાં ‘આપણા બધાનું રૂપાંતર થઈ જશે.’^૪ તે વાત પર ભાર મૂકાયો હોય તો બીજા પત્રમાં ‘જો પૃથ્વી પરનું આ માંડવારૂપી ધર નાચ થાય તો આપણે માટે સ્વર્ગમાં ઈશ્વરે રચેલું સ્થળ - શાશ્વત નિવાસ તૈયાર છે.’ (૫:૧) પર ભાર મૂકાયો છે. આથી, આ પત્રમાં તે દ્રઢપણે સમર્થન કરે છે કે મૃત્યુ કોઈ પણ હિસાબે આવનારા યુગના ભહિમાથી વિશ્વાસને વંચિત કરતું નથી.

૧. પ્રથમ રૂપક : નવો, શાશ્વત નિવાસ (૫:૧)

‘કુમ કે અમે જાહીએ છીએ કે જો અમારું પૃથ્વી પરનું માંડવારૂપી ધર નાચ થાય, તો આકાશમાં દેવે રચેલું, હાથે બાંધેલું નહિ, એવું અમારું સનાતન ધર છે.

કેટલાક વિદ્વાનો માને છે તેમ માનવાની જરૂર નથી કે હવે પાઉલ એમ માનતા હતા કે પ્રભુના આગમન પહેલાં તે મૃત્યુ પામશે. આપણે જોઈએ છીએ કે અહીં પ્રિસ્તી વ્યક્તિના મૃત્યુને શરતી (જો) બતાવાયું છે, સંપૂર્ણ તથા (જ્યારે) નહિ. આ પ્રેષિતના મનમાં એમ પણ હોય કે પ્રભુનું પુનરાગમન તેમના મૃત્યુ પહેલાં પણ થાય. આ કલમનો હેતુ હાલના જીવનના હલકા, અસ્થાયી સ્વરૂપ (શબ્દશ: ‘આપણું પૃથ્વી પરનું માંડવારૂપી ધર’) ની આપણા

3. કર્થિંધીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૫૨-૫૩, ૪૨.

4. કર્થિંધીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૫૧.

મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

આવનારા જીવનના ચિહ્નાતા, કાયમી સ્વરૂપ ('ઈશ્વરે સ્વર્ગમાં રચેલી શાશ્વત સ્થળ) સાથેની તુલના પર ભાર મૂકવાનો છે.

માંડવારૂપી ધર તોડવા સાથેનું મૃત્યુનું સામ્ય સમજાય તેવું છે કારણ કે આપણે જ્ઞાનીએ છીએ કે આ પ્રેરિત પ્રવાસી ચર્મકાર હતા જે બીજાં બધાં કામોની સાથે તંબૂઓ બનાવતા અને તેમની મરામત કરતા.^५ માનવજિદગી આ તંબૂ જેવી જ છે - અસ્થાયી અને નાશવંત. પરંતુ નવો નિવાસ 'શાશ્વત' અને 'ઈશ્વર રચિત' છે (કલમ ૧). તે 'માણસે નહિ પણ ઈશ્વર રચેલો છે.' તે શબ્દો સૂચવે છે કે આપણે તેની મંદિર તરીકે જ કલ્પના કરવી જોઈએ. પોતાના સજીવન થયેલા દેહરૂપી મંદિરને વર્ણવવા જ ઈસુ આ શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે.^૬ મહત્વની વાત તો એ છે કે એક 'નિવાસ' તૂટી પડતાં આપણે બીજો, જોકે લિન્ન નિવાસ પ્રાપ્ત કરીએ છીએ. મૃત્યુ એટલે નિવાસધીનતા નહીં. તંબૂના નિવાસ પછી સ્વર્ગાય નિવાસ પ્રાપ્ત થાય છે. આ જીવનના સ્વરૂપ અને આવનારા જીવનના સ્વરૂપ વચ્ચે અગત્ય છે. હેરિસ^૭ સૂચવે છે કે 'અમારે માટે તૈયાર છે' (વર્તમાન કણ) શબ્દોની જૂનો નિવાસ તૂટતાં જ નવા નિવાસની સત્ત્વર પ્રાપ્તિ એવો અર્થ ભારપૂર્વક સૂચવે છે. એક બીજા ચિહ્નાતા નિવાસની પ્રાપ્તિથી એક નિવાસની ખોટ સીધી પુરાઈ જ જાય છે.

આપણને આપણનું આ જીવન ટકાઉ અને સાચું લાગે છે. જ્યારે આવનારું જીવન આભાસી અને અવાસ્તવિક લાગે છે. પાઉલ આપણને તે બોધ આપે છે કે તેનાથી ઊલટી પરિસ્થિતિ સાચી છે. જે આવનારું જીવન છે તે સબળ, કાયમી અને સાચું છે. હાલનું જીવન આભાસી છે.

૨. બીજું રૂપક : ધારણા કરવાની ઈશ્ચા (૫:૨-૫)

૨ કુમ કે અમારું જે સ્વર્ગાય ધર છે, તેનાથી વેસ્થિત થવાની અભિવલાઘા રાખીને, અમે આ માંડવામાં રહેતાં ખરેખર નિસાસા નાખીએ છીએ;

૫. પ્રે.કુ. ૧૮:૩, સંદર્ભ પિતરનો બીજો પત્ર ૧:૧૩.

૬. યોધાન ૨:૨૧, માર્ક ૧૪:૫૮.

૭. આ ફકરાની ઉપયોગી ચર્ચા માટે જૂઓ એમ. જે હેરિસનો 'Tyndale Bulletin 22' (1971)માં પુ. ૩૨-૪૭ ઉપર પ્રગટ થયેલો લેખ 'ર કરિથીઅન્સ ૫:૧-૧૦, 'Watershed in Paul's Eschatology'

૩ જો એ પ્રમાણે વેચિત થઈએ તો અમે નાગા ન દેખાઈએ. ૪ કુમ કે અમે આ માંડવામાં રહેતાં બોજાને લીધે ખરેખર નિસાસા નાખીએ છીએ. મરણ જીવનમાં ગરક થઈ જાય એ માટે અમે તેને ઉતારવાને ચાહીએ છીએ એમ તો નહિ, પણ વેચિત થવાને ચાહીએ છીએ.
 ૫ હવે જેણે અમને એને અર્થે તૈયાર કર્યા તે દેવ છે. તેણે અમને આત્માનું બાનું પણ આપ્યું છે.

પાઉલ માંડવારૂપી ઘર પરથી હવે પોતાનું રૂપક વસ્ત્રોના રૂપક પર ખટકે છે. ક્ષણપાર તે નિવાસ ઉલ્લેખ જાળવી રાખે છે કે જેને આપણે ધારણ કરવાના છીએ (કલમ ૨). આમ કરી, વસ્ત્રો બદલતી વ્યક્તિનું સતત, સિદ્ધચિત્ર વાપરતા પહેલાં તે તેમના રૂપકોને થોડાંક ભેણવે છે. રોજિંદા જીવનમાંથી આલેખાયેલું આ ઉદાહરણ અસામાન્ય લાક્ષણિકતાથી અંકિત છે.

સામાન્ય પ્રજ્ઞાલી તો તે છે કે નવાં વસ્ત્ર પહેરતાં પહેલાં આપણે પહેરેલાં વસ્ત્રો ઉતારી નાંખીએ છીએ. પરંતુ પાઉલના રૂપકમાં પહેરેલાં વસ્ત્રો ઉતાર્યા વિના જ તેના ઉપર બીજા વસ્ત્રો પહેરવાનું તે લખે છે. જો શક્ય હોય તો એ બંને પ્રકારના વસ્ત્ર પરિવર્તન વચ્ચેનો ગાળો કે જ્યારે આપણે ‘નગન દેખાઈએ’ તે, તે ટાળવા માગે છે.

પોતાના આ રૂપક દ્વારા તે શું કહેવા માગે છે? વસ્ત્રોના આ બે પ્રકાર આપણા અર્હીના જીવન અને આપણા આવનારા જીવનનું કમશઃ પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. અત્યારના જીવનમાં આપણે નિસાસો નાંખીએ છીએ અને કચડાઈએ છીએ. (શબ્દશ: અનુવાદ - અમે બોજના માર્યા નિસાસા નાંખીએ છીએ, કલમ ૪). અત્યારના જીવન પ્રત્યેના અસંતોષની, અત્યારના જીવનનો અંત લાવવાની જંખનાની આ અભિવ્યક્તિ નથી. (‘અમે માંડવારૂપી ઘરના વસ્ત્રોનો ત્યાગ કરવા માગતા નથી, કલમ ૪). કદાચ, નવા યુગમાં ઈશ્વરે આપણે માટે સંઘરી રાખેલા સહુ આશીર્વાદોને ‘ધારણ કરવાની’ ઉત્કટ જંખના છે.

ગમે તેમ તોય, વાતવાતમાં તે એક મુદ્દો કહી જાય છે કે જો આપણે આ વસ્ત્રો ઉતારી નાખીએ એટલે કે પ્રિસ્તાના પુનરાગમન પહેલાં જો આપણું મૃત્યુ થાય તોપણ ‘આપણે નગન નહિ દેખાઈએ (કલમ ૩).’

મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

દેખીતી રીતે જ, બાપ્તિસ્મા પરની તેમની પ્રતિબદ્ધતા અંગેના તેમના ઉપદેશનો જ આ ઉલ્લેખ છે - ‘તમારામાંના જેઓ બાપ્તિસ્મા પામ્યા તેમણે પ્રિસ્તને ધારક કરી લીધો છે.’ ઈશ્વરની સધળી નીરખતી દ્રષ્ટિ સામે ‘અપરાધ વૃત્તિનો અનુભવ પામવા કરતાં મ્લબુના આગમન પહેલા થનારું મૃત્યુ અનુભવથી જન્મતાં માનવ સંકોચમાંથી જ નિવસ્ત્ર થયાનું ટાળવાની, પાઉલની ઈઞ્ચા જન્મી છે તેમની સમજ એવી છે કે વિશ્વાસી પ્રિસ્તી થતાં જ તેમણે ‘જે પ્રિસ્તને ધારક કરી લીધો છે’ તે પ્રિસ્ત ઈશ્વરની સધળી નીરખતી દ્રષ્ટિ સામે ‘નન્ન’ થવાના ભયમાંથી તેમને મુક્તિ અપાવશે.,

પોતાના મુદ્દાને બળવાન બનાવવા પાઉલ ટૂંકમાં, બીજું રૂપક આદેખે છે. તેમની ઈઞ્ચા છે કે તેમના આ ‘મર્ત્ય’ જીવનનો માત્ર અંત ન આવે, પણ અંત આવતાં પહેલાં ‘તે જમીનમાં ગરક થઈ જાય’ (કલમ ૪). આપણે એમ કહી શકીએ કે આ નવા યુગ (જીવન)નું પાઉલ એવું ચિત્ર આદેખે છે કે જાણે મોટી માછળી તેનાથી નાની માછળીને (આ યુગની તેની મર્ત્યતાને) જડપીને આખી ને આખી ગળી જતી હોય.

નવા યુગમાં જીવન માટેની આપણી ઝંખના આપણા ભીતરમાંથી ઉઠતી નથી. આપણા પર જ જો છોડવામાં આવે તો આપણે આપણાં નવા નિવાસ કે નવા વસ્ત્રથી પ્રસન્ન નહિ થઈએ. કદાચ તે આપણી અપેક્ષા પ્રમાણેના ન પણ હોય. પણ ઈશ્વરે જ, ઉદારભાવે આપણને તેના મહાન ભાવિમાં જે સંઘરાયેલું છે તે સધળા માટે આપણને ઘડયા છે (કલમ ૫).

આપણા નવા નિવાસ માટે, આપણાં નવાં વસ્ત્રો માટે જે નવા યુગનો છે પણ ઈશ્વરે જેને હવે ‘આપણને આખ્યો છે તે ‘આત્મા દ્વારા’ આપણે ઘડાઈ રહ્યા છીએ. ઈશ્વર સાથેના તેમના ભવિષ્ય માટેની વિશ્વાસીઓની અનુભવાતી ઊડી ઝંખના દ્વારા આપણી ભીતરમાં આત્માની ઉપસ્થિતિ સૂચવાઈ છે. તેને માટેના આપણા નિસાસા, આત્મા દ્વારા - જોકે, જે હજુ તેની સંપૂર્ણતા સહ ઉપસ્થિત નથી થયો (એટલે કે નવા યુગ માટે અનામત રખાયો છે.) તે આત્મા દ્વારા મેરાયા છે. અત્યારે તો આપણી પાસે બાના તરીકે, ભવિષ્યમાં અપેક્ષિત પૂરી રકમ ચુકવાશે તેની મહોર તરીકે

અપાયેલો આત્મા છે. પાઉલના સમયમાં વ્યાપારી સોદાઓમાં ‘મહોર’ (સંદર્ભ ૧:૨૨)નો ઉપયોગ થતો. આજે તે જ ગ્રીક શબ્દ લગ્નની ખાતરી તથા સોંગદરૂપે વિવાહ સમયે અપાતી વીઠી માટે વપરાય છે.

૩. ગ્રીજું રૂપક : પ્રભુ સાથે વાસો કરવાની પસંદગી (૫:૬-૮)

‘માટે અમે સદા હિંમતવાન છીએ, અને એવું જાણીએ છીએ કે, શરીરમાં વાસો કરીએ ત્યાં સુધી અમે પ્રભુથી વિયોગી છીએ’ (ક્રમ ૫ અમે વિશ્વાસથી ચાલીએ છીએ, દાસ્તિથી નહિ); ‘માટે અમે હિંમતવાન છીએ, અને શરીરથી વિયોગી થવું તથા પ્રભુની પાસે વાસો કરવો, એ અમને વધારે પસંદ છે. એ માટે (શરીરરૂપી) ઘરમાં હોઈએ કે બહાર હોઈએ, પણ તેને પસંદ પડીએ એવી ઉમેદ અમે રાખીએ છીએ.

વર્તમાન અને આવનારા જીવનના બે પ્રકારો માટે પાઉલનું ગ્રીજું મુખ્ય રૂપક ‘વાસ’ સાથે સંકળાયેલું છે. માણસ એકો વખતે એક જ સ્થળે હોઈ શકે. તે સાદા, સત્ય પર તે આધારિત છે. તે કાં તો દેહમાં વાસ કરતો (કલમ ૬) હોય કાં તો ‘પ્રભુ સાથે વાસ કરતો’ (કલમ ૮) હોય. ‘દેહરૂપી વાસમાંથી દૂર થવાનું’ તે પસંદ કરે છે. કારણ કે તેનો અર્થ થાય ‘પ્રભુ સાથેનો વાસ’ (કલમ ૮). જોકે આ ‘માંથી દૂર’ નું રૂપક તે માત્ર નીરસ ભૌગોલિક રૂપક નથી પણ ‘પ્રભુ સાથે’ શબ્દથી સૂચયવાય છે તેમ ઉખાભર્યું સંબંધ દર્શાવતું રૂપક છે. નવા કરારમાં બીજાં સંખ્યાબંધ સ્થળોએ લોકોના પરસ્પર સાથેના સંબંધો દર્શાવવા ‘સાથે’ અવ્યયનો ઉપયોગ થયો છે. ઉ.ત. તેમની વચ્ચે ઈસુની ઉપસ્થિતિના પ્રતિભાવમાં નાજરેથના લોકો પૂછે છે : ‘આ પેલા સુથાર નથી ? શું આ મરિયમનો દીકરો અને યાકોબ, યોસેફ, યધૂદા અને કિસ્મોનનો ભાઈ નથી ? એની બહેનો આપણી સાથે ભેગી રહેતી નથી ?’

જોકે, ઈશ્વરે આપણને આપેલા આત્માના બાના સ્વરૂપે (કલમ ૫) આ નવો યુગ અત્યારે આપણી વચ્ચે જ છે. છતાંય, આપણું વર્તમાન જીવન ‘દાસ્તિથી નહિ પણ વિશ્વાસથી’ (કલમ ૭) અંકિત હોવું જોઈએ.

૬. માર્ક ૫:૩ સંદર્ભ યોધાન ૧:૧-૨.

મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

નવા યુગમાં આપણો પ્રભુને નીરખીશું અને 'પ્રભુની સાથે' જ હોઈશું. પણ વર્તમાન જીવનમાં શુલ્ષસંદેશ (સુવાત્તી)ના પ્રતિભાવમાં અમલમાં મૂકેલા 'વિશ્વાસ દ્વારા' આપણો તેમની સાથેનો સંબંધ છે. જે આકર્ષક અને ચમત્કારોની નિશાનીઓ¹⁰ ઈચ્છા રાખતા જે ભવિષ્ય માટેનું છે તેને અત્યારે જ માગતા કર્તિથવાસી પ્રિસ્તીઓ જેવા ઉત્સાહી પ્રિસ્તીઓને સુધારવાનું આ ગંભીર પગલું છે. તેની અવાસ્તવિક અપેક્ષાઓથી છેવટે તો વિશ્વાસ અને પુરાવા માટે નાશવંત બનતા અતિશયોક્તિભર્યા અંત સમયની સ્થિતિને નહિ પણ ભવિષ્ય અંગેની દઢ, સમતુલ આશાને જ બાઈબલે સ્પષ્ટ સમર્થન - પ્રોત્સાહન આપ્યું છે.

'પ્રભુ સાથે' હોવાની મહાન આશા વિશે લખતા પાઉલ 'દેહમાં વાસ કરતાં' આપણા વર્તમાન જીવન સાથેનો સંપર્ક હોવાની આપણને છૂટ આપતા નથી. (કલમ ૫). તે વિશે તે બે વાર દઢતાપૂર્વક કહે છે 'અમે હંમેશા હિંમત રાખીએ છીએ (કલમ ૬, ૮). ભવિષ્ય વિશેની નિશ્ચિતતા જ વિશ્વાસીઓને આજના જીવનમાંના સંધર્થ અને પીડા વચ્ચેના વર્તમાન વિશે હિંમતવાન બનાવે છે. વળી આજનાં જીવનમાં જેના 'ન્યાયશાસન આગળ આપણે સહુએ હાજર થવાનું છે' (કલમ ૧૦) તે પ્રભુને 'રીજવવાની આપણી મહેશ્ચા છે' (કલમ ૬). છતાંય, તે તેમના સેવકોને શિક્ષા આપવા ઈચ્છતા કઠોર ન્યાયાધીશ છે તેવો વિચાર સરખોય ન કરવો જોઈએ. તે સેવકો તેમના મિત્રો છે, તેમના દ્વારા તેમનો બચાવ થયો છે. અને હંમેશા તેમની સાથે જ રહેવા નિર્મિયા છે. (કલમ ૫, ૮) જે રીતે બાળક માયાળું અને પ્રોત્સાહક શિક્ષકને રીજવવામાં પ્રયાસ કરે છે તેમ આપણે પણ આપણા સહુ કાર્યોમાં પ્રભુને રીજવવાનો પ્રયાસ કરીએ છીએ. આથી, ભવિષ્યની આશા વર્તમાન જીવનમાં સ્વજ્ઞિલ અવ્યવહારુતાને ન ઉત્તેજે, પણ હિંમત તથા હેતુને પ્રોત્સાહન આપે.

૪. અનુત્તર રહેલા પ્રશ્નો

આ કલમોમાં ભવિષ્યના યુગનું પાઉલે કરેલું વિવરણ અનેક પ્રશ્નોને અનુત્તર રાખે છે. જો પ્રભુના આગમન પહેલાં મૃત્યુ આવે તો શું વિશ્વાસીઓ 'ઉંઘે

૧૦. જુઓ કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૪:૧૨, સંદર્ભ ૧:૭, ૧૩:૧-૨, કર્તિથીઓને બીજો પત્ર ૧૨:૧૨.

છે' કે 'પ્રભુની સાથે છે ?'^{૧૧} કબરમાંનો મૃત પ્રિસ્તી 'આખરી રજાશિંગહું'ની પ્રતીક્ષા કરે છે કે 'તે સ્વર્ગમાં છે ?' સંજોગોવશાત, પાઉલ વ્યવસ્થિત રીતે અંગત અંત સમયની સ્થિતિના વિજ્ઞાનનું સમયપત્ર આંકટા નથી - અહીં આ ફકરામાં કે અન્યત્ર તેમના લખાણોમાં આ પ્રશ્નોનાં સુસંગત ઉત્તરોને સાધવાનો કોઈપણ પ્રયત્ન અધૂરો હશે, કર્દીક અંશે અનુમાન આધારિત હશે. આવી શરતો હોવા છ્ટાં આપણે કહી શકીએ કે વિશ્વાસીઓ પ્રભુના આગમન વખતે તેમની સાથે જ હશે.^{૧૨} અને તેના મૃત્યુ સમયે પણ તે 'પ્રિસ્તના સાનિધ્યમાં જ' વિદાય લે છે.^{૧૩} તેમના મતે તો કાંતો તે મૃત્યુ પામે છે ત્યારે અથવા આખરી રજાશિંગહું વાગે છે' ત્યારે - બેમાંથી જે પહેલું બને - ત્યારે વર્તમાન પુગનો અંત આવે છે. અને ભવિષ્યનો યુગ પ્રારંભાય છે.

આથી, મૃત્યુ અને સામાન્ય પુનરુત્થાન વચ્ચેના જીવનની 'વચગાળાની પરિસ્થિતિ' તરીકે ઓળખાતી પરિસ્થિતિ અંગે કશોક સિદ્ધાંત બાંધવાનું ટાળવું મુશ્કેલ છે. પાઉલને માટે મૃત્યુ તે લાભ છે. તેને તે 'વિદાય લઈ પ્રિસ્તના સાનિધ્યમાં વસવા' તરીકે ઓળખાવે છે. આપણા અવલોકન નીચેનો ફકરો તો સૂચવે છે કે 'માંડવારૂપી ઘરનો નાશ પામતાં જ ઈશ્વર રચેલું સ્થળ'નો સત્ત્વર વાસ પ્રાપ્ત થાય છે. (કલમ ૧). 'દેહ રૂપી વાસથી દૂર રહેલું' એટલે સત્ત્વરે જ 'પ્રભુ સાથે વાસ કરવો.' (કલમ ૮).

તેના મૃત્યુ અને તેના દેહના પુનરુત્થાન વચ્ચેના ગાળામાં વિશ્વાસીના શરીરના સ્વરૂપ વિશેની આપણી પાસે કોઈ માહિતી નથી. તોથ ભલે આપણે 'વચગાળાની પરિસ્થિતિનું' વિગતે વર્ણન ન કરી શકતા હોઈએ તોથ ભવિષ્યની સલામતિ અંગેની ઊરી લાગણીને પ્રોત્સાહન આપવાનો હેતુ પાઉલના આ લખાણનો છે. એક બાજુ પાઉલ કલોસ્સાવાસીઓને એમ લખે છે કે તેમનું 'જીવન પરમેશ્વરના સાનિધ્યમાં પ્રિસ્તની સાથે ગુપ્ત રહેલું છે.' અને 'જ્યારે પ્રિસ્ત પ્રગટ થશે.' ત્યારે તેઓ પણ 'તેમની સાથે મહિમાપૂર્વક પ્રગટ થશે.'^{૧૪} જેમ એક સ્તોત્રકર્તા અર્થધટન કરે છે તેમાં:

૧૧. થેસ્સાલોનિકીઓને પહેલો પત્ર ૪:૧૪, ૧૭.

૧૨. કર્ટિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૨૩.

૧૩. ફિલિપીઓને પત્ર ૧:૨૧-૨૩.

૧૪. કલોસ્સીઓને પત્ર ૩:૩.

મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

એટલી નજીક, ઈશ્વરની એટલી વધુ નજીક
એટલી નજીક તો હું ન જઈ શકું.
કેમ કે, તેના પુત્રના વ્યક્તિત્વમાં જ
તેની નજીક હોઉં તેમ હું રહું. ૧૫

બીજુ બાજુ, પ્રભુને અનુસરતા આ ગ્રેણિત વિશ્વાસીઓ ‘ઉંઘી ગયા છે’ તેવો ઉલ્લેખ કરે છે. ૧૬ મૃત્યુ પામેલા પ્રિસ્ટીઓ માત્ર મૃત લાગે છે. આપણું આશાસન તો એ છે કે તેઓ ભલે ઈસુને શરદો નિશ્ચિત થઈ ઉંઘી ગયેલા માનતા હોય, પણ પ્રિસ્ટના આગમન સમયે તેમને ઉઠાડવામાં આવશે અને જીવંત વિશ્વાસીઓ સાથે મેળાપ કરાવવામાં આવશે.

૫. નિર્ભળતામાં સામર્થ્યની સમજણ

સમગ્ર ફકરો ૪:૭-૫:૮ ભારે અને વિરોધાભાસી તુલનાભેદથી અંકિત છે. આ ગ્રેણિતે માટીના પાત્રમાં ખજાનાની (૪:૭), જીવન અને મૃત્યુની (૪:૧૨) બાબુ લૌટિક જીવનના ક્ષીણ થવાની અને આંતરિક જીવનમાં નવું બળ પ્રાપ્ત કરવાની (૪:૧૬), હળવા અને કણિક દુઃખો અને અપાર શાશ્વત મહિમાની (૪:૧૭) વાતો લખી. હવે તે પૃથ્વી પરના માંડવારૂપી ઘર અને ઈશ્વર રચિત સ્થળ (૫:૧)ની, નગ્ન ઉધાડા દેખાવાની અને વસ્ત્ર ધારણ કરવાની (૫:૪) દેહમાં વાસ કરવાની અને દેહરૂપી વાસમાંથી દૂર થવાની (કલમ ૫:૬, ૮) અને પ્રભુથી દૂર રહ્યાની અને પ્રભુની નિકટ વાસ કરવાની (૫:૬, ૮) વાત કરે છે.

સંભવ છે કે નવાગંતુકોના જૂઠા ઉપદેશોને સુધારવા માટે પાઉલ આ તુલનાભેદનો ઉપયોગ કરતા હોય. ઈજરાયલ મંદિર, બાઈબલ, સુન્તત જેવી દ્રશ્ય વસ્તુઓની જ ચિંતા તેમને રહેતી હોવાથી તેઓ ‘જે દ્રશ્ય છે તેના પર જ દ્રષ્ટિ માંડી રહ્યા હતા’ (સંદર્ભ ૪:૧૮) અથવા ‘દ્રષ્ટિને આધારે જીવતા હતા’ (સંદર્ભ ૫:૭) તેમ કહી શકાય. તાત્કાલિક ધાર્મિક તથા રાજકીય પદ્ધતિઓ અંગે દેખીતી રીતે જ તેમની આશાઓ મર્યાદિત હતી.

જ્યારે પાઉલ તો પ્રિસ્ટી ધર્મની વિવધાર્થ સમજ આપવા માટે પ્રતિબદ્ધ હતા. ઉ.t. અન્યત્ર વસ્તા પ્રિસ્ટીઓની જરૂરિયાતો માટે ફાળો ઉધરાવતા

૧૫. સી. પેજેટ, 'A mind at 'perfect peace' with God.'

૧૬. યોહાન ૧૧:૧૧

(જૂઓ અધ્યાય ૮-૯). તેમને ખબર હતી કે તાત્કાલિક ઉકેલો ગમે તેટલા મહત્વના ધોય પણ મુત્ય અને ન્યાયની અંતિમ વાસ્તવિકતાઓ સાથે તેમને નિસ્બત નથી. આ નવાગંતુકો જેની ધોષજા કરતા હતા તે મોશેના કરારનો ઘડૂઢી ઈસુ, મરતા, પાપી માણસને, તેની દુર્ભળતામાં કશું આશાસન ન આપી શક્યો. તેમને મન તો, ઈશ્વરનું બળ ‘જે દશ્ય છે’ તેમાં, મોચાઈ અને સફળતામાં પ્રદર્શિત થતું હતું. જ્યારે પાઉલને મન તો પ્રભુનું બળ નિર્બળતામાં પ્રગટ થતું હતું. બાબ્ય રીતે આપણે ક્ષીણ થતા જઈએ છીએ તો આંતરિક રીતે આત્માદ્વારા, નવા યુગ માટે આપણું નવીન સર્જન થતું જાય છે. જે ક્ષણે આપણો માંડવારૂપી દેહ તોડી પડાય છે તેજ ક્ષણે આપણને બીજો, કાયમી, બહેતર, મહિમાવંત દેહ - સ્વર્ગમાં શાશ્વત, ઈશ્વર રચિત સ્થળ પ્રાપ્ત થાય છે.

૬. ન્યાયાસન (૫:૧૦)

૧૦ ક્રુમ કે દરેકે શરીરમાં રહીને જે જે ભલું કે ભૂંઠું કર્યું હશે તે પ્રમાણે ફળ પામવાને આપણે સર્વને પ્રિસ્તના ન્યાયાસન આગળ પ્રગટ થવું પડશે.

રોમન નગરોમાં સૂખો ન્યાયાસન પર બેસી અદાલતના ડેસો સાંભળતો. અગ્રાઉ પાઉલને પણ કર્તિથમાં ગાલિલિયોના ન્યાયાસન સામે ઊભા રહેવું પડયું હતું.^{૧૭} - પ્રભુ જેમ પિલાતના ન્યાયાસન સામે ઊભા હતા તેમ.^{૧૮} જોકે, હવે તેવો સમય આવી રહ્યો છે જ્યારે પાઉલ તથા પિલાત અને ગાલિલિયો સહિત સહુને ‘પ્રિસ્તના ન્યાયાસન’ આગળ ‘ડાજર થવું પડશે.’ અથવા ‘પ્રગટ થવું પડશે.’ (RSV પ્રમાણે) જ્યાં પ્રત્યેક છુપાયેલી વસ્તુ પ્રકાશમાં આવશે.^{૧૯} પોતાના મરતાંની સાથે જે ‘ઈશ્વર રચિત નવું સ્થળ’ (કલમ ૧) પોતાને મળવાની જ છે તેવું જાગ્રત્તા પાઉલને આ કારણે શિક્ષાનો ભય નહોતાં (કારણ કે જે પ્રિસ્તમય છે તેને તે ભય નથી હોતો)^{૨૦} પણ મૂલ્યાંકનનો ભય હતો. એ મુક્તિની ખોટ - જે ખોટ જ ન હોઈ શકે - નહોતી પણ હોડમાં મુકાયેલી પ્રશંસાની ખોટ હતી. તેને સોંપાયેલા

૧૭. થેસ્પાલોનિકીઓને પત્ર ૪:૧૪-૧૫.

૧૮. મે.કૃ. ૧૮:૧૨. ૧૯. માથી ૨૭:૧૮.

૨૦. કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૪:૫. ૨૧. રોમનોને પત્ર ૮:૧.

મૃત્યુ અને ન્યાયશાસન

કૃપાદાનોનો વફાદારીપૂર્વકનો ઉપયોગ કરી નોકરની શેઠ પ્રત્યેની જવાબદારીનો પ્રભુએ જે ઉપદેશ આખ્યો હતો^{૨૨} તેના જેવી જ આ સમજ હતી. ઈશ્વરે પાઉલને પ્રેરિત થવાનું કૃપાદાન આખ્યું હતું. શુભસંદેશ (સુવાત્તાનું) કાર્ય તેમને સોંપાયું હતું. ^{૨૩} એક દિવસ, ધર્મસેવક તરીકેની પોતાની વફાદારીનો હિસાબ આપવા તેમને ઊભા રહેવાનું હતું. ઈશ્વરે આપણને જે કંઈ ધર્મસેવા સોંપી હોય પણ આપણે તે વાતની ગંભીરતાપૂર્વક નોંધ લેવી જોઈએ કે આપણે દરેકે જે કંઈ કર્યું હશે તે એક દિવસ છિસ્તના ન્યાયશાસન આગળ પ્રગત થશે.

આપણે આપણા સમયનો કેવો વફાદારીપૂર્વકનો ઉપયોગ કરીએ છીએ? આપણને માપું થયેલી તકોને આપણે સુપેરે કેવી રીતે અનુસર્યા છીએ? આપણી છિસ્તી સેવામાં આપણે કેવા એકચિત્ત રહ્યા છીએ? વિશ્વાસીઓ સહીત સર્વને સહુએ ન્યાયશાસન આગળ હાજર થવાનું છે તે બોધ તો એ વાતનું સ્મરણ કરાવે છે કે આપણને ઘેયહીન કે ઉદાસીન જિંદગી જીવવા નહિ પરંતુ પ્રભુની સેવામય જિંદગી જીવવા જીવતા રાખવામાં આવ્યા છે. પ્રભુના ન્યાયશાસનનો દ્રાષ્ટિકોશ જે સમતુલ અભિગ્રાય દર્શાવે છે તે એ છે કે એકમાત્ર વિશ્વાસદ્વારા આપણે યોગ્ય હરીએ છીએ તો સોહ તથા આશાકિતતા દ્વારા વિશ્વાસ યોગ્ય કર્યો છે.^{૨૪} આપણે સારા કાર્યો દ્વારા નહિ પણ સારાં કાર્યો માટે જીવીએ છીએ.^{૨૫} એક દિવસ, આપણામાંનો એકેએક જણ પ્રભુના ન્યાયશાસન આગળ ઊભો રહેશે અને આપણે જેવા છીએ અને હતા તેવા દેખાઈશું. પાઉલે આ ગંભીરતાપૂર્વક લીધું હતું એટલે તરત જ તે લખે છે. ‘પ્રભુનો આવો ભય રાખતા હોવાથી અમે માણસોને સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરીએ છીએ.’ ન્યાયનો સ્વસ્થ ભય પ્રત્યેક વિશ્વાસીઓનો સાચો હેતુ છે. કારણ કે તે શુભસંદેશ (સુવાત્તા) દ્વારા પ્રભુની સેવા કરે છે.

- ^{૨૨.} લૂક ૧૨:૪૨-૪૮. ^{૨૩.} કરિથીઓને પહેલો પત્ર ૮:૧૭. ^{૨૪.} ગલાતીઓને પત્ર ૫:૫, રોમનોને પત્ર ૧:૫. ^{૨૫.} એકેસીઓને પત્ર ૨:૮-૧૦.

૫:૧૧-૨૧

૮. સમાધાનની ધર્મસેવા

હવે પછીનો ફકરો તે પ્રેષિત પાઉલે પ્રિસ્તના મૃત્યુ અંગે કરેલું અતિશય વ્યાપક વિધાન છે. આ માટેના બે પ્રગાઢ સંકળાયેલા કારણો છે. અને તે બંને કરિંથવાસીઓને તે જેણો બોધ આપતા હતા તે શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ને પડકારતા આ નવાગંતુકો ધર્મસેવકોના પડકાર સાથે સંકળાયેલાં છે. સૌ પ્રથમ તો, પ્રિસ્તનો આ નવો કરાર તથા આત્મા માણસની નિર્બળતાના અતિશય કપરા અનુભવમાં કેવી શક્તિશાળી જોગવાઈ - તૈપારી છે તે આ પ્રેષિતે દર્શાવ્યું છે. મૃત્યુ તથા મરણપથ વિશે કુઈક અંશે લાંબું લખ્યા પછી, તે હવે, કઠોર ત્રિજૂથમાં, પાપને કારણે ઈશ્વરથી દૂર થવામાં ત્રીજી તત્ત્વની કેવી જોગવાઈ નવો કરાર કરે છે તે દર્શાવે છે (૫:૧૬-૨૧). ખરેખર આ શબ્દો પ્રેષિતગત ધર્મસેવાના સમગ્ર ખંડને (૨:૧૪-૭:૧) લાગુ પડે છે અને તેની પરાકાચા પણ બને છે. ‘સમાધાનની ધર્મસેવાનો’ (કલમ ૧૮, સંદર્ભ ૫:૩) ઉલ્લેખ સ્પષ્ટપણે ‘નવા કરારના ધર્મસેવકો’ (૩:૬)ના અગાઉના શબ્દો તરફ પાછા વળવાનો અને તેમના પર અવલંબવાનો નિર્દેશ કરે છે.

બીજું - નવા ધર્મસેવકોએ પાઉલની ધર્મસેવાની નિંદા કરી હોવાથી તેમણે પોતે શો ઉપદેશ આપ્યો હતો અને તે પોતે કેવી રીતે વર્યા હતા તે બંનેનું કરિંથવાસીઓને સ્મરણ કરાવતાં તે દુઃખ અનુભવે છે. (૫:૧-૧૩) એટલે આ ફકરો ખૂબ જ અંગત છે, અનેક આત્મચરિત્રાત્મક ઉલ્લેખો તેમાં છે અને તે સહૃદ્દુનું મૂળ છે, દમસ્ક્સ માર્ગ પરની ઘટનાનો તેમનો અનુભવ કે જ્યારે તે ‘પ્રિસ્તમય’ બન્યા (કલમ ૧૭) ‘હવે પછીથી’ (કલમ ૧૫) તે જેમણે તેમને ચાહ્યા હતા (કલમ ૧૪), તેમને ખાતર જે

સમાધાનની ધર્મસેવા

મર્યાદ હતા અને ફરી સજીવન થયા હતા (કલમ ૧૫) તે એકને ખાતર જીવતા હતા. પાઉલ પર નિયંત્રણ કરનાર બ્રિસ્ટ પ્રત્યેના તિરસ્કારના દેતુંનું સ્થાન હવે બ્રિસ્ટના તેમના પ્રત્યેના ગ્રેમ અંગેની દુબાડતી ભાવનાએ લીધું હતું. હવે તે બ્રિસ્ટને માત્ર દુન્યવી દ્રષ્ટિએ જ જોતા નથી. (કલમ ૧૬) એટલે કે માત્ર વધસ્તંભે જડાપેલા અને એટલે જ શાપિત બનેલા માનતા નથી. પણ એક એવી વ્યક્તિ માને છે કે જેના દ્વારા પોતાની સાથે જગતનું સમાધાન સાધવા ઈશ્વર ઉપસ્થિત થયા હતા. વળી, દમસ્ક્સની નિષ્ઠાયક પળે ઈશ્વરે હવે જ્ઞાન પામેલા પાઉલને ધર્મસેવા (કલમ ૧૧) અને સમાધાનનો સંદેશ (કલમ ૧૮) સોંઘાં. તે પછી તેમજે સતત લોકોને સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો. (કલમ ૧૧), બ્રિસ્ટ સાથે સમાધાન કરી લેવા સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો (કલમ ૨૦). કરિંથવાસીઓ સમજે કે આ માણસ જે ઉપદેશ કરે છે તે બીજા અનેક અભિપ્રાયો જેવો એક અભિપ્રાય નથી પણ દમસ્ક્સ જતાં માર્ગ પર, સજીવન થયેલા બ્રિસ્ટ સાથેની તેમની મુલાકાતનું પરિણામ છે.

૧. પાઉલની ધર્મસેવા : ગૌરવની ભૂમિકા (૫:૧૧-૧૩)

^{૧૧} માટે પ્રલુનું ભય જાણીને અમે માણસોને સમજાવીએ છીએ, પણ અમે દેવને પ્રગટ થયેલા છીએ; અને તમારા અંત:કરણોમાં પણ અમે પ્રગટ થયા છીએ એવી હું આશા રાખું છું. ^{૧૨} અમે ફરીથી તમારી આગળ પોતાનાં વખાણ કરતા નથી, પણ જેઓ હદ્યમાં નહિ, પણ બધારનો ડોળ રાખીને અભિમાન કરે છે, તેઓને ઉત્તર આપવાનું (સાધન) તમારી પાસે હોય, એ માટે અમારે વિષે તમને અભિમાન કરવાનો પ્રસંગ આપીએ છીએ. ^{૧૩} કેમ કે જો અમે ધેલા હોઈએ, તો તે દેવને અર્થ છીએ; અથવા જો સાવધ હોઈએ, તો તે તમારે અર્થ છીએ.

‘જેઓ અભિમાન રાખે છે’ (કલમ ૧૨) તેવો પાઉલનો ઉલ્લેખ ફરી એક વાર નવાગંતુકોને કેન્દ્રમાં લાવે છે.^૧ તેઓ શાનું અભિમાન રાખે છે ?

૧. જુઓ, ‘ધ્યાન લોકો જે ઈશ્વરના વચનમાં લેણસેળ કરે છે.’ (૨:૧૭) અને ‘કેટલાક લોકોની જેમ અમારે ભલામણપત્રની જરૂર ખરી ? (૩:૧)’

‘બહારના ડોળ’નું તેઓ અભિમાન રાખે છે. તેમની સ્થિતિ (અક્ષરશઃ ચહેરો, કલમ ૧૨) પાઉલ વર્ણવિ છે તેમ ‘જો અમે વેલા હોવાના’ (કલમ ૧૩)^૨ છે. તેમની પરિસ્થિતિ અંગેનો આવો ઉલ્લેખ તેમના ભાવોન્માદી વર્તનને કારણો તે કરે છે. એમ લાગે છે કે આ નવા ધર્મસેવકો વિચિત્ર દેખાવવાળી ધાર્મિક સમાધિ કે અર્થહિન શબ્દોના આધારે સ્વીકૃતિ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા.

‘જો અમે વેલા હોઈએ’ (કલમ ૧૩) એવું પાઉલે કબૂલાત કરતાં લઘું હોય તો તે પાઉલની સ્થિતિ પણ એવી જ હતી તેવા કરિંથવાસીઓના સંભવિત ગ્રત્યુતારની અપેક્ષાને કારણે લઘું. ‘તે બધા કરતાં અન્ય ભાષામાં બોલવાની શક્તિ તેમને વધારે નહોતી મળી ?^૩ સાચે જ, અન્ય ભાષામાં બોલવાની તેમની શક્તિને કારણે પોતાના મોભા અથવા ‘દેખાવ’ દ્વારા - નવાગંતુકો આવું જ કરે છે તેવી જ તેમની ફરિયાદ હતી - પોતાની ધર્મસેવાને વાજબી ઠરાવવાનો પાઉલ પ્રયત્ન કરતા હતા. પાઉલનો તે અંગેનો ઉત્તર હતો કે તેમને ગ્રાપ્ત થયેલી અન્ય ભાષા બોલવાનું કૃપાદાન તેમનું અંગત હતું, તે માત્ર ‘ઈશ્વર ખાતર’ જ હતું, કદાચ તે તેમની અંગત ભક્તિની - નિષ્ઠાની અભિવ્યક્તિ હતી. તેમના ગ્રેચિત કાર્યના સમર્થનમાં તેનો ઉપયોગ કરાતો નહોતો.

ઇતાંય, પાઉલ, કરિંથવાસીઓને કહે છે કે તમારે ખાતર તો અમારા વિચારો યોગ્ય છે. (અથવા ‘સ્વનિયંત્રિત છે. કલમ ૧૩) કાસેમાન ભાષ્ય કરતાં લખે છે કે ‘અંગત ધાર્મિક જીવનનું ક્ષેત્ર જેને દ્રઢ મનનું કહેવામાં આવે છે તેવી જ્ઞાનાયને કરાતી ગ્રેચિતગત સેવાથી અલગ પડે છે.’^૪

ઇતાંય, કરિંથવાસીઓએ પાઉલના ભચાવમાં કંઈક કહેવા સમર્થ બનવું જ જોઈએ. તેમના કશાક ગુણ અથવા સિદ્ધિઓ અંગે તેઓ તેમનામાં વિશ્વાસ મૂકે તો તે ઉપકારક નીવડે. પાઉલને કારણે તેઓ ‘ગૌરવ લઈ શકે’ તેવી ‘તક’ (કલમ ૧૨)ની જે વાત તે તેમને કહે છે તેનો અર્થ એ કે તે ‘માણસોને સમજાવે’ (કલમ ૧૧)^૫ છે એટલે કે તે શુભસંદેશ

૨. સંદર્ભ માર્ક ઉ:૨૧. ૩. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૪:૧૮.

૪. બેરેટમાં ઉદ્ઘૃત

૫. પાઉલની ધર્મસેવાનો અહેવાલ આપતા પ્રે.કૃ.ના સાતત્યભર્યા સૂચનોમાં

સમાધાનની ધર્મસેવા

(સુવાર્તા)નો ઉપદેશમાં જ કાર્યરત રહ્યા છે. આથી, તેમની 'ધર્મસેવા' અને તે પ્રત્યેની તેમની સંનિષ્ઠ તેજ પાઉલમાં કરિંથવાસીઓના વિશ્વાસનો આધાર છે. પાઉલમાં ગૌરવ લેવાનું આ મૂળ માત્ર દીક્ષિતોથી જ સમજાય તેવું કે ન સમજાય તેવું વિચિત્ર નથી. પાઉલ પોતે કેવા છે તે જેમણી 'ઈશ્વર આગળ ખુલ્લું છે' તેમ તેમની ધર્મસેવા કરિંથવાસીના 'અંતરાત્મા આગળ પણ ખુલ્લી છે.' (કલમ ૧૧) આથી, ધર્મસેવકોના રહસ્યમય અનુભવોએ અથવા ભાવોન્નાં વર્તને તેમની સ્વીકૃતિ કે વિશ્વસનીયતામાં કશો ભાગ ભજવવો ન જોઈએ. જોકે, ઈશ્વર સાથેના તેમના અંગત સંબંધ વિશ્વમાં આવી વસ્તુઓનું નક્કર સ્થાન હોઈ શકે. મહાત્વની વાત એ છે કે ભવિષ્યમાં થનાર ધર્મસેવક અન્યોને પ્રિસ્ટીઓ થવા સમજાવવા સક્રિય હોય છે અને પોતાની ધર્મસેવાનો જાહેરમાં અમલ તે 'સ્વનિયંત્રિત' રીતે કરે છે.

જો લોકોને 'સમજાવવાનું' ધોય 'ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરાવવાનું' હતું (કલમ ૨૦), તો તેમ કરવા પાછળનો હેતુ 'પ્રભુનો ભય' (કલમ ૧૧), આગળની કલમમાં જણાવ્યું તેમ 'આપણે સહુએ પ્રિસ્ટના ન્યાયાસન આગળ હાજર રહેવું પડશે.' તે ભય છે. ન્યાયાસન પર બેઠેલા પ્રભુ પ્રિસ્ટની સામે ઊભા રહેવું ભય પમાડે તેવું છે, પણ કોને - પાઉલ અથવા જેમને તે સમજાવવા પ્રયત્ન કરે છે તેમને? સંભવ છે કે તે પાપીઓ અને પ્રભુના સેવકો બનેના ન્યાયનો વિચાર કરતા હોય. પાઉલ જાણતા હતા કે તેમની ધર્મસેવાનો પણ ન્યાય થવાનો જ છે અને તેના પરિશામરૂપે તેમની પ્રશંસા થાય કે ન પણ થાય.^૫ તેમને તે પણ જાણ હતી કે 'કોપ માત્ર' પાપીઓ જો પ્રિસ્ટ દ્વારા ઈશ્વર સાથે સમાધાન નહિ કરે તો શિક્ષા પામવાના જ. આથી, ભલે પાઉલ પાપીઓના કે સેવકોના ન્યાયનો વિચાર કરતા હોય પણ ઈશ્વરના ભયે તેમને 'માણસોને સમજાવવા' પ્રેર્યા હતા. જોકે, ભય તે તેમના આવા વર્તનનો આખરી હેતુ હોઈ પણ કે નહિ તો, તે એક નક્કર હેતુ તો હોય જ. અજિન અને ગરમી તે બે એવી વાસ્તવિકતાઓ છે જે ઈજા પહોંચાડે અથવા મૃત્યુ પમાડે. આપણે તેમની અન્યોને 'સમજાવવાનો' ઘણ્ણો ઉલ્લેખ છે. પ્રે.કૃ. ૧૭:૪, ૧૮:૪, ૧૯:૮, ૨૫, ૨૬:૨૮, ૨૮:૨૩-૨૪.

૫. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૪:૧-૫, સંદર્ભ ૩:૧૫.

સાથે સાદર સાવધ વતીએ છીએ. ‘આપણે સહુએ પ્રિસ્તના ન્યાયાસન આગળ આજર થવાનું છે’ તે પણ એક વસ્તુનિષ્ઠ વાસ્તવિકતા છે. તે એક એવી વાસ્તવિકતા છે જે આપણાને ધર્મસેવા કરવા ગેરે છે જેથી એક બાજુ આપણી પ્રશંસા થાય અને બીજી બાજુ, જેમને આપણે ઉપદેશ આપીએ તેમને શિક્ષા ન થાય.

પોતાના પ્રેરિતકાર્યમાં પોતે સન્નિષ્ઠ રહ્યા હતા તેવો પાઉલને વિશ્વાસ છે. ફર્નિશનું ભાખ્ય છે કે, ‘પાઉલનો પ્રેરિત તરીકેનો અવિકાર બીજા કશાથી નહિ પરંતુ તેમની ધર્મસેવાના ઉપદેશદ્વારા તથા તે ધર્મસેવાની અંગત કાળજીદ્વારા પોતાની પ્રતિભા થઈ છે, પોતાની કાળજી - સંભાળ લેવાઈ છે તેવા સમુદ્દરાયના ખુદના અનુભવ દ્વારા જ પ્રમાણભૂત બને છે....’ આથી, આ થોડાક શબ્દ દ્વારા પાઉલ કર્તિથવાસીઓને હળવેકથી પોતાના શુલ્ભસંદેશ (સુવાત્તા) પ્રચાર તથા ધર્મસેવક તરીકેના કાર્યનું, સ્મરણ કરાવે છે કે જેથી તેઓ તેમને કારણે ગૌરવ લઈ શકે અને તેમને લાંછન લગાડનારને તેઓ કંઈક કરી શકે.

૨. ધર્મસેવાનું ક્ષેત્ર : સહુ લોકો (૫:૧૪-૧૫)

૧૪ કુમ કુ પ્રિસ્તની પ્રીતિ અમને ફરજ પાડે છે; કારણ કે અમે એવું (ચોક્કસ) સમજીએ છીએ કે, એક સર્વને વાસ્તે મૂળો માટે સર્વ મૂળા; ૧૫ અને જેઓ જીવે છે તેઓ હવેથી પોતાને અર્થે નહિ, પણ જે તેઓને વાસ્તે મૂળો તથા પાછો જિદ્યો તેને અર્થે જીવે, માટે તે સર્વને વાસ્તે મૂળો.

અ. પ્રિસ્તનો પ્રેમ

પાઉલે એવો ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે તેમની ધર્મસેવાની બે વાજબી-યોગ્ય લાક્ષણિકતાઓ છે - ‘સમજાવટ’ અને ‘સ્વસ્થ મન’. હવે તે તેમાં ગીજ લાક્ષણિકતા ઉમેરે છે : પોતે જે કંઈ કરે છે તે બધું ‘પ્રિસ્તના પ્રેમ’ દ્વારા નિયંત્રિત છે (કલમ ૧૪) કલમ ચૌદનું કિયાપદ ‘ફરજ પાડે છે’ લોકો જ્યારે ‘ઈસુને ટોળે વળી ધેરી વણ્ણા તે પ્રસંગે પણ વપરાયું છે.’ ‘કર્તિથમાં સિલાસ અને તિમોથીના આગમન પછી જ પાઉલે પોતાની જાત સંપૂર્ણપણે

સમાધાનની ધર્મસેવા

ઉપદેશકાર્યને - ધર્મસેવાને સમર્પિત કરી.^८ તે કહેવા પ્રેરિતોનાં કૃત્યો પણ આ જ કિયાપદનો ઉપયોગ કરે છે. આ ફકરામાં પાઉલ આપણને કહે છે કે જિસ્તના પ્રેમનું તેમની ઉપર એટલું બધું તો નિયંત્રણ છે કે ધર્મસેવા કર્યા સિવાય બીજું કોઈ કાર્ય તેમને માટે રહ્યું નથી. તે પણ યાદ રાખવું ધટે કે દમસ્ક્સ માર્ગની ઘટના પહેલા તેમના જીવનનું પ્રેરક બળ જન્મની ધર્માધિતા હતી.^{૧૦}

‘પ્રભુનો ભય’ અને ‘જિસ્તનો પ્રેમ’ તે બંનેથી પ્રેરણા મળી તે કેવી રીતે શક્ય બને ? ભય તથા પ્રેમ તે બંને કણ્ણર વિરોધી નથી ? પ્રેમ અને ભય યાદ રાખવું ધટે કે તે બંને વિરોધી નથી - ની યોગ્ય સમજ પર જ તેનો આધાર છે. બાઈબલમાંનો ‘ભય’ પગે પડાવતો, પરશી કરાવતો ત્રાસ નથી પણ પવિત્ર આદર છે અને ‘પ્રેમ’ રોમાંચક લાગણીઓ નથી પણ ત્યાગમય સંભાળ છે. બંને શબ્દો સાતત્યપૂર્ણ અને સમાધાનકારી છે. ખરેખર, ‘પ્રભુનો ભય’ અને ‘જિસ્તનો પ્રેમ’ અંગેની સભાનતા બને, જિસ્તો ધર્મસેવાની સાચી પ્રેરણા બનવા સંયુક્તપણે સંપૂર્ણ રીતે યોગ્ય છે.

૬. બધા માણસોને ખાતર મૃત્યુ પામનાર^{૧૧}

પાઉલે કેવી રીતે જાણું કે તે જિસ્તના પ્રેમપાત્ર હતા ? તે આ રીતે કે આગળ લખે છે, ‘કારણ કે અમે જાણીએ છીએ કે બધા માણસોને ખાતર એકે મૃત્યુ વહોર્યું છે’ (કલમ ૧૪). અગાઉ, ફરોશી તથા જન્મની જેમ વધસંને જડાયેલા ઈસુ અને તેમના અનુયાયીઓ પાઉલના તિરસ્કારના પાત્રો હતા.^{૧૨} તેમના શબ્દો ‘અમે જાણીએ છીએ’ (કલમ ૧૪) નિર્દેશ છે કે તેમના જીવનમાં એક પળ એવી આવી હતી કે જ્યારે તેમણે તેમનો

૬. પ્રે.કૃ. ૧૮:૫. પ્રેરિતોના કૃત્યો પાઉલની ધર્મસેવાની ગતિશીલતાના સંપર્કમાં કેવા હતા તેનું બીજું ઉદાહરણ આ શબ્દનો ઉપયોગ પૂરું પાડે છે.

૧૦. પ્રે.કૃ. ૮:૧, સંદર્ભ ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧૩.

૧૧. તે સ્પષ્ટ છે કે આ ફકરામાં જિસ ૪ પ્રેમ સંપાદન કરવાને બદલે પ્રેમ આપે છે કેમ કે આ ફકરો કહ્યા જ કરે છે કે જે બધાને ચાહે છે તેણે બધાને ખાતર મૃત્યુ વહોર્યું. જિસે બધાને ચાહ્યા અને જિસે મૃત્યુ વહોર્યું.

૧૨. પ્રે.કૃ. ૮:૧, ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧૩.

અભિગ્રાય બદલ્યો. જાડ પરના તેમના શાપિત, પાખંડી મૃત્યુને કારણે પ્રિસ્તને તિરસ્કારપાત્ર માનવાને બદલે પાઉલ અંતે એમ કહે છે કે તે પ્રિસ્તના પ્રેમ પાત્ર છે. ખરેખર, પ્રિસ્ત તેમને ખાતર જ મર્યાદ છે. હવે પાઉલને સમજાયું કે વધસ્તંભે જડાઈને પ્રિસ્તે પાઉલ સહિત ‘બધા માણસોને ખાતર મૃત્યુ વહોર્યું છે.’ પાઉલે શા માટે આ વિચાર પરિવર્તન કર્યું? સ્પષ્ટ છે કે દમસ્ક્કુસ માર્ગની ઘટના - જ્યારે તિરસ્કૃત વધસ્તંભે જડેલા પણ હવે તેજોમય બનેલા ઈસુએ જમીન પર પડેલા પાઉલ સાથે વાત કરી તે ઘટના જ આનું નિમિત્ત બની. અને ઈશ્વર પાસેથી જ પ્રકાશ પ્રાપ્ત થતો હોવાથી આ તેજોમય ઈસુ પર દિવ્ય પસંદગીની મુદ્રા અંકિત હતી. જાડ પર વધસ્તંભે જડાયા હતા તે સાચે જ શાપિત હતા પણ હવે પાઉલે જાણ્યું તેમ બધા માણસોને બદલે પાપની શિક્ષાનો શાપ તેમજો પોતે વહોરી લીધો હતો તે કારણે તેમ બન્યું હતું. કોઈક મને ચાહે છે તે જ્ઞાન જેવી મહાન કોઈ અન્ય શક્તિ નથી, તેના જેવી દ્રઢ કોઈ અન્ય પ્રેરણા નથી. પોતે મૃત્યુ વહોરીને ઈસુએ તેમને ચાહ્યા તે પાઉલની સમજ જ હવે તેમના પ્રેરિતજીવનનું નિયંત્રક બળ બની રહે છે.

પ્રિસ્તનો પ્રેમ અને પ્રિસ્તના મૃત્યુનું જોડાજી પાઉલના શુભસંદેશ (સુવાતી)ના વિવરણમાં કેન્દ્રસ્થ બન્યું. તેમજો લખ્યું ‘ઈશ્વર પુત્રે મારા પર પ્રેમ રાખ્યો અને મારે ખાતર પોતાનું જીવન અર્પણ કર્યું.’^{૧૩} અને વળી એમ પણ લખ્યું ‘ઈશ્વર આપણા પરનો પોતાનો પ્રેમ આ રીતે પ્રગટ કરે છે : જ્યારે આપણે હજુ પાપીઓ હતા ત્યારે જ પ્રિસ્ત આપણે માટે મૃત્યુ પામ્યા.’^{૧૪} ૧૪-૧૫ કલમોની ચર્ચા કરતાં જેમ્સ તેનીએ ટીપ્પણી કરી હતી. ‘આ ફકરાનું મહત્વ એ છે કે તે પ્રિસ્તના મૃત્યુને વર્ણવવા માટેના જે બે સંબંધોનો ઉપયોગ કર્યા કરે છે તે બંને સંબંધોને તે જોડે છે, એટલે કુ જેમાંથી તે ઉદ્ભવ્યું તે પ્રેમ સાથેનો સંબંધ અને જે પાપ ખાતર તે મર્યાદ તે પાપ સાથેનો સંબંધ.^{૧૫}

પોતાના મૃત્યુ દ્વારા પ્રિસ્તે પ્રગટ કરેલા પ્રેમને કાંતો સાર્વત્રિક શબ્દોમાં ‘બધા માણસોને ખાતર મૃત્યુ વહોર્યું.’ - અથવા તો સાવ અંગત શબ્દોમાં

૧૩. ગલાતીઓને પત્ર ૨:૨૦ ૧૪. રોમનોને પત્ર ૫:૮.

૧૫. જે. તેની કૂત ‘The Death of Christ’ (ટિન્ડેલ પ્રેસ, ૬૦) પૃ. ૮૩.

સમાધાનની ધર્મસેવા

- ‘ઈશ્વરપુત્રે મારા પર પ્રેમ રાખ્યો અને મારે ખાતર પોતાનું જીવન અર્પણ કર્યું.’ - માં કહેવા પાઉલ સમર્થ છે. જેમના પર પ્રેમ રાખ્યો તે લોકોની સંખ્યાની વિપુલતામાં અથવા તો પ્રત્યેક વ્યક્તિ પ્રત્યેના તેમના પ્રેમની સધનતામાં જ્ઞિસ્તનો પ્રેમ જોઈ શકાય છે. જે બધાને ખાતર તેમણે મૃત્યુ વહોર્યું તે બધા, જેમના પર તેમણે પ્રેમ રાખ્યો તેવી પાઉલ જેવી વ્યક્તિઓનો સરવાળો છે. આ પત્રમાં^{૧૫} જેમનું નિરૂપણ થયું છે તે પાઉલની ધર્મસેવા અને તેની દ્રબ્ધતાનું કેત્ર, પાઉલ પર ઈશ્વરે રાખેલા પ્રેમને અભિવ્યક્તિ આપવાનો પ્રયત્ન કરે છે.

જ્ઞિસ્તના પ્રેમ તથા જ્ઞિસ્તના મૃત્યુનું વૈશિક - સાર્વત્રિક કેત્ર માત્ર ‘બધા માણસોને ખાતર જેણે મૃત્યુ વહોર્યું’ તે શબ્દોમાં જ નહિ પરંતુ ગૂઢ સિદ્ધાંત રૂપી શબ્દો તો ‘બધાએ જ મૃત્યુ વહોર્યું છે’ (કલમ ૧૪)માં પણ નીરખી શકાય છે. એક વ્યક્તિએ ‘બધા માણસોને ખાતર મૃત્યુ વહોર્યું’ તે તો આપણે સમજી શકીએ પણ તો ‘બધાએ જ મૃત્યુ વહોર્યું’ તે શબ્દોનો અર્થ શો? બંને વાક્યખંડોમાં રહેલ ‘બધા’ શબ્દ સ્પષ્ટપણે જ્ઞિસ્તના મૃત્યુના સાર્વત્રિક, વ્યાપક સ્વરૂપ પર ભાર મૂકવા માગે છે. જ્ઞિસ્તમાં વ્યક્ત થતા ઈશ્વરના બચાવવાના ડેતુમાંથી કોઈને બાકાત રાખવામાં આવ્યા નથી. પાઉલે સહુની ધર્મસેવા કરી કારણ કે ઈશ્વરે સહુના પર પ્રેમ રાખ્યો હતો અને સહુને ખાતર તેણે મૃત્યુ વહોર્યું હતું. જોકે, ‘બધા’ માટે જ્ઞિસ્તે મૃત્યુ વહોર્યું હતું તેનો ચોક્કસ ડેતું તો એ હતો કે પાઉલ તેમને ઉદ્ઘોધતા હતા અને જે હજી જીવતા હતા તે ‘બધા હવે પછી પોતાને માટે નહિ પણ જ્ઞિસ્તને માટે જીવે.’ બીજી શબ્દોમાં કહીએ તો જ્ઞિસ્તનું મૃત્યુ તે લોકોનું ને લોકોનું એટલે કે સ્વકેન્દ્રિત જીવન જીવનારા મૃત્યુ માટે સોપાયું હતું. ‘તો બધાએ જ મૃત્યુ વહોર્યું છે’ શબ્દો તેમના સહુને બચાવવારા મૃત્યુના સાર્વત્રિક કેત્રનો ઉલ્લેખ તો કરે જ છે પરંતુ સાથેસાથે ઈસ્થિના મૃત્યુએ ‘સ્વ’નું મૃત્યુ મેળવી લેવાનું છે તે દ્રબ્ધ ડેતું પણ વ્યક્ત કરે છે. આવી સમજ બોનાંડોફર જેને ‘સસ્તી કૃપા’ કહે છે તેને પાપીઓ ખાતરના ઈસ્થિના મૃત્યુ પ્રત્યેના ઉદાસીન, લાગડીછીન પ્રત્યાધાતોને અટકાવે છે.^{૧૭} જે રીતે ‘જીવનારાઓ હવે પોતાને માટે નહિ જીવે’ શબ્દો

૧૫. કર્તિથીઓને બીજો પત્ર ૪:૮-૧૨, ૫:૧-૧૩, ૧૧:૨૧-૨૨:૧૦.

૧૭. ડી. બોનાંડોફર કૃત ‘The Cost of Discipleship’ (એસ.સી.એમ. ૧૯૫૪).

સાથે પણ ‘તેમની ખાતર મરનાર અને ફરી સજ્જવન થનાર’ (કલમ ૧૫) શબ્દોની જે સમતુલા જગ્યવાઈ છે તે નોંધો. પ્રિસ્તના મૃત્યુ દ્વારા જે વ્યક્તિ ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરે છે તે હવે પોતાની જીતને સ્વને ‘ના’ કહે છે અને પ્રિસ્તને ‘ધા’ કહે છે. અહીં સર્તી કૃપાને અવકાશ જ નથી.

કલમ ૧૪-૧૫ની સમજૂતીની આ રીત સહુ પ્રિસ્તિઓને નહિ ગમે. ઉદાહરણ તરીકે, સાર્વનિકતાવાદીઓ એમ માને છે કે પ્રિસ્તે ‘બધાને માટે મૃત્યુ વહોર્યું’ તેનો અર્થ એ કે બધા આપમેળે બચાવ પામશે અને કોઈને શિક્ષા નહિ થાય. પણ પાઉલ તો એવો બોધ આપે છે કે ‘પ્રિસ્તમાં’ (પ્રિસ્તમય બનીને) જ આપણે ‘ઈશ્વરનું ન્યાયપણું’ (કલમ ૨૧) પામીએ છીએ. આથી તે લોકોને ‘ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરવા’ સમજાવે છે. અને તેમને આગ્રહભરી વિનંતી કરે છે કે ‘ઈશ્વરની કૃપા મળી છે તેને વૃથા ન જવા દેશો.’ (કલમ ૫:૧) સમાધાન કરવાનું સહુને માટે શક્ય છે પણ દરેક તે અંગત રીતે કરવું જોઈએ.

તેથી ઉલટું ‘ચોક્કસ પ્રકારના ઉદ્ધારવાદીઓ’ (redemptionists) એમ માને છે કે પ્રિસ્તે કેટલાક પસંદ કરેલા લોકો માટે જ મૃત્યુ સહન કર્યું હતું. આથી, પ્રાયશ્ચિત્તના બચાવના લાભો તેમના પૂરતા જ મર્યાદિત છે. આવો અભિપ્રાય ધારણ કરવા માટે ‘બધા’ તથા ‘જગત’ શબ્દોનો પ્રથમ વાંચને જે અર્થ થાય છે તેના કરતાં ખૂબ ઓછો અર્થ કરવાનું અનિવાર્ય બને છે. વળી, પ્રિસ્તના મૃત્યુને ક્યારેક વ્યાપક તો ક્યારેક અવ્યાપક ઉલ્લેખતી પાઉલની રીતનું તે અજ્ઞાન છે. ઉ.ત. રોમ પર લખેલા પત્રમાં ૫:૧૮માં તેમણે વ્યાપક સ્વરૂપે લખ્યું હતું કે ‘એક ન્યાયી કૃત્યથી સર્વ માણસોને જીવનરૂપી ન્યાયકરણનું દાન મળ્યું.’ જ્યારે તે જ અધ્યાયની ૮મી કલમમાં તે અવ્યાપકરૂપે લખે છે. ‘પ્રિસ્ત આપણે માટે મરણ પામ્યા.’ આપણે જેનો અભ્યાસ કરીએ છીએ તે અધ્યાયમાં પણ તે જ છટા આપણે જોઈએ છીએ. આમ, એક બાજુ તેમણે લખ્યું ‘બધાને ખાતર એકે મૃત્યુ વહોર્યું’ (કલમ ૧૪) અને બીજી વાર લખ્યું કે ‘ઈશ્વરે’ પ્રિસ્ત દ્વારા આપણી અને તેમની વચ્ચે સમાધાન સાધ્યું (કલમ ૧૮). ચોક્કસ પ્રકારના ઉદ્ધારવાદીઓ માટે આપણે એમ કહી શકીએ કે પ્રિસ્તનું મૃત્યુ જો કે બધા લોકો માટે પૂરતું છે પણ જે તેમનામાં વિશ્વાસ રાખે છે તે લોકો માટે જ તે સક્ષમ છે. ‘બુક ઓફ ગ્રેયર’ (૧૯૬૨)માં સહાયભૂત થાય તેવું વિધાન

સમાધાનની ધર્મસેવા

છે કે વધસંભ પર ઈસુ જ્યિસે સમગ્ર વિશ્વના પાપ ખાતર પૂરું, સંપૂર્જી અને પર્યાપ્ત બહિદાન આપ્યું - પ્રાયશ્ક્રિત કર્યું. આ વિશ્વાનને મય્યાદિત કરવું એટલે વ્યક્તિને અને ઈશ્વરપુત્રના કાર્યને ઘટાડવા.

૩. ધર્મસેવાની અસરો : નવીન સર્જન (૫:૧૬-૧૭)

૧૬ માટે હવેથી અમે કોઈને બહારના દેખાવ ઉપરથી ઓળખતા નથી; અને જોકે અમે જ્યિસ્તને બહારના દેખાવ પરથી ઓળખ્યો હતો, તો પણ હવેથી (તેને એમ) ઓળખતા નથી. ૧૭ માટે, જો કોઈ માણસ જ્યિસ્તમાં છે તો તે નવી ઉત્પત્તિ (છે) : જે જૂનું હતું તે સર્વ જતું રહ્યું છે; જુઓ, તે નવું થયું છે.

૧૫-૧૬ કલમોમાં આ પ્રેરિત બે વાર ‘હવે પછી’ શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે. તેનો અર્થ છે કે જે વ્યક્તિ સમાધાનની ધર્મસેવા દ્વારા હવે જ્યિસ્તમાં વસે છે તેને માટે હવે પછી કેટલીક વસ્તુઓ સાચી નથી. આવી વ્યક્તિ હવે પછી પોતાને ખાતર જીવતી નથી (કલમ ૧૫), હવે પછી જ્યિસ્તનો ‘હુન્યવી દ્રષ્ટિએ’ વિચાર કરતી નથી. આ બધી વસ્તુઓ જે હવે પછી સાચી જ નથી તે ‘જૂના’ કાળની છે જે કાળ ચાલ્યો ગયો છે અને તેનું સ્થાન હમજાં જ આવેલા (કલમ ૧૬) નવીન સર્જને લીધું છે (કલમ ૧૭).

અ. કાંતિકારી નવીન સર્જન

પૃથ્વીનો ગ્રહ બ્રહ્માંડનું કેન્દ્ર નથી તેવું સહુ પહેલાં સમજનાર ખગોળશાસ્ત્રી કોપરનિકસનું નામ આપણો જેને ‘કોપરનિકન કાંતિ’ - કોઈપણ પ્રકારની કાંતિકારી વિચારણા - કહીએ છીએ તેને આપ્યું. તેમની જિંદગીમાં સંપૂર્જી પરિવર્તન આણનાર દમસ્ક માર્ગની ઘટનાથી પ્રસિદ્ધ પ્રેરિત પાઉલ તેમનાથી લગ્નીરે ઓછા પ્રસિદ્ધ નથી. જોકે, બાદ દ્રષ્ટિએ તે ધાર્મિક વ્યક્તિ હતા છતાંપ બધું જ તેમની આસપાસ ધૂમ્યું હતું. અગાઉ તે પોતાના ખુદના વિશ્વના કેન્દ્રરૂપે તે અહંમ કેન્દ્રી જીવન જીવ્યા હતા. પણ ‘હવે’ (કલમ ૧૬) તે સહેજે સાચું નથી (કલમ ૧૫). હવે પછી તે પોતાને માટે જીવતા નથી કે પોતાનું જ જીવન જીવતા નથી. હવે તે જીવે છે તેમને માટે કે જેમણે તેમના પર પ્રેમ રાખ્યો, ‘પોતાની ખાતર ભરણ સહન કર્યું’ અને ‘પોતાની ખાતર ફરી સજીવન થયા’. હવે, પાઉલના વિશ્વાસનું નવું કેન્દ્ર ૧૪૦

છે પ્રિસ્ત, પાઉલ નહિ. અહંમ કેન્દ્રીપણાએ પ્રિસ્તકેન્દ્રીપણાને સ્થાન આપી દીધું છે.

દમસ્કસ માર્ગની ઘટના દ્વારા પાઉલે જે અનુભવ્યું તે બીજાઓ સમાધાનની ધર્મસેવાના પરિણામરૂપે અનુભવી શકે છે. અહંમ કેન્દ્રીપણામાં માનવ સંકલ્પ ફરતે એવી તો ડિલ્વેબંધી રચાઈ જાય છે કે સામાન્ય વિશ્વાસીઓ પણ જે અનુભવે છે તે ઓછું નોંધપાત્ર નથી. આ મુદ્દો સી. એસ. લુઈસે સારી પેઠે નિર્દેશ્યો છે. લુઈસે એવો અભિગ્રાય દર્શાવ્યો છે કે, આપણામાંના મોટા ભાગના સહુને મહત્વનું હતું તે મારી સત્તા પ્રત્યેની ઊડી નફરત, મારો પ્રયંક અહંકાર અને મારી અવ્યવસ્થા. મારા શબ્દકોશમાં ‘દખલ કરવી’ શબ્દ જે અતિશય ઊડો તિરસ્કાર અભિવ્યક્તિ કરતો હતો તેવો તો કોઈ અન્ય શબ્દ કરતો નહોતો. પણ પ્રિસ્તી વિશ્વાસે કેન્દ્રમાં જે મૂક્યું તે મને ત્યારે અનુભવાતીત દખલ કરનાર લાગ્યો. ૧૮ પાઉલની જેમ લુઈસ પણ પ્રિસ્તી વિશ્વાસ અપનાવનાર પ્રસિદ્ધ વ્યક્તિ હતા અને અહંમ કેન્દ્રી જીવનશૈલીમાંથી પ્રિસ્તકેન્દ્રી જીવનશૈલીમાં થયેલું પરિવર્તન કરવું ઊંઠું છે તે તેમજે સાચેસાચ અનુભવ્યું.

૭. કાંતિકારી આંતર-સૂજ

‘અમે એક વાર પ્રિસ્તનો દુન્યવી દ્રષ્ટિએ’ (શબ્દશ: બાબુ દેખાવ પરથી) વિચાર કર્યો હતો (કલમ ૧૬) એવું લખતા પાઉલ એકી વખતે બનેનો - પોતાનો તથા નવાગંતુકોનો ઉલ્લેખ કરે છે. નવા આવેલા ધર્મસેવકોએ જે પ્રિસ્તની ધોષપણ કરી હતી તે પ્રિસ્ત દેખીતી રીતે જ મોશેના કરારની મર્યાદામાં જ - યધૂદી, શાસ્ત્ર સંરક્ષક ઈસુ તરીકે જ આંતરી લેવાયો હતો. મોશે વિશેના તેમના ઊંચા અભિગ્રાયે (૩:૧૨-૧૫) તેમને ઈસુ વિશેનો નિઝન અભિગ્રાય બાંધવા મેર્યા હતા. દમસ્કસ ઘટના પહેલાં પાઉલનું ઈસુ વિશેનું જ્ઞાન ‘બાબુ દેખાવ’ પર જ આધારિત હતું. એટલે કે તે ઐતિહાસિક વ્યક્તિ તરીકે ઈસુને જાણતા નહોતા, પણ તેમને વિશે ખોટો, છીછરો અભિગ્રાય ધરાવતા હતા. પાઉલને મન ઈસુ તારણાધારનો રોળ કરતી ભયંકર ઢોંગી વ્યક્તિ હતા અને તેમના વધ્યસંભે ચડવાની ઘટનાએ પુરવાર

૧૮. ‘Surprised by Joy (Geoffrey Bles’, ૧૯૫૫) પૃ. ૧૫૩.

સમાધાનની ધર્મસેવા

કર્યું હતું કે તે ઈશ્વરના શાપિત હતા કારણ કે ‘જે કોઈને ઝડ પર લટકાવવામાં આવે છે તે ઈશ્વરનો શાપિત છે.’^{૧૮}

પણ ‘હવે પછી’ તે લખે છે કે, તે પ્રિસ્ટનો ‘હવે પછી તે રીતે વિચાર કરતા નથી (કલમ ૧૬). દમસ્કસમાં અને દમસ્કસ ઘટના પછી તેમને ખાતરી થઈ ગઈ છે (કલમ ૧૪) કે વાસ્તવમાં ‘ઈશ્વર પ્રિસ્ટલારા જગત સાથે સમાધાન સાધ્યું હતું (NASB બાઈબલ પ્રમાણે કલમ ૧૮) કષમામાં જ તે સ્પષ્ટ થઈ ગયું કે મહિમાવંત, વધસ્તંભે ચડનાર ઈસુ મૃત્યુદ્વારા ઈશ્વરનો શાપ વહોરી લેનાર માત્ર ઈશ્વર પુત્ર જ હોઈ શકે, દંભી તારણાંધાર નહિ પણ જેમના દ્વારા પાપી માનવજીત સાથે સમાધાન અને ક્ષમાનું ચિંતન થઈ શકે તેવી દિવ્ય વ્યક્તિ જ હોઈ શકે. ‘બીજાઓ માટે મૃત્યુ વહોરવાનો’ અવિકાર જેમની એકલાની પાસે જ હતો તેવી આ વ્યક્તિની આ મહાન અને ઊરી સુતિની તુલનામાં પાઉલનો ઈસુ વિશેનો અગાઉનો અભિગ્રાય કેટલો છીછરો અને ભૂલભયો હતો ! ઈસુના વ્યક્તિત્વ અને કાર્ય પ્રત્યેના વ્યક્તિના અભિગ્રાય ઉપર જ પ્રિસ્ટી વિશ્વાસનું ઉત્થાન કે પતન થાય તેવી તેમને થયેલી ખાતરીને પરિણામે જ નવા ધર્મસેવકો સામેનો પાઉલનો દઢ વિરોધ જન્મ્યો હતો. આજ સુધી આપા ઈતિહાસમાં ઈસુ અંગેના ખોટા અભિગ્રાયોને જ પ્રોત્સાહન અપાયું છે - આજના આ સમયમાં પણ જો સાચા શુભસંદર્ભે (સુવાત્તાએ) તારણ માટેના સમાધાનનું તેનું બળ પ્રાપ્ત કર્યું હશે તો, પાઉલે ત્યારે જેમ કર્યો હતો તેમ, આપણી પેઢીમાં પણ આવા અભિગ્રાયોનો વિરોધ દફ્ફાશે કરવો પડશે.

(ક) નવીન સર્જન

પાઉલનો ‘નવીન સર્જન’નો (કલમ ૧૭) ઉલ્લેખ કોઈપણ વિશ્વાસી ‘પ્રિસ્ટમાં વસનાર કોઈપણ’ ના જીવનની ભીતર થતાં પરિવર્તનોની ટૂંકમાં વાત કરતાં કરતાં તેમના ખુદના જીવનની ભીતર આવેલાં પરિવર્તનો પર પણ નાટ્યાત્મક રીતે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. તિરસ્કારને બદલે પ્રેમ તે હવે તેમના જીવનનું નિયંત્રક બળ હતું. (કલમ ૧૪), સ્વાર્થનું સ્થાન પોતાની ખાતર મરનારની સેવાએ લીધું હતું (કલમ ૧૫), અજ્ઞાન અને ભૂલનું

૧૮. પુનર્નિયમ ૨૧:૨૩, ગલાતીઓને પત્ર ઉ:૧૩.

સ્થાન ઈસુ, તેમના વ્યક્તિત્વ અને કાર્યોની સાચી સમજે લીધું હતું. (કલમ ૧૬).

ઉત્પત્તિમાં વર્ણવેલા સર્જન અંગેના શબ્દભંડોળનો આ પ્રેરિતે કરેલો ઉપયોગ ધ્યાનાકર્ષક છે. તે ગર્ભિત તરીકે સૂચવાયું છે કે અવિશ્વાસીઓ (એક વાર પાઉલ જેમ હતા તેમ) આંઘળા છે. (૪:૪) અને ‘ઉત્પત્તિ’ની પ્રારંભની કલમોમાં વર્ણવાયેલા ગાઢ અંઘકાર જેવા જ અંઘકારમાં જીવે છે. ત્યારે જેમ ઈશ્વરે કહું અને પ્રકાશ મ્રગટ્યો^{૨૦} તેમ આજે પણ ઈશ્વર શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના શબ્દો બોલે છે અને ફરી એક વાર પ્રકાશ મ્રગટે છે. જોકે આ પ્રકાશ ભીતરમાં - હૃદયમાં પ્રગટ્યો હોય છે. (૪:૫). ઈશ્વરના શબ્દના માધ્યમ દ્વારા ત્યારે જેમ જગતનું સર્જન થયું હતું.^{૨૧} તેમ આજે ઈશ્વરના શબ્દ - સમાધાનના સંદેશા - દ્વારા લોકોનું નવીન સર્જન થઈ રહ્યું છે. ‘ભ્રિસ્તમાં’ જે વસે છે તે ‘કોઈના’ જીવનમાં થતાં મહાન અને ઊડાં પરિવર્તનોને વ્યક્ત કરીને પાઉલ ‘નવા કરાર’ના અસ્તિત્વનું જ માત્ર સમર્થન કરતા નથી. (૩:૬) પણ નવીન સર્જન થયું છે; જૂનું સધણું ચાલ્યું ગયું છે અને નવું બની ગયું છે. (કલમ ૧૭). તે વાતનું પણ સમર્થન કરે છે.

નવીન સર્જન અંગે જે નથી કહેવાયું તેની પણ આપણે નોંધ તો લેવી જ જોઈએ. નવીન સર્જન એટલે ‘ત્યારપછી હંમેશાનું સુખભર્યું જીવન’ અથવા દુઃખમુક્ત જીવન નહિ. આ નવીન લોકોને જીવનના પ્રશ્નો કે પીડામાંથી કોઈપણ રીતે મુક્તિ આપતું નથી. સકલ માનવજીતના સંદર્ભમાં નવીન સર્જનનું ઉદ્ઘાટન થયું હતું. મૃથમ ઈસ્ટર વખતે, વ્યક્તિઓના સંદર્ભમાં તેનો પ્રારંભ થાય છે. ‘ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરી લો.’ એવા સંદેશાના સ્વીકાર સાથે વ્યાપક રીતે માનવજીત અને ચોક્કસપણે વ્યક્તિઓ બને, નવીન સર્જનની સંપૂર્ણ શક્તિ ઈતિહાસના અંત સુધી, તેજોય્ય ઈસુના પુનરાગમન સુધી અનુભવી શકે નહિ કે નીરખી શકશે નહિ. તે દરમ્યાન, પાપ અને તેની ડિલ્વેબંધીનો હજી સુધી અંત ન આવ્યો હોવાથી પ્રત્યેક વ્યક્તિએ - જેમનામાં નવીન સર્જન થયું છે તે લોકોએ પણ ઓછેવતો અંશે મુશ્કેલી અને કષ્ટ ભોગવવાના જ છે.

સમાધાનની ધર્મસેવા

ઈસુ અને તેમની સાથેની સુસંગત, કાંતિકારી, પ્રિસ્તકેન્દ્રિત જીવનશૈલીની આપણી નૂતન સૂજદારા આપણે નવીન સર્જનની વાસ્તવિકતાથી સભાન છીએ. પાઉલ, ઓગસ્ટાઇન કે લ્યુથર જેવાઓએ તેમની ખુદની અને તેમની પેઢીના લોકો પર પણ આ નવીન સર્જનની અસર નાટ્યાત્મક રીતે અનુભવી હતી. વળી, આ નવીન સર્જનનું એક મહાત્વનું પાસું છે જે આપણા જાગૃત અનુભવમાં દેખાતું નથી અને જેને આપણે વિશ્વાસ અને આશાથી જાણીએ છીએ. અને આ છે ‘સ્વર્ગમાંનો, શાશ્વત નિવાસ, માણસે નહિ પણ ઈશ્વરે રચેલું સ્થળ’ (૫:૧). આપણે જ્યારે ‘પ્રિસ્તમાં વાસ કરવાનો પ્રારંભ કર્યો ત્યારે ઈશ્વરે તે રચવાનો પ્રારંભ કર્યો. તેને ‘સુધારવાનું’ કે ‘ઉદાત બનાવવાનું’ કામ આપણી આખી જિંદગી દરમ્યાન શાંતિથી અને શાંતિથી ચાલતું જ રહે છે અને છેવટે જ્યારે પૃથ્વી ઉપરનો આપણો નિવાસ, માળખાડી ધર તૂઠી પડે છે ત્યારે ઈશ્વર આપણને આ નવો નિવાસ આપે છે. જ્યારે તેવું બને છે ત્યારે અત્યાર સુધી આધ્યાત્મિક અને માનસશાસ્ક્રીય રહેલું નવીન સર્જન પદાર્થમય અને દશ્ય બનશે. આ બને પાસાં સંપૂર્ણ તથા સ્થિરપણે એક થઈ જશે.’

૪. ધર્મસેવાનો સ્ત્રોત : ઈશ્વર પ્રિસ્તમાં હતા (૫:૧૮-૨૧)

^{૧૮} પણ સર્વ દેવ તરફથી છે, જેણે પ્રિસ્તની મારફતે આપણું સમાધાન પોતાની સાથે કરાવ્યું, અને સમાધાન (પ્રગટ કરવા)ની સેવા અમને સાંપી; ^{૧૯} એટલે, દેવ પ્રિસ્તમાં પોતાની સાથે જગતનું સમાધાન કરવીને તેઓના અપરાધ તેઓને લેખે ગજાતો નથી, અને તેણે અમને સમાધાનનો સંદેશો સાંપેલો છે. ^{૨૦} એ માટે અમે પ્રિસ્તના અલયી છીએ, જ્ઞાને કે દેવ અમારી મારફતે વિનાંતી કરતો હોય તેમ; અમે પ્રિસ્ત તરફથી તમારી આજીજી કરીએ છીએ કે, દેવની સાથે સમાધાન કરો. ^{૨૧} આપણે તેનામાં દેવના ન્યાયીપણાડુપ થઈએ, માટે જેણે પાપ જાણ્યું નહોતું તેને તેણે આપણે વાસ્તે પાપરૂપ કર્યો.

અ. ‘આ બધું ઈશ્વરનું કામ છે.’ (૫:૧૮)

તેમના અત્યારના પ્રેમનિયંત્રિત જીવન, વધસ્તંભે જરૂરા સજીવન થયેલા
૧૪૪

ભિસ્તની તેમની સેવા, ભિસ્તના વ્યક્તિત્વની તેમની કાંતિકારી સૂજા - 'આ બધું' જે નવીન સર્જન તરીકે કહેવાયું છે તે 'ઈશ્વરનું કામ છે.' આ વસ્તુઓ - ઈશ્વર સાથેના સમાધાનનાં આ પ્રત્યક્ષ અને સજ્જાગ પરિણામો સમાધાનના શબ્દોદારા ઈશ્વરના વ્યક્તિત્વમાંથી આપણાં હદ્દ્ય અને મનમાં વહે છે.

અત્યારે ઈશ્વર જે આપણામાં કરી રહ્યો છે તે આ પૂર્વ પણ તાર્કિક અને ઐતિહાસિક રીતે આપણે માટે ઈશ્વરે ભિસ્તમાં અને ભિસ્તદારા કર્યું હતું. 'ઈશ્વરે' ભિસ્તદારા ઈશ્વરપુત્રદારા કે જેમના આગમનથી જૂના કરારના વચનો પૂરા કરાયા હતાં. (૧:૨૦) ઘનવાન હોવા છતાં જેમણે ગરીબી સ્વીકારી હતી (૮:૮) જેમને પાપરૂપ બનાવાયા હતા તેમના દારા જગત સાથે સમાધાન સાધ્યું હતું. આમ ઈશ્વરે ભિસ્તદારા જગત સાથે સમાધાન સાધ્યું હતું. આ બધું 'ઈશ્વરનું કામ છે.'

ઈશ્વરે ગ્રેચિતોને 'સમાધાનની સેવા સોંપી' અને 'સમાધાનનો સંદેશો પહોંચાડવાનું કામ સોંપું' (કલમ ૧૮) અને આ કામ માટે જેમને હાકલ કરી છે તે બીજાઓને પણ વળી, આવી ધર્મસેવાના બદલામાં એ જ ઈશ્વર આપણને ભિસ્તમાં દઢ બનાવે છે (૧:૨૧), 'ઈશ્વરે જ આપણા દફ્ફ્યોને પ્રકાશથી ભરી દીધાં છે' (૪:૬). આ બધું 'ઈશ્વરનું કામ છે.'

આથી, માણસની જરૂરિયાતના સમયે માણસ પ્રત્યેની તેની સમગ્ર છિલચાલે તે સાચે જ 'ઈશ્વરનું કામ' છે. ખરેખર, માનવીય લાગણીઓ અને જીવનની પરિસ્થિતિઓ દ્વારા અને સાથે સાથે માનવીય માધ્યમો દ્વારા ઈશ્વર કામ કરે છે. અને છતાંય પણ આ બધાનો આરંભ, તેમની ગતિ અને તેમનાં ધ્યેય તે બધું જ 'ઈશ્વરનું કામ' છે. આનો પ્રતિભાવ તો આપણે ટૂંકમાં આ સુતિ વચનોમાં જ આપી શકીએ :

સહુ દાન દેનાર દેવને સત્વો
ભૂતળનાં સૌ ભૂચર સત્વો.

૭. 'ઈશ્વરે ભિસ્ત દારા આપણી અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન સાધ્યું છે.' (૫:૧૮)

ઈશ્વરે 'આપણી અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન સાધ્યું' - આ શબ્દો સૂચવે છે કે આપણે અને તેમની વચ્ચેનો સંબંધ તૂટી ગયો હતો. પણ આ સંબંધ વિચછેદ એટલે શું? બે વ્યક્તિઓ વચ્ચે વિશ્વાસ અને આદરનો અભાવ એટલે સંબંધ

સમાધાનની ધર્મસેવા

વિચ્છેદ. તુટેલા - ભાંગેલા લગ્નો માટે, ઔદ્ઘોગિક વિવાદો માટે અથવા રાષ્ટ્રો વચ્ચેની શત્રુતા માટે આ શબ્દ વપરાય છે. સંબંધ વિચ્છેદમાં દુશ્મનાવટ, વિભાજન અને સંપર્કના અભાવનો સમાવેશ થાય છે.

ઈશ્વરે આપણી અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન સાધવું એમ લખીને પાઉલ એવો બોધ આપે છે કે ઈશ્વર ફરિયાદ પક્ષે હતા અને માણસ જ આ સંબંધ વિચ્છેદનું કારણ છે. આના સંદર્ભમાં ‘પાપો’ (કલમ ૧૮) અને ‘પાપ’ (કલમ ૨૧) શબ્દોનો થયેલો ઉપયોગ સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે આ બધાં જ માણસ અને ઈશ્વર વચ્ચેના સંબંધ વિચ્છેદના કારણો હતાં. જોકે, એવું નથી કે ઈશ્વર લોકોનાં પાપોની ઠીક કલેજે અને વિશિપૂર્વકની ગણતરી કરે છે. યશાયાએ લોકોને જે આમ કહું :

તમારા અપરાધોએ તમારી અને ઈશ્વરની વચ્ચે
જુદાઈ ઊભી કરી છે, તમારાં પાપને
કારણે તેમણે તમારાથી મુખ ફેરવી લીધું છે
જેથી તે સાંભળતા નથી. ૨૨

તે પરથી સ્પષ્ટ છે કે તેમનાં પાપ પ્રત્યેનો ઈશ્વરનો પ્રતિભાવ અંગત હતો, લાગણીમય પણ હતો. તે જ રીતે, માનવ ઈતિહાસના આદિકાળમાં ઈશ્વરે જોયું કે પૃથ્વી પર માણસની દુષ્ટતા વધી ગઈ છે. અને તેના દ્વદ્યની સંઘળી વૃત્તિઓ દુષ્ટ જ હોય છે ત્યારે તેને પૃથ્વી પર માણસ ઉત્પન્ન કર્યાનો પશ્ચાત્તાપ થયો અને તેનું દ્વદ્ય દુઃખી થયું. ૨૩ આપણો એમ કહી શકીએ કે ઈશ્વર માણસનાં પાપને અંગત રીતે લેખામાં લે છે.

તુહપરાંત માણસની અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન કરાવવામાં અંગત રીતે ઈશ્વર પોતે જ પ્રારંભ કરે છે. માનવીની સંબંધ વિચ્છેદની દુનિયામાં સામાન્ય રીતે ત્રીજો પક્ષ વિભૂતા પડેલા વચ્ચે સર્બાધાન કરાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે - પતિ પત્ની જ્યારે રીસાયા હોય - દુભાયા હોય ત્યારે લગ્ન સલાહકાર, ઔદ્ઘોગિક વિવાદમાં તટસ્થ સલાહકાર, બે રાષ્ટ્રો વચ્ચે શત્રુતા હોય ત્યારે સંયુક્ત રાષ્ટ્રોના મહામંત્રી. પણ આ કિસ્સામાં દુભાયેલો પક્ષ - ઈશ્વર જ પગલાંનો પ્રારંભ કરે છે. ‘ઈશ્વરે જ્ઞિસ્ત દ્વારા આપણી અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન સાધ્યું.’

૨૨. યશાયા ૫૮:૨ ૨૩. ઉત્પત્તિ ૫:૫-૬.

કેટલાક પ્રિસ્તીઓએ પ્રાયશ્વિતની સમજૂતી સ્પષ્ટ કરવાના પ્રયત્નમાં બિનઅંગત સ્વરૂપના સમાંતર દાખલાઓનો ઉપયોગ કર્યો છે જેમ કે, આપણાં પાપો સાથેનું પલ્લું એક બાજુ અને બીજી બાજુ પ્રિસ્તના બલિદાનનું પલ્લું મૂકવામાં આવે તો પ્રિસ્તના બલિદાનનું પલ્લું નભી જાય. બીજા કોઈ પ્રસંગે, ઈસુના મૃત્યુનો ઉલ્લેખ પરમ પિતાના માનવ પાપો પ્રત્યેના કોપને શાંત પાડવાના બલિદાન તરીકે થયો છે. આ અને આવાં અન્ય ઉદાહરણોમાં સચ હોવાં છતાંય સંબંધ વિચ્છેદ અને સમાધાન બંનેની પાઉલે બોધેલી જે અંગત લાક્ષણિકતા છે તે આપણે ખોઈ બેસીએ છીએ. આ ફકરામાં, વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ આપણી પાસે કર્તા છે, કર્મ છે, પરોક્ષ કર્મ છે, માધ્યમ છે અને કિયાપદ છે. આપણે નોંધલું જોઈએ કે પ્રત્યેક તત્ત્વ અંગત છે. કર્તા અને પરોક્ષ કર્મ ઈશ્વર છે, કર્મ તરીકે આપણા જેવા માનવ બંધુઓ છે અને કિયાપદ ‘સમાધાન કરવું’ની અંગત લાક્ષણિકતા છે. માધ્યમ પણ અંગત છે. એટલે તે કોઈ પ્રાણી કે પદાર્થને બદલે તેના પુત્ર પ્રિસ્ત દ્વારા ‘ઈશ્વરે આપણી અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન સાધ્યું.

ક. જે પોતે નિષ્યાપ હતા તેમને ઈશ્વરે આપણી ખાતર પાપરૂપ બનાવ્યા. (૫:૨૧).

આપણે દુષ્ટતાનો વારંવાર સામનો કરતા હોવાથી ડા.ત. સમાચાર માધ્યમો દ્વારા અને દૂરદર્શનના મનોરંજન દ્વારા આપણે તેના ધૃષ્ણાસ્પદ સ્વરૂપ પ્રત્યે અસંવેદનશીલ બનીએ છીએ. પણ ઈશ્વર તેવા નથી. આપણાં પાપો તેને દુભવે છે, તેને દુઃખ પહોંચાડે છે, તેને આપણાથી છૂટા પાડે છે. આ સિવાય બીજું કશું જ ન બની શકે. સમાધાન એટલે માનવ વિદ્રોહની ઉપેક્ષા નહિ કે ઈશ્વરની અપ્રસન્નતામાં લગીરમાત્ર ઘટાડો નહિ. કોઈ કાર્ય - પગલું - તો અનિવાર્ય હતું. હિંય અપ્રસન્નતા દૂર કરવી જ રહી. ઈશ્વરે આ કેવી રીતે કર્યું?

આ પ્રેરિત લખે છે કે ‘માણસોનાં પાપને લેખામાં લીધા વિના ઈશ્વરે જગત સાથે સમાધાન સાધ્યું હતું.’ (કલમ ૧૮). માણસ સાથેનું ઈશ્વરનું સમાધાન, આ કલમ જેણી વાત કરે છે તે ક્ષમા દ્વારા વ્યક્ત થયું છે. છતાં પણ આ કલમને હકીકતમાં આના કરતાં પણ સવિશેષ કહેવાનું છે. ઈશ્વર

સમાધાનની ધર્મસેવા

સ્વભાવે દ્યાળું અને ક્ષમાશીલ છે. તે સાચું પણ સાથે સાથે તે એવો તો પવિત્ર છે કે ફુટપાં અંગે તે માત્ર એટલું જ ન કરી શકે કે કંઈ વાંધો નહિ. ‘ચાલો, આપણે ભૂલી જઈએ અને ક્ષમા આપીએ.’ આપણે માનવીઓ આપણાં પાપ સાથે સમાધાન કરતાં હોવાથી આપણે તેમ કહી શકીએ. પણ ઈશ્વર તે ઈશ્વર હોવાને કારણે ન કરી શકે. આથી, આપણાં પાપને ઈશ્વરે લેખામાં ન લીધાં તે વિધાન અધૂરું છે. ઈશ્વરની દ્રષ્ટિમાંથી પાપને દૂર કરવાની પૂર્વશરત તરીકે ગ્રાયશ્વિત અનિવાર્ય છે - તે જ તે માટેનું એક માત્ર સાધન છે. આથી જ, પ્રસિદ્ધ દ્રષ્ટાંત રજૂઆતમાં, પ્રતીક્ષા કરતાં પિતાની ઊડાઉ દીકરાને અપાયેલી ક્ષમા શુભસંદેશ (સુવાત્તી)નો માત્ર એક અંશ બને છે. જે ઉમેરાવું જોઈએ તે પાઉલ હવે ઉમેરે છે અને તે એ કે ઈશ્વરે જગત સાથેનું પોતાનું સમાધાન પોતાના પુત્રના બહિદાન દ્વારા શક્ય બનાવ્યું.

‘જે પોતે નિખાપ હતા’ તે શબ્દો (જે પ્રથમ ગ્રીક ભાષામાં જોવા મળે છે) તે રહસ્યમતા જગાડે છે તેઓ તેમને પાપરહિત ઈશ્વરપુત્ર (૧:૧૮), ઈશ્વરની પ્રતિમા (૪:૪), પ્રભુ (૪:૫) તરીકે વર્ણવે છે.^{૨૪} અને છતાંય ‘ઈશ્વરે તેમને પાપરૂપ બનાવ્યાં.’ આનો અર્થ શો ? પાઉલના મનમાં ઈસુના વધસ્તંભ જડયાની નિભિત ઘટના છે. શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ની વાતમાં જે અંધરાયેલું આકાશ વર્ષિવાયું છે તે જે વૈષ્ણવ અને શાશ્વત વ્યવસ્થા સર્જીઈ છે તેનું બાબુ લક્ષ્ણ છે. ગલાતિયાવાસીઓને લખેલા શબ્દોમાં પાઉલે તેમને એવો બોધ આપ્યો હતો કે જ્યિસે આપણા વતી પાપ વહોરી લઈને આપણને શાસ્ત્રના શાપમાંથી ઉગારી લીધા.^{૨૫} અને આ શબ્દો અહીં પાઉલના કથનના અર્થને સમજવામાં સહાયરૂપ બને છે. ઈશ્વરનો શાપ શાસ્ત્રના નિયમોને તોડનારાઓ પર પડે છે તે અહીં એક શાપિત પર, વધસ્તંભ ચડનાર પર પડયો અને શાસ્ત્રનિયમ ભંગ કરનારાઓ મુક્ત કરાયા. લિયોન મોરિસ એવો અભિપ્રાય બયક્ત કરે છે કે ઈશ્વરે ‘ઈસુને પાપી ગણ્યા. તેમની પાપની શિક્ષા ભોગવવા ફરજ

૨૪. લૂક ૧૪:૧૧-૩૨.

૨૫. યોહાન ૮:૪૬, ડિલ્લોનોને પત્ર ૪:૧૫, પિતરનો પહેલો પત્ર ૨:૨, યોહાનનો પહેલો પત્ર ૩:૫.,

૨૬. ગલાતીઓને પત્ર ૩:૧૩.

પાડી.'^{૨૭} હેરિસની ટીપ્પણી હતી કે 'તેમના ભયંકર ગુના અને ઈશ્વરથી છૂટા થવાના ઠરાવ પરિશામ સમેત પાપીના પાપ સાથે નિષ્યાપ પ્રિસ્તની એવી તો એકરૂપતા હતી કે પાઉલ તીવ્રતાથી કહી શકે કે 'જે નિષ્યાપ હતા તેમને ઈશ્વરે આપણી ખાતર પાપરૂપ બનાવ્યા."

કલમ ૧૪ થી ૨૧ સુધીમાં 'ખાતર' શબ્દ છ વાર પ્રયોગથો છે. તેના અર્થમાં વિદ્વાનોએ સારો એવો રસ લીધો છે.

બધાને 'ખાતર' જો એકે મૃત્યુ વહોર્યુ (કલમ ૧૪); બધાને ખાતર મૃત્યુ વહોરવાનો તેમનો હેતુ એ હતો કે જીવનારાઓ હવે પછી પોતાને ખાતર નહિ પણ પોતાની ખાતર મરનાર અને સજીવન થનાર તેમને માટે જીવે (કલમ ૧૫).

'અમે પ્રિસ્તને' ખાતર એલચી બન્યા છીએ અને પ્રિસ્તના 'વતી' આજીજી કરીએ છીએ (કલમ ૨૦, RSV આવૃત્તિ પ્રમાણે)

'જે નિષ્યાપ હતા તેમને ઈશ્વરે' આપણી ખાતર પાપરૂપ બનાવ્યા (કલમ ૨૧),

સ્પષ્ટ છે કે આ 'ખાતર' શબ્દ ઈસુના મૃત્યુનું મહત્વ સમજવામાં સહાયરૂપ બનવા અગત્યનો છે.

બીજાઓ ખાતર પ્રિસ્તના મૃત્યુના સંદર્ભમાં પાઉલના મનમાં બે ઘ્યાલો હોય તેમ લાગે છે. - 'પ્રતિનિધિત્વ' અને 'અવેજીપણું.' જોકે, આ બંને ઘ્યાલોને છૂટા પાડવા મુશ્કેલ છે. કલમ ૨૦માં 'પ્રિસ્તને ખાતર એલચીઓ'માં પ્રતિનિધિત્વ ગર્ભિત છે. જ્યારે 'પ્રિસ્તના વતી આજીજી કરીએ છીએ'માં અવેજીપણાનો વધુ બળવાન વિચાર રહેલો જણાય છે. જ્યારે તે એમ કહે છે કે 'બધાને ખાતર જો એકે મૃત્યુ વહોર્યુ' (કલમ ૧૪) અને 'બધાને ખાતર મૃત્યુ વહોરવાનો તેમનો હેતુ એ હતો કે જીવનારાઓ હવે પછી પોતાને ખાતર નહિ પણ તેમની ખાતર મરનાર અને સજીવન થનાર તેમને માટે જીવે' (કલમ ૧૫)માં કોઈ એક અનેકની અવેજી ન કરી શકે માટે પાઉલ પ્રિસ્તની આપણા પ્રતિનિધિ તરીકે કલ્પના કરે છે કે જેણે મૃત્યુ વહોરીને અને સજીવન થઈને ઈશ્વર સાથે સમાધાન

૨૭. કિઓન મોરિસ કૃત 'The Cross in the New Testament' (પેટરનોસ્ટર, ૧૯૬૭) પૃ. ૨૨૧.

સમાધાનની ધર્મસેવા

સાધ્યું. સમાંતર ઉદાહરણ તરીકે આપણે લોકોના લાભ માટે ગોલ્યાથ પર મહાન વિજય મેળવનાર પ્રતિનિધિત્વપ યોગ્ય દાવિદનું સમરણ આપણે કરી શકીએ.^{૨૮} પ્રતિનિધિત્વ સાથે સમાવેશનો ખ્યાલ પણ જોડાયેલો છે. જ્યારે આપણા પ્રતિનિધિ તરીકે પ્રિસ્ટ મૃત્યુ પામ્યા અને ફરી સજીવન થયા ત્યારે તેમનામાં વસતા આપણે પણ મૃત્યુ પામ્યા અને તેમનામાં સજીવન થયા.

અવેજ્ઞાનો બીજો વિચાર-આદર્શ ‘જે નિષ્ઠાપ હતાં તેમને ઈશ્વરે આપણી ખાતર પાપરૂપ બનાવ્યાં’ (કલમ ૨૧) માં ગર્ભિત હોય તેમ જણાય છે. ‘જે નિષ્ઠાપ હતા તેમને ઈશ્વરે પાપરૂપ બનાવ્યાં’ માંની તીવ્રતા સૂચવે છે કે ઈશ્વરે નિષ્ઠાપ વ્યક્તિને પાપી વ્યક્તિઓની અવેજ્ઞમાં મૂડી. ઉદાહરણ તરીકે હુજેસ નિર્દેશ છે કે જ્યારે લખવા માટે અસમર્થ વ્યક્તિની અવેજ્ઞમાં લહિયો લખતો ત્યારે ક્યારેક પત્ર લેખનમાં ‘ખાતર’ શબ્દનો ઉપયોગ થતો. જો પ્રતિનિધિત્વ સાથે સમાવેશ અર્થ પણ ગર્ભિત હોય તો ‘અવેજ્ઞમાં’ ‘બદલો’ અર્થ પણ ગર્ભિત છે. આમ, નિષ્ઠાપ વ્યક્તિને આપણી ‘ખાતર’ પાપમય બનાવવાને પરિણામે આપણે ઈશ્વરનું ન્યાયીપણું પામી શકીએ છીએ. નિષ્ઠાપ વ્યક્તિ આપણા પાપ પોતાના માથે લઈ લે છે અને બદલામાં પાપીઓને ઈશ્વરનું ન્યાયીપણું આપે છે.

જેને કારણો તે પામી ગયા કે પેલી તેજોમય વ્યક્તિ બીજી કોઈ નહીં પરંતુ જેમને વધસ્તંભે જડવામાં આવ્યા હતાં તે જ વ્યક્તિ હતા તેવા દમસ્ક્કસ નજીક પાઉલને થયેલા દર્શને તેમને એવા એક સંભવિત તારણ પર ગ્રેર્ય કે કાલવરી પર જે ઘટના બની હતી તે પ્રિસ્ટદ્વારા ઈશ્વરે માનવજીતના પોતાની સાથેના સાથેલા સમાધાનનું ઈશ્વરનું મહાન કૃત્ય હતું. વધસ્તંભે જડેલા પ્રિસ્ટ સાચે જ ઈશ્વરના શાપિત હતા પણ હવે તેમને સમજાયું કે તે ઈશ્વરના શાપિત બનેલા પાપીઓના અને શાસ્ત્રના નિયમનો ભંગ કરનારાઓના પાપહરણ કરનાર હતા. વધસ્તંભે જડાવું એ અસહ્ય અને ભયપ્રદ હતું છતાંય તે ઈસુમાં કેન્દ્રિત થયેલા ઈશ્વરના માણસ માટેના ગ્રેમની મહાન અભિવ્યક્તિરૂપ હતું. આજ કારણો તે અન્યત્ર લખે છે, ‘આપણા પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્ટના વધસ્તંભ સિવાય બીજા કશામાં

અભિમાન કરું એવું ન થાઓ !^{૨૯} આ શર્દો મંડળીઓની મહાન
લાગડીમય સ્તુતિઓમાં પડછાયા છે, ફરી પડછાયા છે. ઈંડાક વોટસે લઘ્યું
હતું ‘એવો અજબ ને દિવ્ય પ્રેમ મારે મારા તન, મન ને ધન.’^{૩૦}

આથી, પ્રિસ્ત આપણી ‘ખાતર’ વધસંભે જડાયા હતા તે સંદેશો જ
તેમના પરના આપણા અવલંબનને આપણામાંથી ખેંચે છે. તેમનામાંથી
આપણો વિશ્વાસ અને આપણો પ્રેમ પાછાં ખેંચવા તે વિકૃતિ અને અનુપકાર
હશે. વળી, આપણાં પાપોએ પોતાની ક્ષમા માટે આટલું ઊંચું મૂલ્ય માગ્યું
હોવાથી આપણે તે તારણ પર આવીએ છીએ કે તે પાપો ઈશ્વરને ખુદ
દુલ્ભવનારાં હશે. પાપ માટે ‘મરવા’નો અને આપણા પ્રતિનિધિ તરીકે
આપણી અવેજીમાં જે મર્યાદ અને પાછા સજીવન થયા તેમને માટે જીવવા
સિવાયનો અન્ય કોઈ ગૌરવભર્યો વિકલ્પ આપણી પાસે રહ્યો નથી.

૨૯. ગલાતિઓને પત્ર ૬:૧૪.

૩૦. ગીત ‘જ્યારે સંલે હું ધ્યાન ધરું.’

५:२०-६:१०

१०. ईश्वरना सेवको

સમાધાન એ એક પ્રસ્તાપિત - નક્કર હકીકત છે. ‘ઈશ્વરે ખ્રિસ્ત દ્વારા આપહી અને પોતાની વચ્ચે સમાધાન સાધ્યું છે.’ (૫:૧૮) એટલું જ નહિ પણ તે અપૂર્ણ પ્રક્રિયા પણ છે. (‘અને સમાધાનનો સંદેશો પહોંચાડવાનું કામ ઈશ્વરે અમને સોંઘ્યું છે.’ ૫:૧૯). પરંતુ આ બંને વિષયો પરસ્પરને આવરીને આગળ વધતા હોવાથી, સમાધાનની ચાલુ રહેલી ધર્મસેવા અંગેના આ ખંડનો પ્રારંભ ગ્રાપ્ત કરવા ૫:૨૦ પર ફરી જવું અનિવાર્ય બન્યું છે.

૧. પ્રિસ્તના એલયીઓ (૫:૨૦-૬:૨૧)

૨૦ એ માટે અમે પ્રિસ્તાના એવાચી છીએ, જાણો કે દેવ અમારી મારફતે વિનંતી કરતો હોય તેમ; અમે પ્રિસ્ત તરફથી તમારી આજ્ઞા કરીએ છીએ કે, દેવની સાથે સમાધાન કરો. ^{૨૧} આપણે તેનામાં દેવના ન્યાયીપણારૂપ થઈએ, માટે જેણે પાપ જાણ્યું નહોતું તેને તેણે આપણે વાસ્તે પાપરૂપ કર્યો.

૬:૧ અમે (દેવની) સાથે કામ કરનારા હોઈને, તમને એવી પણ વિનંતી કરીએ છીએ કે, તમે દેવની કૃપાનો અવરથા અંગીકાર ન કરો.

પત્રના આ ખંડમાં બે ચેતવણીઓ છે : ‘ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરી લો
(કલમ ૨૦) અને ‘ઈશ્વરની જે કૃપા મળી છે તેને વૃથા ન જવા દો.’
(૬:૧) કોણે આ શબ્દો કહેવાયા છે ? અન્યત્ર (ઉ.ત. ૧:૧૬, ૪:૫) કર્યું
૧૫૩

છે તેમ તેમના શુભસંદેશ (સુવાત્તી)નો સંદેશો વાંચતાં તેમના સહુ વાચકોને પાઉલ યાદ અપાવે છે ? કે પછી તે કર્ણિથવાસીઓને જ સાચા ભાવે ધર્મસેવક તરીકે સલાહ આપે છે ? જોકે, આ બંને અભિપ્રાયોના અનેક સમર્થકો છે. પણ એવું હોય કે પહેલી ચેતવણી તે તેમના પ્રેષિત તરીકેના શુભસંદેશ (સુવાત્તી)નો ઉપદેશ હોય અને બીજી ચેતવણી તે કર્ણિથવાસીઓને જ સીધો પડકાર - સીધે સીધો. આદેશ - હોય. પ્રથમ ચેતવણી તો, પાઉલના સંદેશાને સંવિસ્તાર સમજાવતી પાઉલના ફકરામાં ગુંધાઈ ગઈ છે. જ્યારે બીજી ચેતવણી તો, જેમને ખરેખર ઈશ્વરની કૃપા, મળી જ ગઈ છે પણ જેઓ કદાચ તે મળેલી કૃપાને વ્યર્થ જવા દે તેવો ભય છે તેમને સંબોધાયેલી છે. પાછળથી, આ પત્રમાં તે એવી પણ ચેતવણી આપે છે કે તે લોકો તેમની પ્રિસ્ત પ્રત્યેની ‘દઢ અને નિર્મળ ભક્તિ’ (૧૧:૩) છોડી દેશે. જો તે લોકો બેળસેળિયા-પાણીપાતળા-સંદેશા (૨:૧૭ સંદર્ભ ૪:૨) પર ધ્યાન આપવા માંડે તો શુભસંદેશ (સુવાત્તી)માં વ્યક્ત થયેલી, પ્રિસ્તમાં રહેલી ઈશ્વરની કૃપા ‘વ્યર્થ’ જ જાય. એટલે આ પાછળની સાચાભાવે આપેલી ચેતવણી કર્ણિથવાસીઓને જ સંબોધાઈ હોય તેવો સંભવ ખરો. અને આમ દિશાસૂચન કરીને, જાણો કે સમાપન કરતા હોય તેમ આ ફકરાને અંતે અસંદિગ્ધપણે કહે છે, ‘ઓ કર્ણિથવાસીઓ, અમે તમને મુક્ત મને બંધું કહું છે’ (કલમ ૧૧). આથી, પાઉલના આ શબ્દો કર્ણિથમાની મંડળીને તથા તેના ઘટકરૂપ સભ્યોને શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ના પ્રથમ સિદ્ધાંતો પર પાછા ફરવાની હક્ક બને છે.”

હવે આ ફકરો જે સેવા (કલમ ૫)ની વાત કરે છે તેનો વિચાર કરીએ તો પ્રશ્ન તે થાય કે કર્ણિથવાસીઓએ, સહુ વિશ્વાસુઓએ આ સમાધાનના સેવકો વિશે કેવી રીતે વિચારવું ? આ સેવામાં શું સંકળાયેલું છે તેનો ખ્યાલ આવતા આ પ્રેષિત બે ધ્યાનપાત્ર શબ્દચિત્રોનો ઉપયોગ કરે છે - એલચીઓ તથા સહકાર્યકરો.

અ. એલચીઓ

આ ‘અમે’ જે ‘પ્રિસ્તના એલચીઓ છીએ’ અને ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરી લેવાની ‘તેમના શ્રોતાઓને આજીજી કરે છે (કલમ ૨૦) તે કોણ છે? આપણે ૫:૧૧ અને તેની આગળની કલમોમાં જોયું તેમ પાઉલનો આખ્યો સંદેશો આત્મકથાનાત્મક હોવાથી તેનું તાકિક તારણ તો એ જ

હોય કે ‘અમે’ દ્વારા પાઉલ તેમનો અને ‘તેમના સહપ્રેષિતો’નો જ મુખ્યત્વે ઉલ્લેખ કરે છે. છતાંય, આપણે માની લઈએ કે સામાન્યપણે વિશ્વાસીઓ પણ આ સમાધાનની સેવા સાથે સંકળાયેલા છે.’

જો આપણી અને પોતાની વચ્ચે ઈશ્વરે સમાધાન સાધ્યું. આ ‘આપણી’નો અર્થ ઈશ્વરે પ્રેરિતો ઉપરાંત અન્ય લોકો સાથે પણ સમાધાન સાધ્યું એવો નિશ્ચિતપણે થતો હોય તો અને ‘ઈશ્વરે, સમાધાનની સેવા અમને સોંપો’ (કલમ ૧૮)માં પણ ‘અમને’નો અર્થ પ્રેરિતોનાં મર્યાદિત વર્તુલ પૂરતો સીમિત થતો નથી પણ તેનો વ્યાપ વધી જાય છે. આથી, બધા જ વિશ્વાસીઓ સમાધાનની સેવામાં ભેગા જ છે તેનું માનવું સમજ્ઞપૂર્વકનું છે. એવો પણ વિરોધ થાય કે જો આપણે સિદ્ધાંતમાં નિપુણ ન હોઈએ તો આપણી પાસે આવી સેવાની ભાગ્યે જ અપેક્ષા રખાય. જે લોકો કાયમી અને પૂર્ણસમયની ધર્મસેવામાં કાર્યરત ધર્મસેવકો છે તેમને માટે આવી વ્યાપક તાલીમ મહત્વાની છે પણ વિશ્વાસીઓ માટે તો જ્ઞિસ્ત તેમની ખાતર જ મર્યાદા હતા એવી તેમની સમજ અન્યોને ઈશ્વર સાથે સમાધાન કરવા માટે પ્રેરવા સમર્થ બને જ.

જો કે આપણા અનુવાદમાં વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ એલગીઓ તથા ‘નામ’ રૂપનો ઉપયોગ થયો છે. પણ હકીકતમાં તો ‘એલગી અથવા દૂત તરીકે કામ કરવું’ તે કિયાપદ (કલમ ૨૦)માં મૂળ ગ્રીકમાં વપરાયું છે. જ્ઞિસ્ત હવે પછી દેહસ્વરૂપે હાજર નહિ હોવાથી સહૃદિયાઓ ખરેખર તેમનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, તેમના વતી બોલે છે. તેમના મૃત્યુમાં તેમણે આપણું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું, તેમના દેહની અનુપસ્થિતિમાં આપણે તેમનું પ્રતિનિધિત્વ કરીએ છીએ. આનો અર્થ એ કે જેમની સમક્ષ આપણે તેમનું પ્રતિનિધિત્વ કરીએ છીએ તે લોકો આપણને જોઈને જ તેમના વિશેનો પોતાનો ઘ્યાલ બાંધશે. જે રીતે તેના રાજ્યદૂતોનાં વર્તન દ્વારા વિદેશી રાષ્ટ્ર ઓળખાય છે તેમ બિનજ્ઞિસ્તી લોકો ઘણીયે વાર જ્ઞિસ્ત વિશેનો તેમનો અભિગ્રાય જ્ઞિસ્તના અનુયાયીઓનાં વર્તન પરથી બાંધે છે. તે હકીકત પણ વિચારવા જેવી છે કે પોતાની સાથે સમાધાનનું ફૂપાદાન આપવા માટે ઈશ્વરે જ સાધનનો ઉપયોગ કર્યો તે સામાન્ય છે, માનવીય છે. ‘ઈશ્વર આપણા દ્વારા તેમની (સમાધાનની) વિનંતી કરતાં’ (કલમ ૨૦) હોવાથી ૧૫૪

આપણે માટે તે ફરજિયાત છે. કે આપણું વર્તન આપણા સ્વામીને કીર્તિ અપાવે -તેનો મહિમા વધારે.

સમાધાનની સેવા ઉદાસીન ભાવે, ઉત્સાહ કે ઉમળકા વિના ન થઈ શકે. પાઉલે જે ભાષાનો ઉપયોગ કર્યો છે તે ખૂબ લાગણીમય અને આવેશમય છે. તે નિવેદિત કરે છે, ‘ઈશ્વર અમારા દ્વારા સ્ત્રી-પુરુષોને વિનંતી કરે છે, પ્રિસ્ત તેમને આજીજી કરે છે.’ આ સેવા ઉત્સાહ વિના ન થઈ શકે કે ‘બાંધ છોડ’નાં વલશદ્વારા પણ ન થઈ શકે.

તેજ રીતે, શ્રોતાઓએ પણ ઈશ્વર સાથેનો સમાધાનભર્યો સંબંધ બાંધવા સક્રિય પ્રતિભાવ આપવાની જરૂર છે. ‘ઈશ્વર સાથે સમાધાન સાધવું’ એટલે ઈશ્વરે પોતાના પુત્રના મૃત્યુ દ્વારા જે ક્ષમાની જોગવાઈ કરી રાખી છે તે ક્ષમા ઈશ્વર પાસેથી વક્તિ માગે છે. ઈસુના ઉપદેશમાં પણ આ સ્પષ્ટ છે’ જેમાં ‘સમાધાન કરવું’ એટલે હુલ્લાયેલા પક્ષ પાસેથી ક્ષમા માગવી ને મેળવવી ઈશ્વર ક્ષમા આપણે જ. તેમાં કોઈ જ શંકા નથી. પણ આપણે તે માંગવી જોઈએ અને તેનો અર્થ એ કે ઈશ્વર આપણને ક્ષમા બસે તે આપણી અનિવાર્યતા છે તેવું આપણે સ્વીકારવું જોઈએ.

૬. સહકાર્યકર

જોકે, બાઈબલની NIV આવૃત્તિ આ કલમમાં વ્યાકરણની દ્રષ્ટિએ નામ એવા ‘સહકાર્યકર’નો ઉપયોગ કરે છે પણ RSV આવૃત્તિ કિયાપદનો ‘ઈશ્વર સાથે કામ કરવું’નો ઉપયોગ કરી સાચો અર્થ વક્ત કરે છે. (કલમ ૧). ‘સાથે કામ કરવું’ શબ્દ કામ કરવું કિયાપદ બને. નામ યોગી અવ્યય સાથેનો બનેલો છે. પ્રેરિતપાઉલ અને સહુ પ્રિસ્તીઓ પ્રિસ્તનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અને ‘ઈશ્વરની સાથે કામ કરે’ છે. આમ, ઈશ્વરના સાથીઓ તરીકે કામ કરવાનો જે નોંધપાત્ર અધિકાર આપણને પ્રાપ્ત થયો છે તેની અને જે દિવ્યશક્તિથી ઈશ્વર અન્યને તેની વિનંતી કરવા આપણને સમર્થ બનાવે છે તે સંપત્તિની બનેની વાત અહીં અભિવ્યક્ત થાય છે. પ્રિસ્તના પ્રતિનિધિઓ તરીકે આપણે અસહાય કે એકલા નથી. ઈશ્વરે પોતાની સાથે જગતનું સમાધાન સાધીને તેના મહાન બચાવ કાર્યમાં આપણને તેના સહયોગી, તેના સહકાર્યકર બનાવ્યા છે.

૭. માથી ૫:૨૩-૨૪.

ઇશ્વરના સેવકો

૨. ઇશ્વરના સેવકો (૬:૨-૧૦)

૨ કેમ કે તે કહે છે કે, મેં માન્યકાળે તારું સાંભળ્યું, અને તારણને દિવસે મેં તને સહાય કરી : જુઓ, હમણાં જ માન્યકાળ છે; જુઓ, હમણાં જ તારણનો દિવસ છે.

૩ અમારી સેવાનો દોષ કાઢવામાં ન આવે, માટે અમે કોઈ પક્ષ બાબતમાં (કોઈને) ઠોકર ખાવાનું કારણ આપતા નથી; ૪ પણ સર્વ વાતે અમે દેવના સેવકોને શોલે એવી રીતે વર્તીએ છીએ, બહુ જ ધીરજ (રાખીને), વિપત્તિઓ (વેઠીને), તંગીઓ (સહીને), સંકટો (ઉદાહીને), ૫ ફટકા (ખાઈને), કેદ (ભોગવીને), હંગામા (સહીને), કષ (વેઠીને), ઉજાગરા (કરીને), લાંઘણ (વેઠીને); ૬ શુદ્ધતા વડે, જ્ઞાન વડે, સહનશીલતા વડે, પરોપકાર વડે, પવિત્ર આત્માથી નિષ્પત્ત પ્રીતિથી, ૭ સત્યના વચનથી, દેવના પરાકમથી; જમણે હાથે તથા ડાંબે હાથે ન્યાયનાં હથિયારો વડે, ૮ માન તથા અપમાન વડે, અપકીર્તિ તથા સુકીર્તિ વડે; ઠગ (ગણાતા) છતાં ખરા (રહીને); ૯ અજાણ્યા જેવા છતાં બહુ અકીર્તા હોઈને; જાણે મરતા હોઈએ એવા છતાં, જુઓ, અમે તો જીવતા છીએ; શિક્ષા પામેલાઓના જેવા છતાં મારી નંખાયેલા નથી; ૧૦ શોકાતુર જેવા છતાં સદા આનંદ કરનારા (છીએ); દરિદ્રી જેવા છતાં ઘણાને ઘનવાન કરનારા (છીએ); નાદાર જેવા છતાં સર્વસંપન્ન છીએ.

અ. તાકિદની ધર્મસેવા

ખરાભાવે પાઉલે આપેલી સલાહ ‘ઇશ્વર સાથે સમાધાન કરી લો.’ (૫:૧૧) તે જો તેમનું સહુ લોકને સમજાવવાનું ઉદાહરણ છે તો ‘તમને આગ્રહભરી વિનંતી કરીએ છીએ’ માં ખાસ કરીને કર્તિથવાસીઓનો તેમણે કરેલો ઉલ્લેખ છે. આમ તો, કેટલાકને જ આ વિનંતી કરાઈ હતી પણ તેમનીય છિસ્ત વિશેની અનિર્ણયાત્મકતા તથા નવાગંતુકોએ જીભા કરેલા શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ને કારણે આ વિનંતી અનિવાર્ય બની ગઈ હતી. વળી, કેટલાક લોકો તો હવે નવાગંતુકો દ્વારા ઉપદેશ કરાતા ‘બીજા જ ૧૫૫

શુભસંદેશ (સુવાર્તા)માં ઘોષિત થયેલા ‘બીજા ઈસુ’માં રસ વેતા હતા (૧૧:૪) અત્યારે હવે એવો ગંભીર ભય તીબો થયો હતો કે પ્રેષિતો દ્વારા ઉપદેશાત્તા શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ને મળતો મૂળ પ્રતિભાવ કદાચ વ્યર્થ પણ જાય. આમ, પાઉલ અત્યારે તે લોકોને સાચા ઈસુ તથા અવિકૃત શુભસંદેશ (સુવાર્તા)નું સ્મરણ કરાવે છે.

અવળે માર્ગ વળેલા કરિંથવાસીઓને તેમનો માર્ગ ઝડપથી સુધારવા પ્રોત્સાહિત કરવા તે તાકિદનું તત્ત્વ દાખલ કરે છે. પ્રબોધક યશાયાનો ઉદ્દેખ કરીને પાઉલ ભારપૂર્વક જણાવે છે કે ‘હમજાં જ તારણનો અનુકૂળ સમય છે’ કે જ્યારે ઈશ્વર તેમને સાંભળ્યો, ‘હમજાં જ તારણનો દિવસ છે’ જ્યારે ઈશ્વર તેમને સહાય કરશે.^૨ વ્યક્તિ કે સમુદ્ધાય એક વાર શુભસંદેશ (સુવાર્તા) સ્વીકારી લે કે તે સમય ‘હમજાં’ બને છે, તારણના દિવસનું પરોઠ ઉગે છે. આથી, આપણે એવું અનુમાન કરી શકીએ કે અવળે માર્ગ ચઢી ગયેલા વિશ્વાસીઓ સાથેના અંગત વાર્તાલાપમાં, તેમને કરેલી પ્રારંભિક વિનંતીમાં તથા પ્રેષિત તરીકે તેમને ખરાભાવે આપેલા ઉપદેશમાં, બંનેમાં, પાઉલે તેમનો આ ‘તાકિદ’નો, ‘હમજાં’નો સૂર રણકાય્યો જ હશે. હિન્દુઓને પત્ર લખનાર લેખકે પણ આવી જ વિનંતી કરી છે, જ્યાં સુધી ‘આજ’ કહી શકાય તેમ છે.’ ત્યાં સુધી દિન પ્રતિદિન તમે એકબીજાને ઉત્તેજન આપો કે જેથી પાપના કપટથી તમારામાંનો કોઈ નઠોર ન થઈ જાય.^૩ ફર્નિશ લખે છે કે ‘પાઉલને મન શુભસંદેશો (સુવાર્તાએ) જેની ઘોષણા કરી છે તે તારણનો દિવસ, પણ જેમને તે ઉદ્દેશાયો છે તેમને માટે તો તે નિર્ણયનો દિવસ પણ હતો. અને આ દાવો તથા કૃપાદાન રોજ ને રોજ નવાં નવાં થતાં હતાં કે જેથી વિશ્વાસીઓ આ જગતમાં જીવવાનું ચાલુ રાખે.’

પાઉલ તેમના વાચકો પર કોઈપણ પ્રકારનું મનોવૈજ્ઞાનિક દબાદું લાવતા નથી. જોકે, શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના પ્રચારકો કયારેક આવું કરવાનો દોષ પણ વહોરી લેતા. ખરેખર તો, શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના સાચા પ્રચારમાં તો માનવ પ્રવક્તાના શબ્દો દ્વારા ઈશ્વર ખુદ નિકટ આવે

૨. યશાયા ૪૮:૮.

૩. હિન્દુઓને પત્ર ૩:૧૩.

ઈશ્વરના સેવકો

છે. ઈશ્વર જ તેમની સાથેના સમાધાનના સંબંધો બાંધવા તથા જીળવી રાખવા લોકોને બોલાવે છે. પ્રિસ્તના મૃત્યુ તથા પુનરૂત્પાન દરાર તારણનો દિવસ ઉગ્ગી ગયો છે. જે આપણને ઉદેશો છે અને તેના કથનમાં જે ગાંભીર્ય છે તે કારણે તે યોગ્ય છે કે ક્ષમાનો પ્રસ્તાવ જ્યાં સુધી ખુલ્લો છે ત્યાં સુધીમાં શ્રોતાઓ તેનો સ્વીકાર કરે તેવો આગ્રહ રાખવો.

વળી, ખુદ ઈશ્વર જ પોતાના શબ્દો આપણી સમજ સ્પષ્ટ કરતા હોવાથી આપણે એમ ન સમજ લેવું જોઈએ કે આજે જે સમજાપ છે તે કાલે આપણે માટે તેટલું જ સ્પષ્ટ હશે. વળી, ઈશ્વરના હેતુઓના સ્વીકારમાં આપણે બધી વખત સત્યનો સરખો સ્વીકાર કરનારા નથી હોતા. આથી જ, પ્રિસ્ત પર વિશ્વાસ કર્યો હોય કે હજુ સુધી ન કર્યો હોય તે વાચકને અમે પણ પાઉલની સાથે કહીએ છીએ, “ઈશ્વર સાથે ‘અત્યારે’ જ સમાધાન કરી લો.”

૭. ગૌરવભરી ધર્મસેવા

અગાઉ પાઉલે ‘આ સેવા’ (૪:૧) વિશે ગર્વ લેતા કહ્યું કે નવા કરારની આ સેવા (૩:૫) પામીને પામનારાઓ ન્યાયી (૩:૬) બને છે. (૩:૮, ૫:૨૧) અને તેમનામાં પવિત્ર આત્માની જીવનપરિવર્તન કરનારી શક્તિ (૩:૮, ૧૮) વહેતી થાય છે. સમાધાનની સકળ પ્રક્રિયા ઈશ્વરદ્વારા સોંપાઈ છે તે વાત પર મહોર મારતાં તે જણાવે છે કે સમાધાનની સેવા પણ, જે તે બજાવે છે તેમને માટે ઈશ્વરનું ફૂપાદાન છે (૫:૧૮).

આથી આ ‘સેવાની’ નિદા ન થાય, તેની કીર્તિ પ્રસરે (કલમ ૩) તે જ પાઉલની ઊડી ચિંતા છે. ‘સંદેશ’ અને ‘સેવકો’ એકબીજા સાથે પ્રગાઢપણે સંકળાયેલા હોવાથી (૫:૧૮-૧૯) પાઉલે નક્કી કર્યું હતું કે તેમની જીવનશૈલી અમારીએ સેવાની નિદા ન થાય એટલા માટે કોઈના પણ માર્ગમાં અવરોધરૂપ ન બને’ (કલમ ૩) તેવી હોવી જોઈએ. નકારાત્મક દ્રષ્ટિએ તે એવી રીતે જીવ્યા કે કોઈ તેમના પર અધોગ્ય વર્તનનો આશેપ ન મૂકી શકે. વિદેયાત્મક રીતે તેમણે અને તેમના સાથીઓએ ‘ઈશ્વરના સાચા સેવકોને શોલે’ (કલમ ૪) તેવું વર્તન કરવા પ્રયત્ન કર્યો. આથી, પાઉલે અન્યને હુબ્બવે તેવા વર્તનને ટાળવાનો પ્રયત્ન કર્યો અને

૪. શબ્દશ: ‘આ ધર્મસેવા...’

સાથે સાથે એવી જીવનશૈલી અપનાવી કે જેથી તે અન્ય સમકા પોતાને ઈશ્વરના સાચા સેવક તરીકે ઓળખાવી શકે. હુજેસ લખે છે, ‘પોતાના ઉપદેશમાં જ્ઞિત્તમાં રહેલી ઈશ્વરની પરિવર્તન કરનારી જે શક્તિનું તે સમર્થન કરતા હતા તેનાથી દેખીતું જ વિરોધી તે સેવકનું વર્તન અવિશ્વાસીઓમાં ઈશ્વરના નામની નિંદા કરાવવા, તેમની હાંસી ઉડાવવા પૂર્તું છે.’

હવે પછીની કલમોમાં (કલમ ૭-૮) કરિથમાંના તેમના વિરોધીઓ અત્યારે તેમના પર જે આક્ષેપો મૂકતા હતા તેનો પાઉલ ઉત્તર આપતા લાગે છે. અસત્ય વચ્ચેનોનો ઉપયોગ કરવાનો, માનવબળ વાપરવાનો અને અન્યાયી -અનીતિમાન શસ્ત્રોનો ઉપયોગ કરવાનો આક્ષેપ તેઓ તેમના પર કરતા હતા. તેના પ્રતિભાવમાં સત્ય વચ્ચેનો, ઈશ્વરની શક્તિ તથા ન્યાયીપણાના શસ્ત્રો (કલમ ૭)નો ઉપયોગ કર્યાનો તેમનો દાવો છે. તે લોકોનું કહેવું છે કે તેમના પર ‘અપમાન’નું, ‘નિંદા’નું ‘ઢોંગી’નું તથા ‘અજાઝ્યા હોવાનું’ લાંઘન લાગેલું જ છે. પાઉલનો ઉત્તર છે કે ‘માન-કીર્તિ’, તથા ‘સ્તુતિ’થી અંકિત છે. તે પોતે ‘સાચું બોલનારા - સાચા’ છે. હકીકતમાં તો તે જાણીતા છે - સુખ્યાત છે (કલમ ૮-૯).

બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો પાઉલનો દાવો છે કે નાનામાં નાની વિગતોમાંય જે ગૌરવભર્યું છે તેવું તેમનું વર્તન ખુદ ઈશ્વરના અધિકૃત સંદેશાના પાઉલ સાચા સેવક છે તેનો પુરાવો છે.

ક. ત્યાગમય ધર્મસેવા

એમ જણાય છે કે કરિથમાં આવેલા નવાગંતુકોએ આ સેવાની વિજયોત્સવી અથવા શક્તિશાળી (૨-૧૪) પ્રતિમા ઉપસાવી હતી - બીજા અનેકોએ અત્યાર સુધી કર્યું હતું તેમ. ભાવોન્માદ, દર્શન, પ્રગટીકરણ, ચમત્કારો અને શક્તિનાં અન્ય પ્રદર્શનો દ્વારા તે પ્રશંસા અને સ્વીકૃતિ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. તેનાથી ઊલટું, પાઉલ પોતાની સેવા બજાવતા થયેલી દુર્બળતાઓના અનુભવો નિર્દેશે છે. (૫:૧૩, ૧૨:૭-૧૦). જોકે જે ઈસુનો તે ઉપદેશ કરે છે તે મહિમાવંત સ્વર્ગીય પ્રભુ છે. (૪:૫-૬), જે ઈશ્વરની શક્તિથી જીવે છે. પણ તે ઈસુ પાઉલની સેવાને યોગ્ય

ઇંદ્રજિતના સેવકો

સાચી કેરવે છે તે ‘ઇંસુ તો તેમની નિર્બળતાથી વધસ્તંભે જડાયેલા ઇંસુ’ હતા (૧૩:૪). આથી, બળ નહિ પજી નિર્બળતા જેમણે ‘બધાને ખાતર મૃત્યુ વહોર્યુ’ તેમની નિર્બળતા સેવકની જીવનશૈલીમાં પ્રતિબિંબિત થતી નિર્બળતા જ સેવાને પ્રિસ્તી સેવા તરીકે વાજબી-અવિકૃત કેરવે છે.

પછી જે યાદી અપાઈ છે તેમાં અગાઉ ઉલ્લેખેલી તથા પાછળથી ઉલ્લેખાયેલી યાતનાઓની યાદીઓમાંથી કેટલીકનો સમાવેશ થયો છે.^૫ (પ્રત્યેક યાદીમાં સમાન શબ્દોનું દેખાવું તે આ પત્રની એકતા પક્ષે અનુકૂળ દલીલ છે. એક શબ્દ પ્રથમ અને બીજી યાદીમાં સરખો છે, પાંચ શબ્દો બીજી અને ત્રીજી યાદીઓમાં મળે છે.) આ ફકરામાં ખૂબ જ ધીરજ’, (અથવા ‘પ્રતિકૂળતામાં ધીરજ’), કષો (અથવા ‘દબાષો’ સંદર્ભ ૪:૮), સંકટો (અથવા દુર્નિવાર મુશ્કેલીઓ, સંદર્ભ ૧૨:૧૦), ‘ફકા’ (સંદર્ભ ૧૧:૨૩), ‘કારાવાસ’ (સંદર્ભ ૧૧:૨૩), ‘ટેળાના હુમલાઓ’ (અથવા ‘અંધાધૂંધ પરિસ્થિતિઓ’) ‘કઠોર પરિશ્રમ’ (અથવા ‘ભારે પરિશ્રમ’ સંદર્ભ ૧૧:૨૩) ‘ઉજાગરાઓ’ (આખી રાત તંબુ બનાવવાને કારણે ? સંદર્ભ ૧૧:૨૩) અને ‘ભૂખ’ (સંદર્ભ ૧૧:૨૭)નો તે ઉલ્લેખ કરે છે.

સેવા બજાવતા પ્રેરિત પાઉલને પીડાનો જે અનુભવ થયો તે એક આત્માંતિક કિસ્સાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. છતાંય, સમાધાનની સઘળી સન્નિષ્ઠ સેવાઓમાં થોડે ધંજો અંશો તો કંઈકને કંઈક પીડા રહેવાની જ. તે સ્પષ્ટ છે કે પ્રિસ્તાનું બલિદાન (૫:૧૮-૨૧) તે શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ની સેવામાં કાર્યરત બનેલાઓમાં બલિદાનની ભાવનાનું કારણ બને છે.

૩. ધર્મસેવા : ઉપસંહાર

પાઉલે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે ઇંદ્રજિતના સેવકો પોતાની સેવા માટે ક્યારેય અભિમાની ન બની શકે. શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ના કેન્દ્રમાં પજી બલિદાન - ત્યાગ રહેલાં જ છે. પછી બલે તે અવિશ્વાસીઓને શુભસંદેશ (સુવાત્તી)મય બનાવવાની સેવા હોય કે પ્રિસ્તાના અનુયાયીઓની સેવકર્મ પ્રમાણે સંભાળ રાખનારી સેવા હોય. ઇંદ્રજિતની સેવા, જો તે તેના પ્રત્યેની સાચી સેવા હોય તો તે ક્યારેય સરળ નથી અને વારંવાર પીડાદાયક છે.

૫. કરિંધીઓને બીજો પત્ર, ૪:૮-૯, ૧૧:૨૩-૩૩, ૧૨:૧૦.

તે પણ સમરણમાં હશે જ કે અગાઉ પાઉલે લખ્યું હતું, ‘અમારામાં મૃત્યુ કાર્ય કરી રહ્યું છે પણ તમારામાં જીવન કાર્ય કરી રહ્યું છે.’ (૫:૧૨). જેમની સેવા દ્વારા અત્યારે તેમનું ઈશ્વર સાથે સમાધાન સધાર્યું છે તે પાઉલના ‘મરવાને’ જોખમે કરિંથવાસીઓ પ્રિસ્ટદ્વારા બંધાયેલા તેમના ઈશ્વર સાથેના સંબંધોમાં ‘જીવન’ ભોગવી રહ્યા છે.

5:91-9:8

૧૧. કરિંથવાસીઓને પાઉલની વિનંતી

આ પત્રમાં ‘લાંબા વિષયાતંર’ (૨:૧૪-૭:૪)નો, ‘સેવાને’ - નવા કરારની ‘સેવા’ તથા ‘સમાધાનની સેવા’ને સમર્પિત થયેલા આ પત્રના લાંબા ભાગનો અંત આવે છે. દેખીતી રીતે જ, કટિંથવાસીઓને બે પ્રકારની તેમની સાથે સમાધાન કરી લેવાની અને અવિશ્વાસીઓ સાથેની તેમની અતિગાડ સંપોવણીથી પોતાની જાતને ધૂટા પાડવાની વિનંતી કરીને પાઉલ ચોર્ય સમાપન કરે છે.

૧. સમાધાન માટેની પાઉલની વિનંતી (૬:૧૧-૧૩)

૧૨ ઓ કરિંથીઓ, તમારા પત્યે અમારું મોં છૂટું થયું છે, અમારું હદ્ય (તમારે માટે) પ્રહૃતિલિત થયેલું છે. ૧૩ તમે અમારા (હદ્ય)માં સંકુચિત થયા નથી, પણ તમારા પોતાના અંતઃકરણમાં સંકુચિત થયા છો. ૧૪ તો એને બદલે (મારણ બાળકો સમજને હું તમને કહું છું કે) તમે પણ પ્રહૃતિલિત / હદ્યવાળ્ય થાઓ.

પાઉલનું અંતઃકરણ જ્યારે દ્વારી જાય છે - જેમ ગલાતિયાવાસીઓ ઉપરના કામશથી (૩:૧), ફિલિપીવાસીઓની ભલમનસાઈથી (૪:૧૪) અથવા તો અહીં બન્યું છે તેમ કરિંથવાસીઓ પ્રત્યેના તેમના ઉંડા સેહની અભિવ્યક્તિથી - ત્યારે તે વાગ્યકોનું નામ લઈને ઉલ્લેખ કરે છે. કરિંથવાસીઓને આધ્યાત્મિક જન્મ આપ્યો છે તેવી વ્યક્તિ તરીકે પાઉલ પોતાને તેમના પિતા માને છે.^૧ તેમના આધ્યાત્મિક પિતા તરીકે ૪ તે હવે તેમની સાથે પ્રેમભરી વાત કરે છે. (કલમ ૧૩).

૧. કર્ણિથીઓને બીજો પત્ર ૧૨:૧૪, થેસ્સાલોનિકીઓને પહેલો પત્ર

તેમની સેવામાં સંકળાયેલી સધળી પીડાઓની યાદી વર્ણવ્યા પછી બહાર આવતા આ શબ્દોમાં કરુણારસ પણ રહેલો છે. આધ્યાત્મિક રીતે કહીએ તો કરિથવાસીઓ આ પ્રેષિતના જીવનભરના - સર્વસ્વના - ઝાણી છે. જ્યારે તે તેમની સાથે કરિથમાં હતા ત્યારે તેમને પ્રિસ્તમય બનાવવા તેમણે પાછું વાળીને નથી જોયું. તેમની અનુપસ્થિતિમાં અને તેમના પાલનપોષણ, તેમની સંભાળ માટે તેમણે ચાર પત્રો લખ્યા હતા.^૨ તેમાંના જે બે પત્રો સચ્ચવાયા છે તે તેમની લાંબામાં લાંબી ફૂતિઓ છે. તેમણે તેમનું ઘણું બધું ભલું કર્યું હતું અને તેમનું કશુંધ બગાડયું નહોતું (૭:૨). જેમ પિતા પોતાના બાળકને ચાહે તેમ પ્રેષિત પાઉલે કરિથવાસીઓને ચાલ્યા હતા.

તે બે વાર પૂર્ણ વર્તમાનકાળનો ઉપયોગ એવું દર્શાવવા કરે છે કે જેમ પહેલાં તે તેમને ચાહતા હતા તેમ અત્યારે પણ તે તેમને ચાહે છે અને સતત તેમને ચાહતા રહેશે. તેમને વિનંતી કરવાની તેમની છૂટ તે તેમના પ્રત્યેના સ્નેહસભર 'ખુલ્લાં કરેલાં' હૃદયનું ગ્રાગટ્ય છે. અને છતાંય - અને અહીં જ આપણને કરુણારસનો અનુભવ થશે - જે પ્રેમ તેમણે દર્શાવ્યો તે ન તો તે લોકોએ સ્વીકાર્યો કે ન તો તેનો તેવો જ પ્રતિભાવ આપ્યો. આ પ્રેષિતનો પ્રેમ એટલો તો 'વિશાળ - ખુલ્લો' છે કે અત્યારે પણ કરિથવાસીઓનું સ્થાન તેમના હૃદયમાં છે. (કલમ ૩) અને કરિથવાસીઓનાં હૃદય એટલાં સંકુચિત છે કે તેમને માટે તે લોકોનાં હૃદયમાં સહેજ પણ સ્થાન નથા. જે નવાગંતુકો જૂઠા પ્રિસ્તને લાવે છે અને જે કરિથવાસીઓનો લાલ ઉઢાવે છે તેમને ઉષ્ણાભર્યા આવકાર મળે છે' જ્યારે તેમને સતત ચાહતા સાચા પ્રેષિતને મર્યાદિત નારાજગીર્યા, પ્રતિભાવ મળે છે. ખરેખર, પાઉલની તો અપેક્ષા છે કે, ધર્મસેવક અને સમુદ્ધાય વચ્ચે હૂંફભર્યા, સ્નેહભર્યા સંબંધો હોવા જોઈએ. ધર્મસેવકે તથા લોકોએ આજ પ્રાપ્ત કરવાનો - સિદ્ધ કરવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

૨:૧૧, કરિથીઓને પહેલો પત્ર ૪:૧૫.

૨. તેમાંનાં બે બચ્ચા નથી. જુઓ કરિથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૮, કરિથીઓને બીજો પત્ર ૨:૪.

કાર્યથવાસીઓને પાઉલની વિનંતી

મૂર્તિપૂજકતાથી - વિધમાઓથી વિચ્છેદ કરવાની વાતનું વિષયાંતર કરતા પાઉલ આ અંગત વિનંતિ અહીં પડતી મૂકે છે. (૭:૨માં ફરી તે તેનો પ્રારંભ કરે છે.)

૨. અલગ થવા માટે પાઉલની વિનંતી (૬:૧૪-૭:૧)

૧૪ અવિશ્વાસીઓની સાથે અઘટિત સંબંધ ન રાખો : કેમ કે ન્યાયીપણાને અન્યાયીપણાની સાથે સોબત કેમ હોય ? અજવાળાને અંધકારની જોડે શી સંગત હોય ? ૧૫ પ્રિસ્તાને બલિયાળની સાથે શો મિલાપ હોય ? કે વિશ્વાસીને અવિશ્વાસીની સાથે શો ભાગ હોય ?

૧૬ દેવના મંદિરને મૂર્તિઓની સાથે શો મેળ હોય ? કેમ કે જેમ દેવ કહું છે કે, ‘હું તેઓમાં રહીશ તથા તેઓની સાથે ચાલીશ; હું તેઓનો દેવ થઈશ, અને તેઓ મારા લોક થશે, તેમ આપણે જીવતા દેવનું મંદિર છીએ.

૧૭ માટે તમે તેઓમાંથી નીકળી આવો,
અને અલગ થાઓ, એમ પ્રભુ કહે છે,
મલિન વસ્તુને અડકો મા;

એટલે હું તમારો અંગીકાર કરીશ,

૧૮ અને તમારો પિતા થઈશ,
અને તમો મારાં દીકરાદીકરીઓ થશો,
એમ સર્વશક્તિમાન પ્રભુ કહે છે.

૭:૧ તેથી, વહાલાઓ, આપણને એવાં વચન મળેલાં છે માટે આપણે દેહની તથા આત્માની સર્વ મલિનતાને દૂર કરીને પોતે શુદ્ધ થઈએ, અને દેવનું ભય રાખીને સંપૂર્ણ પવિત્રતા સંપાદન કરીએ.

નવા કરાર અંગેનો પાઉલનો ઉપદેશ - જે ગ્રીજા અધ્યાયમાં શરૂ થયો હતો અને આ ફકરામાં જેનું સમાપન થાય છે. - નવા આવેલા યહૂદી પરંપરાવાદીઓની પ્રવૃત્તિઓના પ્રતિભાવરૂપે આપાયો હતો. સંભવ છે કે તેઓ આ પ્રેષિતને બિનયહૂદીઓની જેમ, બહુ બહુ તો જૂના કરારના

નીતિનિયમો પ્રત્યેનાં તેમનાં વલણમાં અર્ધ ઉત્સાહી અને ૪૦મી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં યેચુશાલેમ - સભામાં મૂર્તિઓ દ્વારા અછ થયેલું નૈવેદ ખાવું નહિ^૩ એવી થયેલી સમજૂતીને ન માનનારા લેખતા હતા. ચુસ્ત પેલેસ્ટાઈનવાસી તથા ફરોશી પ્રિસ્ટી યદ્દૂદીઓને તો પાઉલે કરિંથવાસીઓને આપેલી મૂર્તિઓને બાલિ તરીકે ચડાવેલા નૈવેદ અંગેની સૂચનાઓ ચોક્કસ નબળી લાગી હશે.^૪

પૂર્વ મૂર્તિઓને બાલિ તરીકે ચડાવેલા પણ દુકાનમાં વેચાયા પૂર્વના નૈવેદને, મોટાભાગની પરિસ્થિતિઓમાં, પાઉલે ઘરમાં ખાવાની મનાઈ નહોતી ફરમાવી.^૫ પણ વિશ્વાસીઓ આવું નૈવેદ મૂર્તિના મંદિરમાં ખાય તેની સામે તેમને સખત વિરોધ હતો.^૬ એટલે તેના ટીકાકારો દાવો કરે છે તેમ નૈતિક બાબતોમાં બિનયદૂદીઓ પ્રત્યે કૂણાં થવાને બદલે આ પ્રેરિતે મૂર્તિપૂજા તથા વ્યભિયાર અંગે એક ચોક્કસ બિનયદૂદી સામે કડક વલણ અપનાવ્યું હતું.^૭ વ્યભિયારથી દૂર રહો.. મૂર્તિપૂજાથી દૂર રહો.' આવી ચેતવણી તેમણે કરિંથવાસીઓને તેમના પહેલા પત્રમાં જ આપી હતી.^૮ પોતાને વિશે ગેરસમજ ફેલાય તેવું પાઉલ ઈચ્છતા નહોતા. પ્રિસ્ટના નવા કરારનું તથા આત્માનું આગમન મૂર્તિપૂજાની કે બિનયદૂદીઓના મંદિરોમાં પ્રવેશની કોઈપણ રીતે છૂટ આપતું નહોતું.

કરિંથમાંના બિનયદૂદી વિશ્વાસીઓને મંદિરપૂજા સાવ છોડવાની ના પાડવાને કારણે, યદૂદી પ્રિસ્ટીઓ તરફથી આ બાબત અંગે થતી ટીકા પ્રત્યેની પાઉલની સંવેદનશીલતા તીવ્ર બની. સંભવ છે કે, હકીકતમાં વિધમાઓની મૂર્તિપૂજામાં તાજેતરમાં જ કશુંક સ્થળન થયું હોય. પાછળથી

૩. પ્રે.કુ. ૧૫:૨૦.

૪. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૦:૨૩-૧૧:૧.

૫. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૦:૨૫-૩૦.

૬. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૮:૧૦, ૧૦:૧૪-૨૨, વળી જુઓ જી.ડી.ફી. કૃત 'સેકન્ડ કરિંથીઅન્સ' ૬:૧૪-૭:૧ અને 'Food Offered to Idols' ન્યૂ ટેસ્ટામેન્ટ સ્ટડીઝ' ૨૩ (૧૯૭૭) પૃ. ૧૪૦-૧૬૧.

૭. રોમનોને પત્ર ૩:૮. ૮. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૦:૬-૮.

૯. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૬:૧૮, ૧૦:૧૪.

કરિંથવાસીઓને પાઉલની વિનાતી

તેમણે લખ્યું, ‘ધાર્શાઓએ પહેલાં પાપ કર્યો છે અને પોતાનાં અશુદ્ધાચાર, વ્યાભિચાર અને વિષયલંપટતા માટે પ્રશ્નાતાપ કર્યો નથી.’ (૧૨:૨૧)

જો એથેન્સ ‘મૂર્તિઓથી ભરેલું નગર’^{૧૦} હોય તો કરિંથ પણ તેવું જ હતું. સૈકા પછી પોતાના કરિંથ વર્ષનમાં પોસાનિયાજ ઉલ્લેખે છે કે આપોલો અને એશોડાઈટના મંદિરો ઉપરાંત, કેટલીક મૂર્તિઓ ખુલ્લામાં હતી, શ્રીક દેવતાઓનાં બીજાં પાંચ મંદિરો હતા અને ગૂઢતાના ‘દેવતાઓ’ માટે પાંચ મંદિરો હતા.^{૧૧} પાઉલના શબ્દોમાં કરિંથ અનેક ‘દેવો’ તથા અનેક ‘દેવતાઓનું નગર’ હતું.^{૧૨} બારેક માણસોનો સમાવેશ કરતા નાના ભોજન ખંડો આ મંદિર સંકુલોનો ભાગ બનતા. દેવને નામે મિજ્બાને ભોજન માટે નિમંત્રણ આપવાનું યજમાન માટે રોજિંદુ હતું. મિજ્બાની દરમ્યાન જ દેવની પ્રાર્થનાઓ થતી હશે.^{૧૩} આ ફકરો તથા પહેલા પત્રમાંનો તેને મળતો આવતો વિભાગ સ્પષ્ટ કરે છે કે પાઉલે આ મંદિરોમાં નહિ જવાનો કે ત્યાં યોજાતા ભોજન સમારંભોમાં ઉપસ્થિત નહિ રહેવાનો આદેશ આપ્યો હતો.

આ ફકરો મૂળમાં તો લધુ પ્રવચન હશે^{૧૪} જેનો સમાવેશ પાઉલ હવે અહીં આ પત્રમાં કરે છે. જુના કરારનાં ‘વચનો’ પર ભાર મૂકૃતી તેમણે આપેલી વક્ષયાયુક્ત, સવિસ્તર પ્રારંભિક શુભસલાહ તે હોય અને તે અંગેની તે તેમની આખરી સલાહ પણ હોય તે તેમ માની શકાય.

પ્રારંભમાં જ સાચા દિવલથી સલાહ આપતાં તે કહે છે, ‘અવિશાસીઓ સાથે અધિટિત સંબંધ ન રાખવો’ (કલમ ૧૪). આ વાક્ય આખા વિભાગને સમજવા ચાવીરૂપ છે. પછી જે કંઈ આવે છે તે બધાને આ નકરાત્મક માગણી સાથે સંબંધ છે. આ સાહુ રૂપક પુનર્નિયમ ૨૨:૧૦ પર આધારિત

૧૦. પ્રે.કુ. ૧૭:૧૬.

૧૧. ‘Discription of Grece’ બંધ-૨, ખંડ, ૨-૫ (લોઅબ આવૃત્તિ, પૃ. ૨૫૩-૨૭૩).

૧૨. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૮:૫.

૧૩. વધુ માટે જૂઓ જી.અચ. આર. હોસ્ટે કૃત ‘New Documents Illustrating early Christianity’ (મેકેરોઈ યુનિ. પ્રેસ. ૧૯૮૧) પૃ. ૫-૮.

૧૪. આ અંશની ઉત્પત્તિ માટે અને તે પાઉલ દ્વારા લખાયો હતો કે નહીં તેની ખાતરી માટે જૂઓ ફર્નિશ પૃ. ૩૭૫-૩૮૩, ૧૪૦-૧૪૭.

છે. પુનર્નિયમની તે કલમ બળદ અને ગધેડાને સાથે જોતરવાની મનાઈ ફરમાવે છે. અને સાથે સાથે એમ પણ સૂચવે છે કે ‘અવિશ્વાસી કરતાં પ્રિસ્ટીનો ઉછેર બિન્ન છે અને તેથી જ તેને અવિશ્વાસી સાથે અધિત્ત સંબંધ રાખવાની મનાઈ છે.’^{૧૫} ઘણી વાર એવો જે દાવો કરવામાં આવે છે કે સૈદ્ધાંતિક અથવા નૈતિક કારણોસર પ્રિસ્ટી વ્યક્તિએ પ્રિસ્ટી વ્યક્તિથી અલગ પડવું જોઈએ તેવો આદેશ અહીં નથી. વળી, પાઉલ અવિશ્વાસીઓ સાથેના સંબંધો સમૂળગા તોડવાનું કહેતા જ નથી. જો પ્રિસ્ટી વ્યક્તિને અવિશ્વાસી પત્ની હોય તો તેણે તેને છૂટાછેડા ન આપવા.^{૧૬} જો કોઈ અવિશ્વાસીના ઘરે જમવાનું આમંત્રણ હોય તો તેણે ત્યાં ખુશીથી, મુક્ત મને જવું.^{૧૭} અવિશ્વાસીઓને પ્રિસ્ટીઓની મંડળીની સભામાં હાજર ન રહેવાની મનાઈ ફરમાવવામાં આવી નહોતી.^{૧૮} સાચે જ, પાઉલે અગાઉ લખ્યું છે તેમ દુનિયાના વ્યભિચારીઓ, લોભીઓ, લુંટારાઓ કે મૂર્તિપૂજકો સાથે સાવ સંબંધ તોડી નખાય નહિ કારણ કે તેમ કરીએ તો ‘સંસાર છોડી ચાલ્યા જવું પડે.’^{૧૯} ખરેખર તો, હવે પછી આવનારાં વાક્ષટાયુક્ત વિધાનો સ્પષ્ટ કરે છે તેમ ચોક્કસ અને વિશિષ્ટ કારણોસર જ આ પ્રેરિત મંદિરપૂજાની મનાઈ ફરમાવે છે. આજ કારણોસર તે શંકાસ્પદ છે કે આજે પરસ્પર પ્રત્યેનો વિશાસ વ્યક્ત કરવા મુસ્લિમો કે હિન્દુઓની પ્રાર્થનામાં હાજર રહેતા પ્રિસ્ટીઓ સાથે પાઉલ સંમત થાય કે કેમ. કારણ તેનો તો અર્થ થાય અવિશ્વાસી સાથેનો અયોગ્ય સંબંધ.

હવે સમતોલ જોડીઓ સાથેના પાંચ વાક્ષટાયુક્ત પ્રશ્નો પુછાયા છે અને પ્રત્યેકનો નકારાત્મક ઉત્તર અપેક્ષિત છે. પ્રત્યેક પ્રશ્નનો મુહૂર્ત તો એજ છે કે ઈશ્વરના અનુયાયીઓ વિશિષ્ટ અને અવિશ્વાસીઓની લાક્ષણિક માન્યતાઓથી અને રીતરસમોથી અલગ પડતા હોવા જોઈએ. આમ, ‘સદ્ગુણ’ને ‘કુપટ’ સાથે કશો સંબંધ નથી. ‘અજવાળા’નો ‘અંધકાર’ સાથે કશો સંબંધ નથી, ‘પ્રિસ્ટ’ અને ‘બેલિયાલ’ (શેતાન)ને કોઈ રીતે

૧૫. ફીનો ઉપયુક્ત લેખ, પૃ. ૧૫૭.

૧૬. કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૭:૧૨-૧૫.

૧૭. કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૦:૨૭.

૧૮. કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૪:૨૨-૨૫.

૧૯. કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૮-૧૧.

કરિંથવાસીઓને પાઉલની વિનંતી

‘બનતું’ નથી. ‘વિશ્વાસી’ને ‘અવિશ્વાસી’ સાથે કશું લાગતું વળગતું નથી. પાંચમો મશ્ર અતિશય નિષ્ણાયક છે અને તે દર્શાવે છે કે ‘મૂર્તિઓ’ સાથે ‘ઈશ્વરના મંદિર’નો (એટલે કે એકઠી થયેલી સ્થાનિક મંડળીનો) કશો ‘મેળ’ નથી. (કલમ ૧૫-૧૬) તે વાતનું પુનરાવર્તન કરીને પણ એજ કહેવાનું છે કે આ કલમો, પોતે પણ જગત સાથેનો સંબંધ બિલકુલ તોડી નાંખવાનો અથવા તો જેમની સાથે સૈદ્ધાંતિક મતભેદ છે તેવા પ્રિસ્ટીઓ સાથેનો સંબંધ તોડી નાંખવાનો આદેશ આપતી નથી. દેખીતી રીતે જ (કટલાક) કરિંથવાસીઓએ હજુપણ મૂર્તિપૂજામાં અને મૂર્તિને ચડાવેલા નૈવેધના બોજનમાં ભાગ લેવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું તેમને તેમાં ભાગ ન લેવાની શુભ સલાહો આ કલમો આપે છે.

અને મહત્વની - ચાવીરૂપ શુલસલાહને તો હવે જૂના કરારના ‘વચનોનું’ (૭:૧) સમર્થન અપાયું છે. ઈશ્વર ‘મંદિર’માં અથવા ‘જીવંત ઈશ્વર’ના સભાજનોમાં વસે છે અને તેમના ઈશ્વર તરીકે તે તેની ‘પ્રજા’ની વચ્ચે નિવાસ કરે છે.’ (કલમ ૧૬)^{૨૧} આથી જ, પાઉલ સાચી સલાહ આપે છે કે ‘તેમનાથી (મૂર્તિ પૂજકોથી) છૂટા પાડો, ‘અલગ થઈ જાવ’ અને અપવિત્ર વસ્તુને (એટલે કે મૂર્તિઓ અને મંદિરો, કલમ ૧૭) અડશો નહિ. વળી, ઈશ્વર તેમનાં ‘દીકરા-દીકરીઓ’નો ‘પિતા’ હોવાથી, અહીં તે જ છૂટા પડવાનો તથા અલગ થવાનો સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે. (કલમ ૧૮). વચનો દ્વારા પાઉલ એમ કહેવા માગે છે કે જૂના કરારનું અહીં ઉલ્લેખ કરેલું અવતરણ એવો બોધ આપે છે કે ઈશ્વર તેની પ્રજાની વચ્ચે વસે છે અને તે તેમનો પિતા છે.

અગાઉના ઘટકથી જેમ છૂટા પડ્યા તેમ, પાઉલ અહીં અવિશ્વાસીઓ સાથે અધિત્ત સંબંધ ન રાખવાના પોતાના આદેશથી છૂટા પડીને આ લઘુ પ્રવચનને છેલ્લી સાચદિલી સલાહથી પૂર્ણ કરે છે. હવે પાઉલ માત્ર કરિંથવાસીઓને જ સલાહ આપતા નથી. હવે પછીની વિનંતિમાં - ‘આપણો દેહ તથા આત્માઓની સઘળી મહિનતા ધોઈને પવિત્ર બનીએ અને ઈશ્વરનો ભય રાખી સંપૂર્ણપણે પવિત્ર થવા ગ્રયતન કરીએ.’ - તે વિનંતિમાં તો તે પોતાની જાતનો પણ સમાવેશ કરે છે. જે મંડળીમાં તે

૨૦. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૩:૧૬.

૨૧. જુઓ લેવીય ૨૫:૧૧-૧૨, હોશિયા ૧:૧૦

રહે છે તે ઈશ્વરનું મંદિર છે. બીજા દેવોની પૂજા સાથેના સંપર્કરૂપી મહિનતા ધોઈ તેને પવિત્ર બનાવવું જોઈએ. મંડળીના સભ્યોએ ‘ઈશ્વરનો ભય રાખીને’ સંપૂર્ણપણે પવિત્ર થવા ગ્રયતન કરવો જોઈએ. પહેલા પત્રમાં પાઉલે એવો બોધ આપ્યો કે જોકે બીજા દેવોનું અસ્તિત્વ જ નથી અને છતાંય વિધરીઓના ભોજનમાં સામેલ થવું એટલે ભૂતપિશાચોની પૂજામાં સહભાગી થવું.^{૨૨} અહીં પાઉલ જે આદેશ આપે છે તે આનાથી ધૂટા પડવાનો અને પવિત્ર બનવાનો આદેશ છે.

સમાપનમાં, તે વાત પર ભાર મુકાવો જોઈએ કે અહીં વિધરીઓના અંધારા તથા લોભામણ મૂર્તિપૂજાવાદના સંદર્ભમાં ઈશ્વર, પ્રિસ્ત અને પ્રિસ્તી પ્રતિબદ્ધતા અંગેનાં મૂળભૂત સત્યો હોડમાં મુકાયેલા છે. જ્યાં જ્યાં પ્રિસ્તીઓ મૂર્તિપૂજામાં ગૂઢ અથવા વિધરી ધાર્મિક રૂઢિઓમાં ફસાયા હોય ત્યાં ત્યાં પાઉલના આ શબ્દો આજેય તેમને લાગુ પડે છે. પ્રિસ્તીઓ અવિશ્વાસીઓ સાથે સામાજિક સંબંધે કે પ્રવર્તમાન લગ્નસંબંધે જોડાયેલા હોઈ શકે પણ તેમને તેમની ધાર્મિકપૂજામાં ભાગ લેવાની ધૂટ નથી.

૩. સમાધાન માટે પાઉલની વિનંતી : સમાપન (૭:૨-૪)

^૨ અમારો અંગીકાર કરો; અમે કોઈનો અન્યાય કર્યો નથી, કોઈનું બગાડ્યું નથી, કોઈને છેતર્યો નથી. ^૩ હું (તમને) દોષિત ઠરાવવાને બોલતો નથી; કેમ કે મેં અગાઉ કહ્યું છે કે, તમે અમારાં હદ્યોમાં એવા વસ્યા છો કે (આપણે) સાથે મરવાને તેમ જીવવાને પક્ષ તૈયાર છીએ.

કર્તિથવાસીઓ સાથેના અંગત સમાધાન માટેની તેમની વિનંતિ પર પાઉલ હવે પાછા ફરે છે. ફરી એક વાર તે તેમને ભારપૂર્વક કહે છે, ‘તમારા હદ્યમાં અમને સ્થાન આપો.’ (કલમ ૨) વધુ શબ્દશ: કહીએ તો તેમના પ્રત્યેના તે લોકોનાં વલણને ‘વિશાળ’ બનાવવા તે વિનંતી કરે છે. મૂર્તિપૂજા વિશેનો આગળનો ફકરો કદાચ એમ સૂચવે છે કે કર્તિથવાસી પ્રિસ્તીઓમાંના યદ્દૂદીઓએ કે બિનયદ્દૂદીઓએ કોઈએ પાઉલનો પક્ષ લીધો ન હતો. એમ લાગે છે કે અનેક બિનયદ્દૂદીઓને મૂર્તિપૂજા અંગેનો

૨૨. કર્તિથીઓનો પહેલો પત્ર ૧૦:૨૦.

કર્ણિથવાસીઓને પાઉલની વિનંતી

તેમનો ઉપદેશ બિનજરૂરી અને સંકુચિત લાગ્યો હતો. ^{૨૩} જ્યારે નવા આવેલા યહૂદી પરંપરાવાદીઓ દ્વારા પ્રોત્સાહન પામેલા યહૂદી વિશ્વાસીઓ કદાચ એમ માનતા હશે કે તે તેમની માગણીઓમાં પૂરતા આગળ વધ્યા નહોતા. તેના પ્રતિભાવરૂપે જ પાઉલ અતિ સ્પષ્ટપણે છૂટા - અલગ પડવાનો ઉપદેશ આપે છે અને તેમને પોતાનાં હદ્યમાં સ્થાન આપવાનું કર્ણિથવાસીઓને કહે છે.

વિગતમાં ઉત્તર્યા વિના, તાજેતરમાં જ તેમની ઉપર મુકાયેલા ત્રણ આક્ષેપોનો પાઉલ રદ્દિયો આપે છે. આ ત્રણ આક્ષેપો એ હતા કે તેમજે તેમને ‘અન્યાય કર્યો હતો,’ તેમનું ‘બગાડયું હતું,’ તેમની સાથે ‘છેતરપણી કરી હતી’. આપણે સ્પષ્ટપણે જાણતા નથી કે આક્ષેપો કયા હતા પણ કદાચ યરુશાલેમના વિશ્વાસીઓ માટે તેમજે એકઢા કરેલા ફળા સાથે તે આક્ષેપોને સંબંધ હોય. આ બાબતમાં કદાચ પાઉલ પર અપ્રામાણિકતા અને બ્રાચારનો આક્ષેપ મુકાયો હોય. પણ કર્ણિથવાસીઓનો દોષ કાઢવા તે આ લખતા નથી. (કલમ ૩). જો તે લોકો એવું કહેતા હશે તો અન્ય લોકોના દોષારોપણને કારણે કહેતા હશે. ખરેખર, તે તો પોતાનું અને તેમનું ભવિષ્ય જીવન અને મૃત્યુ સંબંધી પાઉલ સાથે જ જોડાયેલું જુઓ છે. પાઉલ તેમની સાથે જીવશે કે મરશે (કલમ ૩). વિશ્વાસીઓ તરીકે તે એક સામાન્ય નિયતિના સહભાગી બને છે.

તે સ્પષ્ટપણે દેખાય છે કે અનેક પ્રશ્નો હોવા છતાં પાઉલ તેમની સાથેના પોતાના સંબંધો અંગે આશાવાદી અને વિશ્વાસું છે. કર્ણિથવાસીઓ સાથેની નિખાલસત્તા, તેમને માટેના અભિમાન અંગે લખે છે અને કહે છે કે સેવા કરતાં કરતાં તેમને વિપત્તિઓ વેઠવી પડી ત્યારે તેમજે તેમને ભારે આશાસન આપ્યું છે. (કલમ ૪). અહીં આપણને પાઉલનાં ઉલ્લાસ તથા ધૈર્ય જોવા મળે છે. જોકે ઈશ્વરની કૃપા તથા આત્માના સામર્થ્યને કારણે જ તેમને આ મળ્યાં છે તેવું તે નિઃશંક કહેશે અને આપણે પણ તેમ કહેવું જોઈએ.

૨૩. સંદર્ભ કર્ણિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૦:૨૩.

III મકદોનિયામાં પાઉલ : તિતસે આપેલા કરિંથના સમાચાર (૭:૫-૯:૧૫)

૭:૫-૧૬

૧૨. તિતસે આપેલા કરિંથના સમાચાર : દુઃખદાયક પત્ર

નવા કરાર અંગેના તેમના ‘લાંબા વિષયાંતર’ (૨:૧૪-૭:૪) અગાઉ દુઃખ દેનાર સભ્યને ક્ષમા આપી સાંત્વન આપવાની વિનંતી પાઉલે કરિંથવાસીઓને કરી હતી. મકદોનિયાથી લખતાં પાઉલ તોઆસમાં (૨:૧૨-૧૩)માં તૂટી ગયેલું પોતાના પ્રવાસ વર્ષનનું સૂત્ર ફરી હાથમાં લે છે. દુઃખ દેનાર પ્રત્યેના લોકોનાં વલણમાં કરિંથવાસીઓએ તેમને સમર્થન આપ્યું હતું તેવું અંતે સાંભળીને તેમજો કેવી હાશ અનુભવી હતી અને તેમના તે કેવા આભારી બન્યા હતા તે હવે તે સમજાવે છે.

કેમ કે અમે મકદોનિયા આવ્યા ત્યારે પણ અમારા દેહને કંઈ સુખ નહોતું, પણ ચોતરફથી અમારા પર વિપત્તિ આવી પડતી હતી; બહાર લડાઈઓ હતી, માંછે ઘણી જાતની બીક હતી.^૧ પણ દીનજનોને દિલાસો આપનાર દેવે તિતસના આવ્યાથી અમને દિલાસો આપ્યો;^૨ અને કેવળ તેના આવ્યાથી નહિ, પણ તમારા તરફથી તેને જે દિલાસો મળ્યો તેથી પણ; વળી તેણે તમારી અતિલાઘા, તમારો શોક, મારે માટે તમારી ઉત્કંઠા, એની ખબર પણ અમને આપી; તેથી મને વિશેષ આનંદ થયો.^૩ વળી, જોકે મેં મારા પત્રથી તમને બિન્ન કર્યા, અને તેથી, જોકે મને પસ્તાવો થતો હતો, તોપણ હવે મને પસ્તાવો થતો નથી; કેમ કે હું જોઉં છું કે તે પત્રે તમને થોડી વાર સુધી બિન્ન કર્યા ખરા.^૪ પણ હવે મને આનંદ થાય છે, તમે ખેદ પામ્યા તેને માટે નહિ, પણ તમને ખેદ થવાથી તમે પસ્તાવો

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : હુઃખદાયક પત્ર

કર્યો તે માટે; કેમ કે તમને દેવની ઈચ્છા પ્રમાણે બિન્ન કરવામાં આવ્યા કે, અમારાથી તમને કંઈ તુકસાન ન થાય. ^{૧૦} કેમ કે દેવની ઈચ્છા પ્રમાણે થતો ખેદ, શોક નહિ, પણ તારણ ઉપજાવે એવો પસ્તાવો ઉત્પન્ન કરે છે; પણ સાંસારિક ખેદ મરણસાધક છે. ^{૧૧} કેમ કે જુઓ, તમને દેવની ઈચ્છા પ્રમાણેનો ખેદ થયો, તેથી જ તમારા મનમાં કેવી આતુરતા ઉત્પન્ન થઈ, વળી પોતાને નિર્દોષ ઠરાવવાની (તમારી) કેવી ઉત્કંઠા, વળી કેવો કોધ, વળી કેવું ભય, વળી કેવી આતુર આકંશા, વળી કેવી ઉત્કંઠા, વળી બદલો લેવાની કેવી તત્પરતા ! તમે તે કામમાં સર્વ પ્રકારે પોતાને નિર્દોષ સાબિત કર્યા. ^{૧૨} વળી જોકે મેં તમને લઘું ખરું, તો પણ જેણે અન્યાય કર્યો તેને વાસ્તે નહિ, અને જેના પર અન્યાય થયો તેને વાસ્તે પણ નહિ, પણ દેવની આગળ અમારે વિષે તમારી જે લાગણી છે તે તમને પ્રગટ થાય એ વાસ્તે લઘું. ^{૧૩} એથી અમને દિલાસો મળ્યો છે; અને અમારા દિલાસા ઉપરાંત તિતસને થયેલા આનંદથી અમે વળી અધિક આનંદ પામ્યા, કેમ કે તમો સધળાથી તેનો આત્મા વિસામો પામ્યો છે. ^{૧૪} માટે જો મેં તમારે વિષે તેની આગળ કોઈ વાતમાં અભિમાન કર્યું હોય, તો તેથી હું શરમાતો નથી; પણ જેમ અમે તમને બધી સત્ય વાતો કહી, તેમ જે અભિમાન અમે તિતસની આગળ કર્યું તે અમારું (અભિમાન) સાચું પડ્યું. ^{૧૫} વળી તમે ભય તથા ધૂઝારીસહિત તેનો અંગીકાર કર્યો, એ તમારા સર્વના આશાંકિતપણાનું તેને સ્મરણ હોવાથી તેની મમતા તમારા પર પુષ્ટળ છે. ^{૧૬} સધળી વાતે તમારે વિષે મને પૂરો ભરોસો છે, તેથી હું આનંદ પામું છું.

અ. ઈશ્વર દીનોને દિલાસો આપે છે.

શિયાળાના મહિનાઓમાં સાગર પ્રવાસ મોક્ક રાખવો પડતો હોવાથી પાનખર ઋસુના ઉત્તરાર્ધમાં તિતસના ગ્રોઆસમાં ન આવવાને કારણે પાઉલ માટે (હેલ્લા વહાણમાં ?) મકદૂનિયા જવા સિવાયનો કોઈ વિકલ્પ નહિ રહ્યો હોય તેવું અનુમાન આપણે કરી શકીએ. મકદૂનિયાની ત્રણ જાણીતી મંડળીઓ - બેરિયા, થેસ્સાલોનિકા અને ફિલિપી-માંથી પાઉલ ^{૧૭૨}

અને તિતસે ફિલિપીમાં મળવાનું અગાઉથી નક્કી કર્યું હોય તેવો સંભવ ખરો. પાઉલે તિતસના આવવાની રાહ જોવામાં કેટલોક સમય વિતાવ્યો હોય અને પછી આ લાંબો પત્ર લખવામાં આવ્યો હોય.

એવું લાગે છે કે સારા કે ખરાબ સમાચાર લાવનાર તિતસ હતો. એક બાજુ તેણે પાઉલને એમ કદ્યું કે શિસ્ત અંગેની બાબતોનો સંતોષપૂર્વકનો ઉકેલ આવી ગયો છે. અને જોકે ફાળામાં કરિંથવાસીઓનો સહકાર અસંતોષકારક છે તો ય ઉજ્જ્યય તે મેળવી શકાય તેમ છે. બીજાબાજુ, કરિંથની મંડળી પર યદ્દૂઢી પરંપરાવાદીઓની પકડ વધતી જાય છે અને પાઉલ સામે થતા અંગત પ્રધારો પણ વધતા જાય છે તેવી માહિતી તેણે આ પ્રેષિતોને આપી પણ હોય.

મકદૂનિયામાં તિતસની પ્રતિક્ષા કરવાનો સમય પાઉલ અને તેમના સાથીઓ માટે યાતનાનો સમય હતો. તેમના આ શબ્દો - ‘અમારા જીવ (શબ્દશઃ: ‘દેહ’) ને ચેન પડયું જ નહોતું.’ (કલમ ૫)નો અર્થ એ જ કે તેમને ઊંઘ પણ આવતી નહોતી. તેમની શુભસંદેશની (સુવાતી)ની સેવાને કારણે ‘ઉગલે ને પગલે’ તેમને દુઃખોનો સામનો કરવો પડતો (કલમ ૫) એટલે કે તે ભારે દબાજી નીચે જીવતા હતા. તેમણે ‘બહારના જઘડા’ (યદ્દૂઢીઓ કે મૂર્તિપૂજકોની પજવણીના ?) અને આંતરિક’ (તિતસની સલામતી અંગેની ચિંતાનો ?) અનુભવ્યા. જે ઊરી માનસિક યાતનાએ પાઉલને ત્રોઆસ છોડવા પ્રેર્યો તે ઉત્તર ગ્રીસમાં તેમના આગમનથી સહેજ પણ ઓછી થઈ નહિ. પ્રેષિત તરીકેના તેમના કાર્યને લીધે ઊભી થતી પીડા તે જ્યાં હોય ત્યાં - કરિંથમાં હોય કે એકેસસમાં, ત્રોઆસમાં કે મકદૂનિયામાં - તેમણે અનુભવવાની જ હતી.

કલમ ૫ની નિરાશા હવે પછીની કલમોમાં (૬-૭) - પણ દીનોને દિલાસો દેતા ઈશ્વરથી પ્રારંભાતી કલમોમાં તુલનાલેદ હાશ અને આભારની લાગણી વ્યક્ત કરે છે. હા, પાઉલનાં દુઃખ તથા યાતના ભારે હતાં પણ ‘દીનોને દિલાસો આપનાર ઈશ્વરે તિતસને મોકલીને તેમને દિલાસો આપ્યો છે.’ ‘દીનોને દિલાસો આપનાર ઈશ્વર’ નો ઉલ્લેખ કરીને અત્યારે પાઉલ આ પત્રના પ્રારંભમાં (૧:૩-૨) તેમણે વાપરેલા વાક્યોનો પડ્યો પાડે છે. એટલું તો ચોક્કસ કે તેમની પ્રેષિત તરીકેની સેવા એટલે ‘દુઃખોનો અનુભવ કરવો’ અને ‘દીન બનતું.’ પણ ઈશ્વરે તેમને દિલાસો

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : દુઃખદાયક પત્ર

આખ્યો હતો તેવું પણ તે ઈશ્વર વિશે ખાતરીપૂર્વક કહી શકે છે. જ્યારે તે જૂના કરારના ઈશ્વર વિશે, દૂરના ભૂતકાળનાં તેમનાં કાર્યો વિશે લખે છે. ૨૪ ત્યારે પણ તે જ સમયે, તે જ ઈશ્વરની પ્રવૃત્તિની તે ખાતરી કરાવે છે. ઈશ્વરે, આ ઈશ્વરે જ મકદૂનિયામાં પાઉલને દિલાસો આખ્યો છે. બાઈબલનો ઈશ્વર, ગઈ કાલનો ઈશ્વર તે આજનો ઈશ્વર છે, સર્વશક્તિમાન અને પોતાની પ્રજાને દિલાસો આપતા.

ઈશ્વરે પાઉલને બે રીતે આ દિલાસો આખ્યો છે. અંતે તિતસનું આંગમન થયું અને આમ ચોરોએ તેને માર્યા હશે તે ભય દૂર કરીને (કદાચ પાઉલે અપેક્ષા રાખી હશે કે તિતસ તેની સાથે ફાળો લઈને આવશે. તેથી ચોરોએ તેને હુમલા માટેના આકર્ષણનું નિશાન બનાવ્યો હશે.) વળી, તેમના ‘દુઃખદાયક પત્ર’ને કર્તિથવાસીઓએ વિધેયાત્મક પ્રતિભાવ આખ્યો હતો. તેવા ઉત્સાહપેરક સમાચાર તિતસે તેમને આખ્યા હતા જેથી તેમને ખૂબખૂબ નિરાંત થઈ હતી. પાઉલ માટેની કર્તિથવાસીઓની ‘ઉત્કંઠા’ શોક તથા ‘તીવ્ર ચિંતા’થી (કલમ ૭) તિતસને દિલાસો મળ્યો હતો. પાઉલ પ્રત્યેની તેમની નિષ્ઠાની અને તેમને પીડા દીઘાના તે લોકોના પશ્ચાતાપની તિતસે ફરી આપેલી ખાતરીથી પાઉલને ‘આનંદ’ થયો.

૭. તેમનો પ્રતિભાવ : ઈશ્વરની ઈશ્ચા મુજબ સહન કરેલું દુઃખ પહેલાં તેમણે જે સૂચયું હતું તે હવે પાઉલ જાહેરમાં પ્રગટ કરે છે. ત્રોઆસ તથા મકદૂનિયામાં તે અસ્વસ્થ એટલા માટે હતા કે કર્તિથવાસીઓને તેમણે લખેલા (અત્યારે ખોવાઈ ગયેલા, ૨:૧-૪, ૧૩) પત્રની અસર વિશે તેમને ઊંડી ચિંતા થતી હતી. તે પત્રમાં રહેલી કઢોરતા માટે તે હવે “પસ્તાવો” (કલમ ૮) પ્રગટ કરે છે. તેમના પ્રેરિત તરીકે પાઉલે શુભસંદેશમાં (સુવાર્તામાં) તેમના બાળકો પ્રત્યેનો પિતૃપ્રેમ અનુભવ્યો. ૨૫

એટલું તો નક્કી કે તે પત્રે, કર્તિથવાસીઓને ‘થોડા સમય માટે દુઃખી કર્યા હતા.’ (કલમ ૮) પણ તેનું પરિણામ વિધાયક આવ્યું હતું. - ‘ઈશ્વરની ઈશ્ચા મુજબ સહન કરેલું દુઃખ.’ (કલમ ૧૦). પાઉલ અહીં

૨૪. યશાયા ૪૦:૧-૨.

૨૫. કર્તિથીઓનો પહેલો પત્ર ૪:૧૪-૧૫, કર્તિથીઓનો બીજો પત્ર ૫:૧૩.

તેમના વાચકોને બે પ્રકારના દુઃખ અથવા પીડાનું સ્મરણ કરાવે છે. એક બાજુ, હુંચ્ચી રીતે સહન કરેલું દુઃખ છે. બહુભક્ત તો તે ઉપરછલો પસ્તાવો બને છે. જે કટુતા અને આત્મપીડા દ્વારા શોખાઈ જાય છે અને જે દુઃખ મૃત્યુભણી દોરી જાય છે. વિકલ્પે, ઈશ્વરની, ઈચ્છા મુજબ સહન કરેલું દુઃખ છે જે 'આતુરતા', 'ઉત્કટતા', 'ગંભના' અને 'ધગશ' (કલમ ૧૧) દ્વારા વ્યક્ત થતો 'પશ્ચાતાપ' પ્રગટાવે છે અને જે મુક્તિભણી (કલમ ૧૫) દોરી જાય છે.

અહીં શબ્દ રમત છે. પત્ર મોકલ્યા પછી - તે જીણતા હતા કે તે પત્રની અસર દુઃખ પહોંચાડશે - પાઉલ તેની દુઃખદાયક અસર અંગે પસ્તાવો કરે છે. પણ હવે તેમણે 'ઈશ્વરની ઈચ્છા મુજબ સહન કરેલાં દુઃખોમાં' દર્શાવાતો તેમનો પ્રોત્સાહક પ્રતિભાવ જોઈ હવે પછી તેમને તે પત્ર મોકલ્યાનો પસ્તાવો થતો નથી. કરિંથવાસીઓએ વ્યક્તા કરેલા 'પસ્તાવા'ને કારણે 'પસ્તાવાનું' કોઈ કારણ રહેતું નથી.^{૨૬}

ક. પત્ર મોકલવાનું કારણ

મૂળે આ ખોવાયેલો પત્ર પાઉલે કેમ લઘ્યો તેના કારણ અંગે ભાષ્યકારોમાં બે મત પ્રવર્તે છે, કે કરિંથવાસીઓને લખેલા પહેલા પત્રના પાંચમાં અધ્યાયમાં જે નૈતિક શિસ્તનો પ્રશ્ન ઊભો થયો તેની સાથે આ ઘટનાની સમાનતાને કેટલાક પુષ્ટિ આપે છે. તો કેટલાક એમ માને છે કે કોઈ એકાદી વ્યક્તિ (નવાગંતુક ?) અને પાઉલ વચ્ચે કરિંથમાં વિવાદ ઊભો થયો હતો. પણ પરિસ્થિતિ એ છે કે આ પ્રશ્ન શો હતો તે ચોક્કસપણે નક્કી કરવાની પૂરતી માછિતી આપણી પાસે નથી. આપણે માત્ર એટલું જ તારણ કાઢી શકીએ કે પાઉલ તેને એક એવી 'બાબત' (કલમ ૧૧) તરીકે ઓળખાવે છે જેમાં એક વ્યક્તિએ 'ખોટું' (શબ્દશ: 'અન્યાય') કર્યો ને બીજી વ્યક્તિ તે અન્યાયનો ભોગ બની. અન્યાય ભોગવનાર વ્યક્તિ પાઉલ હતા તેવો અભિપ્રાય સંભવિત લાગતો નથી કારણ કે તે પોતાને 'બીજા પક્ષ' તરીકે નહિ પણ 'ત્રીજા પક્ષ' તરીકે ઉલ્લેખ કરે છે. (કલમ ૧૨).

૨૬. મૂળ ગ્રીકમાં કલમ ૮માં 'મેટામેલોમાઈ' અને કલમ ૧૦માં - 'અમેટામેલોન' શબ્દો વપરાયા છે.

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : હુઃખદાયક પત્ર

એવું બન્યું કે મોટા ભાગના લોકોનું વલણ પાઉલ તરફી હતું. આ અંગે પાઉલે તિતસને કહું જ હતું (કલમ ૧૪). પણ તે લોકો તેમના પ્રત્યેની તેમની નિષ્ઠા દર્શાવવામાં ધીમા હતા. પણ હવે તે પત્ર ચોક્કસ પ્રશ્ન અંગે આજાંડિતતાનું પ્રમાણ માગતો હોવાથી તે વ્યક્તિ (વ્યક્તિઓ) પાઉલ અને તેમની પ્રેરિત તરીકેની સત્તા માટે ઊરી ચિંતાનું ઉત્સાહી વલણ વ્યક્ત કર્યું. (કલમ ૭ : ‘ઉત્કઠા’, ‘શોક’, ‘ઊરી ચિંતા’, કલમ ૧૧ : ‘આતુરતા’, ‘ઉત્કટા’, ‘રોખ’, ‘ભય’, જંખના, ‘ધગશ’, ‘ન્યાય કરવાની તત્પરતા’).

સમાપનમાં એમ કહી શકાય કે પાઉલ આ બાબતમાં વધુ પડતા સંવેદનશીલ હતા. છતાં પણ તે સ્પષ્ટ છે કે (કલમ ૧૨) તેમનો મૂળ હેતુ ન તો વેર લેવાનો હતો, ન તો ગુનેગારને દંડવાનો હતો. કદાચ, કર્તિથવાસીઓની પાઉલ પ્રત્યેની નિષ્ઠા-લાગણી, તેમનાં નહિ પણ તે લોકોના હિત ખાતર ઝડપી પ્રગટ થાય તે માટેનો તે આગ્રહ હતો.

શું હોડમાં હતું તે પાઉલ સુપેરે જાણતા હતા. પાઉલનો અસ્વીકાર કરવો એટલે તેમનામાં જેમની સત્તાનો અમલ કરવાનો પાઉલને આદેશ મળ્યો છે (૧૦:૮, ૧૩:૧૪) તે જ્ઞિતનો અસ્વીકાર કરવો. કર્તિથમાં તેમના ‘જુદા શુભસંદેશ (સુવાતા)’ (૧૧:૪) સાથેની યધૂદી પરંપરાવાદીઓની ભયપ્રેરક ઉપસ્થિતિએ પાઉલ પ્રત્યેનાં કર્તિથવાસીઓના વલણને કસોટીની ઐરણ પર મૂક્યું હતું. તેમનો પાઉલ પ્રત્યેનો પ્રતિભાવ અતિશય વિધાયક (હકારાત્મક-રચનાત્મક) હતો તે માટે પાઉલ તેમના આભારવશ હતા.

૩. કર્તિથમાં તિતસ

કર્તિથવાસીઓએ તેને આપેલા આવકારનો ઉત્સાહી અહેવાલ તિતસે તેના ભિત્રને આઘ્યો. તેમણે તેની સધણી વિનંતીઓનો સ્વીકાર કરી તેનો આદરપૂર્વક સત્કાર કર્યો (કલમ ૧૫). પરિણામે ત્યાંના મુકામ દરમિયાન તેનો ‘આત્મા નિશ્ચિત બન્યો’ હતો (કલમ ૧૩). આવા સમાચારે પાઉલને ‘આનંદ આઘ્યો’ (કલમ ૧૩) અને તેમને ઊરી નિરાંતની લાગણીનો અનુભવ થયો. કર્તિથવાસીઓના પ્રતિભાવમાં તિતસે અનુભવેલાં આનંદ તથા શાંતિમાં પાઉલને સાંત્વન મળ્યું. કર્તિથવાસીઓની નિષ્ઠા અંગે તેમણે ૧૭૬

તિતસ સામે ‘ગર્વના વચનો ઉચ્ચાર્યા હતાં.’ (કલમ ૧૪) એટલે હવે તેમનો વિશ્વાસ નક્કર પાયા પર મુકાયેલો જણાય છે.

પાઉલના અગાઉના અને અત્યારના વલણમાં આશ્ર્યજનક તફાવત છે. અગાઉ, એકેસસમાં તે ‘અપાર અને શક્તિ ઉપરાંતના બોજા નીચે એવા તો કચડાઈ ગયા હતા કે જીવવાની આશા પણ છોડી દીધી હતી.’ (૧:૮-૯). પછી, આમાંથી મુક્ત થયા પછી પણ, તે ત્રોઓસ આવ્યા ત્યારે તેમના ‘જીવને ચેન નહોંનું પડતું’ કારણ કે તેમના પત્ર પ્રત્યેના કર્ણિથવાસીઓના પ્રતિભાવ અંગે કશા જ સમાચાર નહોતા. (૨:૧૩).

જ્યારે તે મકદૂનિયા આવ્યા ત્યારે તેમને ‘ડગલે ને પગલે દુઃખોનો - બહાર જઘડા અને આંતરિક ભયનો - સામનો કરવો પડતો હતો.’ કારણ કે તિતસ ત્યાં નહોતો. એટલે એ સ્યાદ છે કે તે ખૂબખૂબ નિરાશ તથા હતાશ થઈ ગયા હશે. પણ અત્યારે, તેનાથી ઉલટું, તે અધ્યાય રૂમાં કર્ણિથમાં જે કંઈ બન્યું તેનાથી જબરદસ્ત નિરાંત અને આનંદ વક્ત કરે છે. ‘લાંબું વિષયાંતર’ એટલું તો લાંબું હતું કે સ્વભાવનું આ નોંધપાત્ર પરિવર્તન સહેજે ભુલાઈ ગયું.

પાઉલે લખેલા પત્ર દ્વારા જેણે સ્યાદપણે કામ કર્યું છે જે એ ઈશ્વરની શક્તિપરનો પાઉલનો વિશ્વાસ અહીં વણકલ્પો દેખાઈ આવે છે. તે ‘દુઃખદાયક’ પત્ર પ્રત્યેના કર્ણિથવાસીઓના પ્રતિભાવમાંથી તેમનો નવો વિશ્વાસ જાગૃત થયો છે. જેઓ સાંભળે છે અને વાંચે છે તેમના પર ઈશ્વરના શબ્દના પડતા પ્રભાવને ઓછો આંકવો તે ગંભીર ભૂલ છે. તેમની દુઃખ મુલાકાતનો કર્ણિથવાસીઓએ અસ્વીકાર કર્યો હોવાથી બધા જ પ્રસંગોએ પાઉલે હાર અનુભવી હતી. તેમની સેવાનો ત્યાં અંત આવ્યો હોય તેમ લાગતું હતું. અને છતાંય તે ખતમ થઈ નહોતી. પોતાના શબ્દ તથા આત્મા દ્વારા દેખીતા હઠીલાં વલણોને બદલવા જીવંત ઈશ્વર પૂરેપૂરા સમર્થ છે. કર્ણિથવાસીઓના બદલાયેલા વલણોના આ ઉદાહરણ દ્વારા ઈશ્વરના વચનોના સેવકો તેમની સેવાઓમાં ગ્રોત્સાહન અને જ્ઞેમ ગ્રાપ કરશે.

ઈ. ઈશ્વરનો ટિલાસો

પોતાનાં સંતાનોને શાંતવન આપવા ઈશ્વર માનવીય માધ્યમોનો ઉપયોગ

તિતસે આપેલા કર્તિંથના સમાચાર : ફુઃખદાયક પત્ર

કરે છે. ધર્મબંધુ તિતસ દ્વારા પોતાને દિલાસો આપવા બદલ પાઉલ ઈશ્વરનો અંતઃકરણપૂર્વકનો આભાર માને છે. ઈશ્વર આ રીતે આપજને દિલાસો આપે છે તે સ્વીકારવું અને તેના દિલાસાના વાહકો જેવા લોકો તે આપજને આપે છે તે બદલ તેમનો આભાર માનવો તે સારુ છે.

આપણા પક્ષે આપણે ખાતરી કરાવવી જોઈએ કે જે લોકો યાતના કુદુંખ અનુભવે છે તેમને દિલાસો આપવા 'સર્વ દિલાસો આપનાર ઈશ્વર' જેમને રોકશે તેવા સ્નેહાળ, ધગશબ્દ્ય અને પ્રિસ્ત સમાન લોકો આપણે છીએ. જિસ્તમાં વસતા બીજા વિશ્વાસીઓને દિલાસો આપવા માટેની તકનો અભાવ નથી. એક સાથી-ભાઈ બેકાર છે, બીજો પોતાની નોકરીની કપરી પરિસ્થિતિથી હતાશ થયેલો છે. પત્નીને લાંબા સમયથી ખરાબ પતિ મળ્યો છે, બીજને વિક્રોણી સંતાનો છે. પ્રત્યેક સમુદ્દરયમાં આવી જરૂરિયાતો તો છે જ. દયાપૂર્વકની સંભાળ દ્વારા આપણી આંખો ઉધારવાની અને આપણા છદ્યો ઉદાર બનાવવાની જરૂર છે. આપણે લોકોની જરૂરિયાતોને પહોંચી નહિ વળીએ તેમ માનીને લોકોની જરૂરિયાતોથી ભાગી જવાના પ્રલોભનનો પ્રતિકાર તો આપણે કરવો જ જોઈએ. સામાન્ય રીતે પીડાયેલાઓની એવી અપેક્ષા નથી હોતી કે આપણે તેમના ગ્રશ્મો ઉકેલીએ પણ તેમને માટેની આપણી ચિંતાની અને પ્રાર્થનામય સહકારની તેઓ કદર તો કરે જ છે. યાતના કે દુઃખથી ઘેરાયેલા લોકો માટે 'આપણા શબ્દો' નહિ પણ તેમની વર્ણે 'આપણાં હોય' અતિશય મહત્વનું છે.

૮:૧-૯:૧૫

૧૩. તિતસે આપેલા કરિંથના સમાચાર : ફાળો

અધ્યાય ઉમાંથી અધ્યાય ૮માં થતા સંક્રમણનો સૂર બદલાયેલો લાગે છે. આગળના અધ્યાયમાં, અન્યાય કરનાર સામે શિસ્તનાં પગલાં લેવાની ડિમાયત કરતો ‘દુઃખદાયક પત્ર’ પરત્વે કરિંથવાસીઓના પ્રતિભાવ અંગેના સારા સમાચાર લાવનાર તિતસ સાથે મકદૂનિયામાં થયેલા આનંદમય ભિલનથી પાઉલ હાશ અનુભવે છે. હવે અધ્યાય ૮માં, તિતસે આપેલા કરિંથના બીજા અહેવાલ અંગે - ફાળા વિશેના સમાચાર અંગે તે વધુ ગંભીરતાપૂર્વક અને છતાંય ઉત્સાહ તથા આશાવાદની સાચી માત્રામાં લખે છે.

અધ્યાય ૮-૯, પાઉલ અન્યત્ર જેને ‘ઈશરના લોકો (સંતો) માટેનો ફાળો’^૧ અથવા તો વધુ વિગતે કહીએ તો ‘યરુશાલેમ’માં વસતા ગરીબ સંતો માટેનો ફાળો^૨ કહે છે.’ તેની સાથે સંબંધ ધરાવે છે. ઈ.સ. ૫૭માં ‘આ ફાળા’ને આખરી સ્વરૂપ અપાયું હતું પણ તેનો પ્રારંભ તો એક દસકા પહેલાં યરુશાલેમમાં થઈ ચૂક્યો હતો જ્યારે પાઉલ તથા બાન્નિબાસે યરુશાલેમની મંડળીના ‘સંભો’ ગણાતા યાકોબ, પિતર અને યોહાન સાથે મંડળી અંગેનો કરાર કર્યો હતો. ત્યારે એવી સંમતિ સંઘાઈ હતી કે યાકોબ, પિતર અને યોહાન યધૂદીઓમાં શુભસંદેશ (મુવાર્તા)નો પ્રચાર કરે. જ્યારે પાઉલ અને બાન્નિબાસે ત્યાંના ‘ગરીબોને સંભારતા રહેવું’ એટલે કે

૧. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૬:૧.

૨. રોમનોને પત્ર ૧૫:૨૬.

તિતસે આપેલા કરિંથના સમાચાર : ફાળો

બિનયધૂદી મંડળીઓમાંથી યરુશાલેમના ગરીબ પ્રિસ્ટીઓ માટે જોગવાઈ કરવી.³

રોમવાસીઓને પાઉલે જણાવ્યું હતું કે બિનયધૂદી પ્રિસ્ટીઓ ‘શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ની જે ‘આધ્યાત્મિક સંપત્તિ’ ભોગવતા હતા તે તેમને યરુશાલેમના પ્રિસ્ટી સમુદ્દર્ય પાસેથી પ્રાપ્ત થઈ હતી. આ બિનયધૂદીઓ તેમના આધ્યાત્મિક રીતે ઋષી હતા એટલે તેમણે ‘ભૌતિક સંપત્તિ’⁴ વડે તે ઋષી ચૂકવવું જ જોઈએ. ફાળો ઉધરાવવા પાછળ પાઉલની ઈજ્ઞા પ્રિસ્ટીધર્મની જે બે શાખાઓ - ધરૂદી અને બિનયધૂદી વચ્ચે તનાવ પ્રવર્તતો હતો તે બે શાખાઓ વચ્ચે એકતા અને ભાઈચારાની ભાવના ઉત્પન્ન કરવાની હતી. કદાચ, યરુશાલેમમાં થયેલા ‘ગરીબ’ વિશેના કરાર પૂર્તું પોતાને પણ તે કરાર પાળીને પોતાની પ્રામાણિકતા દર્શાવવાનો પાઉલ પ્રયત્ન કરતા હતા. એટલે તે યોગ્ય હતું કે પોતાની એજ્ઞયન સમુદ્ર પરના પ્રદેશની સેવાનો અંત આપે તે પહેલાં પાઉલે આ ફાળાની વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ.⁵ ગલાતિયા, આસિયા, મકદૂનિયા તથા અખાયાની મંડળીઓમાંથી યરુશાલેમની મંડળીમાં બેટ લાવીને પાઉલે દસ વર્ષ (?) પહેલાં યાકોબ, પિતર અને યોધાન સાથે કરેલી સમજૂતી પૂર્ણ કરી. પાઉલની સેવા કારકિર્દીઓનો આ યોગ્ય અંત હતો.

આપણે એમ અનુમાન કરી શકીએ કે જે ફાળો ઉધરાવવા માટે જે રીતે મોટે પાયે પ્રભાવક પગલાં લેવાયાં હતાં તે ધરૂદી પરંપરાવાદીઓના પ્રશ્ન સાથેના વ્યવહારના પ્રયત્નોનું પણ પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. આ ધરૂદી પરંપરાવાદી પક્ષ પાઉલ, બાન્બાસ અને પેલા ‘સંલ્બો’ વચ્ચે થતાં મિલનો વખતે ય સક્રિય હતો અને ત્યારપછી યરુશાલેમમાં અંત્યોભ અને માતૃ મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓ વચ્ચેની યોજાયેલી સભા વખતે ય.⁶ તે બંને સભાઓમાં - પહેલીમાં સૂચિતરૂપે અને બીજીમાં પ્રગટરૂપે બિનયધૂદીઓને ધરૂદીધર્મમાં પરિવર્તિત કરવાનો કાર્યક્રમ અમાન્ય ઠર્યો હતો. જોકે, ધરૂદી પરંપરાવાદીઓની ચણવળનો અંત આવ્યો નહોતો અને તાજેતરમાં ધરૂદી ધર્મસેવકોના કરિંથમાંના આગમનથી તે ચણવળે પોતાને પ્રગટ કરી હતી.

3. ગલાતિયાઓને પત્ર ૨:૮-૧૦. 4. રોમનોને પત્ર ૧૫:૨૭.

5. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૬:૫-૬, પ્રે.કૃ. ૧૮:૨૧, ૨૪:૧૭.

6. ગલાતિયાઓને પત્ર ૨:૪-૫, પ્રે.કૃ. ૧૫:૧, ૫.

યરુશાલેમની મંડળીના યાકોબના નેતૃત્વે સર્જલા વાતાવરણમાં આ સેવા વિકાસ પામી હતી. જોકે, પ્રગટપણે તેણે તેને એવો અધિકાર આપ્યો નહોતો. યરુશાલેમમાં પ્રારંભાયેલી અને અત્યારે બિનયદૂદી મંડળીઓમાં ભારે અવ્યવસ્થા સર્જતી આ ચળવળ સામે યાકોબના હાથ મજબૂત કરવા પાઉલે આટલા માટે ભારે ફાળો ઉધરાવવાની વ્યવસ્થા ઊભી કરી હતી? આમ કરી કદાચ પાઉલ કહી શકે, ‘અમે ગરીબોને સંભારવા કબૂલ થયા હતા અને તેવું હવે અમે પુરવાર કર્યું છે. બિનયદૂદીઓને સુન્નતવાદી પદ્ધતિ નહિ આપે તેવું તમે કબૂલ્યું હતું પણ તે ત્રાસ આપે છે. અમે અમારા પદ્ધતિ સંબંધી સમજૂતી પાળી છે. તમે તમારી પાળો. ઓ યદ્ધૂદી પરંપરાવાદીઓને સલાહ કે આશા આપો કે તે બિનયદૂદી મંડળીઓને ન પજવે.’

કરિંથવાસીઓને લખેલા પહેલા પત્રમાં જ પાઉલે આ ફાળા માટેની વ્યવસ્થા કરી હતી - ‘દરેક અઠવાદિયાને ‘પહેલે દિવસે’ તમારામાંનો ‘દરેક જ્ઞાન’ પોતાની આવક પ્રમાણે અમુક રકમ જૂદી રાખી બચાવે કે જેથી હું આવું ત્યારે ઉધરાણું કરવું ન પડે. હું આવું ત્યારે હું તમારા પસંદ કરેલાં માણસોને પત્ર આપીને તમારી બેટ યરુશાલેમ લઈ જવા મોકલીશ.’^૭

કરિંથવાસીઓને બીજો પત્ર લખ્યો તેના એક વર્ષ પહેલાંથી કરિંથવાસી જ્યિસ્તીઓએ પૈસા બાજૂએ મૂકવાનું શરૂ કરી દીધું હતું. જોકે, એમ લાગે છે તે હવે એદી અને અનિયમિત બન્યા હતા. (૮:૧૦-૧૧). પોતે કરિંથ જાય તે પહેલાં આ કામ પૂરું થઈ જાય તે હેતુથી પાઉલ તિત્સને બે અનામી ભાઈઓને સાથે મોકલે છે. તેમાંનાં એક સુખ્યાત છે અને બીજો ઓછો ખ્યાત છે. (૮:૧૬-૧૮).

આમ, અધ્યાય ૮-૯ આ પત્રના સ્વયં પર્યાપ્ત એકમ બને છે જેમાં તે તેમના વાગકોને ફાળાની વ્યવસ્થા પૂર્ણ કરવાનું ગ્રોત્સાહન આપવાનો પ્રયત્ન કરે છે. શું પાઉલ સફળ થયા હતા? થોડાક મહિના પછી રોમ પર લખાયેલા તેમના પત્રમાં તે લખે છે ‘મકદૂનિયા અને આખાયાના લોકોએ યરુશાલેમના ગરીબ સંતો માટે થોડો ફાળો એકદો કરવાનું ઠીક માન્યું છે. ‘તેમણે તેમ કરવાનું ઠીક માન્યું છે..’^૮ આથી, આપણે એમ અનુમાન કરી શકીએ કે કરિંથવાસીઓએ પણ આખરે પોતાની જવાબદારી પૂરી કરી હશે.

૭. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૧-૪. ૮. રોમનોને પત્ર ૧૫:૨૬-૨૭.

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : ફાળો

આ અધ્યાયોમાંથી, પ્રિસ્તી ભેટો અને સાધનસંપત્તિના કારબારને નિયંત્રિત રાખતા કેટલાક સિદ્ધાંતો પણ આપણાને જોવા મળે છે. વળી, પાઉલ આપણાને આપણી ‘સંકુચિતતા’ અંગે ચેતવે છે એટલે કે આપણે આપણાં દેવળના પરગજાંની બાબતોમાં જ ખૂંખ્યા ન રહેવું જોઈએ તેમ તે કહે છે. વિશ્વાસીઓએ પોતાના સમૃદ્ધાયની જરૂરિયાતો ઉપરાંત અન્યની જરૂરિયાતોનો પણ ખ્યાલ રાખવો જોઈએ અને અન્ય સ્થળે વસતાં ભાઈબહેનો માટે પણ ચિંતા સેવવી જોઈએ.

૧. ઉદાર મકદૂનિયાવાસીઓ (૮:૧-૫)

વળી, ભાઈઓ, મકદૂનિયાની મંડળીઓ પર થયેલી દેવની કૃપા અમે તમને જગ્યાવીએ છીએ કે, ^૨ વિપત્તિથી તેઓની ભારે કસોટી થયા છતાં તેઓના પુષ્ટણ આનંદને લીધે તથા તેઓની ભારે દરિદ્રતા છતાં તેઓની ઉદારતારૂપી સમૃદ્ધિ પુષ્ટણ વધી ગઈ. ^૩ કેમ કે હું સાથી પૂરું છું કે, યથાશક્તિ, બલકે શક્તિ ઉપરાંત પણ, તેઓએ પોતાની ખુશીથી (આપ્યું). ^૪ તેઓએ (પોતાની) આ (ઉદારતારૂપી) કૃપા સ્વીકારીને તથા સંતોની સેવા બજાવવામાં બાળીદારપણું કબૂલ કરવાને ઘણી આજીજીથી અમારી વિનંતી કરી; ^૫ અને તે વળી જેમ અમે આશા રાખી હતી, એમ નહિ; પણ તેઓએ પ્રથમ પ્રલુને, અને દેવની ઈચ્છા પ્રમાણે અમને પણ પોતાને સંચાય્યા.

પાઉલ મકદૂનિયાના પ્રિસ્તીઓની ઉડી કદર કરે છે. થેસ્સાલોનિકાના લોકોએ ખૂબ હુઃખ વેઠ્યું હતું. અને છતાંય તેમના દ્વારા જ સમગ્ર ગ્રીકમાં અને તેની પાર પણ શુભસંદેશ (સુવાર્તા) પડધાયો. ^૬ ફિલિપીવાસીઓએ ‘પહેલા દિવસથી માંડીને આજ દિન સુધી શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના પ્રચારમાં જે સાથ આપ્યો’ એટલે કે દસ વર્ષથીય વધુ સમય સુધી ‘લેવા આપવાની બાબતમાં તેમજે તેમને જે કાંઈ સાથ આપ્યો છે’^{૭૮} તે બદલ પાઉલ ઈશ્વરનો આભાર માનવાના જ.

એક મંડળીને - કર્તિથવાસીઓને - લખતા પાઉલ અન્ય પ્રિસ્તીઓનો, મકદૂનિયાવાસીઓનો સીધો નિર્દેશ કરે છે. તેઓ એટલા તો દરિદ્ર હતા

૮. થેસ્સાલોનિકીઓને પહેલો પત્ર ૧:૬-૮, ૨:૧૪, થેસ્સલોનિકીઓને બીજો પત્ર ૧:૫.

૯૦. ફિલિપીઓને પત્ર ૧:૫, ૪:૧૫.

(કલમ ૨) કે તેઓ આ ફળાની વવસ્થામાં સહયોગી બને તેવી પાઉલે આશા નહોતી રાખી. શુભસંદેશના પ્રતિભાવરૂપે ‘તેમણે પહેલાં પ્રભુને અને પછી અમને પોતાની જાત સમર્પિત કરી દીધી’ (કલમ ૫). પાઉલે નહિ પણ તેમણે જ આ વાત ઉપાડી હતી. તેમણે જે ભાઈ-બહેનોની સેવામાં ‘કે પછી ધર્મસેવામાં’ ભાગ લેવાની (કૃપા પામવાની) તક પોતાને મળે તે માટે તેમણે જ આજીજી કરી હતી (કલમ ૪). ‘તેમણે પહેલાં પ્રભુને અને પછી અમને પોતાની જાત સમર્પિત કરી હતી’ કહી - પ્રિસ્ત પ્રતિબદ્ધતાનું હાઈ અહીં વર્ણવતાં, વાત વાતમાં તેમની કેટલીક ઊરી-વેદ્ઘક સૂઝ વ્યક્ત થાય છે. શુભસંદેશના પ્રતિભાવરૂપે, ખરેખર, આપણે પ્રભુ પ્રિસ્તને, તેમના સેવકોને અને અન્ય વિશ્વાસીઓને આપણી જાત ‘સમર્પિત’ કરવી જોઈએ. પ્રભુ તથા બીજાઓને પ્રતિબદ્ધતાથી કરેલું સમર્પણ તે પ્રિસ્તીધર્મનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે.

કર્થિયવાસીઓને પાઉલનો મુખ્ય સંદેશો સ્પષ્ટ પણ પીડાકારક છે. કર્થિયવાસીઓએ (જે બીજાની સરખામજીમાં સમૃદ્ધ હતા) ફળો આપવાનું કબૂલ્યું હતું પણ અત્યારે તેમ કરતાં તે અટકી ગયા હતા. અતિ દરિદ્ર મકદૂનિયાવાસીઓએ ફળો આપવા આજીજી કરી હતી અને તેમ કરવાનું શરૂ પણ કર્યું હતું. યોગ્ય કાર્ય ન કરવા બદલ કર્થિયવાસીઓને શરમમાં મૂકવાનો પાઉલ પ્રયત્ન કરે છે.

આ ફકરામાં કૃપા’ (કલમ ૧) અને ‘ભાગ લેવો’ (કલમ ૪)ના અર્થમાં મૂળ ગ્રીક શબ્દ ‘ચેરિસ’ બે વાર વપરાયો છે. જેમ ઈશ્વર પાપીઓ અને અથોગ્ય લોકો પર કૃપા વરસાવે છે તેમ મકદૂનિયાવાસીઓ યહૂદીમાં દૂર સુદૂર વસતા પ્રિસ્તીઓ પર કૃપા વરસાવે છે અથવા તેમના પ્રત્યે બિનશરતી દ્યા દાખવે છે. બીજી વાત તે પહેલીનું ઉદાહરણ છે. તે એમ દર્શાવે છે કે એક અર્થમાં કૃપાનો અર્થ પાપીઓ પ્રત્યેનું વજામાગી કૃપાભર્યું વલણ એવો થાય છે (જૂઓ ૫:૧) પણ આપણી ભીતર અનહદની ઈશ્વરની દ્યા પણ ગતિશીલ બની કામ કરતી હોય છે તેવો તેનો બીજો અર્થ થાય છે. ‘આથી જ, પાઉલ લખે છે, મકદૂનિયાની મંડળીઓ પર ઈશ્વરની કૃપા થઈ છે.’ (કલમ ૧) બીજાઓ પ્રત્યે દ્યા દાખવવામાં કર્થિયવાસીઓ મકદૂનિયાવાસીઓનું અનુકરણ કરે અને તો તેમને માટે એમ કહેવાશે કે ઈશ્વરની દ્યા તેમનામાં પણ કાર્ય કરી રહી છે.

તેમના પ્રત્યેની ઈશ્વરની દ્યા અને તેમનામાં ગતિશીલ બની કામ કરતી ઈશ્વરની દ્યા તેમનામાં એક કૃપાદાનની સાથેસાથે દાન આપવાનું કૃપાદાન પણ ઉત્પન્ન કરશે.^{૧૧} અત્યારના વર્ષોમાં, મંડળીઓની અંદરને અંદર જ ઈશ્વરના કૃપાદાનો અંગે પુનઃસંશોધન થાય તે આવકાર્ય છે. મંડળીના સભ્યો જ્યાં તેમના પ્રત્યે ઈશ્વરે પ્રદર્શિત કરેલા કૃપાદાનનો ઉપયોગ બીજાઓ માટે ઉદારભાવે કરતા દેખાય છે ત્યાં આપણે એવી મંડળી જોઈએ છીએ કે જે સાચા અર્થમાં ‘પ્રેરણાદાયી’ કહી શકાય.

ઘણાંને તે જ્ઞાણીને અતિશય આશ્રય થશે કે બીજાઓને સહાય કરવા ઉદારભાવે દાન કરવું તે પણ એક કૃપાદાન છે. આ કૃપાદાન માગવા માટે વિશ્વાસીઓ ગ્રાર્થના કરતા હોય તેવું ક્યાંક આપણે સાંભળ્યું છે? અને છતાંય આ કૃપાદાન અતિ સુરક્ષિત છે અને બીજા કૃપાદાનોની જેમ, નવા કરારની યાદીમાં^{૧૨} બીજાઓના ભલા માટે સ્નેહપૂર્વક વાપરવાના કૃપાદાન તરીકે તેનો સમાવેશ થયો છે.

૨. કૃપણ કર્તિથવાસીઓ (૮:૬-૧૧)

માટે અમે તિતસને વિનંતી કરી કે, જેમ તેણે પ્રથમ આરંભ કર્યો હતો તે જ પ્રમાણે તે તમારામાં આ (ઉદારતાની) કૃપા પણ સંપૂર્ણ કરે. ઉપરાં જેમ તમે સર્વ બાબતોમાં, એટલે વિશ્વાસમાં, વાક્યાતુર્યમાં, જ્ઞાનમાં, ભારે ઉત્કંઠામાં તથા અમારા ઉપરના તમારા પ્રેમમાં, વધ્યા, તેમ જ આ (ઉદારતાની) કૃપામાં પણ વધો.

‘હું આજ્ઞાની રૂએ નહિ, પણ બીજાઓની ઉત્કંઠાને ધોરણે તમારી પ્રીતિનું પારખું કરવાને આ કહું છું. કેમ કે તમે આપણા પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તની કૃપા જ્ઞાણો છો કે, તે ધનવાન છતાં તમારે લીધે દરિદ્રી થયો, એ માટે કે તમે તેની દરિદ્રતાથી ધનવાન થાઓ.

૧૦વળી આ બાબતમાં હું મારો અભિપ્રાય આપું છું; કેમ કે તે

૧૧. રોમનોને પત્ર ૧૨:૮.

૧૨. જુઓ, રોમનોને પત્ર ૧૨:૩-૮, કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૨:૬-૧૧, ૨૭-૩૧, ૧૩:૧-૩, એફેસીઓને પત્ર ૪:૧૧-૧૩, પિતરનો પહેલો પત્ર ૪:૭-૧૧.

તમારે માટે યોગ્ય છે, કારણ કે એક વરસ ઉપર તમે કેવળ (એ કામ) કરવાનો આરંભ કર્યો હતો, એટલું જ નહિ, પણ એ કામ કરવાની તમારી ઈચ્છા પણ હતી. ૧૧ પણ હવે એ કામ પૂરું કરો; જેથી જે પ્રમાણે તીવ્ર ઈચ્છા હતી તે પ્રમાણે તમારી શક્તિ મુજબ એ પરિપૂર્ણ કરો.

ઉખાભર્યા ઉત્સાહના સૂરે પાઉલ કરિંથવાસીઓને સાચા દિલથી સલાહ આપે છે. તેઓ ઘડી બધી વસ્તુઓમાં ‘વિશ્વાસમાં, વાણીમાં, જ્ઞાનમાં, સર્વ પ્રકારના ઉત્સાહમાં – આગળ પડતા હોવાથી તેમની ઉદારતામાં પણ આગળ પડતા થાય (કલમ ૭). પણ આ સલાહમાં દબાષ કે આશા નથી. મકદૂનિયાવાસીઓનું ઉદાહરણ તેમની સામે જ છે. હવે કરિંથવાસીઓ તેમના સ્નેહને બ્યક્ત કરે.

કરિંથવાસીઓ સામે પાઉલ દયાનું બીજું ઉદાહરણ મૂકે છે. પહેલાં ઉદાહરણમાં મકદૂનિયાવાસીઓ ગરીબ હતા. બીજું ઉદાહરણ છે પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તનું જે કરિંથવાસીઓની જેમ ઘનવાન હતા. ‘આપણા પ્રભુ ઈસુની કૃપા તમે જાણો છો.’ (કલમ ૮) એવું પાઉલે લખીને એમ સૂચયં કે એવું કંઈક હતું જે તે લોકો ‘પહેલેથી જ’ જાણતા હતા. આ બોધ નવો નથી ભવે પછી તે નવી રીતે અપાતો હોય.

પાઉલનો આ એક અતિસમર્થ પાઠ એવો બોધ આપે છે કે ઈસુનું પોતાનું અસ્તિત્વ મહાન હેરોદનાં અંતિમ વર્ષોમાં બેથલેહેમમાં થયેલા તેમના જન્મથી જ પ્રારંભાતું નથી. ‘તે ઘનવાન હતા’ એ શબ્દો તેમના અમયાદિત સનાતન અસ્તિત્વ સૂચયે છે. ૧૩ જ્યારે ‘તેમણે ગરીબી સ્વીકારી’ શબ્દો ચોક્કસ સમયે ને સ્થળે ઈતિહાસના પ્રવાહમાં તેમના આગમનની વાત કરે છે. ૧૪ ફિલિપીવાસીઓને પાઉલે લખેલા પત્રમાં ‘તે ઘનવાન હતા’ તે વાક્યનું સારું એવું વિવરણ મળે છે. તેમાં તે કહે છે કે ઈસુ ‘ઈશ્વર જ હતા’ (સનાતન અસ્તિત્વમાં) અને તે ‘ઈશ્વર સાથેની

૧૩. ‘તે હતા’ને બદલે ગ્રીકમાં વર્તમાન ઘાતુ આધિન વિશેપણ તરીકે વપરાયું છે, ‘શ્રીમંત હોતું’.

૧૪. ‘ગરીબ હોવું’નો અર્થ લૂતકાળ એક ચોક્કસ, પૂર્ણ થયેલા કાર્યનો નિર્દેશ કરે છે.

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : ફાળો

સમાનતા' ધારણા કરતા હતા. ^{૧૫} બીજી શબ્દોમાં કહીએ તો, ઈસુ મૂળ સ્વરૂપે તો, ઈશ્વર જે હતા તે જ તે હતા. આ રીતે, ઈસુ અનંતકાળથી ધનવાન હતા'. તેમના માનવજન્મ સાથે સંબંધ રાખતા શબ્દો - 'તેમણે ગરીબી સ્વીકારી' તેમના દેહધારી જીવનની સરખામણીમાં તેમના સનાતન અસ્તિત્વની અપાર સમૃદ્ધિનો નિર્દેશ કરે છે.

ફિલિપીવાસીઓને લખાયેલા પત્રનો બીજો અધ્યાય પણ 'તેમણે ગરીબી સ્વીકારી' અને 'તેમની ગરીબી' શબ્દોને સમજવામાં સહાયરૂપ બને છે. તે ફકરામાં લખ્યું છે કે ઈસુએ 'દાસનું સ્વરૂપ ધારણા કરી પોતાને શૂન્યવંત બનાવ્યાં.' અને 'નમ્ર બનીને મૃત્યુને - વધસંભ ઉપરના મૃત્યુને પણ આશાંકિત બન્યા.' ^{૧૬} આથી, ઈસુની ગરીબી જીવન અને દેહસ્વરૂપે નમ્રતામાં હતી અને મૃત્યુમાં આશાંકિત બનવામાં હતી. ખુદ ઈસુએ જ કહ્યું છે, 'લોંકડાંને દર હોય છે અને આકાશનાં પંખીઓને માણા હોય છે પણ માનવપુત્રને માથું મૂકવાને ય ઢામઠેકાણું નથી.' ^{૧૭} તે ગ્રારંભથી જ જાણતા હતા કે 'યરુશાલેમમાં યાતનાનો 'ઘાલો' અને મૃત્યુનું 'બાપિતસ્મા' ^{૧૮} તેમની ક્યારાનીય પ્રતીક્ષા કરી રહ્યાં હતાં. 'તેમણે ગરીબી સ્વીકારી' એ પાઉલના શબ્દો ઈસુના વિનમ્ર જીવન અને આશાંકિત મૃત્યુને વર્ણવે છે. ખુનટના કહેવા પ્રમાણે તો તે બંને વચ્ચે 'અતૂટ એકતા' હતી. ^{૧૯}

ઇતાંય, તેને લખે છે તેમ, 'ગ્રાયશ્વિત સાથેના સંબંધથી વિખુટો પાડી શકાય તેવા કોઈ દેહને નવો કરાર ઓળખતો નથી. બેથલેહેમ નહિ પણ 'કાલવરી' એ જ તારણાનું કેન્દ્ર છે.' ^{૨૦} પેકર ટીપ્પણી કરતા કહે છે 'બેથલેહેમના પારણાનું મહત્વ એ જ છે કે માનવપુત્રને કાલવરીના વધસંભે દોરી જતી સોપાનશ્રેણીમાં તેનું સ્થાન છે.' ^{૨૧}

'તેમણે દરિદ્રતા સ્વીકારી' અને 'તેમની દરિદ્રતા' શબ્દોને વધુ સુપેરે

૧૫. ફિલિપીઓને પત્ર ૨:૫.

૧૬. ફિલિપીઓને પત્ર ૨:૬-૮.

૧૭. લૂક. ૮:૫-૮.

૧૮. માર્ક. ૧૦:૩૮.

૧૯. ઈ.ભુજાર કૃત 'The Mediator' (લ્યુથરબર્થ, ૧૮૬૩) પૃ. ૩૮૮.

૨૦. જે તેની કૃત 'The Death of Christ' (ટીનેલ પ્રેસ, ૧૮૬૦) પૃ. ૧૭૮.

૨૧. જે. આઈ. પેકર કૃત 'Knowing God' (હોડર એન્ડ સ્ટાઉધન, ૧૮૭૩) પૃ. ૫૧.

સમજવામાં સહાયરૂપ બને તેવી બીજી વાચના આ પત્રમાં અગ્રાઉ આવી ગઈ છે. જ્યાં પાઉલ પ્રિસ્તના મૃત્યુ વિશે લખે છે - ‘પ્રિસ્ત પોતે નિષ્પાપ હતા, છતાં પણ ઈશ્વરે આપણી ખાતર તેમને પાપરૂપ બનાવ્યાં.’ (૫:૨૧) તેમના આ ત્યાગમય, સમાધાનકારી મૃત્યુની, ગરીબી દ્વારા જ આપણે નાદારો, તેમનામાં, ઈશ્વરના ન્યાયીપણામાં ‘ધનવાન’ બન્યા.

આપણે આ મહાન ઉત્સાહપ્રેરક પ્રિસ્તમય વાચનામાં, કરિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રના ૮:૬માં બે પ્રકારની પ્રસ્તુતતા જોઈ શકીએ. એક, આપણા વતી કરેલા, આપણો ઉદ્ધાર કરનારા તેમના ત્યાગકૃત્યનો આભાર માની, આપણાં હદ્યોમાં પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તને ખુશીથી આવકારવાની આપણે જરૂર છે. બીજી, દાનાપણ અને કૃપાદાન સંબંધી બધી જ બાબતોમાં આપણે તેમની ઉદારતાનું અનુકરણ કરવું જોઈએ એ તો નક્કી જ કે ઈસુનું આત્મત્યાગી મૃત્યુ આપણી ઉદારતાનું પ્રમુખ પ્રેરકબળ છે.

૩. ઉદારતા, સ્નેહ અને વધુસંબંધ

લોકોની જેમ મંડળીને પણ અંગત લાક્ષણિકતાઓ હોય છે. સહેજ ઊડા ઉત્તરવાથી તે ગર્ભિતાર્થ સમજાઈ જશે કે મકદૂનિયાવાસી મંડળી કરિંથવાસી મંડળી કરતાં સાવ ભિન્ન હતી. મકદૂનિયાની મંડળીઓએ પોતાની અતિશય ગરીબ અવસ્થા હોવા છતાંય મહાન ઉદારતા દાખવી. ‘તેથી ઊલટું, કદાચ, તેઓ તેમના કરતાં વધુ સમૃદ્ધ હોવા છતાં પણ કરિંથવાસીઓ કૂણા નીકલ્યા.’

મકદૂનિયાવાસીઓની^{૨૨} અને કરિંથવાસીઓની મંડળીઓને લખાયેલા પત્રોનો અભ્યાસ વિશેષ ધ્યાનપાત્ર વિશિષ્ટતાઓ પ્રગટ કરે છે. કરિંથવાસીઓ ભાગલા પાડવા, એકબીજાને અદાલતમાં ઘસડી જવા, તેમના આધ્યાત્મિક કૃપાદાનોનું પ્રદર્શન કરવા^{૨૩} તત્પર હતા. પોતાની જ મંડળીના ગરીબ અને દુર્બળ સભ્યો અંગે વિચારણા કરવામાં મંદ હતા.^{૨૪} તેમનામાંના કેટલાક સભ્યોની નિર્લજ્જ અનૈતિકતા તે સહી લેતા, તેની બડાશ મારતા કુંકતા^{૨૫} યહૂદીયાથી જ્યારે નવા ધર્મસેવકો આવ્યા ત્યારે

૨૨. થેસ્યાલોનિકા તથા ફિલિપીના.

૨૩. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૧૨, ૬:૧, ૧૩:૧-૩.

૨૪. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૧:૨૧.

તિતસે આપેલા કર્થિંથના સમાચાર : ફાળો

તેમણે સત્તવરે પાઉલમાંથી રસ ખોયો અને તેમનાથી વધુ રસ આ રસગ્રેક નવાગંતુકોમાં લેવા માંડયો (૧૧:૪). પાઉલે તેમને લખેલા પત્રોને પાને પાને તેમનાં સ્વાર્થ અને ચંચલતા દેખી શકાય છે. મકદ્દોનિયાવાસીઓને જોકે તેમની પોતાની મુશ્કેલીઓ નહોતી તેમ નહિ પરંતુ તે બધું નિઝલત ધરાવતી, સંભાળ રાખતી મંડળી હતી. કિલિપીવાસીઓએ તેમની ધર્મસેવા માટે પાઉલને પેસા મોકલ્યા હતા. અને એક વાર તો અંગત ધર્મબંધુની ભેટ પણ આપી હતી.^{૨૫} એક જ વાર પાઉલે, સ્નેહ દર્શાવવા બદલ કર્થિંથવાસીઓની પ્રશંસા કરી હતી. અને ત્યારે પણ તે તેમના પ્રત્યે કંઈક જ ઉદાર બન્યા હતા. સ્નેહ દર્શાવવામાં તે લોકો એટલા ઊંઘા હતા કે, પાઉલને વારંવાર તેમને સ્નેહ દર્શાવવાની શીખ આપવી પડતી.^{૨૭} તેથી ઊંઘટું, પાઉલ તેમના સ્નેહપૂર્ણ વર્તન માટે મકદ્દોનિયાની મંડળીઓની પ્રશંસા કરે છે.^{૨૮} મકદ્દોનિયાવાસીઓ સ્નેહસભર હતા. તેમની ગરીબી છતાં અતિશય ઉદાર હતા. કર્થિંથવાસીઓમાં સ્નેહ અને ઉદારતાનો અભાવ હતો. કદાચ, તે મહત્વનું છે કે ‘ઉધાપણ - શાન’^{૨૯} વિશેનો તેમનો ઊંઘો ઘ્યાલ હોવા છતાં કર્થિંથની મંડળીઓને ઈશ્વરની કૃપા અને પ્રિસ્તના મૃત્યુ વિશે આટલું લંબાખાપૂર્વક પાઉલને સમજાવવું પડે છે. સ્પષ્ટ છે કે સ્નેહ પામવો અને સ્નેહ દર્શાવવો એટલે શું તે કશું જ તે સમજતા નહોતા.

૪. સમાનતા (૮:૧૨-૧૫)

કેમ કે જો ઈશ્વરા હોય, તો તે કોઈની પાસે જે નથી તે પ્રમાણે નહિ, પણ જે છે તે પ્રમાણે તે માન્ય છે.^{૩૦} બીજાઓને આરામ થાય, અને તમને સંકટ થાય એમ નહિ;^{૩૧} પણ એ સમાનતાને ધોરણે થાય, એટલે કે હાલના કાળમાં તમારી પુષ્ટયતા તેઓની અછત પૂરી પાડી

૨૫. કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૨.

૨૬. કિલિપીઓને પત્ર ૪:૧૬, ૨:૨૫-૩૦.

૨૭. કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૩:૧-૩, ૧૪:૧, ૧૬:૧૪, કર્થિંથીઓને બીજો પત્ર ૮:૮, ૨૪.

૨૮. થેસ્સાલોનિકીઓને પહેલો પત્ર ૧:૩, ૩:૬, થેસ્સાલોનિકીઓને બીજો પત્ર ૧:૩, કિલિપીઓને પત્ર ૧:૮, ૨:૧.

૨૯. કર્થિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૨૦.

કુ, તેઓની પુજળતા પણ તમારી અછત પૂરી પાડે, એટલે સમાનતા થાય; ^{૧૫} જેમ લખેલું છે તેમ, ‘જેની પાસે ઘણું હતું તેને વધી પડયું નહિ; અને જેની પાસે થોડું હતું તેને ખૂટી પડયું નહિ.’

જે મહત્વનું છે તે ગ્રાન્ટ થયેલા કૃપાદાનોનો ઉપયોગ - આ ડિસ્સામાં પૈસાનું દાન. પોતાની પાસે જે કંઈ છે તે બીજા લોકોને વહેચવાની ‘ઈચ્છા’ મહત્વની છે. બે દમડી નાંખવા બદલ જે ગરીબ વિધવાની પ્રભુએ પ્રશંસા કરી^{૧૦} તે સંપત્તિમાં ગરીબ હતી પણ પોતાની પાસે જે કંઈક હતું તે વહેચવાની ‘ઈચ્છા’માં સમૃદ્ધ હતી. અહીં, આવા જ વલણની આ પ્રેરિત પ્રશંસા કરે છે. (કલમ ૧૨).

(અ) તત્પરતાની સમાનતા

એવું નહોતું કે કર્તિથવાસીઓ જ સધણું દાન આપે તેવી તેમની અપેક્ષા હતી. (કલમ ૧૩). પાઉલ દફ્પણે કહે છે કે તે સમાનતાનો જ પ્રશ્ન છે. (કલમ ૧૪). ફરજિયાતપણે માથાદીઠ ફાળો આપવાની રીતમાં જે ભૌતિક સમાનતા છે તેની વાત તે નથી કરતા કેમ કે તે તો પ્રત્યેક જણને એક જ આર્થિક આધાર નીચે લાવી દે. તેમના મનમાં તો, ‘આધ્યાત્મિક’ એકતા છે. તો તે સ્પષ્ટ છે કે જો તે ‘દ્વાજાપૂર્વક’ હોય તો ‘કૃપાદારા’ ન હોય. પ્રત્યેકની સાધનસંપત્તિ પ્રમાણે આપવાની સમાન ‘તત્પરતા’ હોવી જોઈએ જેથી એકના અતિ મહાન ત્યાગને કારણે બીજો ધર્મબંધુ વધુ ન ભોગવે, વધુ ન પામે જેવી ‘તત્પરતા’ની સમાનતા હોવી જોઈએ.

‘નિર્ગમન’ (મહાપ્રસ્થાન) ૧૬:૧૮નું અવતરણ ટાંકીને પાઉલ પોતાના ‘સમાનતા’ના સિદ્ધાંતનું કે આધ્યાત્મિક યોગ્યતાનું દ્રષ્ટાંત આપે છે. તે કલમમાં પ્રભુએ અરણ્યમાં યદ્દૂદીઓ માટે ખોરાકની કરેલી જોગવાઈનો, સંદર્ભ છે. ઈશ્વરની ચમત્કારિક, યોજનાથી જેમની પાસે ‘ઓછો’ ખોરાક હતો અને જેમની પાસે ‘વધુ’ ખોરાક હતો તે બંનેને પૂરતો ખોરાક મળી રહ્યો. પાઉલના કહેવાનો મુદ્દો એ છે કે જ્યાં જ્યાં ઈશ્વરના લોકો ભલે પછી તે સમૃદ્ધ હોય કે દરિદ્ર, તેમને ગ્રાન્ટ થયેલા કૃપાદાનો અને સંપત્તિનો સ્વેચ્છાથી ઉપયોગ કરવા તત્પર છે ત્યાં

તિતસે આપેલા કર્તિંથના સમાચાર : ફાળો

‘સમાનતા’ જ હશે ત્યાં અન્યાય નહિ હોય. કોઈની પાસે વધુ હશે કે કોઈની પાસે ઓછું પણ બધા પાસે પૂરતું હશે.

આમાંથી ઊંઠી પ્રસ્તુતતા સ્પષ્ટ છે. આપણે આપણી સાધનસંપત્તિ પ્રમાણે, ભાગીદાર બનવામાં યોગ્યતાનો અથવા તત્પરતાની સમાનતાનો સિદ્ધાંત પરિપૂર્વક કરવો જોઈએ. આપણા સ્વાર્થને ખાતર આપણે કરી શકીએ તેના કરતાં ઓછું કરીએ છીએ અથવા ઓછું દાન આપીએ છીએ તે જ કારણે કોઈ ધર્મબંધુ પ્રિસ્ટીને અન્ય કોઈ ધર્મબંધુને સહાય કરવા ખાતર વધારે કરવું નથી પડતું અથવા વધારે દાન આપવું નથી પડતું તેથી આત્મખોજ આપણે ખાસ કરવી જોઈએ. કદાચ એમ પણ હોય કે ‘સમાનતા’ તથા ‘તત્પરતા’માં ભાગીદાર બનવાની આપણી નિષ્ઠળતાને કરણે આપણું પ્રતિનિષ્ઠિત કરતા ઉપદેશકો અથવા આપણી સેવા કરતા ધર્મસેવકો કામનો વધુ પડતો બોજ ઉપાડતા હોય કે ઓછું પારિશ્રમિક મેળવતા હોય (અથવા બંને વેક્તા હોય).

(બ) આધ્યાત્મિક નેતા તરીકે પાઉલ

સ્પષ્ટ છે કે પાછળથી અન્ય અનેક પ્રિસ્ટી અગ્રણીઓને જેનો સામનો કરવો પડ્યો તે નાજુક પ્રશ્નાનો પાઉલ સામનો કરી રહ્યા હતા. કર્તિંથવાસીઓ તેમના દાનમાં પાછા પડતા હતા. દાન આપવામાં તેમનું આમ અટકી જવું તે કંઈક ખાસ મહાત્વની બાબત નહોતી. પણ સંભવ છે કે તેઓ ગ્રાર્થના અથવા શુભસંદેશ (સુવાર્તા) પ્રચારનાં કામમાં પણ ઊંઘા પડતા હોય. પ્રશ્ન તે હતો કે જેમના પર આધ્યાત્મિક નેતૃત્વની જવાબદારી છે તેઓ પોતાના સાથી વિશ્વાસીઓના, પ્રતિભાવને વધુ ને વધુ ગ્રોત્સાહિત કેવી રીતે કરે? આથી, સુસ્ત કર્તિંથવાસીઓ પ્રત્યેનો પાઉલનો અભિગમ બોધપ્રેરક છે.

એક, તે તેમને ‘કાર્ય શરૂ કરવા’ માટેનો યશ આપે છે. જોકે તે કુશળતાથી પણ સ્પષ્ટાપૂર્વક તેમને યાદ દેવડાવે છે કે કામ હીલું પડયું છે. જેનામાં આર્થિક સૂજા^{૩૧} હતી તે તિતસ હવે આ કામ પૂરું કરશે. (કલમ ૬).

૩૧. જુઓ ગલાતીઓને પત્ર (સંદર્ભ પ્રે.કૃ. ૧૧:૨૮-૩૦) જ્યાં પાઉલ તથા બાર્નિબાસ સ્થાને તિતસ ‘અંત્યોખથી યરુશાલેમ’ આર્થિક સહાય લાભો હતો તેવો ઉલ્લેખ છે.

બે, જે અન્ય કૃપાદાનોમાં તે ‘આગળ પડતા’ છે, તેની નોંધ તે લે છે; જોકે તે દઢતાપૂર્વક પણ મુહુતાથી સૂચવે છે કે તેમના કૃપાદાનોનો ઉપયોગ કરવામાં તેમની ઉદારતા પાછળ પડતી હતી અને તે એકદમ ધ્યાન ખેંચતી હતી (કલમ ૭).

ત્રણ, તેમના દોષો ગજાવવાના કે તેમનો અધિકારદાવે આજ્ઞા આપવાના પ્રલોભનનો પ્રતિકાર કરે છે. ઈશ્વરની તેમના પરની કૃપા જ તેમની પ્રેરણા બનવી જોઈએ. તેમની ઉદારતા જ તેમનો પ્રતિભાવ હોય (કલમ ૮). આવકનો દસમો ભાગ ઉઘરાવવાની જૂના કરારની રસમનો ઉલ્લેખ પાઉલ કરતા નથી. એટલે આપણે એમ અનુમાન કરી શકીએ કે જિસ્તીઓ માટે આ રકમ બંધનકર્તા છે તેવું પાઉલ માનતા નથી.

ચાર, તે તેમને ઉદારતાના બે જીવંત આદર્શો સાથે આત્મખોજ અને આત્મતુલના કરવા કહે છે. પહેલો આદર્શ છે : મકદૂનિયાવાસીઓનો. તેઓ કરિંથવાસીઓની તુલનામાં સર્વ રીતે ગરીબ હતા. (કલમ ૨). બીજો આદર્શ છે : પ્રભુ ઈસુનો. તે તેમના સનાતન અસ્તિત્વમાં પિતા સાથેના પુત્ર સંબંધને કારણે અપાર ધનવાન હતા (કલમ ૯). કરિંથવાસીઓ પ્રભુ જેટલા ધનવાન નહોતા તો મકદૂનિયાવાસીઓ જેટલા ગરીબ પણ નહોતા. અને છતાંય, જ્યારે કોઈપણ પ્રકારના ખર્ચનો પ્રશ્ન ઉભો થતો ત્યારે તે ઉદારતામાં પાછા પડતા. આનાં સૂચિત પરિણામો દેખીતાં હતાં.

પાંચ, તે સલાહકારનું વલણ અપનાવે છે ‘તે તેમને ઉળવેકથી કહે છે કે તેમની આ ઢીલાશ તે પોતાની નહિ પણ તે લોકોનો પ્રશ્ન છે.’ તે માત્ર સલાહ આપી શકે, તેઓ અને માત્ર તેઓ જ આ પ્રશ્ન ઉકેલી શકે (કલમ ૧૦). સધાય (કે સલાહ) આપવાનાં કામમાં તે મહત્વાનું છે કે જેને સધાય કરાઈ છે તે વ્યક્તિએ જ પ્રશ્નનો સામનો કરવો જોઈએ અને સધાય કરનારને એવી કોઈ યુક્તિમાં ન ફસાવવો જોઈએ કે જેથી ‘તેને જ’ પ્રશ્ન ઉકેલવો પડે.

૫. ગૌરવભરી વ્યવસ્થા (૮:૧૬-૨૪).

પણ દેવની સુતિ થાઓ કે, જેણે તિતસના હૃદયમાં તમારે વાસ્તે તેની કાળજી ઉત્પન્ન કરી. ^{૧૭}કેમ કે તેણે અલબાત અમારી વિનંતી માની; પણ તે છતાં તે પોતે ઘણો આતુર હોવાથી પોતાની ખુશીથી

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : ફાળો

તમારી પાસે આવ્યો. ^{૧૮} વળી અને તેની સાથે એક ભાઈને પણ મોકલ્યો છે, સુવાર્તા વિષે એની કીર્તિ સર્વ મંડળીઓમાં છે; ^{૧૯} એટલું જ નહિ, પણ તે (ભાઈ)ની નિમણૂક મંડળીઓએ કરી છે, જેથી આ (ઉદારતાની) કૃપા(ના સંબંધમાં), જેના અમારી ઉત્કંઠા (દર્શાવવાને) પ્રલુના મહિમાને અર્થે અને સેવકો છીએ, તેના સંબંધમાં તે અમારી સાથે ફરે. ^{૨૦} આ દાનનો અને વહીવટ કરીએ છીએ, તે વિષે કોઈ અમારા પર દોષ ન મૂકે, તે બાબત અને સંભાળ રાખીએ છીએ; ^{૨૧} માત્ર પ્રલુની જ નજરમાં નહિ, પરંતુ માણસની નજરમાં પણ જે યોગ્ય છે, તે વિષે કાળજ રાખીએ છીએ. ^{૨૨} તેઓની સાથે અને અમારા ભાઈને મોકલ્યો છે, ઘણી બાબતોમાં ઘણી વાર અને એની કસોટી કરી છે, અને તે અમને ઉદ્ઘોગી માલૂમ પડ્યો છે, પણ તમારા પર (તેનો) ઘણો વિશ્વાસ હોવાથી તે હમજ્ઞાં વધારે ઉદ્ઘોગી માલૂમ પડ્યો છે. ^{૨૩} વળી તિતસ વિષે (કોઈ પૂછે તો) તે તો મારો સોબતી તથા તમારી સેવામાં મારી સાથે કામ કરન્મર છે; અને અમારા ભાઈઓ વિષે (કોઈ પૂછે તો) તેઓ તો મંડળીઓના પ્રેરિતો તથા પ્રિસ્તનો મહિમા છે. ^{૨૪} એ માટે તમારા પ્રેમનું (પ્રમાણ) તથા તમારે વિષે અમારું અભિમાન કરવાનું પ્રમાણ, તેઓને મંડળીઓની આગળ દેખાડી આપો.

પાઉલ સ્વયં સુપેરે જાણતા હતા કે ફાળો ઉધરાવવાનાં તેમનાં પગલાંને કારણે તેમના પર એવો આશેપ આવશે કે તે પોતાના ખુદના બિસ્સાં ભરવા તે ઉધરાવે છે. ખરેખર, આજદિન સુધી, લોલ અને અપ્રામાણિકતાના આશેપ સિવાય ધર્મસેવકની વિશ્વસનીયતાને ખતમ કરી નાંખતી બહુ ઓછી વસ્તુઓ છે.

પાઉલ વહીવટ કરતા હતાં ‘દાન’ (કલમ ૨૦)નો એટલે કે ઠીક ઠીક મોટી રકમનો પોતાની વિશ્વસનીયતા જાળવી રાખવા માટે પૈસા સાથેના સીધા સંપર્કથી પોતાને અલગ રાખવા તે સધળી સાવચેતી રાખતા. કર્તિથવાસીઓને તેમણે કહું હતું, ‘જ્યારે હું આવીશ ત્યારે તમારી પસંદગીના માણસોને પત્ર આપીને હું તમારું દાન યરુશાલેમ

મોકલીશ,^{૩૨} અંતે જ્યારે યહુશાલેમને ફાળો અપાયો ત્યારે જુદી જુદી મંડળીઓના ફૂતો^{૩૩} તે ફાળા સાથે ગયા હતા. પાઉલ જેવી વ્યક્તિ માટે આ ફાળાનો ઘ્યાલ જ વધુ ને વધુ મોટો હતો. તે દરમ્યાન, કર્તિથમાં તે ઉધરાવવાનું કામ પૂરું થઈ જાય તે માટે દેખરેખ કરવા તે એક નહિ, બે નહિ, ત્રણ માણસોને મોકલે છે.

તિતસના પરિચયની જરૂર નથી. તે પાઉલનો સહભાગી અને સહકાર્યકર છે. અને છતાંય પોતાની રીતે તે ધર્મસેવક છે કેમ કે તે પોતાની ઈચ્છાથી કર્તિથવાસીઓ પાસે જાય છે. (કલમ ૧૭).

બીજુ વ્યક્તિ ‘એવા ધર્મબંધુ કે જેની શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ની સેવાની પ્રશંસા બધી જ મંડળીઓ કરે છે’ (કલમ ૧૮). તરીકે ઓળખાવાઈ છે. મકદૂનિયાની મંડળીઓએ તેને નીચ્યો હતો. (કલમ ૧૯) કિયાપદમાં હાથ ઉંચા કરીને નીચ્યો; તેવું સૂચન છે.

કદાચ, તિતસ આ પત્ર મંડળીને વાંચી સંભળાવશે અને કર્તિથવાસીઓ સાથે આ વ્યક્તિનો પરિચય કરાવશે. તે વ્યક્તિ કોણ છે? એક શક્યતા એ છે કે મકદૂનિયાની મંડળીઓમાં આવો પ્રસિદ્ધ શુભસંદેશ પ્રચારક (સુવાર્તા પ્રચારક) લૂક હતો. ‘પ્રેષિતોનાં ફૂત્યો’નો લેખક, આ લૂક ઈ.સ. ૫૦ થી ૫૭ સુધી ફિલિપીમાં (જ્યાંથી સંભવ છે કે આ પત્ર લખાયો હતો) હાજર હતો તેવું અનુમાન આપણે પ્રેષિતોનાં ફૂત્યોમાં ‘અમે’ થી શરૂ થતો ફકરો જે ફિલિપીમાં પૂરો થાય છે અને બીજો એવો જ ફકરો જે જેનો ફિલિપીમાં ગ્રારંભ થાય છે તે ફકરાઓ પરથી કહી શકીએ.^{૩૪} સંભવ છે કે આ આઠ વર્ષો લૂકે ફિલિપીમાં પસાર કર્યા હોય અને તે તે પ્રદેશમાં પ્રસિદ્ધ બન્યો હોય. જે શુભસંદેશ (સુવાર્તા) લખવા સમર્થ હોય (અને લૂક તેવો હતો) તે શુભસંદેશના પોતાના ઉપદેશ માટે પ્રસિદ્ધ હોઈ શકે.

ત્રીજુ વ્યક્તિની ઓળખ એવી અપાઈ છે કે તે ‘એક એવો ધર્મબંધુ છે કે જેના ખંતની કસોટી અમે ઘણી વાર ઘણી રીતે કરી છે.’ (કલમ

૩૨. કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૧૬:૩. ૩૩. પ્રે.કૃ. ૨૦:૪.

૩૪. પ્રે.કૃ. ૧૬:૧૧-૧૭ સંદર્ભ ૨૦:૬.

તિતસે આપેલા કરિથના સમાચાર : ફાળો

૨૨). માની લઈએ કે કરિથવાસીઓ સાથે તેનો પરિચય પણ તિતસ કરાવશે.

પાછળની આ બે વિકિતાઓ ‘ધર્મબંધુઓ’ (કલમ ૨૩) ^{૩૫} તરીકે ઓળખાવાઈ છે. પાઉલના નેતૃત્વ નીચે પાઉલની અતિનિકટ કામ કરનારાઓ માટે વપરાતું આ અર્થ-શાસ્ત્રીય સંબોધન છે. મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓ (શબ્દશ: પ્રેરિતો) તરીકે પાઉલ તેમનો ઉલ્લેખ કરે છે તેમ કહી તે એમ કહેવા માગે છે કે તેઓ તેમના દ્વારા નિયુક્ત થયેલા તેમના કારભારીઓ અથવા ખેપિયાઓ છે જે તેમની અને મંડળીઓની વચ્ચે ‘આવનજીવન’ કરે છે.

બાઈબલની NIV આવૃત્તિમાં, આ પ્રતિનિધિઓ ‘પ્રિસ્તના મહિમારૂપ’ છે કહીને સમાપન થયું છે. જોકે, RSV આવૃત્તિનો અનુવાદ પ્રિસ્તના મહિમારૂપ મંડળીઓના સંદેશ વધુ ચોક્કસ છે. ધર્મબંધુઓ નહિ પણ મંડળીઓ પ્રિસ્તના મહિમારૂપ છે. જમણા ધાથમાં ‘સાત તારા’ ^{૩૬} - કદાચ આનો અર્થ સાત મંડળીઓ પણ થતો હોય - ધારણ કરેલા પ્રિસ્તના યોહાન દર્શન સાથે આ વિચારનું સાચ્ય છે. જો આ સાચ્યું અર્થઘટન હોય તો આપણે સ્થાનિક મંડળીને તેજસ્વિતાના (સંભવનીય) સ્ત્રોત અથવા પ્રિસ્તના (સંભવનીય) મહિમા તરીકે સમજવાની. આપણી મંડળીઓ માટે તે પડકાર હશે કે તે પોતાની જીવનશૈલી અને પુરાવા દ્વારા પ્રિસ્તના મહિમાને પ્રગટ કરે.

આમ, આ કલમો, અંતે તો કરિથની મંડળીને મોકલેલા આ ત્રણ પ્રિસ્તીઓની પ્રશંસા કરતો લઘુપત્ર બને છે. સહુ પ્રિસ્તીઓ અને મંડળીના નેતાઓને મંડળીના નાણાં સાથે સંબંધિત સંઘળી બાબતોમાં પૂરેપૂરી કાળજી રાખવાનું સ્મરણ કરાવે છે.

૬. મોં સંતાડવું પડે - શરમાવું પડે (૬:૧-૫)

ઇવે સંતોની સેવા બજીવવા વિષે મારે તમને લખવાની અગત્ય નથી:

૩૫. જુઓ, ઈ.ઈ. એલિસ હૃત ‘Paul and his co-workers’, ન્યૂ ટેસ્ટામેન્ટ સ્ટરીઝ (૧૯૭૧) પૃ. ૪૩૭-૪૫૩.

૩૬. ઉ.ત. પ્રકટીકરણ ૧:૧૬.

^૨ કેમ કે તમારી ઉત્કંઠા હું જાણું છું; એ બાબત હું મકદૂનિયાના લોકની આગળ તમારે લીધે અભિમાન કર્યા કરું છું કે, અખાયા એક વરસથી તૈયાર છે; અને તમારી ઉત્કંઠાથી ઘણાને ઉતેજન મળ્યું છે.

^૩ પણ આના સંબંધમાં તમારે વિષે અમારું અભિમાન વ્યર્થ ન જાપ માટે મેં ભાઈઓને મોકલ્યા છે કે, જેમ મેં કહું તેમ તમે તૈયાર થાઓ; ^૪ રખેને મકદૂનિયાના કોઈ માણસો મારી સાથે આવે, અને તમને નહિ તૈયાર થયેલા જુએ, તો આ ખાતરી (રાખવા)ને લીધે અમારે (તમારે તો અમે નથી કહેતા) શરમાવું પડે. ^૫ ભાઈઓ પહેલાં તમારી પાસે આવે, અને જે દાન આપવાનું તમે પ્રથમ દયન આપ્યું હતું તે અગાઉથી ઉઘરાવી રાખે, એવી તેઓને વિનંતી કરવાની અગત્ય મને જણાઈ કે, જબરદસ્તીથી નહિ પણ ઉદારતાથી તે (ઉઘરાણું) તૈયાર રાખવામાં આવે.

કર્ણિથવાસીઓની ફણો આપવાની મારંભિક ‘તત્પરતા’ અથવા ‘ઉત્કંઠા’ને કારણે જ મકદૂનિયાવાસીઓ ફળામાં પોતાનો ભાગ આપવા પ્રેરાયા હતા (કલમ ૨). જોકે, હવે પાઉલ મુંજાયેલા દેખાય છે. પ્રારંભમાં જે કરવા કર્ણિથવાસીઓ ઉત્સાહિત હતા તે તેમણે હજ પૂરું નહોતું કર્યું. જોકે, આ બાબતમાં તેમની શુભેચ્છા હજ ઘટી નહોતી. રખેને, પાઉલને - કર્ણિથવાસીઓની તો વાત જ જવા દો - (કલમ ૩-૪) ‘શરમાવું પડે’ તે ખાતર તે સાચી સલાહ આપે છે કે આ પત્ર લઈને આવતા આ ત્રણ પ્રતિનિધિઓનું આગમન ફણો જડપથી પૂરો કરવાના કામનું નિમિત્ત બને. જોકે, પાઉલ ચોક્કસપણે કર્ણિથવાસીઓ પર નૈતિક દબાણ લાવે છે, છતાંય આ ફણો ‘જબરદસ્તીથી આપેલો’ હોય તેવું તે કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં હજીતા નથી. આ દાન ‘ઉદારતાથી આપેલું દાન’ હોવું જોઈએ (કલમ ૫).

કદાચ, જાતે આવવાને બદલે પત્ર લખવાનું પાઉલે જાહી જોઈને પસંદ કર્યું હશે. લેખિત સંદેશો કર્ણિથવાસીઓને ઉદારતાથી વર્તવાનો વધુ સમય આપે જ્યારે તેમની વચ્ચે તેમની સંદેશે ઉપસ્થિતિ ભયપ્રેરક નીવડે. જો આમ જ વાત હોય - અને તે અટકળનો વિષય છે - તો લેખિત શબ્દોએ સ્વૈચ્છિક પ્રતિભાવ આપવાની શક્યતા ઊભી કરી જ્યારે તેમની વચ્ચે

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : ફાળો

રહીને વ્યક્તિએ ઉદ્ગારેલા શબ્દોએ જબરદસ્તીથી ઊભો કરેલો પ્રતિભાવ પ્રેર્યો હોત.

૭. દાનનાં ક્ષેત્રો :

'સંતો માટેના ફાળા' અંગેનો પાઉલનો બોધ પ્રેણિતોએ ઉલ્લેખેલાં પ્રિસ્ટીઓએ કરવાનાં દાનનાં અન્ય ક્ષેત્રો વિશે મશ્વ ઊભો કરે છે. આવાં ઓછામાં ઓછા ત્રણ ક્ષેત્રો છે.

અ. પ્રિસ્ટી ઉપદેશકને સહાય

ગલાતિયાવાસીઓને લખેલા પત્ર પરથી આપણે જાડીએ છીએ કે જે બાઈબલની માહિતી પામે છે. (શબ્દશ: પદ્ધતિસરનું શિક્ષણ પામે છે) તેમણે તેમના શિક્ષક સાથે સર્વ સારી વસ્તુઓની વહેંચણી કરવી જોઈએ (શબ્દશ: સાથસહકાર આપવો જોઈએ). કરિંથિયાવાસીઓને લખતા પાઉલે કહું કે જેમણે 'આધ્યાત્મિક બીજ' વાવ્યાં હોય તેમને 'ભૌતિક વાના મેળવવાનો' અધિકાર છે. પ્રભુનો એ આદેશ હતો કે 'જેઓ શુભસંદેશનો પ્રચાર કરે છે તેમણે તેમાંથી જ આજીવિકા મેળવવી'. આ પ્રેણિતે તિમોથીને સૂચના આપી હતી કે ઉપદેશ આપતો વરીલ 'મજૂર' હતો કે જેને 'તેની મજૂરી મળવી જ જોઈતી હતી.'^{૩૭}

આ ફકરાઓ પરથી તે સ્પષ્ટ છે કે ધર્મસેવક ઉપદેશ આપવા અને તે પણ સંપૂર્ણપણે બંધાયેલો છે. અને મંડળી તેને આર્થિક સહાય (અને તે પણ યોગ્ય પ્રમાણમાં) કરવા બંધાયેલી છે. પ્રિસ્ટી ધર્મસેવા માટે મંડળી બહારના લોકોની સહાય માગવા ફરવું તે રસમને પાઉલના ઉપદેશમાંથી બાકાત કરાઈ છે. જે વ્યક્તિને બોધ આપવામાં આવ્યો છે તેજ શિક્ષકને સાથ-સહકાર આપવા બંધાયેલો છે. જ્યાં લોકોમાં અગ્નાઉ ઉલ્લેખેલી તત્પરતા હશે ત્યાં ક્ર્યારેય અસમાનતા નહિ હોય.

૮. મિશનરી માટે આર્થિક સહાય

કિલિપીવાસીઓએ 'પહેલા દિવસથી તે આજ સુધી શુભસંદેશના પ્રચારમાં

૩૭. ગલાતીઓને પત્ર ૫:૫, કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૮:૧૧-૧૪, તિમોથીને પહેલો પત્ર ૫:૧૭-૧૮.

સાથ આપ્યો,^{૩૮} તે બદલ પાઉલે ઈશરનો આભાર માન્યો તે કલમ દારા જે સમય આવેખાયો છે તે દસ વર્ષોથી પણ વધુ છે. મારંભમાં ફિલિપીવાસીઓએ થેસ્સાલોનિકા ખાતે તેમને પેસા મોકલ્યા અને પછીથી કરિંથખાતે. હમણાં જ, તાજેતરમાં જ રોમમાં એક દસકો કે વધુ સમય માટે રોકાઈ રહેવા પાઉલને તેમણે નાણાં તથા સાથી-કાર્યકરની બેટ મોકલાવી.^{૩૯}

દુઃખદ હકીકત તો એ છે કે વર્ષો વીતતા અને ધર્મસેવક બદલાતાં મંડળી તેમના ધર્મપ્રચારકોને ભૂલી જાય છે. કદાચ, અનેક મંડળીઓમાં પ્રચારક અને મંડળીના લોકો બંને વચ્ચે સંદેશાવ્યવહાર ચાલુ રહે અને બંનેની સંભાળ રાખી શકાય તે માટે નાની પણ સક્રિય સમિતિ રચી શકાય. ત્યાં સુધી ‘પહેલા દિવસથી માંઠીને આજ સુધી’ ફિલિપીવાસીઓએ આપેલો સહકાર આપણે માટે પ્રેરણાત્મક આદર્શ બની રહે છે.

ક. જરૂર હોય તેમને મદદ

એફેસસના પત્ર વાચકોને પાઉલે બોધ આપ્યો હતો કે ચોરે હવે ચોરી ન કરવી પણ તેને બદલે જાતમહેનત ઉપયોગી કામ કરવું કે જેથી કોઈને જરૂર હોય તો મદદ કરી શકે.^{૪૦} આપણા પરિશ્રમને કારણે આપણામાંના ઘણા પાસે જરૂરત કરતાં વધારે હોય છે. પણ તેમાંથી કેટલું આપણે જેમને જરૂર હોય તેમને આપીએ છીએ? તેને બદલે જેની પાસે એક ઘર છે તે રજા ગાળવા - આરામ કરવા - ઘર ખરીદે છે, જે બ્લેક એન્ડ વ્હાઇટ ટી.વી. કાઢીને રંગીન ટી.વી. ખરીદી શક્યા છે તે વળી વિલિયો પણ વસાવે છે, જેમની પાસે સામાન્ય ઓવન છે તે માઈકોવેવ પણ ઈશ્છે છે. જે વધારાનું છે તે વહેંચવા માટે છે. પણ થોડા લોકો જ તેવું સમજે છે.

ઈ.સ.ની ૪૫મી સદીમાં પેલેસ્ટ્રાઈનમાં શરૂ થયેલા દુકાણની અસરને કારણે યરુશાલેમના ગરીબ સંતોને જરૂર પડી હતી. કેટલા મોટા વિસ્તારમાં તે અસરો ફેલાઈ હશે તેની કલ્યાના આપણે કરી શકીએ છીએ. આથી,

૩૮. ફિલિપીઓને પત્ર ૧:૫.

૩૯. ફિલિપીઓને પત્ર ૪:૧૪-૧૮, કરિંથીઓને બીજો પત્ર ૧૧:૮.

૪૦. એફેસીઓને પત્ર ૪:૨૮.

તિતાસે આપેલા કરિયાતના સમાચાર : ફાળો

ગંભીર જરૂરિયાતના સમય સાથે 'ફાળો' ઉધરાવવાના કાર્યનો મેળ ખાય છે. બલા સમર્પણના નિયંત્રમાં^{૧૧} ઈસુએ બોધ આખ્યો છે તેમ આપણાં બંધુઓની હુઃખદાયક બીમારી અને ભૂખમાં આપણે તેમના પ્રત્યે દયા અને ઉદારતા બતાવવી જોઈએ.

હવે પછીનો વિભાગ, કલમ ૬-૧૫, સીધો જ 'ફાળાને' લાગુ પડે છે. તોપણ, આપણે જેમની ચર્ચા કરી તે દ્વાનનાં ક્ષેત્રોને પણ તે એટલી જ લાગુ પડે છે.

૮. વાવવું અને લણવું (૬:૬-૧૫)

પણ આટલું (તો ખરું છે) કે, જે કૃપણતાથી વાવે છે, તે લણશે પણ કૃપણતાથી; અને જે ઉદારતાથી વાવે છે, તે લણશે પણ ઉદારતાથી.
જેમ દરેકે પોતાના હદ્યમાં અગાઉથી ઠરાવું છે, તે પ્રમાણે તેણે આપવું; ખેદથી નહિ કે, ફરજિયાત નહિ; કેમ કે ખુશીથી આપનારને દેવ ચાહે છે. 'વળી દેવ તમારા પર સર્વ (પ્રકારની) પુષ્ટણ કૃપા કરવાને સમર્થ છે કે, જેથી હમેશાં તમારી પાસે સર્વ વાતે પુષ્ટણ સમૃદ્ધિ હોવાને લીધે, તમે સર્વ સારાં કામોની વૃદ્ધિ કરતા રહો.
'લખેલું છે કે,

"તેણે વેર્યું છે, તેણે દરિદ્રીઓને આપ્યું છે;

તેનું ન્યાયીપણું સર્વકાળ ટકે છે."

૧૦ હવે જે વાવનારને સારુ બી તથા ખોરાકને સારુ રોટલી પૂરાં પાડે છે, તે તમારું વાવવાનું બીજ પૂરું પાડશે અને વધારશે, અને તમારા ન્યાયીપણાનાં ફળની વૃદ્ધિ કરશે;^{૧૨} એમ તમે સર્વ પ્રકારે ઘનવાન થઈને પૂરી ઉદારતા દેખાડો કે, જેથી અમારી મારફતે દેવની સ્તુતિ થાય. ^{૧૩} કેમ કે એ સેવા બજાવ્યાથી કેવળ સંતોની ગરજ પૂરી પડે છે એટલું જ નહિ, પરંતુ દેવની સ્તુતિરૂપી પુષ્ટણ ફળ પણ ઉત્પન્ન થાય છે;^{૧૪} એટલે આ સેવા સંબંધી તમારી કસ્યોટી થાય છે, અને પ્રિસ્તની સુવાતરી પ્રત્યે તમે આપેલી કબૂલાતને તમે આધીન રહો છો, અને

તેઓને માટે તથા સર્વને માટે તમે પુષ્ટ દાન આપ્યાં છે, તેને લીધે તેઓ દેવની સુતિ કરે છે. ^{૧૪} તમારા પર દેવની ઘણી કૃપાને લીધે તેઓ પોતે પણ તમારે માટે પ્રાર્થના કરીને તમારા ઉપર ઘણી મમતા રાખે છે. ^{૧૫} દેવના અનિવાર્ય દાનને માટે તેની સુતિ થાઓ.

અ. દાન આપવાની રીત : ઉદારતાપૂર્વક, હસ્તે મોંઝે

ઈશ્વરે આપણા પ્રત્યે વરસાવેલી કૃપા આપણા હૃદયમાં તેની કૃપાનું પુનઃનિર્માણ કરે છે. ઈશ્વરની આપણા પ્રત્યેની કૃપા અનંત છે, અમાપ છે એટલે તેની કૃપાને પામનાર આપણે પણ માપ્યા કે ગણ્યા વિના ઉદારતા દર્શાવવી જોઈએ. આપણા પર કોઈ દબાણ નથી. આમ, આપણો પ્રતિભાવ કમનનો નહિ પણ પ્રસન્નતાભયો હોવો જોઈએ. ‘ખુશીથી આપનારને ઈશ્વર ચાહે છે. (કલમ ૭)’ કારણ કે તે પોતે જ હસ્તે મોંઝે દાન આપનારો છે. (સંદર્ભ, કલમ ૧૫), તેમ છતંય, તેના પત્રવાચકો આકસ્મિક દાન આપે અથવા લાગણીના આવેશમાં દાન આપે તે સ્થિતિને પાઉલ પ્રોત્સાહિત કરેતા નથી. ‘દરેક જણે પોતાના મનમાં અગાઉથી નક્કી કર્યું હોય તે પ્રમાણે આપવું.’ (કલમ ૭) એટલે આંતરિક મનસુલો પ્રમાણે નિશ્ચિત અને પ્રસન્ન દાન આપવું જોઈએ:

દાનને ગુપ્ત રીતે આપવાની મંડળીની પ્રથામાં ઘણું બધું પ્રશંસનીય છે. પોતાના દાનની રકમ અંગે વિચારવા તે દાતાને પ્રેરે છે. અને પોતાના દાનમાં નિયમિત થવામાં તે સહાય કરે છે. ભલે પછી મંડળીમાં અનિવાર્યપણે તેને ગેરહાજર રહેવું પડે તોપણ. પ્રભુની આશા મુજબની ગુપ્તતા પણ તે જાળવે છે.^{૪૨}

બ્રિસ્તી ઘર્મનાં ઉદ્દેશો માટે દાન આપવા પાછળના મારા હેતુઓ શા? શું હું મારા ગુના-દોષોને હળવા કરવા પ્રયત્ન કરી રહ્યો છું? બ્રિસ્તી ઘર્મની જે સેવા કરવાની મારી અનિશ્ચા છે તેના માર્ગો ટણવાનો આ ‘અંતિમ માર્ગ’ છે? હું કેટલો ફાળો આપું છું તે જોતા લોકોની નજરમાં અતિશય આધ્યાત્મિક દેખાવા માટેનું આ પગલું છે? અનેક પ્રકારના ખોટા

તિતસે આપેલા કર્તિથના સમાચાર : ફાળી

હેતુઓ આપણને ઉદારતાથી દાન આપવા ગેરે, પણ ઈશ્વરની કૃપાની સાચી કદર જ આપણને ‘ખુશીથી’ દાન આપવા ગોત્સાહિત કરે.

જ. દાન એટલે વાવણી

કૃપણ કર્તિથવાસીઓને પાઉલ બરોબર ઓળખતા હતા. જ્યારે તેમણે લખ્યું કે ‘જે કૃપણતાથી વાવે છે તે લાણશે પણ કૃપણતાથી જ (કલમ ૮) ત્યારે તેમના મનમાં તે લોકો હતા તે સ્પષ્ટ છે જ છે. બેદૂતોના આ રૂઢિપ્રોગ દ્વારા પાઉલ એક વિચાર-આદર્શને પ્રસ્તુત કરે છે. જેનું કલમ ૮-૧૦માં તે વિવરણ કરવાના છે. વાવણી અને લાણણીમાં ઈશ્વરની છૂટા હાથની ઉદારતા દેખાય છે તેવો ગર્ભિતાર્થ આ રૂઢિપ્રોગમાં છે. જે ઋતુ અને અન્ય પરિબળો અનુકૂળ હોય તો બેદૂત વાવેલા પ્રત્યેક બીમાંથી ત્રીસગણો, સાઈઠગણો અને ક્યારેક તો સોગણો પાક પણ મેળવી શકે. ૪૩ આથી, ‘જે ઉદારતાપૂર્વક વાવે છે તે લાણશે પણ ઉદારતાપૂર્વક જ’ (કલમ ૮).

પાઉલ બોધ આપે છે કે આવા પાક દ્વારા તેમની પાસે ‘જ્યારે જોઈએ ત્યારે જરૂરથી પણ વધારે હોય’ અને તે લોકો ‘દરેક સારા કામમાં વૃદ્ધિ કરતા રહે (કલમ ૮). જેમ પાક આપનાર ઈશ્વર વાવનારને આવનારી ઋતુ માટે બી પૂરા પાડે તેટલો પૂરતો પાક, તેનો રોજનો રોટલો અને તેનાથીય અનેકગણું આપે છે. તેમ ફળદાયી જોગવાઈ કરનાર ઈશ્વર ઉદાર દાતાના જરૂરિયાત પૂરતું મળી રહે તેવા આશિષ આપશે, એટલું જ નહિ ‘તેના પરિશ્રમયુક્ત કાર્યના ફળમાં વધારો કરશે અથવા’ RSV આવૃત્તિ પ્રમાણે કાર્ય કરવા માટે ‘તેની સંપત્તિમાં અનેકગણી વૃદ્ધિ કરશે.’ (કલમ ૧૦). ઈશ્વર દાતાને તેની જરૂર મુજબનું તો આપે છે. એટલું જ નહિ તે બીજાઓને સહાય કરી શકે તે માટે તેનાથી ય વધારે આપે છે. આવો માણસ ગીતશાસ્ત્રના ૧૧૨માં ગીતની નવમી કલમમાં વર્ણવાયો છે. તેવી વ્યક્તિ આશીર્વાદિત છે. જે ‘ગરીબજનોને ખુલ્લેછાયે દાન આપે છે.’ (સંદર્ભ કલમ ૮). આવી વ્યક્તિને અસંખ્ય, ન્યાયીવંશજોનું, સમૃદ્ધિનું જીવનના સ્પષ્ટ માર્ગદર્શનનું અને ઉત્સાહનું કૃપાદાન મળ્યું હોય છે. જે કલમ તેમણે ટંકી છે તે જ નહિ પણ આખું ગીતશાસ્ત્ર આ પ્રેરિતના મનમાં હતું. અને જો ત્યારે કર્તિથવાસીઓએ કે આજે આપશે, ગીત

૪૩. માર્ક ૪:૨૦.

૧૧૨ના આદર્શ પ્રમાણે જીવન જીવતા હોત તો આ પત્રનો આ આખોય વિભાગ અનાવશ્યક હોત.

ક. દાનનાં પરિણામો

ઉદાર દાનનાં ગ્રાસ પરિણામો કલમ ૧૦-૧૫માં જોઈ શકાય. ઉદારદાતાના 'ન્યાયીપણા' ના ફળમાં 'વધારો થશે' (કલમ ૧૦). ઈશ્વર સતત આવી વ્યક્તિને ઉદારતાની તક તથા તે માટેની સાધન સંપત્તિના આશિષ આપ્યા જ કરશે. હેરિસ કરે છે તેમ, 'જેમ વધુ દાન તેમ વધુ સમૃદ્ધિ. જેમ વધુ સમૃદ્ધિ તેમ દાન આપવા માટેની વધુ સાધન સંપત્તિ.'

તાજેતરમાં એક 'સમૃદ્ધિનો સિદ્ધાંત' ઉભો થયો છે જે એવો બોધ આપે છે કે જે લોકો પ્રિસ્તી ધર્મસેવાને ઉદારતાથી સહાય કરશે તેમના પર ઈશ્વર સ્વાસ્થ્ય તથા સમૃદ્ધિના આશીર્વાદ વરસાવશે. જૂના કરારમાં તે સ્પષ્ટ છે કે સાધન સંપત્તિમાં વૃદ્ધિ ઈશ્વરના આશીર્વાદરૂપ ગણાવી. અયુબના છેલ્લા અધ્યાયમાં, ઈશ્વરે તેના આ સન્નિષ્ઠ સહન કરનારને, તેની યાતનાના પ્રારંભ પહેલાં જે હતી તેના કરતાં બમણી સમૃદ્ધિ આપી.^{૪૪} જોકે નવા કરારમાં આ સમૃદ્ધિ આધ્યાત્મિક સફળતા^{૪૫} અને પ્રિસ્તી ધર્મકુટબમાં સૌની કાળજીપૂર્વકની સહાય^{૪૬} તરીકે ઓળખાવાઈ છે. યોધાનાના ત્રીજા પત્રના બીજા અધ્યાયમાં ગ્રાર્થના છે કે તે પત્રવાચકોને સ્વાસ્થ્ય અને સફળતા પ્રાપ્ત થાય. બિન-પ્રિસ્તી સાહિત્યમાં આના જેવી જ ગ્રાર્થનાઓ જોવા મળે છે. એટલે આ ગ્રાર્થનાનો અર્થ એમ સમજવાનો કે એક પવિત્ર શુભ ઈશ્વર પરંપરાગત શબ્દોમાં વિશિષ્ટ રીતે વ્યક્ત થઈ છે. ઉદારદાતાને પાઉલ બદલામાં ઘનસમૃદ્ધિનું વચ્ચે નથી આપતા પણ જે 'જરૂરથી પણ વધારે' હોય અને જે 'દરેક સારા કામમાં' વૃદ્ધિ કરનારું હોય તે આપવાનું વચ્ચે આપે છે. (કલમ C).

બીજું, પાઉલને નિભિતરૂપ બનાવીને તેમણે કરેલા દાન માટે 'લોકો ઈશ્વરનો આભાર માનશે.' (કલમ ૧૧). ભૂખ્યા સંતોની ભૂખ શમતા જ તેમના અંતઃકરણો અને વાણી 'ઈશ્વર પ્રત્યેના આભારના પ્રવાહરૂપે પણ'

૪૪. અયૂબ ૪૨:૧૦-૧૭.

૪૫. એફેસીઓને પત્ર ૧:૭-૮, કલોસીઓને પત્ર ૨૩:૨.

૪૬. ગલાતીઓને પત્ર ૬:૧૦.

તિતસે આપેલા કરીંથના સમાચાર : ફાળો

ઇશ્વકાશો (કલમ ૧૨). દાતાઓ અને તેમના પ્રેરક પાઉલ દ્વારા અનેક લોકો ‘ઈશ્વરની સુતિ કરશે.’ (કલમ ૧૩). જ્યારે આપણે દાન ન કરવાનો વિકલ્પ પસંદ કરીએ છીએ ત્યારે માનવ જરૂરિયાતો પૂરા પાડવાના આપણા વિશેખાધિકારને છોડી દેવાનો અને ઈશ્વરના મહિમાને વધારવાના આપણા ગૌરવના અસ્વીકારનો વિકલ્પ પસંદ કરીએ છીએ.

ઈશ્વર તેની ધૂટા હાથની કૃપાદ્વારા અને નહિ કે દાન જેવા શુભકાર્યો દ્વારા આપણને બચાવે છે તે સત્યથી પાઉલ ચહિત થતા નથી તેથી મહત્વનું છે. આમ, દાન પ્રિસ્તના શુભસંદેશ (સુવાત્તા)ના સ્વીકારનો ‘પુરાવો’ છે (કલમ ૧૩). આવી ભલાઈ આપણી મુક્તિ માટેની બહાલી છે પણ તેનો આધાર નહિ.

ગ્રીજું, આવી વ્યવહારું ભલાઈ દાન આપનાર અને સ્વીકારનાર વચ્ચે સ્નેહ અને પ્રાર્થનાનો ભંબંધ સર્જશી. હદ્ય તથા સંસ્કારને કારણે અલગ પડ્યા હોવા છતાંય તેઓ હવે સંગતનો આનંદ માણે છે અને તેનો દશ્ય પુરાવો છે અપાયેલું અને સ્વીકારાયેલું દાન (કલમ ૧૪). દાન સ્વીકારનારાઓને ભાન થાય છે કે દાતાની ઉદારતામાં, તેમનામાં કાર્ય કરતી ઈશ્વરની કૃપા પણ પારખી શકાય (કલમ ૧૪). દાન આપનાર તથા સ્વીકારનાર બંને જાણશે કે પ્રિસ્તમાં મૂર્તિમંત બનેલી ઈશ્વરની કૃપાએ ઉદારતા, આભાર અને સહકારની (સંગતની) પરસ્પર સંકળાયેલી ભાવનાનો પ્રારંભ કર્યો છે. એટલે જ પાઉલ કહે છે ‘ઈશ્વરના અવર્જનીય કૃપાદાન માટે આભાર’ (કલમ ૧૫). તેના પુત્રે, ઈસુ પ્રિસ્તે આ બધું શરૂ કર્યું છે.

જ્યારે આ પ્રેરિત ઘનના દાનમાં ઉદારતાની વાત કરે છે ત્યારે તેમનો તે સિદ્ધાંત આપણે ઈશ્વરે આપણને આપેલા બધા જ કૃપાદાનોના ઉપયોગમાં પ્રાંમાણભૂત રીતે લાગુ પાડીએ. આપણા મિત્રો સાથેની શુભચર્ચા પછી, તેમની સહાયથી આપણને ઈશ્વરદ્વારા મળેલા કૃપાદાનોની ખાતરી કર્યા પછી આપણે સત્તવે જ તે કૃપાદાનોનો ઉદારતાપૂર્વક, ખુશીથી ઉપયોગ કરવા પ્રયત્ન કરીશું. આપણને બચાવનારી કૃપાની કૃતજ્ઞતા વ્યક્ત કરવા આપણે આમ કરીશું. આપણને ચોક્કસ અનુભવ થશે કે પાક આપુનારો સંનિષ્ઠ ગ્રભુ આપણને ધાર્યા કરતાંય વધુ સમૃદ્ધ કરશે.

IV પાઉલની કરિંથની ત્રીજી મુલાકાત (૧૦:૧ - ૧૩:૧૪)

૧૦:૧-૧૧:૧૫

૧૪. ટીકા સામે બચાવ

કરિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રના આ વિભાગમાં પાઉલ નવા ઘર્મસેવકો અને કરિંથની મંડળીમાં રહેલા તેમના સમર્થકોની આકરી ટીકાનો ઉત્તર આપે છે. જે કંઈક લખાયું છે તે પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પાઉલ, તેમની સેવા અને તેમના સિદ્ધાંતો પર મોટા પ્રમાણમાં આકમણ થયું હતું. તેમને પણે તો, તેમણે કરિંથવાસીઓ વચ્ચેની આ પ્રેરિતોની હાજરીને અત્યંત ગંભીરતાપૂર્વક અવલોકી હતી. કરિંથવાસીઓ સાથેના પાઉલના પ્રેરિત તરીકેના સંબંધો જ અત્યારે જોખમમાં હતા એમ કહેવું સહેજે વધારે પડતું નહોતું. પછી, પ્રિસ્તી સભાજનો તરીકેના તેમના ભવિષ્ય વિશે કંઈક કહેવા જેવું જ નહોતું.

૧. ટીકા : પાઉલનાં શસ્ત્રો સાંસારિક છે. (૧૦:૧-૭અ)

હવે હું પાઉલ પોતે પ્રિસ્તની નમ્રતા તથા કોમળતાની ખાતર તમારી આજ્ઞા કરું છું; હું તમારી પાસે હાજર હોઉં છું ત્યારે દીન છું, પણ દૂર હોઉં છું ત્યારે તમારી ભણી હિંમતવાન છું;^૨ કેટલાક અમને દુનિયાદારીની રીત પ્રમાણે વર્તનારા ધારે છે, તેઓની સામે જે નિશ્ચયતાથી હું હિંમત કરવાનું ધારું છું, તે (નિશ્ચયતા)થી હું હાજર થાઉં ત્યારે મારે હિંમતવાન થવું ન પડે, એવી વિનંતી હું તમને કરું છું.^૩ કેમ કે જોકે અમે દેહમાં ચાલીએ છીએ તોપણ અમે દેહ પ્રમાણે લડાઈ કરતા નથી,^૪ (કેમ કે અમારી લડાઈના હથિયાર સાંસારિક નથી, પણ દેવ(ની સહાય)થી કિલ્લાઓને તોડી પાડવાને તેઓ સમર્થ છે);^૫ અમે વિતંડાવાદોનો તથા દેવના જ્ઞાનની વિરુદ્ધ જે કંઈ માથું

દીકા સામે બચાવ

ઉંચકે છે તેને તોડી પાડીએ છીએ, અને દરેક વિચારને વશ કરીને પ્રિસ્તાની આધીનતામાં લાવીએ છીએ; ^૫ અને જ્યારે તમારું આશાપાલન સંપૂર્ણ થશે, ત્યારે સર્વ આશાલંગનો બદલો વાળવાને અમે તૈયાર છીએ. ^૬ તમે કેવળ બહારનો દેખાવ જુઓ છો. હું પ્રિસ્તાનો છું એવો જો કોઈને પોતાને વિષે ભરોસો હોય તો તેણે ફરીથી એવો પોતાના મનમાં વિચાર કરવો કે, જેમ તે પોતે પ્રિસ્તાનો છે તેમ અમે પણ પ્રિસ્તાના છીએ.

કરિંથવાસીઓ અથવા તેમનું એકાદુ જૂથ યહુદિયાથી આવેલા આ પ્રભાવક ધર્મસેવકોને વશ થયું હતું. તેમની સેવાના કેન્દ્રમાં સત્તા અને પ્રતિષ્ઠા હતા. તેઓ ભલામણપત્રો લઈને આવ્યા હતા. (૩:૧) અને તેમના દાવાઓને વાજબી ઠેરવવા ભાવોન્માદી અને દશ્યમાન અનુભવોનો નિર્દેશ કરતા હતા. (૫:૧૩, ૨:૧). કરિંથ સુધી આવવા માટે જે અંતર કાપીને તેમણે પ્રવાસ કર્યો તેનો તે ગર્વ લેતા હતા. (૧૦:૧૩-૧૮).

આ નવાગંતુકો અને તેમના કરિંથવાસી મિત્રો પાઉલનો તિરસ્કાર કરતા હતા તે વાત પાછળના અધ્યાયોમાં સંણંગ તેમણે સ્વબચ્યાવ કર્યો તે પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. આ દસમાં અધ્યાયમાં પ્રમુખવાંધો એ છે કે જ્યારે તે દૂર હોય છે ત્યારે જ તે, તેમના પત્રો દ્વારા અધિકાર વ્યક્ત કરે છે. જ્યારે હાજર હોય છે ત્યારે ‘દીન’ (કલમ ૧) બની જાય છે જે ગુણનું તેમને મન કર્યું મૂલ્ય નથી. તેમને મન પાઉલ હુન્યવી દ્રષ્ટિએ કામ કરનાર ધર્મસેવક હતા. (કલમ ૨ અને ૩). તે જે કંઈ કરતા હતા તેમાં ‘હિદ્ય શક્તિ’ની ઉલ્લાસ વરતાતી હતી. (કલમ ૪).

સંભવ છે કે પાઉલ અંગેનો તેમનો આ ઘ્યાલ, પાઉલે પોતે જાડી જોઈને પોતાની જાતે જે રીતે પ્રસ્તુત કરી તે પરથી જ સીધો બંધાયો હોય. ‘પ્રિસ્તાની નપ્રતા અને સૌભ્યતા’ના તેમણે કરેલા સંપૂર્ણ અનુકરણને કારણે તે ‘દીન’ હતા. ‘થાકેલાઓ અને ભારથી કચડાયેલાઓ’ને^૧ આપેલા તેમના પ્રસિદ્ધ નિમંત્રણમાં આ બંને ગુણો પ્રત્યે ઈસુએ સ્પષ્ટ નિર્દેશ કર્યો છે. તે ‘સાંસારિક’ હતા તેનો અર્થ કદાચ એમ થાય કે સામાન્ય માણસ કરતાં વધુ દેખાવાનો દંબ પાઉલે નહોતો કર્યો. જે દેખી શકાય અથવા

૧. માથી ૧૧:૨૮.

સાંભળી શકાય (સંદર્ભ ૧૨:૬) તે સિવાય કશાનું પાઉલને મૂલ્ય નહોતું. જે શુભસંદેશ (સુવાર્તા)નો તે પ્રચાર કરતા હતા તેમાં જ તેમની 'શક્તિ'નો અનુભવ કરવાનો હતો, તેમનામાં નહિ ખરેખર સ્વંય તો તે શૂન્યવત્ત - નજીવા હતા, કંઈ જ નહોતા, સાવ નીરસ હતા. આ નવા ધર્મસેવકો, બહારથી જોકે, પોતાને શક્તિશાળી તથા અસામાન્ય દેખાડતા હતા. સમગ્ર ઈતિહાસમાં આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે અનેક ધર્મસેવકોએ તેમની કહેવાતી શક્તિઓથી અને પોતાના સામાન્ય સમજ બહારના ગુણોથી લોકો પર પ્રભાવ પાડવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. ઈશ્વરના શબ્દમાં જ ઈશ્વરની શક્તિ રહેલી છે. તેવું જોવા, જાણવા નિષ્ફળ ગયેલા પ્રિસ્ટીઓ, મંડળીઓ જ અલૌકિક શક્તિ ધરાવનાર અથવા ધરાવતા હોવાનો દાવો કરનાર ધર્મસેવકો સામે ટકી ન શકતા. પાઉલની વિનાની અને તેમની સામાન્ય માનવતાનો તિરસ્કાર કરીને તેમના ટીકાકારોએ તેજ પ્રગટ કર્યું કે ખરેખર તો તેઓ જ તેમની સમજશામાં સાંસારિક હતા, પાઉલ નહિ. અને એટલે જ તેમનામાં ઈશ્વરની સાચી શક્તિની ઉણ્ણપ હતી. વળી, બહારથી સાવ અભેદ, સબળપણે સુરક્ષિત ગઢના માલિક સાથે પાઉલ જેને સરખાવે છે તે ઈશ્વર સામેના માનવ વિલ્ખવની શક્તિનું અવમૂલ્યન આંકવામાં કર્તિથવાસીઓ (અથવા તેમાંના કેટલાક) ગંભીર ભૂલ કરતા હતા. કર્તિથમાં ભલે તે તિરસ્કૃત થતા હોય છતાંય પાઉલનાં શસ્ત્રો 'સાંસારિક' તો નહોતાં જ પરંતુ તે 'ગઢને તોડી પાડવાની દિવ્યશક્તિ ધરાવતા હતા' (કલમ ૪) અને 'સંઘળા વાદવિવાદ તથા ઈશ્વરના જ્ઞાનની સામે જે કંઈ માથું ઊંચકે છે તેને' (કલમ ૫) તોડી પાડવાની દિવ્યશક્તિ ધરાવતા હતા. અંગત રીતે પાઉલની ધર્મસેવા પ્રભાવક નહોતી પણ તેનામાં 'એકેએક મતને વશ કરીને તેને પ્રિસ્ટને આધીન બનાવવાનું' (કલમ ૫) સામર્થ્ય હતું. માનવમનમાં રહેલાં અવિશ્વાસ અને અભિમાનની કિલ્લેબંધી કરી રહેલા બળના તેમજો કરેલા તેમના વાસ્તવિક અંદાજથી પાઉલને આપણે સુપેરે સમજી શકીએ છીએ. આ અભિમાની, કિલ્લેબંધ વિદ્રોહને - ઈશ્વરની ઉપર માણસને મૂકી દેતા વિદ્રોહને - માત્ર સાચા શસ્ત્રો જ કચડી શકશે, જીતી શકશે. અને તે સાચાં શસ્ત્રો છે શુભસંદેશના (સુવાર્તા)ના શબ્દો.

પાઉલની જેમ આપણે પણ ઈસુપ્રિસ્ટની ઈશ્વરપુત્ર તરીકેની, પાપીઓને બચાવવા વધસ્તંભે જડનાર તરીકેની, પ્રભુ તરીકેની અને

ન્યાયાધીશ તરીકેની ઘોખણા કરવાની જ છે કે જેથી ‘ભિસ્તને’ આજાંકિત બનવા શ્રોતાનો ‘એક એક મત’ જીતાઈ જાય. એમ કંઈ શકાય કે જે ઉપદેશ - ભલે પછી તે જૂના કરારનો હોય કે નવા કરારનો હોય, તે બાઈબલ અંગેનો હોય કે કોઈપણ વિષય સંબંધી હોય પણ જો તે પ્રત્યેક પ્રસંગે ભિસ્તના પ્રભુત્વ અને તેમની તારાણાહાર શક્તિ અંગેના દાવાઓને સ્પષ્ટમાં સ્પષ્ટપણે કેન્દ્રસ્થ કરતો નથી તો તે તેના અતિશય નિર્ણયિક મુદ્દાની ક્ષણે નિર્ણય જાય છે. માત્ર, આ શુભસંદેશ (સુવાત્તી) જ ‘ઈશ્વરના જ્ઞાનની સામે જે કંઈ માથું ઉંચકે છે’ તેને એટલે કે વિદ્રોહી અવિશ્વાસીને ભિસ્તને આધીન’ બનાવી શકે. પાઉલની દીનતા કે જેને તે ‘ભિસ્તની વિનાનતા અને સૌભ્યતા’ (કલમ ૧) કહે છે અને જેને કર્તિથવાસીઓ તિરસ્કારે છે તે દશાવે છે કે તે ખુદ એવા માણસ હતા કે જેમનો એકેએક મત વશ થઈ ભિસ્તને આધીન બન્યો હતો. જેની તે ઘોખણા કરતા હતા તેનું તે જીવંત મૂર્તિસ્વરૂપ હતા.

૨. પાઉલ પ્રેરિત તરીકેનો અધિકાર (૧૦:૭બ્દ-૧૧)

હું ભિસ્તનો છું એવો જો કોઈને પોતાને વિષે ભરોસો હોય તો તેણે ફરીથી એવો પોતાના મનમાં વિચાર કરવો કે, જેમ તે પોતે ભિસ્તનો છે તેમ અમે પણ ભિસ્તના છીએ. ^૮ કેમ કે જે અવિકાર પ્રભુએ તમારા નાશને અર્થે નહિ, પણ તમારી ઉન્નતિ કરવાને અર્થે અમને આપ્યો, તે વિષે જો હું કંઈક અવિક અભિમાન કરું, તોપણ હું શરમાઉં નહિ. ^૯ હું તમને પત્રો દ્વારા ડરાવનાર જેવો ન દીસું, એ હેતુથી (હું આ લખ્યું છું). ^{૧૦} કેમ કે તેઓ કહે છે કે, તેના પત્રો વજનદાર તથા સબળ છે; પણ તે પોતે શરીરે નબળો, ને તેનું બોલવું દમ વગરનું છે. ^{૧૧} એવું બોલનારે સમજતું જોઈએ કે, અમે દૂર હોવા છતાં પત્રોમાં લખેલી બાબતથી જેવા દેખાઈએ છીએ તેવા જ, હાજર થઈશું ત્યારે, કામથી પણ દેખાઈશું.

કર્તિથમાંના પાઉલના ટીકાકારોને મન ધર્મસેવા પદ્ધતિની અંગત બાબતો અતિ મહત્વની હતી. વ્યક્તિ દૂર રહીને પત્ર લખે છે ત્યારે તે કેવી છે? જ્યારે તે તેમની વચ્ચે જાતે હાજર હોય ત્યારે તે કેવી છે? તેમની આંખોમાં પાઉલની સ્થિતિ ગમે તે પરિસ્થિતિમાં નિરાશાજનક હતી. તેમને તેમના

પત્રો ‘ડરાવતા હોય તેવા’ (કલમ ૮) લાગ્યા. તેમણે વિચાર્યુ કે તે તેમને ઘમકાવવા માગે છે. પણ તે તેમની સામે હોય છે ત્યારે ‘દીન’ બની જાય છે (કલમ ૧). આ તેનાથી અતિશય ઊલટી સ્થિતિ જે હતી. તેમને મન આ સ્થિતિ નિરાશા પ્રેરે તેવી હતી. ‘ભસે પણ કરે નહિ’ તેવા રક્ષક ફૂતરાઓ જેવા તે તેમને લાગતા હતા.

અત્ર કે અન્યત્ર, પાઉલની ધર્મસેવાની સાબિતી સભાજનોમાં પડતી તેની અસરમાં હતી નહિ કે તેમના પ્રભાવમાં. જાણે કે તે લોકો ખરેખર તેમનો વંચાતો પત્ર સાંભળી રહ્યા હોય તેમ, તેમણે કર્ણિથવાસીઓને ‘સ્પષ્ટ હકીકતો જોવાનું (કલમ ૭અ) નિમંત્રણ આપ્યું. એટલે કે કર્ણિથમાંના જ્ઞિસ્તી મંડળીને જોવાનું નિમંત્રણ આપ્યું. પાઉલ જે જ્ઞિસ્તી વિશ્વાસીઓ તૈયાર કર્યા હતા તે જ જે ‘શસ્ત્રો’થી તે લડતા હતા તે ‘દિવ્યશક્તિ’ (સંદર્ભ, કલમ ૪) ધરાવે છે તેનો સમર્થ પુરાવો છે.

ખાસ કરીને, કોઈ અનામી વ્યક્તિને ‘વિશ્વાસ’ (વધુ પડતો વિશ્વાસ) છે કે પોતે જ્ઞિસ્તનો સેવક છે (કલમ ૭). એટલે કે તે જ્ઞિસ્તી ધર્મસેવક છે. કદાચ, આ વ્યક્તિ જ - કદાચ તે નવો આવેલો ધર્મસેવક નહોતો પણ કર્ણિથવાસી જ હતો - પાઉલનો અગ્રણી ટીકાકાર હતો. તેણે ‘ફરી તે પણ વિચારવું જોઈએ’ (કલમ ૭) કે પાઉલ પણ ધર્મસેવક છે. જે મંડળીમાં તે બેસે છે તે જ મંડળી તેનો પુરાવો છે !

પાઉલ અને તેમના આ અનામી સ્પર્ધક વચ્ચે સીધી, સામસામેની તુલના અશક્ય છે. દમસ્ક્સના માર્ગ પર મહિમાવંત ઈસુ દ્વારા તેમને સોંપાયેલા વિશ્િષ્ટ કાર્યમાંથી તે સાબિત થઈ શકે નહિ.^૨ ત્યાં પ્રભુએ પાઉલને કર્ણિથ જેવી મંડળીઓની ‘ઉન્નતિ કરવા’ અધિકાર આપ્યો હતો’ (કલમ ૮). જેઓ તેમની વ્યક્તિગત કે શૈલીગત કસોટી કરવા માગતા હતા તેમને ઉત્તર આપતા પાઉલ સજીવન થયેલા પ્રભુએ જે અતિધારિક અને અદ્વિતીય કાર્ય તેમને સોંપ્યુ હતું તેનો ફરી નિર્દેશ કરે છે અને બિનયહૂદી વિશ્વાસીઓના સભાજનોના રહેલા અસ્તિત્વના વાસ્ત્વિક પુરાવાનો પણ. પાઉલના શબ્દો - જે અધિકાર તમને પાડવા માટે નહિ પણ તમારી ઉન્નતિ કરવા પ્રભુએ અમને આપ્યો છે તે અધિકાર વિશે હું

૨. ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧૧-૧૫, પ્રે.કૃ. ૨૨:૨૧, ૨૫:૧૭-૧૮.

ટીકા સામે બચાવ

જો કઈ વધુ પડતા ગર્વવચન ઉચ્ચારતો હોઉં તો તેમાં મારે શરમાવા જેવું કંઈ નથી (કલમ ૮). તે શબ્દો તેમની ધર્મસેવા વિસુદ્ધ પોતાની સેવાને વધારવાનો પ્રયત્ન કરતા તેમના ટીકાકારોની વાણીનો જ - શબ્દોનો જ કદાચ પડધો પાડે છે. પાઉલ માત્ર એટલું જ કહે છે કે પોતાની ધર્મસેવામાં પોતે જે કંઈ કરે છે તેનો આધાર દમસ્ક્સ માર્ગ પર મળેલો આદેશ છે અને તેનાથી તે શરમાતા નથી. અનામી હરીકે પાઉલની સખત ટીકા કરી છે જે હવે આ પત્રમાં ટાંકવામાં આવી છે. ‘તે લોકો કહે છે’ નો અર્થ ‘તે કહે છે’ એમ માની શકાય. અને પાઉલના ટીકાકારના આ શબ્દો છે તેવું માન્યું પણ છે.^૩ આ ટીકાકાર કહે છે કે પાઉલના ‘પત્રો તો વજનદાર અને પ્રભાવક હોય છે પણ તે જાતે હાજર હોય છે ત્યારે તેનો કશો પ્રભાવ પડતો નથી અને તેની વાણી દમ વગરની હોય છે.’ (કલમ ૧૦). આ મુદ્દા અંગે પાઉલે કરિથવાસીઓને ત્રણ પત્રો લખ્યા હતા અને આ ચોથો છે. ફરિયાદ એ છે કે પત્રો પરથી તો એમ દેખાય છે કે તે જે જેવા છે તેવા જ તે તેમાં ઉપસે છે - વજનદાર અને પ્રભાવક. પણ તે તેવા નથી, પરિસ્થિતિ તેનાથી ઉલટી છે. જ્યારે તે આવે છે ત્યારે તો ઉલટી જ પરિસ્થિતિ સર્જય છે. દેખાવે તેમનો ‘કશો પ્રભાવ પડતો નથી અને તેમની વાણીની તો દયા જ ખાવી રહી.’

આનો ઊંડો વિચાર કરતાં એમ લાગે છે આ ટીકા પાઉલના શારીરિક દેખાવ અને તેમની ‘વાણી’ કે અવાજ સંબંધી છે. સંજોગોવસાત પાઉલના કદ વિશે આપણને મળતી માહિતી તે આપણા સમયથી ઘણા દૂરના સમયની છે અને તેની વિશ્વસનીયતા પણ અચોક્કસ છે.^૪ પાઉલ કદાચ રૂઆબદાર અને પ્રભાવી ન પણ હોય અને ખૂબ બડાશ હંકાતા આજના વક્તાઓની જેમ તેમનામાં પ્રબળ ધંધાદારીપણાનો અભાવ પણ હોય. કદાચ કોઈ અક્ષમતા કે ખોડથી તે કદાચ પીડાતા પણ હોય (અહીં મનમાં ‘દહમાં ડંખતો’ કાંટો’ રહે છે ? (૧૨:૭-૮)^૫. ગમે તેનો ઉલ્લેખ થતો

૩. જુઓ બેરેટ.

૪. ‘Acts of Paul and Thecla’ (બીજું સર્દી પ્રમાણે) પાઉલ ટીગણા હતા, તેમને માથે તાલ હતી, લેણા પગ વળેલા હતા.

૫. સંદર્ભ, ગલાતીઓને પત્ર ૪:૧૩-૧૪ જેમાં ઉલ્લેખ છે કે પાઉલની અવ્યક્ત શારીરિક ખામીઓ પ્રતે ગલાતીયાવાસીઓએ તિરસ્કાર દર્શાવ્યો નહોતો.

હોય પણ તેમને બોજારુપ બનવાને બદલે પોતાના પગ પર ઊભા રહેવાના પાઉલના દઢસંકટ્ય (૧૧:૭-૧૧)ની સાથે સાથે આને પણ તેમની પ્રેરિત તરીકેની સંચાઈ સામેનો ભયંકર વિરોધ પાઉલના ટીકાકારોએ એક સાથે કરે જ રાખ્યો. ગ્રીક લોકો શારીરિક સૌંદર્ય અને આરામની પ્રશંસા કરતા હતા અને અપૂર્ણતા (કુરુપતા) અને શારીરિક શ્રમને તિરસ્કારતા હતા. ગ્રીક મૂલ્યોની દ્રષ્ટિએ તંબૂ બનાવનાર પાઉલની વાણીમાં દમ નહોતો ને દેખાવ પ્રભાવી નહોતો. તેમની પ્રશંસા કરવા જેવું કશું જ તેમની પાસે નહોતું. પોતાના નબળા દેખાવ અને નબળા અવાજને કારણે, પ્રસ્તિક વક્તા બનતાં પહેલાં જુવાન તેમોસ્થેનિયસની એથેન્સમાં મશકરી થતી હતી. શારીરિક અને વ્યાખ્યિક કસરતોના લાંબા તથા કઠોર ઉપકમ દ્વારા તેને પોતાની આ ખામીઓ સુધારવી પડી હતી.^૬ મોંમાં લખોરીઓ રાખી લાંબું વ્યાખ્યાન બોલી બોલીને તેણે પોતાના તોતડા અને અશુદ્ધ ઉચ્ચારો સુધાર્યો અને એકીશ્વાસે લાંબું પ્રવચન બોલતાં બોલતાં થોળાવ પર દોડી કે ચાલી તેણે તેનો અવાજ સબળ કર્યો.^૭ આ ઉપરથી, ગ્રીક લોકોમાં શારીરિક દેખાવ અને જાહેર પ્રવચન કેટલી ગંભીરતાથી જોવાતાં હતાં તેનો ખ્યાલ આવે છે. ગ્રીક આંખોને મન પાઉલ ઉત્તરતા હતા.

છતાંય પાઉલ પ્રત્યુત્તર આપતાં કહે છે કે આ વ્યક્તિએ સાચી પરિસ્થિતિનું મનન કરવું જોઈએ. વાસ્તવમાં તો પાઉલની ધર્મસેવા તે જ્યાં હોય ત્યાં સરખી જ હતી - તે 'ગેરધાજર' હોય તો પત્રો દ્વારા કે 'હાજર હોય' તો પોતાની જાત દ્વારા (કલમ ૧૧). તે 'તેમના પત્ર'માં જે કહે છે તે જ તે જ્યારે તેમની વચ્ચે હશે ત્યારે 'કરી દેખાડશે.'

૩. ધર્મસેવાની તુલના (૧૦:૧૨-૧૮)

^{૧૨} જેઓ પોતાનાં વખાજા કરે છે, તેઓમાંના કેટલાએકની સાથે અમે પોતાની ગણના કરવાને અથવા પોતાને સરખાવવાને છાતી ચલાવતાં નથી; પણ તેઓ, માંહોમાંછે પોતાને એકબીજાથી માપીને તથા પોતાને એકબીજાની સાથે સરખાવીને, બુદ્ધિ વગરના છે. ^{૧૩} પણ

૬. જુઓ પ્લુટાર્સ કૃત 'The Age of Alexander' (પેન્ગવિન, ૧૯૭૩) પૃ. ૧૮૮-૧૯૩.

૭. એજન પૃ. ૧૯૭.

ટીકા સામે બચાવ

અમે હદ ઉપરાંત અભિમાન નહિ કરીશું, પણ જે હદ દેવે અમને ઠરાવી આપી છે, જે તમારા સુધી પણ પહોંચે છે, તે પ્રમાણે (અભિમાન) કરીશું. ^{૧૪} કેમ કે જાણે કે અમે તમારા સુધી પહોંચ્યા ન હોઈએ, એમ અમે પોતાને હદ બહાર લંબાવતા નથી. કેમ કે અમે પ્રથમ જ્ઞિતની સુવાત્તા પ્રગટ કરતા તમારા સુધી આવ્યા; ^{૧૫} અમે પોતાની હદમા (રહીને) તમારે આશરે એવા પુષ્ટ વધીશું ^{૧૬} કે, તમારા પેલી ગમના પ્રાંતોમાં પણ અમે સુવાત્તા પ્રગટ કરીશું, અને બીજાની હદમાં તૈયાર થયેલા ક્ષેત્ર વિષે અભિમાન નહિ કરીએ. ^{૧૭} પણ જે કોઈ અભિમાન કરે છે તે પ્રલુભમાં અભિમાન કરે. ^{૧૮} કેમ કે જે પોતાનાં વખાણ કરે છે તે નહિ, પણ જેના વખાણ પ્રલુભ કરે છે તે માન્ય થાય છે.

પાઉલ હવે પોતાના કર્તિંથવાસી ટીકાકારથી ખસીને પોતાના જૂથમાં અંદર અંદર સરખામણી કરતા અને તેમના જૂથ તથા પાઉલની વચ્ચે સરખામણી કરતા નવા આવેલા મેઘિતોની વાત કરે છે. તે લોકો કર્તિંથ આવવા માટે પ્રવાસમાં તેમજો કાપેલા અંતરોની મોટી મોટી વાતો કરતા હતા અને ખાસ તો તે હકીકત પર ભાર મૂકતા હતા કે પાઉલ કરતા તે વધુ દૂરથી આવ્યા છે. તે પેલેસ્ટાઇનથી (દેખીતી રીતે) પ્રવાસ કરીને આવ્યા હતા. જ્યારે પાઉલ તો છેલ્લાં સાતેક વર્ષોથી અશ્વાન સમુદ્ર પાસેના જ વિસ્તારમાં હતા.

પાઉલનો પ્રતિનિધિત્વ બે પ્રકારનો છે. તો પ્રથમ, તે એક દસકા પહેલાં યરુશાલેમમાં થયેલા ધર્મસેવા અંગેના કરારનો ઉલ્લેખ કરે છે. તે કરારમાં એવી સમજૂતી થઈ હતી કે યાકોબ, પિતર અને યોધાને યહૃદ્દીઓ વચ્ચે શુભસંદેશ (સુવાત્તા)નો પ્રચાર કરવો અને પાઉલ તથા બાન્નિબાસે બિનયહૃદીઓ વચ્ચે તેનો પ્રચાર કરવો. આ કરાર ધર્મસેવાના બંને સાહસો વચ્ચે ‘ઈશ્વરે બાંધી આપેલી મર્યાદાઓ’ (કલમ ૧૩) નક્કી કરી આપે છે. ‘મર્યાદા’ (કલમ ૧૩, ૧૫) અને ‘ક્ષેત્ર’ (કલમ ૧૫) તરીકે દર્શાવેલ મૂળ ગ્રીક શબ્દ ‘નેનાન’ મૂળ તો ત્યાંથી પસાર થતા રોમન અધિકારીઓ માટે, જાહેર વાહન તરીકે ગંધેડા અને ગાડાંની સ્થાનિક કોમોએ કરવી પડતી જોગવાઈનાં ચોક્કસ ક્ષેત્રોના અર્થમાં વપરાતો હતો. ^{૧૯} જ્ઞિતના શુભસંદેશ

૮. ગલાતીઓને પત્ર ૨:૭-૮.

(સુવાતી) સાથે પાઉલ 'બિનયધૂદી પ્રિસ્તીઓ' સુધી જ આવ્યા છે. (કલમ ૧૪). સભામાં નક્કી થયા પ્રમાણે 'ઈશ્વરે બાંધી આપેલી મર્યાદા' પૂરતો જ તે 'ગર્વ લે છે.' (કલમ ૧૩). ધૂદૂદીઓ તરીકે (૧૧:૨૨) આ લોકો 'તેમના ગર્વને હદ બહાર લંબાવે છે' (કલમ ૧૪) અને બીજાની 'કૈત્રમર્યાદામાં' ધૂસીને 'બીજાએ કરેલા કાર્યનું જ', - એટલે કે પાઉલે બિનયધૂદીઓ વચ્ચે કરેલા કાર્યનું જ 'શ્રેય લે છે.' (કલમ ૧૫). સીમા - મર્યાદા બાંધવા અંગેના આધુનિક ઔદ્ઘોષિક વિવાદના કેટલાંક લક્ષણો આ સંદર્ભમાં છે. ભલે તે આખાબોલું લાગે પણ કહી શકાય કે પ્રવાસ કરીને કાપેલા અંતરની બડાશ મારતા આ લોકોએ તેમના - પાઉલના - જ કાર્યકૈત્રમાં ધૂસણખોરી કરી છે.

બીજું, આ આખીયે સરખામણી પાઉલને નિરર્થક લાગે છે. વાકછટા યુક્તિ પ્રયુક્તિ તરીકે સરખામણી કરવાનો ગ્રીક લોકોમાં વ્યાપક રિવાજ હતો.^{૧૦} ઈસુએ કહેલી દ્રષ્ટાંત કથામાં જકાતદાર સાથે ફરોશીએ કરેલી મોટાઈભરી સરખામણીમાં^{૧૧} આપણે ધૂદૂદીઓનું ઉદાહરણ જોઈએ છીએ. આ નવાગંતુકો 'હિબ્રૂઓ' (૧૧:૨૨) હોવાથી સંભવ છે કે ગ્રીક રિવાજ કરતાં ધૂદૂદી રિવાજમાંથી તેમની સરખામણી ઉદ્ભબવી હોય. જો કે, પાઉલે તેના કરેલાં ઉલ્લેખો (કલમ ૧૨) તેમના વાચકોની સમજ અનુસાર ગ્રીક પ્રકારોમાં જોવા મળે છે.

પાઉલનો મત એવો છે કે સરખામણી અથવા આત્મપ્રશંસાના ધોરણે ધર્મસેવાને પ્રમાણભૂત કરવી અથવા અમાન્ય જાહેર કરવી તે બંને વલણો નિરર્થક છે. 'પોતાની પ્રશંસા કરે છે તે નહિ પણ પ્રભુ જેની પ્રશંસા કરે છે તે જ માણસ સાચો છે. (કલમ ૧૮).

ભલામણ પત્રો, ભાવોન્માદી કૃપાદાનોને કારણે અથવા તો ધર્મસેવા માટે કરેલા પ્રવાસો^{૧૨}ને કારણે થતી વિનંતી તે આત્મપ્રશંસાના ઉદાહરણો છે. પાઉલે પ્રસ્થાપિત કરેલી કર્ણિથની મંડળીનું અસ્તિત્વ તે પાઉલનો, પ્રિસ્તો

૮. જુઓ, જી.એચ.આર. હોર્સલે કૃત 'New Documents Illustrating Early Christianity' (મેકવેરી યુનિ. પ્રેસ. ૧૯૮૧) પૃ. ૩૬-૪૫.

૧૦. સી.બી. ફોર્બ્સ કૃત 'Comperison, self-praise and Irany' ન્યુ ટેસ્ટામેન્ટ સ્ટીલ, ૨૨ (૧૯૮૮), પૃ. ૧-૩૦.

૧૧. લૂક ૧૮:૮-૧૪.

૧૨. કર્ણિથિઓને બીજો પત્ર ૩:૧-૩, ૫:૧૧-૧૩, ૧૦:૧૨-૧૮.

મોકલેલો ઓળખપત્ર છે. (૩:૧-૩). કરિંથવાસીઓ આત્મખોજ કરશે (સંદર્ભ કલમ ૭) તો પ્રભુએ પાઉલની ધર્મસેવાની કરેલી કદર-પ્રશંસા તે જોશે. નજર નાંખતાં જ્ઞાનાશ કે પાઉલ ‘ચિન્હો અને ચમત્કારો’ - પોતાની ધર્મસેવાને વાજબી હરાવવા જેનું તેમણે પણ નિર્વિવાદ પ્રદર્શન કર્યું હતું - નો બહુ ઓછો ઉલ્લેખ કરે છે તે પણ મહત્વનું છે. પાઉલને મન, તેમની ધર્મસેવાની સચ્ચાઈનું પ્રદર્શન તો તે હતું કે તેમણે ‘લોકોને સમજાવ્યા’ (ભિસ્તી વિશ્વાસ અપનાવવા) અને વિશ્વાસી સભાજનો, જીવંત ભલામણપત્ર’, અસ્તિત્વમાં આવ્યાં (૫:૧૧-૧૩). જે આધુનિક ધર્મસેવકો પોતાની સાચી ધર્મસેવાની સાબિતી અલોકિકતા અને અસામાન્યતામાં જોવાનો પ્રયત્ન કરે છે. તે પાઉલના વિરોધીઓને અનુસરે છે, પાઉલને નહિ.

૪. પાઉલનો પ્રત્યુત્તર - ‘મેં તમને ભિસ્તને સૌંપવાનું વચન આપ્યું હતું.’ (૧૧:૧-૪)

મારા થોડાધણા મૂર્ખપણાનું સહન કરો તો સારું; પણ તમે સહન તો કરો છો. ^૨ કેમ કે (આજે) એશરી ચિંતાથી હું તમારા વિષે ચિંતાતુર છું; કેમ કે એક પતિની સાથે મેં તમારો વિવાહ કર્યો છે કે, જેથી એક પવિત્ર કુમારિકા જેવા હું તમને ભિસ્તને સૌંપું. ^૩ પણ મને ભય લાગે છે, રખેને જેમ સર્વે પોતાના કપટથી હવાને ભુલાવી, તેમ ભિસ્તમાં જે નિખાલસપણું તથા પવિત્રતા છે તે (તજ્જને) તમારાં મન હરકોઈ રીતે બદલ થાય. ^૪ કેમ કે જે કોઈ આવીને જેને અમે પ્રગટ કર્યો નથી, એવા બીજી ઈસુને પ્રગટ કરે; અથવા જે તમે પામ્યા નહોતા, એવો જો તમે બીજો આત્મા પામો; અથવા જે (સુવાતિ)નો અંગીકાર તમે કર્યો નહોતો, એવી કોઈ બીજી સુવાતા તમે સ્વીકારો; તો તે સહન કરવામાં તમને શાબાશી ઘટે છે!

જે ભિસ્તે તમને પ્રેરિત બનાવ્યા તે ભિસ્તે આપેલા અધિકારની રૂએ પાઉલે કરિંથવાસીઓનું તેમના પ્રભુ સાથે ‘વાગદાન કર્યું હતું’ (કલમ ૨). આ અગાઉ તે પોતાની જીતને વિજેતા સેનાધિપતિના ગુલામ તરીકે (૨:૧૪), ‘ભિસ્તની સૌરભ’ તરીકે (૨:૧૫), ‘ભિસ્તના જેપિયા’ તરીકે (૩:૩) ‘ભિસ્તના એલચી’ તરીકે (૫:૨૦) અને ‘ગઢ જીતનાર તરીકે’ (૧૦:૪-૫) ઓળખાવે છે. હવે તે પોતાને લગ્ન ગોઠવી આપનાર - જેણે

છિસ્તને કર્તિથવાસીઓનો તેમની પ્રિયતમા તરીકે પરિચય કરાયો તેવા ‘લગ્ન ગોઠવનાર તરીકે’ ઓળખાવે છે. થનાર નવપતિના સુભિત્ર તરીકે નવપતિ આવીને લગ્ન પરિપૂર્ણ ન કરે ત્યાં સુધી તે થનાર નવવધૂની સંભાળ રાખે છે.

મંડળીનું, પ્રભુનું અને શુભસંદેશ (સુવાતી) પ્રચારકનું આ સંપૂર્ણરૂપક છે. મંડળી કન્યા છે, સત્વરે જ આવનાર વરરાજી તે સ્વર્ગીય પ્રભુ છે, અને શુભસંદેશ પ્રચારક નવવધૂની નિષ્ઠાથી કાળજી રાખનારો લગ્ન ગોઠવનારો છે. ‘જે ઈસુનો પ્રચાર કર્યો તેનાથી બીજા ઈસુ’માં (કલમ ૪) નવવધૂ રસ દાખવે છે અને સાચા ઈસુને બેવફા થવાનો પૂરેપૂરો ભય છે તે વાતે પાઉલ સાવધ બને છે. જેમ સર્પે ભોળવીને હવાને ઈશ્વરથી દૂર લઈ ગયો હતો^{૧૩} તેમ જ આ ખોટા શુભસંદેશ (સુવાતી)ના ઉપદેશકો થનાર નવવધૂને ‘છિસ્ત પ્રત્યેની તેમની દઢ અને પવિત્ર ભક્તિ’ (કલમ ૩)થી ચલિત થવા ભોળવે છે. સર્પની ‘ચતુરાઈ’ તેની સત્યાભાસી વાણીમાં હતી તો આ ઉપદેશકોની ‘ચતુરાઈ’ (કલમ ૩) તેમના વૈકલ્પિક પણ ખોટા શુભસંદેશમાં તથા તેમની પ્રભાવશાળી શક્તિમાં છે.^{૧૪} આ ફકરા પરથી તે સ્પષ્ટ થાય છે કે માત્ર સાચો શુભસંદેશ (સુવાતી) જ આપણને ઈશ્વર પાસે લઈ જાય છે અને છિસ્ત સાથેનો આપણો સાચો સંબંધ જાળવી રખાવે છે. જ્યાં છિસ્તના સાચા અને અધિકૃત શુભસંદેશ (સુવાતી)નો બોધ આપવામાં આવે છે - સાંભળવામાં આવે છે ત્યાં જ છિસ્ત પ્રત્યેની દઢ ભક્તિ શક્ય બને છે. (કલમ ૩). તેમને બોધ આપતા/આપતી ‘ઉપદેશકથી’ - ભલેને તે ગમે તેટલો/ તેટલી મોહક હોય - પ્રભાવિત થવાને બદલે તે ‘શો’ બોધ આપે છે તે છિસ્તીઓએ વિચારવું અનિવાર્ય છે.

તેમના ટીકાકારોના ઉપધાસનો - તે ‘સાંસારિક’ અને ‘દીન’ હતા (૧૦:૧-૪) એવાં મહેષાંનો કર્દીક ઉલ્લેખ પાઉલ કર્યો છે. હવે તે બીજા ઉપધાસનો એટલે કે તે ‘મૂર્ખ’ (શાન્દશ: બુદ્ધિહીન વ્યક્તિ, કલમ ૧, ૧૫, ૨૧) છે તેનો ઉત્તર આપે છે. ‘મૂર્ખ પાઉલને સહન કરી લેવા બદલ’ (સંદર્ભ કલમ ૧) આ ટીકાકારો કર્તિથવાસીઓની કટાક્ષમાં પ્રશંસા કરતા હતા. આથી, પાઉલ ખૂબ દુભાયા હતા. આથી જ તેમણે પણ કટાક્ષમાં

૧૩. ઉત્પત્તિ ૩:૧-૬.

૧૪. સંદર્ભ, રોમનોને પત્ર ૧૫:૧૭-૧૮.

ટીકા સામે બચાવ

કહું હતું ‘તમે ખુશીથી મૂર્ખને સહન કરી લો છો’ (કલમ ૧૮). એક સત્રે તે પોતાનો ઉલ્લેખ કરતા હતા તો બીજા, ઊંડા સત્રે - જો તેઓ ખરેખર સમજી શકે તો - આવેલા ધર્મસેવકોનો. કારણ કે, એક જ કિયાપદ વાપરીને, નવા માણસોને કરિંથવાસીઓએ આપેલા આવકારની ટીકા કરતા તે જણાવે છે કે તેઓ (કરિંથવાસીઓ) તેમને ‘સહજતાથી સહી લે છે’ (કલમ ૪). પાઉલ કહે છે, ‘જો કે, મેં તમને પ્રિસ્તને સોંપવાનું વચ્ચન આપ્યું હતું તો ય તમે મને મૂર્ખ તરીકે’ ઉદારતાપૂર્વક સહી લીધો. તે દરમ્યાન તમે આ લોકોને, જે લોકો પોતાના સ્વાર્થને ખાતર તમને પ્રિસ્તથી દૂર ધસડી જાય છે તેમને પણ ‘ખુશીથી સહન કરો છો.’ (સંદર્ભ ૧૧:૨૦-૨૧).

આ કલમોમાં, કરિંથવાસીઓએ શા માટે ‘તેમને સહન કરવા જોઈએ’ તેના ગજા કારણો આપે છે. અને આ નજેય કારણો મૂળ ગ્રીકમાં ‘કારણ કે’ શબ્દ દ્વારા દર્શાવાયાં છે પણ બાઇબલની NIV આવૃત્તિ તેનો એક જ વાર અનુવાદ કરે છે.^{૧૫} પહેલું કારણ એ છે કે પ્રેષિત અને શુભસંદેશ (સુવાત્તા)ના પ્રચાર તરીકે અત્યારે, તેમની સામે ઊભા થયેલાં આધ્યાત્મિક ભયને સમયે તેમને કરિંથવાસીઓની હિંદ્ય વિંતા થાય છે (કલમ ૨-૩). બીજું કારણ એ કે ખોટા શુભસંદેશ (સુવાત્તા)માંના તેમના રસને કારણે કરિંથવાસીઓ પ્રિસ્ત પ્રયેની તેમની ભક્તિમાંથી વિચલિત થાય તેવો સંભવ ખરો. (કલમ ૪). ત્રીજું, પાઉલ જણાવે છે કે આ ‘ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો’ કરતાં પોતે સહેજ પણ ઊતરતા નથી. (કલમ ૫).

આથી, કરિંથવાસીઓ પાઉલને સહન કરી લે તે જ ખૂબ મહત્વનું હતું. બેરેટ લખે છે કે, પાઉલને ‘ખરેખર તે ભય છે કે કરિંથમાંનું તેમનું કાર્ય નકારું બનશે અને ત્યાંની મંડળી નાશ પામરો.’ પાઉલનો અસ્વીકાર કરી તે લોકો આ ‘પ્રેષિતો’નો સ્વીકાર કરતા હતા તેજ તેમને માટે મહાનમાં મહાન આધ્યાત્મિક જોખમ હતું.

૫. ઉત્તમોત્તમ લોકો (૧૧:૫-૬)

કુમ કે એ સહુથી ઉત્તમ પ્રેરિતો કરતાં છું પોતાને કોઈ પણ પ્રકારે

૧૫. જુઓ હેરિસ.

ગીતરતો ગણતો નથી.^૬ પણ જેકે બોલવામાં પ્રવીષ ન હોઉં, તો પણ જ્ઞાનમાં હું અપૂર્ણ નથી; બલકે (તે બાબત) સર્વ પ્રકારે અમે તમારા પ્રત્યે સઘણાની આગળ પ્રગટ કરી બતાવી છે.

‘અમે જેનો પ્રચાર કર્યો નથી તેવા બીજા કોઈ ઈસુનો પ્રચાર કરતા’ આ ‘ઉત્તમોત્તમ પ્રેણિતો’ કોણ હતા ?

પાઉલ ‘સાચા પ્રેણિતો’નો તો ઉલ્લેખ નહિ જ કરતા હોય કારણ કે તેમણે પોતે જ કહ્યું હતું કે તે પ્રેણિતો અને પોતે મૃત્યુ, દર્શન, મુનુરુત્થાન અને પ્રિસ્તના આગમન પર^{૧૬} કેન્દ્રિત થયેલા એક જ શુભસંદેશ (સુવાર્તા)નો પ્રચાર કરે છે. કદાચ, તેમણે પ્રવાસમાં કાપેલા મોટા અંતર (૧૦:૧૨-૧૩) અને તેમણે અનુભવેલા ‘પુષ્કળ ચમત્કારો’ (૧૨:૧-૭)નો આધાર લઈ પાઉલ પર પોતાની સરસાઈનો દાવો કરતાં, તાજેતરમાં જ આવેલા ‘પ્રેણિતો’નો ઉલ્લેખ પાઉલ અહીં કરે છે. આ ધર્મસેવકોની કોઈ સરસાઈ તે સ્વીકારતા નથી.

પોતાનો ‘શ્રેષ્ઠતાવાચક’ શબ્દ પાઉલ કાળજીપૂર્વક પસંદ કર્યો છે. (અથવા શોધ્યો છે)^{૧૭} અધ્યાય ૧૦-૧૩માં, ખાસ તો તે જ્યારે પોતાના વિરોધીઓનો પ્રતિકાર કરે છે ત્યારે આ શબ્દમાંથી નીપજેલા અસંખ્ય સામાસિક (Compound) શબ્દો, જેવાં કે ‘ઉપર’, ‘પાર’ (beyond) વગેરેનો ઉપયોગ તે કરે છે. તે લોકોનું સેવાકીય સાચાજ્ય ‘તેમની ભર્યાદા પાર કરીને ખૂબ આગળ વધી જાય છે.’ (૧૦:૧૪), ‘તેઓ ચાચિયાતા મહાન ચમત્કારોનો ગર્વ લે છે.’ (૧૨:૭). અને તેના પરિણામ સ્વરૂપ ‘વધુ પડતી ઉતેજના’ તથા વધુ પડતા કપટનોય. તેમની આ બડાશને ખુલ્લી પાડવા પાઉલ ‘વિશેષ તો’ ‘પ્રિસ્તના સેવક’નો (૧૧:૨૩) હોવાનો ગર્વ લે છે. આમ કહીને તે જરૂરી છે કે તે ભારે બદનામી વેઠનાર વ્યક્તિ તે છે. સાચે જ પાઉલના વિરોધીઓ ચાચિયાતા લોકો છે, તેમને ‘ઉત્તમોત્તમ’

૧૬. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૧૧, સંદર્ભ ૩-૫.

૧૭. નવા કરારમાં ‘ઉત્તમ’ અથવા ‘ચાચિયાતું’ શબ્દ માત્ર અહીં અને ૧૨:૧૧માં જ વપરાયો છે. હકીકતમાં તો મધ્યકાલીન યુગ સુધી આ શબ્દ આપણને ક્યાંય પણ મળતો નથી. ધારી શકાય કે પાઉલે આ શબ્દ પ્રયોજ્યો હોય - ‘વધારે’, ‘અતિ વધારે’ના અર્થમાં આ શબ્દ કટાક્ષપૂર્ણ છે ને તેનો અર્થ થાય છે ‘અતિ ચાચિયાતા’ જેવું કંઈક.

ટીકા સામે બચાવ

લેખે સુપેરે ઓળખાવ્યા છે. દેખીતી રીતે જ તેમની એવી માન્યતા હતી કે તેમને ચડિયાતી શક્તિ ધરાવતા માણસો બનાવતી ઈશ્વરી શક્તિનો સંચાર તેમના બળમાં થાય. તેમની દ્રષ્ટિએ પાઉલ પાસે પોતાની જ કોઈ શક્તિ નહોતી એટલે કોઈ ઈશ્વરી શક્તિ મળી નહોતી. તે સાવ અશક્ત, ‘નભળા અને અક્ષમ’ વ્યક્તિ હતા.

કેટલાંક વર્તુળોમાં શક્તિ તથા ચમત્કારો માટેનો આધુનિક ઘાલ એવો પ્રવર્ત્ત છે કે જે ધર્મસેવકમાં આ બંને વસ્તુઓની ઉલ્લંઘ હોય તે ઉત્તરતો છે કે તે સાચો સેવક નથી. અગાઉના ફકરામાં પાઉલે સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે જે શસ્ત્રોથી તે લડતા હતા તે શસ્ત્રો-એટલે કે શુભસંદેશ (સુવાત્તી) - સાંસારિક નથી પણ વિદ્રોહી મનને જીતી તેને પ્રિસ્તને આજાંકિત બનાવતી દિવ્યશક્તિ છે (૧૦:૩-૬). કશું અલૌકિક નહિ પણ શુભસંદેશ (સુવાત્તી) જ ઈશ્વરની શક્તિ છે.^{૧૮}

‘પોતે બોલવામાં પ્રવીજી નહિ હોય’ તેવી તેમની કબૂલાત અગાઉના અધ્યાયમાંના તેમના અનામી ટીકાકાર તથા પાઉલના ‘નભળા’ દેખાવ તથા ‘તોતડા’ ઉચ્ચારો અંગેની તેની ટીકા સાથે કદાચ સંબંધ ધરાવે છે. આપણે એવું અનુમાન ન કરી લેવું જોઈએ કે આ ‘ઉત્તમોત્તમ ગ્રેણિટો’ વાકપણું વક્તાઓ હતા.

ગ્રીક સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ ધરાવતા કરિંથ જેવા મોટા શહેરોમાં શિક્ષિત માણસો અસરકારક જાહેર વક્તાઓથી ખૂબ પ્રભાવિત થતા. એપોલોની (ગ્રીકો તથા રોમનોનો સૂચ દેવ - સંગીત - કવિતાનો આશ્રયદાતા) વક્તૃત્વ કલામાં કરિંથવાસીઓએ ખૂબ રસ દાખવ્યો હતો તે આપણે જ્ઞાણીએ છીએ. સંગીત નાટકના ગાયકો અને શિક્ષિતોની જેમ વક્તાઓ કલાકોના કલાકો સુધી આલંકારિક વક્તૃત્વ માટેની સેંકડો પ્રયુક્તિઓથી પોતાનો અવાજ કેવળતા. તે પ્રયુક્તિઓમાંની (તુલના, ઉપમાં, રૂપક જેવી) કેટલીક પ્રયુક્તિઓ આજેય પ્રચલિત છે. આમ તો પાઉલના પત્રોમાં સારી તેવી અલંકારિક નિપુણતા દેખાય છે. પણ કોણ જાણો કેમ તે વક્તા તરીકે પ્રભાવી નહોતા. એટલે જ તે પોતાને ‘સામાન્ય વક્તા’ તરીકે ઓળખાવે છે.

૧૮. રોમનોને પત્ર ૧:૧૬.

આ ‘ઉત્તમોત્તમ પ્રેરિતો’ કરતાં પોતે લગીરેય ઉત્તરતા નથી તેવું કહેનાર પાઉલ હવે જીએર વક્તૃત્વમાંની પોતાની ખામીનો કેમ સ્વીકાર કરે છે ? મારું માનવું છે કે તે એવું એટલા માટે કરે છે કે જેથી પોતે ‘જ્ઞાન’માં લગીરે ઉત્તરતા નથી અને તેમના ‘જ્ઞાન’માં કશી જ ખામી નથી તેવો વધુ સબળ દાવો તે કરી શકે. અલબત્ત, આ દાવો ઉત્તમ શિક્ષણ કે બુદ્ધિવિશિષ્ટતાનો નથી પણ દમસ્ક્સ માર્ગ પર પાઉલને અપાયેલા તથા પાછળથી યરુશાલેમના પ્રેરિતોએ માન્ય કરેલા^{૧૮} સાચા શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ના સાચા જ્ઞાનનો છે. જ્ઞાન-ખોટા જ્ઞાનને કારણે જ કરિંથવાસીઓ આવા ગંભીર ભયમાં મુકાયા હતા. ઈસુ અને તેમના શુભસંદેશ (સુવાત્તી) અંગેની બાબતોમાં પાઉલના લાક્ષણિક અને અધિકૃત જ્ઞાનનો તે લોકો સ્વીકારે (અને આપણે પણ સ્વીકારીએ) તે કેટલું મહત્વનું છે !

૬. પાઉલ અને કરિંથવાસીઓના પૈસા (૧૧:૭-૧૧).

તમને ઊંચા કરવા માટે મેં પોતાને નીચો કર્યો, એટલે તમને અમે દેવની સુવાત્તી મફત પ્રગટ કરી, એમાં શું મેં પાપ કર્યું ? ‘તમારી સેવા બજાવવા સારુ મેં બીજી મંડળીઓને લુંટીને તેઓની પાસેથી નાખાં લીધાં; ’વળી હું તમારી સાથે હતો ત્યારે મને તંગી પડ્યા છતાં પણ હું કોઈને ભારત્રણ થયો નહિં; કેમ કે, મકદૂનિયામાંથી જે ખાઈઓ આવ્યા હતા, તેઓએ મારી જરૂરિયાતો પૂરી પાડી; અને હું સર્વ પ્રકારે તમને બોજાર્ણપ થતાં દૂર રહ્યો, અને દૂર રહીશ. ^{૧૦} મારામાં જે પ્રિસ્તની સત્યતા છે તેના સમ (ખાઈને કહું છું) કે અખાયાના કોઈપણ પ્રાંતમાં આ પ્રમાણે અભિમાન કરતાં કોઈ મને અટકાવી શકશે નહિં. ^{૧૧} શા માટે ? શું હું તમારા પર પ્રેમ રાખતો નથી તે માટે ? દેવ જાણો છે.

આ શબ્દો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અગાઉ તેમની વચ્ચે ધર્મસેવા કરતી વખતે પાઉલે તેમની પાસેથી પૈસા નહોતા સ્વીકાર્ય એટલે અત્યારે કરિંથવાસીઓ ખૂબ દુભાયા હતા. કદાચ, પોતાની ધર્મસેવા માટે પૈસા

૧૮. સંદર્ભ, ગલાતીઓને પત્ર ૧:૧૮-૧૮, ૨:૭-૮, કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૫:૧૧.

સ્વીકારતા કરિંથમાંના આ નવા ધર્મસેવકોની (સંદર્ભ ૧૧:૨૦, ૨:૧૭) ઉપસ્થિતિથી આ જૂનો ધા ફરી ખૂલ્યો હતો. ^{૨૦} તેમનો પ્રશ્ન - 'તે મેં શું પાપ કર્યું ?' (કલમ ૭) આ બાબતની કટુતા કેટલી ઊરી હતી તે સૂચવે છે.

ઇ વર્ષ પહેલાં જ્યારે તેમણે તેમની વચ્ચે કામ કર્યું હતું ત્યારે તે મકદૂનિયાવાસીઓ પાસેથી (કલમ ૮) સહાય લેવા તૈયાર હતા, પણ કરિંથવાસીઓ પાસેથી નહિ. એટલે કરિંથવાસીઓનાં મનમાં એવું પણ થાય કે તે મકદૂનિયાવાસીઓને ચાહતા હતા પણ કરિંથવાસીઓને નહોતા ચાહતા (કલમ ૧૧). તેમના મનમાં એવું પણ થાય કે અખાયાના પ્રદેશોના લોકો કરતાં મકદૂનિયાના પ્રદેશોના લોકોને તે વધુ પસંદ કરતા હતા. (મૂળે શું કોઈ આંતર-ગ્રાદેશિક સ્પર્ધા હશે કે જેણે પાઉલના વર્તનથી મોટું રૂપ લીધું હશે - કંઈ નહિ તો કરિંથવાસીઓનાં મનમાં ?) તે ઉત્તર આપે છે, 'ઈશ્વર જાણો છે 'હું પ્રેમ રાખું છું !' ('તમારા પર પ્રેમ રાખું છું' કલમ ૧૧). અને તેમનો આ ઉત્તર, આટલાં વર્ષો સુધી તે લોકોએ તેમને આપેલાં ખૂબ દુઃખ બદલ તેમનાં હૃદયને સ્પર્શી ગયો. ખરેખર તો, પ્રશ્ન એ હતો કે તે લોકો તેમની સામે પોતાનાં હૃદય ખોલતાં નહોતાં. (૬:૧૧-૧૩) અને તેમના કરતાં નકલી પ્રેરણોને પસંદ કરતાં હતા. (૧૧:૧, ૪, ૧૮-૨૦).

કદાચ, બીજું સંભવિત કારણ તે પણ હતું કે કશીય શેહશરમ વિના પાઉલે સામાજિક પરંપરાઓનો અનાદર કર્યો હતો. ત્યારે ઘનિકોમાં એક એવો પ્રચલિત રિવાજ હતો કે લેટ આપી કે કૃપા કરી તે બીજા લોકો પ્રત્યે પોતાનું કર્તવ્ય બજાવે. ગ્રીક તથા રોમના સમાજમાં આશ્રય આપવાની પ્રથાનાં ઊડા મૂળ નંખાયા હતા. અપેક્ષા તો એવી હતી કે સમૃદ્ધ વ્યક્તિ પ્રવાસી વિંતકોને પૈસા આપે અને આ પૈસા કશાય પ્રશ્ન વિના પોતાના આશ્રયદાતા પ્રત્યે યોગ્ય આદર, કૃતજ્ઞતા વ્યક્ત કરી સ્વીકારતા. કરિંથવાસીઓની દ્રષ્ટિએ તેમની બદ્ધિસોનો અસ્વીકાર કરી પાઉલ સામાજિક પરંપરાને તોડતા હતા. ^{૨૧}

૨૦. કરિંથીઓને પહેલા પત્રમાં ૮:૬, ૧૪ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આ જૂનો પ્રશ્ન હતો.

૨૧. આશ્રયદાતા પ્રત્યે દર્શાવેલા અનાદરના ઉદાહરણ માટે જુઓ અ.એ.આર. હોલ્લાનું ઉપર કથિત પુસ્તક પૃ. ૫૮-૫૯.

પોતાની ધર્મસેવામાં ઘનિકોનો સમાવેશ કરવાનો તેમજો ચોક્કસ પ્રયત્ન કર્યો હતો.^{૨૨} તોપણ, તેમજો તેમના પૈસાનો અસ્વીકાર કર્યો હતો એટલું જ નહિ પોતાની આજીવિકા રણવા તેમજો પોતે શારીરિક શ્રમ પણ કર્યો હતો. પાઉલનું આ ‘પાપ’ હતું. શ્રીકો પરંપરાગત રીતે જેને તિરસ્કારતા હતા તે શારીરિક શ્રમમાં ‘નીચા ઊતરીને’ (કલમ ૭) પાઉલે તેમને શુભસંદેશનો (સુવાર્તાનો) ઉપદેશ આપ્યો અને આમ તેમને ઊંચે ચડાવ્યા અથવા તો તેમની અગ્ગાઉની જીવનશૈલીના કષણમાંથી તેમને બધાર કાઢ્યા.^{૨૩} નવાગંતુકો ‘ઉત્તમોત્તમ’ સેવા ઉપદેશવાનો દાવો કરતા હતા પરંતુ ખરેખર તો પાઉલની ‘નબળી અને મૂર્ખ’ ધર્મસેવા દ્વારા જ કરિંથવાસીઓની ઉન્નતિ થઈ હતી.^{૨૪}

કરિંથમાં આર્થિક સહાય ન સ્વીકારવા માટેનાં પોતાનાં કારણો પાઉલ આપતા નથી. તેમના મનમાં રમતું એક સંભવિત કારણ તે પણ હોય કે તેની પરિસ્થિતિ તથા સમૃદ્ધિને કારણો કરિંથમાં ધનભૂષ્યા પ્રબોધકોનો અને ચિંતકોનો ભારે ઉપદ્રવ હતો. જ્યારે નિખાલસ મકદૂનિયામાં શુભસંદેશ (સુવાર્તા) સાથે કશું પણ સમાધાન કર્યા વિના આ પ્રેરિત કદાચ સહાય સ્વીકારી શકે પણ ‘અખાયાના પ્રદેશોમાં’ (કલમ ૧૫) તો નહિ જ.

૭. નવા ધર્મપ્રચારકો અને તેમની ધર્મસેવા (૧૧:૧૨-૧૫)

પણ જેઓ લાગ શોધે છે તેઓને લાગ ન મળે તે માટે હું જે કરું દૂં તે કરીશ કે, જે બાબતમાં તેઓ અભિમાન કરે છે, તે બાબતમાં તેઓ અમારા જેવાં જ જણાય.

૧૩કેમ કે એવા માણસો જૂઠા ગ્રેરિતો, કપટટથી કામ કરનારા, પ્રિસ્તાના ગ્રેરિતોનો વેશ ધરનારા છે. ૧૪ અને એમાં કંઈ આશ્રય નથી; કેમ કે શેતાન પોતે પ્રકાશના દૂતનો વેશ લે છે. ૧૫ તેથી જો

૨૨. પ્રે.કૃ. ૧૭:૪,૧૨, રોમનોને પત્ર ૧૬:૧, ૨૩, કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧:૨૫, ૧૧:૨૨.

૨૩. સંદર્ભ કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૬:૮-૧૧.

૨૪. ‘ઉન્નતિ’ શબ્દમાં મૂર્ખ શ્રીક ધાતુ પરનો પાઉલ શ્વેષ છે.

ટીકા સામે બચાવ

તેના સેવકો પણ ન્યાયપણાના સેવકોનો વેશ લે તો તે કંઈ મોટી વાત નથી; તેઓનાં કામ પ્રમાણે તેઓનો અંત થશે.

કરિંથમાંની તેમની ધર્મસેવા માટે પૈસા સ્વીકારવા અંગેનો તેમનો નિર્ણય બદલાયો નહિ પણ તેને બદલે આ નવા ધર્મસેવકોની પ્રવૃત્તિઓએ પાઉલની નીતિને વધુ મજબૂત બનવાની ફરજ પાડી. ‘હું તો જેમ કરું છું તેમ કરીશ.’ તેવું તે કહે છે કારણ કે ‘તે તેમના વિરોધીઓને તક આપવા માગતા નથી.’ (કલમ ૧૨). પાઉલની જેમ, આટલે દૂરથી કરિંથ આવીને આ લોકોએ એવું કહેવા માંડયું કે તે લોકો, કંઈ નહિ તો, જેવા પાઉલ હતા તેવા જ હતા. આમ, તેમણે પોતાની જાતને ‘ભિસ્તના પ્રેષિતો’ (કલમ ૧૩), ‘ધર્મના સેવકો’ (કલમ ૧૫) અને ‘ભિસ્તના સેવકો’ (કલમ ૨૩) તરીકે ઘોષિત કરી. જાણી જોઈને અનુકરણ કરવા માટે જ, ‘ધર્મસેવા’ અને ‘પ્રેષિતપણું’ જેવા જે શબ્દો પાઉલ પોતાને માટે વાપરતા હતા તે તેમણે પોતાને માટે પણ વાપરવા માંડયા.

કદાચ, ‘ન્યાયપણું’ શબ્દ અહીં નિર્ણાયક છે. શાસ્ત્રનિયમ પુનઃ સ્થાપન અને પાઉલે કહેવાતી પહોંચાડેલી હાનિને મરમત કરતી^{૨૫} યહૂઠી પરંપરાવાદી ધર્મસેવામાં રહેલા હાઈર્ઝપ તત્ત્વનો તે કદાચ નિર્દેશ કરે છે. ઈશ્વરના નિયમનો ભંગ કરવાને બદલે પાઉલે તો તેનું સમર્થન કર્યું.^{૨૬} તેમને મન, જેમાં ઈશ્વરે માનવીમાં ‘ન્યાયપણા’નું આરોપણ કર્યું છે તે નવા કરારના આગમન દ્વારા જ નિયમને સમર્થન મળ્યું હતું. નિયમ પાણ્યાથી ન્યાયપણું પ્રાપ્ત નહોતું થયું પણ બાનામાં અપાયેલા ઈશ્વરપુત્રના મૃત્યુથી થયું હતું. (૩:૬, ૫:૨૧). ‘જે ધર્મસેવા ન્યાયપણું લાવે છે’ - ન્યાયપરાયણ હોય’ (૩:૬) તેમાં જ ભિસ્તના પ્રેષિત પાઉલ સદા કાર્યરત હતા.

પાઉલ જેનો સખત વિરોધ કરે છે અને તેમની કઢક ભાષામાં પણ જે વ્યક્ત થાય છે તે એ કે આ ‘કાર્યકરો’^{૨૭} ‘કપટી’ હતા (કલમ ૧૩). તેમનું કપટ એ હતું કે તે લોકો “ઇસુના પ્રેષિતો”નો અને ધર્મના સેવકોનો

૨૫. જુઓ પ્રે.કૃ. ૨૧:૨૧, રોમનોને પત્ર ૩:૮, સંદર્ભ ૩:૧-૨, ૫:૧-૨, ૧૧:૧.

૨૬. રોમનોને પત્ર ૩:૩૧.

૨૭. સંદર્ભ માણ્યી ૮:૩૭-૩૮, તિમોથીને પહેલો પત્ર ૫:૧૮.

સ્વાંગ ધારણ કરતા હતા (કલમ ૧૩, ૧૫). કરિંથ આવવામાં તેમણે ભાષોન્માટી વાણી (૫:૧૩), દર્શનો અને સાક્ષાત્કારો (૧૨:૧, ૭) અને ચમત્કારો (૧૨:૧૨) જેવું બધું જે ધારણ કર્યું હતું તેના સંદર્ભમાં આ ‘સ્વાંગ સજવો’ શબ્દનો ઉલ્લેખ છે.

હકીકતમાં તે લોકો ‘શેતાનના સેવકો’ (કલમ ૧૪-૧૫) હતા. ‘શેતાન પણ પ્રકાશના દૂતનો સ્વાંગ સજે છે.’ (કલમ ૧૪) તે વિધાનનો સંદર્ભ કદાચ દૂતના સ્વાંગમાં આપી હવાને ભોળવતા શેતાનનો ઉલ્લેખ કરતી કેટલીક યદ્દૂઢી વિચારધારાઓ સાથે હોય.^{૨૮} ‘ન્યાયપણા’માંનો એટલે શાસ્ત્રનિયમના રક્ષણમાંનો તેમનો રસ નીતિ અને પ્રકાશ (કલમ ૧૪)નો દેખાવ કરતો હતો. પણ તે માત્ર દેખાવ, માત્ર કપટ છે. સત્ય તો એ છે કે ‘ભ્રિસ્તના પ્રેષિતો’, ‘પ્રામાણિક કાર્યકરો’, ‘ભ્રિસ્તના સેવકો’ હોવાને બદલે તે લોકો ‘નકલી પ્રેષિતો’, કપટી કાર્યકરો’ અને ‘શેતાનના સેવકો’ છે.

૮. પાઉલની ભાષા

આજે જ્યારે સહિષ્ણુતાને સદ્ગુણ લેખાય છે ત્યારે પાઉલનું નવાગંતુકોનું વર્ણન (ઉ.ત. ૧૧:૧૩) કહોર લાગે. અને છતાંય તેમના શબ્દો ઈશ્વરના લોકો માટેની તેમની ‘દિવ્ય ચિંતા’^{૨૯} વ્યક્ત કરે છે. આ નવાગંતુકોને આવકારીને, ભ્રિસ્ત સાથેના તેમના સંબંધોનો વિચ્છેદ કરીને કરિંથવાસીઓ ભયમાં મુકાયા હતા તે સ્પષ્ટ હતું. ભ્રિસ્તી સભ્યો હોવાના તેમના દાવા (૧૧:૨૩) છતાંય આ નવાગંતુકો શેતાનના દલાલો હતા. અને એદના બાગમાં સર્પે જેવી ઈશ્વર વિમુખતા સર્જ હતી તેવી જ ઈશ્વર વિમુખતા કરિંથમાં ઊભી કરવા તે સમર્થ હતા. (૧૧:૩). તે પણ સ્પષ્ટ હતું કે તેમણે પાઉલના શુભસંદેશ (સુવાતી) પર એવો આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેમાં બહારના તત્ત્વોનો સમાવેશ થયો છે. એવું પણ માની શકાય કે કરિંથવાસીઓના આત્માના અનુભવ અંગે પણ તેમણે શંકા ઉઠાવી હતી. (સંદર્ભ ૪:૨-૩)

ધાર્મિક યુદ્ધો અને સાંપ્રદાયિક વિવાદોના નિર્મભ ઈતિહાસે સદ્ભાગ્યે

૨૮. જુઓ વધુમાં ફર્નિશ.

૨૯. જુઓ હોશિયા ૨:૧૮-૨૦, ૪:૧૨, ૬:૪, ૧૧:૮.

ખ્રિસ્તી લોકોમાં શાંતિ માટેની ઉડી જંખના જગાડી. પણ એકતાના કોઈપણ ઘ્યાલ માટે ઈશ્વરના સત્યનું બલિદાન આપવાની આપડી તૈયારીમાં વધુ પડતા પ્રત્યાધાતનો ભય નથી રહેલો શું ? ખ્રિસ્તીઓ ધર્માધિતા કે કટુતાના સહજાગીઓ બની જ ન શકે. પણ સાથે સાથે, શાસ્ત્રોમાં પ્રગટ થયેલા ઈશ્વરના સત્યને મક્કમપણે પકડી રાખવું અને જૂઠા ઉપદેશ દ્વારા તેના અગાઉના કેદીઓ માટે ફરી દાવો કરવાના શેતાનના પ્રયત્નોનો પ્રતિકાર કરવો તે જ તેમને માટે યોગ્ય છે.

આ નકલી ઉપદેશકો માટેના પાઉલના કઠોર શબ્દોનો અન્યત્ર નકલી પ્રબોધકો અને નકલી ઉપદેશકો માટે નિરૂપાયેલા શાસ્ત્રવલષા સાથે મેળ બેસે છે.^{૩૦} ખોટો ઉપદેશ સ્વીકારવો તે ગંભીર બાબત છે પણ હકીકતમાં ઈશ્વર અંગે જે ખોટું જ છે તેને સાચું કહી તેનો ઉપદેશ આપવો તે તો તેથીએ વધારે ગંભીર બાબત છે.

આપણે સહજભાવે તે પણ નોંધીએ કે આ પત્રમાં પાઉલ શેતાનની પ્રવૃત્તિની ત્રિવિધ ભાત પ્રગટ કરે છે. સૌ પ્રથમ તો, શેતાન ખ્રિસ્તના દેહમાં એટલે કે મંડળીમાં કટુતા અને સમીક્ષા દ્વારા ફાટકૂટ પડાવી તેને નબળી બનાવવા માગે છે (૨:૨). બીજી ભાત એ કે પાપીઓને તેમના આધ્યાત્મિક અંધકારમાં રાખી તેઓ ઈશ્વરનો મહિમા ન જોઈ શકે તેવો પ્રયત્ન શેતાન કરે છે (૪:૪). અને ત્રીજી ભાત એ કે ખ્રિસ્ત અંગેના ખોટા સિદ્ધાંતો દ્વારા શેતાન વિશ્વાસીઓને ખ્રિસ્તથી અલગ પાડવા પ્રયત્ન કરે છે. (૧૧:૩, ૧૪).

શેતાન અંગે તો એટલું જ કહેવાનું કે ખ્રિસ્તીઓએ સહુ પહેલાં તેની પ્રપુર્જિત સમજ લેવી જોઈએ (ઉપર જે પ્રવૃત્તિઓનો ઉલ્લેખ કર્યો તે પરથી તે સ્પષ્ટ છે). અને બીજું એ કે તેમની પાસે જે કંઈ ઉપલબ્ધ હોય તે આધ્યાત્મિક સંપત્તિથી તેનો પ્રતિકાર કરવો કે જેથી તેને ભાગી જ જવું પડશે.^{૩૧}

૩૦. યાકૂબનો પત્ર અધ્યાય ૩, પિતરનો બીજો પત્ર અધ્યાય ૨.

૩૧. યાકૂબનો પત્ર ૪:૭, સંદર્ભ પિતરનો પહેલો પત્ર ૫:૮-૯.

૧૧:૧૬-૧૩:૧૪

૧૫. દુર્ભળ મૂર્ખ

પાઉલ દુન્યવી છે, મૂર્ખ છે અને દુર્ભળ છે એવા આક્ષેપો મુકાયા હતા. પાઉલ પહેલા આક્ષેપને રહિયો આપે છે - તેમના યુદ્ધશસ્ત્રો સાંસારિક નથી પણ અભિમાની વ્યક્તિને જીતી તેને પ્રિસ્તને આજ્ઞાંકિત - આધીન બજાવતાં, દિવ્યશક્તિ ધરાવતા શસ્ત્રો છે (૧૦:૪). પછી તે તેમના બીજા અને ત્રીજા આક્ષેપનો તે 'મૂર્ખ' છે અને 'દુર્ભળ' છે તેનો ઉત્તર આપે છે. આ બંને આક્ષેપો સાથે તે સંમત થાય છે. તેની જે સંમતિમાં આ બંને આક્ષેપોનો એક સાથે સમાવેશ થયો છે તે સંમતિ કરુણ રસસભર બની સુંદર સાહિત્ય સ્વરૂપે વ્યક્ત થઈ છે.

૧. પ્રિસ્તનો મૂર્ખ (૧૧:૧૬-૩૩)

હું ફરીથી કહું છું કે, કોઈએ મને મૂર્ખ ન ધારવો; પણ જો તમે એમ ધારતા હો, તો તમારે મૂર્ખ તરીકે મારો અંગીકાર કરવો, જેથી હું પણ થોહુંએક અભિમાન કરું. ^૧જે હું કહું છું, તે પ્રભુની નથી કહેતો; પણ આ અભિમાનના આવેશમાં જાણો કે મૂર્ખાઈથી હું બોલું છું. ^૨સાંસારિક કારણોને લીધે ઘણા અભિમાન કરે છે, માટે હું પણ અભિમાન કરીશ. ^૩કેમ કે તમે પોતે બુદ્ધિમાન છો, તેથી તમે ખુશીથી મૂર્ખાનું સહન કરતા હશો. ^૪કેમ કે જો કોઈ તમને ગુલામ બનાવે, જો કોઈ તમારું (સર્વસ્વ) ખાઈ જાય, જો કોઈ તમને સપડાવે, જો કોઈ પોતાને મોટો મનાવે, જો કોઈ તમને મોં પર મારે, તો તમે તેનું સહન કરો છો. ^૫જાણો કે અમે નિર્બળ હોઈએ, એમ પોતાને વખોડનાર તરીકે હું આ બોલું છું. પણ જે કોઈ પણ બાબતમાં કોઈ

દુર્ભળ મૂર્ખ

હિમતવાન છે તેમાં હું પણ હિમતવાન છું. (આ તો હું મૂર્ખતાથી બોલું છું).

૨૨ શું તેઓ હિશ્ચું છે? તો હું પણ છું. શું તેઓ ઈંગ્રાએલી છે? તો હું પણ છું. શું તેઓ ઈંગ્રાલિમનાં સંતાન છે? તો હું પણ છું. ૨૩ શું તેઓ પ્રિસ્તાના સેવકો છે? (હું કોઈએક વેલા માણસની પેઠે બોલું છું કે,) હું (તેઓના કરતાં) વિશેષ છું; કારણ કે મેં વધારે મહેનત કરી છે, વધારે વખત કેદખાનામાં પડ્યો છું, વધારે વખત છદબછાર ફટકા ખાદ્યા છે, અને વારંવાર મોતના પંજામાં આવ્યો છું. ૨૪ પાંચ વાર મેં યછૂદીઓ તરફથી ઓગણ ઓગણચાળીશ ફટકા ખાદ્યા. ૨૫ ત્રણ વાર મેં સોટીઓનો માર ખાદ્યો, એક વાર પથ્થરનો માર ખાદ્યો, ત્રણ વાર મારું વહાણ ભાંગી ગયું, એક રાતદાડો હું સમુદ્રમાં પડી રહ્યો હતો; ૨૬ ઘણી મુસાફરીઓ કરી, નદીઓનાં વિઘ્નોમાં, લુંટારાઓ તરફનાં, સ્વદેશીઓ તરફનાં, પરદેશીઓ તરફનાં, શહેરમાંનાં, જંગલમાંનાં, સમુદ્રનાં, તથા તોળધાલુ ભાઈઓ તરફનાં જોખમો, વેઠયાં; ૨૭ શ્રમ તથા કષ, વારંવારના ઉજાગરા, ભૂખ તથા તરસ, વારંવારની લાંઘણો, ટાઢ તથા વસ્ત્રની તંગાશ, એ સર્વ સહન કર્યું. ૨૮ આ બહારની વાતો ઉપરાંત એક બીજા પ્રકારના બોજાનું દબાણ મારા પર દરરોજ થાય છે, એટલે બધી મંડળીઓ વિધેની ચિંતા. ૨૯ કોને અશક્ત જોઈને હું અશક્ત નથી થતો? કોને ઠોકર ખવડાવવામાં આવે છે, અને મારું હદ્દ્ય બળતું નથી? ૩૦ જો અભિમાન કરવાની જરર પડે, તો જે બાબતોમાં હું નિર્બળ હું તેનું હું અભિમાન કરીશ. ૩૧ આપણા પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તાનો દેવ તથા બાપ જે સર્વકાળ સ્તુત્ય છે, તે જાડો છે કે હું જૂદું કહેતો નથી. ૩૨ દમસ્કી અરિતાસ રાજનો સૂબો મને પકડવા માટે દમસ્કીઓના શહેર પર ચોકી બેસાડી રાખ્યો; ૩૩ પણ મને ટોપલીમાં બેસાડીને બારીમાં થઈને કોટ પરથી ઉતારી મૂકવામાં આવ્યો, અને એ પ્રમાણે હું તેના હાથમાંથી બચી ગયો.

અ. ગર્વ લેવો

પાશ્ચાત્ય મૂલ્યો પરના છિસ્તી પ્રભાવને કારણે ગર્વ લેવો તે ઉદ્ઘતાઈ અને અવિવેકનું લક્ષણ મનાય છે. પરંપરાથી નમૃતા અને નિર્ભરતાને સદગુજો માનવામાં આવે છે. પણ પાઉલના જમાનામાં તેનાથી ઊલટી પરિસ્થિતિ હતી. શ્રીકરોમન મધ્યકાળમાં લોકોને મરણોત્તર કીર્તિ-મહિમાની આશા નહોતી. બહુ બહુતો કોઈ અનાશક્ત અમર્યતાની અપેક્ષા રાખી શકે. આથી, આ જીવનમાં જ 'મહિમા' પ્રાપ્ત કરી લેવાની અને આ જિંદગીમાં જ પોતાની સિદ્ધિઓનો ગર્વ લેવાની પરંપરા ઊભી થઈ હતી. આમ, નાગરિકો અને સૈનિકો, કશાય ખચકાટ વગર અને સામાજિક પરંપરા તરીકે લશકરી અને રાજકીય સિદ્ધિઓનો ગર્વ લેવામાં એકબીજાથી ચડી જતા. સ્મારકો કે જાહેર ઈમારતો પર આ સિદ્ધિઓની યાદી કરવામાં આવતી, ઘરના ભીતચિન્તા પર તે ચિત્રરવામાં આવતી અથવા તો મહાકાવ્યોમાં નિરૂપવામાં આવતી. આનું સરસ ઉદાહરણ છે સપ્રાટ ઓગસ્ટસનું 'રેસ ગેસેઇ'. તેમાં તે પોતાના અસંખ્ય વિજયોનું રોમન સમાજમાં તેમના અધિકૃત સ્થાનોનું, સફળતાપૂર્વક બંધાયેલી ઈમારતોનું અને અન્ય સિદ્ધિઓનું વિગતવાર બયાન કરે છે. ગર્વ લેવાની આ પ્રથા યદ્વારીઓમાં પણ સામાન્ય હતી. ફરોશી મંદિરમાં પોતાની ધાર્મિક સિદ્ધિઓનો ગર્વ લેતો.^૧ ફિલિપીઓના તેમના પત્રમાં ભૂતપૂર્વ ફરોશી શાઉલે આપેલી પોતાની પ્રવૃત્તિઓની કબૂલાતમાં તેમની અગાઉની બાદાશનો પડધો સાંભળી શકાય છે.^૨

એમ લાગે છે કે પાઉલના વિરોધીઓ પોતે ગર્વ લઈ શકે તેવી રૂઢિગત-પરંપરાગત-દુન્યવી સિદ્ધિઓને આધારે કરિંથવાસીઓ પર પોતાનો દાવો અને પાઉલ કરતાં ચાડિયાતા હોવાનો દાવો કરતા હતા. આથી જ પાઉલ લખે છે કે, 'ધણા લોકો દુન્યવી બાબતોનો ગર્વ લે છે તેમ હું પણ લઈશ (કલમ ૧૮). તેમજો અન્ય કોઈ વિકલ્પ રાખ્યો જ નથી. પણ પાઉલનો ગર્વ, તેમની બાદાશ સંપૂર્ણપણે હશે.

બ. પાઉલનું યદ્વારીપણું

માત્ર એક જ મુદ્દા પર પાઉલ તેમના ટીકાકારો સાથે એક સરખા સમાન

૧. લૂક ૧૮:૯-૧૨. ૨. ફિલિપીઓને પત્ર ૩:૪-૬.

દુર્ભળ મૂખ

થવાનો પ્રયત્ન કરે છે - તેમના યધૂદીપણા પર (કલમ ૨૨). તેઓ 'હિબ્રૂ'^૩ છે? તો તે પણ છે. તેઓ જાતિ તરીકે 'ઈજરાયલીઓ' છે?^૪ તો તે પણ છે. શું 'અભ્રાહમ'ના વંશજો છે? તો તે પણ છે. આ બાબતોમાં તે નવાગંતુકો જેવા જ છે. આ પ્રસ્થાપિત કરવા માટે શા માટે પાઉલ આટલી બધી પીડા વહોરે છે? કદાચ એનું કારણ એ પણ હોય કે તારણાહાર ઈસુ અને ઉદ્ધાર યધૂદીઓમાં જ ઉદ્ભલવ્યા હતા.^૫ યધૂદી પ્રેષિત ન હોવું તે સ્વાભાવિક રીતે જ તારણાહાર ઈસુનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો દાવો કરનાર વ્યક્તિની ભયંકર ઊણાપ ગણ્ણાતી.

ક. મૂર્ખભી અને નિર્બંધતા

છતાંય, બીજી બધી બાબતોમાં પાઉલ પોતે વેઠેલા કથો તથા વેઠેલી મુશ્કેલીઓ - કઠોર પરિશ્રમ, કારાવાસ, ફટકા, મોતનો સામનો - ને આગળ લાવે છે. આ તે કેવા પ્રકારની બડાશ? પ્રાચીન કણની કોઈ સાહસપૂર્ણ સિદ્ધિઓ વર્ણવવાને બદલે પાઉલ ગર્વ લેવાની પરંપરાગત પ્રથાને અપનાવે છે અને તેથે ઊંઘી રીતે. તે તેમની મૂર્ખભીનો, નિર્બંધતાનો, નિરાશાનો, પરાજ્યનો ગર્વ લે છે. એક રોમન સૈનિકની યુદ્ધમાં યશસ્વી સિદ્ધિ એ હતી કે ઘેરો ઘાલેલા શરેરના કિલ્વાનો કોટ ચઢવામાં તે મૃથમ હતો અને એટલા માટે તેને વિજય માળા પહેરાવવામાં આવી હતી. પ્રિસ્તના મૂર્ખ સેવક તરીકે પાઉલ, તેમને એક ભાગેડુ તરીકે કોટ ઉપરથી ઉતારી મૂકવામાં આવ્યા હતા તેની બડાશ મારે છે. (કલમ ૩૨-૩૩).

'ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો' હોવાને કારણે પોતે ચાંપિયાતા છે તેવી બડાશ પાઉલના વિરોધીઓ મારે છે. છતાં પણ તેમની સેવાનું પરિણામ તો એ આવે છે કે તેમને શરાણે આવેલાને તે ગુલામ બનાવે છે, ધારમાં લે છે. (કલમ ૨૦). જો કે, પાઉલ તો પ્રિસ્તના સેવક તરીકે જ મંડળીઓની સેવા બજાવતા હતા. આ નવાગંતુકોના વિજયોન્નાદ વિરુદ્ધ પ્રિસ્તની વિશિષ્ટતા હતી વધ્યસ્તંભે ચડાવેલા દાસની નાત્રતા અને સૌભ્યતા. તેમની

૩. કુળપિતાઓના (Patriarchs) વંશમાંથી જિતરી આવનારાઓ માટે આ શબ્દ પ્રયોગય છે.

૪. એટલે કે જેઓ જાતિ અને ધર્મથી યધૂદીઓ હતા.

૫. યોધાન ૪:૨૨.

બીજાઓની દિવ્ય વિનઅ સેવા તે જ પ્રિસ્તનો મહિમા હતો. કોસનો - વધુસ્તંભનો આ જ સંદેશો છે. અને શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ના પ્રચારની પોતાની ધર્મસેવા દ્વારા પાઉલ આજ દ્રશ્ય કરવા માગે છે, વ્યક્ત કરવા માગે છે.

અહીં આપેલી પાઉલની ‘સિદ્ધિઓ’ની યાદી (કલમ ૨૨-૩૩) કરિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રમાં આપેલી આવી ત્રણ યાદીઓ^૫માં લાંબામાં લાંબી છે. જોકે, અહીં તેમના પોતાના ઉપર શું વીત્યું તેની જ વિગતોની તે બડાશ મારે છે. પોતાના વિરોધીઓ કરતાં, તેમણે ‘વધારે પરિશ્રમ કર્યો છે,’ ‘વધારે વાર કારાવાસ વેઠયો છે’, ‘વધારે વાર બેહદ ફટકા ખાધા છે’ એવું કહીને તે પ્રારંભ કરે છે. પેલા ‘ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો’ જે તેમનાથી બધી વાતમાં ચિહ્નિયાતા છે તે તો કહે છે કે તે ‘મૂર્ખ’ છે. તે તેમની સાથે સંમત થાય છે, પણ મૂર્ખ કરતાં કંઈક વધુ હોવાનો, હકીકતમાં તો ‘ઘેલા માણસ હોવાનો’ (કલમ ૨૩) દાવો પણ તે કરે છે. ખરેખર તે કેટલા ઘેલા માણસ છે તે તેમને જોવા દો. ફટકાઓ, દંડાનો માર, પથ્થરમારો, વહાજ ભાંગવું અને ભરદારિયે પડી રહેવું (કલમ ૨૪-૨૫) ઉદાહરણો આપી તે જણાવે છે કે તેમણે ‘વારંવાર મોતનો સામનો કર્યો છે.’ (કલમ ૨૩). તેમના અનેક પ્રવાસોમાં નદીઓ ઓળંગવી, લૂંટારાઓથી બચવું, સ્વદેશી અને બિનયહૂદીઓ જેવા બંને પ્રકારના દુઃખનોથી છટકવું (કલમ ૨૬) જેવા અસંખ્ય જોખમ હતા. તેમણે ‘કઠોર પરિશ્રમ કર્યો છે અને અનેક વાર ઉજાગરા વેઠયા છે.’ તેમણે ‘ભૂખ અને તરસ સહન કર્યા છે’ અને.. ‘અનેક વાર ઉપવાસ કર્યો છે’, તે ‘ઉધારે શરીરે ટાકમાં પણ રહ્યા છે’ (કલમ ૨૭-૨૮). અને રોજ રોજ મંડળીઓની ચિંતા તો ખરી જ - કરિંથની મંડળીની તો સવિશેષ.^૬

‘પ્રેષિતોનાં ફૂત્યો’માં આમાના થોડા જ પ્રસંગો આપણને જોવા મળે છે. આથી આપણે એમ ન માની લેવું જોઈએ કે પાઉલ વિશે લૂકે લખેલું

૫. જુઓ અધ્યાય ૪:૮-૯, અધ્યાય ૫:૪-૧૦.

૬. સી.એચ. સ્પર્જને એક વાર ટીકા કરતા કહ્યું હતું, ‘પાઉલે પોતાની કસોટીઓની પાદીમાં સમાવેશ કર્યો છે તેટલાં જ અસંખ્ય આપણાં જોખમો છે. અને... એક જોખમનો તે ઉલ્લેખ નથી કરતા એટલે કે મંડળીની સભાઓનાં જોખમો, જે લૂંટારાઓનાં જોખમો કરતાંય કદાચ કનિષ્ઠ છે.’

મૂર્ખ મૂર્ખ

વાંચી લીધા પછી આ પ્રેષિત અંગે આપણે બધું જ જાણીએ છીએ. આ યાદી બતાવે છે કે તેમજો તેનાથીય કેટલું બધું સહન કર્યું છે. આ ધર્મસેવાને કારણે તેમને કેટલી યાતનાઓ વેઠવી પડી તેની વાત તો અગાઉની બે યાદીઓ (૪:૧, ૫:૩) આપણાને કહે જ છે. ‘ભિસ્તના સેવક’ તરીકે પાઉલ આ યાદીમાં વર્ણવેલી યાતનાઓની વાત કરે છે. ‘ધર્મસેવા’ અને ‘સેવક’ શબ્દોનું સાધ્ય મૂળ ગ્રીક ધાતુમાં રહેલું છે. પાઉલ ‘સેવક’ છે (ગ્રીક-ડાયકોનોસ) જે ધર્મસેવા (ગ્રીક-ડાયકોનીઆ)માં રત છે. પાઉલ ‘ભિસ્તના સેવક’ (કલમ ૨૩) છે. જે સમાધાનની સેવા (૫:૧૮), - જે સેવા ભિસ્તના મૃત્યુ દ્વારા ઈશ્વર અને પાપીઓ વચ્ચે શાંતિ પ્રસારે છે તે સમાધાનની સેવામાં રત છે. આ ધર્મસેવા સન્નિષ્ઠતાથી બજાવતાં બજાવતાં જ પોતે જે યાતનાઓ વર્ણવે છે તે યાતનાઓ પાઉલને સહેવી પડી. પાઉલ કબૂલે છે કે તેમના વિરોધીઓ તેમને મૂર્ખ કહે છે તેમ તે મૂર્ખ છે. પાઉલ ભિસ્ત માટે મૂર્ખ (ઘેલા) છે અને તેનો તેમને ગર્વ છે.

‘બધી મંડળીઓની ચિંતા’ (કલમ ૨૮)નો તે ઉલ્લેખ કરે છે ત્યારે ખાસ કરીને તેમના મનમાં ‘નિર્બળ’ એટલે કે ‘પાપની ઠોકર ખાંધેલો’ (કલમ ૨૯) ભિસ્તી વ્યક્તિ જ રમે છે.^૮ આપણે ખાતરીપૂર્વક માની શકીએ કે કરિંથની મંડળીમાં આ જૂઢા ઉપદેશકોની ઉપસ્થિતિએ તેમના હુમલાનો ભૂગ બનનારા આ નવા ભિસ્તીઓની સલામતી-કુશળતા અંગે તેમની ચિંતા સારા એવા પ્રમાણમાં વધારી દીધી હતી. અહીં જ, પાઉલની, ધર્મસેવક તરીકે મંડળીઓ માટેની ઊરી ચિંતા અંગેની સૂજ જોવા મળે છે. જેણે પોતે ‘નિર્બળ’ છે તેવી કબૂલાત કરી હતી તે ‘નિર્બળ’ અથવા તો જોખમ સામે ન ટકી શકે તેવા નવા વિશ્વાસીઓની પડ્યે ઊભા રહે છે. આવા ભિસ્તીઓ ભિસ્તથી ચલિત થશે એવા ઘ્યાલે તેમનું ‘અંતર બળે છે.’ પોતાને ‘રાંક અને નાગ’^૯ કહેનાર ભિસ્તે નાનાંઓ અને બાળકો સાથે કેવી એકરૂપતા સાધી હતી, તેમની કેવી સેવા કરી હતી^{૧૦} તેનું આપણાને સ્મરણ થાય છે.

નવા આવેલાં ‘પ્રેષિતો’નો દાવો હતો કે કરિંથ આવવા માટે તેમણે

૮. જુઓ કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૮:૧૧-૧૩. ૯. માણિક્ય ૧૧:૧૨-૧૩.

૧૦. માણિક્ય ૧૮:૧-૬, ૧૦-૧૪.

પાઉલ કરતાં વધારે અંતર કાણ્યું હતું (૧૦:૧૩-૧૪). પોતાની ધર્મસેવા દરમ્યાન પાઉલે વેઠેલી યાતનાઓની આ યાદી સાથે અને ઈશ્વરે જે યાતનાઓમાં તેમને રક્ષણ ન આણ્યું તે યાતનાઓ સાથે તે બરાબરી કરી શકશે ખરા ?

૩. નેતૃત્વ અંગે પાઉલનું ઉદાહરણ

આ ફકરો આપણને પાઉલનું ઉદાહરણ લેવા જેવી બે વાતો આપણને શીખવે છે. પહેલી વાત તો એ કે પ્રિસ્ટીઓ તરીકે આપણે વિનયતાથી બીજાઓ મધ્યે શુભસંદેશ (સુવાર્તા)ની સેવા બજ્ઞવવી જોઈએ. પાઉલને પ્રેરિત થવાનો ઈશ્વરદાન અધિકાર મળ્યો હતો. તેમજે આ ધર્મસેવા સન્નિધાપૂર્વક બજ્ઞવી અને છતાંય તે નામ સેવક અને સાચા માનવી રહ્યા. મહાન પ્રેરિત તે અધિકાર મળ્યા છતાંય ચાલાકી ન કરનાર, આપખુદ ન બનનાર બ્યક્ઝિતનું સુંદર ઉદાહરણ છે.

પ્રિસ્ટી ધર્મસેવકો માટેની આની પ્રસ્તુતતા સ્પષ્ટ છે. પ્રશંસકોનું વર્તુળ ઊભું કરવા પોતાના ઢોઢાનો (ઉ.ત. 'સ્થાનિક મંડળીનો ધર્મસેવક' અથવા 'પાળક') અથવા પોતાને મળેલી બકિસોનો (નેતૃત્વની શક્તિ જેવી) અથવા બનેનો ઉપયોગ કરવો તે એક પ્રલોભન છે. આવી બ્યક્ઝિત પ્રિસ્ટને નામે પોતાની ધર્મસેવા બજ્ઞવે છે. પણ ખરેખર તો તે 'અહંયાત્રા'માં જ સંડોવાયેલો છે. આવશ્યક બનવાની પોતાની અનિવાર્યતાને કારણે આ ધર્મસેવક વધુ ચાલાકીથી આધાર લેવા માટે લોકોને પોતાનું અવલંબન લેવા ગ્રોસાહન આપે છે. વિકલ્પે, આ ધર્મસેવક તેને મંડળીમાં અપાયેલા વર્યસ્વથી એટલો તો બાટ થવા સમર્થ છે કે તેને માલિકીનો ઉપયોગ કરતો આપખુદ બને છે ને હંમેશાં પોતાની રીતે જ વર્તે છે. હંમેશાં એ યાદ રાખવું ધેતે કે 'ધર્મસેવક' એટલે 'સેવક'.

જિંદગીમાં જેમને બીજાઓ ઉપર વર્યસ્વ ભોગવવાનું નિયત કર્ત્વ પ્રાપ્ત થયું છે તે સહુ લોકોને - માતપિતાઓ, માલિકો, વ્યવસાયી અધિકારીઓ, તબીબો, શિક્ષકો, અધ્યાપકો અને આવા બીજા અનેકોને - આ પ્રસ્તુતતા લાગુ પાડી શકાય. તેનું નિયત કર્ત્વ તેને જે કંઈ અધિકાર આપે તે બજ્ઞવવામાંથી પ્રિસ્ટીએ પાછા ન પડું જોઈએ. પણ તેણે તે એ રીતે બજ્ઞવવો જોઈએ કે જેથી ન્યાય અને યોગ્યતાનું વાતાવરણ ઊભું

થાય. અને આ બધો વખત તેણે પોતે છિસ્ત અને આ પ્રેષિતની જેમ વિનામ સેવક બની રહેવું જોઈએ. વળી આ ફકરો અસ્વસ્થતા અને પીડા બંનેને ન ગણકારનાર પાઉલના ઉત્સાહનો પણ બોધ આપણને આપે છે. પાઉલનો ઉત્સાહ ‘આપણા’ ઉત્સાહ અને ખાસ તો ‘મારા’ ઉત્સાહ અંગે પ્રશ્ન જિભો કરે છે. મંડળીમાં અને આપણી જાતમાં તેના અભાવને કારણે આપણે મૂંગાતા નથી? પાઉલના ઉત્સાહના આ મૂળનું આપણે સ્મરણ કરી લઈએ. એક બાજુ, ‘બધાને ખાતર મૃત્યુ વહોરી લેનાર’ (૫:૧૪) ઈસુના મૃત્યુના અર્થની તેમને સ્પષ્ટ સમજ હતી. તેને તે સહુ માટેનો ઈસુના પ્રેમનો પુરાવો સમજતા. તેમના મૃત્યુમાં જ છિસ્તનો પ્રેમ સંપાદન થયો છે તે સમજડો જ પાઉલને ભરપૂર નદીઓ ઓળંગંવા અને અનેક મૃત્યુ-નિકટના અનુભવોમાં પ્રેર્યો. બીજી બાજુ, ‘છિસ્તના ન્યાયાસનને’ - જેની સામે બધાએ, ઉભા રહેવું પડશે તે ન્યાયાસનને પાઉલ જાણતા હતા અને એટલે જ તેમણે છિસ્તી વિશ્વાસ સ્વીકારવા લોકોને ઉત્સાહપૂર્વક સમજાવ્યા (૫-૧૦:૧૧). પાઉલને નિયંત્રિત કરતા છિસ્તના પ્રેમ અને ભય ભલે આપણને પણ નિયંત્રિત કરે, આપણી ભીતર ઉત્સાહનો અજિન પ્રગટાવે.

૨. પાઉલનો ‘કાંઠો’ (૧૨:૧-૧૦)

અભિમાન કરવું તે ફાયદાકારક નથી, પણ મારે તો કરવું પડે છે; હું હવે પ્રભુનાં દર્શન તથા પ્રકટીકરણની વાત કહેવા માંડીશ.^૧ છિસ્તમાં એક એવા માણસને હું ઓળખું છું (તે શરીરમાં હતો તે હું જાણતો નથી કે, શરીર બધાર હતો તે પણ હું જાણતો નથી; દેવ જાણે છે) કે, જેને ચૌંદ વર્ષ ઉપર ત્રીજા આકાશમાં ઉપાડી લેવામાં આવ્યો. ^૨ અને એવા માણસને હું ઓળખું છું (તે શરીરમાં હતો કે શરીર બધાર હતો, તે હું જાણતો નથી; દેવ જાણે છે) ^૩ કે, તેને પારાદેસમાં ઉપાડી લેવામાં આવ્યો અને માણસથી બોલી શકાય નહિ, એવી અકથનીય વાતો તેના સાંભળવામાં આવી. ^૪ એવાને લીધે હું અભિમાન કરીશ; પણ મારે પોતાને વિષે હું અભિમાન કરીશ નહિ, કેવળ મારી હુબળતા વિષે કરીશ. ^૫ કેમ કે જો હું અભિમાન કરવાની ઈચ્છા રાખું, તો હું મૂર્ખ છું નહિ; કેમ કે હું સાચું બોલું છું : પણ

કોઈ પણ માણસ મને જેવો જુએ, અથવા મારું સાંભળે તે કરતાં મને કોઈ રીતે મોટો ન ધારે એ માટે હું ચૂપ રહેં છું.

૭ વળી એ પ્રક્રિકરણની અત્યંત મહત્વાને લીધે હું અતિશય વડાઈ ન કરું, માટે મને શિક્ષા આપવા સારુ શેતાનના દૂત તરીકે મને દેહમાં કાંઠો આપવામાં આવ્યો કે, જેથી હું અતિશય વડાઈ ન કરું. ^८ તે મારી પાસેથી દૂર જાય એ બાબત વિષે મેં ત્રણ વાર પ્રભુની પ્રાર્થના કરી. ^૯ અને તેણે મને કહું છે કે, તારે વાસ્તે મારી કૃપા બસ છે; કેમ કે મારું સામદ્ધ્ય નિર્બણતામાં સંપૂર્ણ થાય છે. ખિસ્તાનું પરાકરમ મારા પર આવી રહે, એ સારુ ઉલદું હું ઘણી ખુશીથી મારી નિર્બણતા વિષે અભિમાન કરીશ. ^{૧૦} એ માટે નિર્બણતામાં, અપમાન (સહન કરવા), તંગીમાં, જતાવણીમાં અને સંકટમાં, ખિસ્તાની ખાતર હું આનંદ માનું છું; કેમ કે જ્યારે હું નિર્બણ છું, ત્યારે હું બળવાન છું.

અ. પ્રક્રિકરણો

તેમની ઘર્મસેવાના પુરાવારૂપ ક્યા ‘દર્શનો અને પ્રક્રિકરણો’નો દાવો પાઉલ કરી શકે તેમ છે? (૧૨:૧) એવા તેમની સામે ફેંકાયેલા પ્રશ્ને પાઉલ હવે હાથમાં લે છે. પાઉલનો પ્રત્યુત્તર વિચિત્ર છે. જાણો કે તે પ્રક્રિકરણ પામેલા માણસ તરીકે પોતાની ઓળખ આપવાની અનિષ્ટા ઘરાવે છે. આમ તે લખે છે ‘હું એક માણસને ઓળખું છું.’ (કલમ ૨). આમ કહી તે પોતાનો અંગત નહિ પણ બિનઅંગત ઉલ્લેખ કરે છે અને એટલે જ પ્રથમ પુરુષમાં નહિ પણ ગીજા પુરુષમાં ઉલ્લેખ કરે છે. જોકે, તેને ‘ગીજા આકાશમાં ઉપાડી લેવામાં આવ્યો હતો. (કલમ ૨) કે પારાદેશમાં કલમ ૪)’^{૧૧} તો ય આ અનુભવમાં ‘દેહ’ના સ્થાન અંગે તે કશી વિગત આપતા નથી - તેમના વિરોધીઓએ આપી હોત તેમ (કલમ ૪). (શું ગ્રાચીન ભાવોન્મદવાદીઓ એમ માનતા હતા કે આ પ્રક્રિકરણો દરમ્યાન તેમને દેહમાંથી ઊંચકી લેવામાં આવતા હતા ?) નક્કી તે સ્મરણીય - નોંધપાત્ર અનુભવ હતો અને છતાંય તે છેક ‘ચૌદ વર્ષ પૂર્વે’

૧૧. ઈનોક, ૮:૧, “પારાદેશ” તે ન્યાયી મૃતકોનું સ્થાન હતું.

દુર્ગણ મુર્ગ

(કલમ ૨) બન્યો હતો. પાઉલને ધજાં દર્શનો થયાં હતાં.^{૧૨} પણ અહીં જેનો ઉલ્લેખ થયો છે તે તો અતિશય અદ્ભુત હતું. આ પ્રક્રિકરણ ચૌદ વર્ષ પહેલાં અનુભવનાર આવા માણસ વતી ગર્વ લેવાનું શક્ય હતું પણ તેમને આ લખતા પાઉલને તો માત્ર તેમની ‘નિર્બળતા’નો જ ગર્વ લેવાનો હતો. (કલમ ૫), અગાઉના અધ્યાયમાં નોંધેલી નિરાશાઓનો અને સંકટોનો જ ગર્વ લેવાનો હતો.’

પાઉલ એમ કહે છે કે, ‘હું જેવો છું તેવો તમે મને જુઓ, જેવો હતો ભૂતકાળમાં તેવો નાહિ. ત્યારે જે માણસે આવા અદ્ભુત પ્રક્રિકરણો જોયાં તેની તમે નોંધ લો તેમ હું નથી ઈચ્છતો પણ તમે જેને અત્યારે જુઓ છો તેની નોંધ લો તેમ ઈચ્છાં છું - તેની સધળી નિર્બળતાઓ સાથે. જેથી ક્રોઈ પણ માણસ મને જેવો જુઓ કે સાંભળે તેથી કંઈ સવિશેષ મારે માટે ન ધારે’ (કલમ ૫). પાઉલની વિરુદ્ધ કરિથવાસીઓ પરના તેમના દાવાના પુરાવારૂપે ભાવોન્માદી અનુભવોને જ દેખીતી રીતે નિર્દેશતા નવા ધર્મસેવકોને પાઉલ આ ફકરામાં પ્રતિભાવ આપે છે. પોતાના ઉત્તર દ્વારા પાઉલ ભાવોન્માદને વિશ્વાસનીય ઓળખ માનવાની ના પાડે છે. સરળ હકીકત તો એ છે કે પ્રિસ્તે તેમના પ્રેરિત બનાવાનો પાઉલને આદેશ આપ્યો. તે આદેશની સાબિતી ભાવોન્માદી શક્તિના પ્રદર્શનમાં નથી. પણ કરિથવાસીઓ સામે પ્રગટ થયેલી નિર્બળતાની વાસ્તવિકતામાં છે.

૭. ‘કાંટો’

અગાઉ અપાયેલી નિર્બળતાઓની યાદીમાં પાઉલ હવે તેમના એક અતિશય પીડાદાયક અનુભવનો ઉમેરો કરે છે. તે તેમને ‘ઉપાડી લેવામાં આવ્યા હતા’ (કલમ ૨) તે ‘પ્રક્રિકરણ’ - જેનો તે ગર્વ લઈ શકે તે પ્રક્રિકરણ અંગે નથી, પણ તેમને સૌથી અદનામાં અદના બનાવનાર પીડાનો - ‘કાંટો’નો છે. (કલમ ૭). આ ‘કાંટો કયો હતો ? મૂળ ગ્રીક શબ્દનો એક અર્થ થાય છે. ‘ખીલો’ જે તેમને જમીન સાથે ખોડી દે અને બીજો અર્થ

૧૨. મે.કૃ. ૬:૧૨, ૧૬:૮-૧૦, ૧૮:૮-૧૦, ૨૨:૧૭-૨૧, ૨૩:૧૧, ૨૭:૨૩-૨૪. વધુ જુઓ આર.પી. સ્પીટલરનો લેખ ‘The Limits of Ecstasy’ (ઇ. હોર્થેન દ્વારા સંપાદિત અને ઈર્દમાંસ દ્વારા ૧૯૭૫માં પ્રકાશિત ‘Issued in Biblical and patristic Interpretation’) પૃ. ૨૫૮-૨૬૫’

થાય છે 'ફાંસ' (અથવા કાંટો) જે તેમને સતત પીડ્યા કરે. આ શબ્દ બને અર્થમાં વપરાયો હતો. એચ. મિન ભાષ્ય કરતાં લખે છે કે આ શબ્દ દ્વારા સૂચવાય છે 'કશીક અણિયાળી અને પીડાદાયક વસ્તુનો - દેહમાં ઉડી ખૂંપી જતી અને ઈશ્વર ઈચ્છાથી બહાર ન નીકળી શકતી વસ્તુનો જ્યાલ.' આ વસ્તુનું પરિણામ એ આવ્યું કે પાઉલના જીવનનો આનંદ પાંગળો બન્યો અને તેમની શક્તિઓ શોખાત્તા - વહી જતા તેમની સંપૂર્ણ સક્ષમતા નિર્ઝળ બની.^{૧૩}

પાઉલના આ 'કાંટા'ના સ્વરૂપ વિષે વિદ્ધાનોએ અનેક સૂચનો કર્યા છે. શું તે સત્તાવણી હતી? શારીરિક પ્રલોભન હતું? વાકીની ખામી હતી? આંખની કશી ગરબડ હતી? વાઈનો વ્યાધિ હતો કે બીજી ઘણી સંભવિતતાઓમાંની એક હતી. હૃજેસના અભિગ્રાયને સ્વીકારવું ઉહાપણ ભર્યું રહેશે. તેનો અભિગ્રાય છે કે, 'આ વિશિષ્ટ પીડાની અનામિતા - અતિ વ્યાપક આશિષની જનની બની છે - જો તેને ઓળખવી શક્ય બની હોત તો તે કિસ્સામાં બની હોત તે કરતાં વ્યાપક આશિષની. આ છે આ ચોક્કસ પ્રકારની પીડાનું સ્વરૂપ.'

પ્રકટીકરણ ઉત્તેજના - ઉલ્લાસિતા લાવે છે. ચામડીમાં ભૌકાતા ધાર્મિક અનુભવો દ્વારા 'અહમ્' સહજ રીતે ફૂલે છે. 'ઉત્તમોત્તમ પ્રેરિતો'ના એક સરખા - સમાન થવા પાઉલ આ 'ભવ્ય પ્રકટીકરણો' (કલમ ૭) દ્વારા ઉત્તેજિત - ઉલ્લાસિત (RSV આવૃત્તિ પ્રમાણે, 'ગર્વિષ્ઠ') અથવા 'ઉન્નત કરાયા'ની (મૂળ ગ્રીક શબ્દનો અર્થ છે 'હવામાં ઉડતા થવાની') વાત કરે છે. ઇતાંય, ઈશ્વરે આ ઉત્તેજિત-ઉલ્લાસિત થયેલા પાઉલને નીચે, ધરતી પર આણ્યા છે અને તેમને 'કાંટા' વડે ત્યાં ખોસ્યા. જો કે, તે 'કાંટો' શેતાનનો દૂત હતો તો ય તે પાઉલ પાસે મોકલવામાં આવ્યો હતો - એટલે કે 'ઈશ્વર દ્વારા' મોકલવામાં આવ્યો હતો. (કલમ ૭)^{૧૪} સર્વોપરી ઈશ્વરે, પાઉલ માટે જે યોગ્ય હતું તે શેતાન દ્વારા આપ્યું. ઈશ્વર દ્વારા

૧૩. 'The Thron that Remained' (ઇન્સ્ટીટ્યુટ પ્રેસ, ૧૯૭૨) પૃ.

૮-૧૦.

૧૪. યહૂદી રૂઢિ પ્રયોગ. આદરયુક્ત ઈચ્છાને કારણે ઈશ્વરનો સીધો ઉલ્લેખ કરવાને બદલે, ઈશ્વર દ્વારા થયેલા ફૂલ્યને સૂચવવા અકર્મક કિયાપદનો ઉપયોગ થાય છે.

કુલ્યા મૂળ

અપાયેલા ‘દેહને ઉંખતા કાંટાનો’... ‘શેતાનના દૂઠ’નો ઉલ્લેખ આપણને યોબના જ્ઞાન સાહિત્યના અધ્યાયોનું સમરણ કરાવે છે જેમાં ઈશ્વરે શેતાનને કસોટી કરવાની છૂટ આપી હતી પણ યોબને મારવાની છૂટ નહોતી આપી. ઈશ્વર સીધી રીતે આપણી કસોટી નથી કરતા પણ આડકતરી રીતે કરે છે. જો તે ઈશ્વરે નક્કી કરેલી મય્યાદાઓમાં જ શેતાન વર્તે છે.

જેણે ગેથશેમાનેમાં એકથી ય વધુ વાર પ્રાર્થના કરી તે પ્રભુની જેમ પાઉલે પણ ‘ત્રણ ત્રણ વાર પ્રાર્થના કરી’ (કલમ ૮). પણ કશું પરિણામ ન આવ્યું. હવે તો ઈશ્વરે પ્રગટ કરેલી ઈશ્વરા મુજબ ઈશ્વરને શરણે જવું જ રહ્યું. બધી જ જગ્યાએ કઈ હમેશાં શેતાનના દૂઠોને પ્રાર્થના કરતાંની સાથે ઉથલાવી પડાતા નથી. જોકે, છેવટે તો તેમને ઉથલાવી પડાય જ છે. અને એવું પણ નથી કે શરીરને સાજા કરવાની અથવા અન્ય આધ્યાત્મિક શક્તિમાં તેનાં સંતાન ‘વિજયી’ બને તેવો ઈશ્વરનો સંકલ્પ અનિવાર્ય છે. ઈશ્વરદાન આ કાંટા એ જ પાઉલને પોતે સર્વોપરી વ્યક્તિ છે તેવું વિચારતા અટકાવ્યા અને તેમને અસામાન્ય અલૌદિક ચમત્કારો થયા હોવા છતાં તેમને માનવીય મર્યાદા અને નિર્બળતાનું ભાન કરાવ્યું. વળી, આ ‘કાંટા’ને કારણે જ પાઉલ પ્રભુના દઢ વિશ્વાસ તથા ખાતરી સાથે જકડાયેલા રહ્યા.

ક. નિર્બળતામાં સંપૂર્ણપણે પ્રગટ થતું ઈશ્વરનું પરાકમ

પાઉલની ત્રણ ત્રણ વારની પ્રાર્થનાના પ્રતિભાવમાં ઈશ્વરે ઉત્તર આપ્યો. અને મૂળ શ્રીકમાં વપરાયલો પૂર્ણ કણ સૂચવે છે કે પાઉલે ‘હજ્ય’ તેમને કહેતાં સાંભળ્યાં કે ‘તારા માટે મારી કૃપા પૂરતી છે. નિર્બળતામાં જ મારું પરાકમ સંપૂર્ણપણે પ્રગટ થાય છે.’ (કલમ ૯). આ સદાકણ માટે ટકતો અંતિમ ચમત્કાર છે. હવે પછી પાઉલ ‘કાંટો’ દૂર કરવા માટે પ્રાર્થના નથી કરતા. હવે તે ભૂતકણ બની ગયો છે. કાંટો હજ તેમની પાસે છે અને ઈશ્વરનો ઉત્તર હજ્ય તેમના કાનમાં ગુજે છે.

છિસ્તી જીવનના પ્રારંભ પૂરતી જ માત્ર ઈશ્વરની કૃપા અનિવાર્ય નથી હોતી. તે અનિવાર્ય પ્રારંભમાં હોય છે, મધ્યમાં હોય છે અને અંતમાં પણ હોય છે. ‘કાંટાની’ પીડા દ્વારા પાઉલે સમજવાનું હતું કે અહીં આપણને

કાયમી કીર્તિ પ્રાપ્ત થતી નથી. અને તેથ તે મહિમાવંત અને શક્તિશાળી નાટ્યાભક ધાર્મિક અનુભવોથી તો નહિ જ.

હા, એક એવું પરાક્રમ છે કે જે ઊંચે ચઢાવે છે. પણ તે દેહની શક્તિ છે, જ્ઞિસ્તનું પરાક્રમ નથી. ધર્મસેવા અંગેના પ્રવાસમાં, ભાવોન્માદમાં અને પ્રકૃતીકરણોમાં પાઉલથી ‘ચાલિયાતા’ હોવાના નવાગંતુકોના દાવામાં તેમના ‘બળમાં પ્રગટ થતા બળ’નો દાખલો અપાયો છે. પણ જ્ઞિસ્તનું બળ તો નિર્બળતામાં પ્રગટ થાય છે કારણ કે આપણી નિર્બળતાની સભાનતામાં જ'તેમની કૃપા જોઈ શકાય છે. અમે ભારપૂર્વક કહીએ છીએ કે આ માત્ર ઉધ્ભાબ્યો ભક્તિભાવભ્યો વિચાર જ નથી. શુભસંદેશ (સુવાત્તી)ના અને આ પત્રની દલીલના કેન્દ્રમાં તે જ છે. આસિયામાં તે કેવા ‘ગજી બહારના બોજા નીચે કચડાઈ ગયા હતા’ (૧:૮) તેની વાત પાઉલે કહી છે. પોતે તો તૂટી જાય તેવું ‘માટીનું પાત્ર’ હતું. જે ઈશ્વરના અલોકિક બળને (૪:૭) કારણે જ સંઘળા સંકટોને પહોંચી વધ્યું તેવું પાઉલ સ્વીકારે છે. આવી પીડાથી સભર એવી પાઉલની ધર્મસેવા ‘ઈશ્વરની શક્તિ’ થી જ (૫:૭) શક્ય બની. મર્યાદ દુર્બળતાના મુદ્રા પર ઈશ્વરની કૃપા તથા શક્તિ માનવજીવનમાં પરોવાઈ જાય છે. સ્ક્લેટરે લખ્યું હતું કે, ‘વિશ્વાસને જ વ્યક્તિને ઉન્તત જીવનમાં લઈ જનાર ઈશ્વરી શક્તિનો સહભાગી ગણનાર વિશ્વાસની સ્વકેન્દ્રિત ભાવના... વધસંભે જડાયેલા ઈસુમાં ઈશ્વરી કૃપા છે તેવું સ્વીકાર્ય વિના ભવ્ય જ્ઞિસ્ત સાથે જોડાવાની ઈચ્છા... વ્યક્તિને તેની ખુદની મધ્યાનતામાં આશિષ આપતા આત્માથી ભરાઈ જવાની ઈચ્છા... આ બધું પાઉલના ઉપદેશથી પ્રતિકુળ છે, પ્રેરિતોના કાર્યોને અશાંજતું છે.’^{૧૫}

એક મહાન મહિમા છે. પણ હજુ તે પ્રગટ થયો નથી. અંત વેળાએ તે પ્રગટ થશે - જ્યારે આપણી જિંદગી દરમ્યાનની પીડાઓએ આપણને જ્ઞિસ્તની કૃપાની વધુ ને વધુ નિકટ ખેંચ્યા હશે. તો પછી આ જ પાઉલની બડાશની પરાકાયા છે.

વ્યવહારુ દ્રષ્ટિએ વિચારીએ તો, આપણે એમ સ્વીકારીએ છીએ કે

૧૫. એફ. ડી. બુનરનો ‘A Theology of the Holy Spirit’ (રોડર એન્ડ સાઉથટન, ૧૯૭૦)માં ઉધૃત એ સ્ક્લેટરનો મત પૃ. ૩૧૭.

દુર્ભળ મૂર્ખ

આપણે ઈશ્વરની ‘યોજના બ’ના વિશ્વમાં રહીએ છીએ. ‘યોજના અ’નું વિશ્વ તો હજુ અવતરવાનું છે. આ વર્તમાન વિશ્વમાં અન્યાય તથા અસમાનતા પ્રવર્તે છે અને ઘણી વાર આપણાં જીવન પર પડતી તેમની દુષ્ટ અસરોને નિવારવા આપણે લાગાર બનીએ છીએ. આ અત્યારના જીવનમાં આપણે આપણા વ્યક્તિત્વોમાં જ રહેલી અવ્યવસ્થાઓની યાતનાઓ વેઠીએ છીએ અને જોકે ગ્રાર્થના અને સલાહ દ્વારા આપણે તેમને ઘટાડી શકીએ પણ તેમને નાબૂદ કરી શકતા નથી. આપણા આ અત્યારના જીવનમાં ઘણા લોકો એવાં અનારોગ્ય, માનસિક બીમારી અને વ્યાધિથી પીડાય છે. અને આ પીડાઓ સહાયથી કે દવાથી નિવારી શકતી નથી. પીડા અને યાતનાઓની આ પરિસ્થિતિઓમાં પ્રિસ્તીએ શું કરવું ? રેણે પાઉલની જેમ ગ્રાર્થના કરવી કે ઈશ્વર તેને ઉગારી લે. એવું પણ બને કે હંમેશા તે જેમ કરતો રહ્યો છે તેમ (૧:૧૦, ૪:૭-૧૦) ઈશ્વર તેને ઉગારી તો લે પણ કણજી રાખે કે આવી મુક્તિ - આવો ઉગારો અંશતઃ હોય. પણ તેમ ન થાય તો પછી શું ? આપણે જ્યાં સુધી કટુ અને અતિ વ્યાકુળ ન બનીએ ત્યાં સુધી આ પીડાઓ આપણા જીવનને કોતરી ખાય તો તેમ થવા દેવું. વિકલ્પે, એવું ય કયારેક બને છે કે પીડા ભોગવતો પ્રિસ્તી વ્યક્તિ, સાજા કરવાની બિક્ષિસ અંગેનો ઉપદેશ આપનારાઓ પ્રત્યે હતાશ થઈ વળે છે અને હજ્ય. આપણે યોજનાના વિશ્વમાં રહીએ છીએ તે હડીકતનો અસ્વીકાર કરે છે. પણ પ્રિસ્તમય બનેલી વ્યક્તિએ તો પીડા સહેનારને પીડા સહેવાની અને સહનશીલતા અને વૈરના સફ્ટગુણો વિકસાવવાની બને કૃપાઓ વરસાવનાર પ્રિસ્ત સાથે વધુ નિકટ જોડાઈ રહેવા માટે તે ‘કાંટાઓ’ રહેવા દેવા જોઈએ.

કોઈ રહસ્યમય રીતે ઈશ્વરે એવી યોજના કરી છે કે આપણા આ જીવનમાં આપણા ભાગે પાપ અને યાતના જ હોય ?. એક દ્રષ્ટિએ જોઈએ તો ઈશ્વર આ વસ્તુઓનો તિરસ્કાર કરે છે, તેમના પ્રતિ ઘૃણા દાખવે છે અને એક દિવસ તેમને ઉથલાવી નાખશે. અને છતાંય શું એવું નથી કે આપણાં પાપની સભાનતા દ્વારા જ ઈશ્વરની કૃપા આપણને કિંદગીભરની ક્ષમા કાજે પ્રિસ્ત નિકટ પકડી રાખે છે ? અને એવું પણ નથી શું કે દેહ અને મન બંનેની યાતનાઓમાં જ તેની તે જ કૃપા આપણને પ્રિસ્તની જે ૨૩૬

ઓસ્ટ્રેલિયા કહે છે કે 'નિર્બળતામાં જ મારી શક્તિ સંપૂર્ણપણે મગટ થાય છે.' તેની વધુ ને વધુ નિકટ જકડી રાખે છે ?

(૩) સામાન્ય નિર્બળતા

પાઉલના પત્રો સબળ હશે પણ ખરેખર તો તે નિર્બળ હતા. આ કોઈ સાહિત્યિક પ્રયુક્તિ નથી કે નથી માત્ર તેમના વિરોધીઓનો આરોપ. તે તેમને અંગેનું સત્ય છે. પણ કર્તિથવાસીઓ અંગેનું પણ તે સત્ય છે. છતાંય, પાઉલ કોઈ 'વિશિષ્ટ' નિર્બળતાની બડાશ મારતા નથી. ધાર્મિક ઉપવાસના આચરણથી કે આખી રાતની પ્રાર્થનાના જાગરણથી આ નિર્બળતા આવી નથી. તેમજો પોતાની જતને 'ખાલી કરી નથી' કે જેથી તેને 'ભરી શકાય'. તે કોઈ પૂર્વયોજિત કે અસામાન્ય નિર્બળતા નથી. તે તો છે માત્ર ઓસ્ટ્રેલિયા શુભસંદેશ (સુવાત્રા)નો પ્રચાર બીજાઓ વચ્ચે કરતાં કરતાં અંગે અંગ થાકી ગયેલા ઈશ્વરના સેવકની સામાન્ય નિર્બળતા. 'મારી સામે જુઓ'. તે કહે છે (૧૨:૬) 'હું જેવો દેખાઉ છું તેવો જ છું, તેથી કઈ સવિશેષ નહિ. હું ખુલ્ખો અને પારદર્શક છું. મારા હૃદયની બારી મેં તમને આપી છે.'

૩. તે બધું તમારે માટે જ (૧૨:૧૧-૧૮)

હું (અભિમાન કરીને) મૂર્ખ બન્યો છું; પણ તમે મને ફરજ પાડી; કેમ કે તમારે મારાં વખાણ કરવાં જોઈતાં હતાં, કારણ કે જોકે હું કંઈ ગણતરીમાં નથી, તોપણ હું મુખ્ય પ્રેરિતો કરતાં કોઈ પણ રીતે ઊતરતો નથી. ^{૧૨} ખરેખર ચિન્હો, અદ્ભુત કૃત્યો તથા પરાકમી કામો વડે તમારી આગળ પ્રેરિતનાં લક્ષણો પૂરી ધીરજથી દર્શાવવામાં આવ્યાં હતાં. ^{૧૩} કેમ કે હું તમને ભારરૂપ થયો નહિ, એ સિવાય તમે બીજી મંડળીઓ કરતાં કઈ બાબતમાં ઊતરતા હતા ? મારો એટલો અપરાધ માફ કરો.

^{૧૪} જુઓ, હું આ ત્રીજી વાર તમારી પાસે આવવાને તેથાર છું; અને તમને ભારરૂપ નહિ થઈશ; કેમ કે હું તો તમારું (દ્રવ્ય) નહિ, પણ તમને મેળવવાની ઈચ્છા રાખું છું; કેમ કે છોકરાંએ માબાપને સારુ સંગ્રહ કરવો ઘટતો નથી, પણ માબાપે છોકરાંને સારુ સંગ્રહ

કુલ્યા મૂર્ખ

કરવો. ૧૫ પણ હું તમારા આત્માઓને વાસ્તે ઘણી ખુશીથી (મારું સર્વસ્વ) ખરચીશ તથા હું પણ ખરચાઈ જઈશ. જો હું તમારા પર વધારે પ્રેમ રાખું, તો શું તમે મારા પર ઓછો પ્રેમ રાખશો? ૧૬ પણ તમે ભલે એમ ઘારો કે મેં પોતે તમારા પર બોજો ન નાખ્યો, પણ ચતુર હોવાથી મેં તમને કપટથી ફસાવ્યા. ૧૭ શું જેઓને મેં તમારી પાસે મોકલ્યા, તેઓમાંના કોઈની મારફતે મેં તમારી પાસે કંઈ સ્વાર્થ સાધ્યો છે? ૧૮ મેં તિતસને વિનંતી કરી, અને તેની સાથે એક બાઈને મોકલ્યો. શું તિતસે તમારી પાસેથી કંઈ સ્વાર્થ સાધ્યો? શું એક જ આત્મા(ની પ્રેરણા) પ્રમાણે અમે ચાલ્યા નથી? શું એક જ પગલાંમાં અમે ચાલ્યા નથી?

૧૯ આ બધો વખત તમે ઘારતા હથો કે અમે તમારી આગળ અમને પોતાને નિર્દોષ ઠરાવવાને પ્રયત્ન કરીએ છીએ. પણ, વહાલવાઓ, પ્રિસ્તમાં દેવની સમક્ષ અમે જે બોલીએ છીએ તે સર્વ તમારી ઉન્નતિને સારુ જ છે.

અ. પ્રેષિતનાં લક્ષ્ણ

દર્શન અને ચમત્કારોમાં તેમજે માણસને બોલવાની ધૂટ નથી એવાં જે અવાય્ય વચ્ચનો જેમજે સાંભળ્યાં હતાં (કલમ ૪) અને તેને કારણે પાઉલ પર પોતાની સર્વોપરિતાનો દાવો જેઓ કરતા હતા તે ‘ઉત્તમોત્તમ પ્રેષિતો’ કરતાં (કલમ ૧૧) ૧૫ પોતે કોઈ પણ પ્રકારે ઉત્તરતા છે તે વાતનો પાઉલ ફરી એક વાર ઈન્કાર કરે છે. ખાસ કરીને હવે તે શાસ્ત્રીય કહી શકાય તેવા વાક્યે - ‘પ્રેષિતનાં તે લક્ષ્ણો’નો નિર્દેશ કરે છે. અને તે લક્ષ્ણોની સાબિતી, ચિહ્નનો, ચમત્કારો અને અદ્ભુત કૃત્યો’ દ્વારા કરી બતાવે છે. પ્રેષિતોનાં કૃત્યો આમાંના કેટલાંકને - જેમકે લુચામાં જન્મથી એક લૂલા માણસને સત્તવરે સાજો કર્યો તથા ફિલિપીમાં ગુલામ છોકરીને વળગેલા ભવિષ્ય ભાખતા ભૂતને તે છોકરીના શરીરમાંથી બહાર કાઢ્યો ૧૭ - વર્ણવે છે.

૧૫. રોમનોને પત્ર ૧૫:૧૮-૧૯.

૧૭. પ્રે.કૃ. ૧૪:૮-૧૦, ૧૫:૧૬-૧૮.

બિનયધૂદીઓમાં પ્રેષિત તરીકે કાર્ય-કરવાની તેમને ઈશ્વરે અદ્વિતીય હાકલ કરી હતી તેવા પાઉલના દાવા પર શંકા લાવનારાઓ માટે આવા ચિન્હો જોઈ શકાય તેવો પુરાવો પૂરો પાડતા હતા. પોતાના આગમનની તૈયારી કરવા રોમના યધૂદી અને બિનયધૂદી જૂથોને લખતાં પાઉલ એવો ઉલ્લેખ કરે છે કે ચિન્હો તથા ચમતકારો બતાવતાં બતાવતાં તેમજે યતુશાલેમથી માંડીને ઈલ્લુરિકા (યુગોસ્લાવિયા)ની આસપાસના પ્રદેશ સુંધી જે ધર્મસેવા બજાવી તે જ 'ઈશ્વરે તેમને બિનયધૂદી વચ્ચે શુભસંદેશ (સુવાતી)નો પ્રચાર કરવા હાકલ કરી હતૌ.'^{૧૮} તેનો પુરાવો છે. તો પછી, 'પ્રેષિતનાં તે લક્ષણો' એ વાક્ય સામાન્ય રીતે કહીએ તો ચમતકારો કરતા અસંખ્ય પ્રેષિતોનો નિર્દેશ કરતું નથી. ઊલદું, પાઉલને પ્રેષિત તરીકેની સેવા કરવા માટે થયેલી વિશિષ્ટ અને અદ્વિતીય હાકલ સાથે તેનો સંબંધ છે. આ ચિન્હો તે હાકલનો દેખી શકાય તેવો પુરાવો છે.

આવા ચિન્હનો 'તમારી સમક્ષ' કરવામાં આવ્યા હતા એટલે કે ઈશ્વરે તે ચિન્હો કર્યા હતા.^{૧૯} (રસપ્રદ હકીકત તો એ છે કે પ્રેષિતોનાં કૃત્યોમાં કર્તિથમાં પાઉલે કરેલા ચમતકારોનો કશો (ઉલ્લેખ નથી. તે કદાચ સૂચ્યે છે કે લૂકના અહેવાલમાં કાળજીપૂર્વક પસંદ થયેલી વિગતો અપાઈ હશે.) તેમના શબ્દો 'અપાર ધીરજથી'નો અર્થ તે થાય કે તેમના વિરોધીઓએ આવા ચિન્હો કરવામાં કદાચ જે ભપકાદાર રીતો અપનાવી હતી તેથી ઊલદું પાઉલે આ ચિન્હો ખૂબ સાવચેતીપૂર્વક કરી બતાવ્યા હતા.

આપણી જેમ, પ્રેષિતોના ચિન્હો અને ચમતકારોમાં વિશ્વાસ રાખનારા તે યુગમાં આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે પ્રેષિતોનાં બધાં જ અદ્ભુત કાર્યોને બધા વધાવી ન લે. જન્મથી જ લંગડા માણસને ઊભો કરી સાજો કરવાના કે મૃત ટાબીથા (દોરકાસ)ને સળ્ખાવન કરવા જેવા ચમતકારો^{૨૦} લોકો ચોક્કસ વધાવે. પણ અનાન્યા અને સાફિરાના મૃત્યુઓ અથવા અલિમાસને થોડા સમય સુધી આંઘળો કર્યો તેનું શું?^{૨૧} આ પણ ચિન્હો અને ચમતકારો કહેવાય !

૧૮. રોમનોને પત્ર ૧૫:૧૬. ૧૯. જુમ્બો અગાઉની અંતનોંધ ૧૪.

૨૦. પ્રે.કૃ. ૩:૧-૧૦, ૮:૩૬-૪૨.

૨૧. પ્રે.કૃ. ૫:૧-૧૧, ૧૩:૬-૧૨.

વળી ‘પ્રેષિતોનાં તે લક્ષણો’ અને મંડળીઓમાં ગ્રાપ્ત થતા આધ્યાત્મિક કૃપાદાનો જે મારા મતે પ્રેષિતો પૂરતા મર્યાદિત નથી તે બે વચ્ચેનો ભેદ સમજી લેવો તેથી મહત્વનું છે.²² મંડળીઓમાં આપણે ‘અસામાન્ય’ તેમ જ ‘સામાન્ય’ આધ્યાત્મિક કૃપાદાનોના વિવિધ પ્રદર્શનોની અપેક્ષા રાખી શકીએ પરંતુ આપણે તે હકીકત પર પણ ભાર મૂકવો જોઈએ કે પ્રેષિતો દ્વારા થતા ચિન્હો તથા ચમત્કારો હવે ક્યારેય થતાં નથી અને તેનું કારણ માત્ર એટલું જ છે કે પ્રેષિતોનો યુગ તે દૂરનો ભૂતકાળ બની ગયો છે. ‘પ્રેષિતોનાં તે લક્ષણો’ વાક્યનો ધ્વનિ જ તે છે કે માત્ર પ્રેષિતો જ તે કરતા હતા. તે પણ નોંધવું જોઈએ કે ચમત્કારિક ઘટનાઓથી પોતાની ધર્મસેવાને વાજબી ઠરાવવાનો પ્રયત્ન પાઉલ ક્યાંય કરતાં નથી. ધર્મસેવાની પોતાની સચ્ચાઈના પુરાવારૂપે પાઉલે જેનો નિર્દેશ કર્યો તે તો હતો શુભસંદેશ (સુવાર્તા)નો તેમનો સન્નિષ્ઠ પ્રયાર અને તેને પરિણામે વિશ્વાસીઓના સમુદ્દરનું અસ્તિત્વ (૫:૧૧-૧૩, ૩:૧-૩, ૧૦:૭).

૭. પાઉલની ખુલ્લે ખુલ્લી વાત

અધ્યાય ૧૧માં શરૂ થયેલી બડાશની યાદી હવે પૂરી થઈ છે. આખા પત્રમાં - આ છેલ્લા અધ્યાયોમાં પણ પાઉલ તેમના અને તેમની ધર્મસેવાના બચાવમાં જ વસ્ત હતાં. હવે તે કરિંથવાસીઓને અચાનક આશ્ર્ય આપે છે. તે પૂછે છે, ‘તમે ક્યારાના શું એમ માનતા હતા કે એમ તમારી આગળ અમારો બચાવ કરીએ છીએ?’ (કલમ ૧૮). કદાચ આપણે તેમને તેવો પ્રત્યુત્તર આપીએ કે તેમણે જે લઘ્યું છે તે તેવું જ - બચાવ જેવું, પોતાના પ્રેષિત પદ અંગે માફી જેવું - લાગતું હતું. કદાચ અંશતઃ એમ હશે. પરંતુ, તે બધું તેમને (કરિંથવાસીઓને) માટે જ હતું.’

પાઉલે પોતાના વિશે અને પોતાની નિર્ભળતા વિશે એટલું ખુલ્લું લઘ્યું હતું કે કરિંથવાસીઓ તેમનામાં તેમની ખુદની નિર્ભળતા નીરખી શકે. તેમના અભિમાને પાઉલને તેમની આંખો સમજ્ઞ દુર્બળ ‘મૂર્ખ’ તરીકે રજૂ થવા પ્રેર્યા (કલમ ૧૧). જેથી તે લોકો ઈશ્વર સમજ્ઞ પાઉલની સાથે પોતાનું એકત્વ સાધી શકે. તેમણે પાઉલની પ્રશંસા કરવી જોઈતી હતી કારણ કે તે ‘સાચા પ્રેષિત’ હતા અને તેમના આ દાવાને સર્વર્થન આપવા ‘ચિન્હો, ચમત્કારો અને અદ્ભુત કૃત્યો’ તે કરી શકતા (કલમ ૧૨). તેમણે તેમના ૨૪૦

નેતૃત્વનો સ્વીકાર તથા આદર કરવો જોઈતો હતો. પણ તેમણે તેમ કરવાની ના પાડી એટલે તેમણે પોતાની જાત ઉધારી કરી. તે ‘મૂર્ખ’ બન્યા હતા કે જેથી તે લોકો પોતાની ખુદની મૂર્ખામી જોઈ શકે.

તે લોકોએ માત્ર તેમને આવા અપ્રતિષ્ઠિત થવા ફરજ પાડી હતી એટલું જ નહિ હવે તેમના પર એવી શંકા આણી હતી કે તે લોકોની સહાય લેવા નહિ પણ ચાલાકીપૂર્વક લોકોની સંપત્તિ લેવા આવે છે. (કલમ ૧૪-૧૭). આ તો વધારે પડતું હતું. ભલે તે લોકો તેવું માને. તે તેમના પિતા હતા. તે લોકો તેમના સંતાનો છે. તે તેમને માટે જોગવાઈ કરશે. તે લોકોએ તેમની જોગવાઈ કરવાની નથી. પૈસાની બાબતમાં પાઉલની નિષ્ઠા પર શંકા સેવવી એટલે ધા પર નમક ભભરાવવું.

૫. પાઉલ : અનુકરણીય જીવનશૈલીનો આદર્શ

પાઉલે આશ્રયજનક લાગે તેવી રીતે ખુલ્લેખુલ્લી વાતો કરી છે (કલમ ૧૮). ‘મૂર્ખ’ હોવા અંગેનું તેમનું વિગતવારનું કથન જે ૧૧:૧માં શરૂ થયું અને જે માત્ર ૧૨:૧માં પૂરું થાય છે તે દેખાય છે તેવો કંઈ માત્ર સ્વભયાવ નથી - કંઈ નહિ તો તેનું મુખ્ય ધ્યેય તો તે નથી જ. લાગે છે કે પાઉલ અંગત માહિતી આપવાના નોંધપાત્ર પ્રયોગમાં રત બન્યા છે. જાણો કે તેમણે તેમની સામે પોતાની જાતને એક આદર્શ તરીકે ધરી દીધી છે. મહાન શૈલી વૈવિધ દ્વારા તે પોતાનો ઉપદેશ પછોંચાડે છે. પોતાને વિશે અમૂર્ત લખવા કરતાં તેમણે પોતાને વિશે બધું નક્કર લખ્યું છે, તેનો સ્પષ્ટ હેતુ તો તે જ છે કે કરિથવાસીઓ તેમની સાથે ‘એકાત્મકતા’ અનુભવશે અને પછી તેમને ‘અનુસરશે.’

પાછળથી, ફિલિપીવાસીઓને તે અતિ અંગતપણે લખશે (અધ્યાય ૩) અને તેમાં તેમને જણાવશે કે પ્રિસ્ત ઈસુ દ્વારા પ્રાપ્ત કરેલા ઈશ્વરના તાદાત્મ્યનો આનંદ અત્યારે તે માણી રહ્યા છે. પ્રિસ્તમય બનેલી વ્યક્તિ તરીકે - પ્રિસ્તભક્ત તરીકે તે તેમને તેમનાં આધ્યાત્મિક ધ્યેયો સ્પષ્ટ કરશે અને પછી તે તેમને ખરા અંતઃકરણથી સલાહ આપશે - ‘મારું અનુકરણ કરો, અને તમને પૂરા પડાયેલા આદર્શ પ્રમાણે ચાલતા હો તેનો ખ્યાલ

દુર્જણ મુખ

રાખો.’^{૨૩} ફિલિપીવાસીઓએ યહૂદી પરંપરાવાદી સિદ્ધાંતની સામે, પ્રિસ્તમાં તેમણે મૂકેલા વિશ્વાસના સંદર્ભમાં અને પ્રિસ્ત દ્વારા ગ્રાપ્ત કરવાના લક્ષ્યપ્રતિની તેમની દઢતામાં,^{૨૪} પાઉલને અનુસરવાનું હતું. પોતાના ઉદાહરણ દ્વારા તેમણે તે બંને તેમને આખ્યા હતા.

અગ્રાઉ, તેમણે નબળા પ્રિસ્તીઓ અને જે ‘હજી પૂરા પ્રિસ્તી નથી થયા તેવા પ્રિસ્તીઓ’ તે બંને પ્રત્યેના ગ્રેમને કારણે કરિંથવાસીઓને સ્વતંત્રતા અંગેના તેમના વધુ પડતા ખ્યાલને વ્યવસ્થિત કરવા માટે ઠિકો આખ્યો હતો.^{૨૫} પણ તે ઉપદેશ અમૃત સ્વરૂપે આપવાને બદલે, બીજાઓની આધ્યાત્મિક જરૂરિયાતોને ખાતર પોતાની અંગત સ્વતંત્રતા તથા અધિકારો છોડી દીધાનું પોતાનું જ ઉદાહરણ તેમણે લંબાણપૂર્વક રજૂ કર્યું હતું.^{૨૬} અને પછી તે ખંડને અંતે તેમણે તેમને વિનંતી કરી હતી, ‘હું જેમ પ્રિસ્તને અનુસરું છું તેમ તમે મને અનુસરજો.’^{૨૭}

પ્રિસ્તમય બનેલી વ્યક્તિને - પ્રિસ્તભક્તને અનુરૂપ જીવન પાઉલ વ્યવસ્થિત રીતે અને જ્ઞાણી જોઈને જીવ્યા હતા કે જેથી બીજાઓ તેમનું અનુકરણ કરી શકે. પ્રિસ્તનું અનુકરણ કરતાં કરતાં પોતે જ પોતાની જે જીવનશૈલી ઉપસાવી છે તે આદર્શ પ્રમાણે જ તેમની જીવનશૈલી ઉપસાવવા તેમણે બીજા ઘર્મસેવકોને ઉપદેશતાં તેમને આદેશ આખ્યો હતો કે તેઓ તેમના અનુયાયીઓને આદર્શ પૂરો પાડો.^{૨૮}

જે કંઈ ઉપદેશ આપવામાં આવે છે તેની વિશ્વસનીયતાને હાનિ ન પહોંચે એટલા ખાતર જ આદર્શ બનવાનો માત્ર પ્રશ્ન નથી. પ્રશ્ન તો એ છે કે અહીં પાઉલ, બીજાઓ સમાન જ્ઞાણી જોઈને આદર્શરૂપે મુકાતી પોતાની જીવનશૈલી દ્વારા પ્રિસ્તી વિચાર અને વર્તનના મહત્વના ઘટકોનો સંક્ષિપ્ત

૨૩. ફિલિપીઓને પત્ર ૩:૧૭, સંદર્ભ ૪:૮.

૨૪. ફિલિપીઓને પત્ર ૩:૩-૪, ૧૪.

૨૫. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર અધ્યાય ૮.

૨૬. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર અધ્યાય ૮.

૨૭. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૧૧:૧.

૨૮. તિમોથીને પહેલો પત્ર ૪:૧૨, તિતસને પત્ર ૨:૭, પિતરનો પહેલો પત્ર ૫:૩.

ઉપદેશ આપેં છે. ૧૧:૧-૧૨:૨૦ સુધી ખુલ્લેખુલ્લીવાતો કરતાં તેમણે કહું કે તે પોતે ‘નિર્બળ’ અને ‘મૂર્ખ’ છે તે પણ પ્રિસ્તી સત્ય અને વર્તનનો ઉપદેશ આપવાની આવી રીતનું બીજું ઉદાહરણ છે.

૪. અંતિમ મુલાકાત : આત્મપરીક્ષા કરો (૧૨:૨૦-૧૩:૪)

કેમ કે મને ભય લાગે છે, રખેને હું આવું ત્યારે, જેવા તમને જોવાની હું ઈચ્છા રાખું છું, તેવા તમને ન જોઈ, અને તમે જેવો મને જોવાની ઈચ્છા રાખો છો તેવો તમે મને ન જુઓ; રખેને ટંટા, અદેખાઈ, અંટસ, તડ, ચાડીચુગલી, કાનકૂસિયા, ગર્વ તથા ઘાંધળ થાય;
૨૧ રખેને હું ફરી આવું ત્યારે મારો દેવ મને તમારી આગળ નીચું જોવડાવે; અને જેઓ આજ સુધી પાપ કરતા આવ્યા છે, અને જેઓએ અશુદ્ધતા, વ્યાખ્યાર તથા કામાતુરપણું કર્યા છતાં તે વિષે પસ્તાવો કર્યો નથી, તેઓમાંના ઘણા વિષે મારે શોક કરવો પડે.

૧૩આ ત્રીજી વાર હું તમારી પાસે આવું છું. બે કે ત્રણ સાક્ષીઓનાં મોંથી હરેક વાત સાબિત થશે. ૨મેં આગળથી કહું છે, અને બીજી વાર હાજર હતો ત્યારે જેમ કહું હતું તેમ હું હમણાં ગેરહાજર છતાં, અત્યાર સુધી પાપ કરનારાઓને તથા બીજા સર્વને આગળથી કહું છું કે, જો હું ફરી આવીશ તો દ્યા રાખીશ નહિએ; ૩કારણ કે પ્રિસ્ત જે મારા દ્વારા બોલે છે તેની સાબિતી તમે માગો છો; તે તમારા પ્રત્યે અબળ નથી, પણ તમારા પ્રત્યે સમર્થ છે. ૪કેમ કે જોકે તે નિર્બળતાને લીધે વધસ્તાંને જડાયો, તોપણ તે દેવના સામર્થ્ય વડે જીવે છે. કેમ કે અમે પણ તેનામાં નિર્બળ છીએ, પણ દેવના સામર્થ્ય વડે અમે તેની સાથે તમારે સારુ જીવીશું.

૫. કર્ણિથમાં નૈતિક અધઃપતન (૧૨:૨૦-૨૧)

પાઉલની આ છેલ્લી મુલાકાત નિકટવર્તી છે. અને પત્રનો આ ભાગ દેખીતી રીતે જ જે સાચે જ તંગ બનવાનું છે તે આગમન માટેની પૂર્વભૂમિકા સર્જે છે. આ પ્રેષિત અર્હી બે વાર ભય વ્યક્ત કરે છે, તેમને ‘તે ભય લાગે છે’ કે તે તેમને જેવા જોવા ઈચ્છે છે તેવા તે લોકો નહિ હોય અને તે લોકો તેમને જેવા જોવા ઈચ્છે છે તેવા તે નહિ હોય એટલા કારણે ‘ઝઘડા,

કુબળ મૂખ

અદેખાઈ, અંટસ, પક્ષાપક્ષી, નિંદા, ચાડીચુગલી, અને અવ્યવસ્થા' (કલમ ૨૦) ત્યાં હશે. એમ જ્ઞાય છે કે પાઉલની તે અપેક્ષા જ છે કે તેમની આ ગીજી મુલાકાત તેમની બીજી મુલાકાત જેવી જ પીડાદાયક હશે.' તેમને તેવો પણ ભય લાગે છે કે હજુ પણ 'અનેક લોકો' દ્વારા પશ્ચાત્તાપ કર્યા વિના આચરાતા અતિશય વ્યભિચારો માટે તેમને તેમના માટે શોક કરવો પડશે. (કલમ ૨૧). તેમની બીજી મુલાકાત વખતે જ તેમણે આવી ગંભીર પરિસ્થિતિ જોઈ હતી, જાણી હતી (૧૩:૨).

પોતાનો પહેલો પત્ર લખતી વખતે જ કેટલાક કર્થિચાસીઓના નાટ્યાત્મક, નૈતિક પરિવર્તન પ્રત્યે ધ્યાન ખેચ્યું હતું.^{૨૯} બીજી કેટલાક એમ માનતા હતા કે બધાની છૂટ હતી - વ્યભિચારની પણ.^{૩૦} તે 'પીડાદાયક' મુલાકાત અને 'શોકભર્યા' પત્ર છતાંય આ છૂટછાટભર્યું વલણ ચાલુ જ રહ્યું હતું. અને ફરી વાર આ બાબત ભાથ ધરવી પડશે તે અંગે પાઉલ ચિંતિત હોય એમ લાગે છે. (કલમ ૨૧).

આપણે એવું તારવી શકીએ કે આ નવાગંતુકોનું આગમન કર્થિચાસીઓના નૈતિક પ્રશ્નોના ઉકેલમાં સહાયરૂપ નથી બન્યું પણ તેમાં આડખીલીરૂપ બન્યું છે. નબળા પ્રિસ્ટિઓએ પાપની ઠોકર ખાધી (૧૧:૨૮) એવો તેમનો ઉકેલ કર્થિયમાંની આ નવાગંતુકોની ધર્મસેવાના સામાન્ય સંદર્ભમાં છે. (૧૧:૧૩-૧૫, ૨૦). આ યહૂદી પરંપરાવાદીઓના યહૂદી શાસ્ત્રનિયમ અને નીતિ પરના કહેવાતા આગ્રહ છતાંય તેમણે ખરેખર કર્થિચાસીઓને તેમની 'પ્રિસ્ટ પ્રત્યેની દઢ અને પવિત્ર ભક્તિ' માંથી ચલિત કર્યા (૧૧:૩). અને એટલે જ પવિત્ર આત્માની જીવન પરિવર્તનશીલ શક્તિથી વિમુખ કર્યા.^{૩૧}

બ. નિર્બળતામાં સામર્થ્ય (૧૩:૧-૪)

કર્થિની પોતાની આચોજિત મુલાકાતની વાત પાઉલ જટિલતાથી આપણને કહે છે. 'એક એક વાત', 'જુબાની', 'સાક્ષીઓ' શબ્દો દ્વારા તે શું કહેવા માગે છે (કલમ ૧) ? આ તો અદાલતની સુનાવણી જેવું લાગે છે. જે

૨૯. કર્થિથીઓને પહેલો પત્ર ક:૮-૧૧.

૩૦. કર્થિથીઓને પહેલો પત્ર ક:૧૨-૨૦.

૩૧. કર્થિથીઓને પહેલો પત્ર ક:૧૧, કર્થિથીઓને બીજો પત્ર ક:૧૮.

શોકનો ઉલ્લેખ થયો છે (૧૨:૨૧) તે પહેલા પત્રમાં વર્ણવાયેલ ‘અદાલત - સુનાવણી’ પછી ઉદ્ઘબવેલા શોકનો પડધો પાડે છે. આપણા સભાગૃહો દ્વારા થતા ન્યાયમાં^{૩૩} પહેલાં આરોપ મુકાતો જેને ‘બે કે ત્રણ સાક્ષીઓની જુબાની વડે સાબિત કરાતો.’ (કલમ ૧)^{૩૪} ત્યારપછી જ ચુકાદો અપાતો. પ્રેરિત ક્યાં તો ‘શરીરથી’ ક્યાં તો ‘આત્માથી’ હાજર રહેતો.^{૩૫} અને જો આરોપી ગુનેગાર જાહેર થાય તો પાઉલ તેના પર ‘દયા રાખવાના નહોતા (કલમ ૨). તે દોધીને કાઢી મુકાતો કે પછી સભાજનો તેનો બહિઝાર કરતા’^{૩૬} તે સ્પષ્ટ નથી થતું. પશ્ચાતાપ ન કરનારો અપરાધી ‘શેતાનને સોંપી દેવાતો’^{૩૭} એટલે ચુકાદા નીચે તેને ‘શોક’ કરવા જેવી વસ્તુ ધારી લેવાતી. આવી કઠોર શિક્ષાને પાત્ર થતું પાપ ક્યું ? બંને પત્રોમાંથી તેવો પુરાવો મળે છે કે અતિશયં ફાલેલા જાતીય અપરાધો આવી કઠોર શિક્ષાને પાત્ર બને છે. પ્રથમ પત્રમાં તો તે દેખીતી રીતે જ વ્યભિચારનો ડિસ્સો છે. આ પત્રમાં પાઉલ ‘અશુદ્ધાચાર, વ્યભિચાર અને વિષય લંપટતા’નો ઉલ્લેખ કરે છે (૧૨:૨૧). અને આ અપરાધો અંગે ‘પસ્તાવો તો નહોતો જ થતો’ પણ તે હજી પણ આચરવામાં આવતા હતા.

તેમની ‘બીજી’ (કે પીડાદાયક) મુલાકાત વખતે જ પાઉલે આ બધું જોયું હતું અને તેમજે ચેતવણી આપી હતી કે તે અપરાધીઓ પર ‘દયા નહિ રાખે’ (કલમ ૨). એટલે કે સભાગૃહમાં આપણા તોળાતા ન્યાયમાં તે અદાલત જેવી લગભગ નિષ્પક્ષ સુનાવણી ચલાવવા માગે છે. અને પછી પસ્તાવો ન કરનાર માટે શોક પ્રગટ કરવો.

નવાગંતુકોએ પાઉલને દુર્બળ કરી તેમની નિંદા કરી હતી અને એવો દાવો કર્યો હતો કે તેમના ‘દ્વારા પ્રિસ્ત બોલતા નથી’ (કલમ ૩. સંદર્ભ ૧૦:૧). તોય પાઉલને જવંત પ્રિસ્તની આધ્યાત્મિક તથા નૈતિક શક્તિ

૩૨. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૨-૫.

૩૩. આ અદાલત, સભાગૃહમાં થતી સુનાવણી જેવી હતી ? (માર્ક ૧૩:૮).

૩૪. સંદર્ભ પુનર્નિયમ ૧૮:૧૫.

૩૫. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર. ૫:૩.

૩૬. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર. ૫:૨, ૧૧-૧૩.

૩૭. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૫.

પ્રાપ્ત થશે. પ્રિસ્ત પોતાના ભરણ સંબંધી નિર્બળ હતાં જેમ જીવંત પાઉલ નિર્બળ છે તેમ (કલમ ૪). અને આ હીકતનો, તે સ્વીકાર કરે છે. (૧૨:૬). પણ પ્રિસ્ત ‘ઈશ્વરના સામર્થ્યથી જીવતા છે’ અને કરિંથવાસીઓ સાથે કામ કરવા માટે સમર્થ છે. (કલમ ૩-૪). પાઉલ પણ તેમની સાથે કામ કરવા સમર્થ બનશે કારણ કે તે ‘ઈશ્વરના સામર્થ્યથી’ પ્રિસ્ત ‘સાથે જીવશે’ (કલમ ૪) દર્શનો અને ભાવોન્માણની કહેવાતી શક્તિ પાઉલ પ્રાપ્ત નહિ કરે પણ ‘પ્રિસ્તમય’ બનેલા પ્રલુની બીક રાખનાર વ્યક્તિની જેમ સામર્થ્ય પ્રાપ્ત કરશે - જે ઉત્તેજન આપશે, ન્યાય કરશે, અને પસ્તાવો ન કરનાર માટે શોક કરશે. તે સમયની કરિંથની મંડળીની જેમ આજે પણ અનેક મંડળીઓ અને મંડળીના લોકો નીતિ સામેનાં ભારે પ્રલોભનોથી આકર્ષણીય અને કદાચ તેમને વશ પણ થાય. જે લોકો પાપમાં પડ્યા છે તેમને પાઉલની જેમ, સાચી સલાહ આપવા, પ્રોત્સાહન આપવા અને નૈતિક શિસ્ત શીખવવા તથા પસ્તાવો કરનારને મૂળની પ્રતિષ્ઠા આપવા તૈયાર રહેવું જોઈએ.

૫. આત્મપરીક્ષા કરો (૧૩:૫-૧૩)

તમારામાં વિશ્વાસ છે કે નહિ, તેની પરીક્ષા તમે પોતે કરો; તમારી પોતાની પરીક્ષા કરો. વળી જો તમને નાપસંદ કરવામાં આવ્યા નહિ હોય, તો ઈસ્ટ પ્રિસ્ત તમારામાં છે, એટલું શું તમે પોતે નથી જીવતા? ^૫ પણ અમને નાપસંદ કરવામાં આવ્યા નથી એ તમે જીવશો, એવી હું આશા રાખું છું. ^૬ હવે અમે દેવની પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે, તમે કંઈ લૂંકું કામ ન કરો; તે અમે પસંદ કરાયેલા દેખાઈએ એ હેતુથી નહિ, પણ એ હેતુથી કે, જોકે અમે નાપસંદ કરાયેલા જેવા હોઈએ, તોપણ તમે સત્કર્મ કર્યા કરો. ^૭ કેમ કે સત્યની વિરુદ્ધ અમે કંઈ કરી શકતા નથી, પણ સત્ય(ના સમર્થન)ને સારુ કરીએ છીએ. ^૮ કેમ કે જ્યારે અમે નિર્બળ છીએ, પણ તમે સબળ છો, ત્યારે અમે આનંદ પામીએ છીએ; અને તમે સંપૂર્ણ થાઓ, તે સારુ અમે પ્રાર્થના કરીએ છીએ. ^૯ જે અધિકાર પ્રલુબે નાશ કરવા સારુ નહિ, પણ ઉન્નતિ કરવા સારુ આપ્યો છે, તે પ્રમાણે હું લાજર થાઉં ત્યારે સખતાઈથી ન વર્તું, એ માટે ગેરહાજર છતાં હું આ વાતો લખ્યું છું.

૧૧ છેવટે, હે ભાઈઓ, આનંદ કરો. સંપૂર્ણ થાઓ; છિમત રાખો; એક દિલના થાઓ; શાંતિમાં રહો; અને પ્રેમ તથા શાંતિ આપનાર દેવ તમારી સાથે રહેશે. ૧૨ પવિત્ર ચુંબન કરીને એકબીજાને સલામ કહેજો.

તેમને પોતે ચેતવણીઓ આપ્યા પછી પાઉલ વિધાયક અને આશાવાઈ સૂરથી તેમના પત્રનું સમાપ્તન કરે છે. પ્રિસ્ત પાઉલ દ્વારા બોલે છે (કલમ ૩) તેનો ‘પુરાવો’ શોધવા કરતાં કરિંથવાસીઓને તે યાદ કરાવવું ઘટે કે હુકીકતમાં તો ‘ઈસુ પ્રિસ્ત’ તેમનામાં જ વસ્યો છે (કલમ ૫). તે લોકો ખરેખર પ્રિસ્તી છે તે ‘પુરાવો’^{૩૮૪} કરિંથવાસીઓ માટે પાઉલની ઘર્મસેવાનો ‘પુરાવો’ છે. આમ પાઉલ આશા સાબે છે (કલમ ૬) તે લોકો એટલું તો સમજશે કે તે ‘નિષ્ઠળ નથી નીવડયાં’,^{૪૦} જો કે પાઉલને મન આ મહત્વનું નથી. તે તો એવી પ્રાર્થના કરે છે કે કરિંથવાસીઓ ‘કશું ખોટું ન કરે’ પણ તે ‘લોકો સત્યનું જ આચરણ કર્યા કરે’ (કલમ ૭). તે લોકો તેમનાં નિર્લજ્જ પાપોનું (૧૨:૨૧) પ્રાયશ્ચિત્ત કરે અને નવાગંતુકોને પણ સાચા પ્રકાશમાં (સ્વરૂપમાં) નીરખે.

તે કલમ ૮માં કહે છે કે ‘આમારી પ્રાર્થના તમે સંપૂર્ણ થાવ તે માટે’ અથવા વધુ સારી રીતે કહીએ તો ‘તે લોકો સુધરે તે માટે હોય છે’ પ્રિસ્તી સમાજ તરીકે તે લોકો સુધરે તે જ પાઉલની મુખ્ય ચિંતા હતી. કરિંથવાસીઓ ‘સમર્થ’ પ્રિસ્તીઓ છે (કલમ ૮) તે જાણીને જ પાઉલને આનંદ થશે. પ્રભુએ પાઉલને પ્રેરિત તરીકે જે અવિકાર આપ્યો અને તે પ્રિસ્તીઓ અને મંડળીઓની ઉન્નતિ કરવા ‘આપ્યો હતો’ (કલમ ૧૦) નહિ કે તેમને ‘પાડવા માટે.’ (આમ કહી તે ન્યાય તોળવાની અને શોક કરવાની અનિવાર્ય પણ નકારાત્મક પ્રક્રિયા સૂચવે છે. ૧૨:૨૧-૧૩:૨). આથી, તે ત્યાં આવે તે પહેલાં તે લોકો ‘સંપૂર્ણ બને’, તેમની ‘વિનંતી સાંભળે,’ ‘એક મનનાં બને’ અને ‘શાંતિથી રહે’ (કલમ ૧૧). જેમ તેમની ‘દોષ મુક્તિ’ માટે તેમજે પ્રાર્થના કરી, તેમ હવે તે તેમને ‘તમારી

૩૮. કરિંથીઓને પહેલો પત્ર ૫:૧.

૩૯. મૂળ ગ્રીકમાં વપરાયેલું કિયાપદને ‘પુરાવો’ શબ્દ સાથે સંગત છે.

૪૦. એટલે કે ‘ખોટા સિદ્ધ થવા’

દુર્બળ મૂર્ખ

‘ટેવો સુધારો’ તે (કલમ ૧૧, RSV આવૃત્તિ પ્રમાણે) તેવી અથવા શબ્દશઃ ‘દોષ મુક્ત બનવાની’ સાચા અંતઃકરણે સલાહ આપે છે. અમે ઈશ્વરની ઈચ્છાને સક્રિયપણે અનુસરીએ છીએ એટલે તે અમારી ગ્રાર્થનાનો ઉત્તર આપશે ૪. હવે પછી અપાતી તેમની ઘર્ભસેવક તરીકેની સલાહમાં પાઉલ તેમને સાચા અંતકરણથી સલાહ આપે છે કે તેમની ‘વિનંતી’ને તે લોકો ‘સાંભળો’, ‘એક મનનાં બને’, ‘શાંતિથી રહે’, અને પરસ્પરને ‘પવિત્ર ચુંબન કરી સલામ કહે.’ તેઓ જો આ આજ્ઞાપાત્રન કરશે તો ‘સ્નેહ અને શાંતિદાતા ઈશ્વર તેમની સાથે રહેશે.’ (કલમ ૧૧) અને તેમની ‘દોષમુક્તિ’ માટે તેમણે જે ગ્રાર્થના કરી તે સાર્વક બનશે.

પાઉલના આ પત્રના પ્રતિભાવમાં કરિંથવાસીઓએ શું કર્યું તે જાણવા આપણે આતુર છીએ. નવાગંતુકોને તેમનો પ્રભાવ જમાવવા દઈને તે લોકોએ હતું તેવું જ વર્ણન ચાલુ રાખ્યું? અથવા તો તેમણે આ પ્રેરિતની સલાહ પર ધ્યાન આપ્યું? કરિંથવાસીઓને જ્યારે આ પત્ર મળ્યો ત્યારે તે ફાડી નહોતો નંખાયો અને તે આપણા સુંધી આવ્યો છે તે જ હકીકત દર્શાવે છે કે તેમણે પાઉલની સલાહ માન્ય રાખી હતી. પાઉલ કરિંથ આવ્યા પછી ત્યાં ત્રણ મહિના રહ્યા હતા.^{૪૧} અને ત્યાંથી જ રોમનોને પત્ર લખ્યો હતો જે પત્રમાં અત્યારની મુશ્કેલીઓના માત્ર આછા પડધા સંભળાય છે. આપણે અનુમાન કરીએ કે કરિંથવાસીઓ અને આ પ્રેરિત વચ્ચે સમાધાન થઈ ગયું હશે.

૬. અંતિમ ગ્રાર્થના (૧૩:૧૪)

પ્રભુ ઈસુ પ્રિસ્તની કૃપા તથા દેવની પ્રીતિ તથા પવિત્ર આત્માની સંગત તમો સર્વની સાથે રહો.

આ પત્રનું સમાપન પાઉલ એક એવી સુંદર ગ્રાર્થનાથી કરે છે કે જેની પરિચિતતાને કારણે તેમાં રહેલો તેમનો એક મહત્વનો મુદ્રો આપણે ખોયો છે. ત્રણેક ઈશ્વરની ત્રણેય વ્યક્તિનો ઉલ્લેખ થયો છે પણ તે પ્રિસ્તી અનુભવનું પ્રતિબિંબ પાડતા કમ્મમાં. સૌ પ્રથમ ‘ઈસુ પ્રિસ્તની કૃપાનો’ -

૪૧. યાકોબ અને યોધાન જ્યારે તેમની જીવ ‘સુધારતા - સમારતા’ હતા વપરાયેલું કિયાપદ.

૪૨. પ્રે.કૃ. ૨૦:૨-૩.

સમાધાનના સંદેશમાં જેનો ભેટો થાય છે. (૫:૧૮, ૬:૧) અને જેમના દ્વારા આપણે ‘સમૃદ્ધ બન્યા છીએ (૮:૬) તે ઈસુ પ્રિસ્તની કૃપાનો. પછી તેના પરિણામ સ્વરૂપે, જેને પાઉલે ‘સ્નેહદાતા ઈશ્વર તરીકે ઉમજાં જ (કલમ ૧૧) ઓળખાવ્યા છે તે ઈશ્વરની કૃપાનો. અને અંતે, તેથે તે પરિણામ સ્વરૂપે, ‘પવિત્ર આત્માની સંગત’નો. આ સંગત આપણા આત્માઓ સાથે પવિત્ર આત્માની સંગતનો^{૪૩} તથા ઈશ્વરનો આત્મા જેમનામાં વસે છે તેમની સાથેની સંગતનો^{૪૪} પણ ઉલ્લેખ કરે છે.

આ પ્રાર્થના દ્વારા પાઉલ કર્તિથવાસીઓને એવું સ્મરણ કરાવે છે તેમનું ‘સુધરવાનું’ તેમના ધાર્થમાં નથી પણ પ્રિસ્તની કૃપા, ઈશ્વરના પ્રેમ તથા પવિત્ર આત્માની સંગતમાં રહેલું છે. પ્રિસ્તની કૃપા આકમકતા દૂર કરે છે, ઈશ્વરનો પ્રેમ ઈઘ્નને વિઘેરી નાંખે છે અને પવિત્ર આત્માની સંગત કટુતાનો વિનાશ કરે છે. ઈશ્વર પ્રાર્થના સાંભળતા હોવાથી કર્તિથ અને બીજી મુશ્કેલીમાં મુકાયેલી મંડળીઓમાં સ્પષ્ટપણે દેખાતા પ્રશ્નો ઉકેલાઈ જોશે.

૪૩. સંદર્ભ રોમનોને પત્ર ૮:૧૬.

૪૪. કર્તિથીઓને પહેલો પત્ર ૩:૧૬.

કરિંથવાસીઓને લખેલા બીજા પત્રનો સંદેશો
નિર્ભળતામાં સામર્થ્ય

PRINTED BY : JENSON COMPUTERS, MANINAGAR, AHMEDABAD-8. ● PH. 2162441

16BGK2